JOURNAL OF MCU BUDDHAPANYA REVIEW

E-ISSN : 2630-0524

JMBR

Approved by TCI during 2020-2024

ปีที่ 8 ฉบับที่ 5
กันยายน - ตุลาคม 2566

VOLUME 8 NUMBER 5
SEPTEMBER - OCTOBER 2023

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์
Journal of MCU Buddhapanya Review
ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 (กันยายน – ตุลาคม 2566)
Vol. 8 No. 4 (September – October 2023)
E-ISSN : 2630-0524 (Online)

❖ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน และสหวิทยาการด้านการศึกษา โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต้องมีค่าเปอร์เซ็นต์ความคล้าย (ทั้งเอกสาร) ด้วยระบบ Copy Catch ไม่เกิน 20 % และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้ ผลงานที่ขอรับการตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด โดยผู้นิพนธ์จะต้องปฏิบัติตามรูปแบบ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด สำหรับความคิดเห็นที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของวารสาร

ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป วารสารทำการเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นปีละ 6 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์)	ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน)
ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน)	ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม)
ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม)	ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)

The goal of the **MCU Buddhapanya Review Journal** is to promote education and dissemination of research and academic publications for researchers, academicians, lecturers, and graduate students. inside aspects of Buddhism, Liberal Arts, Political Science, Public Administration, Jurisprudence, Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, Interdisciplinary Society and Community Development, and Interdisciplinary Education. since accepting papers in both Thai and English

Before publishing, journals undergo a quality evaluation procedure undertaken by specialists. The journal articles must have a percentage of resemblance (the entire text) with the "Copy Catch" system of no more than 20% and must be examined by at least three qualified individuals in a way that conceals the list (double-blind peer-reviewed). The paper being considered for publication in a journal must not have been previously published or be under consideration for publication in any other journal. The writing style and rigorous adherence to the

journal's policies and procedures are required of all writers. The author of the article, not the editorial staff, is in charge of the comments that appear in the article's body.

According to a statement issued on the journal's website, the journal's publication schedule will be 6 issues each year beginning in 2023 :

No. 1 (January-February),	No. 2 (March-April),
No. 3 (May-June),	No. 4 (July-August),
No. 5 (September-October),	No. 6 (November-December).

❖ เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

❖ Owner

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ สำนักงาน

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 51 หมู่ที่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/
https://www.facebook.com/journalbudpan
Email : journalbudpan@gmail.com

❖ Officer

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University
51 M.2, Raikhing, Samphran, Nakhon Pathom, Thailand, 73210
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/
https://www.facebook.com/journalbudpan
Email : journalbudpan@gmail.com

❖ ที่ปรึกษา (Advisors)

อธิการบดี	Rector
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	Vice-Rector for Administration
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	Vice-Rector for Academic Affairs
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป	Vice-Rector for General Affairs
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	Dean, Graduate School
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	Director, Buddhist Research Institute
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี	Director, Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College

❖ บรรณาธิการ (Executive Editor)

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ศ.ดร.,	Prof. Dr. Phramaha Boonlert Indhapanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ, ผศ.ดร. Asst. Prof. Dr. Phramaha Prakasit Sirimedho

❖ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ (Assistant Editors)

นางสาวฉัตรระวี มณีขัติย์ Miss Chatravee Maneekut

❖ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร. ศิริพร นุชสำเนียง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)
รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทวนลม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชชิมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
Asst. Prof. Dr. Roman Meinhold	Mahidol University International College

❖ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

❀ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.	คณะพุทธศาสตร์
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ์ ภูริปญฺโญ, ผศ.ดร.	คณะครุศาสตร์
พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญฺโญ, ดร.	สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท, ดร.	สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุทโธ, ผศ.ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนฺทูปโม, ผศ.ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
พระปลัดประพจน์ สุปภาโต, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
พระเจริญพงษ์ ธมฺมทีโป, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	วิทยาเขตเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยื้อง ปั้นเหน่งเพ็ชร์	วิทยาเขตเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ	คณะมนุษย์ศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด	วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ปุริมาตร	วิทยาเขตนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล วุฒิพรโสภณ	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยตะ ชัยวรมันกุล	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

❀ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริพร นุชสาเนียง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ทัดดาว โฉมลักษณ์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชชิมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บวรกุลภา	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พืชทองหลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธน์ ภูมพงศ์คชศร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกฤตพัชร์ รุ่งเมือง	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ได้รับรองคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) การประเมินคุณภาพวารสารรอบที่ 4 โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 (Tier 1) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567 และได้ทำการเผยแพร่แบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

สำหรับการเผยแพร่ฉบับนี้ เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 5 (กันยายน–ตุลาคม 2566) มีผลงานที่ผ่านการพิจารณาประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของวารสาร และได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 25 เรื่อง เป็นบทความวิจัย 22 เรื่อง บทความวิชาการ 3 เรื่อง เป็นภาษาอังกฤษ 1 เรื่อง ภาษาไทย 24 เรื่อง ดังนี้ (1)GUIDELINES FOR THE PROMOTION OF HONESTY FOR YOUTH IN RANONG PROVINCE (2)การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ของลูกค้าโรงแรมในเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (3)รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) (4)การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (5)การเสริมสร้างแรงจูงใจในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 (6)ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทยต่อการแก้ไขปัญหาและความเป็นผู้นำ (7)การพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี (8)รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล (9)นโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (10)แนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) (11)การพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดสมุทรสงคราม (12)บทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ (13)แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ (14)การประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร (15)รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (16)การเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม (17)การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี (18)การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร (19)การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 (20)การศึกษาการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ (21)พลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา (22)ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา (23)การจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย (24)แนวทางการศึกษาและการพัฒนาการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (25)พุทธจิตวิทยาเพื่อการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต

ท้ายนี้กองบรรณาธิการวารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้เลือกให้วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังอย่างยิ่งว่าผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะประการใดในการปรับปรุงคุณภาพวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับด้วยความยินดียิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ศ.ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(5)
สารบัญ	(7)
ผลงานที่เผยแพร่	
1. **GUIDELINES FOR THE PROMOTION OF HONESTY FOR YOUTH IN RANONG PROVINCE** By Sunthan Chayanon	1-12
2. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ของลูกค้าโรงแรมในเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก** โดย ภิญญาพัชญ์ มุณีแก้ว, ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร, สุวารี นามวงศ์, สันติธร ภูริภักดี, และชมพูนุช จิตติถาวร	13-28
3. **รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)** โดย สุญาดา เฮ็งชัยโย	29-40
4. **การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)** โดย วรานนท์ คลังสีดา วรนรากุล และ อัจฉรา ศรีพันธ์	41-51
5. **การเสริมสร้างแรงจูงใจในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4** โดย อำพร เปียสูงเนิน และ วิษณุ สุมิตสวรรค์	52-65
6. **ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทยต่อการแก้ไขปัญหาและความเป็นผู้นำ** โดย ณัฐพรรณ ภูมิฐาน และ โชคชัย สุเวชวัฒนกูล	66-72
7. **การพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี** โดย สุดาภรณ์ กิจกุลนำชัย	73-88
8. **รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล** โดย ณรงค์ฤทธิ์ ทุ่งปรือ, สมเกียรติ สายธนู, ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี, และ ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์	89-100
9. **นโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ** โดย ฐิตินันท์ ภควัตตระการ และ สมเดช มุงเมือง	101-114

10. **แนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ)** 115-129
โดย อรอนงค์ ต่ายทอง และ นพดล พันธุ์พานิช

11. **การพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม** 130-137
โดย ภาวิณี โสระเวช, สัคพัศ แสงฉาย, ตรัยคุณ รอดเกษม และชิสากัญญ์ ปภาพันธ์เกียรติ

12. **บทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์** 138-152
โดย สุภัทธนีย์ ขุนสิงห์สกุล

13. **แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์** 153-164
โดย ธนาทิพย์ ทิพย์วารี

14. **การประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร** 165-179
โดย ภัทรเมธา พัวสุวรรณ, บำรุง พาทยกุล,และนพคุณ สุดประเสริฐ

15. **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** 180-192
โดย ณัฐยาภรณ์ เล็กสิงโต

16. **การเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม** 193-207
โดย พระสุธี การดำริห์

17. **การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** 208-219
โดย พระครูปลัดประชุม ทองอุดม

18. **การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร** 220-228
โดย พระครูสาครคุณาภรณ์

19. **การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5** 229-238
โดย สรพงษ์ ชิวค้า

20. **การศึกษาการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ** 239-251
โดย นพาวรรณ์ ใจสุข, โกวิทย์ พิมพวง, และ เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา

21. **พลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา** 252-265
โดย พระครูปลัดคณวัฒน์

22. **ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา** 266-278
โดย ชุติพนธ์ วงษ์อมรวิทย์
23. **การจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย** 279-290
โดย ศรายุธ ทองหมัน, พรชัย ศักดิ์สิริโสภณ และนิมิต ซุ้นสั้น
24. **แนวทางการศึกษาและการพัฒนาการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน** 291-301
โดย ชัชปพงศ์ ไทยเพชร์กุล, โกศล มีคุณ, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี,
และวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล
25. **พุทธจิตวิทยาเพื่อการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต** 302-310
โดย พรทิพย์ เกศตระกูล, สิริวัฒน์ ศรีเครือดง และ กมลาศ ภูวชนาธิพงศ์

GUIDELINES FOR THE PROMOTION OF HONESTY FOR YOUTH IN RANONG PROVINCE

Sunthan Chayanon
College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
Email: sunthan.ch@ssru.ac.th

Received 23 April 2023**; Revised** 3 June 2023**; Accepted** 4 July 2023.

Abstract

The research on Guidelines for the Promotion of Honesty for Youth in Ranong Province is aimed to 1) study the current situation regarding honesty in the Thai context, and 2) provide guidelines for the promotion of honesty for youth in Ranong province. This is a type of qualitative research in which the researcher reviewed the related documents, conducted in-depth interviews, made observations, and organized a focus group discussion. The obtained data were analyzed using content analysis, categorized into groups for interpretation and presentation, and verified by triangulation method. The results indicated that: 1) honesty is a basic righteousness among good Samaritans, involving holding on to what is right, behaving truthfully towards oneself and others, avoiding fraudulence, maintaining transparency in work, and being verifiable, and 2) guidelines for promoting honesty use the FRA model, which includes: (1) family, (2) appreciation of religion, and (3) attitude towards honesty.

Keywords: Promotion, honesty, youth

Introduction

What is honesty? Many children think honesty means you “don’t tell a lie”-- and speaking the truth is a big part of being honest. But in fact honesty means just more than “not lying.” Honesty means the actions are indeed truthful. If someone tries to hide something because he wants to trick someone, in this situation that person is not being honest. In simple words, honesty is about thinking, speaking and acting truthfully (Bryant, 2022). We teach our children how to count, to read, to tie their shoelaces. We teach them to develop the abilities they need to be happy, active, lively and well-adjusted adults. Honesty comes along as one of those behaviors. It forms the solid foundation of truth and trust in human relationships. Learning how to be an honest person and be able to talk in a respectful, kind, and sincere manner become a dispensable skill an individual needs to teach the children (Talwar, 2022).

In order to become a good citizen and important force in development of the country, Thai children must behave, must be an honest person, diligent, industrious, patient, and seeking knowledge on a continuous basis. It becomes necessary to instill these conceptions into the children and makes them realize the value and importance of those concepts and practice them on a daily routine so they will grow up into a decent individual with quality and can be able to develop the country with strength and stability. Honesty is a fundamental concept of good people. It is an upholding of righteousness, a truthful behavior towards oneself and others, not to be crooked, having transparency in work, and always verifiable. Those with honesty will be given credibility and trust from other people. On the contrary, the dishonest people who cheated on their work would ruin the work and sent a negative impact to themselves and society as a whole. They will never receive trust from other people. There are various types of honesty, for instance, honesty towards duty, time, oneself, faultlessness, and words or promises. Honesty on duty refers to the forthright action on those assigned mission, to be transparent, verifiable, and altruistic. Never look for self-interest, bribery, or partisan. Honesty to time may refer to the planning of work to be appropriate with time allocation. To be able to finish every assignment within the designated time period, and never late for work. Honesty towards oneself means keeping oneself as a moral person, having a sincere mind, honesty, ethics, hiriotappa (conscience) and fearfulness of wrong doing. Honesty regarding faultlessness is seen as a performance of duty based on correctness and straightforwardness. Honesty upon words or promises can be demonstrated in forms of veracity, steadfastness in words or promises, and a fulfillment of promise (Siriyakorn Pongpai, 2023).

Sutasinee Sirikit and co-authors (2565) suggested that honesty is an ethical standard that is necessary for every individual. If a person in the society is with honesty, it will make a society to be pleasurable to live in since the people in the society will help out each other, share what they have, as well as depend on each other. Thai dictionary, the Royal Institute Edition, defines honesty as a straightforward behavior, sincerity, not misleading or betrayal, no cheating, and aboveboard. The characteristics of an honest person include forthrightness, cordial conduct, and sincere behavioral expression. The Ministry of Education has given the priority on ethics in term of students' honesty with a remark specifying that honesty is an important ethical issue in which a person should possess as his or her personal asset. An honest person is a person who is sincere, upright, earnest; a man of honor and reliability. Honesty is the most noble dharma that a person should have.

In the era of leaps and bounds, the world has changed extremely rapidly. The past telling story, goodness and virtue, are valuable events that are all replaced by the latest breakthrough technology of the time. The modern people heartily agree to chase after the changing trend and become get used to rush and roughness of life picture, hastiness in performing work, forgetter about righteousness, shortage of exquisiteness and meticulousness,

reduction of determination and endeavor, assessment based on effectiveness not efficiency, and inability to handle things as expected. The moral at heart has deteriorated that a person cannot differentiate what is right and what is wrong anymore. The assessment has been done on a materialistic and monetary basis. Human value becomes valueless. People can sell even their souls in order just to enjoy a better life. They never look back, never care about the coming consequences in the future, both in short-term and long-term towards themselves, society, and the country. They just look for their self-interest, having no honesty towards themselves and others. These can foretell the reflection of future trend with the though-provoking question of "What will be the future of our society and country?"(Khon Phuthorn, 2010).

Montree Wongsaphan and co-authors (2563) argued that honesty is deemed among the disciplines that reflects the uprightness and sincerity towards others. The cultivation of honesty into children and youth to become an honest person helps society to be peaceful to live with and will lead to a peaceful and prosperous country. Honesty is believed to be a survival and peace of the society, households, country and the whole wide world. The people's opinion research center or NIDA Poll found that the basic moral the children should be inculcated before any others is honesty, following by having discipline, unity, kindness, diligence, politeness, thriftiness, and cleanliness, respectively. The people's expectation from the children in the future is being a good person, gratitude to parents, honest, unwicked, and a good leader. Meanwhile, the honest trend among Thai people is declining since people are becoming more and more selfish, greedy, and full of passion and lust. They lack of implantation since they were very young. There is no good example, changing society, technology is full of temptation, and materialism. The indoctrination of honesty is an everyone's and every sector's duty in society to push, drive, and build conscience by the family, parents, and relatives to look after and build conscience with good advice and preaching, and more importantly, being a good role model for the children. Therefore, the environment becomes an important part in the implantation of honesty. Kittipong Boonrong (2007) concluded that social environment is composed of important social organizations that have some effects on the development of honesty. In this respect, these social entities are family, schools, religion, and mass media. Social learning has no less important role than classroom learning. Therefore, the use of people in the community as a role model and a provision of rightful suggestion will be able to teach the children to realize and understand about honesty.

The behaviors or indicators of honesty are in various forms. The behaviors indicating honesty include 1) body honesty, 2) word honesty, and 3) mind honesty. Body honesty refers to gorgeous motion, an avoidance of pressure and exploitation, having mercy, help each other, providing aid, and having respect towards right and property of each other. Honest words mean properly behavior with words such as an avoidance of telling lie, obscene words, twaddle,

maunder, and speak only the truth. Honest mind or good faith is honesty through the mind, having accurate perception or a right view, to understand the law of karma, do good things and expect good things in return, do bad things and bad things will happen (what goes around, comes around), know the truth, see the possibility according to the cause. On top of that, honesty can be classified in terms of: 1) honesty towards oneself, 2) honesty towards others, 3) honesty towards duty, and 4) honesty towards group of people (Somruean Sitthiya and Prawit Erawan, 2017).

Phramaha Hansa Dhammahaso (2561) claimed that honesty means a proper conduct of oneself, or to behave in the right way. It is an opposition of corruption therefore life is full of happiness. Thai society has long been expecting morality and ethics in term of honesty is an implicit reflection that: 1) honesty has never manifested in Thai society, it is therefore a factor and an important variable needed in the society so that people can arrange to make it happen to provide benefits and to rescue the society from perils and be ready for the sustainable national development, and 2) honesty used to be existed and manifested in Thai society more than 700 years ago in which it had become a strong point and core value in practice. Thai society is longing for the re-appearance of honesty so the people can apply it in their lives and work. From the analysis of morality and ethics, honesty is an important dharma that is an anchor of Thai society continuously. Since this principle has existed as a vocational principle in the Thotsaphitharatham, or virtues of the king, that focuses on honesty towards oneself, society, and the country. Honesty is also presided over in the Cakkavatdivat or the king's duties.

Kittipong Boonrong (2007) proposed that social milieu is composed of important social institutes that have influences on the development of honesty. In this respect, these organizations are family, schools, religion, and mass media. The social psychologists believe that the said institutions transmit social characters from one generation to the next via the representatives from the groups such as father and mother. This social transmission mostly happens through social learning, for instance, behavior molding principle, accidental learning, and imitation from those concerned people. The children learn and understand about honesty and they try to practice. But there are many times that no one would intentionally teach them. The children would unintentionally learn by themselves or they try to mimic other people who are very close and intimate to them. The children can also learn the behavior from a far distance where the original role model has no idea about it. Honesty thus can be learnt from various sources both knowingly and unknowingly. It is therefore important to realize that the basic readiness of the learner is an intellect, mental health, and social experiences. Moreover, the belief in the law of karma (the results of one's own deeds), the thrive for the future, and the ability to control oneself based on reasons are important components in which the learner must have, develop and promote at the same time in order to learn how to contemplate, decide and practice behavioral expression in relevance to honesty in a rapid and better way.

"Honesty" is an expectation. It is important that everyone wants it to happen to Thai children and youth. The cultivation of honesty is the duty of everyone in every sector. Society must work together to push forward and build up the mindset especially by family, parents, guardians, relatives who must help each other to build and to cultivate awareness by introducing, teaching, and most importantly, being a good role model for the children. Schools and educational institutions are responsible for education and training the concept of honesty.

It is therefore important to develop a habit of honesty. It is also crucial to give evidence and take care of the children of not less than making the learners to have knowledge and characteristics that are desirable in term of a good person.

All institutions in society play an important role in promoting and supporting the formation of character traits of honesty, such as religious organizations that play a part in training, believing and faith in the masses who participate in stimulating knowledge and creating awareness and conscience on the importance of honesty.

From the above rational, it is very important to instill and develop honesty towards Thai children and youth continuously and steadily. The researcher is highly interested in conducting the research on the Guidelines for the Promotion of Honesty for Youth in Ranong Province in order to find out the most appropriate guidelines for the promotion of honesty for youth in Ranong province for the hope that these guidelines would be used by the concerned units in the attempt to instill honesty concept into the children who are the future of the country.

Research Objectives

This research entitled Guidelines for the Promotion of Honesty for Youth in Ranong Province has objectives to:

1. Study the current situation pertaining to honesty in Thailand
2. Provide guidelines for the promotion of honesty for youngster in Ranong province

Research Methodology

This research is considered as a qualitative research. Qualitative research can be defined as the study of the nature of phenomena and is especially appropriate for answering questions of why something is (not) observed, assessing complex multi-component interventions, and focusing on intervention improvement. The most common methods of data collection are document study, (non-) participant observations, semi-structured interviews and focus group (Busetto, Wick, and Gumbinger, 2020).

The in-depth interviews were conducted with purposively selected 15 key-informants who are school teachers, government officers, scholars, and common people. During in-depth interviews, researchers and participants have the freedom to explore additional points and

change the direction of the process when necessary. It is an independent research method that can adopt multiple strategies according to the needs of the research (Bhat, 2023).

The focus group comprised of 9 individuals who are considered as experts in the area of the study was also established in order to gain needed information regarding the research objectives. In-depth interview and a focus group discussion are an invitation of concerned figures to discuss about the topic of interest in which the first is conducted on a one-on-one basis and the latter is conducted on a group basis (Predictive, 2021). The qualitative observations have been made in several places such as in the communities, schools, and official units in order to gain contextual-related information. Qualitative observation is often able to capture the complexity and subjectivity of human behavior, particularly for topics like emotions, attitudes, perceptions, or cultural practices. These may not be quantifiable or measurable through other methods (George, 2023). The data were then analyzed by content analysis, categorized in groups, and verified by a triangulation method. The triangle represents the strongest geometric dimension, triangulation is simply a method of adding strength to data. In short, triangulation makes data more stable, justifiable and reliable. Delve and Limpaecher (2023) argued that researcher triangulation democratizes the research process. It helps to avoid biases and limitations and also increases data reliability as oppose to using just one single researcher.

Research Findings

The research on Guidelines for the Promotion of Honesty for Youth in Ranong Province has its main objectives to: 1) study the current situation pertaining to honesty in Thailand, and 2) provide guidelines for the promotion of honesty for youngster in Ranong province. 1) For the current situation on honesty in Thailand, it was found that the Thai government organized a cooperative meeting in order to promote honesty in Thailand (Integrity Review of Thailand) based on the guidelines of the Organization for Economic Co-Operation and Development or OECD.

In this respect, the Office of the Public Sector Development Commission and Office of Public Sector Anti-Corruption Commission joined the said meeting to clarify and create mutual understanding towards cooperation in the promotion of honesty in Thailand. The important goal is the development of management with practical guidance and procedure in terms of moral, ethics and good governance in equivalent to international standards. The cooperation on the promotion of honesty in Thailand is based on a mechanism called “Integrity Review” which is a self-assessment tool in accordance with honesty in the public sector provided by the OECD. There is an establishment of operating framework that is suitable for the context of Thailand in order to build a learning process and lead to the arrangement of policy recommendation for public offices to promote honesty and to elevate Thailand’s credibility on honesty at an international level. 2) For the guidelines with regard to the promotion of

honesty for youth in Ranong province, it was discovered that the FRA model that F stands for (1) family that plays a crucial role in the rearing of the children in which loving, caring and understanding are the key words.

The parents must provide love, intimacy and acceptance towards their children, participate with children in various activities, give advice to the children when there is a problem, provide rewards for good deeds, and punish the children when they do something wrong. The parents must always give reason to the kids in order to promote or obstruct the actions of the children without using just solely emotion. (2) R means religion where the proximity to religion refers to the perception of children about the religious belief and faith of the parents. This conception is reflected in behavioral forms of making merit, giving alms as well as keeping the precepts. (3) A is the attitude towards honesty behavior, this is a perception of good and bad consequences resulted from action or no-action. It also refers to the liking, not liking, satisfaction and dissatisfaction with regard to honesty behavior. The readiness to have a good behavior and to avoid atrocious behavior.

Research Discussion

The research on Guidelines for the Promotion of Honesty for Youth in Ranong Province showed that:

1) the current situation pertaining to honesty in Thailand where the Thai government organized a cooperative meeting in order to promote honesty in Thailand (Integrity Review of Thailand) based on the guidelines of the Organization for Economic Co-Operation and Development or OECD. In this respect, the Office of the Public Sector Development Commission and Office of Public Sector Anti-Corruption Commission joined the said meeting to clarify and create mutual understanding towards cooperation in the promotion of honesty in Thailand. The important goal is the development of management with practical guidance and procedure in terms of moral, ethics and good governance in equivalent to international standards. The cooperation on the promotion of honesty in Thailand is based on a mechanism called “Integrity Review” which is a self-assessment tool in accordance with honesty in the public sector provided by the OECD. There is an establishment of operating framework that is suitable for the context of Thailand in order to build a learning process and lead to the arrangement of policy recommendation for public offices to promote honesty and to elevate Thailand’s credibility on honesty at an international level. This revelation is similar to the work of Rachen Phiphatanakul (2019) called “Ethics and Management” in which he pointed out that the good management must accompany with good governance and ethics. The organization the focuses on ethics in its management will be able to develop itself with stability, and compete with other entities with confidence. Moreover, it is in agreement with research entitled “The Driving Forward of Good Governance towards the New Public Management: The Case Study of Pibulsongkram Rajabhat University Lecturers” by Yuvadee Phongrod (2018) who

claimed that the overall value of driving forward of good governance towards the new public management is at a good level. The highest value is on morality principle and then follow by participation, rule of law, transparency, accountability, and value principle respectively. The findings also in line with Panya Chayajindawong and Trilada Thamadisai (2007) on "Ethics and Thai Official" in which they concluded that the current government has given priority towards ethical issues and proclaimed it as a national agenda on ethics, good governance and the prevention of corruption in public sector on December 8, 2549 with a goal to adjust the operation of public sector based on the realization of morality, ethical, honesty, transparency, economical, knowledge, and rational principle to create efficiency, effectiveness and conscience in working for the highest benefits of the people.

2) For the guidelines with regard to the promotion of honesty for youth in Ranong province, it was discovered that the FRA model that F stands for (1) family that plays a crucial role in the rearing of the children in which loving, caring and understanding are the key words. The parents must provide love, intimacy and acceptance towards their children, participate with children in various activities, give advice to the children when there is a problem, provide rewards for good deeds, and punish the children when they do something wrong. The parents must always give reason to the kids in order to promote or obstruct the actions of the children without using just solely emotion. This discovery is in the same direction with the work of Utomo (2021) known as "The Role of Family in Instilling a Child's Honesty" in which the researcher concluded that the family plays an important role in creating an honest character in the child, for the family is the first and most challenging ward where the child grows, develop, and builds personality that will become the character in the child. The implementation of honesty into a child's character is not by using detailed explanations, but the parents are a direct example of that honesty character. This is because parents and the family environment are the first places of education for children. And also with the congruence of work called "Understanding the development of honesty in children through the domains-of-socialization approach" by Tong and Talwar (2021) who suggested that honesty is an important value that children acquire through parenting variable on socialization. (2) R means religion where the proximity to religion refers to the perception of children about the religious belief and faith of the parents. This conception is reflected in behavioral forms of making merit, giving alms as well as keeping the precepts. This remark is in the same vain as those of Umi Chotimah and Ermanovida (2021) on "Building religious, honesty, discipline, and student curiosity character through HOT-based online civic education learning" where the authors proclaimed that building religious, honesty, discipline, and curiosity characters based on HOTS could be achieved, even when the learning process was conducted online. These characters development was carried out through various activities, starting from planning the lesson, implementing student-oriented learning method and materials, and comprehensive assessment activity. However, it is worth to mention that academics from seven universities

across the world studied Christian, Muslim and non-religious children to test the relationship between religion and morality. They found that religious belief is a negative influence on children's altruism. Children from religious families are less kind and more punitive than those from non-religious households, according to the study (Sherwood, 2015). And, (3) A is the attitude towards honesty behavior, this is a perception of good and bad consequences resulted from action or no-action. It also refers to the liking, not liking, satisfaction and dissatisfaction with regard to honesty behavior. The readiness to have a good behavior and to avoid atrocious behavior. This point of view is in relevance to the research conducted by Malloy and associates (2019) on "Parents' Attitudes about and Socialization of Honesty and Dishonesty in Typically-Developing Children and Children with Disruptive Behavior Disorders" in which they proposed that although parents are significant sources of socialization in children's lives including with respect to their moral behavior, very little research has focused on how parents socialize children's honesty and dishonesty, especially parents of atypically developing children for whom lying is of substantial concern. The study showed that the parents' beliefs, attitudes and perception about honesty and dishonesty are important messages to their children's behavior. On top of that the work of Ma, Heyman, Jing, and Lee (2017) on "Promoting honesty in young children through observational learning" found that the observation learning approach, developed more than a half century ago, suggests that it is possible to promote desirable social behaviors through peer observation. These findings point to new strategies for promoting honesty in young children and demonstrate that young children's observation of the social consequences of others' sociomoral behavior can help them to guide their own behavior.

New Body of Knowledge

Since the number of honest people is decreasing. The FRA model, stands for family, appreciation of religion and attitude, proposed in this particular research becomes an ultimate and supreme solution. In today's fast and competitive world, people have over looked or sometimes forgotten about moral and integral ethics. FRA model is very important and necessary for everyone to rethink and remodel so all of us could bring back honesty in society so that everyone in society will live happily ever after.

Conclusion

The creation of virtue in term of honesty is a compulsory operation in which the analogy can be understood in the way that the devaluated bunch of flowers naturally devalues the flowers and fruits. The building of sense of honesty must begin with the youngsters. The cultivation of honesty into students, the desirable characteristics of students in every school must contain the virtue of honesty as an important issue. Every educational course must integrate and interpolate honesty concept in every learning group. The organization of activity

in school must concentrate on honesty concept. The parents must characterize honesty in the family, making sure that their children are honest persons. The parents must be a good model for the children. The rulers and politicians must create an image of a national leader who is an honest person. The law must be strictly and seriously enforced. There must be an adherence to religious principles and doctrine. The preaching must focus on the righteous mind not the sacred objects.

Future Research

The future research should review work from a range of disciplines to develop a framework that highlights how honest behavior encompasses much more than the commonly held view of either telling the truth or lying. Thus, in conducting a future research, the following recommendations are worth consider.

1. There should be a research on the development of model and mechanism to promote discipline in term of honesty in educational institutions especially those at the primary level where the children's development of self-identity, self-esteem, self-pride, and self-image take pace. The disciple on honesty is held to be one of the identities of the children whose features are different.

2. There should be a research on the development of parents' learning kit regarding the practice of discipline on honesty towards their children. This is to provide knowledge and understanding for the parents including methods in the supervision and inculcation of children with discipline since the pattern of child rearing has strongly influence upon the children's behavior.

References

Bhat, Adi. (2023). In-depth Interviews: Definition and how to conduct them. Retrieved from: https://www.questionpro.com/blog/in-depth-interviews/ on April 22, 2023.

Bryant, Colleen Doyle. (2022). What is honesty for kids? Retrieved from: https://talkingtreebooks.com/teaching-resources-catalog/

Busetto, Loraine, Wick, Wolfgang, and Gumbinger, Christoph. (2020). How to use and assess qualitative research methods. Neurological Research and Practice, Volume 2, Issue 14, pp. 1-10.

Delve, Ho, L., and Limpaecher, A. (2023). What Is Researcher Triangulation in Qualitative Analysis? Retrieved from: https://delvetool.com/blog/researcher-triangulation on April 21, 2023.

George, Tegan. (2023). What Is Qualitative Observation? Retrieved from: https://www..scribbr.com/methodology/qualitative-observation/ on April 20, 2023

Khon Phuthorn. (2010). Honesty, the needed virtue. Retrieved from: http://pws.npru.ac.th on April 10, 2023.

Kittipong Boonrong. (2007). The Study of Process of Service Management of the Administrator and the Development of Desirable Characteristics of Learners about Honesty: A Case Study of Baan Tak Dad School, Phang Nga Educational Service Area Office. Thesis for the Master Degree of Education, Phuket Rajabhat University.

Ma, Fengling, Heyman, Gail, Jing, Chunyan, and Lee, Kang. (2017). Promoting honesty in young children through observational learning. Journal of Experimental Child Psychology, Volume 167, pp. 234-245.

Malloy, Lindsay c., Mugno, Allison P., Waschbusch, Daniel A., Pelham, William E, Jr. and Talwar, Victoria. (2019) Parents' Attitudes about and Socialization of Honesty and Dishonesty in Typically-Developing Children and Children with Disruptive Behavior Disorders. Journal of Abnormal Child Psychology, Volume 47, Number 2, pp. 299-312.

Montree Wongsaphan, Phamornpun Yurayat, Ratchaneewan Tangpakdee, Surachet Noirid, and Tatsirin Sawangboon. (2020). Research and Development of Mechanisms on Honesty Enhancing in Basic Education Level Schools. Journal of Education, Mahasarakham University, Volume 14, Number 2, April-June, pp. 247-267.

Panya Chayajindawong and Trilada Thamadisai. (2007). Ethics and Thai Official. Executive Journal, Volume 27, Issue 3, July-September, pp. 32-35.

Phramaha Hansa Dhammahaso. (2018). Honest as a Preventive Mechanism for Corruption in Thai Contemporary Society. Retrieved from: https://www.mcu.ac.th/article/detail/439 on April 20, 2023.

Predictive. (2021). Focus Group and In-depth Interview, how to use them? Retrieved from: https://predictive.co.th/enblog/focus-group-vs-in-depth-interview/ on April 20, 2023.

Rachen Phiphatanakul. (2019). Ethics and Management. Journal of Philosophical Vision, Volume 24, Number 2, July-December, pp. 44-54.

Sherwood, Harriet. (2015). Religious children are meaner than their secular counterparts, study finds. Retrieved from: https://www.theguardian.com/world/2015/nov/06/

Siriyakorn Pongpai. (2023). Self-Discipline. Retrieved from: https://siters.google.com/sarby-hnathi-phlmeuxng-m-1 on April 1, 2023.

Somruean Sitthiya and Prawit Erawan. (2017). Development of Honesty Indicators for Elementary School Students. Journal of Education, Mahasarakham University, Volume 11, Number 3, July-September, pp. 152-160.

Sutasinee Sirikit, Phra Widesbrommakun, and Somchai Srinok. (2022). Development of Morality about Honesty of Students at Wiang Sa-at Phithayakom, Wiang Sa-at Sub-district, Phayakkhaphuphisai District, Mahasarakham Province. Journal of MCU Humanities Review, Volume 8, Number 1, January-June, pp. 141-154.

Talwar, Victoria. (2022). The Truth About Lying: Teaching Honesty to Children at Every Age and Stage. Washington, D.C.: APA Life Tools.

Tong, Donia and Talwar, Victoria. (2021). Understanding the development of honesty in children through the domains-of-socialization approach. Infant and Child Development Journal, Volume 30, Number 3, pp. 1-4.

Umi Chotimah, Kurnisar and Ermanovida, Norma Juainah. (2021). Building religious, honesty, discipline, and student curiosity character through HOT-based online civic education learning. Journal Civics: Media Kaijan Kewarganegaraan, Volume 18, Number 1, April, pp. 118-1216.

Utomo, N. Nurhaliza Suhada. (2021). The Role of Family in Instilling a Child's Honesty. In the proceedings of the ICEHoS—International Conference on Education, Humanities, and Social Science, March 27, Indonesia.

Yuvadee Phongrod. (2018). The Driving Forward of Good Governance towards the New Public Management: The Case Study of Pibulsongkram Rajabhat University Lecturers. Humanities and Social Science Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University, Volume 12, Number 2, July-December, pp. 334-351.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ของลูกค้าโรงแรม ในเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ANALYSIS OF FACTORS INFLUENCING THE PERCEPTION OF HOTEL CUSTOMER EXPERIENCE MANAGEMENT IN THE WEST COAST TOURISM DEVELOPMENT AREA

ภิญญาพัชญ์ มุณีแก้ว[1], ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร, สุวารี นามวงศ์, สันติธร ภูริภักดี และชมพูนุช จิตติถาวร

Pinyapat Muneekaew, Nuttharin Pariwongkulatforn, Suwaree Namwong, Santidorn Puripakdee and Chompunuch Jittithavorn

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

College of Management, University of Phayao

Email: 61162185@up.ac.th[1]

Received 15 August 2022**; Revised** 9 November 2022**; Accepted** 30 October 2023.

บทคัดย่อ

การสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศไทย บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมในเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกทั้ง 4 จังหวัดได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง องค์ประกอบหลักประกอบด้วย จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (TPH) องค์ประกอบประสบการณ์ของลูกค้า (EE) โครงสร้างประสบการณ์ลูกค้า (ES) ส่วนประสมทางการตลาด (MMP) ความเป็นไทย (TN) ปัจจัยการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า (PCEM) ความพึงพอใจ (STF) และความจงรักภักดี (LYT) โดยมีขนาดตัวอย่าง 416 ตัวอย่าง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย ไค-สแควร์ = 344.35, p = 0.06, df = 294, ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ ( ) = 1.17, CFI = 1.00, GFI = 0.95, AGFI = 0.91, RMSEA = 0.02 แสดงว่าองค์ประกอบต่าง ๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนในการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าได้ โดยพบว่า องค์ประกอบประสบการณ์ (-0.42) จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (0.36) โครงสร้างประสบการณ์ (0.33) ความเป็นไทย (0.31) และ ส่วนประสมทางการตลาด (0.06) สามารถส่งผลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าโรงแรมในเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน; การจัดการประสบการณ์ของลูกค้า; การท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก; ปัจจัยต่อการรับรู้

Abstract

Creating experiences for tourists is part of promoting tourism marketing in Thailand. This research article aimed to analyze the factors influencing the perception of customer

experience management. The sample group consisted of tourists staying at hotels in four western coastal tourism development zones, namely Phetchaburi, Prachuap Khiri Khan, Chumphon, and Ranong. The key components under consideration included Hotel Service Touchpoint (TPH), Customer Experience Element (EE), Customer Experience Structure (ES), Marketing Mix (MMP), Thainess (TN), Customer Experience Perception Factors (PCEM), Satisfaction (STF), and Loyalty (LYT), with a sample size of 416, revealing relationships between these elements. The results of the Confirmative Factor Analysis indicated that the customer experience management perception model derived from empirical data, where chi-squared = 344.35, p = 0.06, df = 294, relative chi-squared statistic (χ^2 / df) = 1.17, CFI = 1.00, GFI = 0.95, AGFI = 0.91, RMSEA = 0.02, demonstrates that different elements can account for variability in customer experience management perception. Specifically, it was observed that the experience component (-0.42), hotel service touchpoint (0.36), experience structure (0.33), Thainess (0.31), and marketing mix (0.06) can influence the perception of hotel customer experience management in the West Coast Tourism Development Zone.

Keywords: Confirmative Factor Analysis; Customer Experience Management; West Coast Tourism Development Zone; Factors per Perception.

บทนำ

แนวโน้มด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ได้กล่าวไว้ในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 – 2564 ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมผ่านการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คน และประเพณีท้องถิ่นโดยแท้จริงมากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว (Department of Tourism, 2018) โดยวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ได้กล่าวถึง การพัฒนาท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย ตามยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่องการสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย ผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาคือการส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่นในการสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่เข้าใจในเวทีโลก สื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อ ส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคและจังหวัด การผสมผสานที่มีชีวิตชีวาของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัย อาหารและสถานบันเทิงยามค่ำคืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นอัตลักษณ์ที่ทำให้หลายประเทศทั่วโลกรู้จักประเทศไทยในฐานะเมืองท่องเที่ยว (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019)

แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พ.ศ. 2560-2564 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชายทะเลฝั่งทะเลอ่าวไทย (The Royal Coast) ประกอบไปด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง กลุ่มพื้นที่ย่อยในการพัฒนาตามศักยภาพที่มีศักยภาพสูงที่สุด คือพื้นที่บริเวณบางตะบูน หาดเจ้าสำราญ ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี หัวหิน ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้พื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจ คือการเพิ่มขีดความสามารถในการหารายได้จากการท่องเที่ยว โดยการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และจัดระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับโลก (World Destination) การกำหนดยุทธศาสตร์ยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยให้มีเอกลักษณ์โดดเด่น และแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว High-End พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติในรูปแบบของ The Royal Coast ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มาจากโครงการพระราชดำริ หรือแหล่งท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ตามยุคสมัย พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างงานและรายได้แก่ชุมชน โดยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่าต่อชุมชน (Office of the Permanent Secretary; Ministry of Tourism and Sport., 2017)

การศึกษาในเรื่องการจัดการประสบการณ์ลูกค้าเพื่อนำไปเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับลูกค้าของ Prashant Chauhan and Samar Sarabhai (2018)ได้ศึกษาเรื่องการจัดการประสบการณ์ลูกค้า การประเมินผล และการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการตลาดทำให้ทราบถึงช่องทางที่ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ มีทั้งในส่วนของการพัฒนาองค์กรเอง และการพัฒนาการบริการให้กับลูกค้ามีงานวิจัยของ Lars Groholdt et al., (2014) เป็นการศึกษาการพัฒนาองค์กร ศึกษาเรื่องการบริหารประสบการณ์ลูกค้าและรูปแบบธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายหลักการของ CEM (Customer Experience Management) เป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจในบริษัท Danish ผลการศึกษาพบว่า CEM ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การคัดเลือกและฝึกอบรมบุคลากร จุดสัมผัสของลูกค้า วัตถุประสงค์ของประสบการณ์ลูกค้า จุดเน้นของลูกค้า ความรู้สึกของลูกค้า นวัตกรรมการขับเคลื่อนลูกค้า และตราสินค้า มีผลต่อประสิทธิภาพทางการเงิน บริษัทที่มีประสิทธิภาพสูง จะเป็นผู้นำในการดำเนินการ CEM ได้ดีกว่า และจุดสำคัญของการทำการจัดการประสบการณ์ลูกค้าที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ในการทำการตลาด เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน งานวิจัยของ Heilbornn (2009) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ลูกค้าในอุตสาหกรรมโรงแรม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบการจัดการที่แตกต่างเกี่ยวกับการบริหารประสบการณ์ลูกค้าในมุมมองของโรงแรมผลการศึกษาพบว่า การบริหารและประสบการณ์ลูกค้ามีอยู่ในอุตสาหกรรมโรงแรมสูงมาก เป็นพื้นฐานที่ใช้สร้างความแตกต่างในการแข่งขันและการบริหารประสบการณ์ลูกค้าเป็นความแตกต่างใหม่ที่ยั่งยืนของความได้เปรียบในการแข่งขันและภัยคุกคามใหม่ ๆ ให้กับโรงแรม

สถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จากนโยบายรัฐบาลต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก หรือ Royal Coast ให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบหรูหรา (High end Luxury Destination) ที่ได้กำหนดในแผนพัฒนาระยะยาว (พ.ศ. 2570 - 2579) ตามแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (Office of the Permanent Secretary; Ministry of Tourism and Sport., 2017) ตามกรอบระยะเวลา 20 ปี สู่การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชั้นนำระดับโลก ภายใต้แนวคิด (SMART Destination) มุ่งกำหนดภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวในด้านที่ 4 คือความเป็นไทย (Thainess) ที่นำเสนออัตลักษณ์ต่าง ๆ ผ่านเรื่องราวสินค้าและบริการ รวมถึงคนไทยที่มีความเป็นมิตรไมตรีที่ดี พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมเยือนด้วยความเป็นไทย รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและวิถีชีวิตที่สอดล้องกับอัตลักษณ์พื้นที่ เป้าหมายที่กำหนดไว้คือมีนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยส่งเสริมนักท่องเที่ยวตลาดบน (High-end Market) ของพื้นที่การศึกษามีโรงแรมและรีสอร์ทระดับสูง ซึ่งมีมาตรฐานรองรับนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูงได้

จากการศึกษาทำให้ได้ปัจจัยเหตุการจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience Management) ให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศไทย โดยมีสถานที่พักแรมที่ถือเป็นจุดแข็งเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จึงทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

การรับรู้การจัดการประสบการณ์ของลูกค้าโรงแรม ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาเครื่องมือแบบวัดความรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าโรงแรมในเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก โดยวัดตัวแปรการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าที่ได้จากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างข้อคำถามในแบบวัดการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า ได้แก่ จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (Touch Point in Hotel) องค์ประกอบประสบการณ์ (Experience Element) โครงสร้างประสบการณ์ (Experience Structure) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mixed 7Ps) ความเป็นไทย (Thainess) การรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Perception Customer Experience Management) เมื่อได้องค์ประกอบต่างๆ แล้วจึงนำผลไปวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อจัดทำแผนส่งเสริมการตลาดให้กับธุรกิจโรงแรมได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า กรณีพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประเทศไทย ได้แก่ 1) จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (Touch Point in Hotel) 2) องค์ประกอบประสบการณ์ (Experience Element) 3)โครงสร้างประสบการณ์ (Experience Structure) 4) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mixed 7Ps) 5) ความเป็นไทย (Thainess) 6) การรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Perception Customer Experience Management) โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. จุดติดต่อการบริการในโรงแรมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (H1)
2. องค์ประกอบประสบการณ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (H2)
3. โครงสร้างประสบการณ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (H3)
4. ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (H4)
5. ความเป็นไทยมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (H5)

การทบทวนวรรณกรรม

อุตสาหกรรมของการท่องเที่ยวสามารถนำเงินเข้าประเทศได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อสภาพเศรษฐกิจ รวมถึงการรณรงค์กระแสนิยมที่กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยว โดยทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (industrial new, 2018) ในแง่ศักยภาพของตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยพบว่า การท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในระดับโลกและได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวระดับนานาชาติหลายรางวัล อีกทั้งยังมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวต่างชาติ แม้จะยังมีศักยภาพที่รอการพัฒนาอยู่ในหลาย ๆ ด้านก็ตาม ในแง่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวถือว่ามีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่เป็นไปในทางบวก ทั้งการใช้จ่ายต่อหัวที่เพิ่มมากขึ้น และนักท่องเที่ยวในตลาดศักยภาพที่เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้นและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ (Office of the Permanent Secretary; Ministry of Tourism and Sport., 2017)

ธุรกิจโรงแรมได้รับการสนับสนุนที่สำคัญจากการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นการเติบโตควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการรองรับความต้องการสำหรับบุคคลที่เดินทาง ไม่ว่าจะเดินทางเพื่อท่องเที่ยว ติดต่อค้าขาย หรือเป็น

ที่พักชั่วคราว ธุรกิจโรงแรมมีบทบาทหลากหลายในสังคมและเป็นสถานบริการที่ทุกคนสามารถเข้ามาใช้บริการได้อย่างเต็มที่ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการซ้ำ สำหรับปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในเรื่องของการแข่งขันที่รุนแรง จากภาวะห้องพักล้นตลาด ทำให้การปรับขึ้นราคาห้องพักทำได้ยาก การแย่งฐานลูกค้าจากที่พักทดแทน รวมถึงการพัฒนาการแบ่งปันที่พักที่ไม่ใช่โรงแรม ทำให้พฤติกรรมการพักแรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป แม้การดำเนินธุรกิจจะเติบโตแต่แสดงให้เห็นว่าการแข่งขันทางธุรกิจก็รุนแรงมากยิ่งขึ้น (Government Saving Bank, 2019)

อมาเดอุสและไอเอชจี ได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโรงแรมในเรื่องของประเภทของห้องพัก แนวโน้มในอนาคตขับเคลื่อนธุรกิจโรงแรม รวมถึงการความคิดของผู้เข้าพักเกี่ยวกับการนำหุ่นยนต์มาใช้ โดยประเภทของห้องพักโรงแรม ประเภทห้องพักที่คุ้นเคย กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ผู้เข้าพักจะสามารถขอเปลี่ยนโต๊ะทำงานเป็นเสื่อโยคะ การดูรายการสดที่ตนเองต้องการบนจอโทรทัศน์ในห้องพัก รวมถึงขอเข้าพักในห้องชั้น 3 ที่มองเห็นวิวที่ตนชื่อชอบได้ ธุรกิจโรงแรมจึงได้เปลี่ยนแปลงการแบ่งห้องพักเป็นมาตรฐานได้ปรับตัวเพื่อตอบโจทย์ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวต้องการให้โรงแรมกำหนดราคาห้องพักในแบบที่พวกเขาสามารถเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกได้ แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นคือการจองห้องพักตามสิ่งอำนวยความสะดวกที่เลือก (Attribute-based Booking) การปรับผลิตภัณฑ์และบริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล (Personalization) เป็นแนวโน้มที่ส่งผลต่อธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผู้บริโภคคาดหวังประสบการณ์ที่เหมาะกับตัวตนมากขึ้น ตั้งแต่การเริ่มค้นหาห้องพักไปจนถึงการเช็คเอาท์ (Industry Insight, 2019)

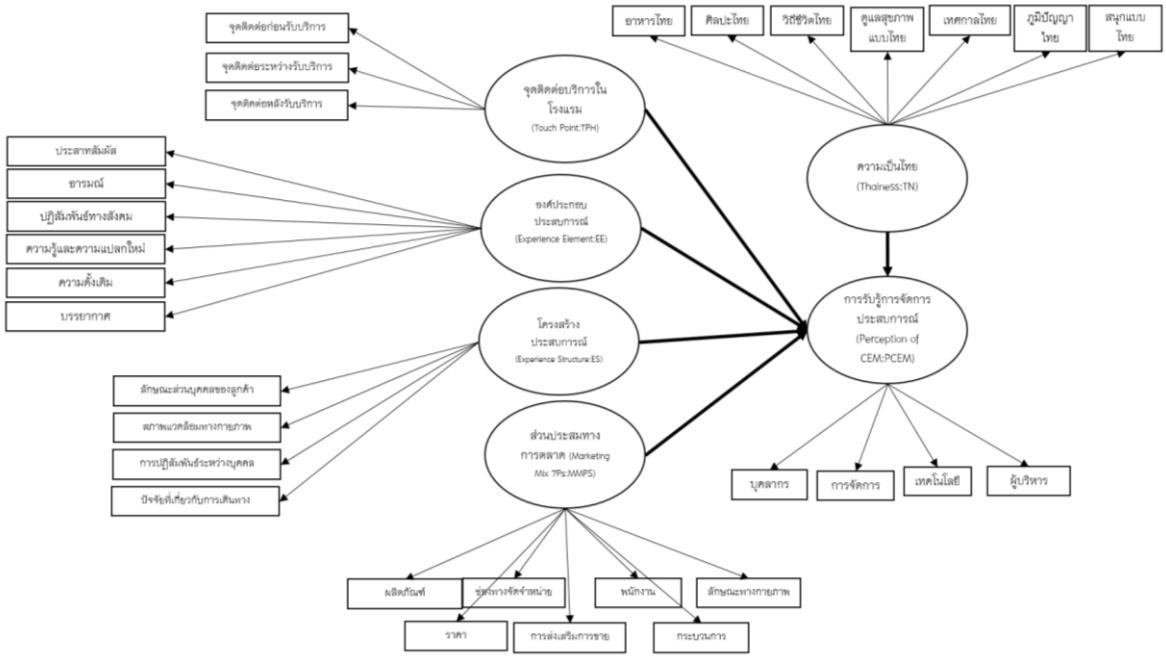
การจัดการประสบการณ์ลูกค้าปรากฏอยู่ในการขับเคลื่อประเทศที่ผ่านการท่องเที่ยวและบริการเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ จึงเกิดการสนับสนุนความเข้มแข็งของผู้ประกอบการ ขับเคลื่อนนโยบายการผลักดันประเทศไทยเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม (Value Based Economy) เป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญในภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้ก้าวเข้าสู่ยุคที่ให้ความสำคัญกับการผลิตด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย (Industrial Management Development Agency, 2016) การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience Management) หมายถึง การจัดการตลาดเชิงสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ การสร้างประสบการณ์นอกเหนือจากที่ลูกค้าคาดหวัง โดยมีการจัดการบริการเพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้กับลูกค้า (Penphan Jarusan et al., 2014) สิ่งที่นักการตลาดจำเป็นต้องคำนึงถึงในการออกแบบจุดติดต่อประสบการณ์คือ จุดติดต่อประสบการณ์หนึ่ง ๆ สามารถเพิ่มพูนหรือทำลายประสบการณ์ของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้า เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการบริการระหว่างลูกค้าและองค์กร ซึ่งการแลกเปลี่ยนนี้ อาจเกิดขึ้นในขณะที่พนักงานขององค์กรกำลังให้คำแนะนำข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของลูกค้าหรืออาจเกิดขึ้นผ่านทางโทรศัพท์หรือสื่อประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ขององค์กร โดยจุดติดต่อประสบการณ์สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้สึกที่ดี หรือทำลายประสบการณ์ความประทับใจที่ลูกค้าเคยได้รับจากสินค้าหรือบริการหลักขององค์กรในอดีตก็เป็นได้ Ruth Pijls et al. (2014) จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (Touch Point in Hotel) การกำหนดเป้าหมายสำคัญในการสร้างสัมผัสที่สามารถเชื่อมโยงสินค้าหรือบริการขององค์กรให้เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของลูกค้า ทั้งก่อนการบริการ ระหว่างรับบริการและหลังรับบริการ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ (Chenjit Jangjanjit, 1994)

การเกิดประสบการณ์ลูกค้าเป็นการรวมตัวกันของสิ่งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ทำให้เกิดความทรงจำกับเหตุการณ์ร่วมนั้นด้วยทั้งเรื่องของ ความชอบความแปลกใหม่ การเรียนรู้ ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล ความประหลาดใจและการมีส่วนร่วม (Pattaraporn Timdaeng and Winai Panchakajornsak,

2011) การกำหนดโครงสร้างประสบการณ์ลูกค้าขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อตอกย้ำว่า องค์กร ตราสินค้า และผลิตภัณฑ์ขององค์กรที่มีจุดเด่นสามารถตอบสนองเพื่อเพิ่มประสบการณ์ลูกค้า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับเครื่องจักร อารมณ์ที่หลากหลายของมนุษย์ การติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้นในการรับบริการ ไม่ว่าจะเป็นการที่พนักงานให้บริการ หรือลูกค้าอื่น ๆ เข้ามารับบริการโดยพร้อมกัน องค์ประกอบประสบการณ์ (Experience Element) ประสบการณ์ของลูกค้าเป็นการรวมตัวกันของคุณลักษณะที่จับต้องไม่ได้ : Intangible (ความรู้สึก) และจับต้องได้ : Tangible (สัญลักษณ์) ทำให้เกิดความทรงจำกับเหตุการณ์ร่วมนั้นด้วยมิติ 5 ประการได้แก่ ความชอบความแปลกใหม่ การเรียนรู้ ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล ความประหลาดใจและการมีส่วนร่วม Schmitt (1999, อ้างถึงใน Natthawong Chaowiang, 2018) ทั้งนี้ลักษณะส่วนบุคคล เกี่ยวกับการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โครงสร้างประสบการณ์ (Experience Structure) โครงสร้างประสบการณ์ลูกค้าขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อตอกย้ำว่า องค์กร ตราสินค้า และผลิตภัณฑ์ขององค์กรที่มีจุดเด่นสามารถตอบสนองเพื่อเพิ่มประสบการณ์ลูกค้า (A.R. Walls et al., 2011) นักการตลาดจึงต้องมีการจัดทำเครื่องมือเพื่อบริหารการตลาด ทำให้เกิดผลต่อผู้บริโภคที่ได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้รับความสะดวกสบายและความพึงพอใจสูงสุด เป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่นักการตลาดทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ (Thanawan Saengsuwan, 2009) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mixed 7Ps) หมายถึง ตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ บริษัทมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ และความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (Kotler 1997, อ้างถึงใน Chayanin Khanom, 2020)

การสร้างสรรค์และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผนวกกับองค์ความรู้เทคโนโลยี สร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์และบริการ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บูรณาการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ นำเสนอภาพลักษณ์ของประเทศไทยในมุมมองใหม่ที่แตกต่าง เน้นคุณค่าที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านวิถีความเป็นไทย เพื่อหวังขยายฐานการท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปเมืองรอง เพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชน ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ติดบ้านในต่างจังหวัด ลดปัญหาความหนาแน่นของประชากรที่เข้ามาหางานทำในเขตนิคมอุตสาหกรรม และยกระดับเศรษฐกิจฐานราก (Department of Industrial Promotion, 2018) กระบวนการสร้างการจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานต้นทุนทางทรัพยากรที่มีทั้งนักปราชญ์ ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงประเพณีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต การเชื่อมโยงเพื่อหาแนวทางการพัฒนา (Sudarat Rattanapong et al., 2021) ความเป็นไทยคือสิ่งหลักในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าไทย การวิจัยและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างตราสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการของไทย การรักษาเอกลักษณ์ไทยในโลกสมัยใหม่ การสัมผัสถึงมรดกของท้องถิ่น กระบวนการคิด การออกแบบยังคงเคารพในความรู้ของบรรพบุรุษ การเรียนรู้ความเป็นไทยจากวัดวาอาราม หรือพระพุทธรูป ปัจจุบันเรียนรู้จากงานร่วมสมัย ผลิตภัณฑ์หัตกรรม เครื่องจักสานและผ้าไหมไทย (M.L.Kathathong Thongyai, 2018) ความเป็นไทย (Thainess) หมายถึง แก่นแท้ของความเป็นไทยคนไทยมีความยืดหยุ่นในวิถีชีวิตและมีน้ำใจต่อผู้อื่นนี้ลักษณะเฉพาะทำให้วัฒนธรรมไทยวิถีชีวิตแบบไทยและประสบการณ์แบบไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและทำให้ประเทศไทยแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ดังนั้น จิตวิญญาณของความเป็นไทยคือการผสมผสานระหว่างประเพณีและความเชื่อทุกอย่างเชื่อมโยงกัน (TAT, 2018)

จากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งจุดติดต่อการบริการในโรงแรม องค์ประกอบประสบการณ์ โครงสร้างประสบการณ์ ส่วนประสมทางการตลาด และความเป็นไทย แต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กับกับการรับรู้การจัดการประสบการณ์ให้กับลูกค้าจึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการรับรู้การจัดการประสบการณ์ของลูกค้าโรงแรมเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประชากร นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก รวม 10,494,662 คน (Office of the Permanent Secretary; Ministry of Tourism and Sport, 2017) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะมีขนาดตัวอย่างที่นักสถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุนิยมใช้คือขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 – 20 คนต่อตัวแปร ในการวิจัยหนึ่งตัวแปรของจำนวนตัวแปรสังเกตในงานวิจัย ผลการคำนวณเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 416 ตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 208 กลุ่มตัวอย่าง และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 208 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีจำนวนเพียงพอกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยแบบสอบถามดังกล่าวพัฒนามาจากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามชนิด 5 ระดับความสำคัญ ตั้งแต่ 5 สำคัญอย่างยิ่ง จนถึง 1 ไม่สำคัญอย่างยิ่ง ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (Touch Point in Hotel) องค์ประกอบประสบการณ์ (Experience Element) โครงสร้างประสบการณ์ (Experience Structure) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mixed 7Ps) ความเป็นไทย (Thainess) การรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Perception Customer Experience Management) รวมตัวชี้วัดย่อย 31 ตัวชี้วัด ข้อคำถามของตัวชี้วัดต่าง ๆ รวมทั้งหมด 141 ข้อ

คุณภาพของแบบสอบถามในวัดการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แบบสอบถามการจัดการประสบการณ์ความเป็นไทยในโรงแรม กรณีพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยการ

กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร พัฒนาข้อคำถามในแบบสอบถามจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนได้แบบสอบถาม ครั้งที่ 1 (Version 1) ใช้วิธีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน จนได้แบบสอบถามครั้งที่ 2 (Version 2) โดยใช้เกณฑ์ที่ยอมรับข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่มุ่งวัด ความเที่ยงตรงของแบบวัด ทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายจำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (reliability) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค มีค่าความเที่ยงแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.991 ได้แบบสอบถามครั้งที่ 3 (Version 3) นำแบบสอบถามไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ (Translation) ได้แบบสอบถามครั้งที่ 4 (Version 4) ใช้สำหรับการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และมีการแปลย้อนกลับเป็นภาษาไทยโดยไม่ให้เห็นต้นฉบับ (Back Translate) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม ทำให้ได้แบบสอบถามครั้งที่ 5 (Version 5) ใช้สำหรับการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย หลังจากผู้วิจัยได้ผลการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามออนไลน์ เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 416 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม โดยเมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมดมีค่าสหสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก มีค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.115 – 0.782 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของตัวแปรต้องมี ค่าไม่เกิน 0.90 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่มีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์สูงเกินไป (Multicollinearity) (Pallant, 2010; Rubin, 2012) รวมทั้งการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรเหล่านี้ด้วยค่า KMO(Kaiser-Meyer-Olkin) และค่า Bartlett's test of Sphericity เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวแปร พบว่า ค่า KMO ที่ได้คือ 0.973 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.80 มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบดีมาก และค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ (Bartlett's Test = 13261.534, df = 820, Sig = 0.000) ดังนั้น ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมพหุจึงมีความเหมาะสมที่จะสามารถนาไปวิเคราะห์โมเดลการวัดและโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้น (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติในรูปแบบสมการโครงสร้าง ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้นำมาศึกษามีการแจกแจงเป็นแบบ Multivariate normality โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต้องเป็นอิสระ ตัวแปรสังเกตที่ศึกษามีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.14 ถึง -0.88 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง -3 ถึง +3 และมีค่าความโด่งระหว่าง -1.00 ถึง 1.87 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง -10 ถึง +10 แสดงว่า ตัวแปรมีการแจกแจงแบบปกติ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557) ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (The second-order confirmatory factor analysis)

สำหรับเกณฑ์ในการปรับเส้นทางโดยการพิจารณาจากค่าดัชนีการปรับแบบจำลองจะทำควบคู่ไปกับการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในทางทฤษฎี การศึกษาประสิทธิภาพของโมเดลจากกลุ่มดัชนีความเหมาะสมพอดีของโมเดลกับข้อมูล เช่น ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกค่าแสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า กรณีพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประเทศไทย ได้แก่ 1) จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (Touch Point in Hotel) 2) องค์ประกอบประสบการณ์ (Experience Element) 3)โครงสร้างประสบการณ์ (Experience Structure) 4) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mixed 7Ps) 5) ความเป็นไทย (Thainess) 6) การรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Perception Customer Experience Management) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.115 – 0.782 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของตัวแปรต้องมี ค่าไม่เกิน 0.90 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่ มีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์สูงเกินไป (Multicollinearity) (Pallant, 2010; Rubin, 2012) รวมทั้งการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรเหล่านี้ด้วยค่า KMO(Kaiser-Meyer-Olkin) และค่า Bartlett's test of Sphericity เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวแปร พบว่า ค่า KMO ที่ได้คือ 0.973 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.80 มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบดีมาก และค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ (Bartlett's Test = 13261.534, df = 820, Sig = 0.000) ดังนั้น ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมพหุจึงมีความเหมาะสมที่จะสามารถนาไปวิเคราะห์โมเดลการวัดและโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้น (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอับดับสอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและยืนยันความถูกต้องของตัวแปรสังเกตที่สามารถวัดตัวแปรแฝงในแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายในองค์ประกอบเดียวกัน พบว่าองค์ประกอบที่ 1 จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (TPH) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.358-0.572 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ - สูง องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบประสบการณ์ (EE) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.143-0.659 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ - สูงองค์ประกอบที่ 3 โครงสร้างประสบการณ์ (ES) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.167-0.623 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ – สูง องค์ประกอบที่ 4 ส่วนประสมทางการตลาด (MMPS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.268-0.782 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ – สูง องค์ประกอบที่ 5 ความเป็นไทย (TN) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.499-0.782 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ – สูง

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading :b) ของตัวชี้วัดองค์ประกอบที่ 1 จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (THP) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.470 – 0.567 องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบประสบการณ์ (EE) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.450 – 0.722 องค์ประกอบที่ 3 โครงสร้างประสบการณ์ (ES) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.570-0.650 องค์ประกอบที่ 4 ส่วนประสมทางการตลาด (MMPS) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.594 – 0.656 องค์ประกอบที่ 5 ความเป็นไทย (TN) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.664 – 0.755 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ทุกตัวชี้วัด

สำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง 0.56 – 0.99 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักทุกองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานมากที่สุดคือ ส่วนประสมทางการตลาด (MMPS) จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (THP) และความเป็นไทย (TN) (β = 0.99, 0.98 และ 0.97 ตามลำดับ) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานน้อยที่สุดคือ องค์ประกอบประสบการณ์ (EE) (β = 0.56)

เมื่อพิจารณาคุณภาพของโมเดล พบว่าความตรงเชิงลู่เข้า (convergent validity) จากค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวแปร (average variance extracted: AVE) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่ามีโมเดลการวัดมีความตรงเชิงลู่เข้าที่ดี และความเที่ยวเชิงโครงสร้าง (construct reliability: CR) ส่วนใหญ่มีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่ามีความเที่ยงสูง ส่วนความตรงเชิงจำแนก (discriminant validity) พิจารณาจากค่า AVE ขององค์ประกอบทุกค่าพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.82 แสดงให้เห็นว่าค่า AVE ขององค์ประกอบมีค่ามากกว่าค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบ ดังนั้นโมเดลนี้จึงมีความตรงเชิงจำแนก

องค์ประกอบการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก หลังการปรับโมเดลโดยปรับแก้รูปแบบสมมติฐานตามค่าดัชนีความกลมกลืนพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1177.54, p=0.00, df=419 เมื่อพิจารณาจากค่าอื่น ๆ ร่วมด้วยพบว่าค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 2.81 และมีค่าน้อยกว่า 2 นอกจากนี้ค่าดัชนี GFI=0.85, AGFI=0.82, CFI=0.98 มีค่ามากกว่า 0.90 สำหรับค่าดัชนี RMSEA=0.066 มีค่าน้อยกว่า 0.05

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแปรและข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เมื่อพิจารณาก่อนการปรับแก้เห็นว่ายังไม่มีค่าใดผ่านเกณฑ์ แต่เมื่อปรับแก้โมเดลแล้วปรากฏว่าดัชนีทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจึงแสดงให้เห็นว่าโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันที่กำหนดมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถให้การยอมรับได้ รายละเอียดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดค่าและค่าดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องและค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

องค์ประกอบ	**ตัวแปรสังเกตได้**	b	β	t	R^2	AVE	CR
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก							
จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (THP)	จุดติดต่อก่อนรับบริการ (TPPS)	0.526	0.98	18.54	0.68	0.82	0.93
	จุดติดต่อระหว่างรับบริการ (TPDS)	0.567	0.76	18.76	0.64		
	จุดติดต่อหลังรับบริการ (TPTS)	0.470	0.96	20.45	0.72		
องค์ประกอบประสบการณ์ (EE)	ประสาทสัมผัส (SEN)	0.576	0.97	22.43	0.77	0.70	0.96
	อารมณ์ (EMO)	0.595	0.93	22.49	0.77		
	ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (SOC)	0.450	0.97	19.84	0.65		
	ความรู้และความแปลกใหม่ (NOV)	0.722	0.56	21.12	0.70		
	ความดั้งเดิม (AUT)	0.600	0.73	23.15	0.79		

	บรรยากาศ (AMP)	0.593	0.90	21.89	0.74		
โครงสร้างประสบการณ์ (ES)	ลักษณะส่วนบุคคลของลูกค้า (PECH)	0.650	0.87	22.78	0.78	0.70	0.90
	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (PHEN)	0.570	0.94	23.10	0.80		
	การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (HUN)	0.630	0.76	23.09	0.80		
	ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเดินทาง (TREF)	0.573	0.76	21.34	0.74		
ส่วนประสมทางการตลาด (MMPS)	ผลิตภัณฑ์ (PROD)	0.615	0.88	18.10	0.59	0.81	0.97
	ราคา (PRIC)	0.640	0.91	22.70	0.80		
	ช่องทางการจัดจำหน่าย (PLAC)	0.627	0.89	22.59	0.78		
	การส่งเสริมการขาย (PROM)	0.602	0.81	22.12	0.76		
	พนักงาน (PEOP)	0.656	0.88	22.02	0.75		
	กระบวนการ (PROC)	0.594	0.99	12.55	0.32		
	ลักษณะทางกายภาพ (PHYS)	0.610	0.91	11.19	0.27		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความเป็นไทย (TN)	อาหารไทย (TFD)	0.728	0.75	15.26	0.46	0.79	0.97
	ศิลปะไทย (TAR)	0.664	0.96	15.82	0.51		
	วิถีชีวิตแบบไทย (TWL)	0.766	0.96	15.88	0.52		
	การดูแลสุขภาพแบบไทย (TWN)	0.703	0.86	17.95	0.61		
	เทศกาลไทย (TFV)	0.750	0.93	19.51	0.69		
	ภูมิปัญญาไทย (TWD)	0.736	0.95	17.33	0.60		
	ความสนุกแบบไทย (TFN)	0.745	0.89	17.41	0.59		
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง							
การรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (PCEM)	จุดติดต่อการบริการในโรงแรม (THP)	0.823	0.36	3.18	0.43		
	องค์ประกอบประสบการณ์ (EE)	0.858	-0.42	-2.30	0.37		
	โครงสร้างประสบการณ์ (ES)	0.885	0.33	2.49	0.39		
	ส่วนประสมทางการตลาด (MMPS)	0.765	0.06	0.61	0.40		
	ความเป็นไทย (TN)	0.740	0.31	5.48	0.43		

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องและค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

ดัชนี	**ความกลมกลืน**	**เกณฑ์การพิจารณา**	**ก่อนปรับโมเดล**		**หลังปรับโมเดล**	
			ค่า	**การพิจารณา**	**ค่า**	**การพิจารณา**
χ^2	p-value	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ > 0.05	1177.54	-	344.35	-
χ^2 / df		χ^2 / df < 2	2.81	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.17	ผ่านเกณฑ์
CFI		≥ 0.95	0.98	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI		> 0.90	0.85	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.95	ผ่านเกณฑ์
AGFI		> 0.90	0.82	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.91	ผ่านเกณฑ์
RMSEA		< 0.05	0.066	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.02	ผ่านเกณฑ์

หมายเหตุ: ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์และตรวจสอบโมเดลการวัดการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ผลการวิจัยพบว่าค่าสถิติจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัด พบว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวเขตพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกนั้น โดยปัจจัยจุดติดต่อบริการในโรงแรม เป็นการกำหนดเป้าหมายสำคัญในการสร้างสัมผัสที่สามารถเชื่อมโยงสินค้าหรือบริการขององค์กรให้เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของลูกค้าทั้งก่อนการบริการ ระหว่างรับบริการและหลังรับบริการ ปัจจัยองค์ประกอบประสบการณ์ เป็นการรวมตัวกันของคุณลักษณะที่จับต้องไม่ได้และจับต้องได้ ทำให้เกิดความทรงจำร่วมทั้งในเรื่องของ อารมณ์ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความรู้และความแปลกใหม่ ความดั้งเดิม และบรรยากาศ ปัจจัยโครงสร้างประสบการณ์ทำหน้าที่สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อย้ำจุดเด่นที่สามารถตอบสนองต่อประสบการณ์ของลูกค้าเพิ่มขึ้น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ครอบคลุมการตอบสนองความพึงพอใจต่อลูกค้า ปัจจับความเป็นไทย ที่แสดงออกถึงแก่นแท้ของคนไทย มีความยืดหยุ่นในวิถีชีวิต ลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไทยคือจิตวิญญาณความเป็นไทยการผสมผสานประเพณีและความเชื่อเข้าไว้ด้วยกัน ปัจจัยความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่อการบริการซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และคุณค่าที่ได้รับ ปัจจัยความจงรักภักดี เป็นพฤติกรรมที่เกิดความตั้งใจว่าในอนาคตจะกลับไปใช้บริการที่ก่อให้เกิดความประทับใจจากประสบการณ์ที่ได้รับ เมื่อพิจารณาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกลการจัดการประสบการณ์ความเป็นไทยในโรงแรม : กรณีพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกประเทศไทย พบว่า ตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า คือ องค์ประกอบประสบการณ์ จุดติดต่อการบริการในโรงแรม โครงสร้างประสบการณ์ ความเป็นไทย และ ส่วนประสมทางการตลาด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.42, 0.36, 0.33, 0.31 และ 0.06 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้ทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกลการจัดการประสบการณ์ความเป็นไทยในโรงแรม : กรณีพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกประเทศไทย ที่ได้พัฒนาขึ้น เพื่ออธิบายสมมติฐานของการวิจัย ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยว มีค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม โดยแบ่งตามสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 1: จุดติดต่อการบริการในโรงแรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า พบว่า จุดติดต่อการบริการในโรงแรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.36 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1 สอดคล้องกับ Lars Gronholdt et al. (2014) ศึกษาเรื่อง การจัดการประสบการณ์ลูกค้าและผลกระทบการดำเนินงานทางธุรกิจ พบว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับลูกค้าที่จะเป็นผู้สร้างสรรค์ประสบการณ์ร่วมกัน ลูกค้าควรมีส่วนร่วมในการสร้างจุดติดต่อการบริการทั้งหมด และจินตนาการถึงประสบการณ์ที่ลูกค้าต้องการ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับจุดติดต่อบริการทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งการบอกปากต่อปาก การโฆษณา และการสื่อสารอื่นๆ

สมมติฐานที่ 2: องค์ประกอบประสบการณ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า พบว่า องค์ประกอบประสบการณ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -0.42 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ -0.42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2 สอดคล้องกับการศึกษาของ ชณัฏฐ์ พงศ์ธราธิก และคณะ (2021) เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และทักษะการบริการให้แก่นักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

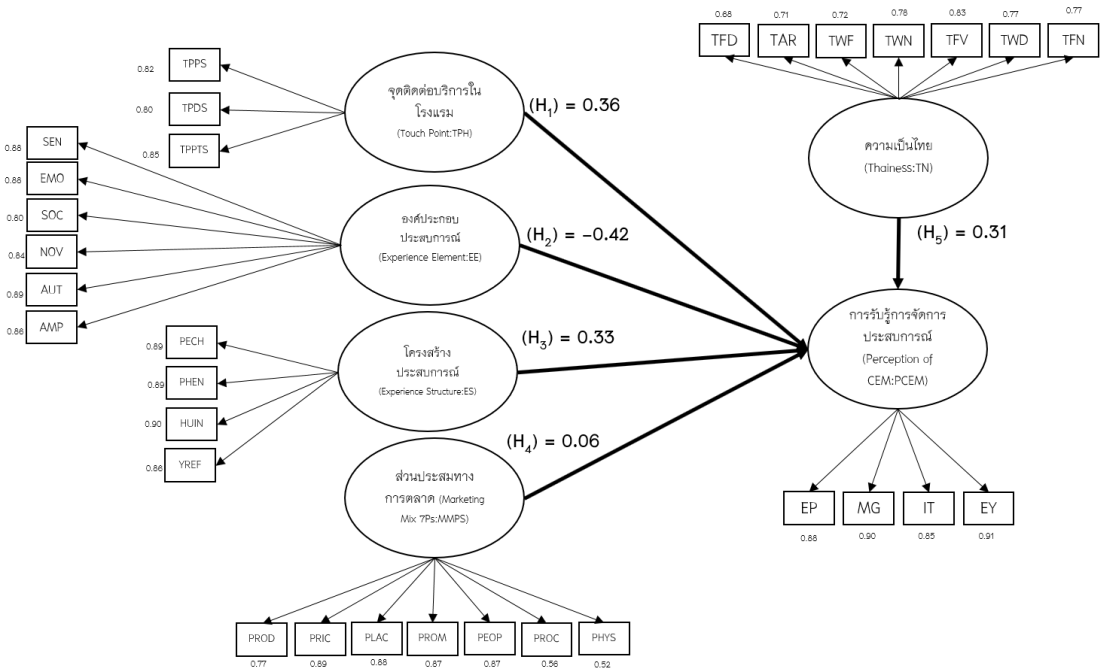
โอกาสในการให้บริการมีการสร้างมาตรฐานการบริการ มาตรฐานด้านราคา พัฒนาขีดความสามาราถและยกระดับบุคลากร Chanat Pongtratik et al., (2021) สมมติฐานที่ 3: โครงสร้างประสบการณ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า พบว่า โครงสร้างประสบการณ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.33 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 3 สอดคล้องกับ A.R. Walls et al. (2011) ศึกษาเรื่อง การทำความเข้าใจประสบการณ์ลูกค้า การศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับโรงแรมระดับหรู พบว่า การทำความเข้าใจประสบการณ์ลูกค้า ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับโรงแรมระดับหรูหรา ประสบการณ์ลูกค้าได้มาจากการผสมผสานที่เป็นเอกลักษณ์ของการตอบสนองมิติสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โดยประสบการณ์ลูกค้าก่อให้เกิดอิทธิพลเชิงสาเหตุผลสิ่งแวดล้อทางกายภาพและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยมิติทางกายภาพมีผลต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของลูกค้า พฤติกรรมที่ลูกค้าแสดงออกมาคือผลรับของความมุ่งมั่น ความภักดี จ่ายเงินเพิ่มและขยายเวลาพักในธุรกิจโรงแรม มิติด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับเครื่องจักร อารมณ์ที่หลากหลายของมนุษย์ การติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้นในการรับบริการ ไม่ว่าจะเป็นการที่พนักงานให้บริการ หรือลูกค้าอื่น ๆ เข้ามารับบริการโดยพร้อมกัน ทั้งนี้ลักษณะส่วนบุคคล เกี่ยวกับการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน นอกจากนี้โครงสร้างประสบการณ์ยังเกี่ยวเนื่องกับลักษณะส่วนบุคคลของลูกค้า สอดคล้องกับ Gilmore and Pine (2002) ศึกษาเรื่อง สถานที่สัมผัสประสบการณ์ลูกค้า ขอบเขตข้อเสนอใหม่ พบว่า การสร้างตราสินค้าควรนำไปใช้กับลูกค้าเป็นรายบุคคล เช่น บางโรงแรมจะมีการพัฒนาการบริการโดยเตรียมนิตยสารที่แตกต่างกันไว้ให้บริการสำหรับลูกค้า

สมมติฐานที่ 4: ส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ -0.06 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.06 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ 4 สมมติฐานที่ 5: ความเป็นไทย มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า พบว่า ความเป็นไทย มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.31 และค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ 5 5 สอดคล้องกับ ภัทรพร ทิมแดง และคณะ (2011) ศึกษาเรื่องการตลาดเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว พบว่า ประสบการณ์ของลูกค้าเป็นการรวมตัวกันของคุณลักษณะที่จับต้องไม่ได้ : Intangible (ความรู้สึก) และจับต้องได้ : Tangible (สัญลักษณ์) ทำให้เกิดความทรงจำกับเหตุการณ์ร่วม แนวคิดการตลาดเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวนับว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญเนื่องจากเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับประเทศไทย รูปแบบอัตลักษณ์รอยยิ้มของคนไทย การเป็นเจ้าบ้านที่ดียังเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างประสบการณ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกร่วมจนกระทั่งได้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มีความสุขจนการท่องเที่ยวในประเทศไทยกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาธีรวัฒน์ เสสปุญโญ (สันยศติทัศน์) (2021)เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย พบว่า การนำวิถีจากรากความเป็นชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน การคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่ของสังคมและวัฒนธรรม สร้างความพึงพอใจและประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1: จุดติดต่อการบริการในโรงแรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า	ยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2: องค์ประกอบประสบการณ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า	ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3: โครงสร้างประสบการณ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า	ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4: ส่วนประสมทางการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า	ปฏิเสธสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5: ความเป็นไทย มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ประสบการณ์ลูกค้า	ยอมรับสมมติฐาน

Chi-Square = 344.35, df = 294, P-value = 0.06299, RMSEA = 0.020

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้าของนักท่องเที่ยวพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

การรับรู้การจัดการประสบการณ์ลูกค้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจสอดคล้องกับ N. Scott et al., (2009) ศึกษาเรื่องการตลาดของประสบการณ์การบริการและการพักผ่อน การจัดลักษณะเฉพาะในการบริการไปสู่ขั้นตอบของประสบการณ์เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมการบริโภค การแสดงหาความสุขหรือค่านิยมทางอารมณ์ทำให้เกิดความพึงพอใจเน้นการเชื่อมโยงระหว่างข้อเสนอของสถานที่ท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ การเน้นที่ประสบการณ์ยังนำไปสู่การเน้นด้านอารมณ์การตัดสินใจซึ่งหมายถึงความพึงพอใจ การเปลี่ยนแปลงจากประสบการณ์ที่มีอยู่จริงกับแนวทางการสร้างประสบการณ์ร่วมกันเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย สำหรับผู้ประกอบการโรงแรมในพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ สามารถนำแนวทางการจัดการประสบการณ์ลูกค้าด้วยความเป็นไทยในโรงแรมนี้ไปใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ สมาคมโรงแรมไทยสามารถนำข้อมูลนี้ส่งเสริมให้สถานประกอบการนำแนวทางทางการจัดการประสบการณ์ลูกค้าด้วยความเป็นไทยในโรงแรม เป็นแผนการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กับทุกสถาน

ประกอบการ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐสามารถนำข้อมูลแนวทางการจัดการประสบการณ์ลูกค้าด้วยความเป็นไทยในโรงแรม กรณีพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประเทศไทย ไปใช้ในแผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการในโรงแรมพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าใจความเป็นไทยและนำไปใช้อย่างเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างละครึ่ง ทำให้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันไม่ได้แบ่งแยกผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้นในอนาคตควรเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้นแล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบให้เพียงพอเพื่อทำการตรวจสอบแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จะทำให้เห็นข้อมูลความแตกต่างในเรื่องเกี่ยวกับการรับรู้การจัดการประสบการณ์ความเป็นไทยในโรงแรม

References

A.R.Walls, et.al. (2011). **An epistemological view of consumer experiences.** International Journal of Hospitality Management. Volume 30, Issue 1, March 2011, 10-21.

Pongtratik, C. et al. (2021). **The Development of Cultural Tourism Strategies in Prachuap Khiri Khan Province.** Journal of MCU Buddhapanya Review, Vol. 6 No. 3.

Khanom, C. (2020). **Marketing Mix (7Ps) for Service Business that Affect Service Satisfaction Case Study Siam Commercial Bank Pub Co., Ltd., Khao Peep Branch, Chumphon Province.** Ramkhamhaeng University: Journal of Public Administration, Faculty of Political Science.

Jangjanjit, C. (1994). **Customer Experience Management Strategy.** Bangkok: Eureka Publishing Co., Ltd.

Department of Industrial Promotion. (2018). **Creative Industry Village: CIV.** E-journal. dip. Vol.60 No. July – August 2018. Bangkok: Department of Industrial Promotion.

Government Saving Bank (2019) . **Hotel Business: Industry Update GSB Research.** Service Economic Analysis; Unit Sector Economy; Bangkok: Government Savings Bank Research Center.

Gilmore and Pine. (2002). **Customer experience places: The new offering frontier.** Article in Strategy and Leadership. August 2002.

Hair J.F., Black W.C., Babin B.J., Anderson R.E. & Tatham R.L. (2006). **Multivariate data analysis. (6th ed.).** Pearson Prentice Hall: New Jersey.

Heibronn (2009). **Customer Experience Management in the Hotel Industry.** MA European Tourism Management, Bournemouth University.

Industry Inside. (2019). **Amadeus and IHG research 3 Future Trends of Hotel Business in Thailand.** Marketing Oops: July 4, 2019.

Wanichbancha, K. (2014). **Structural Equation Analysis (SEM) with AMOS.** Bangkok: Samlada Co., Ltd.

Lars Gronholdt, Anne Martensen, Stig Jorgensen, Peter Jensen. (2014). **Customer Experience Management and Business Performance**. 17th QMOD-ICQSS (1-16). Prague, Czech Republic: Linkoping University, Lund University.

Ministry of Tourism and Sport. (2015). **Thainess.** Retrieved from tatpr.org: http://www.tatpr.org/webdatas/files/

M.L.Kathathong Thongyai. (2018). **Look Back Think Beyond Demark Show 2018.** Thaitimenews.com, 25 May 2018.

Chaowiang, N. (2018). **Perception of Customer Experience Management of Medium-Small sized Spa Business.** The Journal of Pacific Institute of Management Science (Humanities and Social Sciences): 164 -179 Vol.4 No.1.

Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). **Report on the Results of National Development in the Past 5 years (2014 – 2018).** Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.

Office of the Permanent Secretary; Ministry of Tourism and Sport. (2017). **Master Plan for Tourism Development in the West Coast Tourism Development Zone (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) 2017 – 2021.** Bangkok: Ministry of Tourism and Sport.

Timdaeng, P and Panchakajornsak, W. (2011). **Experience Marketing Model for Foreign Tourists.** Journal of the Association of Researchers. 89 – 101 Vol.16 No.3.

Jarusan, P et al. (2014). **Customer Experience Management of Thai Research University Libraries.** Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University. 23-35 Vol.7 No.2.

Phramaha Teerawat Sesapunyo (Sanyattitat). (2022). **Model of Cultural Tourism for Local Government Organizations in Chiang Rai Province.** Journal of MCU Buddhapanya Review, Vol. 7 No. 2.

Prashant Chuahan, Sammar Sarabhai. (2018). **Customer Experience Management Evolution and the Paradigm Shift in Marketing**. Business Perspectives, 18-34. Vol. 17 No. 1

Rattanapong, S. et al. (2021) **Community Based Tourism Manament in WANG Thong Subdistrict, Wang Thong District, Phitsanulok Province.** Journal of MCU Buddhapanya Review, Vol. 6 No. 1.

Sangsuwan, T. et al. (2009). **Marketing Management.** 10th edition. Bangkok: Pearson Education, Indochina Co., Ltd.

Tourism Authority of Thailand: TAT. (2018). **Amazing Thailand Tourism Year: Annual Report 2018**. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.

รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม

THE MODEL OF ACADEMIC ADMINISTRATION TOWARDS WORLD-CLASS STANDARD QUALITY OF KANCHANAPHISEK WITTAYALAI NAKHON PATHOM SCHOOL

สุญาดา เฮงชัยโย
Suyada Hengchaiyo
โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)
Kanchanaphisek Wittayalai Nakhonpathom School
Email: suyada.siri@gmail.com

Received 23 October 2022**; Revised** 3 November 2022**; Accepted** 28 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมาตรฐานสากลที่ผ่านการรับรองคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(OBECQA) จำนวน 232 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 148 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองใช้รูปแบบ คือ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน 1) การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 2) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 3) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล และ 4) การประเมินผลรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบ สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การบริหารจัดการกระบวนการคุณภาพ 3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 4) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล 2) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการ; คุณภาพมาตรฐานสากล; องค์ประกอบการบริหารวิชาการ

Abstract

The purpose of this research was to develop a model of academic administration aiming for world-class standard quality at Kanchanapisek Wittayalai Nakhon Pathom School (Pratamnak Suankularb Matthayom). This was achieved through an integrated research methodology that encompassed both quantitative and qualitative approaches. The research population consisted of 232 schools recognized as world-class standard schools certified by the Office of the Basic Education Quality Awards (OBECQA). The sample size was determined and based on Krejcie and Morgan's Sample Size Table, resulting in a sample of 148 secondary schools in Thailand selected through stratified random sampling. Kanchanapisek Wittayalai Nakhon Pathom School (Pratamnak Suankularb Matthayom) was the specific school used as a model for this research. The research procedures consisted of four steps as follows: (1) investigating the components of academic administration necessary for achieving world-class standard quality, (2) designing and developing a model of academic administration aligned with world-class standard quality, (3) obtaining the results of the development of academic administration model towards world-class standard quality, and (4) assessing the model's academic administration model in achieving world-class standard quality. The respondents for the questionnaires were selected through purposive sampling and stratified random sampling. The research instruments were semi-structured interviews, opinionnaires, focus group discussions, and questionnaires to validate the research findings. The statistical methods employed for data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, Exploratory Factor Analysis, and Content Analysis. The findings of this research included: (1) the identification of components essential for the model of academic administration to attain world-class standard quality, which encompassed academic leadership, quality process management, the establishment of a professional learning community, and the formation of cluster partnerships towards world-class standard quality, and (2) confirmation of the model's accuracy, suitability, feasibility, and usefulness in achieving world-class standard quality in academic administration.

Keywords: Development of academic administration model; World-class standard quality; components of academic administration.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาส่งเสริมปลูกฝังแนวความคิดและความรู้ให้กับเยาวชนพลเมือง โดยรวมที่เป็นตัวแปรหลักของความสามารถในการแข่งขันระยะยาว ซึ่งการออกแบบการศึกษาจึงเป็นข้อต่อสำคัญของการพัฒนาในทุกด้าน อันเป็นเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงและขีดความสามารถ การพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การปรับสมดุลพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการสร้างสังคมแห่งคุณธรรมและสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของการพัฒนาที่เป็น

ภารกิจสำคัญในการจัดระบบทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษา 4.0 ที่ตอบโจทย์ความเป็นพลวัตแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งสำหรับการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทยยุค 4.0 อย่าง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จึงเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Pornchai Jedaman, 2019) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579 ของประเทศไทย มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะที่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ WEF (Secretariat of the Education Council, 2017) เพื่อทำให้ประเทศไทยไปสู่เป้าหมายในการขับเคลื่อนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กล่าวไว้ว่ามุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับโดยใช้ฐานความรู้และระบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะและคณิตศาสตร์ เสริมสร้างทักษะการการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ในชีวิตจริง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019) ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งหวังในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมโดยใช้การจัดการเรียนรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อการยกระดับโรงเรียนในประเทศไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ (Office of the Basic Education Commission Ministry of Education, 2018)

ในศตวรรษที่ 21 ศาสตร์การสอน (pedagogy) จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย จะต้อง สะท้อนถึงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องสะท้อนถึงโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมโยง มีการปรับเปลี่ยน และมีวิวัฒนาการ ดังนั้น รูปแบบและวิธีสอนจะต้องเน้นการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21 โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้ (1) สร้างความรู้คล้องในการใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยี (technological, information and media fluencies) (2) คำนึงถึงบริบทที่เป็นจริง (reality-based) (3) เป็นสหวิทยาการ (interdisciplinary) (4) ยึดความร่วมมือ (collaboration) (5) ยึดโครงงานเป็นฐาน (project based learning) (6) ใช้การแก้ปัญหาเป็นเครื่องมือสอน (uses problem solving as a teaching tool) (7) ประเมินโปร่งใส (transparency) และ(8) พัฒนาทักษะการคิด (thinking skills) (Sukanya Chaemchoi, 2015)ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (Ministry of Education, 2003) สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เป็นยุทธศาสตร์ฐานความรู้(Knowledge-based Economic) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์(Human Capital) ต่อยอดองค์ความรู้การให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Science, Technology, Innovation) ผลลัพธ์ของระบบการจัดการ (Management Output) รวมทั้งการเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่ตอบโจทย์การก้าวทันการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ทั้งด้านการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ (Identity) สู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global- Thai)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามีการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) อันจะเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในการขับเคลื่อนการพัฒนายกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถทัดเทียมกับผู้เรียนนานาประเทศ ซึ่งเป็นการเพิ่มการผลิตและพัฒนาคนให้ตรงตามความต้องการของการพัฒนาประเทศรองรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางการศึกษา และบรรลุเป้าหมายพัฒนาโรงเรียนสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ให้มีความยั่งยืนและมีความสามารถทางการแข่งขันในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Medthod) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 (R1) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยมีประเด็นศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) และ 2) องค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ด้วยการศึกษาค้นคว้า โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) นำข้อสรุปที่ได้จาการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ซึ่งประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ได้แก่ ภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 8 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพ และการบริหารจัดการคุณภาพ และ 3) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานสากล ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการบริหารความความเป็นเลิศเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ(Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) , ระบบรางวัลคุณภาพ 1) รางวัล Deming Prize 2) รางวัลคุณภาพแห่งยุโรป 3) รางวัลแห่งแคนาดาสำหรับความเป็นเลิศธุรกิจ (Canada Awards for Business) 4) รางวัลคุณภาพแห่งออสเตรเลีย (Australia Business Excellence Award) 5) รางวัลคุณภาพแห่งชาติสิงคโปร์ (Singapore Quality Award: SQA) 6) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) และ7) รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศไทย (Thailand Quality Award: TQA)

2) ศึกษาตัวอย่างที่ดี (Best Practice Study) โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับจากสถานศึกษาอื่น ๆ และเป็นแบบอย่างที่ดี และโรงเรียนซึ่ง

ผ่านการรับรองตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (*OBECQA*) ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล จากผู้ให้ข้อมูล ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ และผู้รับผิดชอบโรงเรียนมาตรฐานสากล

3.2 ขั้นตอนที่ 2 (D1) มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้วิจัยเตรียมการร่างรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ที่สังเคราะห์ได้และกระบวนการการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลที่ได้จากการสังเคราะห์การบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice Study)

2) ยกร่างกำหนดประเด็นการประชุม ประกอบด้วย 1) หลักการเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 4) กระบวนการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 6) เป้าหมายของการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล และ 7) การนำรูปแบบการบริหารการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลไปใช้ประโยชน์

3) ผู้วิจัยและคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ นำรูปแบบที่ได้ไปร่วมกันร่างรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

4) ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยเสนอรูปแบบต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สูตร IOC (Index of Item-Objective Congruence) ความเหมาะสมและความชัดเจนของการใช้ภาษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 ขั้นตอนที่ 3 (R2) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) เป็นการนำรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ไปทดลองใช้ โดยดำเนินการในปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 เป็นระยะเวลา 1 ปี การศึกษา มีการดำเนินงานดังนี้ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยใช้แบบสังเกตและแบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน รวมจำนวน 5 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างาน และหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 20 คน 3) สรุปผลและรายงานผลการปฏิบัติงานและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามรูปแบบ ของปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 ทดลองใช้

3.4 ขั้นตอนที่ 4 (D2) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยนำข้อมูลจากผลการทดลองใช้ในขั้นตอน

ที่ 3 มาใช้แก้ไข ปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการใช้รูปแบบและนำเสนอผลการใช้รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) เป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณภาพการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) 2) คุณภาพของครูจากการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) 3) คุณภาพผู้เรียนจากการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) และ 4) ความพึงพอใจต่อการใช้คุณภาพผู้เรียนจากการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ประชากรที่ใช้ในศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง และนักเรียน กำหนดวิธีการ*การ*สุ่มตัวอย่างแบบ*ชั้น*ภูมิ (Stratified sampling) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสอบถามความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)
2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi–Structured Interview)
3. แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม(พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) สรุปผลได้ ดังนี้

รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ประกอบด้วย รายละเอียดของรูปแบบ และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ รายละเอียดของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 4) กระบวนการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 6) เป้าหมายของการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล และ 7) การนำรูปแบบการบริหารการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลไปใช้ประโยชน์ โดยรายละเอียดดังนี้

ชื่อรูปแบบ: รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

หลักการและเหตุผล : การยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล การปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาไทยให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล รวมทั้งมีการบริหาร

จัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World class standard) และมีศักยภาพเป็นพลโลก (World citizen)

วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารวิชาการให้มีประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล

องค์ประกอบของการดำเนินงาน: รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีแผนพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายทุกระดับ อย่างครอบคลุมและมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

1.1. การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นำไปใช้ปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้

1.2. มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรมาปรับพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มุ่งสู่คุณภาพสากล

1.3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

1.4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือการวัดผลประเมินผล ที่เน้นผู้เรียนผู้เรียนเป็นสำคัญสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

1.5. มีเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลที่นำผลไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

1.6. การส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.7. มีการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู โดยส่งเสริมกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.8. มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล

1.9. มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.10. มีการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการกระบวนการคุณภาพ

1.1 มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การใช้เครื่องมือหรือนวัตกรรมทางการบริหารเชิงรุกในการพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียน

1.2 การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

1.3 การควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพ

1.4 การปรับปรุงพัฒนาและต่อยอดสู่วัฒนธรรมคุณภาพที่ยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.1 กำหนดประเด็นที่จะพัฒนาและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

1.2 การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 การร่วมมือ รวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

1.4 การเปิดรับการชี้แนะ การสังเกตชั้นเรียน

1.5 การสะท้อนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติงาน

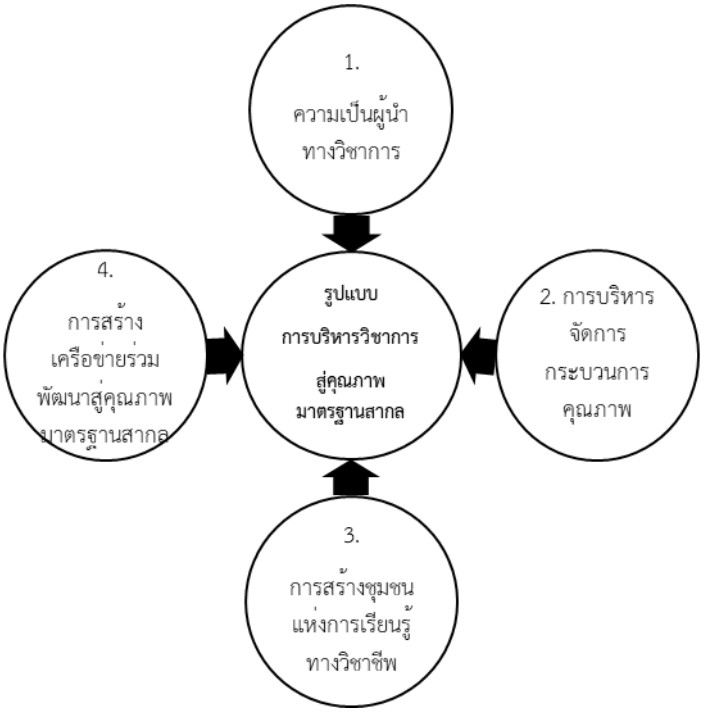
องค์ประกอบที่ 4 การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล

1.1 การเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนาเครือข่าย

1.2 การสร้างและกระบวนการพัฒนาเครือความร่วมมือเพื่อคุณภาพมาตรฐานสากล

1.3 ผลลัพธ์ในการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน ครู และสถานศึกษา

ซึ่งมีองค์ประกอบแสดงในแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของ
โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม(พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)

กระบวนการดำเนินการ : รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ผู้วิจัยมีดำเนินการดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายมาตรฐานคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การขับเคลื่อนคุณภาพสู่มาตรฐาน 3) การประเมินความสำเร็จตามมาตรฐาน 4) การนำการเปลี่ยนแปลงสู่สถานศึกษาและการสร้างคุณค่าแก่วงวิชาการ 5) การเกิดวัฒนธรรมคุณภาพที่สะท้อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ : รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ดังนี้ 1) การมีแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการ(Approach) 2) เริ่มมีแนวทางไปปฏิบัติ (Deployment) 3) แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการดำเนินการ (Result)

เป้าหมายของการดำเนินการ: รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ผู้วิจัยกำหนดระดับคุณภาพของการดำเนินงานร้อยละ 80

การนำรูปแบบการบริหารการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลไปใช้ประโยชน์ : การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA – Par) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา รวมถึงการใช้ผลประเมินเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพในวงจรการพัฒนาใหม่ต่อเนื่อง และการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล ขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสากล

ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) พบว่าโดยภาพรวม พบว่า ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เห็นด้วย มีความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเป็นไปได้คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) พบว่า 1) คุณภาพการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) มีผลงานดีเด่นได้รับรางวัล จำนวน 13 รายงาน 2) คุณภาพของครูจากการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) มีผลงานดีเด่นได้รับรางวัล จำนวน 7 รายงาน 3) คุณภาพผู้เรียนจากการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ด้านเป็นเลิศทางวิชาการ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูง ผลการประเมินตนเองที่ปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2562 และประจำปีการศึกษา 2563 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม โดยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ปีการศึกษา 2562-2563 พบว่า ปีการศึกษา 2562 ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก 5 กลุ่มสาระ มีค่าเฉลี่ย 85.70 และ ปีการศึกษา 2563 ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก 5 กลุ่มสาระ มีค่าเฉลี่ย 90.95 สรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพิ่มขึ้น 5.25 ด้านการสื่อสารสองภาษา นักเรียนมีทักษะความสามารถด้านภาษาทั้งภาษาไทยและภาษอังกฤษ พบว่า ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2562 : ได้ร้อยละ 100 ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2563 : ได้ร้อยละ 100 ด้านความล้ำหน้าทางความคิด นักเรียนมีผลงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทางด้าน ICT พบว่าผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2562 : ได้ร้อยละ 100 ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2563 : ได้ร้อยละ 100 ด้านการผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถผลิตงานด้านต่างๆ ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ พบว่า ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2562 : ได้ร้อยละ 100 ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2563 : ได้ร้อยละ 100 ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก นักเรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2562 : ได้ร้อยละ 100 ผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2563 : ได้ร้อยละ 100

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ประกอบด้วย 1) หลักการเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 4) กระบวนการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล

6) เป้าหมายของการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล และ 7) การนำรูปแบบการบริหารการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลไปใช้ประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการกระบวนการคุณภาพ องค์ประกอบที่ 3 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล

องค์ประกอบที่ 1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารงานวิชาการ ที่ต้องรอบรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสอนและความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเป็นพลังขับเคลื่อนทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างสระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Amonrada Puttinan, 2018) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการในโรงเรียน มี 9 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้4) การ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา 8 การแนะแนวการศึกษา และ 9) การวัดผล ประเมินและการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาตลอดจนเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารในฐานผู้นำองค์กรด้านวิชาการ

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการกระบวนการคุณภาพ การบริหารจัดการที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การนำไปสู่การปฏิบัติ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพ การปรับปรุงพัฒนาและต่อยอด อย่างต่อเนื่อง มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพขององค์กร เพื่อให้องค์กรมีความทันสมัย และสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับแนวคิด (Chatchaya Peerathannisorn, 2019)กระบวนการบริหารจัดการควบคุมคุณภาพ (Quality Management System: QMS) ช่วยให้การดำเนินการเป็นไปการปฏิบัติการใดๆกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานการ ปฏิบัติการใดๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญการรวมตัวกันของครูในลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การสืบค้นร่วมกันโดยร่วมกัน ปรับเปลี่ยนทิศทาง และการลงมือกระทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดจากภายในสอดคล้องกับแนวคิด (Rewadee Chaichawarat, 2017) ที่กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงาน ร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมาย การเรียนรู้ของผู้เรียน และตรวจสอบ สะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่าน กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทางานร่วมกัน การร่วมมือรวมพลัง โดยมุ่งเน้นและ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสาร สร้างปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมของบุคคลในองค์กร มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้เชี่ยวชาญของกลุ่มกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อรักษาเครือข่ายให้ดำรงอยู่ ซึ่งการสร้างเครือข่ายและโรงเรียน

ร่วมพัฒนาเพื่อพัฒนาโรงเรียน สู่มาตรฐานสากล เป็นเครื่องมือสำคัญในการระดมสรรพกำลัง เพื่อสร้างความร่วมมือกับองค์กรและเครือข่าย ให้ร่วมกันขับเคลื่อนมุ่งไปสู่ ความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล สอดคล้องกับแนวคิด ของดีเยอร์และโนบีโอคา (Dyer& Nobeoka, 2000) ที่กล่าวว่าในเครือข่ายจะประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากแต่ละหน่วยงานในองค์การที่มีความรู้แตกต่างกันไป ทำให้ภายในเครือข่ายมีความรู้ และประสบการณ์ที่หลากหลาย

รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) โดยภาพรวม พบว่า มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ เพราะการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และ การปฏิบัติที่มุ่งส่งเสริม และสร้างระบบการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นผลงานเป็นเลิศ โดยการใช้รูปแบบวงจรคุณภาพเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนสนับสนุนการเรียนรู้อย่างจริงจัง คำนึงถึงความต้องการจำเป็นของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประวีณ์ (Suprawee Thippho 2020: 56) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการประเมินพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จากการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบได้รับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินรูปแบบพบว่า รูปแบบมีคุณภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และอรรถประโยชน์ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

รูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ประกอบด้วย 1) หลักการเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 4) กระบวนการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล 6) เป้าหมายของการดำเนินการตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากล และ 7) การนำรูปแบบการบริหารการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลไปใช้ประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการกระบวนการคุณภาพ องค์ประกอบที่ 3 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) นำรูปแบบการบริหารวิชาการสู่โรงเรียนคุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)ไปใช้การวางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากลต่อไปได้อย่างยั่งยืน 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารงานวิชาการ และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศระดับสากล ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรการศึกษาปัจจัยพหุการบริหารโรงเรียนเพื่อศึกษาแนวคิดรูปแบบการพัฒนาของรูปแบบการบริหารวิชาการสู่คุณภาพมาตรฐานสากลของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) และความแตกต่างของตัวบ่งชี้ในแต่ละทัศนคติของนักเรียน ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น 2) ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพสู่มาตรฐานสากลที่มีความยั่งยืน

References

Peerathonnisorn, C. (2019). Quality management to raise moral standards. Ethics of students institutions of higher education. Study substance science at Chiang Mai University.

Panathuwet, C. (2009). Qualitative Management: SIPPO. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University.

Khecharanun, N. (2002). TQM strategy for creating a quality organization. Bangkok: Expertnet.

Jedaman, P.(2019). Strategic leadership in the 21st century for management transformation Sustainable Education 4.0 Maha Sarakham Rajabhat University Journal, 13, 2 (May-August).

Chaemchoi, S. (2015). Technological leadership: Bringing technology into classrooms and schools in the 20th century. 21. Education Journal Naresuan University.

Thippho, S. Pimsarn, N.and Thanawutthipornpinit, S. (2021). "Administration model Academics for school excellence Under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 1,"Study substance science Chiang Mai University 4, 2 (January-June 2021), 56-70.

Office of the Basic Education Commission Ministry of Education. (2018). Operational guidelines.International standard school (revised edition 2018). Bangkok: Agricultural Cooperative Community Printing Company of Thailand Co., Ltd.

Office of the Secretariat of the Education Council. (2017). National Education Plan 2017 - 2036 (Printed No.2). Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council.

Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). Report on the study of the impact ofchange in population structure and policy recommendations for national development from the resultsEstimating the population of Thailand. Bangkok: Office of the Economic Development Council. and national society.

Chaichawarat, R. (2017). Instructional design competencies of student teachers fromBecome a member of the professional learning community. Journal of Education. 45 (4), 143-164.

Puttinan, A.(2014). " Academic administration model for excellence in schools under Local Administrative Organizations" (Ph.D. Thesis Field of Study: Educational Administration Graduate School Burapha University.

Dyer, J. and Nobeoka, K. (2000). *Creating and Managing a High-Performance Knowledge Sharing Network: The Toyota Case*. Strategic Management Journal, 21, 345-367.

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

A STUDY OF THE CURRENT STATE AND THE PROBLEM OF DIGITAL CITIZEN SKILLS FOR PHENOMENON-BASED LEARNING MANAGEMENT IN LIFE AND THAI SOCIETY COURSE AT HIGH VOCATIONAL CERTIFICATE LEVEL

วรานนท์ คลังสีดา วรนรากุล, และอัจฉรา ศรีพันธ์
Varanon Klangsee.da Woranarakul, and Atchara Sriphan
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
Email: varanonk64@nu.ac.th

Received 7 November 2022**; Revised** 21 November 2022**; Accepted** 28 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่เน้นกระบวนการจัดการศึกษาผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในสังคม บูรณาการผ่านการตั้งคำถาม เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ร่วมกับการพัฒนาสื่อดิจิทัลประกอบการสอน และการประเมินผู้เรียนแบบพหุมิติ พื้นที่วิจัย คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก 5 แห่ง โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 354 คน ได้มาจากการสุ่มตามสูตรของ Krejcie&Morgan และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่เรียนในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีทักษะพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกนำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีความคิดเห็นว่าควรดำเนิน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลให้กับนักศึกษา โดยการใช้ปรากฏการณ์ในสังคมมาเป็นกรณีศึกษาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นสื่อการสอน

คำสำคัญ: ทักษะพลเมืองดิจิทัล; การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน; วิชาชีวิตกับสังคมไทย

Abstract

This research article employs a mixed-method approach to examine the current status and challenges related to digital citizen skills in the context of phenomenon-based learning management. This approach emphasizes the process of educational management through real-world phenomena integrated with questioning techniques to facilitate collaborative problem-solving, along with the utilization of digital media for teaching and multidimensional analysis The study was conducted in five vocational colleges located in Phitsanulok Province, involving a sample of 354 respondents determined by applying Krejcie & Morgan's formula. The sample group consisted of students enrolled in courses related to life and Thai society. Among them, 40 students were pursuing higher vocational certificates at Phitsanulok Technical College. The research employed two types of instruments: 1) a questionnaire to assess the current state and challenges of digital citizen skills, and 2) questionnaires for interviewing teachers and learners about the teaching and learning processes in courses related to Thai life and society. Quantitative data was analyzed using Percentage, Mean, and Standard Deviation, while qualitative research data was analyzed through content analysis and synthesized into descriptive summaries. The findings revealed that in terms of current conditions and challenges related to digital citizen skills among students pursuing a Higher Vocational Certificate, there was a moderate level of proficiency with a mean score of 2.54 and a standard deviation of 0.51, indicating a reasonable level of insight and problem-solving ability. This led the researcher to further investigate and collect data through questionnaires and interviews with key informant groups. These key informants expressed the view that learning management should focus on developing digital citizen skills in students. This can be achieved by utilizing social phenomena as case studies for each unit of the Life and Thai Society course, leveraging digital technology as a teaching medium.

Keywords: Digital Citizenship Skills; Phenomenon-Based Learning; Life and Thai Society.

บทนำ

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคการศึกษาไร้พรมแดนที่ครูผู้สอนและผู้เรียน สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆในสื่อดิจิทัลได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ในปัจจุบันเกิดปรากฏการณ์ใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของโลกยุคใหม่ ส่งผลให้ผู้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต้องมีทักษะพลเมืองดิจิทัลที่จำเป็น เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย นอกจากนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยังมีการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษา ในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอดเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถ

เข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหาร จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ โดยได้ศึกษาสภาวการณ์ และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษ ที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 รวมทั้งการพัฒนาการศึกษากับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา ทั้งที่เกิดจากปัญหาของระบบการศึกษา (Ministry of Education, 2017)

จากสถานการณ์ของสังคมโลกในปัจจุบัน ที่ทำให้การจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถคนไทยในทุกช่วงวัยให้เต็มศักยภาพ ซึ่งผู้เรียนถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เข้ากับสังคมดิจิทัลอย่างมีภูมิคุ้มกันต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการการจัดการเรียนรู้ ด้วยแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ต้องใช้ปรากฏการณ์ทางสังคมมาเป็นสื่อการสอน (Phenomenon-Based Learning : PhenoBL) ซึ่งคำนึงถึงความหลากหลายของการเรียนรู้ในลักษณะของสหวิทยาการ และไม่เพียงบูรณาการลงไปในรายวิชาแบบเดิม แต่มุ่งเน้นที่การสำรวจเหตุการณ์ปัจจุบันและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ใช้สภาพแวดล้อมจริง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมแทนที่จะเป็นห้องเรียนแบบเดิม เนื่องจากสภาพจริงนั้นช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ทำให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการ เครื่องมือ และวัสดุจำเป็นต่างๆ ในสถานการณ์จริงเพื่อแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และมีความสำคัญในชุมชน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ว่าทฤษฎีและข้อมูลต่างๆ มีประโยชน์ในชีวิตจริง ในขณะเดียวกันการมีผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขารวมอยู่ในชุมชนการเรียนรู้ยังทำให้ผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติหรือการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ รวมทั้งบริบทที่ถูกสร้างขึ้นและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ในแง่นี้ “ปรากฏการณ์” ไม่สามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าได้ คือในช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้ ปรากฏการณ์ที่ผู้เรียนสนใจอาจจะค่อนข้างคลุมเครือและไม่ชัดเจน แต่จะค่อยๆ มีความชัดเจนมากขึ้นเนื่องจากผู้เรียนได้สังเกตและทำความเข้าใจบริบทที่กว้างขึ้น การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และข้อมูลความรู้คือผลที่เกิดจากการแก้ปัญหา สอดคล้องกับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หรือแม้กระทั่งการใช้แฟ้มสะสมผลงานหรือ Portfolios จึงเหมาะสมกับลักษณะของ PhenoBL ซึ่งทำให้เกิดการบูรณาการข้ามศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้ทำให้รายวิชาต่างๆ หายไปจากหลักสูตร เป็นการช่วยเสริมให้เนื้อหาสาระในรายวิชาต่างๆ มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น ข้ามขอบเขตข้อจำกัดของรายวิชา กระบวนการเรียนรู้และการสอนจะเริ่มจากปรากฏการณ์ (Phenomena) ที่พบได้ในโลกแห่งความเป็นจริง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และข้อมูลความรู้คือผลที่เกิดจากการแก้ปัญหา (Problem – solving) ทำให้ผู้เรียนได้รับมุมมองแบบองค์รวมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ภายใต้กระบวนการวิเคราะห์บทบาทของครูในห้องเรียน PhenoBL จึงไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียน แต่เป็นการช่วยพานักเรียนไปสู่เป้าหมาย ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ ร่วมกับผู้เรียน สอนนักเรียนถึงวิธีตั้งคำถามซึ่งจะนำไปสู่ความน่าสนใจและเป็นโอกาสในการค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ (Chaichaowarat R, 2020)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จะขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษา สภาวการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้าน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรใน ศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมยุค 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ที่ผ่านมาอาชีวะได้พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบัณฑิตอาชีวะให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และมีทักษะ สมรรถนะตอบโจทย์ยุคดิจิทัล ที่ไม่ใช่เพียงทำงานเป็น ปฏิบัติงานได้ แต่ต้องมีทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบอาชีพ (Yodphet B, 2019) ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย เพื่อให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามของตนเองและสร้างความรู้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ปรากฏการณ์ที่อาจจะคลุมเครือไม่ชัดเจน มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้และได้รับการชี้แนะว่าควรจะเรียนรู้อย่างไร ทำให้มี “Know how” และในระดับที่สูงขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนก้าวข้ามสิ่งที่เรียนรู้ในปัจจุบันไปสู่สิ่งที่จะเรียนรู้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เข้ากับความเจริญของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังคำกล่าวของ ฟาฏินา วงศ์เลขา ที่กล่าวว่า “ โลกคือห้องเรียน” ที่นำเอาความรู้รอบโลกมาไว้ในระบบเครือข่ายดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้วิจัยที่มองว่า “โลกดิจิทัลคือประตูแห่งปัญญา” ที่สามารถนำมาเป็นสื่อในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนสายวิชาชีพ ให้เหมาะสมกับสมรรถนะของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษา โดยใช้ปรากฏการณ์และข้อมูลต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมดิจิทัล มาให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และปรับประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับการเรียนรู้ในสายวิชาชีพ เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินวิถีชีวิตต่อยอดด้านการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยจะสอดแทรกให้ผู้เรียนมีทักษะลเมืองดิจิทัลในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนประมวลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยอาศัย แนวคิดพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) ฯลฯ เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration) ซึ่งลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนั้นคือ เน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ โดยไม่แบ่งรายวิชาเหมือนการจัดการศึกษาทั่วไป และเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นสภาพจริงของสังคม เน้นให้นักศึกษาได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ได้สังเคราะห์ความรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ PhenoBL คือ ครูจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาเชื่อมโยงความรู้ในรายวิชาอื่น ๆ

เพื่อให้เข้ากับบริบทเพื่อทำให้ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับรายวิชาของตนเอง โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายใต้ 5 มิติสำคัญ ได้แก่ (Silander, R., (2015))

- **มิติที่ 1** ความเป็นองค์รวม (Holisticity)
- **มิติที่ 2** สภาพจริง (Authenticity)
- **มิติที่ 3** บริบท (Contextuality)
- **มิติที่ 4** การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Inquiry Learning)
- **มิติที่ 5** กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

ทักษะพลเมืองดิจิทัล

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล คือ พลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัล โดยใช้สื่อการสอนแบบ AR ซึ่งสอดคล้องกับ Tohid Moradi Sheykhjan, (2017) ที่ศึกษาจริยธรรมการวิจัยทางอินเตอร์เน็ต : การศึกษาเรื่องพลเมืองดิจิทัล จากการศึกษาวิจัยพบว่า พลเมืองในยุคดิจิทัลจะต้องตระหนักและเห็นคุณค่าของสิทธิและความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง ภายใต้กฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสม ไม่กระทำความผิดต่อสังคมส่วนรวม และ Chun Meng Tang & Lee Yen Chaw, (2016) ที่ศึกษา Digital Literacy พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบหนังสือดิจิทัลเข้ามาผสมผสานในกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามโครงสร้างการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ได้อย่างเกิดประสิทธิผล

สอดคล้องกับ Luci Pangrazio, (2021) ที่ศึกษาสิทธิ์ดิจิทัล พลเมืองดิจิทัล และความรู้ดิจิทัล : กล่าวว่า การใช้สื่อดิจิทัลมีความซับซ้อน และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น จึงต้องส่งเสริมให้พลเมืองได้รู้ถึงการเป็นพลเมืองดิจิทัล สิทธิดิจิทัลและความรู้ด้านดิจิทัล เพื่อใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตยุคของสื่อดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม จากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาข้อกำหนดทางปรัชญา จริยธรรม และการปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อกำหนดและหาความแตกต่างของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดแนวคิดและการปฏิบัติที่เหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ของบุคคลในสังคม

สอดรับกับสมรรถนะทักษะพลเมืองดิจิทัลขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่กำหนดกรอบสมรรถนะทักษะพลเมืองดิจิทัล โดย องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จัดทำขึ้นเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา การศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับชาติและระดับโลก เพื่อส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองให้มีทักษะทางดิจิทัล ดังนี้ (UNESCO, 2018) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

↓

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (PhenoBL)

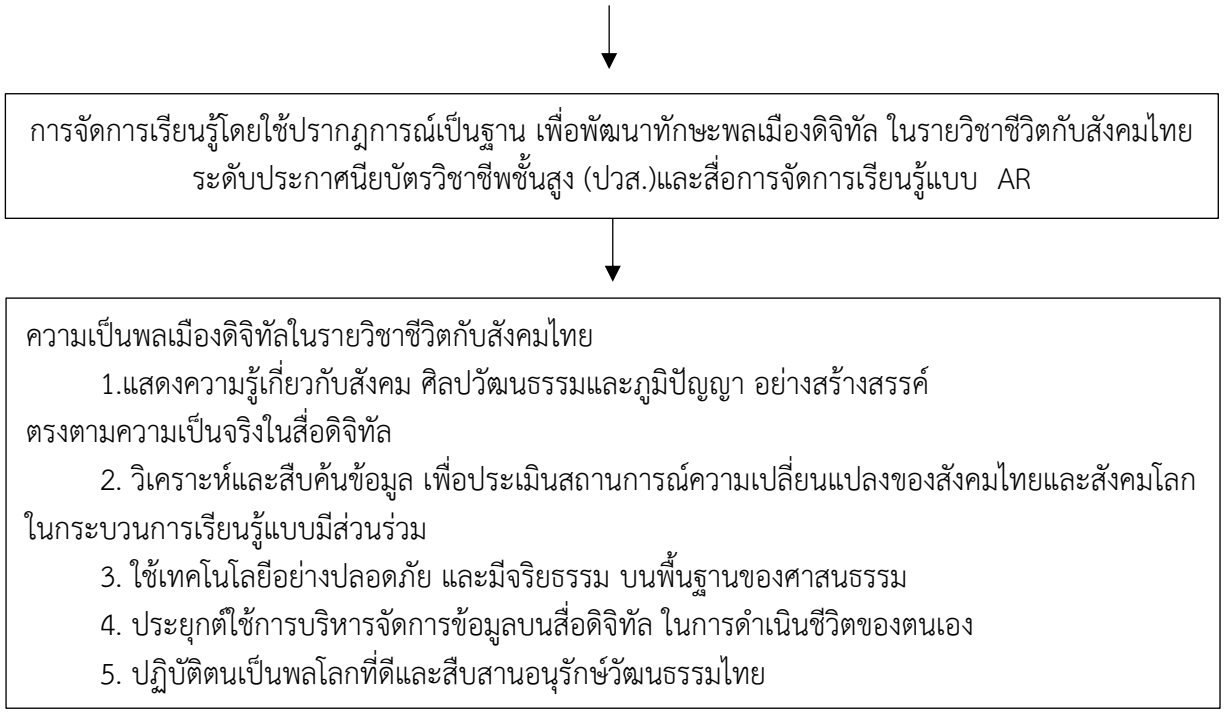
มิติที่ 1 ความเป็นองค์รวม

มิติที่ 2 สภาพจริง

มิติที่ 3 บริบท

มิติที่ 4 การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

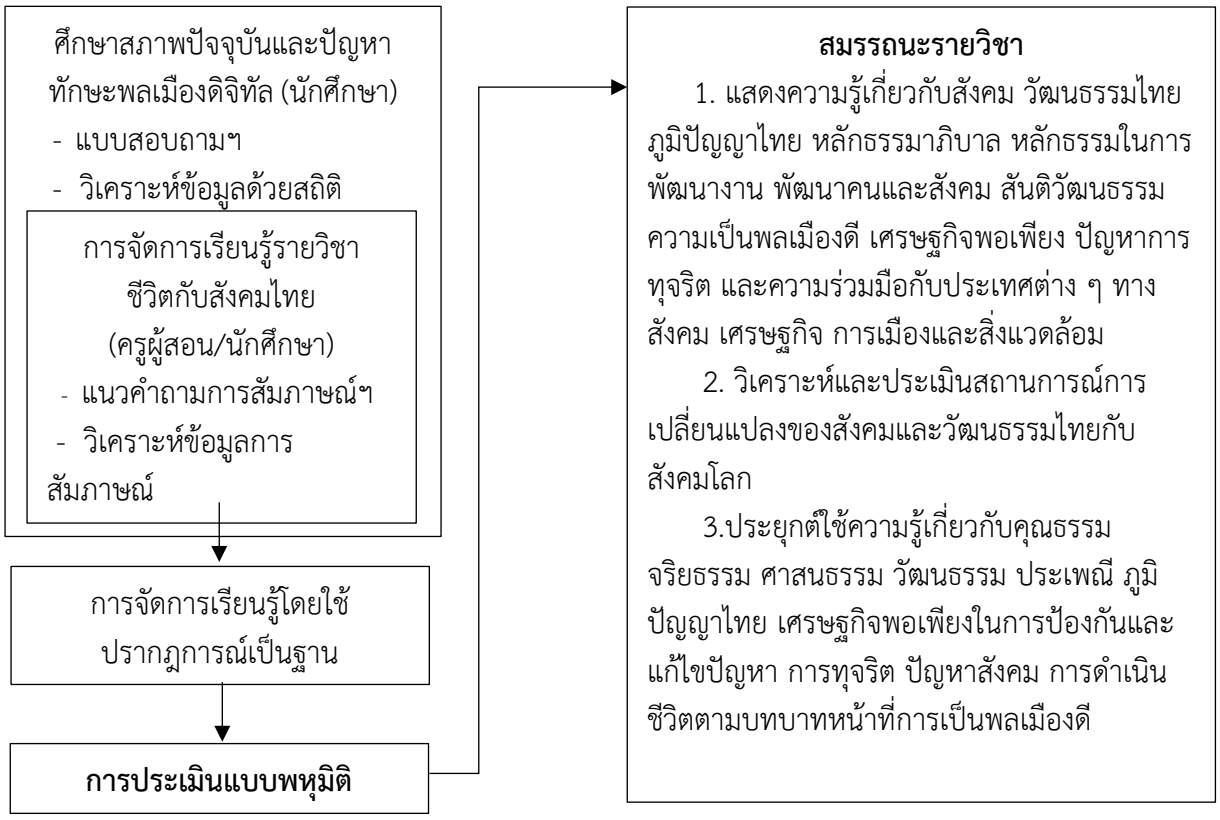
มิติที่ 5 กระบวนการเรียนรู้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) จึงใช้ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ตามวัตถุการประสงค์การวิจัย ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนี้

ภาพที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 354 ชุด โดยมีขั้นตอนการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยได้มาจากการสุ่มตามสูตรของ Krejcie&Morgan

ที่	วิทยาลัย	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
1	วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก	2,096	166	46.89%
2	วิทยาลัยเทคนิคสองแคว	172	13	3.67%
3	วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก	1,392	109	30.80%
4	วิทยาลัยพณิชยการบึงพระพิษณุโลก	441	35	9.90%
5	วิทยาลัยสารพัดช่างพิษณุโลก	394	31	8.75%
รวม		**4,465**	**354**	**100.00**

สูตรคำนวนของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

ขั้นตอนที่ 2 การใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยครูผู้สอนรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย วิทยาลัยละ 1 คน นักศึกษาที่เรียนรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย วิทยาลัยละ 2 คน โดยกำหนดคุณสมบัติจาก นักศึกษาที่สนใจเรียนรายวิชาชีวิตกับสังคมไทยมาก 1 คน และนักศึกษาที่สนใจในการเรียนรายวิชาชีวิตกับสังคมไทยน้อย 1 คน เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก ในรายวิชาชีวิตและสังคมไทย แผนกวิชาช่างยนต์ จำนวน 40 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2565 (นักศึกษากลุ่มนี้มีระดับทักษะดิจิทัลน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ) โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและแนวคำถามในการสัมภาษณ์ มาดำเนินการเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีวิธีการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าแนวทางการสร้างนวัตกรรมและคู่มือการใช้นวัตกรรม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมและคู่มือการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 4 การทดลองและใช้นวัตกรรม ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในช่วงระยะเวลา เดือนเมษายน 2565 - ตุลาคม 2565 เมื่อดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย ด้วยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลจากการแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาฯ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากครูผู้สอน ผู้เรียน และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสานวิธี (Mixed Method) โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยมีวิธีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน และได้ผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัล ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จาก 5 วิทยาลัย ด้วยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1.การแสดงความรู้เกี่ยวกับสังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา อย่างสร้างสรรค์ ตรงตามความเป็นจริงในสื่อดิจิทัล 2.การวิเคราะห์และสืบค้นข้อมูล เพื่อประเมินสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกในกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3. การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย และมีจริยธรรม บนพื้นฐานของศาสนธรรม 4. การประยุกต์ใช้การบริหารจัดการข้อมูลบนสื่อดิจิทัล ในการดำเนินชีวิตของตนเอง และ 5. การปฏิบัติตนเป็นพลโลกที่ดีและสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

จากการศึกษาข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ตามรายด้านข้างต้นผู้วิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 แห่ง ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54โดยมีทักษะในด้านที่ 1 และด้านที่ 4 น้อยกว่าด้านอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย และนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลให้กับนักศึกษา โดยการใช้ปรากฏการณ์ในสังคมมาเป็นกรณีศึกษาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ของรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นสื่อการสอน

1.2 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคำถามในการสัมภาษณ์ มาดำเนินการปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ “หนังสือ AR” เพื่อใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

ภาพที่ 3 นวัตกรรมการเรียนรู้ “หนังสือ AR” รายวิชาชีวิตกับสังคมไทย

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 แห่ง ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีทักษะในด้าน ที่ 1.การแสดงความรู้เกี่ยวกับสังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา อย่างสร้างสรรค์ตรงตามความเป็นจริงในสื่อ และทักษะในด้านที่ 4. การประยุกต์ใช้การบริหารจัดการข้อมูลบนสื่อดิจิทัล ในการดำเนินชีวิตของตนเอง น้อยกว่าด้านอื่นๆ สอดคล้องกับครูผู้สอนรายวิชาชีวิตกับสังคมไทยและนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย มีความคิดเห็นว่า การสอนควรสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษามีทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อให้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างของนักศึกษา และความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาสายวิชาชีพ

จากผลการดำเนินการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนานวัตกรรมการสอนโดยใช้ สื่อ AR ขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านทักษะพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัลในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ตามสมรรถนะของรายวิชา หลังการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ประเมินผู้เรียนแบบพหุมิติ พบว่านักศึกษามีระดับทักษะพลเมืองดิจิทัลที่สูงขึ้น

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบทักษะพลเมืองดิจิทัล ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

การจัดการเรียนรู้รายวิชาชีวิตกับสังคมไทย	ระดับทักษะพลเมืองดิจิทัล	$\overline{X}$	S.D
ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน	ปานกลาง	2.54	0.51
หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน	มาก	4.48	0.40

จากตารางที่ 1 หลังการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า นักศึกษามีระดับ

ทักษะพลเมืองดิจิทัลสูงขึ้น อยู่ในระดับ 4.48 (ระดับมาก) เพิ่มขึ้น 1.94 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จะขับเคลื่อนแผนการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษา สภาวการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศทั้งด้าน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรใน ศตวรรษที่ 21 ซึ่งทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมยุค 4.0 (Ministry of Education. (2017)) ที่ผ่านมาอาชีวะได้พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบัณฑิตอาชีวะให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และมีทักษะ สมรรถนะตอบโจทย์ยุคดิจิทัล ที่ไม่ใช่เพียงทำงานเป็น ปฏิบัติงานได้ แต่ต้องมีทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อประกอบอาชีพ (Yodphet B, 2019)

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาชีวิตกับสังคมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน บนสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีการใช้สื่อดิจิทัลเข้ามาช่วยในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ “หนังสือ AR” ซึ่งครูผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับรายวิชาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการอย่างหลากหลายได้ โดยใช้ปรากฏการณ์ทางสังคมเข้ามาเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดภูมิคุ้มกันในตนเอง ต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน และสอดแทรกให้ผู้เรียนมีทักษะพลเมืองดิจิทัล เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความเป็นพลโลกบนความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมต่อไป

References

Ministry of Education. (2017). *National Education Plan 2017 – 2036.* Bangkok : Office of the Education Council Secretariat.

Yodphet, B. (2019). *Redesigning the vocational curriculum to step into the digital age of technician children.* Bangkok : Komchadluek.

Wongsecret, F. (2022). *Teaching and learning management in the digital world.* Bangkok : Dailynews.

Child Media. (2020). *DQ: Digital Intelligence.* Pathum Thani: Walk on Cloud Company Limited.

Office of the Education Council Secretariat. (2017). *National Education Development Plan.* Bangkok: Ministry of Education.

Chun Meng Tang and Lee Yen Chaw. (2016). *Digital Literacy: A Prerequisite for Effective Learning in a Blended Learning Environment?* Chun Meng Tang and Lee Yen Chaw.

Chaichaowarat, R (2020). Phenomenon Based Learning: Phenomenon-Based Learning as the base. Udon Thani: Udon Thani Rajabhat University.

Luci Pangrazio. (2021). *Digital Rights, Digital Citizenship and Digital Literacy: What's the Difference?* Deakin University, Australia.

Silander, P. (2015). Phenomenon-based learning rubric. Retrieved http://nebula.wsimg.com/

Tohid Moradi Sheykhjan. (2017). *Internet Research Ethics: Digital Citizenship Education.* Department of Education, University of Kerala.

UNESCO. (2018). *A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator, Retrieved December 10, 2020.* http://uis.unesco.org/sites/default/

การเสริมสร้างแรงจูงใจในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4

THE REINFORCEMENT OF THE MOTIVATION IN THE DEPARTMENT OF THE CHIEF JUSTICE REGION 4

อำพร เปียสูงเนิน, และวิษณุ สุมิตสวรรค์
Amporn Piasungnoen , and Vissanu Zumitzavan
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
The College of Local Administration Khon Kaen University
Email: amporn.pi@kkumail.com

Received 7 October 2022**; Revised** 8 November 2022**; Accepted** 30 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในองค์กรควรเป็นอย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 จำนวน 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลวิจัยพบว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 มีแรงจูงใจในภาพรวมข้าราชการศาลยุติธรรมส่วนใหญ่รู้สึกดีกับบรรยากาศการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในบริเวณศาล ส่วนใหญ่มีความพอใจในระบบเลื่อนขั้นเงินเดือนที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม และพบว่าข้าราชการศาลยุติธรรมส่วนใหญ่มีความสุขกับการทำงานเมื่องานที่ทำนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย ในด้านปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน งานวิจัยนี้พบปัญหาจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอ ปัญหาปริมาณงานมากกว่าจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลต่อการลดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบว่าข้าราชการศาลยุติธรรมต้องการให้มีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานและลดขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งการเพิ่มค่าตอบแทนรวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ แก่ข้าราชการศาลยุติธรรม และมีความคาดหวังกับการโยกย้ายกลับภูมิลำเนาเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน; ปัจจัยพื้นฐาน; ปัจจัยจูงใจ; สำนักงานศาลยุติธรรม

Abstract

In this research article, the researchers aimed to study approaches and guidelines for enhancing operational motivation within the organization. The objectives were to improve the

motivation and performance of judicial officials under the Office of the Chief Justice Region 4; to analyze the issues and obstacles affecting their performance, and to suggest guidelines for strengthening operational incentives for court officials. This research employed a quantitative methodology with a sample of 184 court officials under the Office of the Chief Justice Region 4, using a questionnaire as the research tool. The statistical methods used for data analysis included descriptive and inferential statistics such as Frequency, Percentage, Standard Deviation, and Correlation Analysis.

The findings found that, from an overall perspective, judicial officials under the Office of the Chief Justice Region 4 were motivated. Most of them expressed satisfaction with the increased green space within the courthouse, as well as with the fair and appropriate salary promotion system. Additionally, it revealed that judicial officials were more content with their work when they were able to achieve their goals. Regarding the challenges and obstacles affecting operational motivation, the research identified issues like insufficient human resources, an overwhelming workload, and disruptions caused by the COVID-19 pandemic. These factors contributed to a decrease in operational motivation. Furthermore, the study highlighted the need for training to enhance the knowledge of judicial officials in utilizing digital technology to support their work and streamline processes. It also suggested increasing compensation and providing various welfare benefits for judicial officials of the Court of Justice, along with considering repatriation as a means to boost operational morale and save on travel costs.

Keywords: Performance Motivation; Hygiene Factors; Motivation factors; Office of the Court of Justice

บทนำ

โลกาภิวัตน์เปลี่ยนโลกอันกว้างใหญ่ให้เป็นโลกไร้พรมแดน เพียงหนึ่งวินาทีผู้คนสามารถสื่อสารเจรจาธุรกิจโดยไม่ต้องเดินทางมาพบกัน ข้อมูลข่าวสารส่งผ่านได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนสำคัญในการทำงาน การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอคือหนทางแห่งการอยู่รอดขององค์กร ซึ่งองค์กรจะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้นั้น ส่วนสำคัญคือ ผู้บริหาร ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำพาองค์กร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หน้าที่สำคัญของผู้บริหารคือการบริหารคนอย่างไรเพื่อให้คนเหล่านั้นทำงานให้กับองค์กรได้ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำ (Leadership) และสร้างแรงจูงใจ (Motivation) กล่าวคือการสร้างพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นจากการโน้มน้าวจิตใจโดยแสดงออกมาเป็นการปฏิบัติงานอย่าง เต็มความสามารถเพื่อผลลัพธ์ที่องค์การตั้งไว้ การสร้างแรงจูงใจจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญของผู้บริหารเมื่อแรงจูงใจจากผู้บริหารเป็นแรงผลักดันและเสริมสร้างพลังใจในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (Zumitzavan and Kantavong, 2018, Zumitzavan, 2022)

ในปี พ.ศ. 2543 มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม แบ่งศาลยุติธรรมเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกา ในการบริหารงานแต่ละศาลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนงานตุลาการและส่วนงานธุรการ (Act to use the Court of Justice Statute, B.E. 2543, 2000)และกำหนดโครงสร้างการบริหารงานส่วนภูมิภาคออกเป็น 9 ภาค โดยมีสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1 – 9 เป็นหน่วยงานกำกับดูแล ซึ่งศาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานอธิบดี

ผู้พิพากษาภาค 4 มีทั้งหมด 31 ศาล ได้แก่ สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 จำนวน 1 หน่วยงาน ศาลจังหวัด จำนวน 15 ศาล ศาลแขวงจำนวน 3 ศาล และศาลเยาวชนและครอบครัวจำนวน 12 ศาล มีบุคลากรในส่วนงานธุรการทั้งหมดจำนวน 1,068 คน (Court of Justice, 2022) การบริหารงานบุคคลจึงเป็นเรื่องที่องค์กรควรให้ความสำคัญ เนื่องจากข้าราชการศาลยุติธรรมต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งยังต้องปรับตัวให้พร้อมรองรับการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนการพิจารณาคดี หน่วยงานจึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของข้าราชการศาลยุติธรรม ทั้งด้านกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี และด้านการบริการประชาชน สิ่งหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการศาลยุติธรรมคือการขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพราะข้าราชการส่วนใหญ่จะเกิดความรู้สึกมั่นคงในหน้าที่การงานแล้วทำให้การพัฒนาศักยภาพในการทำงานลดน้อยลงหรือเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานน้อยลงที่เรียกกันว่าการทำงานแบบเช้าชามเย็นชาม องค์กรจึงต้องมีการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในการทำงานในทุกด้านเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงในการปฏิบัติงานที่มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด ทั้งยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จจนสามารถก้าวสู่ตำแหน่งผู้บริหารได้ในอนาคต

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่การศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างแรงจูงใจในองค์กรศาลยุติธรรมมีน้อยมากและยังไม่ครอบคลุมในพื้นที่ภาคอีสาน เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีการบริหารงานภายในที่แตกต่างจากองค์กรอื่น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและเป็นแนวทางการพัฒนาของผู้บริหารในหน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานให้ข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มนุษย์จะเกิดแรงจูงใจในการทำงานขึ้นมาได้ต้องมาจากแรงกระตุ้นทั้งจากภายในตนเองและจากสภาพแวดล้อมภายนอกประกอบกัน จุดเริ่มต้นของการสร้างแรงจูงใจในการทำงานมาจากความต้องการภายในตัวบุคคลตามทฤษฎีของ Maslow (1970) อธิบายทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchy of Need) ซึ่งได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ 1. ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) 2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety & Security Needs) 3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs: Love/belonging) 4. ความต้องการยกย่อง (Esteem Needs) 5. ความต้องการบรรลุความตั้งใจสูงสุดของตนเอง (Self-Actualisation Needs) (Zumitzavan and Michie, 2015)

ทฤษฎีแรงจูงใจของ McCelland (1985) อธิบายพฤติกรรมในการทำงานที่เกิดจากการกระตุ้นภายในจิตใจของบุคคลที่ตั้งเป้าหมายความสำเร็จไว้สูงหรือการตั้งเป้าที่เกินมาตรฐานตนเองไว้อย่างชัดเจน และนำสิ่งนั้น

มาเป็นแรงผลักดันในการทำงานเพื่อให้เอาชนะอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งยังจะทำให้เกิดความมุ่งมั่นและความกระตือรือร้นในการทำงานให้ดีที่สุด เพื่อมุ่งหวังความภาคภูมิใจในตนเองจากความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้มากกว่าสิ่งตอบแทนอื่น ๆ McCelland ได้แบ่งแรงจูงใจเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) 2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) 3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) (McCelland,1985)

Frederick Herzberg (1959) ได้คิดค้นทฤษฎีเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการจากสองปัจจัย คือ ทฤษฎีสองปัจจัย (Two - factor Theory) ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยภายนอกของเนื้อหางาน ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งจูงใจแต่เป็นการกำจัดความความไม่พอใจในแรงแรงจูงใจที่มีอยู่ เป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงาน 2. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เป็นปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหางานในหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง จึงส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและความเจริญก้าวหน้าหรือการได้รับการยกย่องชมเชย ดังนั้นทั้งสองปัจจัยจึงมีหน้าที่ช่วยกันเสริมและสร้างแรงจูงใจ (Herzberg,1959)

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอธิบายได้ว่าเกิดจากแรงกระตุ้น ซึ่งเริ่มจากความต้องการภายในตนเองตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1970) ประกอบกับทฤษฎีแรงจูงใจของ McCelland (1985) เป็นแรงกระตุ้นให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคทำให้เกิดความภาคภูมิใจกับความสำเร็จที่เกิดขึ้น และทฤษฎีสองปัจจัย (Two - factor Theory) ของ Herzberg (1959) เกี่ยวการตอบสนองความต้องการจากสองปัจจัย คือ ปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor) และปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) ซึ่งสอดคล้องกับนิตยา นาคมะณี และราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2021) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการด้านปัจจัยจูงใจจำแนกตามลำดับดังนี้ ความสำเร็จในงาน ความรับผิดชอบในงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าถ้าข้าราชการได้รับการสนับสนุนส่งและส่งเสริมให้ได้ศึกษาต่อตามสาขาที่ปฏิบัติงาน หรือการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้จะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น ในส่วนของแรงจูงใจด้านปัจจัยค้ำจุน จำแนกตามลำดับดังนี้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในงานการปกครองของผู้บังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร และผลประโยชน์ตอบแทน ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นต้องให้ข้าราชการมีบทบาทในการกำหนดข้อบังคับและนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความผูกพันภายในองค์กร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบสอบถาม (Survey Questionnaire) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีจำนวนมาก ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยใช้ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยจูงใจ โดยกำหนดตัวแปรที่ 1 คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กรซึ่งแบ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยจูงใจ ตัวแปรที่ 2 คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามที่สอดคล้องกับแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณผู้วิจัยจึงใช้ประชากรเฉพาะศาลจังหวัดซึ่งมีจำนวน 13 ศาล

มีประชากรจำนวน 584 คน นำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1970) $n = \frac{N}{1+Ne^2}$ โดย n คือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง N คือขนาดของประชากร และ e คือความคลาดเคลื่อนที่ใช้ในงานวิจัย ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 เมื่อแทนค่าลงในสมการแต่ละตัวแปรได้ดังนี้ n = 584 ÷ (1+(584×0.05^2) ผลการคำนวนขนาดตัวอย่างควรเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 237 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Random Sampling) Zumitzavan (2011)

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Survey Questionnaire) ซึ่งมีคำถามจำนวน 67 คำถาม จำนวน 237 ชุด และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยข้อคำถามสามารถเก็บข้อมูลได้ตามที่ต้องการและวัดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้ทั้งยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีตามขอบเขตที่กำหนด ในส่วนของความน่าเชื่อถือ (Reliability) ได้มีการกำหนดข้อคำถามในแต่ละมิติไว้มิติละ 4 ข้อ ซึ่งทำให้สามารถวัดความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามได้ แล้วดำเนินการเก็บ Per-test กับข้าราชการ จำนวน 30 ชุด ในระยะเวลาที่ต่างกัน และใช้สถิติ t-test ในการวิเคราะห์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามก่อนและหลังมีการตอบแบบสอบถามไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 237 ชุด ไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือรับรองจากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำไปยื่นด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ไปยัง 13 ศาล ระหว่างวันที่ 10 – 20 มีนาคม 2565 จากนั้นรอการตอบรับแล้วดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Statistical Package for Social Science: SPSS) ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อแสดงการกระจายของข้อมูลและอธิบายคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ (Pearsons Correlation)

ผลการวิจัย

1. การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 จำนวน 184 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.3 มีอายุ 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.3 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.6 และมีอายุราชการ 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.2

ตารางที่ 1 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ด้านปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor)

การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับแรงจูงใจ
ปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor)			
ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์			
เงินเดือนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับตำแหน่งในปัจจุบัน	4.740	0.765	มาก

ได้รับค่าอยู่เวรเหมาะสมในแต่ละเดือน	4.490	1.215	มาก
ได้รับค่าส่งหมายเหมาะสมในแต่ละเดือน	4.270	1.323	มาก
สวัสดิการโทรศัพท์เคลื่อนที่และอุปกรณ์สื่อสารที่จัดสรรให้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์การปฏิบัติงาน	4.440	1.257	มาก
ด้านนโยบายองค์กร			
นโยบายประธานศาลฎีกาและนโยบายการบริหารงานของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีความชัดเจนต่อการนำมาปฏิบัติ	4.390	1.116	มาก
นโยบายประธานศาลฎีกาและนโยบายการบริหารงานของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีความเหมาะสม	4.450	1.044	มาก
นโยบายประธานศาลฎีกาและนโยบายการบริหารงานของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีความทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน	4.590	0.982	มาก
นโยบายประธานศาลฎีกาและนโยบายการบริหารงานของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลครอบคลุมทุกกระบวนการปฏิบัติงาน	4.540	1.023	มาก
การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม(ต่อ)	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับแรงจูงใจ**
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ			
การเข้าร่วมกิจกรรมภายในหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กร	4.710	1.023	มาก
ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชาส่งผลให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากยิ่งขึ้น	4.520	0.816	ปานกลาง
ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อร่วมงานส่งผลให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากยิ่งขึ้น	4.490	0.823	ปานกลาง
บรรยากาศที่ดีส่งผลให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากยิ่งขึ้น	4.540	0.855	ปานกลาง
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน			
พื้นที่ปฏิบัติงานของมีการจัดการที่เหมาะสม สะดวกต่อการปฏิบัติงาน	4.450	1.275	มาก
มีความพอใจในมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	4.480	1.048	มาก
มีความมั่นใจในมาตรการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภายในบริเวณศาล	4.830	1.062	มาก
รู้สึกดีกับบรรยากาศการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในบริเวณศาล	4.990	1.003	มาก
ด้านการควบคุมดูแลของผู้บังคับบัญชา			
การปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาที่สำนักงานศาลกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ	4.870	0.757	มาก
การมีโอกาสเข้าพบและปรึกษาผู้บังคับบัญชาได้อย่างสะดวก	4.540	0.874	ปานกลาง
ผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็น	4.490	0.887	ปานกลาง
การได้เรียนรู้เทคนิคในการทำงานจากผู้บังคับบัญชาอยู่เป็นประจำ	4.510	0.893	ปานกลาง
ด้านสภาพในการทำงาน			
หน่วยงานมีการจัดสถานที่ทำงานเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	4.770	0.926	มาก

หน่วยงานมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและพร้อมใช้งาน	4.770	0.726	มาก
ในส่วนงานมีจำนวนบุคลากรเหมาะสมกับปริมาณงาน	4.070	1.046	ปานกลาง
พื้นที่จอดรถที่จัดเตรียมไว้เพียงพอสำหรับบุคลากร	4.110	0.980	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ด้านปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor) พบว่า รู้สึกดีกับบรรยากาศการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในบริเวณศาล ($\bar{X}$ = 4.990 S.D. = 1.003) รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาที่สำนักงานศาลกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.870 S.D. = 0.757) และมีความมั่นใจในมาตรการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภายในบริเวณศาล ($\bar{X}$ = 4.830 S.D. = 1.062)

ตารางที่ 2 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ด้านปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor)

การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับแรงจูงใจ**
ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor)			
ด้านความสำเร็จในการทำงาน			
สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด	4.780	0.724	มาก
สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในงานที่ทำได้เป็นอย่างดี	4.670	0.771	มาก
มีการวางแผนการทำงานเพื่อเป็นการกำหนดตัวชี้วัดของตนเองไว้เสมอ	4.780	0.794	มาก
มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของหน่วยงาน	4.410	0.858	ปานกลาง
ด้านการได้รับการยอมรับ			
ผู้บังคับบัญชายอมรับในความรู้ความสามารถ	4.200	1.120	ปานกลาง
เพื่อนร่วมงานยอมรับในความรู้ความสามารถ	4.410	0.998	ปานกลาง
ได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชาเมื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ	4.270	0.969	ปานกลาง
ได้รับการยกย่องชมเชยจากเพื่อนร่วมงานเมื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ	4.300	0.870	ปานกลาง
ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ			
งานที่ทำเป็นงานที่มีคุณประโยชน์ต่อประชาชนและหน่วยงาน	4.780	0.853	มาก
งานที่ทำเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้และประสบการณ์เฉพาะบุคคล	4.850	0.786	มาก
งานที่ทำเป็นงานที่มีความท้าทายความสามารถ	4.560	0.834	ปานกลาง
งานที่ทำมีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ	4.840	0.751	มาก
ด้านความรับผิดชอบในงาน			
การได้รับมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการทำงานเหมาะสมกับตำแหน่ง	4.920	0.826	มาก
การได้รับความไว้วางใจในการทำงานจากผู้บังคับบัญชา	4.670	0.845	มาก
การได้รับความไว้วางใจในการทำงานจากเพื่อร่วมงาน	4.670	0.812	มาก
งานที่ทำมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจตามขอบเขตที่หน่วยงานกำหนดให้	4.300	0.896	ปานกลาง

ด้านการได้เลื่อนตำแหน่ง			
มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งงานตามความรู้และความสามารถ	4.680	1.029	มาก
การเลื่อนตำแหน่งงานของหน่วยงานมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน	4.880	0.941	มาก
การเลื่อนตำแหน่งงานของหน่วยงานมีความเป็นธรรมและเหมาะสม	4.840	1.004	มาก
มีความพอใจในระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม	5.010	0.944	มาก

การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม(ต่อ)	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับแรงจูงใจ**
ด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน			
ได้รับโอกาสที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อความก้าวหน้า	4.770	1.128	มาก
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการพัฒนาความรู้ความสามารถ เช่น ฝึกอบรม สัมมนา เป็นต้น	4.920	1.021	มาก
รู้สึกภาคภูมิใจในความเจริญก้าวหน้าในการทำงานที่หน่วยงานมอบให้	4.860	1.025	มาก
มีความพึงพอใจในความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่ง	4.940	0.953	มาก

จากตารางที่ 2 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ด้านปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) พบว่า มีความพอใจในระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม ($\bar{X}$ = 5.010 S.D. = 0.944) รองลงมาคือ มีความพึงพอใจในความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่ง ($\bar{X}$ = 4.940 S.D. = 0.953) และลำดับที่ 3 มี 2 ด้านได้แก่ การได้รับมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการทำงานเหมาะสมกับตำแหน่ง ($\bar{X}$ = 4.920 S.D. = 0.826) และ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการพัฒนาความรู้ความสามารถ($\bar{X}$ = 4.940 S.D. = 1.021)

ตารางที่ 3 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับแรงจูงใจ**
มีความความสุขและรู้สึกชื่นชอบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน	4.320	1.280	มาก
มีความสุขกับการทำงานเมื่องานที่ทำนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย	4.470	1.192	มาก
มีความรู้สึกที่ดีและมีความสนุกสนานกับงานที่ทำ	4.360	1.088	มาก
ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย คับข้องใจ หรือไม่สบายใจกับงานที่ทำ	4.240	1.131	มาก

จากตารางที่ 3 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พบว่า มีความสุขกับการทำงานเมื่องานที่ทำนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย ($\bar{X}$ = 4.470 S.D. = 1.192) รองลงมาคือ มีความรู้สึกที่ดีและมีความสนุกสนานกับงานที่ท่านทำ ($\bar{X}$ = 4.360 S.D. = 1.088) อันดับ 3 คือ มีความความสุขและรู้สึกชื่นชอบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.320 S.D. = 1.280) และอันดับสุดท้ายคือ ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย คับข้องใจ หรือไม่สบายใจกับงานที่ทำ ($\bar{X}$ = 4.240 S.D. = 1.131)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	อายุราชการ	ระดับแรงจูงใจฯ
เพศ	1.000	-0.081	-0.138	-0.178	-0.026	-0.105
อายุ		1.000	0.420	0.044	0.848	0.176

สถานภาพ	1.000	-0.073	0.378	0.186
การศึกษา		1.000	0.038	-0.090
อายุราชการ			1.000	0.144
ระดับแรงจูงใจฯ				1.000

จากตารางที่ 4 และตารางที่ 5 อธิบายความสัมพันธ์ในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการศาลยุติธรรมกับปัจจัยส่วนบุคคลด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearsons Correlation) จากสมมุติฐานที่ว่าปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ศาลยุติธรรม พบว่า เพศกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมไม่มีความสัมพันธ์ เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = 0.155) โดยไม่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = - 0.105) อายุกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = 0.017) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = 0.176) สถานภาพกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = 0.012) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = 0.186) การศึกษากับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมไม่มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = 0.227) โดยไม่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = -0.090) และอายุราชการกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = 0.051) โดยไม่มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = 0.144)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมกับปัจจัยองค์กรในด้านปัจจัยพื้นฐาน

ตัวแปร	ด้านค่าตอบแทนฯ	ด้านนโยบายองค์กรฯ	ด้านความสัมพันธ์ฯ	ด้านสภาพแวดล้อมฯ	ด้านการควบคุมดูแลฯ	ด้านสภาพการทำงาน	ระดับแรงจูงใจฯ
ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์	1.000	0.302	1.000	0.341	0.616	0.366	0.211
ด้านนโยบายองค์กร		1.000	0.302	0.841	0.214	0.428	0.253
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร			1.000	0.341	0.616	0.366	0.211
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน				1.000	0.282	0.508	0.370
ด้านการควบคุมดูแลของผู้บังคับบัญชา					1.000	0.503	0.305
ด้านสภาพในการทำงาน						1.000	0.325
ระดับแรงจูงใจฯ							1.000

จากตารางที่ 6 และตารางที่ 7 อธิบายความสัมพันธ์ในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมกับปัจจัยด้านองค์กรด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearsons Correlation) จากสมมุติฐานที่ว่าปัจจัยองค์กรในด้านปัจจัยพื้นฐานไม่มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม พบว่า ปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor) ซึ่งแยกเป็นรายด้าน 6 ด้านพบว่า ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ด้านนโยบายองค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการควบคุมดูแลของผู้บังคับบัญชา และด้านสภาพในการทำงาน กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = 0.004, <0.001, 0.004, <0.001, <0.001 และ <0.001 ตามลำดับ) โดยด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ด้านนโยบายองค์กรและด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = 0.211, 0.253 และ 0.211 ตามลำดับ) ในด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการควบคุมดูแลของผู้บังคับบัญชา และด้านสภาพในการทำงานมีความสัมพันธ์ในระดับกลาง (ค่า r = 0.370, 0.305 และ 0.325 ตามลำดับ)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมกับปัจจัยองค์กรในด้านปัจจัยจูงใจ

ตัวแปร	ด้านความสำเร็จฯ	ด้านการยอมรับ	ด้านลักษณะงานฯ	ด้านความรับผิดชอบฯ	ด้านการเลื่อนตำแหน่ง	ด้านความเจริญก้าวหน้าฯ	ระดับแรงจูงใจฯ
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	1.000	0.654	0.741	0.670	0.429	0.412	0.356
ด้านการได้รับการยอมรับ		1.000	0.578	0.712	0.364	0.336	0.311
ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ			1.000	0.701	0.454	0.376	0.255
ด้านความรับผิดชอบในงาน				1.000	0.485	0.411	0.321
ด้านการได้เลื่อนตำแหน่ง					1.000	0.621	0.419
ด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน						1.000	0.460
ระดับแรงจูงใจฯ							1.000

จากตารางที่ 8 และตารางที่ 9 อธิบายความสัมพันธ์ในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมกับปัจจัยด้านองค์กรด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearsons Correlation) จากสมมุติฐานที่ว่าปัจจัยองค์กรในด้านปัจจัยจูงใจไม่มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมพบว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) ซึ่งแยกเป็นรายด้าน 6 ด้านพบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านการได้เลื่อนตำแหน่ง และด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า sig = <0.001, <0.001, <0.001, <0.001, <0.001 และ <0.001 ตามลำดับ) โดยด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (ค่า r = 0.255) ส่วนด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านการได้เลื่อนตำแหน่ง และด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน มีความสัมพันธ์ในระดับกลาง (ค่า r = 0.356, 0.311, 0.321, 0.419 และ 0.460 ตามลำดับ)

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรมส่วนใหญ่คือ จำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอในตำแหน่งนักวิชาการเงินและพัสดุ ตำแหน่งนักวิชาการคอมพิวเตอร์ และตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล รองลงมาคือปัญหาปริมาณงานมากกว่าจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. แนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานให้ข้าราชการศาลยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่าข้าราชการศาลยุติธรรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังนี้ ข้าราชการส่วนใหญ่ต้องการให้มีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำนักงานศาลยุติธรรมนำมาใช้เพื่อช่วยลดขั้นตอนการทำงาน รองลงมาคือเรื่องค่าตอบแทนต่าง ๆ และสวัสดิการต่าง ๆ และการส่งเสริมด้านสุขภาพทั้งจากการปฏิบัติงาน เช่น ออฟฟิศซินโดรม (Office syndrome) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นต้น ด้านความคาดหวังกับหลักเกณฑ์การโยกย้าย พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการโยกย้ายกลับภูมิลำเนาเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแยกพิจารณาเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ข้าราชการศาลยุติธรรมรู้สึกดีกับบรรยากาศการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในบริเวณศาล รองลงมาคือการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร ศรีอุดมกุล และสุมาลี รามนัฏ (2022) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงานประกอบด้วย ลักษณะของงาน ความก้าวหน้าในงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ค่าตอบแทนและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ทั้งยังมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น แสง เสียง อุณหภูมิ บรรยากาศบริเวณทำงาน และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อจิตใจ ทัศนคติ สุขภาพ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของพนักงาน เมื่อพนักงานได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2. ด้านปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมมีความพอใจในระบบเลื่อนขั้นเงินเดือนที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม รองลงมาคือมีความพึงพอใจในความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่ง ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ศาลาคาม และรัตนา กาญจนพันธุ์ (2021) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารได้กำหนดขอบเขตของงานและวางแนวปฏิบัติในการมอบหมายงานให้แต่ละบุคคลไว้อย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และส่งเสริมให้เรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาความรู้ต่าง ๆ มาพัฒนางานที่ตนได้รับผิดชอบส่งผลต่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน ทั้งยังเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมมีความสุขกับการทำงานเมื่องานที่ทำนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย รองลงมาคือ มีความรู้สึกที่ดีและมีความสนุกสนานกับงานที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับสุพาณี สังข์ทอง (2021) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานจากปัจจัยจูงใจ 3 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความสำเร็จของงาน และการได้รับการยอมรับนับถือ ซึ่งเป็นพลังผลักดันจากภายในส่งผลต่อแรงจูงใจมากกว่าแรงจูงใจที่เป็นพลังผลักดันจากภายนอก ได้แก่ นโยบายการบริหารงาน ความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความมั่นคงในงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม พบปัญหาและอุปสรรคที่มีมากที่สุด ได้แก่ จำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอในตำแหน่งนักวิชาการเงินและพัสดุ ตำแหน่งนักวิชาการคอมพิวเตอร์และตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล รองลงมาคือปัญหาปริมาณงานมากกว่าจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับอัญพัชญ์ จิระพงศ์รพี และกมลพร กัลยาณมิตร (2021) ที่ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานบุคคลของสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า กระบวนการปฏิบัติงานมีหลายขั้นตอนและจำนวนปริมาณงานไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับหัสยาพันธุ์ อินทะสะโร และชลิดา ศรมณี (2022) พบว่า ด้วยมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การให้บริการประชาชนในแต่ละวันมีปริมาณลดลง ส่งผลให้เกิดปริมาณงานที่ค้างเพิ่มมากขึ้น การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงานแต่เจ้าหน้าที่ยังมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีไม่เพียงพอ และลักษณะงานบางอย่างไม่สามารถนำไปปฏิบัติงานที่บ้านผ่านเทคโนโลยีที่นำมาใช้ได้

แนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานให้ข้าราชการศาลยุติธรรม พบว่า ต้องการให้มีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำนักงานศาลยุติธรรมนำมาใช้เพื่อช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับวุฒิศักดิ์ สิริโสภณรัตน์ และบุญอนันต์ พินัยทรัพย์ (2018) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีผลมาจากการพัฒนาบุคคลากรแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม และด้านการพัฒนาองค์การ ทั้งยังส่งผลเชิงบวกกับตัวบุคลากรและองค์กร เรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริมด้านสุขภาพจากการปฏิบัติงาน เช่น ออฟฟิศซินโดรม (Office syndrome) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนราทิพย์ ผินประดับ (2019) พบว่า คุณภาพชีวิตในการ

ทำงานแบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ ด้านการเปิดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านการยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานทั้งความเสมอภาคและความเท่าเทียมในการปฏิบัติงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับชีวิตการทำงาน ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมสุขภาพ ด้านความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าในงาน และด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบมีประโยชน์ต่อสังคม หากนำสิ่งเหล่านี้มาวางแผนบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรจะส่งผลดีในการเป็นขวัญและกำลังใจให้บุคคลากรปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และพบว่าข้าราชการศาลยุติธรรมมีความคาดหวังกับการโยกย้ายกลับภูมิลำเนา เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งแตกต่างจากอัญพัชญ์ จิระพงศ์รพี และกมลพร กัลยาณมิตร (2021) ที่ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานบุคคลของสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่า บุคลากรยังขาดความผูกพันกับองค์กร เนื่องจากมีการขอโยกย้ายบ่อย

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยพื้นฐาน (Hygiene Factor) แยกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ด้านนโยบายองค์กร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการควบคุมดูแลของผู้บังคับบัญชา และด้านสภาพในการทำงาน มีผลกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ และปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) แยกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านการได้เลื่อนตำแหน่ง และด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน มีผลกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ในส่วนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการศาลยุติธรรม พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีความสุขกับการทำงานเมื่องานที่ทำนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย รองลงมาคือ มีความรู้สึกที่ดีและมีความสนุกสนานกับงานที่ทำ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พบว่า จำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอ และปัญหาที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงาน พบว่า ข้าราชการต้องการให้มีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำนักงานศาลยุติธรรมนำมาใช้ เรื่องค่าตอบแทนรวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ และความคาดหวังกับการโยกย้ายกลับภูมิลำเนาเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับ Jerome (2013) พบว่า องค์กรสามารถนำทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Maslow's Hierarchy of Need) มาเป็นแนวทางเพื่อวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคลได้โดยเริ่มจาก ปัจจัยด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อให้บุคคลากรมีเงินเพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นความต้องการขั้นที่ 1 คือความต้องการของร่างกาย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น การจัดพื้นทำปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงาน ระบบรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คือความต้องการขั้นที่ 2 คือความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย ปัจจัยด้านความรับผิดชอบในงานซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับหรือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร การได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน เป็นความต้องการขั้นที่ 3 คือความต้องการทางสังคม ปัจจัยด้านการยอมรับได้แก่การได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถและได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน เป็นความต้องการขั้นที่ 4 คือความต้องการยกย่อง และปัจจัยด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อสร้างความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่แต่ละคนกำหนดไว้ เป็นความต้องการขั้นที่ 5 คือความต้องการบรรลุความตั้งใจสูงสุดของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำมูลเชิงลึกมาวิเคราะห์ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรต่อไป ควรศึกษาตัวแปรอื่น เช่น แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน แรงจูงใจที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาในมิติด้านผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ครั้งต่อไปควรศึกษาในมิติด้านผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างไร ทั้งนี้ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจให้เพื่อนร่วมงาน เช่น การศึกษาการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เพื่อนร่วมงานเป็นอย่างไร เป็นต้น

Reference

Court of Justice. (2022). Departments within the Court of Justice. Retrieved April 4, 2022. from https://www.coj.go.th/th/content/category/detail/id/6/iid/121186

Herzberg, F. (1959). The Motivation to Work. New York: John Wiley & Sons.

Intasarho, H. & Sornmanee, C. (2022). Performance effectiveness under the epidemic situation of Coronavirus disease 2019(COVID-19): A case study of Saphansung district, Bangkok Metropolitan Administration.Ramkhamhaeng Journal of Public Administration, 5(1), 226 - 250.

Jerome, N. (2013). Application of Maslow's hierarchy of needs theory; impacts and implications on organizational culture, human Resources, and employee performance. International journal of business and management invention, 2(3), 39-45.

Jirapongrapee, A. & Kalyanamitra, K. (2021). Personnel management of office of the Court of Justice. Humanities and Social Science Research Promotion Network Journal, 4(1), 79 - 91.

Maslow, Abraham. (1970). Motivation and Personality. New York: Harper and Row.

Nakmanee, N. & Noppanatwongsakorn, R. (2021). Motivation for the performance of duties by the government officer of the office of education in Bangkok. Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus, 8(1), 61 - 71.

Phinpradub, N.(2019).Quality of working life of Bangkok Metropolitan Administration Officer. Journal of MCU Humanities Review, 5(1), 171 - 180.

Salakham, N. & Kanjanaphan, R. (2022). Incentives motivation of schools teachers' As Huaikhwang District Office Under Bangkok. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(3), 42 - 55.

Sirisophonrat, W. & Phinaitrup, B. (2020). Personnel Development Affecting the Efficiency of Work: a Case Study on Government Service of Phitsanulok Provincial Government Offices. Suan Sunandha Academic & Research Review, 12(1), 30 - 47.

Sriudomkul, P. & Ramanust, S.(2022). Job Satisfaction as a Mediator Variable Between Job Motivation and Work Environment That Affecting Job Efficiency of Full-Time Employees in a Car Door Lock Manufacturing Company in the Siam Eastern Seaboard Industrial Estate. Rajapark Journal, 16(45), 250 - 265.

Sungtong, S. (2021). Factors Affecting Work Motivation of Sub-District Administrative Organization Personnel ,Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province. Journal of Academic for Public and Private Management, 3(2), 100 - 109.

The Law for the Organization of the Court of Justice Act B.E. 2000 (May 18, 2000). Government Gazette. book 117 when 44 A. page 1-12.

Zumitzavan, V. & Kantavong, P. (2018). Increasing organizational success through management styles of managers in housing development industry. Panyapiwat Journal, 10 (special issue), 110–123.

Zumitzavan, V. (2011). The impact of managers' learning styles and leadership styles and the effectiveness of their organizations: a case study from small retail tyre companies in Thailand. Asia Pacific Business Review, 18(4), 1-24. DOI:10.1080/13602381.2012.694724

Zumitzavan V., Michie J. (2015) Discussion of Research Findings. In: Personal Knowledge Management, Leadership Styles, and Organisational Performance. SpringerBriefs in Business. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-287-438-2_4

Zumitzavan, V. (2022). Practical strategy for maintaining organizational performance in the hospitality industry of Thailand. International Journal of Management Practice, 15(1), 108-130.

ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทยต่อการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำ

THE OPINION LEVEL OF AIR CHIEF FLIGHT ATTENDANTS OF FULL-SERVICE AIRLINES IN THAILAND FOR PROBLEM-SOLVING AND LEADERSHIP

ณัฐพรรณ ภูมิฐาน[1] และ โชคชัย สุเวชวัฒนกูล
Nuttapun Poomthan[1] and Chokechai Suveatwatanakul
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
Email: pnuttapun@yahoo.com[1]

Received 10 August 2022**; Revised** 16 October 2022**; Accepted** 28 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อความเป็นผู้นำของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทย 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผ่านแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นจำนวน 165 ชุด คัดเลือกตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อศึกษาระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยจากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเองในการแก้ไขปัญหา ความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา และการเผชิญหรือหลบเลี่ยงปัญหา ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง มุมมองด้านคุณธรรมภายในตนเอง การสร้างกระบวนการที่สมดุล และการดำเนินการโปร่งใส ดังนั้น สายการบินควรเน้นด้านการควบคุมตนเองในการแก้ไขปัญหา และเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ สายการบินควรเน้นการสร้างกระบวนการที่สมดุลของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

คำสำคัญ : การแก้ไขปัญหา; ความเป็นผู้นำ; หัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the levels of problem-solving proficiency among air chief flight attendants in full-service airlines operating in Thailand, 2) to evaluate the leadership capabilities of air chief flight attendants in these airlines, and 3) to propose guidelines for enhancing problem-solving skills and leadership qualities among air

chief flight attendants in full-service airlines in Thailand. For the quantitative aspect, the researcher gathered data through 165 questionnaires selected based on Krejcie & Morgan's (1970) table. Descriptive statistics, specifically Mean and Standard Deviation were employed to analyze the opinions of the sample. The research findings were that respondents had opinions on problem-solving at the highest level. When considering each aspect, it was at the highest level in all three aspects, namely self-control in problem-solving, confidence in problem-solving, and facing or addressing problems. Furthermore, the overall level of opinion on leadership was at the highest level. When considering each aspect, it was at the highest level in all four factors, namely self-awareness, internal morality perspective, balanced decision-making, and relational transparency. To further enhance the capabilities of air chief flight attendants, airlines should focus on developing personal control in problem-solving and refining balanced decision-making skills.

Keywords: Problem-Solving; Leadership; Air Chief Flight Attendants

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจสายการบินในประเทศไทยเป็นธุรกิจที่มีสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง และเผชิญภาวะที่ยากลำบากอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องทำการแข่งขันเพื่อชิงสัดส่วนทางการตลาดทั้งจากสายการบินภายในประเทศและต่างประเทศ การฟื้นฟูองค์กรภายหลังสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ที่กำลังจะคลี่คลาย สภาวะราคาน้ำมันและค่าเงินที่ผันผวน อันส่งผลให้ต้นทุนต่อเที่ยวบินไม่คงที่และมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของสายการบิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สายการบินที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งประสบปัญหาแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงจากสายการบินต้นทุนต่ำ แนวทางหนึ่งที่สายการบินเต็มรูปแบบในประเทศไทยควรใช้เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันได้แก่ การรักษาและปรับปรุงคุณภาพการบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความคาดหวังของผู้โดยสาร อันจะก่อให้เกิดการสร้างความภักดีของผู้โดยสารเพื่อช่วยให้สายการบินสามารถดำเนินงานอยู่ได้ในระยะยาว (Delbari et al., 2016; Etemad-Sajadi et al., 2016) ซึ่งเกิดจากการสร้างประสบการณ์การรับรู้ของผู้โดยสารที่ใช้บริการ (Nam et al., 2018). ผ่านพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้ถูกต้องตามมาตรฐานของสายบินจะต้องได้รับการกำกับ ดูแลจากหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีความสามารถ (Pinthapataya et al., 2018) เนื่องจาก เป็นผู้ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของสมาชิกในทีม (Gittell & Fields, 2004) ความเป็นผู้นำของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จึงเป็นคุณสมบัติสำคัญอย่างยิ่ง (Thongchai & Pimolpun, 2020) รวมถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินด้วย (Han, Koo, et al., 2020)

การศึกษาในครั้งนี้ มีเป้าหมายสำคัญในการศึกษาระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทยที่มีต่อการแก้ไขปัญหาและความเป็นผู้นำเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทยต่อการแก้ไขปัญหา

2.เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทยต่อความเป็นผู้นำ

3.เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การแก้ไขปัญหา ซึ่งอ้างอิงทฤษฎีองค์ประกอบของการแก้ไขปัญหาของ Heppner and Baker (1997) ซึ่งได้ระบุองค์ประกอบของการแก้ไขปัญหาไว้ 3 ด้านดังนี้ 1) การเผชิญหรือหลบเลี่ยงปัญหา คือ ลักษณะการแก้ไขปัญหาของบุคคล ในเรื่องความเชื่อมั่นในทักษะการแก้ไขปัญหาของตน ความยินดีในการแก้ไขปัญหา การแก้ไขปัญหาด้วยการคิดบวก และมีความพยายามแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง 2) การควบคุมตนเองในการแก้ไขปัญหา คือ การควบคุมอารมณ์ ทัศนคติ พฤติกรรมของตนเองในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการตระหนักถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากการแก้ไขปัญหา 3) ความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา คือ การตระหนักถึงระดับความรู้และสามารถของตนเอง ข้อดี ข้อเสีย ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งรวมถึงทัศนคติ พฤติกรรม ความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่แสดงออกเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลสำเร็จ

ขณะที่ความเป็นผู้นำ อ้างอิงรูปแบบความเป็นผู้นำที่แท้จริง (Authenticity) ของ Walumbwa (2008) ที่ได้พัฒนาองค์ประกอบของความเป็นผู้นำที่แท้จริงไว้ 4 ด้านได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) คือ 1) การตระหนักถึงความสามารถในการทำงาน จุดแข็ง จุดอ่อน ของตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการรับรู้ถึงบทบาทและอิทธิพลของตนเองต่อผู้อื่น 2) การมีกระบวนการที่สมดุล (Balanced Processing) คือ การแสดงว่าตนได้มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในการทำงานหรือแก้ไขปัญหาอย่างไม่มีอคติ ก่อนสรุปตัดสินใจ รวมถึงการยอมรับการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นที่ท้าทายจุดยืน หรือความเชื่อของตน 3) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ (Relational Transparency) คือ การแสดงออกถึงตัวตนที่แท้จริงต่อผู้อื่น โดยไม่ปลอมแปลงหรือบิดเบือนตนเอง ซึ่งพฤติกรรมที่โปร่งใสจะส่งเสริมความไว้ใจผ่านการแสดงออกที่เปิดเผยการ มีการแบ่งปันข้อมูล การแสดงความคิดและความรู้สึกที่จริงใจ ด้วยการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม 4) มุมมองด้านคุณธรรมภายในตนเอง (Internalized Moral Perspective) คือ การควบคุมความคิด ทัศนคติภายในตนเอง ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบ ภายใต้เงื่อนไขของบรรทัดฐานและค่านิยมภายในตนเองกับค่านิยมและแบบแผนจากกลุ่ม องค์กร สังคม ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมที่แสดงออกร่วมกับค่านิยมของตนเอง

จากการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและความเป็นผู้นำที่แท้จริง มีส่วนในการสนับสนุนการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งสร้างความเชื่อถือ ความเคารพ และความไว้ใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา และหากผู้นำมุ่งเน้นให้ผู้ตามสามารถแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง มีความโปร่งใส และสร้างความสัมพันธ์แบบร่วมมือร่วมใจในองค์กร จะช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในงานที่กำหนดไว้ได้สำเร็จ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีต่อการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำ โดยขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ ด้านประชากร คือ หัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของสายการบินบางกอกแอร์เวย์สที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 290 คน ซึ่งขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยใช้วิธีประมาณค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ดัง นั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 165 คน ทั้งนี้ได้เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่า จะเป็น ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด (Closed Ended Question) ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบการวิจัย โดยแบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการตรวจ สอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยค่า Congruence Index อยู่ที่ 0.96 ใน ขณะที่การตรวจสอบค่า Reliability Test จาก Pilot Testing จำนวน 30 ท่าน ซึ่งค่า Reliability Test อยู่ที่ 0.832

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเองในการแก้ไขปัญหา($\bar{\alpha}$=4.81, S.D.= 0.34) ความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา($\bar{\alpha}$=4.60, S.D.= 0.49) และการเผชิญหรือหลบเลี่ยงปัญหา($\bar{\alpha}$= 4.45, S.D.= 0.53)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านการควบคุมตนเองภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าถ้ามีการควบคุมอารมณ์ตนเองในการแก้ไขปัญหาจะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำมากที่สุด ($\bar{\alpha}$=4.87, S.D.= 0.36) รองลงมาถ้ามีการควบคุมทัศนคติตนเองในการแก้ไขปัญหา จะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ($\bar{\alpha}$=4.81,S.D.=0.44) และถ้ามีการควบคุมพฤติกรรมตนเองในการแก้ไขปัญหาจะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ($\bar{\alpha}$=4.79 ,S.D.=0.48) ตาม ลำดับ

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าถ้ามีทัศนคติในการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลสำเร็จจะส่งผลให้มีความ สามารถในการเป็นผู้นำมากที่สุด ($\bar{\alpha}$=4.70, S.D.= 0.49) รองลงมาถ้ามีความพยายามในการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลสำเร็จจะส่งผลให้มีความสามารถในการเปเป็นผู้นำ ($\bar{\alpha}$=4.65 , S.D.=0.66) และถ้ามีพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลสำเร็จจะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ($\bar{\alpha}$= 4.59,S.D.= 0.68) ตามลำดับ

ด้านลักษณะการเผชิญหรือหลบเลี่ยงปัญหา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าถ้ามีความยินดีในการแก้ไขปัญหา จะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำมากที่สุด ($\bar{\alpha}$=4.55, S.D.= 0.60) รองลงมาถ้ามีความพยายามแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ($\bar{\alpha}$= 4.54 , S.D.= 0.74) และถ้ามีความเชื่อมั่นในทักษะการแก้ไขปัญหาของตนจะส่งผลให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ($\bar{\alpha}$ = 4.42, S.D.= 0.77) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าระดับความคิดเห็นต่อความเป็นผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง($\bar{\alpha}$=4.60, S.D.=0.46) มุมมองด้านคุณธรรมภายใน ($\bar{\alpha}$=4.53, S.D. = 0.57) การสร้างกระบวนการที่สมดุล ($\bar{\alpha}$=4.50, S.D.=0.57) และการดำเนินการโปร่งใส ($\bar{\alpha}$=4.40, S.D.=0.59)

สำหรับสำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ในด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี($\bar{\alpha}$= 4.66, S.D. =0.57) รองลงมาผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้เกิดการตระหนักถึงความ สามารถในการทำงานของตนเอง ($\bar{\alpha}$=4.60, S.D.= 0.57) และผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้เกิดการรับรู้ถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อผู้อื่นในเที่ยวบิน ($\bar{\alpha}$=4.57,S.D.= 0.65) ตามลำดับ

ด้านมุมมองด้านคุณธรรมภายในตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาจะแก้ปัญหาต่างๆในเที่ยวบินอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ($\bar{\alpha}$=4.63, S.D.= 0.60) รองลงมาผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้บริหารจัดการลูกเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{\alpha}$=4.53, S.D.= 0.67) และผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ตรงตามมาตรฐานของคู่มือที่กำหนด ($\bar{\alpha}$=4.49, S.D.= 0.68 ตามลำดับ

ด้านการสร้างกระบวนการที่สมดุล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาจะทำงานในหน้าที่ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องก่อนการตัดสินใจมากที่สุด($\bar{\alpha}$= 4.62,S.D.=0.60) รองลงมาผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้ตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยความเชื่อมั่น ($\bar{\alpha}$ =4.56,S.D.= 0.64) และผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้ตัดสินใจดำเนินการต่างๆโดยพิจารณาถึงประโยชน์ของสายการบิน ผู้ร่วมงาน และผู้โดยสาร ($\bar{\alpha}$=4.55,S.D.= 0.64) ตามลำดับ

ด้านการดำเนินการโปร่งใส ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาจะเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการทำงานที่เคยประสบมามากที่สุด($\bar{\alpha}$=4.50, S.D.=0.69) รองลงมาผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา พร้อมจะจัดการผลที่ตามมาอันเนื่องมาจากการตัดสินใจนั้นได้ ($\bar{\alpha}$=4.48, S.D. = 0.73) และผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้กล้าเปิดเผยข้อมูล แบ่งปันประสบการณ์ต่อผู้อื่นจากการทำงานที่เคยประสบมา ($\bar{\alpha}$ =4.45, S.D.= 0.69) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต่อการแก้ไขปัญหา พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเองในการแก้ไขปัญหา ความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา และการเผชิญหรือหลบเลี่ยงปัญหา ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ayres และ Malouff (2007) เกี่ยวกับการพัฒนาความมั่นใจและการควบคุมตนเองในการแก้ไขปัญหาจะส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน และความผูกพันในการทำงาน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาระดับความคิดเห็นของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต่อความเป็นผู้นำ พบว่าระดับความคิดเห็นต่อความเป็นผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง มุมมองด้านคุณธรรมภายใน การสร้างกระบวนการที่สมดุล และการดำเนินการโปร่งใส ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Zhang et al. (2021) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาที่หลากหลายและผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของความเป็นผู้นำ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำของหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สายการบินควรเน้นความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา และความเป็นผู้นำ ดังนี้

1) การจัดการความขัดแย้งและความไม่แน่นอนควรเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกปฏิบัติ สามารถลดผลกระทบเรื่อง อาการช็อคชั่วขณะ เนื่องจากเหตุการณ์ไม่คาดคิด (Startle Effect) ของบุคคลและเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเอง สร้างความมั่นใจ และจิตสำนึกภายในขณะแก้ไขปัญหาหรือรับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทาย

2) ควรเน้นความสำคัญของวัฒนธรรมการยอมรับความผิดพลาดและไม่ควรตำหนิ สายการบินควรมองว่าความผิดพลาดจากการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ต้องรับรู้และไม่ควรปิดบัง หากวัฒนธรรมองค์กรยอมรับบรรทัดฐานนี้ พนักงานจะเกิดความมั่นใจ และกล้าจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3) หัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินควรได้รับการฝึกอบรมให้ประเมินข้อมูลและทางเลือกอย่างมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้ที่เกี่ยวข้องเสมอเช่น ลูกเรือ เพื่อนร่วมงาน ผู้โดยสาร พนักงานคนอื่นๆ

4) สายการบินควรส่งเสริมการสื่อสารระหว่างทีม เนื่องจากจะทำให้มีความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้หัวหน้างานเปิดเผยข้อมูลและแบ่งปันประสบการณ์การทำงานกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการบนเครื่องบิน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจทำเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อมาสนับสนุนการอภิปรายที่แม่นยำขึ้น

2. จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาผลกระทบของลักษณะองค์กรเชิงบวกของสายการบินต่อความสัมพันธ์ของความเป็นผู้นำและประสิทธิภาพการทำงานที่ยั่งยืน

References

Ayres, J., & Malouff, J. M. (2007). Problem-Solving Training to Help Workers Increase Positive Affect, Job Satisfaction, and Life Satisfaction. *European Journal of Work and Organizational Psychology, 16*(3), 279-294.

Delbari, S. A., Ng, S. I., Aziz, Y. A., & Ho, J. A. (2016). An Investigation of Key Competitiveness Indicators and Drivers of Full-Service Airlines Using Delphi and AHP Techniques. *Journal of Air Transport Management, 52*, 23-34.

Etemad-Sajadi, R., Way, S. A., & Bohrer, L. (2016). Airline Passenger Loyalty. *Cornell Hospitality Quarterly, 57*(2), 219-225.

Gittell, J. H., & Fields, A. (2004). The Southwest Airlines Way. McGraw-Hill Audio.

Han, H., Koo, B., & Hyun, S. S. (2020). Image Congruity as a Tool for Traveler Retention: A Comparative Analysis on South Korean Full-Service and Low-Cost Airlines. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 37*(3), 347-360.

Heppner, P., & Baker, C. (1997). Applications of the Problem Solving I Inventory. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 29*, 229-241.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Nam, S., Ha, C., & Lee, H. C. (2018). Redesigning In-Flight Service with Service Blueprint Based on Text Analysis. *Sustainability, 10*(12), 4492.

Pinthapataya, J., Yuphong, S., Attavinijtrakarn, P., & Poolkrajang, A. (2018). Potential Model Development for Chief Crew Flight Attendants of Thailand's Aviation Business for Competitiveness. *Journal of King Mongkut's University of Technology North Bangkok*.

Thongchai, T., & Pimolpun, P. (2020). Transformational Leadership of School Administrators under the Secondary Education Service Area Office 4. *Journal of MCU Buddhapanya, 5*(3), 41-52.

Walumbwa, F. O., Avolio, B. J., Gardner, W. L., Wernsing, T. S., & Peterson, S. J. (2008). Authentic Leadership: Development and Validation of a Theory-Based Measure. *Journal of Management, 34*(1), 89-126.

Zhang, Y., Guo, Y., Zhang, M., Xu, S., Liu, X., & Newman, A. (2021). Antecedents and Outcomes of Authentic Leadership Across Culture: A Meta-Analytic Review. *Asia Pacific Journal of Management*.

การพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

DEVELOPING STRATEGIES FOR BUILDING THE EFFECTIVENESS OF INFORMATION PERCEPTION AND QUALITY OF PUBLIC INFORMATION FROM NEW FORMS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY (ICT) AFFECTING STATE SECURITY AND ENHANCING GOOD GOVERNANCE IN THE AREA OF UDON THANI PROVINCE

สุดาภรณ์ กิจกุลนำชัย
Sudabhorn Khltkhulnamchai
คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Faculty of Political Science, North Bangkok University
Email: sudabhorn.ar@northbkk.ac.th

Received 31 January 2022; **Revised** 30 October 2022; **Accepted** 9 December 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินระดับจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชน และ3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ จำนวน 351 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติทีใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน T-test และ One - Way ANOVA และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงตรรกะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.70, S.D.=.75) อาชีพและระยะเวลาในการอาศัยมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 2) ปัจจัยที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร คือ ข่าวสาร คือ (1) ข่าวสาร หรือ ประเด็นการเมือง (2) ด้านข่าว/ผู้ทำข่าว (3) ผู้สื่อข่าว (4) ผู้เสพข่าว (5) เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) 3) แนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารควรมีวิธีการ ดังนี้คือ (1) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร จากหลากหลายแหล่งที่มา (2) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ที่ให้ข่าวมา ผู้นำเสนอจะต้องมีความเป็นกลางและตรวจสอบจนมั่นใจแล้ว ก็จึงจะเผยแพร่ข้อมูลต่อไป อาจจะต้องใช้เวลาจำกัด รวดเร็วต้องทันกับเหตุการณ์ เพื่อเป็นประโยชน์และสร้างความรู้สร้าง ความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมต่อไป

คำสำคัญ : เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ; ความมั่นคงของรัฐ; ธรรมาภิบาล

Abstract

This research 1) The committee assesses the level of information and the quality of citizens' information from new communication and information technology (ICT). 2) Analyzes important information that surveys the information. News and the quality of information of the people from new information and communication technology (ICT) and 3) to drive and strengthen the efficiency of the system in gathering news and information quality of the people, technology from Communication and Information (ICT) depends on the ability to support the system and strengthen good governance in the area of Udon Thani Province. It is a sample tracking research with a frequency of 351 people using simple random sampling. Used were statistics, statistics used in the T-test and One - Way ANA, and important general information of 6 people using specific random sampling. The tool used was a survey using exploratory content analysis. The research found that

1) Assessing the level of information awareness and quality of information among citizens from new forms of communication and information technology (ICT). Overall, opinions were at a high level (= 3.70, S.D.=.75). Occupations and Length of residence There was a significant difference in opinion at .05. 2) Factors that influence the perception of news and the quality of news are: (1) news or political issues (2) news side/news maker (3) Journalists (4) News consumers (5) Communication and information technology (ICT) 3) Guidelines for strengthening the development of strategies to create effectiveness, information perception and quality of information should include the following methods: (1) Check the accuracy of information From a variety of sources (2) Check the credibility of the person giving the news. The presenter must be neutral and have verified until confident. So the information will be published further. It may take a limited amount of time to be quick and keep up with events. To be useful and create knowledge peace and order to society

Keywords : communication and information technology; state security; good governance

บทนำ

เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (Information and Communications Technologies : ICT) ในยุคดิจิทัล สามารถเพิ่มพูนศักยภาพและความมั่นคงของชาติได้ เพราะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ทั้งจากการคมนาคมและสื่อสารที่สะดวกรวดเร็วขึ้น และการเติบโตอย่างยิ่งของตลาด ขณะเดียวกัน ICT ก็ยังส่งผลให้เกิดภัยคุกคามต่อชาติได้เช่นกัน เนื่องจาก ICT รูปแบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัยทำให้รัฐมีความสามารถในการควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับลดลง ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นผูกติดกับการเปิดกว้างของการรับข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบสื่อแบบเดิม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ กับสื่อสมัยใหม่ที่ก้าวเข้ามาในยุคดิของข้อมูลข่าวสาร เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เฟสบุ๊ก อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ ดาวเทียม รวมไปถึงไลน์ พบว่าศักยภาพในการกระจายการรับรู้แตกต่างกันอย่างมาก ทั้งความเร็วในการเผยแพร่ข้อมูล และขอบเขตของการกระจายข้อมูล ที่สำคัญคือทำการควบคุมสื่อสมัยใหม่

หลายมิติเหล่านี้ได้ยาก เพราะไปอิงอยู่กับสิทธิเสรีภาพ “สิทธิในข้อมูลข่าวสาร” (Right to Information) ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน (Nakorn, 2018)

การดำเนินนโยบายให้เกิดการผูกขาดในเรื่องของ ICT ของรัฐเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่อาจสร้างปัญหาต่อความมั่นคงตามมาได้หากไม่มีการควบคุมที่เพียงพอ โดยเฉพาะการให้สัมปทานในกิจการประเภทนี้กับเอกชน อาจเกิดการผูกขาดที่สร้างส่วนเกินทางเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล รวมทั้งเมื่ออำนาจผูกขาดด้าน ICT อยู่ในมือคนบางกลุ่มที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เกี่ยวพันกับการเมืองก็อาจมีผลต่อความมั่นคงอย่างที่ไม่คาดคิดมาก่อนได้ เพราะผู้ที่ได้ครอบครองสื่อสมัยใหม่ย่อมมีโอกาสเหนือกว่าในการควบคุมกระแสข่าวสารข้อมูลที่จะส่งผ่านถึงประชาชน ซึ่งปรากฏเป็นความจริงวันนี้ที่ ICT เข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างมาก จนเรียกได้ว่าเข้าถึงจิตวิญญาณของประชาชนอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน การสร้างกระแสความเชื่อจากระดับปัจเจกสู่ระดับมหาชนเกิดขึ้นได้ไม่ยากในยุคดิจิทัลของ ICT (Panarat, 2015)

ดังนั้น การพยายามปกป้องอำนาจอธิปไตยของชาติเมื่อรู้สึกได้ถึงภัยคุกคามที่เกิดขึ้นผ่าน ICT จึงทำได้ยากยิ่งขึ้น การตอบโต้จึงต้องใช้ ICT เช่นกัน เพื่อให้ผลของการตอบโต้ทางความคิดหรืออุดมการณ์นั้นแพร่ขยายได้อย่างทัดเทียม ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงที่สร้างผ่าน ICT ก็คือผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบอบการปกครองดังเป็นที่ยอมรับว่าการจุดชนวนเพื่อปะทุความขัดแย้งทางการเมืองภายในรัฐแต่ละครั้งเกิดขึ้นโดยผ่าน ICT ที่เป็นสื่อหลายมิติ และนั่นเป็นการพิสูจน์ได้ชัดเจนถึงข้อจำกัดในขีดอำนาจการควบคุมการแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารของรัฐ ยิ่งไปกว่านั้นสื่อต่างประเทศที่ดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายข่าวก็สามารถถูกนำมาใช้เป็นกลไกหนึ่งเพื่อทำลายระบอบการเมืองการปกครองของชาติได้เช่นเดียวกัน (Panarat, 2015)

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล กำหนดวิสัยทัศน์การวิจัยไว้ว่า “ประเทศไทยใช้งานวิจัยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและประโยชน์สุขของประชาชน”และมีพันธกิจการวิจัย คือ สนับสนุนงานวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านความมั่นคงของรัฐ เป้าประสงค์การวิจัย คือ ความมั่นคงในประเทศ ความปรองดอง ความสมานฉันท์ ความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม และประโยชน์สุขของประชาชน โดยมีการกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือรัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายความมั่นคงและเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดาเนินนโยบายความมั่นคงและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ภาคประชาสังคม ยอมรับและให้การสนับสนุนต่อพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการรักษาเอกราชและอธิปไตย การเสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน สร้างความสัมพันธ์ทั้งในระดับรัฐบาลและกองทัพเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ (Strategic Research Issues, 2017)

ปัญหาการขาดการบูรณาการกลไกและเครือข่ายในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง มีความซ้ำซ้อนของภารกิจ อำนาจหน้าที่ และบทบาทที่ดำเนินการต่อกลุ่มเป้าหมาย ขาดระบบฐานข้อมูลกลางและการเชื่อมโยงอย่างเป็นเครือข่าย การประชาสัมพันธ์สื่อสารต่อสังคมและคนในองค์การยังไม่ทั่วถึง ขาดระบบการประเมินผลโดย กระแสดิจิทัล สถานการณ์ทางสังคมทำให้ปัญหาสังคมมีความหลากหลายและซับซ้อนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะการเกิดชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกทำให้เกิดการเอาเปรียบทางทรัพยากร นโยบายและระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรของประเทศ ยังไม่สอดคล้อง/สนับสนุนต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประชาชนในมิติพื้นที่ โดยยึดตามภารกิจและวาระเป็นหลัก ความขัดแย้งทางการเมือง และความแตกแยกทางสังคม ทาให้เกิดการขาดความปรองดองสมานฉันท์ และมีผลกระทบต่อการทางานในทุกระดับโดยเฉพาะในชุมชน (Irada, 2018)

พื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่ชุมชนหนึ่งของประเทศไทยที่มีฐานความมั่งคั่งมั่นคงทางเศรษฐกิจจากปัญหาศักยภาพในการกระจายการรับรู้แตกต่างกัน การเผยแพร่ข้อมูล ขอบเขตของการกระจายข้อมูล การควบคุมสื่อสมัยใหม่ ของประชาชน มีผลต่อจากความสำคัญที่เกี่ยวกับความมั่นคงในระดับประเทศและระดับสากลนั้น จึงมีเหตุที่จะต้องมีการนาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่ยังมีช่องว่างในเรื่องวิจัยมาทาการจัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อสนับสนุนในการแก้ปัญหาโดยภาพรวมและแก้ปัญหาความมั่นคงของประเทศ และประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละเอียดจากข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ศึกษา (Creswel, J. W., & Plano Clark, V. L.,2018)

การวิจัยเชิงปริมาณ ประเมินระดับจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ รายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งสิ้น 1,544,786 คน (Office of the Central Department of Provincial Administration Ministry of Interior, B.E. 2562)

2. กลุ่มเป้าหมาย

คำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Taro, Y.1976) คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 398 ตัวอย่าง แต่การทำวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

3.1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านข่าว/ผู้ทำข่าว 2. ด้านผู้สื่อข่าว 3. ด้านผู้เสพข่าว และ 4. ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่

3.1.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อคำถาม

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และความคิดเห็นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านข่าว/ ผู้ทำข่าว 2. ด้านผู้สื่อข่าว 3. ด้านผู้เสพข่าว และ 4. ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ เป็นตัวแปรตาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3.2.3 นำแบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามโดยใช้การหาค่า IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (Somnuk, P. 2003 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่าแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้เท่ากับ 0.69 -1.00

3.3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายฉบับ (Reliability) และเป็นรายข้อ (r) จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.75 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามของ การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) (Boonchom, S. 2002 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .89

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายโดยมีการกำหนดคุณสมบัติไว้ล่วงหน้า คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) เพื่อใช้ทดสอบสมมุฐานการวิจัย ได้แก่ T-test และ F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different: LSD)

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการ SWOT Analysisและการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

1) การศึกษาโดยใช้ SWOT Analysis ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ บทความวิชาการ บทความวิจัย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

(1) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่

(2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ แนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลด้านการข่าว สื่อมวลชน ประชาชน นักวิชาการด้านการในการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าว

(3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ แนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของ

ประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลด้านการข่าว สื่อมวลชน ประชาชน นักวิชาการด้านการในการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลด้านการข่าว สื่อมวลชน ประชาชน นักวิชาการด้านการข่าว โดยเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญใน การในการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าวอย่างต่อเนื่อง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) รวมทั้งหมด 20 คน (ใช้จริง 10 คน) โดยใช้การเลือกจากกลุ่มเป้าหมายที่ มีคุณสมบัติดังนี้ (1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการในการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าวอย่างต่อเนื่อง และยินดีให้ข้อมูล (2) มีประสบการณ์ในการทำงานการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าวอย่างน้อย 5 ปี(3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าวอย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

(1) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interviews) สำหรับการศึกษาปัญหา และอุปสรรค แนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา ศึกษาวิธีการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

(2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อทราบถึงทิศทางและการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

(3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลร่วมกัน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ SWOT Analysis และการศึกษาภาคสนามเป็นหลัก ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างเครื่องมือ

(2) กำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยยึดกรอบของการสร้างแนวทางการสัมภาษณ์ ตามคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ

(3) นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข

(4) นำแนวคำถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายของประเทศไทยที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง

(5) ดำเนินการปรับประเด็นของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่คลุมเครือภายหลังจากการนำไปทดลอง

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) การลงพื้นที่ในประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูล

(2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ปัญหา และอุปสรรค การพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาเพื่อเห็นแนวการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

(3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interviews) สำหรับกลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและผู้เกี่ยวข้องกับการนำเสนอและวิเคราะห์ข่าวในประเทศ

(4) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและการใช้องค์ประกอบในการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและเพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล เป็นต้น

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในรอบที่ 3 และนำคำตอบในแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานฐานนิยมค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์จากนั้นนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาพิจารณาทิศทางของแนวโน้มที่เป็นภาพอนาคตต่อไป

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประเมินระดับจการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.70, S.D.=.75) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้านข่าว/ ผู้ทำข่าว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.95) มีความคิดเห็นด้านผู้สื่อข่าว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.78) มีความคิดเห็นด้านผู้เสพข่าว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.62) และด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.46) โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ

การทดสอบสมมุติฐานการเปรียบเทียบความแตกต่างการมีความคิดเห็นของประชาชนในการการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น พบว่า เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ต่างกัน มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ผลปรากฏดังนี้

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานีสูงกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการ

เพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี สูงกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บ่งบอกได้ว่าการที่ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี สูงกว่าทุกอาชีพ เพราะสามารถเข้าถึงหรือรับทราบว่ามีการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานีขึ้นก่อนส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย การประชาสัมพันธ์อาจไม่ทั่วถึง จึงไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และเป็นการเสียเวลาในการทำงาน หารายได้เลี้ยงครอบครัว

และจำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นต่างกัน มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นต่างกัน มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอื่นๆ ประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นต่างกัน มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานีไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ผลปรากฏดังนี้

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ การพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น 11 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น สูงกว่าประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นน้อยกว่า 1 ปี และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น 1 – 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างกับประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น 6 – 10 ปี บ่งบอกได้ว่าประชาชนที่ยิ่งมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมากขึ้นเท่าใด ความรัก ความผูกพัน และความต้องการพัฒนาในถิ่นที่อยู่ของตนก็จะยิ่งมีมากขึ้นตามไปด้วย และโอกาสที่จะเข้ามามีความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี ก็มีมากขึ้นเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยที่สามารถนำมาพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร คือ ข่าวสาร คือ 1) ข่าวสาร หรือ ประเด็นการเมือง 2) ด้านข่าว/ผู้ทำข่าว 3) ผู้สื่อข่าว 4) ผู้เสพข่าว 5) เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยนี้จะสามารถพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร โดยเริ่มจากข่าวหรือประเด็นของข่าวจะต้องผ่านการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร และ แหล่งข่าวหรือที่มาของข่าวที่มีความน่าเชื่อถือผ่านการรับรองจากภาครัฐโดยส่งต่อไปยังผู้ทำข่าวจะต้องทำข่าวที่ถูกต้อง และผ่านการตรวจสอบแหล่งข่าวของภาครัฐมาก่อนและถึงจะมาเป็นผู้สื่อข่าวหรือผู้นำเสนอข่าวจะต้องมีการนำเสนอข่าวที่ถูกต้อง สร้างสรรค์ เป็นกลาง เชิงบวก ปราศจากอคติ หรือการชี้นำไปทางด้านใดด้านหนึ่งและสุดท้ายผู้เสพข่าวจะต้องมีวิจารณญาณในการเสพข่าว มีความรู้ ความเข้าใจ และเลือกเสพข่าวที่ผ่านการกรองข้อมูลจากภาครัฐแล้วเราถึงจะได้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลที่สมบรูณ์และกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาล และเมื่อวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis การเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาล เป็นดังนี้ (S=จุดแข็ง) รัฐบาลมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในด้านการทำงานของภาครัฐก่อนและถึงจะนำมาอธิบายให้ประชาชนเข้าใจถึงประเด็นหรือข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ซึ่งรัฐบาลมองถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนก่อนการเสนอข้อมูลข่าวสารทุกประเด็น และนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องผ่านการกรองการตรวจสอบ และ รับรองข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ (W=จุดอ่อน) ปัจจุบันมีการร้องเรียนในเรื่องต่างๆ ในการทำงานของภาครัฐซึ่งต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะนำมาร้องเรียนทำให้รัฐบาลต้องเสียเวลาในการตรวจสอบแหล่งข่าว และความถูกต้องของข่าวสารที่ได้มีการร้องเรียน (O=โอกาส) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารหรือข้อร้องเรียนมีค่อนข้างมากรัฐบาลจะต้องขอความร่วมมือองค์กรภาคประชาสังคม NGO สิทธิมนุษยชน ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ เข้ามาช่วยตรวจสอบ (T=อุปสรรค) ประชาชนขาดการติดตามการตรวจสอบและการดูแลเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทำให้ข่าวสารที่ได้รับมานั้นต้องใช้เวลาในการตรวจสอบแหล่งข่าว แหล่งที่มา ความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร และ ความน่าเชื่อถือ ถึงจะดำเนินการได้ซึ่งค่อนข้างจะใช้เวลา เนื่องจากข้อมูลข่าวสารหรือข้อร้องเรียนมีค่อนข้างมาก เยอะ และ ขาดการตรวจสอบขาดวิจารณญาณ จึงทำให้มีเรื่องร้องเรียนหรือปัญหาถูกทิ้งค้างไว้นาน

ดังนั้น รัฐบาลต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในด้านการทำงานของภาครัฐก่อนและถึงจะนำมาอธิบายให้ประชาชนเข้าใจถึงประเด็นหรือข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ซึ่งรัฐบาลมองถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนก่อนการเสนอข้อมูลข่าวสารทุกประเด็น และนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องผ่านการกรองการตรวจสอบ และ รับรองข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ โดยรัฐบาลจะต้องขอความร่วมมือองค์กรภาคประชาสังคม NGO สิทธิมนุษยชน ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศเข้ามาช่วยตรวจสอบข้อมูลก็จะทำให้ประชาชนสามารถการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและทำให้คุณภาพของข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาความมั่นคงของรัฐที่เกิดจากข่าวที่ไม่เป็นจริงทำลายรวมถึงการเสริมสร้างการทำงานหน่วยงานของภาครัฐได้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี พบว่า ควรมีวิธีการ ดังนี้คือ (1) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร จากหลากหลายแหล่งที่มา (2) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ที่ให้ข่าวมา ผู้นำเสนอ จะต้องมีความเป็นกลางและตรวจสอบจนมั่นใจแล้ว ก็จึงจะเผยแพร่ข้อมูลต่อไป อาจจะต้องใช้เวลาจำกัด รวดเร็ว ต้องทันกับเหตุการณ์ เพื่อเป็นประโยชน์และสร้างความรู้สร้าง ความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมต่อไป

ดังนั้นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี มีปัญหา/อุปสรรค เกิดจากปัจจุบันสังคมในยุคโลกาภิวัฒน์เป็นสังคมที่กว้างขวางการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจึงไม่มีการตรวจสอบการกรองข้อมูลข่าวสารให้ละเอียดและสื่อในปัจจุบันค่อนข้างจะมีอิทธิพลอย่างมากในการนำเสนอข่าวหรือชี้นำข่าวสารเพียงด้านเดียวปราศจากความเป็นจริง หรือ ข้อคิดเห็น กลายเป็นอคติ ในการนำเสนอข่าวซึ่งก่อให้เกิดสังคมที่วุ่นวายและเกิดความเกลียดชังบั่นทอนความมั่นคงของภาครัฐ รวมถึงการนำเสนอข่าวสารผ่านช่องทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ค่อนข้างรวดเร็วและว่องไว ไม่สามารถควบคุมสื่อได้หรือถ้าหากควบคุมสื่อก็ควบคุมสื่อได้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากสังคมยุคใหม่ ยุคดิจิทัลทุกอย่างเป็นการสื่อสารแบบไร้พรมแดนรัฐบาลจึงไม่สามารถที่จะคุมให้อยู่ในกรอบของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจัยที่สามารถนำมาพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร คือ ข่าวสาร คือ 1) ข่าวสาร หรือ ประเด็นการเมือง 2) ด้านข่าว/ผู้ทำข่าว 3) ผู้สื่อข่าว 4) ผู้เสพข่าว 5) เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 จะสามารถพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร โดยเริ่มจากข่าวหรือประเด็นของข่าวจะต้องผ่านการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร และ แหล่งข่าวหรือที่มาของข่าวที่มีความน่าเชื่อถือผ่านการรับรองจากภาครัฐโดยส่งต่อไปยังผู้ทำข่าวจะต้องทำข่าวที่ถูกต้อง และผ่านการตรวจสอบแหล่งข่าวของภาครัฐมาก่อนและถึงจะมาเป็นผู้สื่อข่าวหรือผู้นำเสนอข่าวจะต้องมีการนำเสนอข่าวที่ถูกต้อง สร้างสรรค์ เป็นกลาง เชิงบวก ปราศจากอคติ หรือการชี้นำไปทางด้านใดด้านหนึ่งและสุดท้าย ผู้เสพข่าวจะต้องมีวิจารณญาณในการเสพข่าว มีความรู้ ความเข้าใจ และเลือกเสพข่าวที่ผ่านการกรองข้อมูลจากภาครัฐแล้วเราถึงจะได้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลที่สมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี ผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานีสูงกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่

อุดรธานี สูงกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บ่งบอกได้ว่าการที่ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี สูงกว่าทุกอาชีพ เพราะสามารถเข้าถึงหรือรับทราบว่ามีการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานีขึ้นก่อนส่วนประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย การประชาสัมพันธ์อาจไม่ทั่วถึง จึงไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และเป็นการเสียเวลาในการทำงาน หารายได้เลี้ยงครอบครัว

ประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น 11 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น สูงกว่าประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นน้อยกว่า 1 ปี และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น 1 – 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างกับประชาชนที่ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น 6 – 10 ปี บ่งบอกได้ว่าประชาชนที่ยิ่งมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมากขึ้นเท่าใด ความรัก ความผูกพัน และความต้องการพัฒนาในถิ่นที่อยู่ของตนก็จะยิ่งมีมากขึ้นตามไปด้วย และโอกาสที่จะเข้ามามีความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี ก็มีมากขึ้นเช่นเดียวกัน

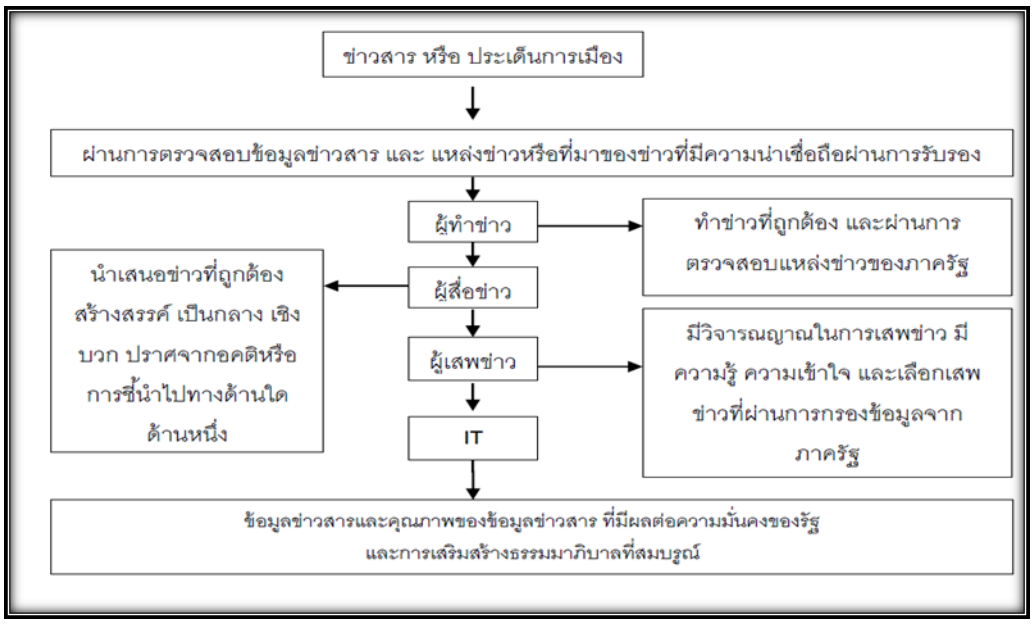
ปัจจัยที่สามารถนำมาพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร คือ 1) ข่าวสาร หรือ ประเด็นการเมือง 2) ด้านข่าว/ผู้ทำข่าว 3) ผู้สื่อข่าว 4) ผู้เสพข่าว 5) เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยนี้ จะสามารถพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารเนื่องจากเนื่องจากปัจจุบัน การติดตามข่าวสารหรือสถานการณ์บ้านเมืองต่างๆ ของเราอยู่ภายใต้กระแสยุคดิจิทัล อีกทั้งกระแสประชาธิปไตย จึงทำให้มีปัญหาค่อนข้างมาก เนื่องจากข่าวสารที่เกิดจากเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่มีความว่องไวแต่ขาดการตรวจสอบขาดข้อมูลที่เป็นจริง จึงทำให้เกิดข้อมูลเท็จขึ้นมาในสังคมออนไลน์ค่อนข้างเยอะ ดังนั้นแนวทางแก้ไขรัฐบาลจึงมีการควบทางด้านกฎหมายในการควบคุมสื่อหรือการควบคุมข้อมูลข่าวสารเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นทำให้สังคมวุ่นวาย

แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี ควรมีวิธีการ ดังนี้คือ (1) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร จากหลากหลายแหล่งที่มา (2) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ที่ให้ข่าวมา ผู้นำเสนอ จะต้องมีความเป็นกลางและตรวจสอบจนมั่นใจแล้ว ก็จึงจะเผยแพร่ข้อมูลต่อไป อาจจะต้องใช้เวลาจำกัด รวดเร็ว ต้องทันกับเหตุการณ์ เพื่อเป็นประโยชน์และสร้างความรู้สร้าง ความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกว่า e – government คือ การที่ภาครัฐนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาหน่วยงานของรัฐ โดยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน (Thiphawan, L. 2006) ดังนั้น รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จึงถือว่าเป็นวิธีการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่หรือเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นวิธีการบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐสมัยใหม่ เพราะเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชน

บริการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับการบริการจากภาครัฐที่ดีขึ้นและมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากขึ้น อีกทั้งทำให้ประเทศมีความ สามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้ดีขึ้นด้วย กระบวนการทำงานของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์คือ การนำบริการต่าง ๆ ของภาครัฐมาทำการออนไลน์ ผ่านระบบเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตนั่นเอง ดังนั้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ (Irada, L. 2018) ความสำเร็จของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จะเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ และภาคประชาชน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นอกจากการบริการที่มีประสิทธิภาพแล้ว การเกิดธรรมาภิบาลและความโปร่งใสที่มีเพิ่มมากขึ้นในกระบวนการทำงานของระบบราชการก็เป็นผลลัพธ์ประการหนึ่งเพราะหน่วยงานของรัฐมีการเปิดเผยข้อมูลของตน และประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบได้ซึ่งจะนำไปสู่การลดการคอร์รัปชั่น สังคม โดยนอกเหนือจากหลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) การเปิดเผย (Openness) ความยุติธรรม (Fairness) และความเสมอภาค (Equity)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารของประชาชนจากเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ(ICT) รูปแบบใหม่ที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมมาภิบาลในเขตพื้นที่อุดรธานี ควรมีวิธีการ ดังนี้คือ (1) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร จากหลากหลายแหล่งที่มา (2) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ที่ให้ข่าวมา ผู้นำเสนอ จะต้องมีความเป็นกลางและตรวจสอบจนมั่นใจแล้ว ก็จึงจะเผยแพร่ข้อมูลต่อไป อาจจะต้องใช้เวลาจำกัด รวดเร็ว ต้องทันกับเหตุการณ์ เพื่อเป็นประโยชน์และสร้างความรู้สร้าง ความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมต่อไป แสดงได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 รัฐควรมีนโยบายการจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อจะได้มองเห็นประโยชน์ของการนำเทคโนโลยี นำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องสู่ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

2) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ภาครัฐควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาการข่าวในหน่วยงานของรัฐด้วยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

3) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ควรนำปัจจัยที่สามารถนำมาพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร มากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการและพัฒนาการข่าวในหน่วยงานของรัฐด้วยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ควรทำวิจัยเรื่อง นโยบายการจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องสู่ประชาชน

2) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ควรทำวิจัยเรื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาการข่าวในหน่วยงานของรัฐด้วยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

3) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ควรทำวิจัยเรื่อง การนำปัจจัยด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข่าวมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาการข่าวในหน่วยงานของรัฐด้วยการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

References

Best, J. W. (1978). **The Tools of Research in Education 3rd ed.** New Delhi: Prentice Hall of India Private Limited.Carter, L., & Weerakkody, V. (2008). E – government adoption: A cultural comparison. Lnf Syst Front, 10, 473 – 482.

Boonchom Srisaat. (2002). **Preliminary research Type7**. Bangkok : Suwiriyasan.

Creswel, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). **Designing and conducting Mixed Methods Research**. 3nd ed. Los Angeles.

Chatchawan, R . (1996). **Basic statistics.** Khon Kaen : Klang Nana Wittaya Printing House.

Cronbach, L. J. (1951). **Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests.** Psychometrika. 6, 297 – 334.

Dubrin, J.A. and R.D. Ireland. (1993). **Management Organization (2 Ed).** Ohio south Western College Publishing.

David, O. & Ted, G . (1992). **Reinventing Government.** Addison : Wesley Publ.

Irada, L. (2018). **The integration of government data.** Bangkok : Electronic Government Office (Public Organization), EGA Thailand.

Klapper, J.T. (1960). **The efects of mas communication.** New York: The Free Press.

Woodrow, W. (1887). **The Study of Administration.** Political Science Science Quarterly.

Likert, Rensis A. (1961). **New Patterns of Management.** New York : McGraw-Hill Book Company Inc.

Ministry of Education. (2017). **National Research Strategies by Issue Year 2017.** Retrieved 23 February 2021, From http://www.bps.moe.go.th › research › data_file › N.

Nakorn, S. (2018). ***"The right to know" in the new constitution is worrisome ...".*** Retrieved 23 February 2021, From https://ilaw.or.th/node/4242Somnuk.

Pattiyathanee. (2003). **Measure the results of the study 4th printing**. Kalasin : Coordinate printing.

Panarat, P. (2015). **Digital in communication and information technology: effects on national security.** Bangkok : ASEAN Information Center Office of International Public Relations, Department of Public Relations.

Panarat, P. (2015). **Threats arising through ICT .** Retrieved February 23, 2021, From http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=3445&filename=index.

Thepsak, B. (2011). **“ Public Administration and Government Reforms” in the collection of concepts Theories and Principles of Public Administration 7th printing.** Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat University printing house.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). **SERVQUAL: A multi-item scale for measuring consumer perception of service quality.** Journal of Retailing. 64(1), 12-40.

Thiphawan, L. (2006). **Electronic Government e – Government 2nd Edition.** Bangkok: Ratanatri.

รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล

COMMUNITY ENTERPRISE DEVELOPMENT MODEL IN UPGRADING GRASSROOTS ECONOMY IN SATUN UNESCO GLOBAL GEOPARK

ณรงค์ฤทธิ์ ทุ่งปรือ[1], สมเกียรติ สายธนู,
ทวีศักดิ์ พุฒสุขขี, และณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์
Narongrit Thungprue, Somkiat Saithanoo,
Thaweesak Putsukee and Nattaphan Kechararanta
มหาวิทยาลัยทักษิณ
Thaksin University
Email: sudabhorn.ar@northbkk.ac.th

Received 24 October 2022**; Revised** 6 December 2022**; Accepted** 29 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและบทบาท ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาและตัวแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เขตอุทยานธรณีโลกสตูลเป็นพื้นที่วิจัย ประชากร คือ ผู้ประกอบการหรือตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล จำนวนทั้งสิ้น 56 กลุ่ม ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบประเมิน 3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 4)การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้หลักการเปรียบเทียบข้อมูล การหาความหมายจากข้อมูล และการสร้างข้อสรุปอุปนัย ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา อาทิ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มที่สำคัญมาใช้ในการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการรวมตัว ก่อตั้ง และดำเนินงานมาก่อนการก่อตั้งอุทยานธรณีสตูล และผลักดันจนเป็นอุทยานธรณีโลกแห่งแรกของประเทศไทย ปัจจุบันต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมจากระดับชุมชนในท้องถิ่นผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยมีการปรับตัวของสังคมวิถีใหม่ (New Normal) และอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ตั้งอยู่บนเครือข่ายการสื่อสารและสารสนเทศผลักดันสู่สังคมเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 : ด้านศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบหลักที่ 2 : ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย องค์ประกอบหลักที่ 3 : ด้านการสร้างการรับรู้ในคุณค่าที่เป็นประโยชน์ องค์ประกอบหลักที่ 4 : ด้านสาธารณะประโยชน์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน; เศรษฐกิจฐานราก; อุทยานธรณีโลกของยูเนสโก.

Abstract

This research article aimed to study the potential and role of factors promoting the development of a community enterprise model in upgrading the grassroots economy in Satun UNESCO Global Geopark. This study employs a mixed-method approach, utilizing qualitative and quantitative methodologies, with the Satun UNESCO Global Geopark as the area of the study. The population for this research consisted of 56 entrepreneurs or representatives from community enterprises in the Satun UNESCO Global Geopark, selected through purposive sampling. The research tools included four types: 1) questionnaires 2) assessment forms 3) In-depth Interviews and 4) focus groups. In qualitative research, data were analyzed using data comparison principles, extracting meaning from data, and drawing inductive conclusions. For the quantitative research, descriptive statistics such as Mean and Standard Deviation were employed, along with data comparison between significant groups.

The findings were that community enterprise groups were established and operational before the establishment of Satun Geopark, and played a pivotal role in its recognition as Thailand's first UNESCO Global Geopark. Presently, there is a need to bolster local communities through economic activities, adapting to the new normal and harnessing digital technology via information and communication networks to advance towards a digital economy society. The researcher developed a community enterprise development model to enhance the grassroots economy in the Satun UNESCO Global Geopark, comprising four main components: 1) Community Enterprise Potential, 2) Community Network Participation, 3) Creating Values and Benefits Acceptance, and 4) Public Benefits and Environment Conservation.

Keywords: Community enterprise; Economic foundation; UNESCO Global Geoparks

บทนำ

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดที่อยู่สุดเขตแดนใต้ของประเทศไทยด้านฝั่งทะเลอันดามัน มีเนื้อที่ประมาณ 2,807.52 กิโลเมตร (นับรวมพื้นที่ที่เป็นส่วนของน้ำทะเล) เป็นแหล่งชุมชนโบราณ ปรากฏหลักฐานชัดเจน ทั้งหลักฐานด้านโบราณคดี และหลักฐานที่แสดงถึงการสืบทอดทางประเพณี และวัฒนธรรมมาแต่ยุคก่อน รวมไว้ซึ่งวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ชัดเจนของพี่น้องชาวไทยภาคใต้ และหมู่เกาะงดงามที่โด่งดังระดับประเทศ สตูลจึงนับได้ว่าเป็นเพชรอีกเม็ดหนึ่งของภาคใต้ฝั่งอันดามัน อันเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างไม่เคยเสื่อมคลาย เนื่องจากมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอันดามัน จึงมีหมู่เกาะน้อยใหญ่กว่าร้อยเกาะอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัด ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นเนินสูง มีที่ราบ ป่าเขา และลำธาร ทางด้านตะวันออก ตอนกลางใกล้ทะเลเป็นพื้นที่ราบลุ่มสลับกับภูเขา ส่วนชายฝั่งทะเลเป็นที่ราบ และป่าชายเลน โดยจังหวัดสตูลมีพื้นที่ทั้งหมด 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอควนโดน อำเภอท่าแพ อำเภอควนกาหลง อำเภอมะนัง อำเภอละงู และอำเภอทุ่งหว้า

การค้นพบหลักฐานทางด้านธรณีวิทยา (Geological Evidence) ในจังหวัดสตูล อาทิ ชั้นหินในมหายุคพาลีโอโซอิก (Paleozoic Era) ที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งแต่ยุคแคมเบรียน (Cambrain Period) ได้แก่ กลุ่มหินตะรุเตา (Tarutao Group) รวมถึงการค้นพบซากดึกดำบรรพ์โบราณ (Fossil) ต่างๆ เช่น ซากดึกดำบรรพ์ของแมงดาทะเลโบราณ (Trilobite) และหอยโบราณ หินสาหร่ายทะเลสีแดง (Stromatolite) ซากปลาหมึกทะเลโบราณ ซากแกรปโตไลต์ ซากเทนทาคิวไลต์ ซากไครนอยด์ หรือพลับพลึงทะเล และซากปะการังโบราณ สิ่งเหล่านี้นับเป็นหลักฐานทางธรณีวิทยาที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าจังหวัดสตูลมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่อดีต หรือกว่า 500 ล้านปีก่อน นอกจากนี้การค้นพบซากดึกดำบรรพ์ขากรรไกร และแผ่นฟันกรามล่างของช้างโบราณสกุลสเตโกดอน (Stegodon) แผ่นฟันกรามของช้างโบราณเอลิฟาส กรามแรดโบราณ เขากวางโบราณ บริเวณถ้ำวังกล้วย ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “ถ้ำเล-สเตโกดอน” บ่งบอกอายุประมาณ 1.8 - 0.01 ล้านปีก่อน

การค้นพบหลักฐานสำคัญเหล่านี้ ถือได้ว่าจังหวัดสตูลเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ และมีความโดดเด่นทั้งทางด้านธรณีวิทยา ด้านซากดึกดำบรรพ์ และด้านแหล่งเรียนรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เป็นอย่างยิ่ง ทำให้จังหวัดสตูลได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนให้จัดตั้งอุทยานธรณี (Geopark) เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยขอบเขตอุทยานธรณีครอบคลุมทั้งอำเภอมะนัง อำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอเมือง (เฉพาะในเขตพื้นอุทยานแห่งชาติตะรุเตา) และได้รับการประกาศเป็นอุทยานธรณีระดับประเทศแห่งแรก เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยมีแหล่งทั้งหมด 72 แหล่ง ซึ่งประกอบด้วย แหล่งธรณีวิทยา ซากดึกดำบรรพ์ แหล่งธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี และวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาคารเก่า ฯลฯ ที่จะต้องพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาวิจัย และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไปในอนาคต ต่อมาอุทยานธรณีสตูลได้รับการประกาศจากองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) ให้เป็นพื้นที่อุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Geoparks) ลำดับที่ 36 ของโลก ซึ่งสามารถสรุปลำดับ และเวลาการขึ้นเป็นอุทยานธรณีโลกสตูลได้ ดังตารางที่ 1

ลำดับ	ระดับ	ระยะเวลา
1	การจัดตั้งอุทยานธรณีสตูล (Satun Geopark)	วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2557
2	การประกาศเป็นอุทยานธรณีระดับประเทศแห่งแรก	วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559
3	การประกาศเป็นอุทยานธรณีโลกสตูล	วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2561

ตารางที่ 1 ลำดับและเวลาการขึ้นเป็นอุทยานธรณีโลกสตูล

การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) อย่างยั่งยืนนั้น สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ 16 ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่มีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ

ซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพ กระจายรายได้ และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วยแผนย่อย 2 แผน ได้แก่ 1) การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของเกษตรกร แรงงานทั่วไป และกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคงให้เป็นผู้ประกอบการ ผ่านการสนับสนุน และการช่วยเหลือทางวิชาการต่างๆ เพื่อยกระดับองค์ความรู้ และทักษะที่สำคัญ และจำเป็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ที่สามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นธรรม และ 2) การสร้างสภาพแวดล้อม

และกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เน้นการส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างกระจายรายได้ ทั้งวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาช่องทางการตลาด และเครือข่าย เพื่อให้เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจรในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม

ดังนั้น การศึกษารูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล นอกจากจะเป็นการเตรียมรับรองการตรวจประเมินจากยูเนสโกในช่วง 4 ปีแล้ว ยังสามารถเป็นแนวทางการกำหนดนโยบาย การพัฒนา และการจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชนของท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้สูงขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนต่างๆ ได้นำผลการศึกษาไปสู่แนวทางปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการสร้างงาน กระจายรายได้ ใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า และตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมอันจะก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่นยืน แก่ชุมชนในเขตพื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล และภูมิภาคในแถบนั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและบทบาทของวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากที่มีความยั่งยืน
3. เพื่อพัฒนาตัวแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล

การทบทวนวรรณกรรม

1) ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นคำที่ใช้กันมากในการพัฒนาประเทศ มีการให้คำนิยามแตกต่างกันไปตามการแปลความของประเทศต่างๆ และได้มีผู้ให้ ความหมายที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ไว้หลากหลายทัศนะ ดังนี้

คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED, 1987) หรือที่เรียกในอีกนามหนึ่งว่า “คณะกรรมาธิการบรันท์แลนด์ (Brundtland Commission)” กล่าวไว้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อมา ทั้งนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็นสังคมธรรมรัฐ มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นฐานในการผลิตที่จะนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Brundtland Commission, 1987) นอกจากนี้ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ยังเสนอเพิ่มเติมว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ยึดถือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ด้วย (UNESCO, 2005)

2) ความเกี่ยวข้องระหว่างอุทยานธรณีโลก และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ (UN) การจัดการ และพัฒนาอุทยานธรณีโลกที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ จะต้องตอบสนองต่อหลักการ และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) จำนวน 8 เป้าหมาย จากที่ UN กำหนดไว้ 17 ประการ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

เป้าหมาย	ความเกี่ยวข้องกับมิติอื่น
เป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจนทุกรูปแบบ	- มิติทางสังคม (Social Dimension) - มิติทางศักดิ์ศรี (Dignity) ยุติความยากจน และต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำ
เป้าหมายที่ 4 การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม ทั่วถึง และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต	- มิติทางสังคม (Social Dimension) - มิติของคน (People) การพัฒนาโดยมีคนเป็นศูนย์กลางโดยเน้นการมีโอกาสในการศึกษาโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี และเด็ก
เป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ การเพิ่มพลังสตรี และเด็กหญิง	- มิติทางสังคม (Social Dimension) - มิติของคน (People) การพัฒนาโดยมีคนเป็นศูนย์กลางโดยเน้นการมีโอกาสในการศึกษาโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี และเด็ก
เป้าหมายที่ 8 การมีงานที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	- มิติทางเศรษฐกิจ (Economic Dimension) - ความมั่งคั่ง (Prosperity) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ให้ประโยชน์ต่อคนทุกกลุ่ม
เป้าหมายที่ 11 การตั้งถิ่นฐาน และชุมชนอย่างยั่งยืน	- มิติทางสังคม (Social Dimension) - มิติของคน (People) การพัฒนาโดยมีคนเป็นศูนย์กลางโดยเน้นการมีโอกาสในการศึกษาโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี และเด็ก
เป้าหมายที่ 12 การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	- มิติทางสังคม (Social Dimension) - ความมั่งคั่ง (Prosperity) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่ให้ประโยชน์ต่อคนทุกกลุ่ม
เป้าหมายที่ 13 การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	- มิติทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Dimension) - มิติของระบบโลก (Planet) การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยร่วมกันหาทางออกต่อการเปลี่ยนแปลงทาง ภูมิอากาศ และการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ
เป้าหมายที่ 17 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับในการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก	- มิติของการจัดการ (Management Dimension) - ความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) การเสริมสร้างหุ้นส่วนการร่วมมือ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน

ตารางที่ 2 ความเกี่ยวข้องระหว่างอุทยานธรณีโลก และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อุทยานธรณีโลกสตูลในเขต 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า อำเภอมะนัง และอำเภอเมือง (เฉพาะในเขตอุทยานตุรุเตา) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล จำนวนทั้งสิ้น 56 กลุ่ม รวมทั้ง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอุทยานธรณีโลกสตูล การพัฒนาชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนสถาบันการศึกษาในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล และพื้นที่ใกล้เคียง ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ

1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยเชิงสาเหตุของรูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล และข้อเสนอแนะในการยกระดับวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล

2) แบบประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล การจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การจัดการสินค้าหรือบริการ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) และใช้สื่อบันทึกเสียง ใช้ผลการศึกษามาวิเคราะห์ และพัฒนาเป็นตัวแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล และ

4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ไปสู่การเป็นเศรษฐกิจฐานรากที่มีความยั่งยืน โดยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล สรุปได้ดังนี้

1.การศึกษาศักยภาพและบทบาทของวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน มีข้อค้นพบดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 - 59 ปี (ร้อยละ 67.86) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 44.46) มีตำแหน่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นประธาน (ร้อยละ 64.29) รองประธาน (ร้อยละ 14.29) เลขานุการ (ร้อยละ 12.50) และเหรัญญิก (ร้อยละ 8.93) ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 37.50) สาเหตุในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการแก้ไขปัญหาร่วมกันของกลุ่ม (ร้อยละ 39.29) มีระยะเวลาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในช่วงระหว่าง 5 - 10 ปี (ร้อยละ 48.21) มีจำนวนสมาชิกส่วนมากอยู่ในช่วงระหว่าง 31 - 40 คน (ร้อยละ 39.29) มีที่มาของทุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มาจากทุนเป็นเงินสด (ร้อยละ 37.50) โดยแหล่งที่มาของทุนที่เป็นเงินสดได้จากการระดมทุน ร้อยละ 80.95 และทุนจากภายนอกชุมชน ร้อยละ 19.05

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากที่มีความยั่งยืน มีข้อค้นพบดังนี้

สำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ผลการวิจัย พบว่า

1) ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 4.09) ส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีความรู้ ความสามารถและเข้าใจบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสามารถในการสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และจูงใจให้สมาชิกนำแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจอย่างยั่งยืนไปปฏิบัติ (ร้อยละ 4.20) วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดโครงสร้าง และแบ่งหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มอย่างเหมาะสมและมีความชัดเจน สมาชิกกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดการกลุ่มอย่างมีเสรีภาพและมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 4.05) มีการศึกษาและมุ่งพัฒนา

ในการผลิตสินค้า/บริการที่มีคุณภาพ และมุ่งเน้นความเป็นอัตลักษณ์ (ร้อยละ 4.26) มีการศึกษาพฤติกรรมและติดตามความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง และใช้ความรู้ทางการตลาด เพื่อให้เกิดช่องทางการตลาดใหม่ๆ รวมทั้ง มีการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดรับกับภาคการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ (ร้อยละ 4.04) มีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่สมาชิก โดยมีทุนสำรองสำหรับการประกอบกิจการการได้อย่างต่อเนื่อง และเตรียมการสำหรับการสืบทอดกิจการให้ลูกหลานในอนาคต (ร้อยละ 3.92)

2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.88) วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ เพื่อเป็นตัวกลางในการสื่อสารและประสานความร่วมมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับวิสาหกิจชุมชนอื่น เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการหรือการวางแผนการตลาดร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประสบการณ์และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ (ร้อยละ 3.95) มีความร่วมมือกับหน่วยงานจากภาครัฐหรือภาคเอกชนในการวิจัย การสนับสนุนเชิงนโยบาย แหล่งเงินทุน และพัฒนาผลิตภัณฑ์/การบริการของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้ง การให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (ร้อยละ 3.82)

3) ด้านการสร้างการรับรู้ในคุณค่าที่เป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.85) วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการเก็บรวบรวมและพัฒนาสื่อ เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาให้แก่เด็กเยาวชน และผู้ที่สนใจในท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ของคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าภายในกลุ่มอยู่เสมอ (ร้อยละ 3.80) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถให้บริการข้อมูลแก่ผู้เยี่ยมชม เพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์และองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชน มีการพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์และสื่อสารกับบุคคลภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาด (ร้อยละ 3.91)

4) ด้านสาธารณะประโยชน์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.98) วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชน มีการจัดสรรกำไรจากการประกอบการ เพื่อจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชน และเป็นสื่อกลางในการช่วยส่งเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน (ร้อยละ 3.80) มีกระบวนการผลิตและการบริการของกลุ่มที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความใส่ใจ ปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ สามารถรณรงค์และสื่อสารให้เกิดการอนุรักษ์และใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมแก่ผู้บริโภคได้ โดยกระบวนการทางการตลาด (ร้อยละ 4.15)

สำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เมื่อจำแนกตามกลุ่มวิสาหกิจภาคการบริการและกลุ่มวิสาหกิจภาคการผลิตภาพรวมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 4.15) โดยวิสาหกิจภาคการผลิตมีปัจจัยเชิงสาเหตุในการส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากกว่าวิสาหกิจภาคการผลิตภาคการบริการ ซึ่งปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลมากที่สุดเป็นปัจจัยการจัดการสินค้าหรือบริการ (ร้อยละ 4.27) และส่งผลน้อยที่สุดเป็นปัจจัยด้านสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชน (ร้อยละ 3.82) และเมื่อมาจำแนกตามตำแหน่งในวิสาหกิจชุมภาพรวมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 3.96) โดยตำแหน่งในวิสาหกิจที่มีปัจจัยเชิงสาเหตุมากที่สุด คือ เหรัญญิก และต่ำที่สุด คือ เลขานุการ ซึ่งปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลมากที่สุดเป็นปัจจัยการจัดการสินค้าหรือบริการ (ร้อยละ 4.26) และส่งผลน้อยที่สุดเป็นด้านสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชน (ร้อยละ 3.83)

3. การพัฒนาตัวแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล

ในส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตัวแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล สรุปได้ว่า สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนควรมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือกันมากขึ้น ต้องช่วยกันวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็นการส่งผลให้สมาชิกเกิดการพัฒนา สร้างโอกาสใหม่ๆ และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนให้มากขึ้น สำหรับการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่นควรสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม และเปิดโอกาสให้สมาชิกในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการทำงาน แก้ปัญหาในพื้นที่ และมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในส่วนของระบบการจัดการทั้งในภาคการผลิตสินค้าและการบริการจะต้องมีระบบงานที่เป็นมาตรฐานขึ้น ง่ายต่อการดูแลควบคุม สามารถนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มองโอกาสใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ ควรมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน การจัดการรายได้ให้มีความมั่นคง และการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้โปร่งใส วิสาหกิจชุมชนหลายแห่งต้องการให้หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา รวมถึงสถาบันการเงินช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์สื่อความหมาย ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อย่างจริงจัง และบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นระบบสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ ให้ความรู้ใหม่ๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพ การบริหารวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ และการทำงานของสมาชิกให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความท้าทายที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล มีข้อค้นพบเพิ่มเติมดังนี้

1. อุทยานธรณีโลกสตูลเกิดขึ้นจากการค้นพบแผ่นฟันกรามล่างของช้างโบราณสกุลสเตโกดอน (Stegodon) บริเวณถ้ำวังกล้วย อันนำไปสู่การค้นพบทางธรณีวิทยาที่มีคุณค่าในระดับนานาชาติ จากการค้นพบดังกล่าวทำให้ครัวเรือนชุมชนในพื้นที่ได้รับโอกาสในการรวมกลุ่ม และพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพายเรือถ้ำเลสเตโกดอนที่ดำเนินงานร่วมกับอุทยานธรณีโลกสตูล ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ในอำเภอทุ่งหว้า และมีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่นๆ อาทิ กลุ่มวิสาหกิจโฮมสเตย์ กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปอาหาร กลุ่มวิสาหกิจของที่ระลึก วิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรและสมุนไพร ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่อุทยานธรณีโลกสตูล ทั้งในด้านธรรมชาติ นิเวศวิทยา และสังคมวัฒนธรรม

2. วิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูลได้รับความสนใจ ก่อตั้ง ส่งเสริม และพัฒนามาก่อนการก่อตั้งอุทยานธรณีสตูล และก่อนการได้รับการรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก ต่อมาเมื่อมีการก่อตั้งอุทยานธรณีสตูล และได้รับการรับรองให้เป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก จึงมีภารกิจและกิจกรรมอย่าง

ต่อเนื่องในการรักษาสถานภาพการเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก และการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานจากล่างขึ้นบน ตามแนวทางขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO Guidelines) ที่ผลักดันส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น หรือเศรษฐกิจฐานรากให้ดำเนินการเชื่อมต่อกันในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ผ่านกลไกการท่องเที่ยวเชิงธรณีในพื้นที่

อภิปรายและสรุปผล

การพัฒนาผู้ประกอบการ และวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล มีจุดเด่นสำคัญที่อัตลักษณ์ของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านธรณีวิทยา ธรรมชาติวิทยา สังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความเชื่อ ประกอบกับความหลากหลายของชาติพันธุ์ ที่สามารถนำมาสร้างจุดเด่น กลุ่มชนและธรรมชาติ

แต่ด้วยความหลากหลาย และด้วยระยะทางที่ห่างไกลจากศูนย์กลางประเทศ จึงต้องมีองค์กรที่เป็นตัวกลางในการสร้างความเข้าใจ และช่วยบูรณาการการทำงานให้สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบตามแผนที่กำหนด การก่อตั้งอุทยานธรณีสตูล และการเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก มีส่วนกระตุ้น และสร้างการตื่นตัวให้กับบุคคลกลุ่มต่างๆ ก่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ทางเดิน ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเดินทางมายังพื้นที่ และทำการศึกษาข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการลงทุนในธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับอุทยานธรณีมากขึ้น ในส่วนของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณี นอกจากกลุ่มวิสาหกิจเดิมที่ก่อตั้ง และดำเนินงานอยู่แล้ว ยังเกิดจากการรวมตัวของครัวเรือนในพื้นที่ มีการพัฒนา การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการให้รองรับกับความต้องการ และความสนใจของลูกค้า นักท่องเที่ยว และผู้มาเยือน โดยใส่อัตลักษณ์ของอุทยานธรณีโลกสตูล ทั้งในมิติเชิงธรณีวิทยา ธรรมชาติ ทรัพยากร และวิถีชีวิต ผ่านการส่งเสริมของอุทยานธรณีโลกสตูล สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐอื่น จนมียอดขาย และรายได้สูงขึ้น ผลงานเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งกระตุ้นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ (Value Added) การประยุกต์นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์แบบคุณภาพสูง (Premium) ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ตำนานของชุมชน เข้ากับมรดกทางธรรมชาติ และธรณีวิทยา

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ สุทธินรากร (Somkiat Suttinakorn, 2017) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน และเพื่อศึกษาการใช้ปัจจัยนวัตกรรมการจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยนวัตกรรมองค์กร ปัจจัยนวัตกรรมกระบวนการ ปัจจัยนวัตกรรมทางการตลาด ปัจจัยสมรรถนะของบุคลากร และปัจจัยการจัดการความรู้เชิงนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนสร้างสรรค์มูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในระดับมาก ส่วนนวัตกรรมในการจัดการ พบว่า วิสาหกิจชุมชนนำไปใช้ในระดับมากทั้ง 5 ประเด็นย่อย คือ นวัตกรรมองค์กร นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมการตลาด การจัดการความรู้เชิงนวัตกรรม และสมรรถนะของบุคลากร ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า การสร้างสรรค์มูลค่าในผลิตภัณฑ์ยังมีข้อจากัดเรื่องการนาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผนึกลงในสินค้าอย่างเป็นรูปธรรม ความรู้ส่วนใหญ่ยังอยู่ที่ตัวบุคคล ซึ่งสามารถสื่อสารเมื่อมีการจาหน่ายสินค้าในเทศกาลต่างๆ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน คือ ความเป็น

มิตรกับสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่ทำให้การประกอบการประสบความสำเร็จ คือ คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และการมีประสบการณ์ทางการตลาดของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอุทยานธรณีโลกสตูล และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล ปัจจัยเชิงสาเหตุของการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล สามารถสรุปปัจจัย/องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 : ด้านศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน คือ การที่วิสาหกิจชุมชน มีความพร้อมในด้านการบริหารกลุ่มวิสาหกิจ และการจัดการธุรกิจ ประกอบด้วย ภาวะของผู้นำ การบริหารสมาชิกกลุ่ม การจัดการสินค้าหรือบริการ กระบวนการด้านการตลาด และการบริหารความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่ม

องค์ประกอบหลักที่ 2 : ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนมีการประสานความร่วมมือร่วมกันระหว่างกลุ่ม รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อการดำเนินวิสาหกิจชุมขน ประกอบด้วย ความร่วมมือของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ และความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุนภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 3 : ด้านการสร้างการรับรู้ในคุณค่าที่เป็นประโยชน์ คือ วิสาหกิจมีการสื่อสารคุณค่าของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนถ่ายทอดเรื่องราวของวิสาหกิจชุมชนแก่ชุมชน และสังคมภายนอก เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในสังคม และการส่งผ่านองค์ความรู้แก่ท้องถิ่น เพื่อการสืบทอด ประกอบด้วย การถ่ายทอดภูมิปัญญาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน และการสื่อสารคุณค่ากับบุคคลภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 4 : ด้านสาธารณะประโยชน์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ วิสาหกิจมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจสอดแทรกในกระบวนการดำเนินงานหรือเกิดจากการแบ่งปันกำไรจากการประกอบการเพื่อกิจกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชน และการส่งเสริมการอนุรักษ์และใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูล

1.1 การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนายกระดับวิสาหกิจชุมชน

1.2 การมุ่งเน้นการพัฒนายกระดับสังคมผ่านระบบการเรียนรู้ของชุมชนโดยใช้เศรษฐกิจเป็นตัวเชื่อม

1.3 การประยุกต์แนวคิดให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติในพื้นที่อื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษา และวิจัยต่อยอด

2.1 การศึกษาเชิงปริมาณจากปัจจัยที่ได้ในตัวแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในเขตอุทยานธรณีโลกสตูลแต่ละตัว

2.2 ขยายผลการศึกษาไปยังพื้นที่อนุรักษ์ที่อื่นที่นำหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ร่วมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น

2.3 ประยุกต์การวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) มาใช้ในการศึกษาเพื่อประเมินผลลัพธ์ของกระบวนการส่งเสริมวิสาหกิจและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นกระบวนการ

2.4 การศึกษาปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่

2.5 ควรมีการศึกษาในด้านของนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มที่มาเยี่ยมเยือนจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น

2.6 การศึกษาเศรษฐกิจฐานรากต้องมีการศึกษาในระยะยาวจึงจะเห็นความยั่งยืนในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างครบถ้วน ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อประเมินผลลัพธ์แบบระยะยาว มีการติดตามผล และพัฒนาเพื่อให้เห็นความยั่งยืน รวมทั้ง ความเชื่อมโยงและการเอื้อประโยชน์ต่องานอื่นๆ

References

Brundland Commission. (1987). Our common future: Report of the World Commission on Environment and Development. Retrieved from http://www.un-documents.net/our-commonfuture.pdf.

Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand. (2014). The Post 2015 Development Agenda and the UN Framework for Sustainable Development Goals. from http://mfa.go.th

Ministry of Natural Resources and Environment. (2013). Introduction to Sustainable Development. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.

Kasamaporn Puangprayong and Nopporn Chantnamchu. (2013). Guidelines for the development of community enterprises, processing, and product groups in Samut Songkhram Province. Silpakorn Education Research Journal, 5(1), page 20-23.

Community Enterprise Promotion Division, Department of Agricultural Extension (2020). Information on the Community Enterprise Network of Satun Geopark. from https://smce.doae.go.th/

Management and development of global geoparks in different areas. able to meet the principles of sustainable development Sustainable Development Goals 8 target from 17 target. From http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/

Kanyamon Inwang et al. (2011). Community Enterprise Management. 1st printing Phitsanulok: Phitsanulok University.

Committee for promoting the Conservation of Geological Sites and establishing a geopark. Get to know more about the UNESCO Global Geopark. from https://www.geopark-thailand.org/unesco-global-geoparks/

Chantana Pongsitthikanjana. (2013). management model for achieving the community enterprise strategy in Nakhon Pathom Province. Doctoral Journal of Social Sciences (Humanities and Social Sciences edition), 3 (2), p. 46.

Somkiat Suttinakorn. (2017). Developing innovative management models that affect the value creation of community enterprise products. Ph.D. thesis. Bangkok: Silpakorn University.

Siam Arun Srimorakot and Yongyuth Watcharadul. (2016). The United Nations' 17 Sustainable Development Goals for a Future World. Thai interdisciplinary research journal, 11(3), 2-6

Satun UNECO Global Geopark (2562). Guidelines for establishing UNECO Global Geopark. From http://www.satun-geopark.com/

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2005). A situational analysis of education for sustainable development in the Asia Pacific Region. Bangkok, Thailand: Author.

World Commission on Environment and Development. (1987). Our Common Future. New York: Oxford 1 University Press.

นโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

POLICY OF ONLINE LEARNING SYSTEM DEVELOPMENT FOR INEQUALITY REDUCTION

ฐิตินันท์ ภควัตตระการ[1] และ สมเดช มุงเมือง

Titinan Phakawattrakarn and Somdet Mungmuang

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand.

Email: titinan_st@windowslive.com[1]

Received 25 April 2022 **; Revised** 21 June 2022**; Accepted** 3 June 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจากอดีตถึงปัจจุบัน 2) ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดประชุมเชิงนโยบาย วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอเชิงพรรณา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในอดีตระบบการเรียนออนไลน์ทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นช่องทางการเรียนการสอนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แต่ภายใต้สถานการณ์โรคระบาดทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ นโยบายการเรียนออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้น 2) องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ประกอบด้วย ด้านภูมิลำเนาหรือพื้นที่ ด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านสภาวะและวัฒนธรรมในครอบครัว และด้านความแตกต่างทางเทคโนโลยี และ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการเรียนออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ คือ ด้านแนวทางการจัดการศึกษา ควรใช้วิธีผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านมาตรการและแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในด้านนโยบายต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนบนพื้นฐานของข้อมูลที่แท้จริง ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบต่าง ๆ ครบปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง และ ด้านการบริหารและจัดการการเรียนออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นสำคัญ

คำสำคัญ : นโยบาย; การเรียนระบบออนไลน์; ความเหลื่อมล้ำ.

Abstract

This qualitative research aimed to 1) study the evolution of policies regarding the development of online learning systems for reducing educational inequality from the past to the present; 2) identify the key components influencing these policies; and 3) propose a policy framework for the development of online learning systems aimed at reducing inequality.

The research results revealed as follows: 1) Historically, the online distance learning system via satellite was employed to mitigate educational disparities. However, with the onset of the pandemic, conventional teaching and learning practices became untenable, necessitating the introduction of a more versatile online learning policy across various channels. 2) Four crucial components were identified as influencing the policy for developing online learning systems to reduce inequality: domicile or geographical area, family socioeconomic status, family circumstances and cultural background, and disparities in technological access. 3) The proposed policy for developing the online learning system to address inequality encompasses the following recommendations: (1) In managing learning during pandemics, it is recommended to integrate a variety of learning approaches. (2) For operational measures and guidelines from the Ministry of Education, it is advisable to establish clear objectives based on authentic data and emphasize effective implementation. (3) Regarding teaching and learning management through diverse information networks and systems, it is suggested to identify suitable teaching and learning processes and foster collaboration among government, private, and public entities, particularly involving students' parents. Additionally, creating opportunities and channels that are accessible to all sectors equitably and impartially is recommended. (4) To address inequality, there should be a focus on area-based educational management in online learning organizations and administration.

Keywords: Policy, Online learning system, Inequality

บทนำ

ประเทศไทยมีความพยายามที่จะปฏิรูปประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และที่สำคัญคือการก้าวเข้าสู่ยุคของประเทศไทย 4.0 หากแต่การที่ประเทศจะประสบความสำเร็จคนในประเทศจะต้องมีความรู้ความสามารถ และมีความพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลง แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำในกลุ่มคนที่มีความพร้อมและกลุ่มคนที่ไม่มีความพร้อม แต่ในท้ายที่สุดแล้วปัญหาเหล่านี้จะกลายเป็นปัญหาความไม่เข้าใจกันภายในสังคม ซึ่งถือว่าเป็นรากเหง้าแห่งปัญหาที่ยิ่งใหญ่ที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร็ว (Ratchawadee Saengmahamad, 2020) ช่วงปลายปี พ.ศ.2562 เกิดวิกฤตระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั่วโลก ส่งผลให้หน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนออกนโยบายให้ทำงานที่บ้าน (Work From Home) เพื่อลดความเสี่ยง

ในการได้รับเชื้อไวรัสส่งผลให้คนในสังคมจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Pathom Intharoedk, 2019)

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลทำให้กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดแนวนโยบายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเรียนระบบออนไลน์ได้ถูกนำมาใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในขณะเดียวกันปัญหาในด้านการศึกษาเป็นปัญหาที่ประเทศไทยเผชิญมาอย่างยาวนานและขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น (Thairath online, 2021) โดยก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นตามมามากมาย เป็นการสะท้อนภาพให้เห็นชัดเจนว่าความเหลื่อมล้ำทางด้านการศึกษาของ ประเทศไทยมีช่องว่างมากยิ่งขึ้น แม้รัฐบาลจะกำหนดนโยบายให้เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและไม่เสียค่าใช้จ่าย จากสถานการณ์ข้างต้นเป็นการตอกย้ำความแตกต่างด้านรายได้ของประชาชนว่ามีความเหลื่อมล้ำและสะท้อนให้เห็นความล้มเหลวในการจัดการศึกษาของรัฐที่ไม่สามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง (Post Today, 2021)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่า โอกาสในการเข้าถึงทางการศึกษาส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น แต่ปัญหาที่สำคัญคือการเข้าถึงระบบการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากโอกาสที่คนเราไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือได้รับการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีสาเหตุเนื่องมาจากความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละคน ภายใต้นโยบายภาครัฐและสภาวะวิกฤตการณ์โรคระบาด ทั้งนี้ นโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำเป็นความสำคัญที่ชี้ให้เห็นภาพรวมด้านการปรับตัวทางการศึกษาของประเทศไทย เพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาได้ทั่วถึงอย่างต่อเนื่องและ เสมอภาค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดนครปฐม ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย 1) นโยบายการพันาการเรียนระบบออนไลน์ จากอดีตถึงปัจจุบัน 2) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ขั้นตอนที่ 2 การประมวลผลจากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยครอบคลุมเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครปฐม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ประธานอาชีวศึกษาจังหวัดนครปฐม และท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 84 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง

ส่วนที่ 3 การจัดประชุมเชิงนโยบาย (Policy Meeting) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดทำนโยบาย/แนวทางในการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประชุมออนไลน์ด้วยวิธี Zoom Meeting

ส่วนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีหลักการพื้นฐาน ได้แก่ การลดทอนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากภาคสนาม เพื่อให้ได้กลุ่มข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน และมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของข้อมูลจนได้แบบแผนของความเชื่อมโยงที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ดีที่สุด

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยมีข้อค้นพบสรุปได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การศึกษานโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจากอดีตถึงปัจจุบัน พบว่า

1. การจัดการศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการมาโดยตลอด จากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้ทันสมัยและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมา

2. ในอดีตประเทศไทยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน และมุ่งหวังให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงแม้จะอยู่ในพื้นที่ห่างไกล

3. ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายการเรียนออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ถึงแม้จะมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติแต่ต้อง ยอมรับว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นวิถีใหม่ของการศึกษาไทยในอนาคตอันใกล้นี้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ พบว่า

1. องค์ประกอบด้านภูมิลำเนาหรือพื้นที่ ส่งผลต่อการศึกษาระบบออนไลน์เป็นอย่างมาก จากผลการศึกษาพบว่า เด็กที่อยู่ในเขตเมืองจะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาหรือมีโอกาสได้รับการศึกษาได้มากกว่าทั้งด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน

2. องค์ประกอบด้านฐานะทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าฐานะทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ดีจะสามารถที่จะให้การสนับสนุน

และ ให้การส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษาได้มากกว่า ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานได้มีโอกาสได้รับการศึกษาได้ดีกว่าด้วย

3. องค์ประกอบด้านสภาวะและวัฒนธรรมในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของครอบครัวส่งผลต่อการศึกษาของเด็ก นอกจากนี้ ความเชื่อและวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของพ่อแม่มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กด้วยเช่นกัน

4. องค์ประกอบด้านความแตกต่างทางเทคโนโลยี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความไม่พร้อมทางด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อการเรียนออนไลน์

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ พบว่า

1. นโยบายด้านการจัดการศึกษาในสถานการณ์วิกฤต เป็นเครื่องมือของรัฐบาลสำหรับการพัฒนาประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการกำหนดนโยบาย ดังนั้น นโยบายภาครัฐต้องมีความชัดเจน แนวทางในการปฏิบัติที่ยืดหยุ่นตามบริบทของพื้นที่

2. มาตรการและแนวทางดำเนินงานบนพื้นฐานของข้อมูลและการสำรวจความต้องการของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ตลอดจนการบูรณาการและประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มที่เหมาะสมเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. การจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

4. การบริหารและจัดการการเรียนระบบออนไลน์ ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ของผู้เรียน การจัดการศึกษาบนหลักการกระทำที่ทัดทียมหรือเสมอภาค ตลอดจนผสมผสานวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมและต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ในประเด็นดังนี้

1. การกำหนดนโยบายทางการจัดการศึกษาของไทยพบว่ามีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด รัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะของ Ira Sharkansky (1970) Thomas R. Dye (1984) David Easton (1953) Mark Considine (2005) และ Boontan Dokthaisong (2010) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การกำหนดให้ศึกษาแนวทางในการค้นหาปัญหาเพื่อจะกำหนดโครงการ แผนงาน กิจกรรมและการตัดสินใจของรัฐเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจนและถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะของ Suebpong Suksom (2018) และ Phapassorn Worapatthirakul (2017) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า นโยบายสาธารณะถือเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นให้บริการประชาชนให้เกิดความพึงพอใจและได้รับประโยชน์สูงสุด กล่าวได้ว่า การศึกษาได้มีวิวัฒนาการในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ต่างมีวิวัฒนาการเพื่อปรับให้เข้ากับยุคและสมัยของผู้คนในแต่ละยุค ปัจจัยที่ทำให้การศึกษามีวิวัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัย

ภายนอกประเทศ โดยปัจจัยภายในเกิดจาก ความต้องการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญและทันสมัย ในส่วนของปัจจัยภายนอกเกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในด้านต่าง ๆ นั่นเอง

2. การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เป็นนโยบายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อแก้ปัญหาเด็กยากจนในชนบทให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง รวมถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียม สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของการบริหารการพัฒนาของ Uratchanok Kongklum (2018) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การบริหารการพัฒนามีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) องค์ประกอบการพัฒนาการบริหาร และ 2) องค์ประกอบการบริหารเพื่อการพัฒนา โดยองค์ประกอบหลักแต่ละองค์ประกอบนี้ยังมีองค์ประกอบรองอีกด้วย อย่างไรก็ดี องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรองล้วนเป็นเครื่องมือของการพัฒนาประเทศทั้งสิ้นและทั้งหมดได้รับผลกระทบหรือมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมด้วย

3. การเรียนออนไลน์ ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดแนวนโยบายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 ให้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนออนไลน์ของ Pinbunya Lammana (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์วิกฤตหรือภายใต้สถานการณฉุกเฉินรวมถึงสภาวะการหยุดชะงักทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากปัญหาอื่น ๆ เป็นสาเหตุให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ตามปกติ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนออนไลน์ของ Phiriya Pholpirun (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสิ่งใหม่ในการรับรู้ของบุคคลทั่วไป แต่สำหรับการศึกษาได้รับรู้และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นก่อนจะมีสถานการณ์วิกฤตด้วยกระบวนการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kunathip Champanil (2020) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัลมี 3 ด้านคือ 1) การรู้และใช้ดิจิทัล 2) จริยธรรมในการใช้ดิจิทัล 3) ความสัมพันธ์และสังคมดิจิทัล นอกจากนี้ Wittaya Wayo, Apiradi Charoennukul, Chatsuda Kandayan and Janya Konyai (2020) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 แนวคิดการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน พบว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19) เป็นสาเหตุของการปรับตัวโดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้จำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยรูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชาและบริบทของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ในประเด็นดังนี้

1. องค์ประกอบด้านภูมิลำเนาหรือพื้นที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ratchawadee Saengmahamad (2020) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา Onanong Phothiram (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การเรียนออนไลน์ในสถานการณ์วิกฤตจำเป็นจะต้องแยกระดับชั้นของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนแต่ละระดับชั้นมีความแตกต่างกัน มีความตั้งใจเรียนแตกต่างกัน ส่งผลทำให้วิธีการเรียนการสอนย่อมจะต้องแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อนโยบายการเรียนออนไลน์ของ Wichitra Suksawat (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า เด็กเล็กที่ต้องเรียนออนไลน์ จำเป็นต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองดูแลส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องจัดสรรเวลาเพื่อที่จะช่วยเหลือลูกในขณะเรียนออนไลน์

2. องค์ประกอบด้านฐานะทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว Winit Phacharoen (2021) เสนอแนวคิดไว้ว่า ภายใต้บริบททางสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การพัฒนา

ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนและเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น ส่งผลทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ทุกคนไม่สามารถที่จะมีความพร้อมหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องการเข้าใจบริการหรือการเข้าใจในงานสาเหตุเนื่องมาจากการมีปัจจัยที่หลากหลายประการที่ไม่สนับสนุน ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล ปัญหาด้านนโยบายภาครัฐ และปัญหาด้านปัจจัยระดับบุคคลแต่ละบุคคลด้วย เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Akkaporn Kokkanplu (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า สถานภาพและชนชั้นของคนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาต่าง ๆ การปฏิบัติที่มีความแตกต่างจึงเกิดเป็นความไม่เท่าเทียมกัน ในส่วนของการศึกษาของไทย โอกาสในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษามีความแตกต่างกันมาก มีสาเหตุหลักมาจากความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนี้ 1) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาเพื่อเลื่อนฐานทางสังคม 2) ปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับบริบทเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และ 3) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นอย่างจริงจัง

3. ด้านสภาวะและวัฒนธรรมในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบความเหลื่อมล้ำของ Akkaporn Kokkanplu (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า สถานภาพและชนชั้นทางสังคมของคนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาต่าง ๆ การปฏิบัติที่มีความแตกต่างจึงเกิดเป็นความไม่เท่าเทียมกัน และ เมื่อความไม่เท่าเทียมกันมีความชัดเจน จึงนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่สร้างปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น ด้านนโยบายของรัฐจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก ในการที่จะลดหรือเพิ่มความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและความรู้ เนื่องจากรัฐเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์และลักษณะของการแข่งขัน ประเทศที่รัฐบาลตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างมีคุณภาพและครอบคลุมทั่วประเทศจะทำให้ประชาชนในประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและความรู้ได้ทั่วถึงและครอบคลุมมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 ในประเด็นดังนี้

1. ด้านการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 กระทรวงศึกษาธิการควรมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับสถานการณ์ มีความชัดเจน หลากหลาย และยืดหยุ่นให้กับสถานศึกษาได้ปรับการดำเนินการตามบริบทขอบเขตพื้นที่ของสถานศึกษานั้น ๆ 2) ควรมีการสนับสนุนช่วยเหลือสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤต 3) ควรให้มีการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติงานและการจัดให้มีระบบการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรทางการศึกษาตามความเหมาะสมและให้มีระบบประกันความปลอดภัยทั้งจากการติดเชื้อและอุบัติเหตุให้กับครูที่ออกปฏิบัติงานนอกพื้นที่ 4) ควรเร่งพัฒนาครูให้มีศักยภาพสำหรับการจัดการเรียนรู้ 5) ควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนและผู้ปกครองเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานการณ์ และ 6) ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลางและสำหรับสถานการณ์วิกฤต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Phra Khemmathat Silasaro (Run Samran) (2017) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน พบว่า การศึกษานโยบาย และยุทธศาสตร์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 Winit Phacharoen (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของคนไทยในวัยเรียนในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า คุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างของสถานศึกษาและระดับการศึกษา ของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้นแตกต่างกันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียนที่มีผลทำให้ต้องปรับตัวใหม่ที่มีการเรียนออนไลน์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Siriporn Inthasonthi. (2020) ได้ทำการศึกษาเรื่องโควิด-19 กับการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า การระบาดของโควิด-19 ส่งผลต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องมีการ

ปรับตัวในการเรียนการสอนจากการเรียน การสอนในห้องเรียนเป็นการสอนออนไลน์ ซึ่งมีการเลือกใช้โปรแกรมในการเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Phra Khemmathat Silasaro (Run Samran) (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน พบว่าในการเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับของคนไทยซึ่งนโยบายและยุทธศาสตร์ที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสามารถดำเนินการได้ด้วยการขยายการจัดการศึกษาทางไกลโดยใช้โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลนผู้สอน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jose Cuesta (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่องวิเคราะห์การกระจายโอกาสและความเท่าเทียมของโอกาสทาง การศึกษาและสาธารณสุขกับบทบาทการใช้จ่ายของภาครัฐ พบว่า การวัดการกระจายประโยชน์ทั้งทางด้านการศึกษาและสาธารณสุข วัดโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์การกระจายโอกาสให้ผลการวิเคราะห์ได้ใกล้เคียง ความเป็นไปได้มากกว่า เนื่องจากโอกาสสามารถนำมาใช้กำหนดการใช้จ่ายของภาครัฐได้แม่นยำ เพื่อปรับปรุงให้ ทุกคนในสังคมมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์การกระจายโอกาสในระดับพื้นที่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความแตกต่างในเงื่อนไขที่ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ

2. ด้านมาตรการและแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีมาตรการและแนวทางการดำเนินงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยกำหนดมาตรการและแนวทางการดำเนินงานบนพื้นฐานข้อมูลที่สำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครูผู้สอน สถานการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของ Sanya Kanaphum and Burachat Chandaeng (2019) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า หากพิจารณาในด้านการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ จะพบว่านโยบายถูกกำหนดขึ้นโดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายพยายามจะทำหรือนโยบายถูกกำหนดขึ้นจากส่วนบน ดังนั้น เมื่อนโยบายของรัฐบาลได้ถูกประกาศออกมาแล้ว ในทางปฏิบัตินโยบายจะระบุว่าให้หน่วยราชการเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่แรก ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้นโยบายต้องถูกเปลี่ยนแปลงไปจากวัตถุประสงค์เดิมได้ การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญต่อการปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นและสำคัญต่อการเพิ่มสมรรถนะของภาครัฐในการสนองความต้องการของส่วนรวมให้มากขึ้น การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากมีความซับซ้อนและยุ่งยาก ตลอดจนมีความเกี่ยวกับองค์กรและบุคลากรต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการและจะสำเร็จได้ต้องผ่านกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่จะทำให้ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นสูงสุดต่อการศึกษาโดยมีแนวคิดพื้นฐานในการส่งเสริมการศึกษาให้มีศักยภาพ และมีการกำหนดนโยบายให้เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ การพัฒนากรอบทิศทางนโยบายที่สอดคล้องกับองค์การภาครัฐและเอกชน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ดังนี้ คือปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นกรณีเฉพาะ การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และมุ่งพัฒนาเมืองและถิ่นฐานให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัยและมีการช่วยเหลือเกื้อหนุนซึ่งกันและกันสู่ความยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดนโยบาย Thailand 4.0 ของ Ratchawadee Saengmahamad (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การพัฒนาการศึกษาเพื่อให้เป็นการศึกษา 4.0 (Education 4.0) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอน โดยให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง บนโลกนี้มาบูรณาการในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงห่างไกลในหลาย ๆ มิติ เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคง

สอนให้ทำโจทย์แบบเดิม ๆ อีกประเด็นสำคัญคือผู้เรียนไม่เริ่มที่จะรู้จักสังคม เนื่องจากส่วนใหญ่ใช้เวลาในโลกออนไลน์ไปกับการบันเทิงเสีย เป็นส่วนใหญ่ กล่าวได้ว่าหากนำเทคโนโลยีไปใช้ในด้านที่ให้เกิดประโยชน์จะเป็นความยากและความท้าทายของผู้ที่จะต้องทำหน้าที่สอนในยุคนี้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลของ Rungchatchadaporn Wehachat (2021) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า การเรียนหรือการศึกษาทางไกลเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะมกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ Pinbunya Lammana (2020) เสนอแนวคิดไว้ว่า การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนรู้ที่สามารถทำได้ในทุกที่และทุกเวลาด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ก่อให้เกิดการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาไทยทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเพื่อเป็นพลเมืองที่สร้างความยั่งยืนให้กับประเทศในอนาคต

4. ด้านการบริหารและจัดการการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เหมาะสมกับสังคมไทย ได้แก่ การพัฒนาการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ของผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเสมอภาค การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่นเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาจึงต้องออกแบบที่สนองตอบต่อความต้องการของพื้นที่เป็นสำคัญ และการจัดการศึกษาบนหลักแห่งการกระทำที่ทัดเทียมกันหรือเสมอภาคกัน โดยนัยนี้รวมถึงการเจริญก้าวหน้าหรือความเจริญของเมืองให้ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Pinbunya Lammana (2020) ที่เสนอแนวคิดไว้ว่า ในการเรียนออนไลน์ผู้เรียนเป็นกุญแจและองค์ประกอบสำคัญของศูนย์กลางในการจัดการศึกษา ดังที่ว่า ความสำเร็จในระบบการเรียนการสอนด้วยอีเลิร์นนิ่งเกี่ยวข้องโดยตรง กับวิถีของระบบ ทั้งในด้านการวางแผนการออกแบบการประเมินผลและการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งทั้งหมดถือเป็นการสนับสนุนกิจกรรมด้านการเรียนการสอน ระบบการเรียนการสอนด้วยอีเลิร์นนิ่งไม่เพียงแต่จะมีความหมายสำหรับผู้เรียนเท่านั้น แต่มีความหมายกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในระบบการศึกษา ระบบการเรียนการสอนด้วยอีเลิร์นนิ่งมีแนวโน้มที่จะมีความหมายต่อผู้เรียนก็ต่อเมื่อสามารถเข้าถึงได้ง่ายมีการจัดการและการนำเสนอที่ดียึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นและมีการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนได้ เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และบรรลุ หรือประสบความสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเป้าหมายของการเรียนในรายวิชา มีความสุขจากการเรียนก็จะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจและช่วยลดจำนวนผู้เรียนที่ลาออกกลางคัน ซึ่งทั้งหมดจะส่งผลโดยตรงต่อสถาบันการศึกษาในแง่งบประมาณและการลงทุน

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสิ่งใหม่ในการรับรู้ของบุคคลทั่วไป แต่สำหรับแวดวงการศึกษาได้รับรู้และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นก่อนที่จะมีสถานการณ์วิกฤต ด้วยกระบวนทัศน์การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปรับตัวทีละน้อย แต่เมื่อมีสถานการณ์วิกฤต จึงได้มีการปรับใช้ในอัตราที่เร่งขึ้น อาจจะมีปัญหาบ้าง แต่เมื่อตั้งหลักได้ก็สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเลือกใช้แพลตฟอร์มตามที่ถนัด การออกแบบบทเรียน การจัดการห้องเรียน การใช้สื่อในการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการจัด การเรียนการสอน ถึงแม้จะมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ แต่ต้องยอมรับว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นวิถีใหม่ที่จะเป็นไปของการศึกษาไทยในอนาคตอันใกล้นี้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่อง นโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ผู้วิจัยสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การศึกษานโยบายการพัฒนาการเรียนระบบออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

สรุป

การเรียนด้วยระบบออนไลน์ เป็นการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่นำคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเชื่อมโยงกันเป็นการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้สะดวกในการเรียนรู้เพราะสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งครูผู้สอนในยุคการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถในการสอนด้วยวิธีการสอนใหม่ ๆ และใช้บริบทของสังคมโลกที่เป็นอยู่ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา (educational technologies) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรการสอนในศตวรรษที่ 21 ประเด็นที่สำคัญคือ ต้องตระหนักว่าไม่ใช่การสอนเทคโนโลยีแต่เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

อย่างเหมาะสมกับภาระงานสอนของครูผู้สอน เพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาในศตวรรษที่ 21 ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แพร่ระบาดไปในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศให้สถานศึกษาในสังคมและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ และให้สถานศึกษาจัดให้มี การเรียนการสอนด้วยการไม่ต้องเข้าชั้นเรียน โดยปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์ แต่บริบทของประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการเรียนทางไกลค่อนข้างสูง ประกอบกับข้อมูลของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) บ่งชี้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากนี้ การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำสูงในการเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัล โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีฐานะยากจน และครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีนักเรียนกว่า 8 หมื่นคน อยู่ในพื้นที่ที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง (Pongthat Vanichanan, 2020)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพเพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ โดยมีภาครัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยได้เข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พร้อมที่จะดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ก็ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง การเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนซึ่งไม่ได้เลือกเข้าเรียน หรือไม่สามารถจะเข้าเรียนในชั้นเรียนที่มีการเรียนการสอนตามปกติได้ การเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์นับเป็นรูปแบบการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบให้สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบาย แผน มาตรการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และควรเป็นนโยบายที่เอื้อให้สถานศึกษาสามารถปรับได้ตามบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนควรมีศูนย์สื่อสารและประสานนโยบายให้เป็นเอกภาพระหว่างหน่วยงานนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อจัดทำ แนวทางการจัดการศึกษาออนไลน์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล นอกจากนี้ กำหนดนโยบายและการสื่อสารนโยบายในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ควรกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินการในระยะยาว มาตรการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ระบบออนไลน์ อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ การแพร่ระบาดโควิด-19 สามารถปรับดำเนินการได้ตามบริบทของสถานศึกษา และควรสื่อสารนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนด้วยวิธีการและช่องทางที่หลากหลาย

3. ควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้มีความชัดเจน ครอบคลุมรอบด้าน โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วกระทรวงศึกษาธิการควรปรับเป็นหน่วยงานกลาง คอยทหน้าที่ให้คำแนะนำและสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่ขาดแคลนงบประมาณและความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรมีการเกิดโอกาสให้สถานศึกษามีอิสระในการออกแบบ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จะส่งผลให้การกระจายอำนาจสมบูรณ์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรจัดทำสื่อออนไลน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียนและผู้ปกครองได้เกิดองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหาแนวทางปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนใหม่ โดยเน้นการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สังเกต ปฏิบัติ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ปรับเวลาเรียนในห้องเรียนให้น้อยลงและให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านวิธีการต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ผ่านการอ่านและการสังเกตผ่านการศึกษาค้นคว้าทางสื่อต่าง ๆ ผ่านการปฏิบัติและการแก้ปัญหา ซึ่งยุคปัจจุบันผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น และการจัดการศึกษาต้องเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ

3. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน และทุกภาคส่วน ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความต้องการความช่วยเหลือสำหรับกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤต และเด็กด้อยโอกาสต่าง ๆ ให้ได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

4. สถานศึกษาควรชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ และจัดทำคู่มือการเรียนและการปฏิบัติตนสำหรับนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในสถานการ์วิกฤต และส่งเสริมให้นักเรียน มีวินัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างเจตคติต่อการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง นักเรียนมีอิสระทางความคิด สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการแสวงหาความรู้ ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการสอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้และการเข้าใจถึงสื่อเทคโนโลยี รวมทั้งสิทธิและความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 และผลกระทบต่อสถานศึกษาที่อยู่ต่างสังกัด มีขนาดสถานศึกษา หรือบริบท ที่ต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมพัฒนาได้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรมีการวิจัยประเมินผลนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจพัฒนานโยบายการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์วิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาครูสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤต และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จและปัจจัยอุปสรรค เพื่อค้นหาแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4. ควรพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในลักษณะการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมที่นำไปใช้ปฏิบัติ เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายเกิดผลเป็นรูปธรรมและมีความครอบคลุมในการนำไปปฏิบัติมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้รูปแบบที่จะเป็นแนวปฏิบัติให้แก่สถานศึกษาในการ

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความรู้ทางวิชาการควบคู่กับการส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีในการต่อยอดสู่ความเป็นเลิศหรือการประกอบอาชีพในอนาคต

References

Kokkanplu, A. (2020). "Factors influencing social inequality in the area. Community-Based Tourism, Thailand." *Humanities*. 21(3), 215-236.

Dokthaisong, B. (2010). *Scope of Public Administration in the Globalization Era*. Bangkok: Intellectuals.

Considine, M. (2005). *Making public policy: Institutions, actors, strategies*. Cambridge, MA: Policy Press.

Easton, D. (1953). *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science.* New York: Alfred A. Knopf.

Cuesta, J. (2013). *Social Spending, Distribution, and Equality of Opportunities: The Opportunity Incidence Analysis*. World Bank.

Champanil, K. (2020). "Guidelines for creating digital citizenship of secondary school students." *Educational Administration Journal. Khon Kaen University*. 16(1), 116-127.

Phothiram, O. (4 November 2020). *Online learning*. (Winit Phacharoen, interviewer)

Pathom Intharoek M. (2019). *Please Mind The Digital Gap...Thai digital population in the marginalized.* Retrieved November 17, 2021, from https://brandinside.asia/

Worapatthirakul, P. (2017). Management of the Thai Government under the Welfare State System. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*. 4(1), 110-122.

Silasaro, K. (Run Samran). (2017). "A Analysis of Policies and Strategies for Sustainable Reduction of Inequality in Thai Society. *Rattanabut Academic Journal (RATANABUTH JOURNAL).* 3(2), 63-68.

Pholpirun, P. (2020). *Study "online" with school closures and openings during COVID-19*. Retrieved September 24, 2021 from: https://www.posttoday.com/finance-stock/columnist/621935

Lammana, P. (2020). "Duties of the State in Education Management: Strengthening Students' Readiness for Online Learning." *Social Science Journal Law of Political Science*. 4(2), 150-175.

Vanichanan, P. (2020). *Basic education in the Covid-19 era: how to open and close schools?.* Retrieved April 18, 2022, from https://tdri.or.th/2020/05/basic-education-in-covid-19-crisis-reopening-school-after-lockdown/

Post Today. (2021). *Overlap...online learning 4.0 rural children drop out of the education system*. Retrieved on September 22, 2021 from https://www.posttoday.com/

Saengmahamad, R. (2020). *Assessment of the democratic situation of Thailand: Catching the Pulse of Thai Democracy B.E. 2020*. Retrieved March 16, 2022,

from https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/1198page=11

Wehachat, R. (2021). "Distance Education Management via Satellite (DLTV) in the COVID-19 Era." *Journal of the Professional Development Association of Education Administration of Thailand*. 3(1), 29-47.

Kanaphum, S. and Chandaeng, B. (2019). " Public Policy Leadership Theory Model. into action." *Journal of Local Government Administration and Innovation*. 3(1), 95-115.

Sharkansky, I. (1970). *Policy Analysis in Political Science*. Chicago: Markham.

Inthasonthi, S. (2020). Covid-19: and online teaching, case studies, academic writing. Web Programs (COVID - 19 and Online Teaching case study: Web Programming Course), *Journal of Management Science Review*. 22(2), 203-213.

Suksom, S. (2018). Water traffic in Bangkok. *Institute of academic journals Technology of Suvarnabhumi.* 4(1), 88-99.

Thairath online. (2021). Open the source "Kao Dong Kluay". Kindergarten students clearly answer after the teacher asks. Do you have internet at home? Retrieved 19 November 2021, from https://www.thairath.co.th/news/society/1845036.

Thomas R. Dye. (1984). *Understanding Public Policy*. 3rd ed. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.

Kongklum, U. (2018). Special Sa Kaeo Province." *Journal of Administrative Administration.* 7(1), 378-395.

Suksawat, W. (4 November 2020). *Online learning*. (Winit Phacharoen, interviewer).

Phacharoen, W. (2021). Educational inequality of Thai citizens of school age and the situation. Online learning in the age of COVID-19. *Journal of Panya Determination*. 6(1), 1-14.

Wayo, W. et al. (2020). "Online teaching and learning under the epidemic situation. of the COVID-19 virus: Concepts and applications of teaching and learning." *Journal of Ananai Center 9*. 14(34), 285-298.

แนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ)

GUIDELINES FOR PSYCHOLOGY SELECTION OF AN EMPLOYEE BY BUSINESS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE OF JAPANESE STYLE (TEKIZAITEKISHO)

อรอนงค์ ต่ายทอง[1] และ นพดล พันธุ์พานิช
On-anong Taithong[1] and Noppadol Punpanich
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University, Thailand.
Email: gold_rabbit@hotmail.com[1]

Received 21 November 2022**; Revised** 6 December 2022**; Accepted** 29 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงอุตสาหกรรมที่เหมาะสม ข้อดี ปัญหาและอุปสรรค และพัฒนาแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พนักงานระดับปฏิบัติการไปจนถึงผู้บริหารระดับสูงในฝ่ายทรัพยากรบุคคลขององค์กร จำนวน 30 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การตัดสินใจของผู้วิจัยเป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) อุตสาหกรรมการผลิตและอุตหกรรมการบริการ สามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่นในการคัดเลือกพนักงานได้ทำให้ทราบถึงสมรรถนะ พฤติกรรมและลักษณะนิสัยของผู้สมัครก่อนตัดสินใจรับเข้าทำงาน สมรรถนะที่องค์กรให้ความสำคัญอันดับต้นๆ ได้แก่ องค์ความรู้และทักษะ รองลงมาคือแนวคิดส่วนบุคคล คุณสมบัติประจำตัว ทัศนคติ แรงจูงใจ รวมถึงความพร้อมทางด้านร่างกายตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสรรหาคัดเลือกบุคลากร 7C 2) ข้อดีของการใช้งาน คือ สามารถเลือกผู้สมัครได้ตามคุณสมบัติที่องค์กรต้องการได้ง่ายขึ้น ทราบถึงสิ่งที่ไม่ปรากฏจากรูปลักษณะภายนอกหรือจากการสนทนาทั่วไป ทำให้ประหยัดเวลาและง่ายต่อการคัดเลือก ปัญหาของการใช้งานเกิดจากตัวผู้ใช้งานเองที่ไม่เข้าใจวิธีทดสอบอย่างชัดเจนหรือมีเจนตนาไม่จริงจังต่อการทดสอบจึงส่งผลให้เกิดความไม่เสถียรหรือแม่นยำในการประเมินผล ส่วนอุปสรรค คือ ไม่สามารถประเมินผลด้วยองค์กรเองและไม่สามารถใช้งานแบบออนไลน์ได้ 3) แนวทางในการพัฒนาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแนะนำให้มีการใช้งานแบบเบ็ดเสร็จได้ด้วยองค์กรเองและควรพัฒนาให้สามารถใช้งานรูปแบบออนไลน์ได้และต้องการให้ประเมินความสามารถด้านภาษาและความสามารถพิเศษเพื่อให้รองรับการใช้งานได้ทุกมิติ

คำสำคัญ : จิตวิทยาเชิงธุรกิจ; ปัญญาประดิษฐ์; เทะกิไซเทะกิโชะ; สมรรถนะ; 7C.

Abstract

This research article aimed to explore the advantages, challenges, obstacles, and the development of a guideline for recruiting employees with a background in business psychology using Japanese artificial intelligence (Tekizaitekisho). This study employs a qualitative research approach. The key informants consisted of 30 employees ranging from operational staff to senior management in the human resource departments of various organizations. They were selected through non-probability sampling, specifically purposive sampling, based on the researcher's judgment. The primary research instrument utilized was an interview form. The data were analyzed using content analysis, and a descriptive summary was produced.

The findings revealed the following: 1. Japanese artificial intelligence can effectively aid in employee recruitment across both manufacturing and service industries. It enables organizations to assess the performance, behaviors, and characteristics of applicants before making hiring decisions. The organization's top priorities include evaluating knowledge and skills, followed by personal concepts, qualifications, attitude, motivation, and physical readiness, respectively. These priorities align with the 7C recruitment guidelines. 2. The advantage of utilizing this technology lies in the ease of selecting applicants based on desired qualifications, revealing aspects that may not be apparent through appearance or general conversation. This streamlines the selection process and saves time. However, challenges arise from users who may not fully grasp the testing methodology or may not approach the test seriously, potentially leading to inconsistencies or inaccuracies in evaluation. An obstacle is that the tool cannot be employed online by the organization itself. 3. Recommendations from key informants for guideline development emphasize the need for a comprehensive implementation by the organization, including the ability to utilize an online format. Additionally, language proficiency and talent assessments should be incorporated to provide holistic support.

Keywords: Business Psychology; Artificial intelligence; Tekizaitekisho; Competency; 7C

บทนำ

มนุษย์หรือบุคลากรมีส่วนจำเป็นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลก ประเทศใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ประเทศนั้นก็จะเจริญก้าวหน้ามีความมั่งคั่งมั่นคงทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและทางสังคม หากประเทศใดขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าหรือไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาประเทศย่อมเป็นไปได้ยาก ความเจริญหรือความล้าหลังของประเทศจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ (Wangkit, Suvimol and Punpanich, Noppadol, 2019) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม รูปแบบการดำเนินชีวิตรวมถึงการระบาดของโรคติดเชื้อ*ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่* 2019 (COVID-19) ล้วนส่งผลให้เกิดการตื่นตัว วิถีการใช้ชีวิตประจำวัน ความท้าทายและแรงผลักดันจากผลกระทบต่างๆ มีผลให้การบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคลเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารและนักบริหารทรัพยากรบุคคลส่วนใหญ่จึงพิจารณาเตรียมความพร้อม

ด้านการบริหารพนักงานองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และรองรับการคลี่คลายในยุควิถีถัดไป (Next normal) ดังนี้

1) การทบทวนอัตรากำลังคนในปัจจุบันรวมถึงโครงสร้างองค์กรในอนาคต โดยปรับขนาดองค์กรหรือลดขนาดลง (Downsizing)

2) การปรับเปลี่ยนตำแหน่งงานและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ลดงานประจำ (Routine) และนำเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI-Artificial Intelligence) มาทดแทน

3) การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของพนักงานในองค์กรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4) การพัฒนาทักษะและการปรับความคิด (Mindset) ของพนักงาน ทำงานในรูปแบบลูกผสม (Hybrid) ที่เน้นผลสำเร็จโดยไม่จำกัดสถานที่และเวลาการทำงาน ไม่ว่าจะทำงานที่บ้าน (Work from home) ทำงานที่ออฟฟิศหรือผสมผสาน

5) การใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

6) การประเมินผลการปฏิบัติงานเน้นที่ผลสำเร็จของงานมากกว่าขั้นตอนการปฏิบัติงาน

7) พัฒนาทักษะของพนักงานด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) แบบสั้นๆ (Microlearning) ในรูปแบบออนไลน์ พนักงานสามารถเลือกช่วงเวลาและสถานที่รวมถึงรูปแบบในการเรียนรู้ที่เหมาะกับตนเอง

8) การปรับเปลี่ยนรูปแบบผลตอบแทนและสวัสดิการให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับยุคสมัยของพนักงานในแต่ละเจเนอเรชั่นที่เปลี่ยนไป

9) ปรับรูปแบบการทำงานแบบคล่องตัว (Agile) ลดการทำงานที่เป็นขั้นตอนและงานด้านเอกสารลง เน้นการสื่อสารระหว่างกันและการทำงานร่วมกันภายในองค์กรมากขึ้นเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายท่ามกลางการแข่งขันด้านธุรกิจที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว (Wanlapa Suengkamolphisut, 2021)

การเตรียมความพร้อมดังกล่าวทำให้เห็นบทบาทหน้าที่ของนักบริหารทรัพยากรบุคคลรวมถึงงานบริหารจัดการสายงานทรัพยากรบุคคล การวางโครงสร้างองค์กร การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในองค์กร การบริหารพนักงานที่มีศักยภาพสูงและแผนสืบทอดตามตำแหน่งในอนาคต

ด้วยกลุ่มแรงงานในตลาดที่กำลังเปลี่ยนไป เบบี้บูมเมอร์ (Generation Baby Boomer อายุระหว่าง 54-72 ปี) กำลังอยู่ในช่วงวัยใกล้เกษียณ เจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ (Generation X อายุระหว่าง 38-53 ปี) เริ่มอยู่ในระดับผู้อาวุโส (Senior) เจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y อายุระหว่าง 21-37 ปี) ก้าวมามีบทบาทอย่างมากในแต่ละองค์กร เจนเนอเรชั่นแซด (Generation Z อายุระหว่าง 8-20 ปี) กำลังจะก้าวเข้ามาสู่ตลาดแรงงานหรือวัยทำงาน ซึ่งคนในกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายและแซดหรือเรียกรวมว่า มิเลนเนียล (Millennial) จะมีลักษณะบุคลิก ทัศนคติและเป้าหมายในชีวิตที่แตกต่างกันออกไป (Nittayaporn Mongkol, 2020) ซึ่งเป็นความท้าทายของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในการแสวงหากลยุทธ์หรือวิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะสมในการดึงดูดใจคนกลุ่มต่างๆ หรือคนเก่งที่มีความรู้ความสามารถเข้าสู่องค์กร ทฤษฎีและหลักการในการสรรหาและคัดเลือกอาจเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เหมาะสมตามสถานการณ์ การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกขององค์กร การตัดสินใจที่ผิดพลาดในการสรรหาและคัดเลือกจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวเอง องค์กรและประเทศชาติ แต่ถ้าหากองค์กรสามารถเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมต่องาน บุคลากรเหล่านั้นก็จะสร้างคุณค่าอย่างยั่งยืนให้แก่องค์กรด้วยเช่นกัน การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นเรื่องที่องค์กรควรให้ความสำคัญไม่น้อยกว่าเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะงานสรรหาและคัดเลือกบุคลากร เพราะเป็นด่านแรกของการได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ตอบโจทย์ความต้องการขององค์กรและแผนการดำเนินธุรกิจ การสรรหาคัดเลือกพนักงานเพื่อหา

คนที่มีความเหมาะสมกับองค์กร (Fit the right company) และเหมาะสมกับลักษณะงาน (Fit the right job) เป็นคนที่ “ใช่” สำหรับองค์กร เป็นงานที่ยากและท้าทาย การค้นคว้าและวิจัยถึงวิธีสรรหาพบว่า การนำแบบทดสอบด้านจิตวิทยามาใช้ประกอบการคัดเลือกพนักงานเป็นแนวทางที่เชื่อถือได้ เที่ยงตรง แม่นยำ สามารถคาดการณ์ถึงศักยภาพและผลการปฏิบัติงานของผู้สมัคร ช่วยให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตำแหน่งงาน ช่วยลดอคติจากผู้สัมภาษณ์และสร้างมาตรฐานการคัดเลือกพนักงานให้มีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ เพราะแบบทดสอบสามารถให้ข้อมูลสำคัญที่มีผลกับการทำงาน แต่ไม่ได้ระบุไว้ในประวัติการทำงานอย่างเช่น ทักษะ ความสามารถ ทัศนคติและบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเลือกสรรผู้สมัครที่ “ใช่” ให้แก่องค์กร *(Chatchawan Orawongsupatat, 2020)*

จุดเริ่มต้นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) เนื่องจากผู้วิจัยเคยได้ไปศึกษา ทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นมาเป็นเวลา 15 ปี ได้พบเห็นความเจริญทางด้านวัตถุ คุณภาพชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี อัตลักษณ์ที่โดดเด่น ความมีระเบียบวินัย การยึดถือจรรยาบรรณต่ออาชีพการงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม มีระบบการขนส่งสาธารณะที่ดีมีประสิทธิภาพและปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ ของโลก และพบว่ามีการใช้แบบทดสอบทางด้านจิตวิทยา “เทะกิไซเทะกิโซะ” ในการคัดเลือกบุคคลากรเข้ามาร่วมงานทั้งในภาครัฐและเอกชนอย่างแพร่หลายมากว่า 99 ปี อีกทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีความใกล้เคียงกันในเรื่องของวัฒนธรรม การใช้ชีวิตประจำวัน อาหารการกินรวมถึงลักษณะของการทำงานและวิธีการคัดเลือกพนักงานโดยมุ่งเน้นในเรื่องของการทำงานร่วมกันตลอดชีพ ระบบอาวุโสมากกว่าประเทศในแถบตะวันตกหรือยุโรปที่มุ่งเน้นในเรื่องของความสามารถมากกว่าความมีน้ำใจ และปัจจุบันได้มีการนำแบบทดสอบดังกล่าวเข้ามาใช้ในประเทศไทยแล้วเช่นกัน ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาถึงความเหมาะสมของการใช้แบบทดสอบในภาคอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิตและด้านการบริการ ผลดีและผลกระทบจากการใช้งานเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อบุคคล องค์กรและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อวิเคราะห์ถึงอุตสาหกรรมที่เหมาะสม (การผลิต/การบริการ) ในการนำจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) มาใช้ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กร

2) เพื่อศึกษาถึงข้อดี ปัญหาและอุปสรรคของการนำจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) มาใช้ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กร

3) เพื่อพัฒนาแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ)

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นภาพการศึกษาในกลุ่มเดียวกับที่ผู้วิจัยทำการศึกษาพบว่าเกิดช่องว่างของความรู้ (knowledge gap) ที่ผู้วิจัยค้นพบใหม่ดังนี้

ความเป็นมาของจิตวิทยาเชิงธุรกิจ จากการศึกษาพบว่า ในอดีตจิตวิทยาเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงหลักจิตวิทยาในสภาพการทำงานในหน่วยงานธุรกิจเกิดขึ้นหลังจากที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงศตวรรษที่ 20 เนื่องจากมีผู้คิดค้นเครื่องจักรทุ่นแรงขึ้นมา กระบวนการผลิตได้เปลี่ยนแปลงระบบใหม่ผลิตสินค้าได้เป็นจำนวนมาก ผู้คนที่อยู่เขตชานเมืองเข้ามาทำงานในเขตอุตสาหกรรมและเกิดปัญหาเกี่ยวกับคน จึงมีนักวิชาการพยายามศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการทำงานของคน โดยนำเอาหลักจิตวิทยามาศึกษาเกี่ยวกับ

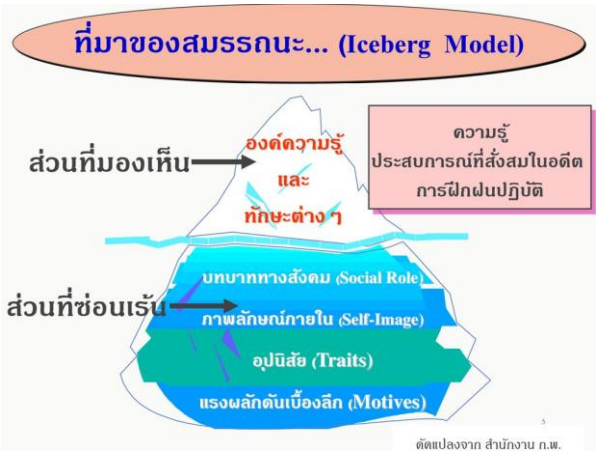
พฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่ง W.D. Scott ได้เขียนไว้ในหนังสือ Influencing Men Business ว่า “ปัญหาธุรกิจที่สำคัญในยุคนี้ ได้แก่ ปัญหาเรื่องบุคคลในวงการธุรกิจ ทำอย่างไรจะยั่วยุคนให้ทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของธุรกิจได้” และในการกระตุ้นพนักงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะต้องศึกษาด้านจิตวิทยาเพื่อเป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ จิตวิทยาเชิงธุรกิจได้วิวัฒนาการมาจากจิตวิทยาอุสาหกรรม (Sirion Champathong, 2017)

ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากจิตวิทยาจะช่วยให้พนักงานเข้าใจตนเองและพัฒนาตนเองได้แล้ว จิตวิทยายังช่วยให้พนักงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อนร่วมงาน วิธีในการจูงใจลูกน้องหรือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับเจ้านาย สำหรับองค์กร ความรู้ทางจิตวิทยาจะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและลักษณะตรงตามที่ต้องการ ช่วยในการสร้างขวัญกำลังใจให้พนักงานมุนานะตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ ช่วยให้พนักงานตระหนักในขีดความสามารถของตนและนำมาใช้หรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จิตวิทยามีส่วนช่วยในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ช่วยให้องค์กรสามารถตัดสินใจเลือกบุคลากรได้ตรงกับความต้องการ แบบวัดทางจิตวิทยาช่วยให้องค์กรรู้ว่าพนักงานแต่ละคนมีลักษณะในด้านต่างๆ อย่างไร ช่วยให้องค์กรสามารถเลือกคนได้เหมาะสมกับงาน พัฒนาพนักงานให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถให้รางวัลแก่พนักงานที่ทำงานดีและลงโทษพนักงานที่ประพฤติเสียหายได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะของบุคลากร จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการทำงาน (Competency) เกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1970 โดยนักวิชาการชื่อ David McClelland ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยว่าทำไมบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกันจึงมีผลงานที่แตกต่างกัน จึงทำการศึกษาวิจัยโดยแยกบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีออกจากบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานพอใช้ แล้วศึกษาว่าบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีผลการทำงานที่แตกต่างกันอย่างไร ผลการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า สมรรถนะ (Competency) และในปี ค.ศ. 1973 McClelland ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “Testing for Competence rather than Intelligence” ลงในวารสาร American Psychologist เพื่อเผยแพร่แนวคิดและนำเสนอแบบประเมินรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Behavioral Event Interview (BEI) ซึ่งเป็นเครื่องมือประเมินตลอดจนค้นหาบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีที่เรียกว่า “สมรรถนะ (Competency)” และเป็นจุดเริ่มต้นที่คำนี้ถูกใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องสมรรถนะที่สามารถอธิบายบุคลิกลักษณะของคนว่าเปรียบเสมือนกับภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg) และได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบทั้ง 5 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นความรู้ (Knowledge) และ 2) ทักษะ (Skills) ถือว่าเป็นส่วนที่คนแต่ละคนสามารถพัฒนาให้มีขึ้นได้ไม่ยาก ด้วยการศึกษาค้นคว้าทำให้เกิดความรู้ (Knowledge) และการฝึกฝนปฏิบัติทำให้เกิดทักษะ (Skills) ซึ่งในส่วนนี้นักวิชาการบางท่านเรียกว่า “Hard Skills” ในขณะที่องค์ประกอบส่วนที่เหลือ คือ ส่วนที่ 3) ทัศนคติ ค่านิยม และความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-Concepts) รวมทั้ง 4) บุคลิกลักษณะประจำของแต่ละบุคคล (Trait) และ 5) แรงจูงใจ หรือแรงขับภายในแต่ละบุคคล (Motive) เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยากเพราะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล และในส่วนนี้นักวิชาการบางท่านเรียกว่า “Soft Skills”

องค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ประการของสมรรถนะ David C. McClelland (1970)

องค์ประกอบทั้ง 5 ส่วนข้างต้นได้กลายมาเป็นแนวทางในการกำหนด “นิยาม” หรือ “ความหมาย” ของตำรา Competency มากมาย นักวิชาการมักนำองค์ประกอบ 5 ส่วนของ McClelland มาเป็นแนวทางในการกำหนดนิยามของ Competency และได้รวมส่วนที่เป็น Self-Concept, Trait และ Motive ไว้ด้วยกัน โดยเรียกทั้งหมดนี้ว่า “คุณลักษณะ” หรือ Attributes

ภาพที่ 1 องค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ประการของสมรรถนะ David C. McClelland (1970)

ข้อค้นพบในส่วนของผู้วิจัยพบว่า สมรรถนะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กรและทรัพยากรมนุษย์ให้ประสบผลสำเร็จได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ในการสรรหา คัดเลือก พัฒนาและประเมินผลงานของบุคลากรให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของตำแหน่งงานและองค์กรได้มากที่สุด หากองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กรใหม่ ควรปรับสมรรถนะให้สอดคล้องตามไปด้วย เมื่อภารกิจ บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะงานของหน่วยงานหรือองค์กรเปลี่ยนแปลง บุคลากรย่อมสามารถแสดงพฤติกรรมในระดับนั้นๆ หรือสมรรถนะนั้นๆ ได้อย่างสมบูรณ์ การนำเรื่องสมรรถนะมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรมุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรเป็นหัวใจสำคัญ ต้องมีการพิจารณาว่าบุคคลในองค์กรมีความสามารถอย่างไร จึงจะทำให้องค์กรเหนือกว่าคู่แข่งและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของการคัดเลือกบุคลากร จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของการเลือกคนทำงานที่มีประสิทธิภาพตามหลัก 7C ของ Alan E Hall (The 7C Of Hiring Great Employees) (Alan E Hall, 2017) ปรากฏดังนี้ 1) Competent มีทักษะ สมรรถนะ ประสบการณ์และการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการทำงาน 2) Capable มีความสามารถในการทำงานพร้อมรับผิดชอบงานที่ต้องใช้ความคิดและความพยายาม มีศักยภาพที่จะพัฒนาทักษะความสามารถต่างๆ และเต็มใจรับผิดชอบงานนั้นๆ 3) Compatible สามารถเข้ากับเจ้านายและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน 4) Commitment จริงจังกับการทำงานในระยะยาว ไม่มองหาสิ่งที่ดีกว่าอยู่เสมอ 5) Character มีค่านิยมไปในทิศทางเดียวกับองค์กร ลักษณะนิสัย ความซื่อสัตย์ พูดความจริง รักษาสัญญา ทำงานเป็นทีมและสามารถเข้ากันกับองค์กรได้ 6) Culture ปฏิบัติตามวัฒนธรรมหรือแนวทางการปฏิบัติขององค์กรได้ (การสื่อสาร กฎระเบียบ มาตรฐาน ความคาดหวังหรือกระบวนการทำงาน) 7) Compensation พอ ใจในค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ ที่องค์กรมีให้

ผู้วิจัยพบข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ช่วยให้พนักงานทำงานได้เต็มความสามารถ มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นและบรรลุเป้าหมายขององค์กร เมื่อองค์กรบรรลุเป้าหมายความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานก็จะดีขึ้นทั้งองค์กรและพนักงานต่างได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย บรรยากาศของการทำงานที่มีความสุขและมีประสิทธิภาพย่อมเกิดขึ้น ถือเป็นความสำเร็จของการคัดเลือกบุคลากร การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรเป็นสิ่งที่ทุกอุตสาหกรรมให้ความสำคัญมาหลายทศวรรษ เพราะทรัพยากรบุคคลคือแรงขับเคลื่อนสำคัญขององค์กร ถึงกับมีการพูดกันว่า “องค์กรจะรุ่งหรือจะร่วง ล้วนอยู่ในกำมือของพนักงาน”

วิธีดำเนินการวิจัย

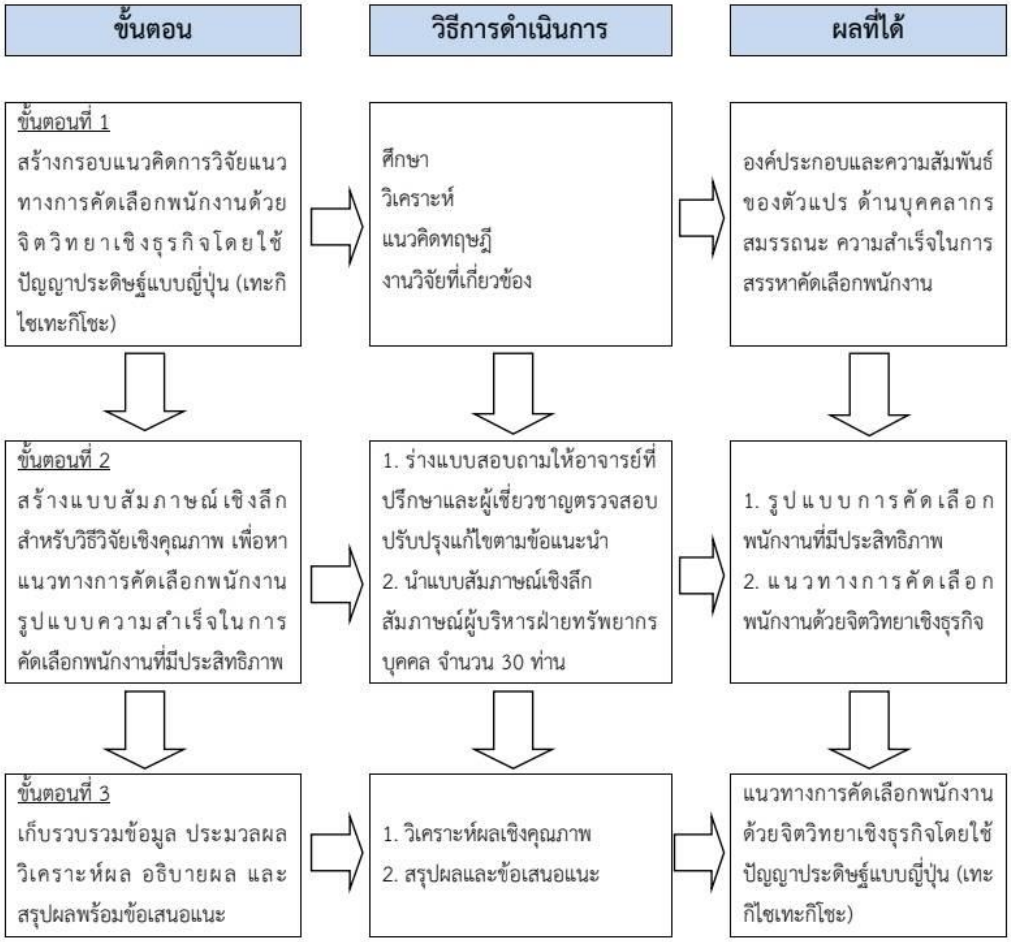
งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารระดับสูงจนถึงพนักงานระดับปฏิบัติการในฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรต่างๆ ในประเทศไทยจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ระดับผู้บริหารระดับสูง (CEO, President, Managing Director, HR Director) จำนวน 12 คน ระดับผู้บริหารระดับกลาง (HR Manager) จำนวน 13 คน และระดับปฏิบัติงาน (HR Supervisor จนถึง Assistant Manager) จำนวน 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การตัดสินใจของผู้วิจัยเป็นหลัก โดยไม่มีวิธีการทางสถิติที่จะมาคำนวณความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่างได้ การเก็บข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ทำให้ได้ข้อมูลทั้งมุมมองจากผู้บริหารลงมาสู่พนักงาน (Top to down) และมุมมองจากพนักงานทั่วไปที่มองไปยังนโยบายจากผู้บริหาร (Bottom Up) ซึ่งข้อมูลมาจากหลายมุมมองหลายธุรกิจที่แตกต่างกัน ทำให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีการดังนี้

1) การสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการ โดยสัมภาษณ์บุคลากรที่ทำงานในสายงานทรัพยากรมนุษย์ ผู้มีความรู้และผู้เกี่ยวข้องกับฝ่ายทรัพยากรบุคคลขององค์กรที่รับผิดชอบในการสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน เพื่อให้เห็นภาพนโยบายของบริษัทด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการสรรหาคัดเลือกและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการสรรหาคัดเลือก อีกทั้งความคิดเห็นของผู้มีความรู้เกี่ยวกับความสำเร็จในการคัดเลือกพนักงานที่มีประสิทธิภาพเข้ามาร่วมงานในองค์กร

2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยใช้เทคนิค วิธีการสังเกตการใช้รูปแบบแนวทางการคัดเลือกพนักงานในองค์กร การได้เข้าร่วมกิจกรรมการคัดเลือก ประเมินพนักงานขององค์กร โดยผู้วิจัยจะใช้แนวทางการสังเกต ทั้งในแง่มุมของคนภายใน (Emic) เนื่องจากผู้วิจัยเป็นบุคลากรระดับบริหารในองค์กรที่ประกอบธุรกิจด้านการบริหารจัดการระบบธุรกิจให้แก่องค์กรต่างๆ ในประเทศไทยอยู่แล้ว จึงเป็นสมาชิกขององค์กรอย่างเต็มตัว แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยจะพยายามอย่างยิ่งในการปรับแนวคิดของการสังเกตให้เป็นไปในแง่มุมของคนภายนอก (Etic) เพื่อไม่ให้เกิดอคติต่อผู้ประกอบการที่เป็นคู่แข่งทางธุรกิจ

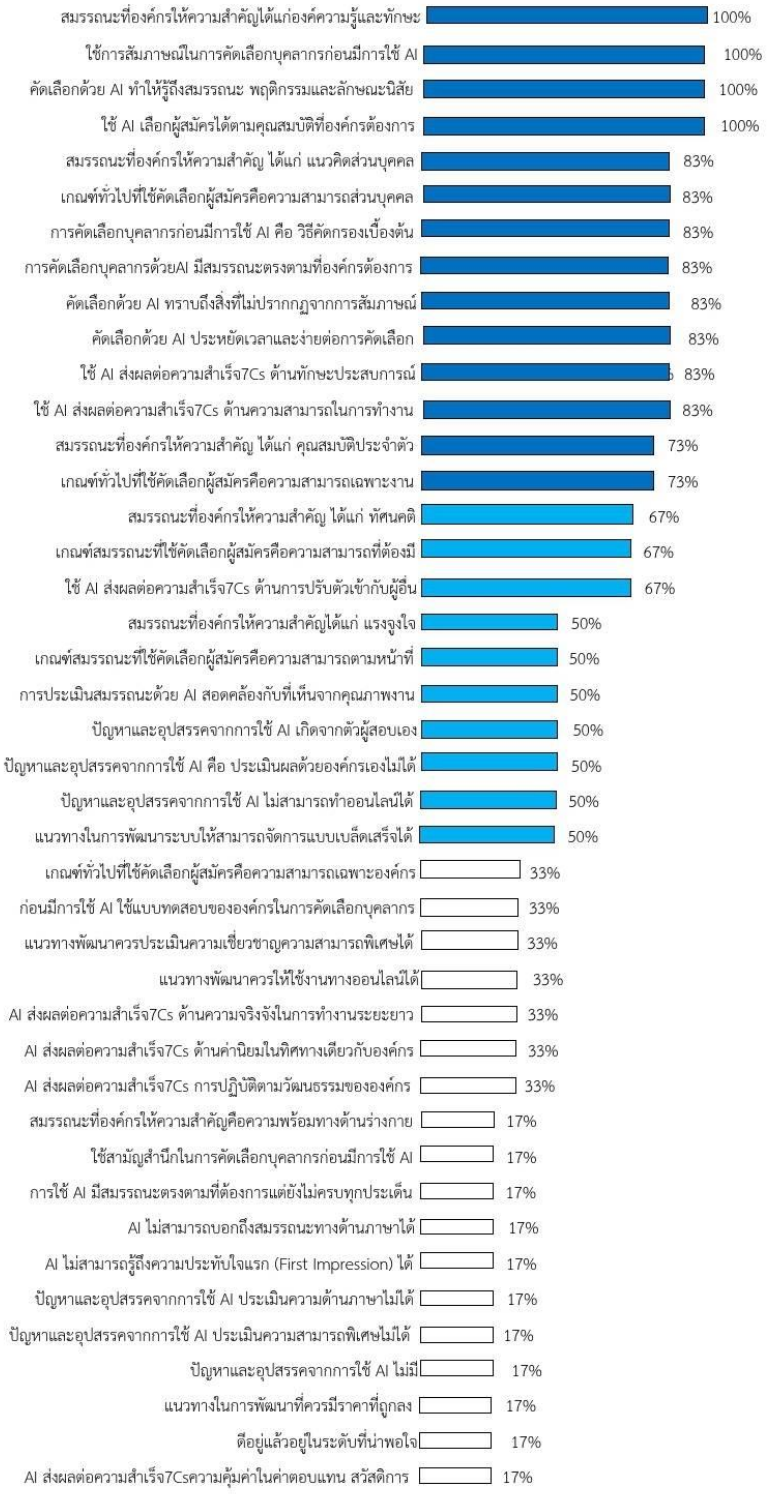
3) การจดบันทึก ผู้วิจัยได้มีการจดบันทึกข้อมูลในระหว่างการสัมภาษณ์หรือสนทนากับผู้สัมภาษณ์ โดยจะจดบันทึกข้อมูลคำตอบ ความคิดเห็นต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยละเอียด โดยใช้อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ปากกา ดินสอ สมุดโน้ต เครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการในขั้นต่อไป และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2565 ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยเกณฑ์วัดระดับความสอดคล้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามปัจจัยต่างๆ (% = ระดับความสอดคล้อง, AI = AI Tekizaitekisho)

ความสอดคล้องระดับสูง (Most Evident) ความสอดคล้องระดับกลาง (Moderate Evident) ความสอดคล้องระดับต่ำ (Least Evident)

ภาพที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยเกณฑ์วัดระดับความสอดคล้องของข้อมูล

ตารางที่ 1 เกณฑ์วัดระดับความสอดคล้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ระดับ	เกณฑ์การวัด
1. มีความสอดคล้องระดับสูง (Most Evident)	ข้อมูลที่ได้ปรากฏเป็นหลักฐานอย่างชัดเจนว่ามีความสอดคล้องกันทางความคิดเห็นมากกว่า 70%
2. มีความสอดคล้องระดับกลาง (Moderate Evident)	ข้อมูลที่ได้ ปรากฏเป็นหลักฐานว่ามีความสอดคล้องกันทางความคิดเห็น มากกว่า 50% แต่ไม่เกิน 70%
3. มีความสอดคล้องในระดับต่ำ (Least Evident)	ข้อมูลที่ได้ปรากฏเป็นหลักฐานว่ามีความสอดคล้องกันทางความคิดเห็น น้อยกว่า 50%

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ถึงอุตสาหกรรมที่เหมาะสม (การผลิต/การบริการ) ในการนำจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) มาใช้ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กรเป็นดังนี้

สรุปผลจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเป็นการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้ว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กรสามารถใช้ได้กับอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในประเทศไทย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคของการนำจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) มาใช้ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กร โดยสรุปผลได้ดังนี้

ข้อดี คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 100 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่นๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14) มองว่าการคัดเลือกบุคลากรโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) (1) ช่วยให้ทราบถึงสมรรถนะ พฤติกรรมและลักษณะนิสัย (2) ทำให้สามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้ตามคุณสมบัติที่องค์กรต้องการได้ง่ายขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 27 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่นๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7) มองว่า (3) ทราบถึงคุณสมบัติที่อยู่ภายในที่ไม่สามารถมองเห็นได้จากการสนทนาและการสัมภาษณ์ทั่วไป ใช้เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับงานตามที่องค์กรต้องการซึ่ง (4) ประหยัดเวลาและง่ายต่อการคัดเลือก

ข้อเสีย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาเกิดจากตัวผู้ใช้งานเอง ที่ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงวิธีการทำการทดสอบจึงส่งผลให้การประเมินที่ได้ออกมาไม่เสถียร หรืออาจมีเจนตนาไม่จริงจังต่อการทดสอบจึงทำให้ผลออกมาไม่แม่นยำเท่าที่ควร นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3) ยังมองว่าการอ่านค่าและประเมินผลด้วยตัวเองไม่ได้คืออุปสรรคของการใช้งาน

รวมไป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17) มีความเห็นตรงกันว่าการใช้งานทางออนไลน์ไม่ได้เป็นอุปสรรคใหญ่ต่อการใช้งานในยุคที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17 เห็นว่าการใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ยังตอบโจทย์เกี่ยวเรื่องของความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่น ทางด้านภาษาหรือความสามารถพิเศษอื่นๆ ไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้ให้ความเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบไว้ตรงกันดังนี้ โดยสรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17) เห็นว่าควรให้ผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) สามารถเข้าทำรายการในระบบได้อย่างอิสระโดยการลงทะเบียน ชำระเงิน ส่งผลสอบและรับการประเมินผลได้โดยตรงจากระบบคลาวด์ จะทำให้มีผู้ใช้งานได้จำนวนมากขึ้นและไม่จำกัดในเรื่องของเวลาการทำงาน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 27 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7) มีความเห็นตรงกันว่า ควรพัฒนาให้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ประเมินถึงความเชี่ยวชาญและความสามารถพิเศษได้ จะทำให้ครอบคลุมประสิทธิภาพของระบบมากยิ่งขึ้น

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33 (ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบริการจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17) มีความเห็นตรงกันว่า ควรพัฒนาเรื่องการสอบแบบออนไลน์เพื่อความสะดวก รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานะการณ์ในปัจจุบัน

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตเห็นว่าควรมีราคาค่าประเมินผลต่ำลง เพราะหากเป็นองค์กรใหญ่มีการรับพนักงานจำนวนมากจะทำให้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ส่วนเอสเอ็มอีเล็กๆ ที่อยากใช้งานทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น

สรุปผลการศึกษาถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคของการนำจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) มาใช้**ในการ**คัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กรเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญของทุกอุตสาหกรรมมีความเห็นตรงกันดังนี้

ข้อดี คือ การคัดเลือกบุคลากรโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ช่วยให้ทราบถึงสมรรถนะ พฤติกรรมและลักษณะนิสัย คุณสมบัติที่อยู่ภายในที่ไม่สามารถมองเห็นได้จากการสนทนาและการสัมภาษณ์ทั่วไป ใช้เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับงานตามที่องค์กรต้องการได้ง่ายขึ้นและประหยัดเวลา

ข้อเสีย คือ ปัญหาเกิดจากตัวผู้ใช้งานเอง ที่ไม่เข้าใจถึงวิธีการทำการทดสอบอย่างถ่องแท้ หรืออาจมีเจนตนาไม่จริงจังต่อการทดสอบ ส่งผลให้การประเมินผลออกมาไม่เสถียร ไม่แม่นยำเท่าที่ควร ส่วนอุปสรรคของการใช้งาน ได้แก่ การอ่านค่าและประเมินผลด้วยตัวเองรวมไปถึงการใช้งานทางออนไลน์ไม่ได้ และยังตอบโจทย์เกี่ยวเรื่องของความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่น ทางด้านภาษาหรือความสามารถพิเศษอื่นๆ ไม่ได้

สรุปผลการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้ให้ความเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบไว้ตรงกันดังนี้

1. ควรให้ผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) สามารถเข้าทำรายการในระบบได้อย่างอิสระโดยการลงทะเบียน ชำระเงิน ส่งผลสอบและรับการประเมินผลได้โดยตรงจากระบบคลาวด์ จะทำให้มีผู้ใช้งานได้จำนวนมากขึ้นและไม่จำกัดในเรื่องของเวลาการทำงาน

2. ควรพัฒนาให้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ประเมินถึงความเชี่ยวชาญและความสามารถพิเศษได้ จะทำให้ครอบคลุมประสิทธิภาพของระบบมากยิ่งขึ้น

3. ควรพัฒนาเรื่องการสอบแบบออนไลน์เพื่อความสะดวก รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานะการณ์ในปัจจุบัน

4. ควรมีราคาค่าประเมินผลถูกลง กรณีที่เป็นองค์กรใหญ่มีการรับพนักงานจำนวนมากและตลอดเวลาทำให้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง รวมถึงเอสเอ็มอีเล็กๆ ที่อยากใช้งานทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กร โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 คนประกอบไปด้วยบุคลากรในอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมการบริการ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเห็นตรงกันว่า การคัดเลือกพนักงานผ่านปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ทำให้ได้ทราบถึงสมรรถนะ พฤติกรรมและลักษณะนิสัยได้จากการทำแบบทดสอบเพียงครั้งเดียว สามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้ตามคุณสมบัติที่องค์กรต้องการได้ง่ายขึ้น ทราบถึงสิ่งที่ไม่ปรากฏจากรูปลักษณะภายนอกจากการสนทนาหรือจากการสัมภาษณ์ทั่วไป ช่วยประหยัดเวลาและง่ายต่อการคัดเลือก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจาภา เรืองศรี (2564) ที่มองว่าการทดสอบคือการค้นข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของตัวผู้สมัครตลอดจนทัศนคติและบุคลิกท่าทาง ที่จะช่วยให้สามารถคาดการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จของบุคคลนั้น ซึ่งการทดสอบแตกต่างจากการสัมภาษณ์ คือการทดสอบเป็นวิธีการประเมินที่เป็นการชี้วัดที่ชัดแจ้ง (Objective) และไม่มีอคติหากใช้วิธีทดสอบได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้สมรรถนะที่องค์กรต้องการจากผู้สมัครงานซึ่งได้แก่ สมรรถนะทั่วไป เช่น ความสามารถส่วนบุคคล ความสามารถเฉพาะงาน ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์กร และสมรรถนะหลัก คือ ความสามารถที่ต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ความสามารถตามหน้าที่ที่รับผิดชอบและสมรรถนะอื่นๆ เช่น องค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แนวคิดส่วนบุคคล (Self concept) คุณสมบัติประจำตัว (Traits) ทัศนคติ (Attitude) แรงจูงใจ (Motivation) รวมถึงความพร้อมทางด้านร่างกาย (Physical Readiness) ยังทราบได้จากการใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโซะ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ David McClelland (1970) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกันและมีผลงานที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาสรุปได้ว่าบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า สมรรถนะ โดยเปรียบเสมือนกับภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg) แบ่งเป็นส่วนที่มองเห็นหรือส่วนที่อยู่เหนือน้ำสามารถพัฒนาได้ง่ายประกอบด้วย (1) ทักษะ (Skills) คือความสามารถในการทำงานทั้งทางร่างกายและจิตใจ (2) องค์ความรู้ (Knowledge) คือความรู้เฉพาะด้านและในส่วนที่มองไม่เห็นหรือส่วนที่อยู่ใต้น้ำ เป็นส่วนที่เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาได้ยากส่งผลต่อพฤติกรรม (3) บทบาททางสังคม (Social Role) คือหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่ได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมที่แต่ละคนต้องการให้สังคมรับรู้ตัวตนของตัวเองว่าเป็นอย่างไร (4) ภาพลักษณ์ภายใน (Self-Image) คือทัศนคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองหรือสิ่งที่แต่ละคนเชื่อว่าตนเองเป็น (5) อุปนิสัย (Trait) คือ

บุคลิกลักษณะประจำตัวที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจนเกิดความเคยชิน (6) แรงจูงใจ (Motive) คือแรงขับภายในที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่สิ่งที่เป็นเป้าหมายของแต่ละคน อีกทั้งยังตอบโจทย์ด้านความสำเร็จในการสรรหาคัดเลือกผู้ที่มีทักษะประสบการณ์ (Competent) ความสามารถในการทำงาน (Capable) การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น (Compatible) ความจริงจังกับการทำงานในระยะยาว (Commitment) ค่านิยมในทิศทางเดียวกับองค์กร (Character) การปฏิบัติตามวัฒนธรรมขององค์กร (Culture) ความคุ้มค่าในค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ (Compensation) ซึ่งสอดคล้องกับการเลือกคนทำงานที่มีประสิทธิภาพตามหลัก 7C ของ Alan E Hall (2017) (The 7C Of Hiring Great Employees) ที่สามารถสรุปได้ว่า ระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดีช่วยให้พนักงานทำงานได้เต็มความสามารถ มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นและบรรลุเป้าหมายขององค์กรเมื่อองค์กรบรรลุเป้าหมายความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานก็จะดีขึ้น ทั้งองค์กรและพนักงานต่างได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายบรรยากาศของการทำงานที่มีความสุขและมีประสิทธิภาพก็จะเกิดขึ้นถือเป็นความสำเร็จของการคัดเลือกบุคลากร

ส่วนข้อดี ข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคของการนำจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) มาใช้ในการคัดเลือกทรัพยากรบุคคลขององค์กรพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 ท่านจาก 30 ท่านให้ข้อมูลว่า การนำปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) มาใช้ในการคัดเลือกพนักงานเป็นการช่วยเพิ่มความมั่นใจในการรับพนักงานให้ตรงกับความสามารถที่องค์กรต้องการ ลดการเสียโอกาสในการรับคนที่มีศักยภาพจากการมองไม่เห็นถึงความสามารถที่ซ่อนอยู่ภายในมากกว่าภาพลักษณ์ภายนอกที่แสดงออกมา อีกทั้งยังช่วยประหยัดเวลาให้ฝ่ายบุคคลสามารถไปทำงานในส่วนอื่นที่นอกเหนือจากงานด้านการคัดเลือกผู้สมัครได้ ในส่วนของปัญหาและอุปสรรค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 ท่านจาก 30 ท่านมีมุมมองที่ตรงกันว่าเกิดจากตัวผู้สอบเอง การอ่านค่าและประเมินผลด้วยตัวเองไม่ได้ และการใช้งานไม่สามารถจัดทำในรูปแบบออนไลน์ ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและความสามารถพิเศษ ยังไม่สามารถประเมินผลได้

สำหรับการพัฒนาแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 ท่านจาก 30 ท่าน ได้แนะแนวทางในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) ว่า ควรทำระบบให้ผู้ใช้งานสามารถจัดการแบบเบ็ดเสร็จได้ด้วยตัวเองตั้งแต่การทดสอบจนถึงการประเมินผล รวมถึงการพัฒนาไปสู่การประเมินผลด้านความเชี่ยวชาญและความสามารถพิเศษ พัฒนารูปแบบการใช้งานให้สามารถใช้งานทางออนไลน์ได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยสำหรับผู้บริหารแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ความคุ้มค่าในการลงทุนด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) ในองค์กร หากองค์กรของท่านมีขนาดใหญ่ มีการรับพนักงานจำนวนมากในแต่ละปีและมีงบประมาณมากพอสำหรับทีมทรัพยากรมนุษย์ ก็มีความเหมาะสมที่จะนำปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการคัดเลือกพนักงาน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น เพิ่มความรวดเร็ว โดยเฉพาะเรื่องลดเวลาในการสรรหาคัดเลือกผู้สมัคร (Candidate) เพิ่มความแม่นยำ ลดความลำเอียง (Sourcing bias) จากความชอบหรือไม่ชอบส่วนตัวที่เกิดขึ้นและเนื่องจากระบบนี้เป็นการประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ จึงมีความแน่นอนและลดความผิดพลาดของมนุษย์ (Human error) ฯลฯ แต่หากว่าองค์กรของท่านมีขนาดเล็ก จำกัดในเรื่องของเงินทุน แต่มีความประสงค์ใช้งาน หากต้องใช้กับผู้สมัครทุกคนก็คงไม่ใช่ทางออกที่ดีของท่าน มีข้อเสนอแนะว่า องค์กรขนาดเล็กให้ลองพิจารณาใช้เฉพาะกับตำแหน่งงานที่สำคัญมากจริงๆ เช่น เกี่ยวกับความเสี่ยงหรืองานอันตราย

หรืองานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ เนื่องจากการประเมินด้วยปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) มีค่าใช้จ่ายเป็นรายบุคคลต่อจำนวนผู้เข้ารับการประเมิน ซึ่งหากบริษัทจะใช้งานกับผู้สมัครทุกคนจะทำให้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ซึ่งองค์กรขนาดเล็กอาจมีผลกระทบในเรื่องของต้นทุน

2. ความพร้อมขององค์กรและทีมทรัพยากรมนุษย์ต่อปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) หากองค์กรจะพิจารณาใช้ในงาน HR ด้านการสรรหาคัดเลือกและประเมินผลการทำงานของพนักงาน ย่อมต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาด้วย เช่น งานHR เป็นงานที่ค่อนข้างอ่อนไหว (Sensitive) ต้องเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของคน เพราะฉะนั้นการนำปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) เข้ามาใช้ในงานส่วนนี้อาจจะเกิดข้อกังขาอาจไม่สามารถตอบโจทย์ได้ในบางเรื่อง เช่น ความผูกพันระหว่างคนด้วยกัน (Human Touch) ภาพลักษณ์ภายนอกที่มองและสัมผัสได้ ความประทับใจ (Impression) รวมถึงความพร้อมและทักษะของทีมทรัพยากรมนุษย์ในการปรับการทำงานให้เข้ากับปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) ดังนั้นหากองค์กรจะพิจารณานำเข้ามาใช้ ควรพิจารณาทำเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้องค์กรและพนักงานพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านการสื่อสารให้พนักงานที่เกี่ยวข้องให้รับทราบถึงผลการประเมินด้วยความเป็นกลาง ไร้อคติในการคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน ตัดขาดระบบอุปถัมภ์ การฝากงาน พวกพ้อง เพื่อให้องค์กรค่อยๆ เปลี่ยนถ่ายให้คงเหลือไว้แต่พนักงานที่มีคุณภาพและนำมาซึ่งความสำเร็จและความเติบโตขององค์กรในอนาคต

3. การใช้งานปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) ในองค์กรควรศึกษาหาข้อมูลถึงผลดีและผลกระทบก่อนการใช้งาน ถึงแม้ว่าจะมีประโยชน์แก่องค์การในหลายๆ มิติแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด เช่น ไม่สามารถบอกถึงสมรรถนะทางด้านภาษาของผู้สมัคร ไม่สามารถรู้ถึงความประทับใจแรกจากการมองเห็น (First Impression) หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันระหว่างคนด้วยกัน (Human Touch) การใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบญี่ปุ่น (เทะกิไซเทะกิโชะ) ยังจำเป็นต้องใช้ควบคู่กับมนุษย์ในการใช้งานในองค์กร

งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรธุรกิจภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐบาลที่ต้องการนำนวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้กับการสรรหาทรัพยากรบุคคล เพื่อให้องค์กรหรือการทำงานทางด้านทรัพยากรบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยศึกษาว่าองค์กรของท่านมีความพร้อมและความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดที่จะนำนวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านขนาดขององค์กร ทุนทรัพย์หรือแม้แต่ความพร้อมของพนักงาน ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้มีประโยชน์สำหรับผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคลและพนักงานในฝ่ายทรัพยากรบุคคลทุกคน เมื่อทราบถึงข้อดี ข้อเสียแล้วจะสามารถนำไปศึกษาได้ว่าองค์กรพร้อมเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงแล้วหรือยัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้ที่สนใจทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการคัดเลือกพนักงานด้วยจิตวิทยาเชิงธุรกิจโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ สามารถนำงานวิจัยฉบับนี้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อยอดโดยมีข้อแนะนำดังต่อไปนี้

1. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในองค์กรที่เป็นผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์ด้วยตัวเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำจากผู้ใช้จริง

2. ใช้กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ที่มีจำนวนมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีมุมมองที่หลากหลายขึ้นและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. ขยายกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยไปยังธุรกิจอื่นๆ ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ธุรกิจยาน ยนต์ ธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร ธุรกิจประมง หรือองค์กรของรัฐบาล เป็นต้น

References

Alan, E. Hall (2017). The 7 C's of Hiring Great Employees. Retrieved Jan 20, 2021, from https://www.linkedin.com/pulse/7-cs-hiring-great-employees-alan-hall3.

Champathong, S. (2017). Business Psychology. Journal of Management Science Suan Sunandha Rajabhat University. Year 4, Issue 1, January - June 2017.

Mcclelland, D. C. (1974). Testing for competence rather than for Intelligence *American Psychologist*, *29* (1), 59–59. doi: 10.1037/h0038240. Retrieved Jan 20, 2021

McClelland, D. C. (1975). A Competency model for human resource management specialists to be used in the delivery of the human resource management cycle. Boston: Mcber.

Lund, S. (2021). The future of work after COVID-19. Retrieved Feb 18, 2021, from https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/the-future-of-work-after-covid-19.

Mongkhon, N. (2020). Mental Health Articles. Institute for Population and Social Research. Mahidol University. Retrieved April 15, 2021. From https://www.dmh.go.th/news/

Orawongsupatat, C. (2020). 3 Articles Guidelines for Selecting the "Right Person" to Drive the Organization, HR Journal Society Magazine. Retrieved April 10, 2022, from https://www.dharmniti.co.th/management-peopel-tipsforrecruit/.

Taithong, O. (2021). Academic Article on Employee Selection Guidelines with Business Psychology. Papers from the 18th National Academic Conference and Research Presentation on "Leading a New Life Society with Research and Innovation", via Yealink Meeting, Western University, On June 3-4, pp. 126-145.

Thungkamonphisut, W (2021). HR Corner Column. COVID has made HR different. Retrieved February 15, 2021, from https://www.prachachat.net/csr-hr/news-701209.

Wangkit, Suvimol and Punpanich, Noppadol. (2019). Management Approach of Small and Medium Food Processing Business for Success in Franchise System. A*sian Administration & Management Review,* Vol. 2, No. 2, 2019, pp. 280-289.

การพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม

DEVELOPING A PROACTIVE COCONUT SUGAR PRODUCT STRATEGY TO STRENGTHEN SELF-RELIANCE COMMUNITY MANAGEMENT SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

ภาวิณี โสระเวช[1], สัคพัศ แสงฉาย, ตรัยคุณ รอดเกษม และชิสากัญญ์ ปภาพันธ์เกียรติ
Pawinee Sorawech, Sakapas Seangchai, Trikhun Rotkasem and Chisakan Papapankiad
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Demonstration School of Suansunandha Rajabhat University
E-mail : pawinee.so@ssru.ac.th[1]

Received 30 June 2022**; Revised** 26 September 2022**; Accepted** 29 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวในชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม และพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ได้แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบลและอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวมรวมข้อมูลการใช้แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลคือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 ฉบับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขอบเขตการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล ด้านการจัดการ ด้านชุมชนเข้มแข็ง ด้านชุมชนพึ่งตนเอง และด้านชุมชนเชื่อมโยง

จากผลการวิจัยได้พบ กลยุทธ์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองมี 5 กลยุทธ์ คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ 2) การส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า3) การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน 4) การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน และ 5) การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ ข้อค้นพบที่ได้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทย การบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมสร้างผู้นำชุมชน เกิดองค์ความรู้สู่ชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนากลยุทธ์; น้ำตาลมะพร้าว; การจัดการ; ชุมชนพึ่งตนเอง

Abstract

This research article aimed to study coconut sugar products in communities in Samut Songkhram Province and to develop a proactive coconut sugar product strategy to strengthen self-reliance community management in the province. This study is a mixed-method approach. For the qualitative approach, the researchers conducted in-depth interviews with five key

informants who were selected through purposive sampling. These informants included individuals involved in subdistrict administration in Amphawa District, Samut Songkhram Province. For the quantitative approach, data were collected through questionnaires administered to 30 relevant personnel and local citizens. Data analysis was conducted with a focus on content analysis, exploring areas such as value-added sugar product creation, effective management, resilient communities, self-reliance, and community connectivity.

The findings revealed five key strategies for self-reliant community management: 1) Product development rooted in Thai wisdom and aligned with organic farming principles, 2) Participation in management, product development, and collaboration with other sellers for brand promotion, 3) Cultivating community leaders, organizing product sales to meet quality standards, 4) Integrating entrepreneurs to establish community-based enterprises, and 5) Collaborative efforts among communities for participation in various forms of public relations activities. Additionally, the study identified that product development based on unique Thai wisdom and government agency involvement in building community leaders and imparting knowledge were crucial aspects.

Keywords: Coconut sugar; strategy; self-reliant community; management

บทนำ

สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ในการเพิ่มโอกาสและศักยภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกรจังหวัดสมุทรสงครามในอำเภอเมือง อำเภออัมพวา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำตาลมะพร้าว โครงการพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงครามจังหวัดสมุทรสงครามการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยกลไกการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล สร้างต้นแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation platform) เพื่อให้กลไกพัฒนาพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม ระดับชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างแม่นยำ รวมถึงมีการยอมรับ ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน มีเป้าหมายให้เกิดชุมชนนวัตกรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีเกษตรกรทำสวนมะพร้าวเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากประชากรในพื้นที่ร้อยละ70 ทำอาชีพเกษตรกรรม และจะปลูกมะพร้าวมากใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อัมพวา และบางคนที อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอีกพื้นที่หนึ่ง น้ำตาลมะพร้าว นักวิทยาศาสตร์มีการระบุว่ามีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียง จากยุทธศาสตร์ประชารัฐเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลให้ความสนใจ สำหรับนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน แนวคิดประชารัฐเป็นแนวคิดที่ได้เริ่มขึ้นมาในกระแสของการบริหารจัดการสาธารณะ การบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในรัฐ ในปัจจุบันแนวโน้มในการบริโภคมะพร้าวของประเทศทั่วโลกในภาพรวมตั้งแต่ปี 2018 มีปริมาณการบริโภคมะพร้าวและผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนมีการบริโภคมะพร้าวมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้เกิดการสร้างระบบคิดของประชาชนคนในพื้นที่ และสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ แล้วนำเอานวัตกรรม องค์ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ ฯลฯ เข้าไปสร้างความเข้มแข็ง

และยกระดับรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มวิสาหกิจชุมชน น้ำตาลมะพร้าวให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำตาลมะพร้าว การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกในการเพิ่มโอกาสและศักยภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกร ดังนั้นนักวิจัยจึงเห็นว่า เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้เกิดการสร้างระบบคิดของ การเข้าไปสร้างความเข้มแข็งและยกระดับรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกในการเพิ่มโอกาสและศักยภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกร และการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม

2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมโดยแบ่งประเด็นดังนี้ 1)ยุทธศาสตร์ประชารัฐ 2)ประชารัฐกับการพัฒนาที่ยั่งยืน3) แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1)ยุทธศาสตร์ประชารัฐ พบว่ายุทธศาสตร์ประชารัฐเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลให้ความสนใจ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน สำหรับนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันแนวคิดประชารัฐเป็นแนวคิดที่ได้เริ่มขึ้นมาในกระแสของการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ ภาครัฐและเน้นการมีส่วนร่วมบริหารจัดการงานสาธารณะ นอกจากพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบให้มีความแปลกใหม่แล้ว นอกจากพัฒนารูปแบบให้มีความแปลกใหม่แล้ว สมทรง บรรจงธิติทานต์ (2017) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสร้างความเข้มแข็ง แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้สร้างพื้นที่ทางสังคมด้านงานพัฒนาชุมชน ด้วยวิธีการประยุกต์ใช้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมระดับหมู่บ้าน นำมาสร้างกลไกขับเคลื่อนเป็นแนว ทางการจัดการปัญหา เพื่อก้าวไปสู่การสร้างความทันสมัย วาทกานต์ ช่อแก้ว (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านให้มีเศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเอง สรุปได้ ว่าปัจจัยการบริหารการพัฒนาหมู่บ้านฯ คือ งบประมาณที่เพียงพอ ผู้นำชุมชนต้องซื่อสัตย์สุจริตและได้รับความร่วมมือจากประชาชน การสื่อสารสร้างการรับรู้ วิธีการบริหารจัดการ คือ ทุกคนมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการสรุปผลการดำงานและปัญหาอุปสรรคให้ชาวบ้านรับทราบด้วยมีกระบวนการบริหารงาน/บริหารโครงการของหมู่บ้านตามขั้นตอน (วางแผน ลงมือทำ ตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนา) และความร่วมมือจากประชาชน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภาครัฐให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ ประชาชน ทุกภาคส่วนควรดำเนินการตามแผนที่วางไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

แนวทางที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix methodology method) คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และจากแบบสัมภาษณ์(Interview form) การสร้าง

เครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา มีการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถาม ดังนี้ 1)ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล 2)ด้านการจัดการ 3)ด้านชุมชนเข้มแข็ง 4)ด้านชุมชนพึ่งตนเอง 5)ด้านชุมชนเชื่อมโยง ประกอบด้วยกระบวนการการพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงครามประกอบและความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์คำถามปลายเปิด การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบอ้างอิงผลการวิจัยต่อไป

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการรวมรวมข้อมูลดังนี้ โดยมีการเก็บรวมรวมข้อมูลการใช้แบบสอบถามจากบุคคลากรและประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 5 คน ได้แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 30 คน เนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงสถานการณ์โควิด 2019

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยและชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนปลอดภัย และจากการสัมภาษณ์การสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมี 5 ระดับของลิเคิร์ธ (Likert’s rating scale) 5 ระดับ เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการวัดค่าการพิจารณาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Index of item Objective Congruence ; IOC) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ถึงบุคคลากรและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เมื่อรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมทางสถิติเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปราย ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ จากแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล พบว่า 1) วิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาลมะพร้าว ภาคส่วนรัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วม มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 2) รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาลมะพร้าวภาคส่วนรัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วม มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 3)ผลิตภัณฑ์อาหารจากมะพร้าวส่วนใหญ่ได้จากเนื้อมะพร้าว มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดและมากเท่ากันร้อยละ 40.00 มี 4) การแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลช่อดอกมะพร้าว น้ำตาลไซรัป น้ำตาลปี๊บหรือน้ำตาลก้อน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ50.00 5) การแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวมีการผลิตที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ

ล้วนเป็นภูมิปัญญาไทย มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ46.66 6) การแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวมีการผลิตที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติจึงว่ามีราคาสูงแตกต่างจากน้ำตาลทั่วไปความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 7) ผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวมีราคาสูงกว่าน้ำตาลทั่วไปเพราะอย่างน้อยการมีต้นทุนสูงก็เกิดจากกระบวนการผลิตที่ยุ่งยาก มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ53. ระดับความคิดเห็นด้านการจัดการพบว่า 8) ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ มีความคิดเห็นระดับมาก ร้อยละ46.67 9) ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ร่วมมือกันในการบริหารจัดการกิจการงานที่เป็นสาธารณะมีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ43.33ความคิดเห็นระดับมากที่สุด10)ภาครัฐมีส่วนร่วมในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลการบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชนมีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 40.00 มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ระดับความคิดเห็นด้านชุมชนเข้มแข็ง พบว่า 11) ประชาชนในชุมชนมีขอบเขตพื้นที่ในอาณาเขตเดียวกันการสร้างความเข้มแข็งการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลมีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 50.00 ความคิดเห็นระดับมากที่สุด 12) ประชาชนทุกคนในชุมชน ต้องร่วมกันรับผิดชอบเกี่ยวกับความความเข้มแข็งการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาล มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 50.00ความคิดเห็นระดับมากที่สุด 13) ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน มีการเรียนรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาล ร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00

ระดับความคิดเห็นด้านชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า 14) ประชาชนในชุมชนมีการร่วมกันพัฒนากระบวนการที่การจัดการชุมชนพึ่งตนเองมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ50.00 15) ประชาชนในชุมชนมีการแก้ไขปัญหาการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชนตนเอง มีความคิดเห็นระดับมาก 16)ประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นเพื่อชุมชนพึ่งตนเองมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ36.66 มีความคิดเห็นระดับมาก 17) ประชาชนในชุมชนมีการร่วมมือช่วยเหลือกันการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชนมีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 46.67 มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ระดับความคิดเห็นด้านชุมชนเชื่อมโยง พบว่า 18) ประชาชนในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารเพื่อการผลประโยชน์ร่วมกันเชื่อมโยงกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 43.34 19) ประชาชนในชุมชนมีการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 20) ประชาชนในชุมชนมีการร่วมกันแก้ไขปัญหา การพัฒนากระบวนการที่สร้างความยั่งยืนในระดับพื้นที่ชุมชนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง สามารถสรุปและจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงกลยุทธในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล พบว่า จุดแข็ง (S) คือ การขายสินค้าที่มีคุณภาพตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ คือ น้ำตาลมะพร้าวอินทรีย์100% การพัฒนาผลิตภัณฑ์คงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทย และน้ำตาลมะพร้าว ได้รับคุณภาพ อย. ที่มีGMP สินค้าจะมีคุณภาพ มีมาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค จุดอ่อน (W) คือ สินค้าน้ำตาลมีการผลิตที่ใช้ส่วนผสมของน้ำตาลชนิดอื่นเข้ามาเจือปน ทำให้มีราคาที่ถูกลง ส่วนโอกาส (O) คือ การสินค้าให้มีรูปแบบการขายที่หลากหลาย การรูปแบบสินค้า บรรจุภัณฑ์ ที่ทันสมัย การแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลจากมะพร้าว การเพิ่มช่องทางการขายสินค้า และการขายให้กับผู้ซื้อที่นำไปสร้างแบรนด์สินค้าของตนเอง ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ การขายสินค้าที่ไม่มี อย. แต่ราคาถูกกว่า

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

2) ด้านการจัดการ พบว่า จุดแข็ง (S) คือ จัดระบบ GMP มีการพัฒนารูปแบบสินค้าน้ำตาล การเพิ่มช่องทางการขายสินค้าน้ำตาลที่มีอย. ที่มีGMP มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ปลอดภัย ต่อผู้บริโภค จุดอ่อน (W) คือ การบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชน สินค้าน้ำตาล ในบางชุมชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วม มีแต่ให้หัวหน้าชุมชน เป็นผู้ดำเนินการ ส่วนโอกาส (O) คือ รูปแบบการพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าว ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการการพัฒนาสินค้า การขายให้กับผู้ซื้อที่นำไปสร้างแบรนด์สินค้าของตนเอง ขายให้กับภาครัฐและเอกชน ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ การเข้าถึงประชาชนยังไม่ทั่วถึง

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆ เพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า

3) ด้านชุมชนเข้มแข็ง พบว่า จุดแข็ง (S) คือ ผู้ประกอบการตั้งกลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน การอบรมของผู้นำชุมชน ให้ความรู้ต่อลูกบ้าน ส่วนจุดอ่อน (W) คือ การตั้งข้อเสนอในการขายทำได้น้อยเมื่อไม่มีการรวมกลุ่ม ทางด้านโอกาส (O) คือ มีการเรียนรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลประชาชนทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลให้สูงขึ้น และมีมาตรฐาน ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ ประชาชนผู้ผลิตบางกลุ่มไม่ได้พัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐาน

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การการสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน

4) ด้านชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า จุดแข็ง (S) คือ มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดจำหน่ายในรูปแบบสหกรณ์ ส่วนโอกาส (O) คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่าย การพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐาน การอบรมของผู้นำชุมชน

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบสหกรณ์

5) ด้านชุมชนเชื่อมโยง พบว่า จุดแข็ง (S) คือ การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ทางการพัฒนาสินค้าให้ทันสมัย ทันต่อ การเจริญเติบโตของตลาด ช่องการการจัดจำหน่าย ส่วนจุดอ่อน (W) คือ การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ บางพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง ทางด้านโอกาส (O) คือ ประชาชน ภาครัฐและเอกชน เข้ามามีบทบาท ในการส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ประชาชนทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ การจัดจำหน่าย สินค้ายังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้พบประเด็นกลยุทธ์เชิงรุกที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ 2) กลยุทธ์การส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า 3) กลยุทธ์การการสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน 4) กลยุทธ์การการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรฐกิจพอเพียง รูปแบบสหกรณ์ 5) กลยุทธ์การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมทรง บรรจงธิติทานต์ (2017) ได้

ศึกษาแนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านหัวคู ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืนในระดับพื้นที่ ภายหลังหมู่บ้านประสบวิกฤติอุทกภัยน้ำท่วมภาคกลางปลายปี พ.ศ. 2554 แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้สร้างพื้นที่ทางสังคมด้านงานพัฒนาชุมชน โดยชาวบ้านจำนวน 37 ครัวเรือน ต่างได้ร่วมกันพลิกฟื้นสถานการณ์ที่เลวร้ายให้หวนคืนกลับสู่สภาพ เดิมลักษณะการตั้งรับปรับตัว ด้วยวิธีการประยุกต์ใช้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมระดับหมู่บ้าน นำมาสร้างกลไกขับเคลื่อนเป็นแนว ทางการจัดการปัญหา ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของบ้านหัวคูไม่ต้องล่มสลาย ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน อาชีพ รายได้ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไม่ให้สูญหายไปพร้อมกระแสการพัฒนา เพื่อก้าวไปสู่การสร้างความทันสมัย

สรุปองค์ความรู้

การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า น้ำตาลมะพร้าวเชิงพาณิชย์ ตามนโยบายประชารัฐ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเกษตรกรในวิถีชีวิตใหม่จังหวัดสมุทรสงครามมีแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดสมุทรสงคราม ได้นำข้อมูลประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนในเชิงพื้นที่และข้อมูลการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ภายนอกที่สำคัญมาดำเนินการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายในและด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม โดยนำความคิดเห็นและบทสัมภาษณ์ ร่วมกันของส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ใน 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล ได้กลยุทธ์ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านการจัดการ ได้กลยุทธ์ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า ด้านชุมชนเข้มแข็ง ได้กลยุทธ์ คือ การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน ด้านชุมชนพึ่งตนเอง ได้กลยุทธ์ คือการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบสหกรณ์ และ ด้านชุมชนเชื่อมโยง ได้กลยุทธ์ คือ การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1) ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายและสนับสนุน ด้านงบประมาณดำเนินการ ให้ความรู้ความเข้าใจตลอดจนช่วยเหลือชุมชน เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

2) ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การคิด การวิเคราะห์ และการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อการส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้าพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

3) ส่งเสริมการร่วมกันเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆการมีส่วนร่วมมุ่งเน้นผลประโยชน์การตลาด

5) สร้างกลไกที่ต่อเนื่องให้ชุมชนได้มีการพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อไป

References

Wongsrikaew, K.(2017). Strong community development: A case study of Poon Bamphen community, Phasi Charoen District, Bangkok. Journal of Community Development and Quality of Life. 5(1), 46-57.

Kaewthep, K. (2010). Participatory folk culture management through research innovation. Bangkok: Print.

Sorawet P. et al. (2022) Pracharat and the development of proactive community relations strategies to promote safe communities. In the Amphawa District area Samut Songkhram Province, Year 8, Issue 3(2022):March 2022.149-162

Chokaew, W. (2017). Developing villages to have a stable economic base and a self-reliant community. Case study: Khok Ko Village, Village No. 1, Makham Lom Subdistrict, Bang Pla Ma District. Suphan Province

Banjongthititthan, S. (2017). Guidelines for sustainable self-reliant community management. Case study of Ban Hua Khu Phraya Banlue Subdistrict Lat Bua Luang District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Wongsrikaew, S.(2017). Strong community development: A case study of Poon Bamphen community, Phasi Charoen District, Bangkok. Journal of Community Development and Quality of Life. 5(1), 46-57.

Samut Songkhram Provincial Office. (2018). Samut Songkhram Provincial Development Plan 2018-2022. Retrieved 22 July 2021, from http://www.samutsongkhram.go.th/V2013/

Office of Agricultural Economics. Operational manual for driving national development according to the Thai Niyom Project Sustainability of the Ministry of Agriculture and Cooperatives. Bangkok. 2018

Strategic Management Office, Lower Central Provinces Group 2.(2017).Development plan for lower central provinces group 2 2018 - 2021 (Samut Sakhon, Samut Songkhram, Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan provinces). Retrieved 22 July 2021, from http://www.osmcentral-s2.moi.go.th/main/wp-content/uploads/2019/09/7

Chulathap, S.(2015) . Proactive public relations strategies of higher education institutions. Southern Geographic Area. Surat Thani Rajabhat Journal. 2(2), 157-174.

Weeraphanpong, A. (2014) .Factors influencing community self-reliance: A case study of Khlong Lat Mayom community, Taling Chan District, Bangkok.

Nikornwat, A. et al.(2017). Factors affecting the well-being of Suan Sunandha Rajabhat University personnel at work .(Research report).Suan Sunandha Rajabhat University.

บทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

THE LEADERSHIP ROLES IN BUILDING INNOVATIVE CULTURES FOR ENHANCING THE ROBUSTNESS OF COMMUNITIES BY SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN PHETCHABUN PROVINCE AREA

สุภัทธนีย์ ขุนสิงห์สกุล
Supattanee Kunsingsakun
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Phetchabun Rajabhat University, Thailand
Email: Nonglak711@hotmail.com

Received 23 July 2022**; Revised** 8 November 2022**; Accepted** 30 October 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพการมีภาวะผู้นำในการดำเนินการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม 2) ศึกษาความสัมพันธ์และองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม และ 3) ประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง และแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 397 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย และประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์และยืนยันองค์ประกอบด้วยวิธีอีเอฟเอและซีเอฟเอ

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการสร้างความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับต่ำกับระดับประสิทธิผลจากการพัฒนาและส่งเสริมการใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ มี 4 องค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำ ได้แก่ การสร้างความผูกพัน การส่งเสริมให้เกิดการปรับตัว การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ และการมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรม และรูปแบบฯ มีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ; วัฒนธรรมนวัตกรรม; การพัฒนาชุมชน; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research article aimed 1) to study the status of leadership states in building the innovative culture, 2) to study the relationship and elements of leadership roles affecting the effectiveness in building the innovative culture, and 3) to assess the quality of the model of

roles of leadership states in building the innovative culture by Subdistrict Administrative Organizations in Phetchabun. This study employed a mixed-method approach. Data was collected through in-depth interviews with 9 administrators, who were selected through purposive sampling, and distributed among a sample group of 397 individuals using a systematic sampling method. The quality of the model was assessed by 5 specialists. Data analysis involved the use of frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypothesis testing utilized Pearson's correlation. Component analysis and confirmation used EFA (Exploratory Factor Analysis) and CFA (Confirmatory Factor Analysis).

The findings revealed that Subdistrict Administrative Organizations exhibited leadership states in building an innovative culture at a moderate level. The leadership roles of Subdistrict Administrative Organizations in fostering engagement in innovation development were found to have a positive relationship with the level of effectiveness in promoting and developing innovation, in the same direction, at a significance level of .05. These roles encompassed four components: building engagement, promoting adaptation, encouraging regular application of innovations, and possessing a suitable vision and responsibility for innovation development. The model of leadership states that building an innovative culture was assessed to be at a high level.

Keywords: Leadership; Innovative Culture; Community Development; Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

จากวิกฤติการณ์ปัญหาทางเศรษฐกิจ โรคระบาดจากไวรัสโคโรน่า และความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโดยการกระทำจากธรรมชาติและมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ กระบวนการคิด และการขาดการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สถานการณ์ดังกล่าวจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากระดับบุคคลและครอบครัว ระดับชุมชน และกลายเป็นปัญหาระดับชาติ จนทำให้ประชาชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในพัฒนาประเทศด้อยประสิทธิภาพลงจนทำให้ประเทศมีการพัฒนาล้าหลังกว่านานาประเทศ ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น อาจมาจากการที่ชุมชนขาดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการปัญหาต่างๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยตนเอง ดังนั้นควรมีการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในมิติต่างๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาชุมชนที่นำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน จะต้องอาศัยการมีภาวะผู้นำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในระดับของหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับชุมชน ในการบริหารจัดการและใช้อำนาจไปทางที่ถูกต้อง เพื่อหนุนเสริมให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลหรือประชาชนทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งนี้การพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำอันพึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล) ควรมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบททางสังคม และเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ คลอบคลุมทั้งในประเด็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดระเบียบชุมชน สังคม การส่งเสริมการลงทุน พาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ด้าน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Phokanit and Nooyot, 2016)

ชุมชนเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่การวิจัย ได้รับผลกระทบคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน จากปัญหาขยะมูลฝอย (Phromkham, 2020) และปัญหาการขาดแคลนน้ำประปา (National News Bureau of Thailand, 2562) รวมทั้งปัญหาที่สังเคราะห์ได้จากแผนพัฒนาชุมชนปี 2561 – 2565 ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล องค์การบริหารส่วนตำบลวังชมพู และองค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการวิจัยเช่นเดียวกัน พบว่ามีปัญหาสำคัญ ได้แก่ เกษตรกรขาดแคลนเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการเพาะปลูกที่ทันสมัย และขาดความรู้และทักษะด้านการตลาด กลุ่มอาชีพในชุมชนบางกลุ่มไม่เข้มแข็งพอ โดยขาดการวางแผนการตลาด และขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ (Na Pa Sub District Admin, 2017) (Tha Phon Sub District Admin, 2017) (Wang Chomphu Sub District Admin, 2017). จากปัญหาดังกล่าวมานี้ จะคลี่คลายลงได้ หากผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ใช้ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับการสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนมในการสร้างวัฒนธรรมในการใช้องค์ความรู้ นวัตกรรม และภูมิปัญญาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยจะวัดได้จากการที่ชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนเกื้อกูลกัน และเกิดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (Kanchanachitra et al. 2021)

การวิจัยนี้ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลและนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน ตามแนวคิดของ House (1971) แบ่งออกได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การสั่งการ (Directive) การสนับสนุนส่งเสริม (Supportive) การสร้างการมีส่วนร่วม (Participative) และการมุ่งเน้นความสำเร็จ (Achievement oriented) บูรณาการกับกรอบแนวคิดการพัฒนาวัฒนธรรมนวัตกรรม (Innovative culture) ที่สนับสนุนให้บุคลากรภายในองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในชุมชนเกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในรูปของผลิตภัณฑ์ และกระบวนการที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นขององค์กร (Thailand Productivity Institute, 2019) รวมทั้งการมอบความรับผิดชอบให้พนักงานทุกระดับพยายามใช้นวัตกรรมในการทำงานประจำวัน (Bolton, 2013) การสร้างค่านิยมให้พนักงานเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มีการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กรร่วมกัน และการสร้างความเข้าใจอย่างเปิดกว้างกับผู้ที่มีทัศนคติต่อต้านนวัตกรรม (Ceausu et.al, 2017) ซึ่งกรอบการศึกษาและพัฒนานี้จะนำไปสู่การได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวได้ตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งสามารถใช้นวัตกรรมกระบวนการและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างอาชีพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพการมีภาวะผู้นำในการดำเนินการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

เป็นทฤษฎีของผู้นำตามสถานการณ์ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยโรเบิร์ต เฮาส์ (House, 1971) โดยสรุปหน้าที่หลักของผู้นำในการกระตุ้นหรือส่งเสริมสมาชิกในมีงานและสนับสนุนช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา เพิ่มคุณค่าให้กับงานเพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคุณลักษณะของผู้นำที่ดี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้นำที่เน้นความสำเร็จของงาน 2) ผู้นำที่มุ่งงานโดยสั่งการ 3) ผู้นำที่ชอบให้มีส่วนร่วม และ 4) ผู้นำที่คอยให้การสนับสนุน

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

นวัตกรรมในองค์กรแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านสินค้าและบริการ 2) นวัตกรรมด้านกระบวนการ เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการผลิต การทำงานและการส่งมอบ 3) นวัตกรรมด้านตำแหน่งผลิตภัณฑ์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบในการนำเสนอ หรือการวางตำแหน่งของสินค้าและบริการ และ 4) นวัตกรรมด้านกระบวนทัศน์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับกรอบความคิด และกระบวนทัศน์ที่องค์กรต้องการจะเป็น ในขณะที่ National Innovation Agency (2009) แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ 2) นวัตกรรมบริการ 3) นวัตกรรมกระบวนการ 4) นวัตกรรมการตลาด และ 5) นวัตกรรมองค์กร

กระบวนการสร้างนวัตกรรมแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การพัฒนากรอบแนวคิด 2) การค้นหาปัญหาที่แท้จริง 3) การระดมความคิด และ 4) การนำการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดไปปฏิบัติ (Weise and Legrand, 2011)

แนวคิดวัฒนธรรมองค์กร

Sornsit (2014) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรสามารถเรียนรู้โดยผ่านการสังเกตจดจำเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ และสามารถส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นการปรับตัวเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กรจะเป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) ส่วนประกอบของวัฒนธรรมองค์กรที่สังเกตเห็นได้ 2) ค่านิยมร่วมและความเชื่อ และ 3) ข้อสมมติฐาน ทั้งนี้ Denison (1990) ได้สรุปแนวคิดวัฒนธรรมองค์กร จำแนกได้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความผูกพัน 2) การปรับตัว 3) การประพฤติปฏิบัติได้สม่ำเสมอ และ 4) มีวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กรที่เหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Costa, Freire, and Reis, (2021) ทำวิจัยเรื่องนวัตกรรมแบบเปิดและชุมชนผู้ใช้ในฐานะผู้ส่งเสริมระบบนิเวศนวัตกรรมที่ยั่งยืน พบว่า ควรมีเปลี่ยนจากนวัตกรรมที่เน้นองค์กรเป็นศูนย์กลางไปสู่การทำงานร่วมกันบนระบบนิเวศนวัตกรรมที่ควรเปิดให้บุคคลและสถาบันต่างๆ เข้าถึงหรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัจฉริยะที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ องค์กรควรวางแผนและดำเนินการตามนโยบายที่เน้นเสริมสร้างระบบนิเวศ การจ้างงาน สร้างความยืดหยุ่นของสังคม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

Bunnag (2019) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการนวัตกรรมท้องถิ่นในเขตภูมิภาคตะวันตก พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดในการเกิดนวัตกรรมท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลคือผู้นำ/ผู้บริหารองค์กร สาเหตุที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีนวัตกรรมท้องถิ่น พบว่า สาเหตุคือขาดผู้ริเริ่ม/คิดค้น/กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมท้องถิ่นความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการนวัตกรรมท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ ผู้นำมีภาวะความเป็นผู้นำสูง ทีมงานมีคุณภาพและมีอุดมการณ์เดียวกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน การทำงานแบบเครือข่าย กระบวนการทำงานเชิงรุก และการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็น และความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานภาพการมีภาวะผู้นำและศึกษาความสัมพันธ์และองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสถานภาพการมีภาวะผู้นำในการดำเนินการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนทั้งหมด 45,818 คน (National Statistical Office Thailand, 2019) และนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์และพัฒนาสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นายกและรองนายก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล ตำบลวังชมภู และตำบลนาป่า อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ แห่งละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ตามคุณลักษณะภาวะผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสั่งการ 2) ด้านการสนับสนุนส่งเสริม 3) ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม และ 4) ด้านการมุ่งเน้นความสำเร็จ (House, 1971) และประเมินแบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการจากนักวิชาการด้านการพัฒนาสังคม และการวิจัยชุมชน จำนวน 3 ท่าน โดยผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาพบว่ามีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 และทำการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ด้วยความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. การศึกษาความสัมพันธ์และองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ประชาชนในตำบลท่าพล ตำบลวังชมภู และตำบลนาป่า กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร่ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวนทั้งหมด 397 คน โดยทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามตามกรอบแนวคิดวัฒนธรรมองค์กร 4 ด้านของ Denison (1990) และกระบวนการสร้างนวัตกรรม 4 ด้านของ Weise and Legrand (2011) เพื่อสร้างกรอบคำถามในการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความผูกพัน 2) การส่งเสริมให้เกิดการปรับตัว 3) การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ และ 4) การมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสม และประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ตามกรอบของ Joint Committee on Standard for Educational Evaluation (1994) แบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความเหมาะสม และ 4) ด้านความถูกต้อง และได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา พบว่ามีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 และตรวจสอบความเที่ยง ของเครื่องมือ โดยได้ค่า Cronbach’s Alpha เท่ากับ 0.782 แล้วทำการประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ด้วยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์เพื่อสำรวจองค์ประกอบด้วยวิธี EFA (Exploratory factor analysis) และการวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบด้วยวิธี CFA (Confirmatory Factor Analysis)

3. การประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์และพัฒนาสังคมในสถาบันการศึกษา และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 5 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ คือแบบประเมินคุณภาพกำหนดคำถามตามกรอบแนวคิดของ Joint Committee on Standard for Educational Evaluation (1994) และผ่านการประเมินจากนักวิชาการด้านการพัฒนาสังคม และการวิจัยชุมชน จำนวน 3 ท่าน โดยผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา พบว่ามีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 และทำการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสถานภาพการมีภาวะผู้นำในการดำเนินการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหารของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบคุณลักษณะภาวะผู้นำ สรุปได้ 4 ด้านดังนี้

1.1 ด้านการสั่งการ พบว่า ผู้บริหาร มีวิธีการสั่งการไปยังสมาชิกและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อ แจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปยังประชาชน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดการเอกสารอิเลคทรอนิกส์ และการติดต่อสื่อสารข้อมูล ติดตามปัญหา และรายงานให้ทราบผ่านโปรแกรมไลน์กลุ่มของคณะทำงาน หรือผ่านการประชุมทางไกล ผ่านโปรแกรมไลน์ ซูม และไมโครซอฟต์ทีม เป็นระยะ

1.2 ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม พบว่า ผู้บริหาร มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เข้าอบรมเสริมความรู้การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนานวัตกรรมในการจัดการองค์กรในยุค 4.0 ที่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น และสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ ได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยและบริการวิชาการของสถาบันการศึกษาที่จัดขึ้นในชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมวิธีการย่อยสลายและคัดแยกขยะ รวมทั้งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบอิเลคทรอนิกส์

1.3 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล มีพื้นที่ประชุมและช่วงเวลาในการประชุมประจำเดือน เพื่อให้บุคลากรนำเสนอความคิดเห็นที่แปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ในการสร้างวิธีการลดระยะเวลา และขั้นตอนการติดต่อราชการ ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปยังประชาชน รวมทั้งการตอบสนองการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาครัฐ ให้รวดเร็วและอยู่บนพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และแจ้งรายละเอียดต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

1.4. ด้านการมุ่งเน้นความสำเร็จ พบว่า ผู้บริหารมีการบริการประชาชน โดยใช้การสร้างแผนผังการให้บริการที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล และรายงานไปยังผู้นำชุมชนและประชาชนในเวทีชุมชนเพื่อให้ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการวางแผนการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ด้านการเกษตร สินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการท่องเที่ยว เพื่อให้มีบริหารจัดการที่เป็นระบบ

2. การศึกษาความสัมพันธ์และองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ส่วนย่อย ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหาร พบว่า ภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.26, SD =.060) โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดถึงต่ำที่สุด ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรม ($\bar{x}$ =3.51, SD =.220) 2) ด้านการสร้างความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม

($\bar{x}$ =3.36, SD =.262) 3) ด้านการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ =3.25, SD =.203) และ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรม ($\bar{x}$ =2.90, SD =.120)

ทั้งนี้ สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการสร้างความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.36, SD =.262) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบล สร้างให้การรับรู้ เข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของนวัตกรรมแก่ประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.74, SD =.456) 2) องค์การบริหารส่วนตำบลใช้เวทีประชาคมในการแจ้งข่าวสาร และสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนเพื่อร่วมกันคิดวิธีการ/นวัตกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.54, SD =.499) และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบล มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากวิธีการ/นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นได้อย่างสะดวก และเข้าถึงได้อย่างแพร่หลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.51, SD =.511) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบล มีการสื่อสาร/ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้นวัตกรรมแก่ประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =2.98, SD =.723)

ด้านการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.51, SD =.220) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงทีสุด 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทดลองใช้นวัตกรรม ที่มีการพัฒนาขึ้น หรือจัดซื้อ จัดหามา เพื่อให้เห็นประโยชน์/คุณค่าด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.73, SD =.449) 2) 4. องค์การบริหารส่วนตำบล มีการให้คำแนะนำต่อประชาชนเกี่ยวกับการนำนวัตกรรม/สิ่งใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.72, SD =.479) และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อการคิดค้นนวัตกรรมมาใช้ทำงานแทนการทำงานแบบเดิม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.55, SD =.513) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างความพร้อมให้ประชาชนปรับตัวในการใช้นวัตกรรม/สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.24, SD =.435)

ด้านการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.25, SD =.203) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นที่ปรึกษา/พี่เลี้ยงในการใช้งานเทคโนโลยี/นวัตกรรม แก่ประชาชน ($\bar{x}$ =3.51, SD =.525) และองค์การบริหารส่วนตำบล มีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนประยุกต์ใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม ช่วยสร้างอาชีพและรายได้เสริม ($\bar{x}$ =3.51, SD =.530) อยู่ในระดับมาก 2) องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดอบรมพัฒนาทักษะแก่ประชาชนในการใช้งานเทคโนโลยี/นวัตกรรม ให้เกิดประสิทธิภาพ($\bar{x}$ =3.21, SD =.427) และองค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ($\bar{x}$ =3.21, SD =.435) อยู่ในระดับปานกลาง และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบล มีการติดตามสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม ของประชาชน ($\bar{x}$ =3.03, SD =.763) และองค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชนใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจ ($\bar{x}$ =3.03, SD =.228) อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =2.90, SD =.120) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบล สื่อสารผ่านผู้ใหญ่บ้านลงมายังประชาชน ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.58, SD =.518) 2) องค์การบริหารส่วนตำบล มีการสร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา/หน่วยงานภายนอก ได้เข้ามาจัดกิจกรรมฝึกทักษะประชาชนในการพัฒนานวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.02, SD =.187) และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบล มีการกำหนดและเผยแพร่แผนพัฒนาชุมชน ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมในชุมชน ให้แก่ประชาชนได้รับทราบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =2.82, SD =.425) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบล มีแผนการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมในชุมชน โดยประชาชนได้รับรู้และได้รับประโยชน์จากโครงการเหล่านี้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =2.46, SD =.547)

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.37, SD =.643) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด ดังนี้ 1) ความเหมาะสม : ประชาชนสามารถใช้นวัตกรรมได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.61, SD =.519) 2) ความเป็นไปได้ : ประชาชนสามารถใช้นวัตกรรมได้โดยไม่ขัดต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม และมีความเป็นไปได้ที่จะริเริ่มคิดวิธีการเพื่อแก้ปัญหาเล็กๆ ได้เอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.38, SD =.639) 3) ความเป็นประโยชน์ : ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม และใช้ได้อย่างแพร่หลาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.31, SD =.642) และ 4) ความถูกต้อง : ประชาชนสามารถนำนวัตกรรมไปใช้พัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างถูกจุด และได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.16, SD =.770)

2.3 ผลการทดสมมติฐานการวิจัย

2.3.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์กับประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมโดยองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการสร้างความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับต่ำกับระดับประสิทธิผลจากการพัฒนาและส่งเสริมการใช้นวัตกรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ในประเด็นความเป็นประโยชน์ และประเด็นความเป็นไปได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรม ด้านการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ และด้านการมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลจากการพัฒนาและส่งเสริมการใช้นวัตกรรม

2.3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยวิธี EFA ดังนี้

ตาราง 1 ความเหมาะสมของข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน (KMO and Barlett's Test)

KMO and Barlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.806
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	23891.969
	df	300
	Sig.	.000

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 25 ตัวแปร ด้วย Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าเท่ากับ 0.806 สรุปได้ว่า ข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ และจากตารางได้ค่าสถิติทดสอบ (Chi-Square) เท่ากับ 23891.969 และค่า p-value เท่ากับ .000 แสดงว่า ตัวแปร 25 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันจึงมีความเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ

จากนั้นทำการสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม (Common Factor Analysis) ด้วยเทคนิคย่อยวิธีแกนหลัก (Principal Axis Factoring) และทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Method) ได้ผลดังตาราง 2

ตาราง 2 การสกัดองค์ประกอบของรูปแบบบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของความแปรปรวน	ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	8.887	35.548	35.548
2	6.884	27.536	63.085
3	5.273	21.094	84.178
4	1.181	4.723	88.902
5	1.107	4.426	93.328

จากตาราง 2 พบว่า ค่าไอเกน (Eigen Value) ซึ่งเป็นผลบวกกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 25 ตัวแปร ในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่า 1 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 93.328 สามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถเป็นองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร้อยละ 93.328

ตาราง 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรของบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมภายหลังจากการหมุนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Method)

ชื่อตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	1	2	3	4
q2 ใช้เวทีประชาคมในการแจ้งข่าวสารนวัตกรรม	.954			
q17 มีบทบาทในการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อสร้างนวัตกรรม	.949			
q4 ใช้นวัตกรรมเป็นฐานนำพาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง	-.897			
q8 ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม	.864			
q16 สร้างความตระหนักในคุณค่าของนวัตกรรมแก่ประชาชน	.856			
q14 ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้นวัตกรรม	-.843			
q10 ปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการพัฒนานวัตกรรมแก่ประชาชน	.787			
q9 ติดตามสอบปัญหาและอุปสรรคในการใช้นวัตกรรม	.742			
q5 สร้างเครือข่ายในการพัฒนานวัตกรรมกับหน่วยงานภายนอก	.739			
q25 สื่อสารผ่านผู้ใหญ่บ้าน ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาชุมชน	.694			
q13 สร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการยอมรับแก่ประชาชนในการพัฒนานวัตกรรม		.938		

q6 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทดลองใช้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น	.929			
q3 สร้างความพร้อมให้ประชาชนปรับตัวในการใช้นวัตกรรม	.905			
q24 ให้คำแนะนำต่อประชาชนเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชน	-.903			
q20 กระตุ้นให้ประชาชนกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อการคิดค้นนวัตกรรม	-.721			
q23 เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนานวัตกรรมจากองค์กรวิจัยต่างๆ	.678			
q1 กำหนดและเผยแพร่แผนพัฒนานวัตกรรมในชุมชน	.595			
q12 ชุมชนมีความพร้อมด้านเครือข่ายการสื่อสารในการพัฒนานวัตกรรม	.587			
q11 เป็นที่ปรึกษาในการใช้งานนวัตกรรมแก่ประชาชน			.478	
q7 จัดอบรมพัฒนาทักษะแก่ประชาชนในการใช้งานนวัตกรรม			.567	
q22 มีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนประยุกต์ใช้นวัตกรรมสร้างอาชีพและรายได้เสริม			-.931	
q15 ส่งเสริมให้ประชาชนใช้นวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจ			.902	
q19 ส่งเสริมให้ประชาชนใช้นวัตกรรมช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี			.897	
q18 มีแผนการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรมในชุมชน				.992
q21 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีวิสัยทัศน์ที่ดีในการพัฒนาชุมชนให้เข้าสู่ยุคนวัตกรรมสร้างสรรค์ 4.0				.995
ค่าไอเกน (Elgen Value)	8.887	6.884	5.273	1.181
% ความแปรปรวน	35.548	27.536	21.094	4.732
% ความแปรปรวนสะสม	35.548	63.085	84.178	88.902

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy= 0.806 Bartlett’s test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มี 4 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ไม่เท่ากัน

2.3.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยวิธี CFA

จากการตรวจสอบความตรงของโมเดลใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factory Analysis) จะได้องค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ และข้อคำถามในองค์ประกอบ จำนวน 25 ข้อ ไม่มีการย้ายองค์ประกอบ ซึ่งผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไคว์-สแคว = 23891.969 ค่า df = 300 P = 0.000 แสดงว่า โมเดลตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อยู่ในเกณฑ์ดี สามารถนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยวิธี CFA ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ได้แก่ q2 q4 q16 q10 q5 และ q25

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ q13 q6 q3 q20 q23 q1 และ q12

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ q11 q22 q15 และ q19

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ q18 และ q21

3. การประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.85, SD =.628) โดยทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับด้านที่มีคาเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุดถึงต่ำที่สุด ดังนี้ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{x}$ =3.96, SD =.568) 2) ด้านความถูกต้อง ($\bar{x}$ =3.87, SD =.648) 3) ด้านความเหมาะสม ($\bar{x}$ =3.79, SD =.6279และ 4) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ =3.76, SD =.615)

อภิปรายผล

1. สถานภาพการมีภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในด้านการสั่งการ ผู้บริหารมีวิธีการสั่งการไปยังสมาชิกและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อคิดค้นมาตรการประหยัดงบประมาณสิ้นเปลือง รวมทั้งการสร้างวิธีการลดระยะเวลาและขั้นตอนการติดต่อราชการ และได้ติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และรายงานให้ทราบผ่านไลน์กลุ่มของคณะทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Research team of School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University (2018) พบว่า เทศบาลนครยะลาได้มีการนำ Line add มาใช้เป็นช่องทางในการรับรู้ และติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม พบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เข้าอบรมเสริมความรู้การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และสนับสนุนและส่งเสริมแก่บุคคล ประชาชน และเครือข่ายหน่วยงานภายนอกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยและบริการวิชาการของสถาบันการศึกษาที่จัดขึ้นในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mitmek and Boonyarattaphan (2022) พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชุมพรควรมีกลยุทธ์ในการปรับตัวในยุค 4.0 โดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้าอบรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์การไปสู่องค์การในยุค 4.0 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากร มีพื้นที่ประชุมและช่วงเวลาในการประชุมประจำเดือนเพื่อให้บุคลากรนำเสนอความคิดเห็นที่แปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ใ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร่วมคิดแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunnag (2019) พบว่า การบริหารจัดการนวัตกรรมท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมแสดงความเห็นและแนวทางแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ ด้านการมุ่งเน้นความสำเร็จ พบว่า ผู้บริหารมีการบริการประชาชน โดยใช้การสร้างแผนผังการให้บริการที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล และรายงานไปยังผู้นำชุมชนและประชาชนในเวทีชุมชนเพื่อให้ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Community Organizations Development Institute (2022) พบว่า การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้

รวดเร็ว และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะทำให้การบริหารงานโครงการต่างๆ และการบริการแก่ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโปร่งใส

2. ภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยประชาชนต้องมีการปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรม และองค์การบริหารส่วนตำบลควรแทรกซึมเข้าไปทุกกิจกรรมในชุมชน และทำให้มีการสร้างการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangthong (2022) พบว่า การปรับตัวส่งผลต่อความสำเร็จของนวัตกรรมท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของชุมชน ทำให้ประชาชนสามารถปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรมได้เป็นอย่างดี และด้านการมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจัดทำแผนรองรับในการจัดงบประมาณในส่วนของการพัฒนานวัตกรรม สอดคล้องกับจากงานวิจัย Boonkob (2014) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีการจัดทำแผนงบประมาณในส่วนของการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ไม่สามารถนำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาดำเนินการได้ทั้งหมด และบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการสร้างความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับต่ำกับระดับประสิทธิผลจากการพัฒนาและส่งเสริมการใช้นวัตกรรม ในประเด็นความเป็นประโยชน์ และประเด็นความเป็นไปได้ ทั้งนี้หาก องค์การบริหารส่วนตำบลมีการสร้างความผูกพันให้ประชาชนได้พัฒนานวัตกรรม และมีการปลูกฝังในทางที่ดี จะส่งผลให้การพัฒนาการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเกิดประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jangpanich, Rajapariyatkavi and Wattanapradith (2019) พบว่า ความผูกพันในองค์กรของบุคลากรการประปานครหลวงมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการใช้สันตินวัตกรรม เพื่อจัดการความขัดแย้งในองค์กร โดยการจัดกลุ่มคุยกันภายในองค์กร และองค์ประกอบของรูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suangsiri and Sonsupee (2021) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรมเพื่อให้เกิดความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวในการพัฒนานวัตกรรม

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ในด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khutrakun (2010) ได้กล่าวว่า การพัฒนานวัตกรรมต้องมุ่งที่ประโยชน์เป็นหลักเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่สังคมและกระทำไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในชุมชน

สรุปองค์ความรู้

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทนำคิดค้นมาตรการประหยัด งบประมาณสิ้นเปลือง รวมทั้งการสร้างวิธีการลดระยะเวลา และขั้นตอนการติดต่อราชการ สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เข้าอบรมเสริมความรู้การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมแสดงความเห็นและแนวทางแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล และรายงานไปยังผู้นำชุมชนและประชาชนในเวทีชุมชนเพื่อให้ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ภาวะผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการสร้างความผูกพันในการพัฒนานวัตกรรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับต่ำกับระดับประสิทธิผลจากการพัฒนาและ

ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในประเด็นความเป็นประโยชน์ และประเด็นความเป็นไปได้ ส่วนด้านการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวต่อการพัฒนานวัตกรรม ด้านการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ และด้านการมีวิสัยทัศน์และภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลจากการพัฒนาและส่งเสริมการใช้นวัตกรรม องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล มี 4 องค์ประกอบ และคุณภาพของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารและภารกิจที่เหมาะสมต่อการพัฒนานวัตกรรมให้เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่การให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร คิดโครงการ และตระหนักในการใช้นวัตกรรม ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

References

Bolton, R. (2013). *HR as a driver for organizational innovation.* KPMG International Cooperative.

Boonkob, P. (2014). Local Innovation of Expenditure Spending Budget Formulation for Local Development: A Case Study of Muang Municipality of Sisaket. *Political Science and Law Journal Kalasin University,* 3(2), 56-70. [Thailand]

Bunnag, P. (2019). *The development of local innovation management in the Western region.* (Doctoral Dissertation). Silpakorn University. Bangkok. [Thailand]

Ceausu, I., Murswieck, R., Bastian L.K. and Ionescu, R. (2017). The Organizational culture as supports of innovation process. *International Journal of Advanced Engineering and Management Research,* 2(6), 2392-2403.

Community Organizations Development Institute. (2022). *Developing communities that are strong, self-reliant, and responsive to changes based on integrated operations.* Bangkok: Sahamitr printing & publishing. [Thailand]

Costa, J., Freire, P. & Reis, J. (2021). Open Innovation and User-Community as Enhancers of Sustainable Innovation Ecosystems. *International Joint Conference on Industrial Engineering and Operations Management* 367(pp. 65–77).

Denision, D.R. (1990). *Corporate culture and organizational effectiveness.* New York, NY: Wiley

House, R.J. (1971). A path-goal theory of leader effectiveness. *Administrative Science Quarterly,* 16, 321-328.

Jangpanich, Y., Rajapariyatkavi, P. & and Wattanapradith, K. (2019). Peaceful Innovation for Promotion of Engagement in Organization. *Journal of MCU Peace Studies,* 7(Supplement Issue), 50-66.

Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (1994). *The program evaluation standards.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Kanchanachitra, C. et al. (2021). What is a Subdistrict Administrative Organization (SAO)? Available from https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist /962665. [Thailand]

Mitmek, S. & Boonyarattaphan, T. (2022). The Adaptation of the Administration of Local Administrative Organizations in Chumphon Province under Thailand 4.0 Policy. *The 13th Hatyai National and International Conference,* Hatyai University. [Thailand]

Na Pa Sub District Admin. (2017). *Community Development Plan of Na Pa District Admin.* Phetchabun: Na Pa Sub District Admin. [Thailand]

National Innovation Agency. (2009). Innovation Management for Executives (IMEs) (Revised edition) (3thed.). Bangkok: Ministry of Science and Technology.

National News Bureau of Thailand. (2020). News of the meeting of the working group to solve the shortage problem of Water supply in Mueang Phetchabun District. Available from https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG200309191516607. [Thailand]

National Statistical Office Thailand. (2019). *Phetchabun Provincial Statistics Report.* Bangkok: National Statistical Office Thailand. [Thailand]

Phokanit, K. & Nooyot, K. (2016). The Role of Leaders in Developing Local Community: A Case Study of Chief Executive of Nasiaw Sub-district Administrative Organization. *Journal of MCU Peace Studies,* 5(Special Issue), 66-76. [Thailand]

Phromkham, T. (2020). Problem situations of solid waste management in Phetchabun municipality. *NRRU Community Research Journal,* 14(4), 52-62. [Thailand]

The research team of the School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University. (2018). *Model of Success Local Government Organization with Good Service Management in 2018.* Bangkok: Great media agency. [Thailand]

Sangthong, J. (2022). *Management factors affecting the success of local innovation: A case study of local administrative organization in Southern region.* (Master's Thesis). Prince of Songkla University. Songkla. [Thailand]

Sornsit, C. (2014). *A Study of Participation in the Administration of the Small-Sized Schools of the Basic Education Institution Committees under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 2.* (Master's Thesis). Rajabhat Maha Sarakham university. Maha Sarakham. [Thailand]

Stevens, J. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (3rd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Suangsiri, S. & Sonsupee, S. (2021). Innovative Leadership Components of Teacher Under Office of Udonthani Primary Education Area 2. *The 22nd National Graduate Research Conference.* Khon Kaen University. [Thailand]

Tha Phon Sub District Admin. (2017). *Community Development Plan of Tha Phon District Admin.* Phetchabun: Tha Phon Sub District Admin. [Thailand]

Thailand Productivity Institute. (2019). Creativity Space & Innovative Wisdom. Available from https://www.ftpi.or.th/2019/31401. [Thailand]

Wang Chomphu Sub District Admin. (2017). *Community Development Plan of Wang Chomphu District Admin.* Phetchabun: Wang Chomphu Sub District Admin. [Thailand]

Weise, D. & Legrand, C. (2011). *Innovative Intelligence: The Art and Practice of Leading Sustainable Innovation in Your Organization.* Canada: Mississauga, Ont.: J. Wiley & Sons.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis.* New York: New York: Harper & Row.

Khutrakun, A. (2010). *Social innovation: Case studies of local initiatives in Northern Thailand.* (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok. [Thailand]

แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์

THE CREATIVE APPROACH FOCUSES ON THE VALUE OF BEAUTY, GOODNESS, AND TRUTH IN THAI SOCIETY THROUGH VISUAL ARTS MEDIA

ธนาทิพย์ ทิพย์วารี
Thanathip Thipwaree
วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
Poh-Chang Academy of Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin.
Email: bank.crk@gmail.com

Received 26 July 2022**; Revised** 9 December 2022**; Accepted** 29 October 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินงานด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมได้มากขึ้น รวมถึงการวางแนวทางการศึกษาการสร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบันให้สามารถสื่อสารคุณค่าเชิงสังคมศาสตร์ได้มากขึ้น ตลอดจนความเป็นไปได้ของวิธีคิดหรือมุมมองใหม่ๆ ด้วยรูปแบบของการจัดตั้งกิจกรรม “31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok (at Poh-Chang Academy of Arts)” ซึ่งเป็นโครงการที่ริเริ่มจากการศึกษาโครงการที่มีแนวคิดสอดคล้องกัน นั่นก็คือโครงการ “พิพิธภัณฑ์ร่วมสมัย 31st Century Museum” ของอาจารย์คามิน เลิศชัยประเสริฐ ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมให้แก่เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจในศิลปะร่วมสมัย ผลการวิจัยทำให้เกิดผลผลิตเป็นผลงานศิลปะวัตถุซึ่งสามารถวิเคราะห์เนื้อหาภายใต้องค์ประกอบ 4 คุณลักษณะคือ 1) กระบวนการทางความคิด 2) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม 3) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี 4) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง นอกจากนี้ยังมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานในชื่อเดียวกับกิจกรรมและเผยแพร่ผลงานในรูปแบบสูจิบัตรแก่ผู้สนใจเพื่อส่งเสริมให้รับรู้ถึงคุณค่าความงาม ความดี และความจริงในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตในสังคม

คำสำคัญ: คุณค่า; ความงาม; ความดี; ความจริง; สื่อทางทัศนศิลป์.

Abstract

The study “The Creative Approach Focuses the Value of Beauty, Goodness, and Truth in Thai Society through Visual Arts Media” was conducted as workshop research, employing a qualitative methodology. Its objective was to enhance the relevance of the values of beauty, goodness, and truth in art to real-life societal contexts. It also aimed to establish an educational approach to contemporary art creation that communicates social science values

effectively. Furthermore, it explored the potential for new perspectives or ways of thinking through the establishment of the “31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok” (located at Poh-Chang Academy of Arts). This project was inspired by a similar concept called “The 31st Century Museum of Contemporary Art” initiated by Ajarn Kamin Lertchaiprasert, to create art for youth engaged in the study or interest in contemporary art. The findings from the production of art objects were analyzed based on four elements: 1) thought process, 2) alignment with beauty values, 3) alignment with goodness, and 4) adherence to the characteristic value of truth. An exhibition was also organized to showcase the works related to the activity, and certificates were provided to individuals interested in promoting awareness of the values of beauty, goodness, and truth in art as they pertain to life in society.

Keywords: Value; Beauty; Goodness; Truth; Visual Art.

บทนำ

การศึกษาศิลปะของประเทศไทยในปัจจุบันโดยมากต่างก็ปรับหลักสูตรหรือพัฒนาองค์ความรู้ในรายวิชาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัยและความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาในด้านกระบวนการทางความคิด เทคนิควิธีการ ที่ไม่ใช่แค่การสร้างสรรค์งานศิลปะตามกระบวนการแบบดั้งเดิม แต่สามารถสร้างการรับรู้รูปแบบทางความงามในแนวทางใหม่แก่ผู้ชม กระบวนการทางความคิดจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ความงามที่ปรากฏจึงไม่ได้จำกัดให้ผู้ชมรับรู้ได้เพียงการมองเห็น แต่เป็นความงามที่ปรากฏผ่านวิธีคิด มุมมอง ทัศนคติ และการคัดเลือกกระบวนการสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อให้เห็นถึงคุณค่าสาระที่แท้จริงจากผลงานจากตัวผู้สร้างสรรค์ จนเกิดเป็นสุนทรียะรูปแบบใหม่

อย่างไรก็ตามเพื่อที่จะสร้างสุนทรียะในรูปแบบใหม่ยังจำเป็นจะต้องเรียนรู้จากสุนทรียศาสตร์ที่เคยมีมาก่อน และเนื่องด้วยประเทศไทยมีศาสนาพุทธที่เห็นถึงคุณค่าความดีงามในทุกๆ ก้าวย่างของการดำรงชีวิต และการอยู่กับความเป็นจริงที่เป็นปัจจุบันขณะ ทางผู้วิจัยจึงหยิบยกสุนทรียศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกับความดี ความงาม และความจริงมาเป็นจุดตั้งต้นในการวิจัย ซึ่งสุนทรียศาสตร์ดังกล่าวมีมาตั้งแต่ยุคกรีกจนถึงยุคกลาง ว่าด้วยเรื่องความงามซึ่งผูกติดกับความดีและความจริงอย่างแนบแน่น แต่ความจริงดังกล่าวกลับมีความหมายถึงโลกของแบบและพระเจ้า ไม่ใช่ความความจริงของโลกที่ปรากฏ ยกตัวอย่างเช่นอริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญายุคกรีก ศิษย์ของเพลโต (Plato) ที่มองว่าโลกของแบบและโลกที่ปรากฏมีความเชื่อมโยงกัน ไม่ได้แยกออกจากกัน และเชื่อว่าศิลปะสามารถทำให้มนุษย์เข้าใกล้ความจริงได้ยิ่งขึ้น หรือสุนทรียศาสตร์ยุคเฮลเลนิสม์ (Hellenistism) สำนักสโตอิก (Stoic) ซึ่งเชื่อว่าความงามและศีลธรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันอันเนื่องจากเป้าหมายสุดท้ายของความงามคือผลทางศีลธรรม หรือกระทั่งสุนทรียศาสตร์ในยุคกลางซึ่งผูกติดกับศาสนาอย่างสมบูรณ์

“ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” (I think. Therefore I am.) เป็นทัศนคติหนึ่งที่ถูกนำเสนอขึ้นโดยเรอเน เดการ์ต (Rene Descartes) นักปรัชญาสายจิตนิยมที่ทำให้คุณค่าของความงามและความจริงปรากฏขึ้นในรูปแบบของจิตใจมนุษย์ ซึ่งเป็นผลมาจากการคิดที่ว่า *“ความคิดของมนุษย์ที่เป็นเหตุผล และมีการใคร่ครวญไตร่ตรองเป็นอย่างดี จะเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความจริงแท้มากกว่าการใช้ผัสสะ หรือประสบการณ์”* (Ochana Poolthongdeewattana, 2018) สุนทรียศาสตร์ถูกปรับให้เข้ากับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น ในคริสต์ทศวรรษ 1970 เกิดการปฏิวัติทางภาษา ทำให้อารมณ์และสภาพจิตใจของผู้คนเกิดการเปลี่ยนแปลง และเริ่มปฏิเสธความรู้ใน

เชิงเบ็ดเสร็จ แต่หันมาสนใจในความหลากหลาย สิ่งที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าความจริงมีได้หลากหลายมุมมอง ผลงานศิลปะจึงปรากฏลักษณะของความคลุมเครือ สามารถตีความหมายได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ชมและบริบทแวดล้อม

ผู้วิจัยจึงอยากนำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของเรื่องราวบันดาลใจตลอดจนกระบวนการทางความคิดอันเปรียบดั่งเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง โดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการสร้างสรรค์ที่ต่างไปจากเดิม แต่ให้ผลลัพธ์ที่มีมิติใหม่แก่แนวทางการสร้างสรรค์ อันสามารถบรรลุไปตามเป้าหมายทางคุณค่าความงาม, ความดีและความจริง อย่างไรก็ตามความจริงนี้ไม่ได้อ้างอิงกับโลกของแบบ แต่เป็นความจริงของปัจจุบันขณะ โดยให้ได้มาตรฐานเดียวกันหรือมากกว่ากับการสร้างสรรค์ศิลปะในรูปแบบอื่นๆ จึงได้นำพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 ผลงานศิลปะร่วมสมัยโดยคามิน เลิศชัยประเสริฐ ศิลปินเชิงแนวคิด (Conceptual Art) ผู้ได้รับรางวัลศิลปินศิลปาธร (พ.ศ. 2560) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่ *“สามารถสะท้อนการค้นพบความหมายสำคัญของคุณค่าของจิตใจ ความดี ความงาม พลังงานทางบวกที่เกิดขึ้นมาภายในร่างกายของมนุษย์”* (Patsaphon Tothet, 2016) มาเป็นแนวทางในจัดทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์” และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เป็นผู้ค้นหาคุณค่าความงาม ความดี และความจริงภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และนำความดี ความงาม ความจริงเหล่านั้นไปสร้างสรรค์และเผยแพร่ในรูปแบบผลงานศิลปกรรม

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1) เพื่อส่งเสริมคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมได้มากขึ้น

2) เพื่อวางแนวทางการศึกษาการสร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบันให้สามารถสื่อสารคุณค่าเชิงสังคมศาสตร์ได้มากขึ้น ตลอดจนความเป็นไปได้ของวิธีคิดหรือมุมมองใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมให้แก่เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจในศิลปะร่วมสมัย

3) เพื่อสร้างสรรค์ตัวอย่างผลงานศิลปะที่มีกระบวนการทางความคิดเป็นปัจจัยหลักในการสร้างสรรค์ให้เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจศิลปะร่วมสมัย ได้เรียนรู้และเข้าใจทุกขั้นตอนของกระบวนการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ของการสร้างสรรค์ เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน และส่งเสริมให้เยาวชนนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทางใหม่นี้ สามารถนำเอาองค์ความรู้ไปปรับใช้กับทัศนคติและกระบวนการสร้างสรรค์ของตนเองกับสังคมได้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 จัดกิจกรรมเสวนากลุ่มโดยเชิญคามิน เลิศชัยประเสริฐ และอังกฤษ อัจฉริยะโสภณ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาโครงการ บรรยายถึงกระบวนการเกิดขึ้นของกิจกรรมรวมถึงเปิดรับสมัครอาสาสมัครของโครงการ ซึ่งทุกคนจะเป็นศิลปิน ผู้ติดตั้งผลงาน และกำหนดขอบเขตของการนำเสนอผลงานด้วยตนเองทั้งหมด ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม โดยการจัดให้กลุ่มอาสาสมัครเพื่อทัศนศึกษา ณ พิพิธภัณฑ์ร่วมสมัย 31st Century Museum” ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้เข้าใจถึงแก่นสาระของแนวคิดของโครงการ พร้อมทั้งมีที่ปรึกษาโครงการเป็นผู้นำเยี่ยมชมสถานที่ เช่น ร้านชมรมมังสวิรัติเชียงใหม่ (ศูนย์บาทก็ทานได้), ร้านอาหารลุงพันเอกซึ่งมีกล้วยไม้สำหรับผู้ที่สนใจโดยไม่คิดเงิน, มูลนิธิที่นา, พิพิธภัณฑ์แมลงโลกและสิ่งมหัศจรรย์ธรรมชาติ

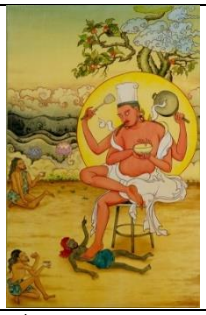
เป็นต้น ขั้นตอนที่ 3 จัดกิจกรรมเสวนาภายใต้หัวข้อ “ศิลปะล่วงสมัย” โดยมีคามิน เลิศชัยประเสริฐ เป็นวิทยากรดำเนินการบรรยาย อังกฤษ อัจฉริยะโสภณ เป็นวิทยากรร่วมดำเนินการบรรยาย และกลุ่มอาสาสมัครที่ได้ร่วมกิจกรรมทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อบรรยายองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดูงาน ณ จังหวัดเชียงใหม่ แนะนำแนวทางความเป็นไปได้ของกระบวนการสร้างสรรค์ ที่สามารถถ่ายทอดสุนทรียะทางความคิดได้อย่างครบถ้วน รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกระบวนการคิดสำหรับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ขั้นตอนที่ 4 การแสดงผลงานการสร้างสรรค์ของกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ 31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok (at Poh-Chang Academy of Arts) เพื่อสรุปผลการดำเนินงานเชิงปฏิบัติ โดยจัดแสดง ณ ห้องนิทรรศการหมุนเวียน วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จัดแสดงในวันเสาร์ ที่ 6 ตุลาคม 2561 และขั้นตอนที่ 5 จัดทำสรุปผลเป็นเอกสารงานวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 6 ประเภท ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้กับคามิน เลิศชัยประเสริฐ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการสร้าง 31st Century Museum of Contemporary Spirit เป็นที่ปรึกษาโครงการ และเป็นวิทยากรดำเนินงานในกิจกรรมเสวนา โดยมีประเด็นเกี่ยวข้องกับคุณค่าความดี ความงาม และความจริง 2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ใช้กับผู้ดูแลสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีประเด็นเกี่ยวข้องกับคุณค่าความดี ความงาม และความจริง 3) การสนทนากลุ่ม ใช้กับกลุ่มอาสาสมัครและศิลปินตลอดโครงการเพื่อพูดคุยประเด็นการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานภายใต้แนวคิด ความดี ความงาม และความจริง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4) กิจกรรมเสวนา ใช้กับผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่ออธิบายแนวคิดและจุดประสงค์ของโครงการ รวมถึงเพื่อสรุปผลการศึกษาดูงาน 5) การจัดแสดงผลงาน เพื่อสรุปองค์ความรู้และความเข้าใจของผู้เข้าร่วมโครงการ เก็บรวบรวมผลงานศิลปะวัตถุ รวมถึงเผยแพร่ผลงานอย่างเป็นรูปธรรม 6) แบบวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ผลข้อมูล

ผลการวิจัย

แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์เป็นวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ตัวอย่างผลงานศิลปะที่มีกระบวนการทางความคิดเป็นปัจจัยหลักในการสร้างสรรค์ ให้เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจศิลปะร่วมสมัย ได้เรียนรู้และเข้าใจทุกขั้นตอนของกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ของการสร้างสรรค์ เพื่อแสดงกระบวนการคิดให้สอดคล้องกับคุณค่าความงาม และรูปแบบความงามที่แตกต่างกันอออกไปตามแต่รสนิยมของผู้สร้างสรรค์และผู้ชม และการหาความดีจากสิ่งที่อยู่รอบตัว สิ่งนี้ทำจะทำให้ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้มองเห็นและตระหนักถึงสังคม โดยมีความจริงเป็นเบื้องหลังของเรื่องราวที่ศิลปินนำเสนอ ในกระบวนการวิเคราะห์ผลงานจึงประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1. กระบวนการทางความคิด
2. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม
3. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี
4. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง

		
ภาพที่ 1 แสดงผลงานของ ตรีเทพ สิลาไกรลาส	ภาพที่ 2 แสดงผลงานของ พีระพล จันทร์เทพ	ภาพที่ 3 แสดงผลงานของ อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล

	
ภาพที่ 4 แสดงผลงานของ วรรณศิริ บุญเย็น	ภาพที่ 5 แสดงผลงานของ ณัฐพงษ์ พันผิว

1. กระบวนการทางความคิด

ภาพที่ 1 ศิลปิน : ตรีเทพ สิลาไกรลาส

เรื่องเล่า: ตรีเทพประสบกับเรื่องสะเทือนใจอย่างยิ่งต่ออาชีพรับจ้างวาดรูปใส่เสื้อช็อปให้กับเด็กอาชีวะทั่วประเทศไทย ซึ่งสร้างรายได้ให้ตนเองแต่อาจเป็นต้นเหตุการเสียชีวิตของลูกค้ารายหนึ่ง จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ตรีเทพเห็นปัญหาของสังคม และเพื่อที่จะดำรงความเป็นปกติในแบบของตนเองไว้ตรีเทพจึงเปลี่ยนแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอความงดงามของการสร้างสรรค์แทนอำนาจนิยมต่อความรุนแรง โดยคาดหวังความเป็นไปได้อื่นที่ไม่ยึดติดกับความคุ้นเคย หลังจากการเกิดวิกฤตที่ซ้ำซากที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างหมดจด และแสดงความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อผลผลิตของตนเอง

กระบวนการทางความคิด: ตรีเทพ สิลาไกรลาสวาดภาพพระวิษณุกรรมซึ่งผ่านการออกแบบลวดลายโดยศิลปินเองลงบนเสื้อกาวสีขาว ซึ่งแสดงให้เห็นความงดงามของพระวิษณุกรรมมากกว่าแสดงความน่าเกรงขามหรือการแสดงอภินิหารความดุร้าย พระวิษณุกรรมเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาอาชีวะในประเทศไทยแต่เดิมมักจะแสดงความน่ายำเกรง และมีตราสถาบันแต่ละสถาบันประกอบเข้าด้วยกัน หรือการแสดงความข่มขวัญต่อสถาบันอาชีวะอื่นๆ ตามแต่ผู้สั่ง (ลูกค้าของศิลปิน) ให้วาดลงบนเสื้อช็อป อย่างไรก็ตามศิลปินได้เปลี่ยนภาพลักษณ์ดั้งเดิมให้กลายเป็นการวาดเพื่อความสวยงามเท่านั้น เสื้อกาวมักถูกใช้โดยกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ เสื้อกาวมีสีขาวเป็นสื่อแทนการรักษา ซึ่งศิลปินต้องการแสดงถึงการออกแบบศิลปะเพื่อความงดงามเพื่อเยียวยา รักษาจิตใจตนเองหลังจากเหตุการณ์การเสียชีวิตของลูกค้ารายดังกล่าว

ภาพที่ 2 ศิลปิน: พีระพล จันทร์เทพ

เรื่องเล่า: ในตลาดบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย มีพ่อค้าราดหน้า-สุกี้ ซึ่งเป็นร้านค้าที่ได้รับความนิยมในละแวกนี้อย่างมาก ศิลปินให้นิยามพ่อค้าว่า “ปากร้ายใจบุญ” เนื่องจากป้ายหน้าร้านที่ซึ่งระบุข้อความว่า “คนพิการ ๒๐ บาท” สิ่งนี้แสดงความเกื้อหนุนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แสดงความมีน้ำใจ และการให้ทานตามกำลัง

กระบวนการทางความคิด: พีระพล จันทร์เทพ ใช้ภาพแสดงแทน (Representation) องค์เทพ โดยสมมติให้บุคคลๆ หนึ่งมีความยิ่งใหญ่ มีอำนาจ อันเป็นผลมาจากความเชื่อที่ว่า เทพเกิดจากพลังศรัทธาของมวลมนุษย์ และผู้ที่เป็นเทพมักเป็นผู้ดลบันดาลบางสิ่งกับผู้คน การเขียนภาพจิตรกรรมไทยเป็นสื่อใช้เปรียบพ่อค้าราดหน้า-สุกี้ร้านดังกล่าวให้มีความเหนือกว่ามนุษย์ทั่วไป คือมีขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 4 มือ โดย 2 มือด้านหลังถือกระทะและตะหลิว 2 มือด้านหน้าถือถ้วยลักษณะคล้ายกะลาสีทอง ศีรษะสวมหมวกพ่อครัว นั่งบนเก้าอี้สแตนเลส เท้าขวาขัดสมาธิ เท้าซ้ายเหยียบอยู่บนบุคคลที่มีขนาดเล็กกว่า กระทะ ตะหลิว หมวกพ่อครัว 3 สิ่งนี้เป็นสัญลักษณ์ของอาชีพพ่อครัว กะลาสีทองอ้างอิงถึงอาชีพขอทาน และมือด้านหน้ากำลังโอบอุ้มกะลาดังกล่าวไว้ เก้าอี้สแตนเลสคือวัสดุราคาถูกที่มักถูกนำมาใช้ในร้านอาหารเนื่องจากทนทานและทำความสะอาดง่าย เท้าซ้ายแสดงถึงปางโหดร้ายของเทพ ซึ่งเทพในตำนานหลายองค์มักจะใช้ปางดุร้ายเมื่อต้องลงมายังโลกมนุษย์เพื่อปราบคนชั่วร้าย

ภาพที่ 3 ศิลปิน : อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล

เรื่องเล่า: มูลนิธิ The hub สถานที่ซึ่งรวมเด็กมีปัญหาทางสังคม ทางมูลนิธิจะเปิดใจรับฟังปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ รวมถึงการสร้างครอบครัวที่พักพิง จัดสื่อการเรียนรู้และการหารายได้ ความประทับใจแรกของอิทธิพลต่อเด็กกลุ่มดังกล่าวคือความรุนแรงและความหยาบคาย แต่เมื่อได้มีโอกาสใกล้ชิดกับกลุ่มเด็กเหล่านี้กลับทำให้รับรู้ถึงความไร้เดียงสา คุณค่าของความเป็นคน และเปิดใจรับเด็กกลุ่มดั่งกล่าวมากยิ่งขึ้น

กระบวนการทางความคิด: อิทธิพล พิมพ์บทสัมภาษณ์จากอาสาสมัครมูลนิธิ The hub กล่าวถึงประสบการณ์ของตนเองในการดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี ซึ่งในขณะที่ให้การช่วยเหลือเด็กเหล่านี้อาสาสมัครมักจะเจอกับคำพูดที่ไม่สุภาพเมื่อกลุ่มเด็กสื่อสารกัน อย่างไรก็ตามหากตัดวิธีการพูดซึ่งมักจะมีคำสบถ คำไม่สุภาพและมองดูเพียงเนื้อหาจะพบว่า เรื่องราวที่เด็กๆ ได้แลกเปลี่ยนกันล้วนเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่ได้แฝงความดุร้าย ทารุณ หรือมีความเกี่ยวข้องกับความรุนแรงแต่อย่างใด สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นเปลือกนอกของคำพูดที่หยาบคาย แต่ภายในซึ่งเป็นเนื้อแท้ของเด็กๆ นั้นล้วนแต่ธรรมดา สามัญเหมือนคนทั่วไป การพิมพ์ข้อความบนกระดาษของศิลปินจึงใช้ลักษณะของการเน้นตัวหนา และการเขียนตัวบาง โดยที่เมื่อผู้ชมแกะคำจากตัวหนาจะเป็นคำสบท และคำหยาบคาย แต่หากมองเนื้อหาทั้งหมดจะเห็นข้อความซึ่งเต็มไปด้วยความจริงใจของอาสาสมัครที่กล่าวถึงกลุ่มเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ

ภาพที่ 4 ศิลปิน : วรรณศิริ บุญเย็น

เรื่องเล่า: วรรณศิริรับดูแลสุนัขและแมวจรจัด ครอบคลุมค่าอาหารและค่ารักษาเมื่อมีอาการเจ็บป่วย กระบวนการเหล่านี้ได้ทำให้วรรณศิริได้เห็นคุณค่าของชีวิต เมื่อชีวิตตนเองประสบกับความท้อแท้แล้วได้เห็นสุนัขและแมวที่ได้ช่วยไว้ทำให้รับรู้ถึงคุณค่าของตัวเอง เนื่องจากสุนัขและแมวเหล่านั้นมีความดีใจ ความจริงใจและนำมาซึ่งพลังงานบวกให้แก่วรรณศิริทุกครั้งที่ทั้งสองฝ่ายได้พบกัน ทำให้ศิลปินได้เห็นเป้าหมายและความหมายของการมีชีวิต เพิ่มคุณค่าและความแข็งแรงให้กับจิตใจของตนเองมากขึ้นในทุกวัน

กระบวนการทางความคิด: วรรณศิริ บุญเย็นวาดภาพแมวโดยใช้กระบวนการวาดภาพแบบโฟวิสท์ (Fauvist) ในอิริยาบถต่างๆ โดยต้นแบบของภาพมาจากลูกแมวที่โดนทิ้งซึ่งศิลปินได้ช่วยเหลือไว้ ตั้งแต่มอมแมมสกปรก ผอมแห้ง ซึ่งศิลปินใช้สีม่วงเป็นสีหลักของแมวภาพเล็ก เนื่องจากเมื่อลูกแมวได้รับการช่วยเหลือมีลักษณะของการเป็นเรื้อน ซึ่งเป็นโรคผิวหนังของสัตว์ ศิลปินจึงรักษาโดยการใช้ยาม่วงทาทั้งตัวลูกแมว และภาพใหญ่คือช่วงเวลาปัจจุบันซึ่งกลายเป็นแมวสุขภาพแข็งแรง ศิลปินจึงวาดด้วยสีขนปกติ ผลงานบนผ้าใบทั้ง 3 ผืนเป็นดังการบันทึกช่วงเวลาของการเยียวยารักษาลูกแมวจรตัวดังกล่าว ในขณะเดียวกันช่วงเวลาที่ลูกแมวได้รับการเยียวยาและค่อยๆ มีสุขภาพที่ดีขึ้น ศิลปินเองก็ได้รับการเยียวยาจิตใจให้ค่อยๆ ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 5 ศิลปิน : ณัฐพงษ์ พันผิว

เรื่องเล่า: “พี่แบงค์” คือชายสติไม่ดีซึ่งอาศัยอยู่ในละแวกแยกบ้านแขก วงเวียนใหญ่ อย่างไรก็ตามชายสติไม่สมประกอบผู้นี้เป็นผู้ที่มีอารมณ์ดีและมีความกตัญญูที่น่าประหลาดใจ โดยพี่แบงค์ปั่นจักรยานจากวงเวียนใหญ่ไปถึงตลาดหนองมน จังหวัดชลบุรี เพื่อซื้อข้าวหลามกลับมาให้คุณยาย เนื่องจากคุณยายชอบทาน สิ่งนี้ทำให้ณัฐพงษ์ย้อนกลับมาคิดถึงเรื่องการตัดสินบุคคลที่กายภาพ เนื่องจากสัมผัสแรกจะรู้สึกว่าบุคคลดังกล่าวมีสติไม่สมประกอบ ไม่น่าเข้าใกล้ แต่เมื่อรับรู้ถึงจิตใจกลับเป็นบุคคลที่กตัญญูต่อบุคคลที่รักยิ่ง

กระบวนการทางความคิด: ณัฐพงษ์ พิมพ์ข้อความลงบนเสื้อโดยใช้ข้อความ “ฉันเป็นคนบ้า” บนเสื้อสีดำ “ฉันเป็นคนปกติ” บนเสื้อสีขาว เมื่อคำเหล่านี้ถูกสกรีนลงบนเสื้อจึงกลายเป็นตัวแทนของการเป็นเปลือกนอก การสวมบทบาทเป็นสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังนำข้อความฉันเป็นคนบ้าและฉันเป็นคนดีมาพิมพ์ซ้อนทับกันเป็นคำว่า “สติ-สตางค์” ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้เป็นคำอุปมา หมายถึงบุคคลที่ไม่ค่อยมีสติอยู่กับตัวเอง เมื่อรวมกับภาพถ่ายบุคคลบนผนังซึ่งถูกคนทั่วไปมองว่ามีสติไม่สมประกอบ คำว่าสติ-สตางค์จึงมีความหมายได้สองทาง คือ การว่ากล่าวบุคคลในภาพถึงความเป็นคนไม่มีสติ แต่ในอีกทางหนึ่งก็เป็นการบอกผู้ชมว่าให้มีสติและพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างละเอียด อย่าด่วนตัดสินทุกสิ่งโดยขาดสติ

2. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม

สุนทรียศาสตร์ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 – 20 แนวคิดของเฟรดริค นิทเช่ (Friedrich Nietzsche) ปรากฏในผลงานของตรีเทพ สิลาไกรลาส คือการเผชิญหน้ากับความทุกข์ใจ ยอมรับความจริงที่โหดร้าย และใช้ศิลปะเพื่อปลอบประโลมจิตใจของตนเอง ในขณะเดียวกันศิลปะของศิลปินก็สามารถปลอบประโลมจิตใจของผู้ชมด้วยเช่นกัน

> “นิทเช่เห็นว่า ชีวิตนั้นทุกข์ทรมานและเจ็บปวด มีความน่ากลัว และไร้แก่นสารในการดำรงอยู่ แต่แทนที่จะหนี และปฏิเสธเจตจำนงที่จะมีชีวิตอยู่ เขากลับบอกว่าเราจะต้องรัก และศรัทธาในชีวิต ยอมรับความจริงที่โหดร้ายนั้นโดยศิลปะจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยปลอบประโลมให้มนุษย์สามารถทนอยู่ได้เนื่องจากศิลปะเป็นการสร้างสรรค์สิ่งสวยงามต่างๆ ขึ้นมาในโลก ช่วยบดบังความจริงหรือความน่าเกลียดของเจตจำนงที่กระตุ้นให้มนุษย์มีความอยากที่เติมเท่าใดก็ไม่เต็ม และทำให้เกิดการดิ้นรนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การที่โลกมีแต่ความทุกข์อย่างเดียวนั้นมนุษย์ก็คงจะทนอยู่ไม่ได้ ชีวิตต้องมีทั้งสุขและทุกข์ชีวิตเราต้องการสิ่งปลอบประโลม เพื่อที่จะทำให้คนสามารถทนอยู่ได้ ศิลปะไม่ได้เป็นเพียงการเลียนแบบความเป็นจริงของธรรมชาติ แต่ศิลปะคือชีวิต และเป็นสิ่งที่เสริมหรือเพิ่มเติมเข้าไปให้กับความเป็นจริงของธรรมชาติ... ”
> (Ochana Poolthongdeewattana. 2018)

จากภาพที่ 1 ตรีเทพ รู้สึกผิดต่อการเสียชีวิตของลูกค้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากในวันที่ลูกค้าเสียชีวิตได้สวมใส่เสื้อช็อปที่ตนเองเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น และภาพที่แสดงอยู่บนเสื้อถูกมองว่าเป็นการดูถูกสถาบันอื่นอยู่ด้วย จากเหตุการณ์ดังกล่าวศิลปินไม่ได้เลิกการวาดพระวิษณุกรรมบนเสื้อช็อปแต่ตัดสินใจเปลี่ยนวิธีการสร้างสรรค์โดยระบุในเงื่อนไขว่าจะออกแบบพระวิษณุกรรมเพื่อความสวยงามและไม่วาดภาพที่มีการดูถูกสถาบันการศึกษาอื่น ซึ่งผลตอบรับที่ได้จากการกระทำดังกล่าวทำให้เสื้อช็อปที่ถูกส่งมาเพื่อวาดพระวิษณุกรรมสามารถสร้างแฟชั่นใหม่ ลูกค้าที่ส่งเสื้อช็อปจะดูแบบจากเสื้อช็อปของสถาบันอื่นซึ่งลงไว้ในช่องทางเผยแพร่ของศิลปินและจะสั่งให้ศิลปินแก้ไขตามที่ลูกค้าต้องการแต่ภายใต้เงื่อนไขของศิลปิน

อย่างไรก็ตามผลงานศิลปะของตรีเทพมีความคล้ายนิเช่เพียงวิธีคิดเท่านั้น แต่มีรูปแบบผลงานที่แตกต่างออกไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับสุนทรียศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยคือคอนเซ็ปชวล อาร์ต (Conceptual Art) มากกว่า

จากภาพที่ 2 พีระพล จันทร์เทพ สร้างสรรค์ผลงานตามสุนทรียศาสตร์ตะวันออก ซึ่งมีความโดดเด่นที่การวาดบุคคลคนสำคัญให้มีขนาดใหญ่กว่าบุคคลทั่วไป (ชาวบ้าน) ตามสุนทรียศาสตร์ตะวันออกของประเทศอินเดีย มักจะนิยมวาดพระพุทธเจ้าในศาสนาพุทธ และวาดเทพในศาสนาฮินดู เทพจะมีขนาดใหญ่กว่ามนุษย์แสดงความสำคัญของชนชั้นในอินเดีย ลักษณะร่วมกันประการหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ตะวันนออกซึ่งมีทั้งในประเทศอินเดีย ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี รวมถึงประเทศไทย คือการวาดแบบตัดทอนรูปทรงความเป็นจริงออกไป เช่น การวาดคนจะตัดรายละเอียดรอยย่นบนผิวหนัง กล้ามเนื้อ และรอยยับย่นของเสื้อผ้า รวมถึงการวาดคนจะมีลักษณะของความอ่อนช้อย เป็นต้น การวาดภาพตามแบบสุนทรียศาสตร์ตะวันออกจะนิยมความแบนแบบ 2 มิติ มากกว่าการสร้างความลึกลวงตาอย่างสุนทรียศาสตร์ตะวันตก ภาพจิตรกรรม 2 มิติของตะวันออกจะแบนด้วยการตัดเส้น และสร้างระยะให้ภาพโดยการวางภาพ คือ คนอยู่ด้านหน้า ต้นไม้ แม่น้ำ หรือทะเล และท้องฟ้า ตามลำดับ การสร้างจิตรกรรมในลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ทุกอย่างในภาพไม่ได้เกิดขึ้นจริง คือไม่มีเทพหรือคนตลอดจนสถานที่ดังในภาพ แต่ศิลปินเป็นผู้นำมารวมกัน ภาพดังกล่าวจึงไม่เป็นความจริงแต่เป็นภาพแสดงแทน (representation) ที่ศิลปินใช้กล่าวอ้างถึงอีกสิ่งหนึ่ง

อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล และณัฐพงษ์ พันผิว มีกระบวนการคิดและการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งสอดคล้องกับสุนทรียศาสตร์ของโรลองด์ บาร์ตส์ นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ในประเด็นเรื่อง มายาคติ (Mythology) ที่ถูกแฝงอยู่ในภาษา ศิลปินใช้การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม โดยอิทธิพลดึงบทความทั่วไปมาเน้นคำซึ่งเมื่อคำที่เน้นถูกนำมารวมกันจะเป็นคำไม่สุภาพในภาษาไทย และณัฐพงษ์ดึงสำนวนสติ-สตางค์มาใช้ การจะตีความผลงานของทั้งคู่จำเป็นต้องมีความรู้สำนวนไทยและภาษาไทยในระดับหนึ่ง ในขณะเดียวกันผลงานก็สามารถตีความในความหมายที่แตกต่างกันออกไป จากภาพที่ 3 สิ่งที่ผู้ชมเห็นคือคำที่ถูกเน้นไว้ เมื่อรวมกันจะกลายเป็นคำไม่สุภาพ ในขณะเดียวกันเนื้อหาโดยรวมคือข้อความกล่าวถึงการทำงานของสาสมัครร่วมกับเยาวชน หากเปลี่ยนบริบทของผลงานไม่ใช่เพื่อความดี ความงาม และความจริง แต่เป็นเนื้อหาเชิงเสียดสี ผลงานชิ้นนี้อาจจะกลายเป็นการกล่าวถึงกลุ่มอาสาสมัครในเชิงลบได้เช่นกัน จากภาพที่ 9 สามารถตีความสติ-สตางค์ว่าเป็นคำใช้เรียกบุคคลซึ่งเป็นแรงบันดาลใจของศิลปินได้ว่าเป็นผู้ที่ไม่มีสติ-สตางค์ แต่ในอีกความหมายหนึ่งสามารถตีความได้ว่าบุคคลควรมีสติ-สตางค์ให้ครบถ้วนก่อนจะพิจารณาสิ่งต่างๆ ก็ได้เช่นกัน

> “ศิลปะบำบัด คือศาสตร์ที่นำกระบวนการทำศิลปะและการสร้างสรรค์หลายรูปแบบมาใช้เป็นทางเลือกในการเยียวยาผู้ที่เคยผ่านเหตุการณ์เลวร้าย คนที่มีเรื่องราวที่พูดออกมาไม่ได้ หรือแม้แต่รู้สึกไม่สมดุลทางอารมณ์ ทำให้พวกเขาสามารถแสดงเรื่องราวหรือความรู้สึกภายในได้ผ่านภาพวาดหรืองานศิลปะ นำไปสู่การประเมินสภาวะทางจิตและการเยียวยารักษาเพื่อให้กลับมาสู่สุขภาพใจที่สมดุล...” (Tinnawat Chankloi, 2021)

ลักษณะการใช้ศิลปะบำบัดปรากฏในผลงานของวรรณศิริ บุญเย็น จากภาพที่ 4 วรรณศิริสร้างผลงานจากแมวหนึ่งตัวด้วยผ้าใบ 3 ผืนที่มีขนาดแตกต่างกัน บันทึกช่วงเวลาการรักษาตั้งแต่เริ่มรักษา ระหว่างรักษา และหลังเสร็จสิ้นการรักษา และในขณะเดียวกันกับการสร้างสรรค์ผลงาน จิตใจของศิลปินเองก็ได้รับการเยียวยาด้วยเช่นกัน การช่วยเหลือสัตว์จรจัดจึงเป็นกระบวนการที่ได้ดูแลรักษาและเยียวยาความป่วยไข้ทางกายของสัตว์ และเป็นกระบวนการที่รักษาและเยียวยาทางจิตของศิลปิน และทำให้วรรณศิริรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้นจากการได้ช่วยเหลือ เมื่อสัตว์ที่ได้รับการช่วยเหลือหายจากความเจ็บป่วยทำให้ศิลปินเกิดความภูมิใจต่อสิ่งที่ตนได้ทำและเห็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งกระบวนการรักษาและศิลปะของศิลปินจึงปรากฏลักษณะของกระบวนการของศิลปะบำบัด

นอกจากศิลปะบำบัดแล้วผลงานของวรรณศิริยังมีลักษณะการใช้สีแบบโฟวิสท์ คือการใช้สีที่มีความสดบีบจากหลอดและป้ายบนผ้าใบโดยไม่ได้ผสมในสองภาพเล็กทำให้ภาพเกิดความหมายที่ซ้อนทับกับความหมายเดิมของลัทธิทางศิลปะโฟวิสม์ หรือสัตว์ป่า ในที่นี่อาจจะหมายถึงความเป็นแมวจรจัดไร้เจ้าของ และต้องดิ้นรนเอาชีวิตรอดด้วยตนเอง ผ้าใบขนาดใหญ่ใช้วิธีการลงสีคล้ายกันในฉากหลังของภาพ คือสีสด บีบจากหลอด แต่จุดเด่นของภาพคือแมว ศิลปินกลับเลือกที่จะผสมสีก่อนที่จะป้ายลงบนผืนผ้าใบ ทำให้เกิดความหมายว่า แมวตัวนี้ได้รับการเยียวยารักษาแล้ว อย่างไรก็ตามพื้นหลังหรือภูมิหลังของมันยังคงเป็นแมวจรอยู่ ศิลปินไม่ได้เป็นเจ้าของ เป็นเพียงผู้เยียวยา อีกทางหนึ่งสามารถเชื่อมโยงถึงความหมายที่เปลี่ยนไปของศิลปะโฟวิสม์หลังจากได้รับการยอมรับ คือมีชีวิตชีวาและความกระฉับกระเฉง

3. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี

แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ มีต้นแบบจากพิพิธภัณฑ์ร่วมสมัยศตวรรษที่ 31 ซึ่งดำเนินโครงการโดยคามิน เลิศชัยประเสริฐ ซึ่งจะทำการรวบรวมความดีที่ได้พบเจอ เมื่อมีการจัดศิลปะร่วมสมัยศตวรรษที่ 31 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงกำหนดกรอบความคิดของศิลปินคือ การหาแรงบันดาลใจจากความดีรอบตัว แรงบันดาลใจนี้สามารถเป็นบุคคล สัตว์ สิ่งของ หรือเหตุการณ์รอบตัว โดยมุ่งหวังให้ศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานที่นึกถึงผู้อื่นหรือสิ่งอื่นในสังคมมากกว่าการมองเพียงตัวเอง ดังนั้นศิลปินจึงได้รับแรงบันดาลใจจากความดี ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

3.1 ความดีจากบุคคล

ความดีจากบุคคลเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ง่ายที่สุด เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องการสังคม การสื่อสารระหว่างกัน กิจกรรมที่มีร่วมกัน และความเกี่ยวพันกันในชีวิตประจำวันอื่นๆ ทำให้รับรู้ถึงกันและกันได้มากที่สุด มนุษย์จึงเข้าใจมนุษย์ด้วยกันมากกว่าเข้าใจสายพันธ์ที่แตกต่าง รวมถึงความดีที่มีอยู่ในบุคคลซึ่งอยู่รอบตัว โดยพีระพล จันทร์เทพ นำเสนอความดีของพ่อค้าราดหน้า สุกี้ ตลาดบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย ซึ่งจะขายอาหารให้กับผู้ทุพพลภาพทางร่างกายในราคา 20 บาท อิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล นำเสนอความดีของมูลนิธิ The hub ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี ขณะเดียวกันก็เปลี่ยนมุมมองของผู้ชมต่อกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่าเด็กมีปัญหาให้มองอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นมากกว่าเปลือกนอกที่บุคคลเหล่านั้นแสดงออก และณัฐพงษ์ พันผิว นำเสนอความดีของแบงค์ บุคคลผู้ชอบปั่นจักรยานที่ถูกมองโดยผู้อื่นว่าสติไม่ดี อย่างไรก็ตามเมื่อแบงค์ถูกใช้โดยคนรอบข้างให้ไปซื้อสินค้า แบงค์จะทำให้เสมอ หรือกระทั่งไม่ได้ใช้แบงค์ก็ปั่นจักรยานไปซื้อให้ เช่น เหตุการณ์หนึ่งที่แบงค์ปั่นจักรยานจากกรุงเทพไปตลาดหนองมน จังหวัดชลบุรีเพื่อซื้อข้าวหลามมาให้ยาย เป็นต้น

3.2 ความดีจากสัตว์

ไม่ใช่เพียงมนุษย์ต่อมนุษย์เท่านั้นที่สามารถเห็นความดีซึ่งกันและกันได้ เมื่อมองไปรอบตัวสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ต่างๆ บนโลกล้วนมีความดีเป็นของตัวเองทั้งสิ้น เช่น ในระบบนิเวศในทะเลปลาตัวเล็กช่วยผสมกระแสน้ำอุ่นและน้ำเย็น มูลสัตว์ทะเลทำให้สาหร่ายมีอาหาร และปลาวาฬช่วยให้เกิดสมดุลสำคัญในท้องทะเล เป็นต้น หรือสุนัขที่ช่วยชีวิตสุนัขอีกตัวจากการจมน้ำ แม่แมวที่ให้ลูกเสือดื่มนมจากเต้า วรรณศิริ บุญเย็น เลือกจะนำเสนอความดีของสัตว์ในอีกมุมมองหนึ่ง คือการให้กำลังใจและการปลอบประโลม เนื่องจากวรรณศิริได้ช่วยแมวและสุนัขจรจัดและมีโอกาสได้สัมผัสใกล้ชิดกับสัตว์ที่ตนได้ช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามความดีที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นี้วรรณศิริไม่ได้มองว่าเป็นของตนเอง แต่เป็นของสัตว์ที่ตนเองมีโอกาสได้ช่วยไว้ เนื่องจากการได้ช่วยเหลือและมองดูสัตว์เหล่านี้ค่อยๆ หายจากอาการเจ็บป่วยคือการเยียวยาจิตใจตนเองและสร้างคุณค่าให้แก่การมีชีวิตอยู่ของศิลปิน

3.3 ความดีจากเหตุการณ์

ความดีจากเหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่บุคคลแต่ละบุคคลได้ประสบด้วยตนเองและทำให้เกิดการฉุดคิดหรือเกิดแง่มุมบางอย่างขึ้น ซึ่งความคิดดังกล่าวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือกระตุ้นการตั้งคำถามที่ทำให้ต้องการหาคำตอบ ความดีที่เกิดจากเหตุการณ์อาจจะมีบุคคลหรือสัตว์มาเป็นส่วนเกี่ยวข้อง แต่ไม่ใช่เหตุผลทั้งหมดที่ทำให้เกิดการตระหนักรู้ เนื่องจากมีบริบทของเวลา สถานที่ และเหตุการณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเรียกว่าเป็นความดีที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ ตรีเทพ สิลาไกรลาส นำเสนอความดีของเหตุการณ์ที่ลูกค้ารายหนึ่งของตนเองเสียชีวิตจากการถูกทำร้ายร่างกายขณะที่กำลังใส่เสื้อช็อปที่ตนเองเป็นผู้วาดพระวิษณุกรรม ทำให้เลือกที่จะเปลี่ยนรูปแบบการวาดพระวิษณุกรรมไปเป็นเชิงสวยงามมากกว่าการแสดงการกดข่มสถาบันอาชีวะอื่นๆ ตามคำสั่งจากลูกค้า เหตุการณ์นี้จะเป็นเหตุการณ์สูญเสียที่น่าเศร้าใจ และเหตุการณ์นี้เป็นจุดพลิกผันที่ทำให้บุคคลหนึ่งได้ตระหนักถึงข้อผิดพลาดและกลับไปแก้ไข สำหรับตรีเทพเหตุการณ์นี้จึงเป็นความดีหนึ่งที่มีโอกาสได้สัมผัสด้วยตนเอง

4. ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง

ผลงานศิลปะสามารถเล่าเรื่องราวได้มากกว่าเนื้อหาที่แสดงออก เพราะศิลปะเปรียบเสมือนบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมรูปแบบหนึ่ง สิ่งนี้เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ที่ทำให้คนในยุคหลังสามารถเข้าใจวิถีชีวิตของคนยุคก่อนหน้าได้ แนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทยผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ จึงเลือกวิเคราะห์คุณค่าของความจริงในแง่มุมที่ผลงานแต่ละชิ้นสะท้อนให้เห็น

4.1 ความจริงเชิงรูปธรรม

รูปธรรม คือสิ่งที่สามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น และสัมผัสด้วยผิวหนัง ปรากฏจริงไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎี และมีรูปที่สามารถจับต้องได้

ผลงานของวรรณศิริ บุญเย็น สะท้อนปัญหาสุนัขและแมวจรจัดซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,207 กลุ่มตัวอย่าง ในวันที่ 22 - 25 เมษายน 2562 โดยศูนย์สำรวจความคิดเห็นบ้านสมเด็จโพลล์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า *“ร้อยละ 76.1 คิดว่าปัญหาหมาแมวจรจัดเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่ควรเร่งแก้ไข โดยร้อยละ 87.6 เคยเห็นสุนัขหรือแมวจรจัดบริเวณที่อยู่อาศัย และร้อยละ 74.1 คิดว่าปัญหาสุนัข-แมวจรจัดเกิดจากความมักง่ายของผู้เลี้ยง....”* (Thairath Online, 2021)

อีกประเด็นปัญหาหนึ่งที่สังคมยังไม่สามารถแก้ไขได้สะท้อนในผลงานของตรีเทพ สิลาไกรลาส ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน ช่วงวัยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงด้านฮอร์โมนและทางกายวิภาคของสมอง คือปัญหาความเป็นศัตรูระหว่างสถาบันและการใช้ความรุนแรง สิ่งนี้เป็นค่านิยมที่ปลูกฝังในสถาบันการศึกษาที่มองว่าความรุนแรงเป็นสิ่งที่แสดงความเท่ห์ ปัญหาที่ซ่อนในความรุนแรงนี้คือปัญหาครอบครัวและสถาบันการศึกษา

4.2 ความจริงเชิงนามธรรม

นามธรรม คือสิ่งที่ไม่มีรูป หรือสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น และสัมผัสด้วยผิวหนัง แต่เป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ผ่านความรู้สึก หรือสัมผัสทางใจ

สิ่งหนึ่งที่สะท้อนผ่านผลงานของณัฐพงษ์ พันผิวและอิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุล คือการตัดสินรวมถึงการให้คุณค่าผู้อื่นผ่านรูปลักษณ์ภายนอก สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาซึ่งมนุษย์ลดทอนคุณค่าของมนุษย์ด้วยกันและการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดบาดแผลทางจิตใจ สังคมไทยมองกลุ่มเด็กเยาวชนผู้ประสบปัญหาว่าเด็กมีปัญหา ซึ่งความทั้งสองคำมีความหมายที่แตกต่างกันอย่างมาก เยาวชนผู้ประสบปัญหามีความหมายถึงผู้ที่ได้รับปัญหา แต่เด็กมีปัญหากลับเป็นคำที่เรียกเยาวชนผู้สร้างปัญหา และการจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้คือการแก้ไขทัศนคติของคน อย่างไรก็ตามทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการหลอมรวมของวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทำให้ยากต่อการแก้ไข

ผลงานของพีระพล จันทร์เทพ แสดงการให้เห็นความมีน้ำใจในหมู่ชนชั้นล่างทางเศรษฐกิจในสังคม อาหารคือปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และมีคนชนชั้นแรงงานและชนชั้นล่างจำนวนมากในกรุงเทพที่มีเงินเพียงพอแค่เลี้ยงปากท้องเท่านั้น สิ่งนี้จึงเป็นดังคำยืนยันถึงความเข้าอกเข้าใจ และความเห็นใจกันในหมู่ที่มีวิถีชีวิตคล้ายกัน

แม้ว่าลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริงที่ปรากฏในแนวทางการสร้างสรรค์เชิงมุ่งเน้นคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในสังคมไทย ผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ จะสะท้อนปัญหาในสังคม แต่การนำเสนอปัญหาเหล่านี้ในรูปแบบศิลปะสามารถช่วยให้เกิดการตั้งคำถาม และสร้างข้อสงสัยให้แก่ผู้ชมได้เกิดความตระหนักรู้ เช่นผลงานของอิทธิพล ศักดิ์เจริญชัยกุลที่ทำให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของกลุ่มเยาวชนผู้ประสบปัญหา หรือผลงานของตรีเทพ สิลาไกรลาสที่ทำให้ทุกคนต้องตระหนักถึงผลที่ตามมาจากการกระทำของตน และการหาวิธีการแก้ปัญหาเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งนี้คือการเริ่มต้นมองปัญหาเพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยเชื่อว่าแม้สังคมจะหมดสิ้นซึ่งปัญหา ความดีและความงามก็จะยังคงปรากฏอยู่เช่นเดิม

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณค่าความงาม ความดี ความจริง ในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตจริงในสังคมได้มากขึ้น จะเห็นว่าผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะที่กล่าวมาข้างต้นได้สะท้อนประเด็นสำคัญทั้งในด้านความดี ความงาม และความจริงของสังคม อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางการศึกษาการสร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบันให้สื่อสารคุณค่าเชิงสังคมศาสตร์ได้มากขึ้น ซึ่งตอบโจทย์ในเรื่องของการทำให้เยาวชนที่กำลังศึกษาหรือสนใจศิลปะร่วมสมัยได้เรียนรู้และเข้าใจทุกขั้นตอนของกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ของการสร้างสรรค์ เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน และส่งเสริมให้เยาวชนนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวทางใหม่สามารถนำเอาองค์ความรู้ไปปรับใช้กับทัศนคติและกระบวนการสร้างสรรค์ของตนเองกับสังคมได้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มศิลปินอาสาสมัครประกอบไปด้วยลักษณะของการสร้างสรรค์ผลงานภายใต้สาระสำคัญ 4 ประการคือ 1) กระบวนการทางความคิด 2) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความงาม 3) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความดี 4) ลักษณะความสอดคล้องกับคุณค่าความจริง โดยผลการวิจัยครั้งนี้ให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้ 1) ผู้วิจัยส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในภายใต้หัวข้อ ความดี ความงาม และความจริง ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2) ผู้วิจัยเปิดรับอาสาสมัครทั้งนักศึกษาและบุคคลทั่วไปเพื่อเข้าร่วมในโครงการที่ชื่อว่า “31st Century Museum of Contemporary Spirit in Bangkok (at Poh-Chang Academy of Arts)” และ 3) ผู้วิจัยได้จัดแสดงผลงานศิลปกรรม ณ หอศิลป์ อาคารพิพิธภัณฑ์เพาะช่างเฉลิมพระเกียรติ ในวันที่ 6 ตุลาคม ถึง 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 และจัดทำสูจิบัตรทั้งจัดพิมพ์และเผยแพร่ออนไลน์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปและผู้ที่สนใจเห็นความเป็นไปได้ของกระบวนการสร้างสรรค์ และวิธีคิด หรือมุมมองใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม อีกทั้งผลงานการสร้างสรรค์จำนวนนี้ยังสามารถส่งเสริมให้รับรู้ถึงคุณค่าความงาม ความดี และความจริงในศิลปะให้สัมพันธ์กับชีวิตในสังคมได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยตัดสินใจใช้วิจัยเชิงปฏิบัติที่เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อความเหมาะสมในการดำเนินงาน หากผู้ที่ต้องการต่อยอดใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นผลตอบ

รับจากผู้ชมในเชิงปริมาณและสามารถแสดงให้เห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อผู้ชม ย่อมสามารถสร้างผลการวิจัยที่น่าสนใจได้มากยิ่งขึ้น

2. ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยในกลุ่มเยาวชนทำให้การแสดงผลงานเกิดขึ้นในพื้นที่ขนาดเล็ก หากผู้สนใจต้องการขยายขนาดการวิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดมาตรฐานหัวข้อที่ชัดเจนในการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น กำหนดจำนวนผู้ที่สามารถเข้าชมผลงาน เพื่อสร้างความสอดคล้องกับวิธีการเผยแพร่ผลงาน

3.ผู้วิจัยขออนุญาตกล่าวขอบคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยเพาะช่าง เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ในฐานะองค์กรต้นสังกัดทางสายงาน ที่เปิดโอกาสและให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนนักวิจัยทุกรุ่นทุกวิทยาเขตอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

References

Poolthongdeewattana, O. (2018). Aesthetics of the Baroque and Rococo periods. History of Western Aesthetics, Place of Print: Silpakorn University.

Phasaporn, T. (2016). Kamin's Conceptual Art. Lertchai Prasert: Museum of Contemporary Spirit of the 31st Century. (Master of Arts Thesis). Silpakorn University. Bangkok

Tinnawat, C. (2021). Unable to speak, must be told through pictures: Understanding art therapy through Stranger Things and Parasite. Retrieved August 13, 2021, from https://adaymagazine.com /art-therapy- stranger- things-parasite

Thairath Online. (2021). Survey results of Bangkok people: 76.1% stray dogs and cats. It is a social problem that must be urgently solved. Retrieved August 13, 2021, from https://www.thairath.co.th/news/local /1555731

การประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร

THE TRADITIONAL VOCAL COMPOSITION STYLE OF KRUSOMCHAI TABPORN

ภัทรเมธา พัวสุวรรณ, บำรุง พาทยกุล, และ นพคุณ สุดประเสริฐ
Pattaramaytaa Puasuwan,Dr. Bamrung Patayakul, and Noppakun Sudprasert
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
Bunditpatanasilpa Institute
Email: sakipat@msn.com

Received 11 October 2022**; Revised** 21 November 2022**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร 2) เพื่อศึกษาแนวคิดการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร 3) เพื่อศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสมชาย ทับพร และบุคคลที่มีส่วนร่วมในการแสดงเกี่ยวกับผลงานที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า ครูสมชาย ทับพร เกิดวันที่ 26 มิถุนายน 2491 เป็นบุตรชายของนายชิตและนางเจือ ทับพรมีพี่น้อง จำนวน 11 คน สมรสกับนางอรทัย ทับพร มีบุตรร่วมกันจำนวน 3 คน ครูสมชาย ทับพร ได้รับความรู้จากครูทางด้านดนตรีและการขับร้องเพลงไทย จำนวน 33 ท่าน มีประสบการณ์ในวงการดนตรีไทยอย่างยาวนานมากว่า 60 ปี ทำให้ครูสมชาย ทับพร มีผลงานที่สร้างสรรค์ไว้มากมาย คือ 1) การประพันธ์ทางขับร้อง 68 เพลง 2) การประพันธ์บทขับร้อง 9 บท 3) การบรรจุเพลงร้อง 61 ชุด 4) การบันทึกแถบเสียง 68 ชุด 5) การบันทึก CD 10 ชุด แนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร คือ 1) การสังเกต ประสบการณ์ และหลักการทางด้านดนตรีและการขับร้อง 2) การพิจารณาจากบทประพันธ์ 3) การได้รับคำปรึกษาและคำแนะนำจากประสบการณ์ ความรู้ ของครูเสรี หวังในธรรม (ศิลปินแห่งชาติ) 4) การคำนึงถึงสำเนียงเพลงและเชื้อชาติของตัวละคร 5) การนำทำนองเพลงไทยสากลมาประดิษฐ์เป็นทางขับร้อง 6) วิธีการสอดแทรกท่วงทำนองขับร้องด้วยวิธีเพิ่มคำร้องสร้อย การดำเนินทำนอง ทางขับร้องประกอบด้วยคำร้องเป็นส่วนใหญ่และมีทำนองเอื้อนไม่มาก โดยใช้กลวิธีการเน้นเสียงเน้นคำเพื่อเน้นและสร้างอารมณ์ให้กับตัวละคร

คำสำคัญ: การประพันธ์; ทางขับร้อง; ครูสมชาย ทับพร.

Abstract

The study titled “The Traditional Vocal Composition Style of Kru Somchai Tabporn” aimed 1) to study the history and works of Kru Somchai Tabporn, 2) to study the concept of vocal composition as employed by Kru Somchai Tabporn, and 3) to analyze the traditional

vocal composition style of Kru Somchai Tabporn. Data were collected from interviews with Kru Somchai Tabporn and persons involved in the performance of his compositions. This data was then synthesized and analyzed using relevant concepts and theories.

The findings revealed that Kru Somchai Tabporn was born on June 26, 2491, as the son of Mr. Chit and Mrs. Jue. Tabporn. He has eleven siblings. He was married to Mrs. Orathai Tabporn and he has three children. He has more than 60 years of experience in the Thai music industry. Kru Somchai Tubporn has many creative works, namely: 1) 68 vocal compositions, 2) 9 vocal compositions, 3) 61 vocal song compositions, 4) 68 soundbar recordings, and 5) 10 CD recordings. The concepts of the vocal compositions of Kru Somchai Thapporn were 1) Observation, experience, and principles of music and vocals; 2) Consideration of poetry, 3) Consultation and guidance from the experience and knowledge of Kru Seri Wangnaitham (National Artist), 4) Sensitivity to the accent and ethnicity of the characters, 5) Utilization of Thai international melody in developing a unique approach to vocal composition, 6) Incorporation of melodies to enhance singing, with the chorus primarily featuring petitions rather than extensive melodies. Additionally, accent tactics are employed to emphasize words and evoke emotion in the characters.

Keywords: Composition; Vocal style; Kru Somchai Tabporn.

บทนำ

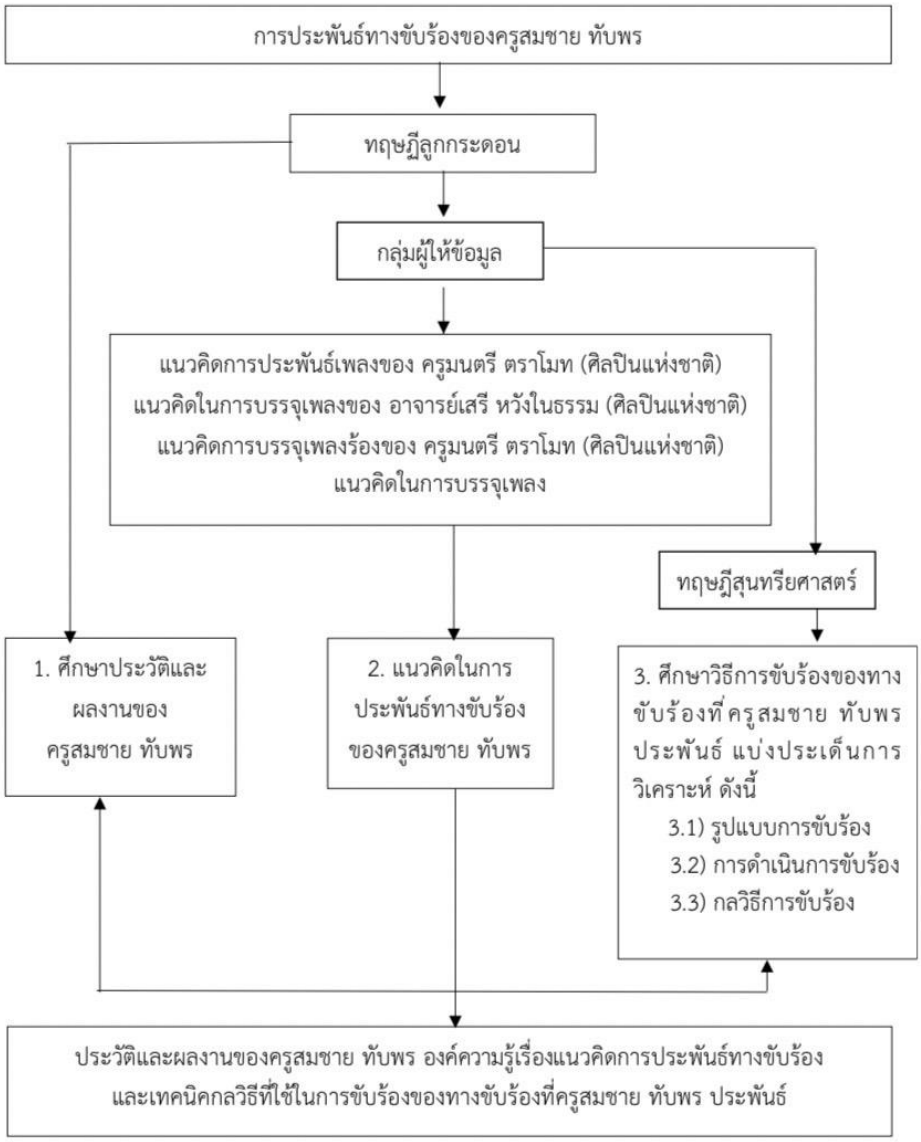
ศิลปะสิ่งที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดสร้างของมนุษย์ถือกำเนิดมาโดยไม่มีข้อจำกัดหรือกฎข้อห้ามบังคับใดๆ เพราะขึ้นชื่อว่าศิลปะย่อมมีความงดงาม ส่วนจะมากหรือน้อยก็สุดแต่ความคิดความสามารถของมนุษย์แต่ละบุคคลว่าจะมีความเข้าใจหรือมองเห็นได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งศิลปะจะแบ่งแยกออกได้หลากหลายรูปแบบ อาทิ ศิลปะรูปวาดปูนปั้น ศิลปะการฟ้อนรำ ศิลปะการบรรเลงดนตรีและศิลปะการขับร้อง เป็นต้น ศิลปะไม่มีคำว่าหยุดนิ่งมีแต่จะพัฒนาไปข้างหน้ายิ่งผ่านกาลเวลาไปมากเท่าไหร่ ศิลปะก็จะมีการรับและแลกเปลี่ยนกันไปตามวันเวลาเสมอไม่ว่าจะเป็นศิลปะจากชนชาวตะวันตกหรือศิลปะจากชนชาติใกล้เคียง จนบางครั้งมนุษย์เราก็หลงและลืมเลือนศิลปะที่มีมาแต่เดิมไปอย่างสิ้นเชิง

คีตศิลป์ไทยหรือการขับร้องเพลงไทย เป็นศิลปะแขนงหนึ่งศาสตร์แห่งการใช้เสียงศิลปะที่ถูกลืมเลือนไปตามยุคสมัย แต่ก็ใช่ว่าจะมิมีผู้สืบทอดศิลปะสาขานี้เลยเพียงแต่มีจำนวนน้อยเท่านั้นเอง การร่ำเรียนวิชาคีตศิลป์ไทยนั้นผู้เรียนจำเป็นจะต้องอาศัยความอดทน การฝึกฝน รวมถึงต้องมีใจรักและความเอาใจใส่เป็นอย่างสูง เพราะวิชาคีตศิลป์ไทยเป็นวิชาที่ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่มีอุปกรณ์เป็นชิ้นส่วนให้สัมผัสอุปกรณ์ที่ใช้ล้วนแต่เป็นอวัยวะที่อยู่ภายในร่างกายของเรา ดังนั้นผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจด้วยตนเองโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทางให้ เหตุผลนี้เองที่ทำให้มีผู้สนใจเรียนในสาขาวิชานี้น้อยลงทุกวัน นอกจากการขับร้องเพลงไทยแล้วผู้ขับร้องที่ดีก็ควรที่จะสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีให้ได้ เพื่อจะได้มีความเข้าใจในการรับร้องส่งร้อง และมีความแม่นยำในการจดจำเสียงดนตรีเวลาจะขับร้อง นักร้องบางคนที่สามารถบรรเลงเครื่องดนตรี

ได้ก็สามารถที่จะพัฒนาจนถึงขั้นแต่งทางร้องได้เอง โดยอาศัยประสบการณ์ทางด้านคีตศิลป์ไทยและประสบการณ์ทางด้านการบรรเลงดนตรีไทย ซึ่งปัจจุบันก็แทบจะหาไม่ได้แล้ว ซึ่งครูสมชาย ทับพร ผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร เป็นบุคลากรทางด้านคีตศิลป์ไทยท่านหนึ่งที่มีความความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีและคีตศิลป์ไทยเป็นอย่างมาก ด้วยประสบการณ์ที่สั่งสมมามากกว่า 60 ปี และยังเป็นครูอีกท่านหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงและองค์ความรู้ต่างๆจากครูมากมาย เช่น ครูมนตรี ตราโมท (ศิลปินแห่งชาติ) ครูท้วม ประสิทธิกุล (ศิลปินแห่งชาติ) คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ) ครูอุษา สุคันธมาลัย ครูศรีนาฏ เสริมศิริ ครูพริ้ง กาญจนผลิน ครูเฉลิม บัวทั่ง ครูแช่มช้อย ดุริยพันธ์ ครูสุดา เขียววิจิตร ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต (ศิลปินแห่งชาติ) ครูประเวช กุมุท (ศิลปินแห่งชาติ) ครูเสรี หวังในธรรม (ศิลปินแห่งชาติ)ครูแจ้ง คล้ายสีทอง (ศิลปินแห่งชาติ) ครูลอย รัตนทัศนียครูแสวง วิเศษสุดครูละเมียด ทับสุขครูศิริ วิชเวช (ศิลปินแห่งชาติ) ครูจันทนา พิจิตคุรุการ เป็นต้น ครูสมชาย ทับพร ได้นำความรู้ต่างๆที่ได้รับถ่ายทอดนำมาประดิษฐ์คิดค้นและสร้างสรรค์ผลงานไว้มากมาย ซึ่งล้วนแต่ได้รับความนิยมและนำออกแสดงอยู่เป็นประจำเมื่อมีโอกาสสมควร เช่น ระบำอัปสรานฤมิต ระบำชักคะเย่อ ระบำชาวบ้าน เพลงบุหงามาลตี เพลงจีนใหม่ เพลงกุหลาบมาเลย์ เพลงกุหลาบเมาะลำเลิง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเพลงอีกไม่น้อยที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้แต่งทางร้องขึ้นมาใหม่โดยนำมาจากทำนองดนตรีที่มีอยู่อยู่เดิม เช่น เพลงพญาสมุทร เพลงกระโปรงทอง เพลงพระเมรุทอง เพลงเจดีย์ทอง เพลงเงี้ยวเวียงจันทร์ เพลงเมาเย เพลงเงี้ยวระเริง เพลงเงี้ยวชมดอย เพลงจีนแดง เพลงฝรั่งเขียว เพลงฝรั่งริบโบ เพลงมาร์ชเบอร์ 1 เป็นต้น ซึ่งเพลงเหล่านี้ถูกบรรจุและสอดแทรกอยู่ในละครของกรมศิลปากรเสมอมาไม่ว่าจะเป็น ละครเรื่องผู้ชนะสิบทิศ ละครเรื่องพม่าเสียเมือง ละครเรื่องสามก๊ก เป็นต้น ด้วยผลงานและความรู้ความสามารถทั้งหมดที่มีประกอบกับผลงานที่ประจักษ์ต่อสายตาทุกๆคน จึงทำให้ครูสมชาย ทับพร เป็นครูที่ทุกๆคนให้ความเคารพรักและเป็นที่นับหน้าถือตาต่อวงการดนตรีคีตศิลป์ไทยเสมอมา

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการประพันธ์เพลงทางร้องของครูสมชาย ทับพร เพื่อวิเคราะห์เอาองค์ความรู้ต่างๆที่ครูสมชาย ทับพร นำมาใช้ในการประพันธ์เพลงร้องรวมถึงอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงครูสมชาย ทับพร ที่ปรากฏอยู่ในเพลงร้องต่างๆ ว่าเหตุเพลงที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์จึงได้รับความนิยมชมชอบต่อผู้ที่ได้รับชมรับฟัง และเหตุใดจึงคงอยู่มาได้จนถึงปัจจุบันนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร
2. ศึกษาแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร
3. ศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1.บุคลากรผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งบุคลากรผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง โดยผู้ให้ข้อมูลรองแบ่งแยกออก เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนักร้อง ด้านนักดนตรี ด้านศิลปินนักแสดง

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร แนวคิด ในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร รวมไปถึงวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ จากแถบบันทึกเสียงประกอบการแสดง วีดีโอบันทึกภาพการแสดงที่ครูสมชาย ทับพร ได้ขับร้องหรือควบคุมการขับร้อง ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกเพลงเพื่อนำมาวิเคราะห์ ตามประเภทของรสวรรณคดี ประเภทละ 3 เพลง ดังนี้

ประเภทที่ 1 เสาวรสจนีย์ จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงตะเลงคะนอง เพลงพม่าระเริง เพลงกระต่ายเต้น

ประเภทที่ 2 นารีปราโมทย์ จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงแขกฮินดู เพลงคู่ถนอมนวล เพลงช่อทองกวาว

ประเภทที่ 3 พิโรธวาทัง จำนวน 3 เพลง ได้แก่เพลงปทุมมาลย์ เพลงจีนแดง เพลงอาชีกัง

ประเภทที่ 4 ศัลปังคพิสัย จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงพม่าระทม เพลงเจินจาม เพลงพญาสมุทร

โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 1 ท่าน ดังนี้

1. ครูสมชาย ทับพร ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านคีตศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง

1.2.1 ด้านนักร้อง

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการขับร้องและลักษณะเฉพาะของเพลงแต่ละเพลงที่ครูสมชายทับพรเป็นผู้ประพันธ์ โดยสัมภาษณ์จากลูกศิษย์ของครูสมชาย ทับพร ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 3 ท่าน คือ กลุ่มนักร้องชายและกลุ่มนักร้องหญิง ดังนี้

กลุ่มนักร้องชาย

1. นายกัญจนปกรณ์ แสดงหาญ ตำแหน่งคีตศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2. นายกิตติคุณ อยู่เจริญ ตำแหน่งคีตศิลปินชำนาญงาน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. นายเกียรติศักดิ์ ร่มสันเทียะ ตำแหน่งคีตศิลปินชำนาญงาน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

กลุ่มนักร้องหญิง

1. นางสาวกานต์สิณี สังเวียนทอง ตำแหน่งคีตศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2.นางสาวภมรรัตน์ โพธิ์สัตย์ ตำแหน่งคีตศิลปินชำนาญงาน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3.นางสาวสุภาภรณ์ ลาสอาด ตำแหน่งคีตศิลปินปฏิบัติงาน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

1.2.2 ด้านนักดนตรี

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของเพลงขับร้องแต่ละเพลงที่ครูสมชาย ทับพรเป็นผู้ประพันธ์ โดยสัมภาษณ์จากนักดนตรีที่เคยได้ร่วมบรรเลงผลงานการประพันธ์ที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ทางขับร้อง จำนวน 3ท่าน ได้แก่

1. นายไชยยะ ทางมีศรีตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย สำนักการสังคีตกรมศิลปากร

2. นายอุทัยปานประยูรตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. นายปี๊บ คงลายทอง(ศิลปินแห่งชาติ) ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

1.2.3 ด้านศิลปินนักแสดง

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของเพลงขับร้องแต่ละเพลงที่ครูสมชาย ทับพรเป็นผู้ประพันธ์โดยสัมภาษณ์จากศิลปินนักแสดงที่เคยได้แสดงในบทบาทหรือชุดการแสดงที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะเด่นและอารมณ์ความรู้สึกของเพลงแต่ละเพลงที่ครูสมชาย ทับพรเป็นผู้ประพันธ์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ (ศิลปินแห่งชาติ) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

2. นายปกรณ์ พรพิสุทธิ์ นักวิชาการละครและดนตรีเชี่ยวชาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. นางวันทนีย์ ม่วงบุญ นักวิชาการละครและดนตรีเชี่ยวชาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบแก้ไขก่อนนำออกสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมและการจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการศึกษา วิเคราะห์และนำมาสังเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร โดยผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจาก หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ สูจิบัตร วิทยานิพนธ์ และวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง

3.3 ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ โดยผู้วิจัยทำการสืบค้น ข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสืบค้นแถบบันทึกเสียงประกอบการแสดง วีดีโอบันทึกภาพการแสดง ที่ครูสมชาย ทับพร ขับร้องหรือควบคุมการขับร้อง เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จาก เอกสาร การสัมภาษณ์ การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ มาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์จดบันทึกและใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัย

4. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียง จำแนก และตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบทฤษฎีลูกกระดอน ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ (2559, น. 1) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลมีความถูกต้องและครบถ้วนจริงหรือไม่ โดยตรวจสอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากบุคคลรอบข้างที่ได้มีโอกาสได้รับการถ่ายทอด ได้ร่วมบรรเลงและได้ร่วมแสดงในผลงานเพลงที่ครูสมชาย เป็นผู้ประพันธ์ว่าข้อมูลที่ทำการรวบรวมมานั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นจากเอกสารต่าง ๆ อินเตอร์เน็ต เว็บไซต์ และการสัมภาษณ์ มาแยกแยะจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร
3. ศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์

6. การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ

บทที่ 4 ศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร

บทที่ 5 ศึกษาแนวคิดและวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์

บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร เกิดวันที่ 26 มิถุนายน 2491 มีพี่น้อง จำนวน 11 คน สมรสกับนางอรทัย ทับพร (สกุลเดิม กันเรือง) มีบุตรร่วมกันจำนวน 3 คน อยู่ที่บ้านเลขที่ 36 แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 ครูสมชาย ทับพร สำเร็จการศึกษาระดับอนุบาล ในปี พ.ศ. 2496 จากโรงเรียนปรุงศิลป์ สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาในปี พ.ศ. 2499 จากโรงเรียนวัดไทยเจริญ (เดิมชื่อวัดบ้านจีน) สำเร็จการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2505 จากโรงเรียนวัดน้อยใน และสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นต้นในปี พ.ศ. 2507 จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การศึกษาทางด้านดนตรีคีตศิลป์ไทย ครูสมชาย ทับพร เรียนขับร้องเพลงไทยกับคุณครูบำรุง สอนสังข์ ครูกาหลง พึ่งทองคำ ครูเล็ก เกตรา ครูสงัด ภูเขาทอง ครูสุรางค์ ดุริยพันธ์ ครูเสรี หวังในธรรม ครูท้วม ประสิทธิกุล (ศิลปินแห่งชาติ) คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ) ครูละเมียด ทับสุข ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน (ศิลปินแห่งชาติ) ครูบุญชู รอดประสิทธิ์ ครูปลัดฟ้อย ทองอิ่ม ครูสนอง อ่ำแสง ครูแสวง วิเศษสุด ครูศิริ วิชเวช (ศิลปินแห่งชาติ) ครูจันทนา พิจิตคุรุการ ถือได้ว่าครูสมชาย ทับพร ได้รับความรู้ทางด้านดนตรีและการขับร้องเพลงไทยจากครูทางด้านดนตรีคีตศิลป์ไทยจำนวน 33 ท่าน ซึ่งมีผู้ที่ถูกยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ จำนวน 10 ท่าน

การศึกษาผลงานครูสมชาย ทับพร มีผลงานด้านการประพันธ์ทำนองเพลง ทั้งทำนองเพลงไทยและเพลงไทยสากล โดยแบ่งเป็นทำนองเพลงไทยสากล จำนวน 2 เพลง เพลงไทยจำนวน 9 เพลง นอกจากนี้ ครูสมชาย ทับพร ได้ประพันธ์เพลงโดยการนำทำนองหลักทางดนตรีมาประดิษฐ์เป็นทำนองทางขับร้องขึ้นใหม่ บรรจุอยู่ในการแสดงละครของกรมศิลปากร จำนวน 3 เรื่อง และผลงานการบรรเลงจำนวน 1 ชุด ดังนี้

1. เรื่องผู้ชนะสิบทิศ จำนวน 41 เพลง
2. เรื่องสามก๊ก กั้นหยั่นคู่ ตอน เทพบุตรแห่งเสียงสาน จำนวน 11 เพลง
3. เรื่องอาบูฮะซัน ตอน ลองใจ จำนวน 8 เพลง
4. เพลงชุดมโนมัยจำนวน 8 เพลง

นอกจากนี้ครูสมชาย ทับพร ยังประดิษฐ์ทำนองสร้อยเพื่อใช้สอดแทรกในท่วงทำนองทางร้อง เพื่อให้เพลงร้องมีความโดดเด่นและสอดคล้องกับตัวละคร จำนวน 3 เพลง ประพันธ์บทขับร้องประกอบการแสดง จำนวน 10 ชุด และมีผลงานการบรรจุเพลงจำนวน 62 ชุดโดยแบ่งเป็นการแสดงเรื่องผู้ชนะสิบทิศ 1 ชุด จำนวน 60 ตอน การแสดงเรื่องราชาธิราช 1 ชุด จำนวน 8 ตอน และการแสดงอื่น ๆ อีก 60 ชุด นอกจากนี้ยังมีผลงานการบันทึกแถบเสียงจำนวน 68 ชุด และผลงานการบันทึกแถบเสียงประเภทซีดี (CD) จำนวน 10 ชุด มีผลงานเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ 1 เล่ม ชื่อว่า “เพลงภาษานานาชาติ” และยังมีผลงานการขับร้องเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ YouTube Facebook ร่วมกับวงดนตรีจำนวน 8 วง ผลงานการขับร้องประกอบภาพยนตร์จำนวน 4 เรื่อง

1.2 ผลการศึกษาแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร

จากการศึกษาแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร พบว่า มีการใช้แนวคิดในการประพันธ์ทำนองทางขับร้อง ดังนี้

1. การประพันธ์ทางขับร้องโดยใช้การสังเกต ประสบการณ์ และหลักการทางด้านดนตรีและการขับร้อง ด้วยวิธีการนำทำนองหลักมาประพันธ์ โดยยึดลูกตก โครงสร้างเพลง และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอด ซึมซับ จดจำ มาเป็นแนวทางในการประพันธ์ทางขับร้องให้เป็นไปตามหลักดุริยางคศิลป์และเหมาะสมกับการแสดงแต่ละประเภท

2. การประพันธ์ทางขับร้องโดยใช้การพิจารณาจากบทประพันธ์ที่ใช้สำหรับขับร้องประกอบการแสดง เนื้อหาเรื่องราวของบทละครที่ต้องการประพันธ์ทางขับร้อง มาวิเคราะห์ตีความหมายตามอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ และยึดเป็นแนวทางในการประพันธ์ทางขับร้องให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องราวนั้น ๆ

3. การประพันธ์ทางขับร้องโดยการได้รับคำปรึกษา และคำแนะนำจากครูเสรี หวังในธรรม (ศิลปินแห่งชาติ) ซึ่งในการแสดงละครผู้ชนะสิบทิศ ครูสมชาย ทับพร ได้รับมอบหมายจากครูเสรี หวังในธรรม(ศิลปินแห่งชาติ) ให้บรรจุเพลงร้อง แต่เนื่องด้วยเป็นละครที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่เคยมีการจัดแสดงมาก่อน ครูสมชาย ทับพร จึงต้องประพันธ์ทางขับร้องขึ้นมาใหม่เพื่อมิให้ซ้ำกับการบรรจุเพลงในละครเรื่องอื่น ๆ ดังนั้นครูสมชาย ทับพร จึงยึดแนวคิดการประพันธ์ทางขับร้องจากการให้คำปรึกษาและคำแนะนำของครูเสรี หวังในธรรม(ศิลปินแห่งชาติ) ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์บทการแสดงเรื่องผู้ชนะสิบทิศ เพื่อให้เพลงร้องต่างๆ มีความเหมาะสม และให้อารมณ์ความรู้สึกตามที่ผู้ประพันธ์บทต้องการ

4. การประพันธ์ทางขับร้องโดยการคำนึงถึงสำเนียงเพลง โดยประพันธ์ทางขับร้องให้มีความสอดคล้องกับสำเนียงภาษา อันจะบ่งบอกให้เห็นถึงเชื้อชาติของตัวละครนั้น ๆ และเป็นการเพิ่มสุนทรียรสในการรับชมและรับฟังให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับการแสดง

5. การประพันธ์ทางขับร้องโดยการนำทำนองเพลงไทยสากลที่มีทำนองที่ไพเราะและสอดคล้องกับอารมณ์ของตัวละคร มาประดิษฐ์เป็นทางขับร้อง

6. การประพันธ์ทางขับร้องโดยวิธีการสอดแทรกท่วงทำนองขับร้องด้วยวิธีเพิ่มทำนองคำร้องสร้อย เพื่อเอื้ออำนวยต่อการแสดงอากัปกิริยาของตัวแสดง ทั้งยังเป็นการสร้างความน่าสนใจให้กับการแสดง ในการรับชมและรับฟังให้เกินสุนทรียรสมากขึ้น โดยคำร้องสร้อยอาจจะเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ทั่วไป หรืออาจจะเป็นภาษาที่บ่งบอกถึงสำเนียงและเชื้อชาติของตัวละครนั้น ๆ

ด้วยความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ทำให้ครูสมชาย ทับพร สามารถที่จะนำสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็น มาเป็นแนวทางในการสรรค์สร้างทางขับร้องที่มีความไพเราะและเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลที่ได้รับชมและรับฟัง ว่าแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร นี้มีความเหมาะสมและให้อารมณ์ความรู้สึกได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

1.3 ผลการศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์

จากการศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์ เพลงส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำร้องเป็นหลัก ไม่นิยมขับร้องด้วยเอื้อน แต่ใช้วิธีการเน้นเสียงเน้นคำร้องและการสื่อสารด้วยอารมณ์ความรู้สึกผ่านน้ำเสียงของผู้ขับร้อง เพื่อบรรยายบรรยากาศของฉากการแสดง บรรยายบุคลิก ลักษณะกิริยาของตัวละครหรือบรรยายความรู้สึกของตัวละครในขณะนั้น ผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น คำร้อง บทร้อง ทำนองร้อง และจังหวะ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งตามประเภทของอารมณ์เพลง จำนวน 4 ประเภท ประเภทละ 3 เพลง รวม 12 เพลง ดังนี้

ประเภทที่ 1 เสาวรสจนีย์ ได้แก่ เพลงตะเลงคะนอง เพลงพม่าระเริง เพลงกระต่ายเต้น

ประเภทที่ 2 นารีปราโมทย์ ได้แก่ เพลงแขกฮินดู เพลงคู่ณอมนวล เพลงช่อทองกวาว

ประเภทที่ 3 พิโรธวาทัง ได้แก่ เพลงปทุมมาลย์ เพลงจีนแดง เพลงอาชีกัง

ประเภทที่ 4 ศัลปังคพิสัย ได้แก่ เพลงพม่าระทม เพลงเจินจาม เพลงพญาสมุทร

การขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์ จะเน้นการขับร้องโดยใช้ผู้ขับร้องเพียงคนเดียว หรือเรียกว่าการขับร้องเดี่ยว เพื่อให้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครนั้น ๆ ให้มีความชัดเจน เสมือนว่าผู้ขับร้องมีบทบาทเป็นตัวละครตัวนั้น บางช่วงของทำนองร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์มีการสอดแทรกท่วงทำนองคำร้องที่เรียกว่า สร้อย เพื่อให้เกิดอารมณ์และรู้สึกของสำเนียงเพลง แสดงถึงเชื้อชาติของตัวละครนั้นด้วย การขับร้องสร้อยจะมี 2 แบบ คือ การขับร้องสร้อยโดยวิธีการขับร้องหมู่หญิง เช่น เพลงพม่าระเริง เพลงแขกฮินดู และการขับร้องสร้อยโดยวิธีการขับร้องหมู่ชายและหญิง เช่น เพลงตะเลงคะนอง เป็นต้น

การขับร้องเพลงทั้ง 4 ประเภท จำนวน 12 เพลง ผู้วิจัยพบวิธีการขับร้องที่สอดแทรกเทคนิคกลวิธี ที่สอดแทรกอยู่ในท่วงทำนองเพลง ดังนี้

1. การเน้นเสียงเน้นคำโดยวิธีการใส่น้ำหนักเสียงลงไปในคำร้องหรือเสียงเอื้อน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และทำให้คำร้องหรือเสียงเอื้อนมีความโดดเด่นขึ้นมา

2. การลักจังหวะโดยวิธีการร้องแบบรวบคำร้องให้เร็วและจบคำร้องกว่าจังหวะ อันจะทำให้คำร้องไม่แยกออกจากกันและได้ความหมายที่ชัดเจน

3.การใช้เสียงหนักเสียงเบาโดยวิธีการผ่อนน้ำหนักเสียงที่เบากว่าเสียงก่อนหน้า เพื่อทำให้เกิดความแตกต่างและทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่มากขึ้น

4. การครั่นเสียงโดยวิธีการทำให้เสียงเกิดการสั้นสะเทือนภายในลำคอเพียงเล็กน้อย คล้ายการกระทบแต่จะเบาและสั้นกว่าทั้งนี้เพื่อทำให้ทำนองขับร้องให้มีชั้นเชิงและไพเราะมากขึ้น

5. การใช้หางเสียงโดยวิธีการผลักเสียงสุดท้ายของคำร้องหรือเสียงเอื้อนนั้นขึ้นไปจบที่เสียงนาสิก ซึ่งจะทำให้เกิดความไพเราะและคำร้องมีชัดเจนมากขึ้น

6. การกระทบเสียงโดยวิธีการทำให้เสียงสั่นสะเทือนจากเสียงหนึ่งไปกระทบอีกเสียงหนึ่งและกลับมาที่เสียงเดิม คล้ายกับการเสียงครั้นแต่การกระทบเสียงจะแรงกว่า

7. การโหยเสียงโดยวิธีการทำเสียงร้องให้อ่อนโยน นุ่มนวล ในเชิงโหยเศร้า และเน้นน้ำหนักเสียงผสมถ้อยคำในทางที่โศกเศร้า

8. การทิ้งเสียงโดยวิธีร้องไม่ประคบคำร้องคล้ายการเน้นเสียงเน้นคำ เพียงแต่ใส่น้ำหนักลงในคำร้องและหยุดเสียงนั้นโดยไม่ต้องลากเสียง มักพบในคำร้อง คำว่า ฮึกฮัก สู้ มัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้อารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น

9. การโหนเสียงโดยวิธีการทำเสียงลากเสียงจากเสียงหนึ่ง แล้วค่อย ๆ ไถ่เสียงขึ้นไปหาอีกเสียงหนึ่งเพื่อทำให้ทำนองมีความไพเราะมากขึ้น

10. การกลืนเสียงโดยวิธีการเปล่งเสียงจากช่องปากและค่อยๆกลืนเสียงลงไปในลำคอเพื่อตกแต่งทำนองร้องให้มีชั้นเชิงและมีความไพเราะมากขึ้น

11. การกลอกเสียงโดยการทำเสียงที่คอให้คล่องและผลักเสียงให้กลับไปกลับมาเพื่อเพิ่มความไพเราะให้กับทำนองร้องให้มีชั้นเชิงในการขับร้องมากขึ้น

ในการขับร้องด้วยวิธีการขับร้องดังที่กล่าวมานี้ ผู้ขับร้องในแต่ละเพลงจะต้องผ่านการฝึกซ้อมและทำความเข้าใจในท่วงทำนองเพลงและกลวิธีในการขับร้องให้ได้มากที่สุด เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้ผ่านน้ำเสียงให้ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดบทบาทของตัวละครที่ได้รับออกมาอย่างสมบูรณ์แบบ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร พบว่า ครูสมชาย ทับพร ได้รับการถ่ายทอดวิชาทางด้านดนตรีและการขับร้องเพลงไทยจากครูหลากหลายท่านตั้งแต่อายุยังน้อย ส่งผลให้ครูสมชาย ทับพร มีทักษะการปฏิบัติที่ดีเลิศและมีประสบการณ์ในด้านการขับร้องเพลงไทยมากขึ้น สอดคล้องกับ พูนพิศ อมาตยกุล (2016, pp. 2-5) กล่าวไว้ว่า “การมีโอกาสได้รับรู้เรียนรู้และฝึกฝนในเรื่องที่ดีงาม การได้รับแรงเสริมทางด้านบวกได้แก่การได้รับรางวัลการได้รับคำชมเชยการชนะคู่แข่ง ก็จะทำให้มีการแสดงออกของพฤติกรรมดีที่พึงประสงค์เพิ่มพูนไปในทางที่ดีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เมื่อนำมาเกี่ยวข้องกับเรื่องของการดนตรีและการขับร้องก็สามารถอธิบายถึงการเจริญเติบโต เริ่มต้นจากบุคคลที่ไร้ทักษะ เมื่อได้รับการขัดเกลาจึงมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น หลังจากการฝึกฝนขัดเกลาตามลำดับก็สามารถเป็นนักวิชาการดนตรีเป็นครูสอนดนตรีและขับร้อง หรือสามารถเป็นศิลปินที่มีความสามารถไปจนถึงการเป็นศิลปินเอกในระดับชาติหรือศิลปินแห่งชาติได้”ซึ่งการได้รับความรู้จากครูทางด้านดนตรีและการขับร้องแต่วัยเด็ก ส่งผลให้ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการขับร้อง ซึ่งเหมือนกับครูนักร้องท่านอื่น ๆ ที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียง อาทิ ครูทัศนีย์ ขุนทอง (ศิลปินแห่งชาติ) โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ จตุรภัทรพร (2020, pp. 297 - 298) กล่าวไว้ว่า “ครูทัศนีย์ ขุนทองได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนาฏศิลป ได้เรียนวิชาขับร้องในชั้นเรียน โดยมีครูลิ้นจี่ จารุจรณ ครูท้วม ประสิทธิกุล ครูอุษา สุคันธมาลัย ครูสุดา เขียววิจิตร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูทัศนีย์ ขุนทอง ได้รับประสบการณ์ตรงด้านการขับร้องประกอบการแสดงจนเป็นที่ยอมรับและได้รับเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ” โดยครูสมชาย ทับพร ได้ปฏิบัติงานในกองการสังคีตหรือสำนักการสังคีตเป็นระยะเวลา 33 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เรื่อยมาจนเกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ. 2550 ปัจจุบันครูสมชาย ทับพร ยังคงได้รับความไว้วางใจและได้รับเชิญให้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านคีตศิลป์ไทย ประจำสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

ทางด้านผลงานพบว่า ครูสมชาย ทับพร มีผลงานด้านการประพันธ์หลากหลายประเภท ทั้งเพลงไทยสากล เพลงไทยเดิม แต่ผลงานการประพันธ์เพลงที่มีมากที่สุด คือการประพันธ์เพลงประกอบการแสดงละครเรื่องผู้ชนะสิบทิศ จำนวน 41 เพลง แสดงให้เห็นว่าครูสมชาย ทับพรนั้น เป็นผู้ที่มีความเปรื่องปราชญ์ในด้านการสรรค์สร้างผลงานทางด้านการขับร้องเพลงให้มีลักษณะและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่เหมือนผู้ใด โดยเพลงร้องต่าง ๆ นั้น นิยมเน้นถ้อยคำของคำร้องให้มีความชัดเจนมากที่สุด เพื่อเพิ่มสุนทรียรสให้แด่ผู้ฟัง และเพิ่มสุนทรียภาพให้แก่ผู้ชมให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม โดยมีผู้แสดงและนักร้องนักดนตรีเป็นสื่อร่วมในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเพลงร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์และนำไปบรรจุในละครเรื่องผู้ชนะสิบทิศ สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับกรมศิลปากร ว่าเป็นละครที่ครบรสไม่เหมือนที่ใดและไม่มีที่ใดเคยจัดแสดงมาก่อน ทั้งการดำเนินเรื่อง ฉากการแสดง แสงสี ตัวผู้แสดงก็ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการนาฏศิลป์ไทย บทร้อง และเพลงร้อง ที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนให้ละครเรื่องนี้มีความสนุกสนาน ไม่ซ้ำใคร และสื่อสารอารมณ์ได้อย่างชัดเจน โดยสอดคล้องกับมนตรี ตราโมท (1991: p.55)กล่าวไว้ว่า “ในการบรรจุเพลงประกอบการแสดงนาฏศิลป์นั้นมีข้อสำคัญมีอยู่อย่างเดียว คือ ต้องบรรจุแล้วให้ได้อารมณ์ที่ต้องการจริง ๆ และสามารถประกอบกิริยานั้นให้เป็นไปได้จริง ๆ การร่ายรำของตัวละคร ตัวโขน หรือตัวแสดงต่าง ๆ นั้นต้องทำได้งดงามสะดวกสบาย ไม่ขัดเขิน ขอให้กลมกลืนกันกับการแสดงนั้นก็เป็นพอ”และสอดคล้องกับณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ (2016, pp. 358 - 359) กล่าวไว้ว่า “นายสำราญ เกิดผล เปนนักประพันธเพลงไทย ซึ่งเพลงที่ประพันธ์ไว้มีหลากหลายประเภท เช่น เพลงโหมโรง เพลงอัตราสามชั้น เพลงเถา เพลงหน้าพาทย์ เพลงระบำ และเพลงเบ็ดเตล็ด นอกจากนี้ยังประพันธ์ทำนองเพลงทางร้องซึ่งมีความไพเราะ มีท่วงทำนองที่ไม่ซ้ำใคร จนเป็นที่นิยมชื่นชอบ ซึ่งทำให้ถูกนำออกมาขับร้องและบรรเลงอยู่บ่อยครั้ง”

2. ผลการศึกษาแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร พบว่า แนวคิดการประพันธ์เพลงของครูสมชาย ทับพร ส่วนใหญ่จะนำเพลงที่มีทำนองหลักทางดนตรีมาสร้างสรรค์ทางขับร้องขึ้นใหม่ และนำเพลงที่มีทำนองขับร้องอยู่แล้วนำมาสรรค์สร้างขึ้นใหม่ด้วยวิธีการสอดแทรกท่วงทำนองดนตรี สอดแทรกท่วงทำนองคำร้องสร้อยลงไปในท่วงทำนองร้องเดิมเพื่อให้ทางร้องมีความไพเราะมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสำเนียงของเพลงที่ชัดเจนมากขึ้น อันจะส่งผลให้เอื้ออำนวยต่อการขับร้องประกอบการแสดง ให้ตัวละครมีความสมจริงและมีบทบาทที่ชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการประพันธ์เพลงของเสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ และยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ (2018, p. 54) ที่กล่าวไว้ว่า “ครูสำราญ เกิดผล มีหลักที่ใช้ในการประพันธ์เพลง 2 หลัก ได้แก่การประพันธ์แบบมีโครงสร้าง และการประพันธ์แบบอิสระ ลักษณะการประพันธ์เพลงไทยของครูสำราญ เกิดผล ประกอบไปด้วย 4 ลักษณะ คือ การประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ทั้งหมด การประพันธ์เพลงโดยต่อยอดจากโครงสร้างเดิมการประพันธ์เพลงโดยมีโครงสร้างมาจากเพลงไทยสากล และการประพันธ์แต่ทางร้อง” นอกจากนี้ครูสมชาย ทับพร ยังมีแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องโดยพิจารณาจากเนื้อเรื่อง ตัวละคร อารมณ์ความรู้สึก บรรยากาศประกอบฉาก เพื่อนำมาประกอบการประพันธ์ทางขับร้องให้มีความสอดคล้องและต้องสอดรับกับเชื้อชาติของตัวละครนั้น ๆ โดยสอดคล้องกับ กรมศิลปากร (2005, p. 278) กล่าวไว้ว่า “การสร้างอารมณ์ ความรู้สึก นอกจากการได้ดูแล้วการได้ฟังเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์จึงมีจารีตเฉพาะ เมื่อมีการกำหนดการแสดงและเขียนบท สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การบรรจุเพลงซึ่งครูเสรี หวังในธรรมได้รับการถ่ายทอดการบรรจุเพลงมาจากครูมนตรี ตราโมท ไว้ว่าผู้บรรจุเพลงจะต้องทราบว่าการแสดงนั้นจัดอยู่ในการแสดงประเภทใด เช่น โขน ละครนอก ละครในหุ่น ลิเก เป็นต้น

เพราะว่าเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงแต่ละประเภทนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งต้องทราบถึง เนื้อเรื่องของการแสดงนั้นเสียก่อน ว่าการแสดงนั้นคือเรื่องอะไร ดำเนินเนื้อเรื่องอย่างไร และข้อสุดท้ายผู้บรรจุ จะต้องทราบถึงฐานะและชนชั้นของตัวละคร รวมถึงอารมณ์ ลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น ๆ" ทั้งนี้ในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร จะคำนึงถึงความเหมาะสมของตัวละครทุก ๆ ตัว ให้มีสำคัญและเหมาะสม ด้วยฐานะ ยศศักดิ์ตามเรื่องที่กล่าวไว้ และต้องคำนึงถึงอารมณ์ของเพลงเพื่อถ่ายทอดบทบาทของตัวละครให้มีความสมจริง

3. ผลการศึกษาวิธีการขับร้องของเพลงขับร้องที่ครูสมชาย เป็นผู้ประพันธ์ พบว่า การดำเนินทำนองการขับร้องส่วนใหญ่ไม่มีทำนองเอื้อน เนื่องจากเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองดนตรีเข้ามาสอดแทรกระหว่างทำนองร้อง โดยจะใช้รูปแบบการขับร้องเดี่ยว หมายถึงใช้ผู้ขับร้องเพียงคนเดียว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ขับร้องสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของทำนองเพลงและตัวละครได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังใช้รูปแบบการขับร้องแบบต้นบทลูกคู่ในลักษณะที่ใช้ต้นขับร้องในบทประพันธ์ทั้งหมดและใช้รูปแบบการขับร้องลูกคู่ในการขับร้องสร้อยที่สอดแทรกอยู่ในท่วงทำนองร้อง ซึ่งบางเพลงก็จะใช้ลูกคู่ผู้หญิงขับร้องในคำร้องสร้อยพร้อม ๆ กัน และบางเพลงก็ใช้ลูกคู่ชายและหญิงขับร้องในทำนองสร้อยพร้อมกัน เพื่อสร้างอารมณ์ให้กับตัวละครและบ่งบอกถึงสำเนียงและเชื้อชาติของตัวแสดง โดยสอดคล้องกับ นพคุณ สุดประเสริฐ (2014, pp.158-161) กล่าวไว้ว่า "รูปแบบของการขับร้องประกอบการแสดงโขนไทยมี 3 ประเภทคือ การร้องเดี่ยวหมายถึง การขับร้องเพลงเพียงคนเดียวการขับร้องหมู่หมายถึง การร้องพร้อมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มุ่งเน้นความพร้อมเพรียง และการขับร้องต้นบท-ลูกคู่ ใช้ในการขับร้องประกอบการแสดงเป็นส่วนใหญ่ แบ่งผู้ปฏิบัติการขับร้องออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต้นบท หมายถึงผู้ที่ขับร้องในวรรคสดับและวรรครองในกลอนบทละคร และลูกคู่ หมายถึงผู้ที่เป็นผู้ขับร้องในวรรครับและวรรคส่ง โดยลูกคู่จะมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร้องรับพร้อมกัน" นอกจากนี้ในการขับร้องเพลงที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ ยังใช้การเน้นเสียงเน้นคำ การลักจังหวะ การใช้เสียงหนักเสียงเบา การครั่นเสียง การใช้หางเสียง การกระทบเสียง การโหยเสียง การกระแทกเสียง การทิ้งเสียง การโหนเสียงการกลืนเสียง และการกลอกเสียง ซึ่งในการขับร้องเพลงที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ จะเน้นกลวิธีในการเน้นเสียงเน้นคำร้องให้มีความชัดถ้อยชัดคำเพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ โดยสอดคล้องกับท้วม ประสิทธิกุล (1992, pp.136-140) ได้กล่าวเกี่ยวกับ "ศัพท์สังคีตที่ใช้กับการขับร้อง ได้แก่ ครั่นลีลาเพลงเท่า เสียงโปรย เสียงโหย เสียงกลอก เสียงกลืน สวมสอดส่งรับเอื้อน" ซึ่งกลวิธีการขับร้องเหล่านี้พบได้ในการขับร้องพบได้ในเพลงที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์เพื่อสร้างอรรถรสในการรับฟังอีกทั้งเพื่อตกแต่งท่วงทำนองร้องให้มีชั้นเชิงและมีความไพเราะมากขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี สุขกลัด (2006, pp. 134 - 137) ศึกษาวิจัยเรื่อง "กลวิธีการขับร้องบทโขน ทศกัณฐ์ ตับนางลอย ทางครูทัศนีย์ ขุนทอง" พบว่า การขับร้องประกอบการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ บททศกัณฐ์ ตับนางลอยของครูทัศนีย์ ขุนทอง มีการใช้กลวิธีพิเศษในเพลงมีความไพเราะ กลวิธีพิเศษที่ใช้ในการขับร้อง ได้แก่การปั้นคำ การผ่อนเสียง การครั่น การเน้นเสียง การทำเสียงหนักเบา การเชื่อมเสียงและการกลืนเสียง" นอกจากรูปแบบและกลวิธีในการขับร้องที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่าในการขับร้องเพลงตะเลงคะนอง มีการใช้เทคนิคการใช้เสียงพิเศษ คือ การใช้เสียงพิเศษด้วยวิธีการเพิ่มเน้นน้ำหนักเสียงเข้าไปในทำนองเอื้อนคล้ายการกระแอมเพื่อเพิ่มอรรถรสให้เกิดอารมณ์สนุกสนานเข้ากับลักษณะของตัวละครสอดคล้องกับ ธนรัฐ อยู่สุขเจริญ (2015, pp. 470-471) พบว่า "การขับร้องเพื่อแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของเพลง ซึ่งประกอบด้วย 7 รูปแบบ ได้แก่ อารมณ์ปกติอารมณ์โกรธอารมณ์ฮึกเหิมแข็งขันอารมณ์กระหยิ่มใจอารมณ์ชื่นชมยินดีอารมณ์ปลาบปลื้มดีใจ และอารมณ์ลุ่มหลงตกอยู่ในภวังค์"

จากการอภิปรายผลการศึกษาประวัติและผลงานของครูสมชาย ทับพร การศึกษาแนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร และการศึกษาวิธีการขับร้องของทางขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร ประพันธ์ทำให้เห็นว่า คุณครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์ทางขับร้อง โดยการสั่งสมประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ในแวดวงดนตรีและการขับร้องเพลงไทยมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อันส่งผลให้ผลงานการประพันธ์ทางร้องของครูสมชาย ทับพร กลายเป็นผลงานที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากร ว่าประสบความสำเร็จในการจัดการแสดงโดยใช้เพลงขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้บรรจุและประพันธ์ทางขับร้อง อันเป็นอัตลักษณ์หนึ่งเดียวที่ไม่สามารถจะมีสิ่งใดมาลบเลือนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) แนวคิดในการประพันธ์ทางขับร้องของครูสมชาย ทับพร เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปต่อยอดในด้านการศึกษา และการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสรรค์สร้างรูปแบบการประพันธ์ทางขับร้องแบบใหม่เพื่อให้มีความหลากหลายในด้านแนวคิดการประพันธ์ทางร้องมากขึ้น

2) วิธีการขับร้องของเพลงขับร้องที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ สามารถนำมาศึกษาและนำเทคนิคกลวิธีที่ปรากฏในการขับร้องเพลงที่ครูสมชาย ทับพร เป็นผู้ประพันธ์ ไปต่อยอดใช้สำหรับการขับร้องประกอบการแสดงในรูปแบบอื่น ๆ ได้อีก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวคิดการประพันธ์เพลงดนตรีและเพลงร้อง ของ ดร.สิริชัยชาญ ฟักจำรูญ (ศิลปินแห่งชาติ)

2) ควรศึกษาแนวคิดการประพันธ์ทางขับร้อง ของครูทัศนีย์ ขุนทอง (ศิลปินแห่งชาติ)

3) ควรศึกษาแนวคิดการประพันธ์เพลงดนตรีและเพลงร้อง ของครูไชยยะ ทางมีศรี

References

Fine Arts Department. (2005). Teacher Seri Wangnaitham, National Artist. A form of being a teacher who transmits and creates Thai dance. Bangkok: Interest Printing House.

Inthasunanon, K. (1997). Techniques for singing Thai songs. Bangkok: Department of Thai Music fine arts Srinakharinwirot University Prasarnmit.

Sunphongsri, K. (2013). Aesthetics. Philosophy of art visual arts theory Art criticism.2nd printing. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Srinivasan, G. (1991). Aesthetics Problems and theories regarding beauty and art. Bangkok: Mahamongkut Rajavidyalaya University.

Pitkarat, N. (2016). Knowledge of National Artists: Mr. Samran Kerdphon. (Research Office of the National Culture Commission Ministry of Culture) Nakhon Pathom: College of Music Mahidol University

Pitakarat, N. (2016). Theory of bouncing balls. Teaching documents for the subject Research Methods. Master of Arts Program in Thai Music Bunditpatanasilpa Institute.

Prasitthikul,T. (1986). Principles of music. Bangkok: Fine Arts Department.

Prasitthikul,T. (1992). How to sing Thai songs beautifully. Memorial book for the funeral of Mrs. Tuam Prasitthikul. Bangkok: Amarin Printing House. Printing Group.

Yoosukcharoen, T. (2015). A study of singing songs for Khon performances. Celebrating the Ramayana during the battle of Brahmas. (Master's Thesis) UniversitySrinakharinwirot, Bangkok.

Sudprasert, N. (2014). Forms of singing for Thai Khon performances. (Degree thesis. doctor). Maha Sarakham University, Maha Sarakham.

Tassanamat, P. (2017). Analysis of the singing style of drama and concert songs, Thap Nang Loi, Baan Phathayakoson, by Teacher Usa Saengpairoj. (Master's thesis), Chulalongkorn University, Bangkok.

Amatayakul, P. (2016). Development of Thai music standards in terms of sound quality and taste. and general principles of Thai singing. Teaching materials for courses 403-105, Aesthetics in Thai Music. Master of Arts Program Department of Thai Music, Bunditpatanasilpa Institute.

Amatayakul, P. (2018). Aesthetics and art. Thai performances and music. Teaching documents for course 403-105, subject: Aesthetics in Thai Music Master of Arts Program Department of Thai Music, Bunditpatanasilpa Institute.

Tramote, M. (1995). Messages of Mr. Montree Tramote. Bangkok: Fine Arts Department.

Tramote, M.(1988). Sangkhit Vocabulary. 3rd printing. Bangkok: Karanthit Printing House.

Tramote, M. (1991). Principles for including songs in dance performances. Lecture documents for the music and dance project. Bangkok: Thammasat University.

Sukkalad, M.(2006). Techniques for singing the Khon Thotsakan and Thap Nang Loi roles by Teacher Tassanee Khunthong.(Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.

Kosinanon, W.(M.P.P.). Textbook of Thai musical arts on singing, dubbing - negotiation and serenade. Teaching materials for courses 204-104, Bachelor of Aesthetic Studies course. Department of Thai Music and Composition, Bunditpatanasilpa Institute.

Tangcharoen, W. (2003). Aesthetics for life. 2nd printing. Bangkok: Santisiri Publishing.

Thapphon, S. (2011). Documents for performance evaluation for appointment to higher level positions. Bangkok: Fine Arts Department.

Fakjamroon, S. (2003). Thai music. Bangkok: Thai Studies Institute.

Chanlekha,S. (2016). Seminar on general principles of Thai singing. Teaching materials for course 403-105, subject: Aesthetics in Thai music. Master of Arts Program Department of Thai Music, Bunditpatanasilpa Institute.

Udomwichaiwat, S. and Chappanaratan, Y. (2018). Concepts in song composition by Kru Samran Kerdphon. Journal of the Institute of Culture and Arts, Year 20 (Issue 2), retrieved on 23August202,from https://so02.tcithaijo.org/index.php/jica/article/view/199091/138848

Chaturaphatphon, O. (2020). Singing for the drama Manohra. At the Royal Cremation Ceremony of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great. (Master's Thesis) Bunditpatanasilpa Institute, Bangkok.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A MODEL OF TEACHER LEADERSHIP DEVELOPMENT IN THE DIGITAL ERA FOR PRIMARY SCHOOLS IN THE NORTH-EAST

ณัฐยาภรณ์ เล็กสิงห์โต
Nattayaporn Leksingto
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Sakon Nakhon Rajabhat University
Email: nattayaporn.leksingto@gmail.com

Received 7 September 2022**; Revised** 14 September 2023**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่เหมาะสมของครู 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครู 3) ศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาโดยการทดลองใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนามี 3 ระยะ รวม 7 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2564 ใช้การสุ่มหลายขั้นตอนโดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ ได้กลุ่มตัวอย่าง 375 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกแบบเจาะจง คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 16 องค์ประกอบย่อย และ 60 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถในการสอน มี 7 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 2) การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล มี 4 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน มี 2 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ และ 4) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล มี 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ส่วนการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67) และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ของการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการพัฒนาสูงกว่า ระยะก่อนการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา; ภาวะผู้นำดิจิทัล; โรงเรียนประถมศึกษา.

Abstract

This research article aimed to 1) study the appropriate components of teacher leadership in the digital era, 2) formulate and develop a model of teacher leadership development in the digital era, and 3) validate the effectiveness of the digital leadership development model for primary school teachers in the Northeast. The research employed a Research and Development approach, which was conducted in three phases and seven stages. The samples, selected using the Multi-Stage Random Sampling technique, consisted of 375 teachers from 375 primary schools in the Northeast during the academic year 2021. The key informants, selected through purposive sampling, included twenty primary school teachers from the Fifth Basic Education Network Center under the office of Sakon Nakhon Primary Educational 2. The research instruments included 1) a structured interview form, 2) a questionnaire, and 3) a behavioral assessment form. Descriptive statistics, such as Percentage, Mean, and Standard Deviation, were used for data analysis.

The findings revealed as follows: the components of teacher leadership in the digital era consisted of four major components, sixteen sub-components, and sixty indicators: 1) Knowledge of teaching with 7 sub-components and 15 indicators; 2) Digital literacy with 4 sub-components and 15 indicators; 3) Technology literacy for instruction with 2 sub-components and 15 indicators; and 4) Understanding technology transformation with 3 sub-components and 15 indicators. The model of teacher leadership development in the digital era for primary schools in the Northeast included principles, objectives, contents, developing processes, instructional media, and measurement and evaluation. When assessing the effectiveness of the digital leadership development model for primary school teachers in the Northeast, it was found to be suitable at the highest level overall ($\overline{X}$ = 4.67). The Effectiveness Index (E.I.) of the digital leadership development model of primary school teachers in the Northeast showed a higher level of development compared to before the operation phase, with a percentage of 70.

Keywords: Model of Development, Leadership in Digital; Primary Schools

บทนำ

ในปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะมิได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป แต่เป็นการหลอมรวมเข้ากับชีวิตของบุคคลอย่างแท้จริงซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 บัญญัติว่า ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนซึ่งสอดคล้องกับ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้มีการกล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้นวัตกรรม อีกทั้งจัดให้มีแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม เพื่อใช้เป็นกรอบในการผลักดันให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดในทุกภาคส่วน และนอกจากนี้ก็ได้การกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ (Digital Government Skill Set) เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล ส่งผลต่อหน่วยงานต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนที่จะต้องตื่นตัว รวมถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่อง เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับยุคดิจิทัลอย่างมาก ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นบุคลากรที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียน รู้จักนักเรียน และมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน ต้องจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อความทันสมัยของเทคโนโลยียุคดิจิทัล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในยุคนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้ครูจึงจำเป็นต้องมีทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและสามารถนำทักษะดิจิทัลไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษานับได้ว่าเป็นบทบาทใหม่ของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในยุคดิจิทัลนั้นมีความสำคัญและมีคุณประโยชน์กับผู้เรียนมากยิ่งกว่าการเป็นผู้บอกความรู้

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นควรศึกษา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อใช้เป็นรูปแบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือสถานศึกษาระดับประถมศึกษานำไปใช้เป็นทางเลือก ในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่เหมาะสมของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองใช้

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำ สำหรับการให้คำนิยามคำว่า ภาวะผู้นำของนักวิชาการ มีความแตกต่างหลากหลายตามความคิดเห็นและการนำไปใช้ของนักวิชาการแต่ละท่าน ดังนี้ วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 56) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำ ไว้ว่า ความสามารถ การจูงใจบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ปฏิบัติได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยความร่วมมือในการปฏิบัติด้วยความเต็มใจ รวมทั้งชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557, หน้า 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การโน้มน้าวและจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามเพื่อนำไป สู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการขององค์การ อีกทั้ง Smith (2010, อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557, หน้า 89) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนที่ทำงาน ที่ทุกคนรู้สึกได้ถึงการได้รับการเสริมพลังอำนาจเพื่อการสนับสนุน

อย่างสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา (leadership is the ability to adapt the setting so everyone feels empowered to contribute creatively to solving the problems) อีกทั้ง Reece (2011, อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2557, หน้า 10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการการสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ และชี้แนะแนวทางแก่พนักงานให้มีส่วนร่วมต่อเป้าหมายเดียวกันจากนิยามข้างต้นจึง สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถหรือกระบวนการในการชักจูงหรือโน้มน้าวของทั้งผู้นำและผู้ตามก่อให้เกิดการขับเคลื่อนผู้อื่นหรือกลุ่มคนให้คิดแนวทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) สังคมในยุคนี้เป็นสังคมยุคดิจิทัลที่สื่อและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต โลกถูกย่อให้เล็กลงด้วยเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลต่างๆ เป็นได้อย่างสะดวกและรวดเร็วนั้น ส่งผลต่อวิธีคิดตั้งแต่วัยเด็กจนถึงคนสูงวัย การอยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัลต้องมีการปรับตัวเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเท่าทันเทคโนโลยีและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้นั้น ต้องพัฒนาความรู้และมีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในโลกออนไลน์ เพื่อนำมาสู่การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรู้เท่าทันต่อสถานการณ์การเติบโตของสังคม ซึ่งต้องลักษณ์ บุญธรรม (2559, หน้า 217) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ ผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ไว้ว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วใน ปัจจุบัน ผู้นำที่ดีนั้นจะต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่และแข่งขันกับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการต่างๆ ทั้งการมีอิทธิพลต่อผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์โดยผ่านการถ่ายทอดแนวคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอันจะนำไปสู่การบรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นการที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลนั้นผู้บริหารทุกองค์กรจำเป็นต้องตระหนักรู้เท่าทันถึงเทคโนโลยี ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงสำคัญในทุกองค์กรทุกประเทศอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ จากสิ่งที่ได้กล่าวในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลนั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะพิเศษ และพฤติกรรมที่แสดงออกในยุคใหม่ ๆ รวมถึง ทัศนคติใหม่ (new attitudes) ทักษะใหม่ (New skills) และความรู้ใหม่ (new knowledge) ที่เกี่ยวข้องกับ ICT และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิผล รวมถึงมีลักษณะส่วนบุคคล (individual attributes) สำหรับผู้นำดิจิทัล มีความยืดหยุ่น ความสามารถปรับตัว ความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา และความหิวกระหายต่อความรู้ใหม่ ๆ โดยต้องเข้าใจว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลไม่ใช่สิ่งที่คงที่ แต่เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพราะมีการเกิดขึ้นใหม่ของนวัตกรรมและเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องการทัศนคติ ทักษะ และความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ยุคดิจิทัลนี้เป็นยุคที่เกี่ยวข้องกับ นวัตกรรม เทคโนโลยี สิ่งสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลง

3. การพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่สามารถหยุดได้ ทั้งนี้เป็นเพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้ผู้นำต้องคอยพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้มีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561, หน้า 190) ได้กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องมุ่งความสนใจไปทั้งเรื่องของทุนมนุษย์ทุนทางสังคม เพราะการพัฒนาความสามารถของบุคคลโดยปราศจากการให้ความสนใจบริบททางสังคมเป็นการมองข้ามหลักการของภาวะผู้นำที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตามและสภาพแวดล้อมทางสังคม Nahavandi (2015, อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561, หน้า 189)

ได้ระบุว่า การพัฒนาผู้นำ (Leader development) คือ การเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลให้มีประสิทธิภาพต่อบทบาทและกระบวนการของการเป็นผู้นำให้มากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาผู้นำมุ่งเน้นที่ตัวบุคคลและเกี่ยวกับการให้เครื่องมือ (ความรู้ ทักษะ ความสามารถ) ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความมีประสิทธิผลของผู้นำในแต่ละบทบาทที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ในทางกลับกันการพัฒนาภาวะผู้นำ (Leader development) มีความแตกต่างจากเรื่องการพัฒนาผู้นำตรงที่การพัฒนาภาวะผู้นำมุ่งเน้นที่พัฒนาขีดความสามารถขององค์การต่อการบรรลุเป้าหมายผ่านผู้นำหรือผู้บริหารที่ทำงานภายในองค์การ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการพัฒนาในแต่ละระดับของผู้นำในองค์การ จากความหมายและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุป ความหมายของการพัฒนาภาวะผู้นำได้ว่า เป็นกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถ ทักษะ ความรู้ ให้กับบุคคลเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.หลักการแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ คือ เค้าโครงของเรื่องที่จะศึกษา โดยแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีหลักการและแนวคิดการอธิบายถึงปรากฏการร์ต่าง ๆ เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป ซึ่ง Joyce and Weil (1986, pp.19 – 20) ได้สรุปสาระสำคัญของการพัฒนา รูปแบบไว้ว่ารูปแบบควรต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นต้น เมื่อพัฒนารูปแบบแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัย เพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้สถานการณ์จริง และควรนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ การพัฒนารูปแบบ อาจจะออกแบบให้ใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และการพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยมีขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นการศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ขั้นสร้างและการพัฒนารูปแบบ ขั้นตรวจสอบความ เหมาะสมของรูปแบบ และขั้นสรุปและนำเสนอรูปแบบ จากการวิจัยแนวคิด ทฤษฎี และ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 6)การวัดและประเมินผล โดยมีวิธีการประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และการติดตามและประเมินผล

5.แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบมุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม (หมายถึงสื่อ/สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ) แล้วมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมที่นามาทดลอง คือ ปฏิบัติการ (Treatment) หรือตัวแปรต้น โดยมี “ดัชนีชี้คุณภาพ” ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นตัวแปรตาม การวิจัยและพัฒนาจะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ 2 ลักษณะคือ 1) นวัตกรรมประเภทวัตถุที่เป็นชิ้นอัน ซึ่งอาจเป็นประเภท วัสดุ/อุปกรณ์/ชิ้นงาน เช่น รถยนต์ คอมพิวเตอร์ ชุดการสอน สื่อการสอน ชุดกิจกรรม เสริมความรู้ คู่มือประกอบการทำงาน เป็นต้น 2) นวัตกรรมประเภทที่เป็นรูปแบบ /วิธีการ/ กระบวนการ/ระบบปฏิบัติการ อาทิ รูปแบบการสอน วิธีการสอน รูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการทำงาน Quality Control (Q.C.) Total Quality Management (TQM) The Balanced Scorecard (BSC) ระบบ ISO เป็นต้น ซึ่ง วิโรจน์ สารัตนะ (2557,

หน้า 258) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ การวิจัยและพัฒนา ไว้ว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนานวัตกรรม (innovation) ขึ้นมา แล้วนำไปทดลองใช้ในภาคสนามจริง ก่อนที่จะสรุปผลถึงความมีคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งล่าสุด ก่อนนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างในกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดต่อไป ถือเป็นการวิจัยแบบยึดนวัตกรรมเป็นฐาน (innovation-based research) เน้นการริเริ่มพัฒนาสิ่งใหม่ๆ จึงสรุปว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้หรือสรรค์สร้างความเข้าใจในแง่มุมใหม่ ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากการตั้งโจทย์หรือหัวข้อปัญหา วางแผนกระบวนการ ปฏิบัติที่ทำให้ได้มาซึ่งความรู้หรือความเข้าใจใหม่อันเป็นรากฐานสำคัญยิ่งสำหรับประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่กำหนดไว้ และสิ้นสุดด้วยการตรวจสอบจริยธรรมและความถูกต้องเชื่อถือได้ของกระบวนการและผลของการแสวงหาความรู้หรือสรรค์สร้างความเข้าใจเพื่อสร้างต้นแบบการพัฒนาทั้งหมดก่อนเผยแพร่ออกไปสู่ผู้ใช้และสังคมในวงกว้างด้วยความรับผิดชอบ โดยการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาของ R1D1...R2D2...R3D3...RiDi และท้ายสุดคือการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อนำนวัตกรรมที่มีคุณภาพไปพัฒนาการศึกษาต้านต่าง ๆ และนำไปเผยแพร่ต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีวิธีดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ รวม 7 ขั้นตอน คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูและองค์ประกอบของรูปแบบรวมทั้งวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครู โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย มีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและขั้นการศึกษาเชิงสำรวจ

ประชากร ครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 12,376 คน

กลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2564 โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) และผู้ให้ข้อมูลหลักคือครูผู้สอนโรงเรียนละ 1 คน โดยใช้การสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 โรงเรียน ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, p.608 อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2550, หน้า 152)

เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured Interview), แบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Rating Scales)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ 1.ศึกษาการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลแนวคิวเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาและกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2.สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูจำนวน 5 ท่าน 3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใและประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อสรุปองค์ประกอบและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นข้อมูลที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถาม 4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ 5.นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence index) เป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC. Index ตั้งแต่ 0.60-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 62) มาใช้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 6.นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 100) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.99 และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2.ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่ขอเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จำนวน 375 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูล 3 วิธี คือ 1) โดยส่งแบบสอบถามไปให้ทางไปรษณีย์ และขอรับกลับทางไปรษณีย์ 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ทาง e-mail, Line หรือ Google form และตอบกลับทาง e-mail ,Line หรือ Google form และ 3) ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 375 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับแบบสอบถาม ร้อยละ 100 3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์การผู้ทรงคุณวุฒิโดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อสรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
โดยหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นการสร้างรูปแบบการพัฒนา และขั้นการยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน

เครื่องมือการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ 1.นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 เกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลมาสรุปประเด็นสำคัญ 2.กำหนดกรอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3.กำหนดรายละเอียดของเอกสารประกอบการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4.สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5. นำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ถูกต้อง 6. นำรูปแบบและคู่มือและเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเสนอท่านผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการทดลองใช้รูปแบบและสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มเป้าหมาย ครูโรงเรียนประถมศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยความสมัครใจจำนวน 15 โรงเรียน จำนวน 20 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ 1. นำรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเสนอท่านผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.67) 2. ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบให้สมบูรณ์แล้วนำไปทดลองใช้รูปแบบ 3. สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1.การทดลองใช้รูปแบบ โดยนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนประถมศึกษาในเครือข่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 5 อำเภอพรรณานิคม จ.สกลนคร โดยความสมัครใจจำนวน 15 โรงเรียน จำนวน 20 คน 2.สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบมาสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์พร้อมที่จะเผยแพร่ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ของการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครู

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 80.27 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 239 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 63.73 ประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 10 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60 และเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 49.87

2.ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.19, S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าสูงสูดคือ ด้านการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ($\bar{X}$= 4.24, S.D.= 0.68*)* รองลงมา คือ ด้านการมีทักษะและความรู้ดิจิทัล ($\bar{X}$= 4.20, S.D.= 0.66) ด้านความรู้ความสามารถในการสอน ($\bar{X}$= 4.16, S.D.= 0.69) และ ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$= 4.15, S.D.= 0.71) ตามลำดับ

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.67, S.D.=0.40) พิจารณารายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อย ตามลำดับ ดังนี้ คือ หลักการของรูปแบบ ($\bar{X}$= 4.89, S.D.=0.33)การวัดและประเมินผล ($\bar{X}$= 4.89, S.D.=0.33)วัตถุประสงค์ของรูปแบบ($\bar{X}$= 4.78, S.D.=0.44) กระบวนการพัฒนา ($\bar{X}$= 4.78, S.D.=0.44) เนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X}$= 4.33, S.D.=0.50) และ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$= 4.33, S.D.=0.50) ตามลำดับ

4. ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ของการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครูที่ได้รับการพัฒนา จำนวน 20 คน จากการทำแบบทดสอบก่อนการพัฒนา มีคะแนน 200 หลังการพัฒนามีคะแนน 340 จากคะแนนเต็ม 400 คะแนน ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.70 หรือคิดเป็นร้อยละ 7

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ 1) ความรู้ความสามารถในการสอน 2) การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน 4) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องจากว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครู คือ พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของครูที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตามในสังคมใหม่ คือ สังคมความรู้ (knowledge society)สังคมสารสนเทศ (information society) หรือสังคมเครือข่าย (networked society) ที่มีการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วและอย่างกว้างขวางความเป็นโลกาภิวัตน์และความเป็นดิจิทัลสูง ซึ่งสอดคล้อง วิโรจน์ สารรัตนะ (2557, หน้า 54) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (Digital Leadership) ไว้ดังนี้ เนื่องจากสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมความรู้ สังคมสารสนเทศ และสังคมเครือข่าย จึงทำให้ผู้นำในยุคนี้และยุคหน้า จำเป็นต้องมีคุณลักษณะพิเศษบางประการ คือ ทัศนคติใหม่ ทักษะใหม่ และความรู้ใหม่ในข้อจำกัดและโอกาสของ ICT และ การใช้งานอย่างมีประสิทธิผลโดยเฉพาะใน 3Cs คือ การใช้คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร และเนื้อหารวมทั้งมัลติมีเดีย อันเป็นคุณลักษณะที่ควรต้องมีเพิ่มเติมจากคุณสมบัติที่ดีที่มีอยู่แบบดั้งเดิม สอดคล้องกับณัฐวุฒิ พงศ์สิริ (2560, หน้า 20-23) กล่าวถึง ภาวะผู้นำที่เรียกว่า Digital Leadership ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล จะมีบทบาทและหน้าที่ในการผลักดันองค์ที่แตกต่างจากเดิมในหลายมิติซึ่งผู้นำต้องผสมผสานปัจจัย “3C”เข้าด้วยกันคือ Climate สภาพแวดล้อมการทำงาน, Culture วัฒนธรรมองค์กร, Creative ความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 1 ความรู้ความสามารถในการสอน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจาก ว่า ผู้คุณลักษณะประการแรกของความเป็นครูก็คือ ต้องสอนได้ สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แช่มช้อย (2560, หน้า 38) ได้กล่าวถึง ครูในยุคดิจิทัลทั้ง 7 ข้อ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ผู้ฝึกสอนหรือชี้แนะ (coach) 2) นักตั้งคำถาม (questioner) 3) นักออกแบบการเรียนรู้ (Learning Designer) 4) นักจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (context provider) 5) นักเทคโนโลยี (Educational Technology) 6) ผู้ควบคุมคุณภาพ (Quality Controller) 7) ผู้เป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model)

องค์ประกอบที่ 2 การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากเฉกเช่นเดียวกับองค์ประกอบที่ 1 เพราะการมีทักษะและความรู้ดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญมากที่ครูจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ทันยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ จันทนา แสนสุข (2559) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่

สำคัญของทักษะภาวะผู้นำยุคดิจิทัลว่าประกอบด้วย 1) การรู้ดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการค้นหา การประเมิน การใช้ การแบ่งบัน และการสร้างสรรค์เนื้อหา 2) วิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยการสร้างกลยุทธ์การทำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน 3) การประชาสัมพันธ์ โดยสนับสนุนให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล สามารถเจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล 4) การแสดงตนเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสนับสนุนบุคลากรอย่างจริงจัง 5) การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้บุคลากรนำไปปฏิบัติ 6) การปรับตัว การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน 7) ความตระหนักในตนเอง สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น 8) การรับรู้ทางวัฒนธรรม การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ หรือเรื่องที่ต้องพิสูจน์อีกต่อไปแล้ว แต่การใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ยังเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาค้นคว้ากันอยู่ โดยหลัก ๆ ใน 2 ด้านด้วยกัน คือ 1) การใช้เทคโนโลยี ในการเสริมสร้างโอกาสใหม่ๆ ทางการศึกษา 2) การใช้เทคโนโลยี ในการเร่งเร้า ความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของจิณณวัตร ปะโคทัง (2561, หน้า 237) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ ทำให้การเรียนการสอนมีความสะดวกรวดเร็ว

องค์ประกอบที่ 4 การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาการของสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว และได้เคลื่อนเข้าสู่ยุคสื่อหลอมรวม นิธิดา วิวัฒน์พานิช (2558) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ เป็นแนวคิดที่สำคัญยิ่งในศตวรรษที่ 21 ในยุคที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อรับมือกับข้อมูลที่มีปริมาณมากเกินกว่าจะบอกว่าข้อมูลใดดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิดมีความน่าเชื่อถือหรือไม ผู้รับสารจึงมีความเสี่ยง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน อีกทั้งองค์กรกำกับในยุคดิจิทัลไม่สามารถกำกับอย่างได้ผล จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมผู้ใช้สื่อให้สามารถป้องกันตนเองและรู้เท่าทัน ซึ่งสอดคล้องกับณัฏฐกาญจน์ ศุกลรัตนเมธีและนุชประภา โมกข์ศาสตร์ (2562, หน้า 32) ได้กล่าวไว้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือ การเลือกรับและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร โดยสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล จำแนกความจริงออกจากความเห็น และสามารถประเมินคุณภาพและความเชื่อถือของเนื้อหาได้ด้วยตนเอง มุ่งหวังให้ผู้บริโภคสามารถรู้เท่าทันเนื้อหาที่สื่อนำเสนอ และดูแลตนเองได้ในระดับที่สามารถแยกแยะ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารที่มีปริมาณมหาศาลในปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับนันทิยา ดวงภุมเมศและนิธิดา แสงสิงแก้ว (2563,หน้า 54-67) ก็ได้กล่าวถึง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วพลิกผัน (disruption) ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในทุกมิติ

2.รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5)สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับรัตติยา พร้อมสิ้น (2559, หน้า 255-256) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ว่า ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนาและ การวัดและประเมินผล

3.ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเหมาะสมของรูปแบบการการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียน

ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับระดับมากที่สุดและมีค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ของการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการพัฒนาสูงกว่า ระยะก่อนการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูในการจัดการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการพัฒนา พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาของผู้เข้ารับการพัฒนา หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับรัตติยา พร้อมสิ้น (2559, หน้า 273) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้เข้ารับการพัฒนา หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสามารถนำข้อมูลนำข้อมูลพื้นฐานภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) ความรู้ความสามารถในการสอน 2) การมีทักษะและความรู้ดิจิทัล 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน และ 4) การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูเพื่อให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

2. ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำ

3. ควรส่งเสริมให้มีการใช้รูปแบบการพัฒนานี้ เพื่อให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนศึกษาในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะยุคผู้ดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภูมิภาคอื่นๆ

2. ควรศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

4. ควรศึกษาภาวะผู้นำด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ

References

Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). Thai Royal Gazette. Volume 134 Chapter 82 A.

Strategy, N. (2018-2037). (2018). Thai Royal Gazette. Volume 135 Chapter 82 A.

a promsin,R.(2016). *A Model for Developing Teacher Leadership in Primary Schools Under the Office of Education Region 11*. Doctor of Education. Sakon Nakhon Rajabhat University.

Laoreandee, W. (2012). Thinking Skills Instructional Models and Strategies. (9th ed). Silpakorn University: Nakon Pathom.

Laoreandee, W. (2013). Science of Supervision, Teaching, and Coaching. Professional development: theory, strategy, practice. 12th edition, revised edition Nakhon Pathom.

Phengsawat, W. (2010). *Applied Statistics for Social Science Research*. Bangkok: Suwirisan.

Sararattana, V. (2014). Leadership, current contemporary theories, and perspectives. Thipayawisut Ltd., Part: Bangkok.

Sanrattana, W. et al. (2018). Leadership for The 21st Century. Journal of Education Naresuan University, 20(1), 261-271.

Ratanit, S. (2013). *Principles, theory, and practice of educational administration*. (4th ed.). Pimdee Co., Ltd.: Bangkok.

Government and Civil Service Office. (2017). *Digital skills of civil servants and government personnel for digital government transformation*. Bangkok.

Office of the Civil Service Commission (2017). *Guidelines for developing digital skills of civil servants and government personnel for digital government transformation*. Nonthaburi.

Chamchoy, S. (2017). *School Administration in the Digital Era*. (1st ed.). Phitsanulokdotcom: Phitsanulok.

Ministry of Information and Communication Technology. (2017). *Digital Development Plan for Economy and Society*. (1 st ed.). Ministry of Information and Communication Technology: Bangkok.

Ministry of Education. (2002). *The National Education Act, 1999, amended (2nd edition) 2002 and (3rd edition) 2010.* Royal Thai Government Printing: House Bangkok.

Phromsri, C. (2014). *Contemporary Leadership*. Panichon Publishing House: Bangkok.

Phromsri, C. (2018). *Leadership for Organizational Executives*. Punyachon Publishing: Bangkok.

Pongsiri, N. (2017). Digital Leader in the Digital Economy Era. *HR Society Magazine*, 15(172), 20 - 23.

Boontham, T. (2016). Leadership in the Digital Economy Era and Sustainable Development of Educational Organizations. *King Mongkut's Journal of Industrial Education, North Bangkok*, 7(1), 217.

Summapan, N. (2009). *Leadership: The Power to Drive Organizations to Excellence*. (5th ed.). National Productivity Institute: Bangkok.

Wiwatpanich, N. (2015). The development of social media literacy skills. *Graduate Studies Journal Valaya Alongkorn Rajabhat University Nationals*, 9(3), 209 - 219.

Digital Development for Economy and Society Act B.E. 2560. (2017). Royal Gazette. Volume 134, Chapter 10 Kor. 24 January 2017.

Joyce, B. & Weil, M. (1985). Models of teaching. (2nd ed.). New Delhi: Prentice–Hall.

Nahavandi, A. (2015). The Art and Science of Leadership (7thed.). Pearson Education Limited. The USA. 288,352

Srisaard, B. (2010). *Principles of research*. (10th ed.). Surivitayasarn: Bangkok.

Pakotang, J. (2018). *Digital Leadership for Professional School Administrators*. Ubon Ratchathani Rajabhat University.

การเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม

THE DEVELOPMENT EMPOWERING MODEL TO PROMOTE THE QUALITY OF ELDERS' LIVES AT THE ELDERLY SCHOOL IN NAKHON PATHOM PROVINCE

พระสุธี การดำริห์
PhraSuthee Kandamri
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
Email: Kandamri_S@su.ac.th

Received 24 October 2022**; Revised** 6 December 2022**; Accepted** 31 October 2022.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการเสริมสร้างพลังอำนาจสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและเพื่อทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยและพัฒนา ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ แนวคิดคุณภาพชีวิต และแนวคิดการสร้างเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวน 186 คน เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ 7 โรงเรียน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 35 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การพัฒนารูปแบบ ได้รูปแบบมีชื่อเรียกว่า "KENG Model" มีองค์ประกอบ ได้แก่ Knowledge, Elderly School, Network และ Good 3) การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้ารับการอบรมมีความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการประเมินปรับปรุงรูปแบบ พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับรูปแบบ สำหรับองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ได้รูปแบบการเสริมพลังอำนาจเรียกว่า "KENG Model" เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อยอดให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: การเสริมพลัง**;** โรงเรียนผู้สูงอายุ**;** คุณภาพชีวิต

Abstract

This research aimed: to study the fundamental information and conditions necessary for empowerment to enhance the quality of elders' lives at the elderly schools in Nakhon Pathom province, to formulate an empowerment model designed to elevate the quality of life for elderly attendees at the Elderly School in Nakhon Pathom Province, to conduct a trial of the empowerment model's effectiveness in enhancing the quality of life for elderly attendees at the Elderly School in Nakhon Pathom Province, and to evaluate and refine the empowerment model aimed at improving the quality of life for elderly attendees at the Elderly School in Nakhon Pathom Province. The research followed a Research and Development (R&D) methodology. The researcher delved into concepts related to the elderly, empowerment, quality of life, and networking. The quantitative sample encompassed 186 elderly individuals, while the qualitative segment involved elderly attendees at seven Elderly Schools, with 35 participants in group discussions, selected through purposive sampling. Three types of research tools were employed: questionnaires, interview forms, and group discussions. Quantitative data was analyzed using percentages, mean, and standard deviation. Qualitative data underwent content analysis, and a descriptive report was compiled.

The findings were as follows: 1) The respondents' mean and standard deviation scores were rated at the highest level overall. 2) The developed model was termed the "KENG Model", featuring elements encompassing Knowledge, Elderly School, Networking, and Good. 3) Following the model's implementation, it was observed that the elderly participants who underwent training exhibited significantly increased knowledge levels after the program compared to before, at a significance level of .05. 4) The evaluation of the model's enhancement indicated a high level of overall satisfaction. Experts agreed on the model's efficacy, affirming that the knowledge gained from this research, encapsulated in the empowerment model referred to as the "KENG Model", held significant promise for advancing the development of Elderly Schools.

Keywords: Empowerment, School for the elderly, Quality of life

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยทำให้ประชากรในวัยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีผลให้ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนจากครอบครัวขยาย (Extend Family) ไปสู่ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวลดลง จำนวนผู้ที่จะทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวลดลง มีเวลาให้ผู้สูงอายุลดลง ขาดการให้ความรักและความอบอุ่น (Chompoonut Promphak, 2013) ผู้สูงอายุจึงถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวและดำเนินชีวิตเพียงลำพัง สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันทั้งใน

ด้านความคิด ความเข้าใจและค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งก่อให้ผู้สูงอายุเกิดความน้อยใจ ความเครียด ความคับข้องใจ แยกตัวออกจากสังคม ขาดสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว ท้อแท้และเบื่อหน่ายในชีวิต ประกอบกับวัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ ต้องออกจากงานมีรายได้ลดลง ภาวะสุขภาพเสื่อมลง มีโรคทางกายเพิ่มมากขึ้น มีสารชีวเคมีและฮอร์โมนลดลง การสูญเสียสิ่งสำคัญของชีวิต เช่น การสูญเสียคู่ชีวิต เพราะตายจากการสูญเสียบุตรเพราะแยกไปมีครอบครัว การสูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงาน การสูญเสียสถานภาพ หรือบทบาททางสังคม ตลอดจนการสูญเสียการเป็นที่พึ่งของครอบครัว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุ หากผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิดด้วยแล้วจะยิ่งทำให้ผู้สูงอายุว้าเหว่ มีภาวะซึมเศร้าและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลงจนเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง แยกตัวออกจากสังคม เป็นผลให้เกิดความผิดปกติทางจิตใจที่รุนแรงและอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ (Healthy Elderly Project following the Sufficiency Way, 2020)

โรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยถือกำเนิดและพัฒนามาจากการรวมกลุ่มชมรมผู้สูงอายุในชุมชนเป็นหลัก และมีการดำเนินการหลากหลายวิธีและหลากหลายกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ตามแต่บริบทพื้นที่ แต่ประการหลักสำคัญคือ การแก้ปัญหาผู้สูงอายุในชุมชน การสร้างความสุขให้แก่ผู้สูงวัย และการเพิ่มพูนความรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็นให้กับผู้สูงวัย และการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุจึงถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ใช้พัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้สูงวัย ภายใต้แนวคิดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบที่ผู้สูงอายุจะได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะด้านการดูแลตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ในระดับสูง รวมถึงการพัฒนาความสามารถทางกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็น “ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ” (Active Aging) (Department of Elderly Affairs, 2016) แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุผู้มีศักยภาพ (Active ageing) ขององค์การอนามัยโลกจึงถูกนำมาใช้ทั้งในแง่ของการอธิบายถึงคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้สูงอายุในสังคมและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุทั้งในมิติด้านสุขภาพ (Health) การมีส่วนร่วม (Participation) และความมั่นคง (Security) (World Health Organization 2002, 46-53)

จังหวัดนครปฐมถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ กล่าวได้ว่าจังหวัดนครปฐมกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจิระวัฒน์ ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2014)กล่าวว่า การอยู่อาศัยของผู้สูงอายุกับครอบครัว มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอดีตที่สังคมไทย เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ แต่ปัจจุบันกลายเป็นครอบครัวขนาดเล็กลง โดยเฉลี่ยของขนาดครอบครัว เหลือเพียง 3 คนต่อ 1 ครอบครัว เมื่อครอบครัวมีขนาดเล็กลง สถานการณ์ที่ท้าทายตามมา คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังมีสัดส่วนสูงขึ้นทำให้ผู้สูงอายุเผชิญปัญหาการถูกทอดทิ้ง การปล่อยให้อยู่คนเดียวตามลำพัง ประกอบกับปัญหาด้านสุขภาพทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ต้องได้รับการดูแลและเฝ้าระวังอย่างยิ่ง และเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุก็เลยวัยในการเป็นแรงงานที่เป็นกลุ่มที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อวัยแรงงานลดลงก็จะส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศ และรัฐจะต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ในการที่ต้องดูแลผู้สูงอายุทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบสวัสดิการ

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม กิจกรรมที่องค์การ หรือบุคคลเข้ามาร่วมเรียน แลกเปลี่ยนทรัพยากร และประสบการณ์ ทำกิจกรรมร่วมกัน และให้การสนับสนุนเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้สูงอายุตระหนักรู้ถึงคุณค่าในตนเอง และสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจในการกำหนดแนวทางหรือนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ และเพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งของ

เครือข่ายความร่วมมือของผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ของแนวทางพัฒนาผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ว่า ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

คำว่า ผู้สูงอายุ มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Aging ใช้เรียกบุคคลที่มีอายุมาก ซึ่งศัพท์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สูงอายุ หมายถึง มีอายุมาก” นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้บัญญัติความหมายของผู้สูงอายุ ดังนี้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป” (Ministry of Social Development and Human Security, 2010: 1) อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2003: 7) กล่าวว่า “ผู้สูงอายุในสังคมไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายในลักษณะของการเสื่อมถอยการเจริญเติบโตของร่างกาย และความต้านทานโรคน้อยลง ความสามารถด้านการปรับตัวและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลจะมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป” ทวีศักดิ์ หล้าภูเขียว (2004: 11) ให้ความหมายไว้ว่า “ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่สังคมได้กำหนดกฎเกณฑ์อายุเมื่อมีชีวิตอยู่ในช่วงวัยสุดท้ายของชีวิตซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม” นภาภรณ์ หะวานนท์ (2009) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถโดยเฉพาะในทางความแข็งแรงของร่างกาย ในการทำงานที่เคยทำ การไม่สามารถดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงสถานะจากพ่อแม่ที่เคยดูแลลูกไปสู่การดูและหลานและเหลน ศรีเรือน แก้วกังวาล (2010: 541) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ว่า ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง และทิพวรรณ สุธานนท์ (2013: 19) ได้สรุปความหมายของ ผู้สูงอายุ ไว้ว่า “ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้ายร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม รวมถึงเป็นผู้ที่ลูกหลานและสังคมควรจะให้การยกย่องดูแลเอาใจใส่”

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเป็นวัยซึ่งมีความแตกต่างจากวัยอื่น เป็นวัยบั้นปลายของชีวิตดังนั้น ปัญหาของผู้สูงอายุในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสังคมและสาธารณสุข จึงแตกต่างจากคนในวัยอื่น ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ซึ่งรัฐบาลไทยและทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงมีความพยายามและมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนตระหนัก เข้าใจและพร้อมดูแลผู้สูงอายุให้ทัดเทียมเช่นเดียวกับการดูแลประชากรในกลุ่มอายุอื่น

แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นแนวคิดที่เป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ เป็นการจัดการในการพัฒนาความสัมพันธ์ และปฏิกิริยากับผู้อื่นที่มีผลต่อคุณภาพ รวมทั้งแนวคิดที่มีความซับซ้อนและกว้างขวาง มีขอบเขตครอบคลุมทั้งทางด้านจิตสังคม การเมืองและจริยธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในด้านพัฒนาบุคคล การพัฒนาคุณภาพงาน การปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการพัฒนาชุมชน

การเสริมพลังอำนาจมีแนวคิดที่หลายมิติ ดังนั้น ความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจจึงมีความหมายที่แตกต่างกันออกไป ตามการประยุกต์ใช้กับกลุ่มบุคคล

การเสริมพลังอำนาจมาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า “Potere” มีความหมายว่า มีความสามารถในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Empowerment” หมายถึง การให้อำนาจหรืออำนาจหน้าที่เพื่อให้มีความสามารถหรือเป็นการเปิดโอกาสให้ (Gibson, 1991: 355)

Rodwell (1996) กล่าวถึงแนวคิดของการเสริมพลังอำนาจที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นกระบวนการที่จะให้หรือถ่ายโอน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นที่จะเติบโตในหน้าที่เคารพ และในกระบวนการนั้นประกอบด้วย อำนาจหน้าที่ การเลือกและการให้อำนาจ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ชลกร ศิรวรรธนะ (2013) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตใช้แนวความคิดของ World Health Organization: Quality of Life (1998) คือ ความรู้สึกพอใจของผู้สูงอายุต่อองค์ประกอบต่างๆของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของ บุคคล ซึ่งได้จากการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีความสุขมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดีขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญ ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการใช้ศักยภาพส่วนบุคคล สร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขจากแนวคิดจะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล ด้านสัมพันธภาพกับสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วน บุคคล

ศิริลักษณ์ รื่นวงศ์ (2014) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขเหมาะสม ไม่เป็นภาระ พึ่งพิงต่อผู้อื่น ไม่ก่อปัญหาในสังคม มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตที่มีความสุขทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคมสามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย แบบผสมผสาน (Mixed Method Research) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม ทั้ง 7 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองนครปฐม 2) อำเภอนครชัยศรี 3) อำเภอสามพราน 4) อำเภอพุทธมณฑล 5) อำเภอบางเลน 6) อำเภอดอนตูม และ 7) อำเภอกำแพงแสน เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive

Selection) โดยคัดเลือกโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นต้นแบบ อำเภอละ 1 โรงเรียนเป็นพื้นที่ต้นแบบในการวิจัย โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยระยะที่1 (R_1: Research A: Analysis) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

1. ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 3 คน
2. ครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 3 คน
3. คณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 3 คน
4. วิทยากรจิตอาสา โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 3 คน
5. นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 35 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนผู้สูงอายุ 7 โรงเรียน

โดยมีเกณฑ์ในการเลือกแบบสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

วิธีดำเนินการวิจัย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผู้วิจัยใช้การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยระยะที่ 2 (D_1: Develop D: Design) การออกแบบและการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิในการรับรองรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม
2. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. ตรวจสอบและรับรองรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยระยะที่ 3 (R_2: I: Implementation) การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองใช้ (Try out) รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุโรงพยาบาลหลวงพ่อเปิ่น อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้ คือ เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการพัฒนาตามแบบนำร่องของ อบต. ตำบลบางแก้วฟ้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประสานกับโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อชี้แจงและขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการนำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ไปทดลองใช้
2. ประชุมคณะทำงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการนำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐมไปทดลองใช้ในพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงกำหนด

ช่วงเวลาการดำเนินการและบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง และขณะดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพร้อมทั้งบันทึกรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมคู่ขนาน

3. ดำเนินการทดลองใช้ (Try out) รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 การวิจัยระยะที่ 4 (D_2: Development E: Evaluate) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ วิทยากรจิตอาสาโรงเรียนผู้สูงอายุ และนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรมการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม และผ่านการเสวนากลุ่มย่อย และผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่

ประชากรกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุโรงพยาบาลหลวงพ่อเปิ่น

กลุ่มเป้าหมาย เชิงคุณภาพในการถอดบทเรียน ได้แก่ ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ วิทยากรจิตอาสาโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 7 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประสานกับโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อชี้แจงและขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ วิทยากรจิตอาสาโรงเรียนผู้สูงอายุ และนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ผ่านการอบรม และผ่านการเสวนากลุ่มย่อยการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

2. ประชุมคณะทำงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ในพื้นที่เป้าหมาย

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่ผ่านการอบรมและผ่านการเสวนากลุ่มย่อย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย

4. ปรับปรุงรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐมตามคำแนะนำของผู้ทรงวุฒิในพื้นที่

5. จัดทำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม เป็นฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลจากข้อมูลพื้นฐานและสภาพการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ชายเป็นคนในรุ่นก่อนที่ยังไม่ค่อยได้เรียนหนังสือมีลูกหลานคอยดูแลและมีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ในด้านกระบวนการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีลักษณะการจัดตั้งและการดำเนินการที่เหมือนกัน กระบวนการของโรงเรียนผู้สูงอายุมีการรับสมัครผู้เข้าเรียนตามระยะเวลา และเรียนตามหลักสูตรที่

กำหนด กิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะการจัดหลักสูตรที่คล้ายกัน คือ ให้ความรู้ทั่วไปที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุ และความรู้ด้านโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ

แนวทางการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกาย มีจิตอาสา ในชุมชนดูแลผู้สูงอายุ ด้านจิต ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุในการให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึง ศักยภาพที่มีอยู่ ด้านปัญญา อารมณ์ ให้ผู้สูงอายุ ได้เรียนรู้ถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรู้เท่าทัน และการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ด้านสังคม / สิ่งแวดล้อม ให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ชีวิตที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม และใช้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นฐานในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่น่าอาศัย

การเสริมสร้างบทบาทของเครือข่ายในการจัดการสุขภาวะสวัสดิการผู้สูงอายุในมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุระดับตำบล สามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างเป็นระบบ ส่วนการหาเครือข่ายร่วมดำเนินงานนั้นใช้องค์กรของรัฐและเอกชนในท้องถิ่นมาร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรเหล่านั้น ทั้งนี้ในการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุและเครือข่ายต้องเป็นไปในลักษณะการบูรณาการ

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม จากการศึกษา Best Practice ของโรงเรียนต้นแบบ 7 โรงเรียน พบว่า 1) ความต้องการจิตอาสาช่วยงานโรงพยาบาลโดยเป็นงานที่ให้ผู้สูงอายุได้ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลในแผนกต่าง ๆ ซึ่งผู้สูงอายุสามารถเลือกได้ตามความสมัครใจ 2) มีการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนผู้สูงอายุได้เล็งเห็นถึงศักยภาพที่มีในตัวเองนั้นว่ายังมีเพียงพอในการสร้างพื้นที่ทางสังคมกับสังคมภายนอก กิจกรรมที่ร่วมสร้างกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองและผู้อื่น กิจกรรมการไปศึกษาดูงานโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับโรงพยาบาล การให้ความรู้ในเรื่องการทานอาหาร และการประกอบอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยนักโภชนาการ 3) ผู้สูงอายุมีการรวมตัวและก่อตั้งเป็นโรงเรียนขึ้นมาส่งผลให้เกิดความสามารถในการร่วมกิจกรรมของสังคม ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม และบุคคลภายนอกโดยแนวความคิดและรูปแบบ ในการทำกิจกรรมจากการแสดงความคิดเห็น และการไปศึกษาดูงานกับโรงเรียนผู้สูงอายุอื่น ๆ มาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสมาชิกในโรงเรียน กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมภายนอกชมรมนั้น ทำให้บุคคลทั่วไปมองเห็นว่าผู้สูงอายุนั้นสามารถกระทำกิจกรรมหรืองานที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมได้ทำให้ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งถือได้ว่าสร้างคุณค่าทางด้านจิตใจให้กับผู้สูงอายุว่าตนยังเป็นที่ต้องการ ได้รับการยอมรับและมีคุณค่าในสังคม 4) ความต้องการ การรวมกลุ่มของโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นยังมีสมาชิกไม่มากนักจึงทำให้ยังไม่มีหน่วยงานใดมาดูแลในส่วนของงบประมาณอย่างจริงจัง ทำให้ยังขาดเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน 5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาและประเพณี เช่น วันสงกรานต์ที่ผู้สูงอายุจะไปร่วมกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ งานประจำปีของวัด

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างและนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) K = Knowledge (ความรู้) 2) E = Elderly School (โรงเรียนผู้สูงอายุ) 3) N = Network (เครือข่าย) และ 4) G = Good (ความดี)

การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการใช้รูปแบบ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีปัญหาเล็กน้อยในด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและการสนับสนุนจากภาครัฐและการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งมีความโดดเด่นในเรื่องการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทำให้การพัฒนามีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุในสังคมไทย เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนา ทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้ แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิ ปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้การพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ประเมินผลและปรับปรุงด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า รูปแบบ “KENG Model” มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) K = Knowledge (ความรู้) 2) E = Elderly School (โรงเรียนผู้สูงอายุ) 3) N = Network (เครือข่าย) และ 4. G = Good (ความดี)

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับการอบรมการพัฒนารูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผู้สูงวัยส่วนใหญ่เป็นผู้ชายเป็นคนในรุ่นก่อนที่ยังไม่ค่อยได้เรียนหนังสือมีลูกหลานคอยดูแลและมีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง ในด้านกระบวนการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีลักษณะการจัดตั้งและการดำเนินการที่เหมือนกัน มีการดูแลรับผิดชอบโดยองค์กร / ชุมชนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ส่วนกระบวนการของโรงเรียนผู้สูงอายุมีการรับสมัครผู้เข้าเรียนตามระยะเวลา และเรียนตามหลักสูตรที่กำหนด และกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะการจัดหลักสูตรที่คล้ายกัน คือ ให้ความรู้ทั่วไปที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุ และความรู้ด้านโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงนรินทร์ คำปุก (2015) ที่ศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการจัดตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลหัวงุ้ม อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายเพื่อประเมินโครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ในรูปแบบของซิป (CIPP Model) 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต โดยภาพรวมเห็นด้วยมากที่สุดการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นด้วยมาก ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสุขและมีกำลังใจที่เข้มแข็งในการดำรงชีวิตในวัยชราส่งผลให้มีสุขภาพกายที่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.แนวทางการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาวะผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุด้านกาย มีจิตอาสาในชุมชนดูแลผู้สูงอายุ ด้านจิต ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุในการให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึงศักยภาพที่มีอยู่ ด้านปัญญา อารมณ์ ให้ผู้สูงอายุ ได้เรียนรู้ถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรู้เท่าทัน และการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ส่วน

ในด้านสังคม / สิ่งแวดล้อม ให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ชีวิตที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม และใช้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นฐานในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่น่าอาศัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร ขำวงษ์และคณะ (2554) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรายได้น้อย ฐานะการเงินพอใช้ไม่เหลือเก็บและพอใช้ตามอัตภาพ

3.การเสริมสร้างบทบาทของเครือข่ายในการจัดการสุขภาวะสวัสดิการผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุระดับตำบล สามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างเป็นระบบ ส่วนการหาเครือข่ายนั้นใช้องค์กรของรัฐและเอกชนในท้องถิ่นมาร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตามบทบาทหน้าที่ ทั้งนี้ในการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุและเครือข่ายต้องเป็นไปในลักษณะการบูรณาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทธิชัย แกมนาคและคณะ (2559) ที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า การค้นหาสภาพปัญหา ความต้องการ การรับรู้ จัดลำดับความสำคัญและโครงการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุทั้งหมด 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กิจกรรมธรรมบำบัด กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมอาชีพเสริม สำหรับผู้สูงอายุโดยจัดทำโครงการส่งเสริมและยกระดับศักยภาพการศึกษาของผู้สูงวัยด้วยภูมิปัญญาไทยพื้นบ้านแห่งล้านนา ของโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งกิจกรรมการออกกำลังกายกีฬาผู้สูงอายุ กิจกรรมการประกอบอาชีพเสริม รายได้ ซึ่งการดำเนินงานในกิจกรรมตามโครงการได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายสามารถ ดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรม นับว่ากิจกรรมเหล่าเป็นเหตุผลที่ผู้สูงอายุต้องการมาเข้าร่วมกิจกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุนับว่าเป็นช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต ที่มีความเสื่อมโทรมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุ ความเครียดในผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ รูปแบบการดูแลด้านสุขภาพ นโยบายการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย และชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งมีงานวิจัยยืนยันว่า ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ได้เกือบเท่ากับคนอ่อนวัย แต่ต้องอาศัยเวลาที่นานกว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้คือ ความเครียด ผลจากประสาทและสรีรวิทยาที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เสียความจำ ส่วนแรงจูงใจพบว่าผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องใช้แรงกระตุ้นในการทำงานมากกว่าบุคคลวัยอื่นๆ ปัจจัยภายนอกของผู้สูงอายุ คือ การเปลี่ยนแปลงทางสรีระภาพ ได้แก่ พันธุกรรม กับปฏิสัมพันธ์ที่ร่างกายมีต่อสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม โครงสร้างสังคม

4. การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการใช้รูปแบบ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม มีปัญหาเล็กน้อยในด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและการสนับสนุนจากภาครัฐและการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งมีความโดดเด่นในเรื่องการพัฒนาที่แตกต่างกันหรือไม่เหมือนกัน ทำให้การพัฒนามีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุในสังคมไทย เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนา ทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็น

พื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้ แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิ ปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2556)

องค์ความรู้/นวัตกรรมจากการวิจัย

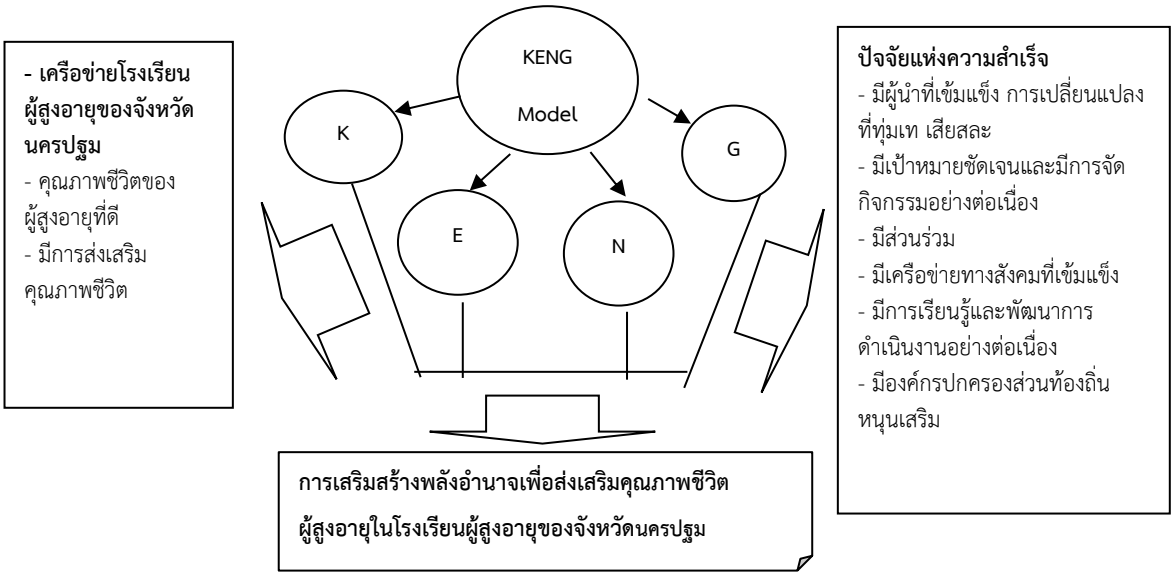
การถอดบทเรียนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม “KENG Model” เป็นทางเลือกหนึ่งที่นำไปประยุกต์ใช้ ในการเสริมสร้างพลังอำนาจคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม เกิดจากการร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น สามารถรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้ ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน พบว่า

1. K = Knowledge (ความรู้) การให้ความรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นโดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน สภาพครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากที่มีคนหลายรุ่นอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพัง ขาดผู้ดูแล และอาจเกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย สถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยจึงน่าวิตก การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการควบคู่กับมาตรการอื่น ๆ ของรัฐเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีภารกิจโดยตรงในการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยกระดับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเองและชุมชนประจักษ์ในศักยภาพ และพลังของผู้สูงอายุส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข

2. E = Elderly School (โรงเรียนผู้สูงอายุ) การตั้งที่ปรึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการรับรู้การดำเนินงานของโรงเรียน และเป็น “ใบเบิกทาง” ให้แก่การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งมีผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือในการทำงาน และถือเป็นการสร้างพันธมิตรในการทำงานชั้นเยี่ยม ที่ปรึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุอาจเป็นฝ่ายสงฆ์ ฝ่ายฆราวาส เช่น นายอำเภอ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ หรือข้าราชการเกษียณ

3. N = Network (เครือข่าย) การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมั่นคงจำเป็นต้องเรียนรู้ วิธีการหางบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้วยตนเอง วิธีการหางบประมาณเข้ากองทุนของกลุ่ม อาจจำแนกได้เป็น การสร้างกองทุนของตนเองการเก็บค่าสมาชิก การขอรับบริจาค จากผู้มีจิตศรัทธา การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน แหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเครือข่ายในการขยายงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

4. G = Good (ความดี) เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยแห่งความสำเร็จเพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุประกอบด้วย ผู้นำที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม

ดังนั้น รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของจังหวัดนครปฐม จึงประกอบไปด้วย

1. กระบวนการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีลักษณะการจัดตั้งและการดำเนินการที่เหมือนกัน มีการดูแลรับผิดชอบโดยองค์กร / ชุมชนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ส่วนกระบวนการของโรงเรียนผู้สูงอายุมีการรับสมัครผู้เข้าเรียนตามระยะเวลา และเรียนตามหลักสูตรที่กำหนด และกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะการจัดหลักสูตรที่คล้ายกัน คือ ให้ความรู้ทั่วไปที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุ และความรู้ด้านโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ

2. แนวทางการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านกาย มีจิตอาสา ในชุมชนดูแลผู้สูงอายุ ด้านจิต ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุในการให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกถึง ศักยภาพที่มีอยู่ ด้านปัญญา อารมณ์ ให้ผู้สูงอายุ ได้เรียนรู้ถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรู้เท่าทัน และการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ด้านสังคม / สิ่งแวดล้อม ให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ชีวิตที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม และใช้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นฐานในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและ สิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่น่าอาศัย

3. การเสริมสร้างบทบาทของเครือข่ายในการจัดการสุขภาวะสวัสดิการผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุระดับตำบล เพราะสามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างเป็นระบบ ส่วนการหาเครือข่ายร่วมดำเนินงานนั้น สามารถใช้องค์กรของรัฐและเอกชนในท้องถิ่นมาร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุตามบทบาทหน้าที่ของ องค์กรเหล่านั้น ทั้งนี้ในการดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุและเครือข่ายต้องเป็นไปในลักษณะการบูรณาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ด้านการส่งเสริมสุขภาพทางกาย อาหารและโภชนาการ ด้านการพัฒนาสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย

2. ควรเน้นให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาทักษะในการพูด การฟัง มีการจัดกิจกรรมสายด่วนผู้สูงอายุ กิจกรรมคิดบวก กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมธรรมบำบัด กิจกรรมการสวดมนต์ นั่งสมาธิ

3. ควรดำเนินการผ่านกิจกรรมทางวิชาการ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญา งานฝีมือ งานประดิษฐ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ผลิต และหาตลาดในการจัดจำหน่าย ให้ผู้สูงอายุให้เกิดรายได้และการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุดำเนินการโดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชนทำข้อตกลงความ ร่วมมือทางวิชาการระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นเครือข่าย เช่น กีฬา นันทนาการ ปฏิบัติธรรมร่วมกัน

4. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ ควรนำแนวทางการมีส่วนร่วมหรือศักยภาพของสถานศึกษา / โรงเรียนในชุมชนเข้ามามีบทบาท หรือเป็นฐานในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อจะ ได้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาหรือขยายผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ในจังหวัดอื่นๆ หรือมีการเทียบเคียงการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุในระดับต่างๆ

2. หน่วยงานภาครัฐ ระดับเขต ระดับตำบล ควรเตรียมการให้ความรู้ ความเข้าใจ กับผู้อาศัยในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป ควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้อาศัยใน ชุมชน ท้องถิ่นเหล่านั้นเกิดความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

3. โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ มีการสร้างความเข้าใจให้กับผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัว หรือผู้ดูแล ผู้สูงอายุให้เข้าใจในธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

4. ควรมีการวิจัยด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม เพื่อเห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็ง และคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

References

Chompoonut Phromphak. (2013). Aging society in Thailand. Office of Academic Affairs, Secretariat of the Senate.

Chonlakon Sirawatthana. (2013). Self-acceptance. family relationship community involvement with the quality of life of the elderly in the Din Daeng Community Housing Bangkok. Journal of Social Sciences and Humanities 16, (March 2017): 80–94.

Department of Elderly Affairs. (2016). Situation of the Thai Elderly, 2014. Accessed November 5th. Accessed from https://www.dop.go.th/main/knowledge

Gibson, J. M. (1991). "A Concept Analysis of Empowerment." Journal of Advanced Nursing 16 (March): 354-361.

Ministry of Social Development and Human Security. (2010). The Elderly Act B.E. 2003. Print No. 7. MCOT: Thepphenwanis Printing Factory.

Napaporn Havanon. (2009). The new direction of living development for the elderly in Thai society. Bangkok: Faculty of Architecture Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Office of the Health Promotion Fund. (2015). Happy Elderly with Simple Principles 10 A.. Accessed January 10. Accessed from http://www.thaihealth.or.th/

Puangnarin Khampuk. (2015). "Opinions of those involved in the establishment of a school for the elderly. Hua Ng Sub-district, Phan District Chiang Rai Province." Master of Public Administration Thesis Faculty of Social Sciences Chiang Rai Rajabhat University.

Rodwell, C. M. (1996). "An Analysis of the Concept of Empowerment." Journal of Advanced Nursing. 23 (February): 305-313.

Ritthichai Kaemnak et al. (2016). A Model of Participation in Health Promotion for the Elderly of Wat Hua Fai Elderly School, San Klang Sub-district, Phan District, Chiang Rai Province. Journal of Social Sciences and Research 11(33(2)), 47-61.

Sriruen Kaewkangwan. (2010). Developmental Psychology of Life at All Ages, Volume 1. Print No. 9. Bangkok: Thammasat University.

Sirilak Ruenwong. (2014). "Factors Influencing the Quality of Life Levels of the Elderly in the Elderly School, Hua Ngum Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province." Independent Study. Master of Public Administration, School of Arts Mae Fah Luang University.

Thaweesak Laphukhiao (2004). "Getting care from the families of the elderly in Nong Hin Sub-District Municipality. Nong Hin District, Loei Province." Master of Arts Thesis in Social Sciences for Development. graduate school Loei Rajabhat University

Thipawan Suthanon. (2013). "Applying Buddhist Dharma Principles for Happy Living of the Elderly." Master of Buddhist Thesis. Buddhism graduate school Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Ubonrat Peng Sathit. (2003). Developmental Psychology. Bangkok: Ramkhamhaeng University.

Wilaiporn Khamwong et al. (2011). Factors related to quality of life of the elderly. Journal of Health Science Research 5(2), 32-40.

World Health Organization (WHO). (2002). Community-based rehabilitation and the health care referral services: a guide for program managers. Geneva, Switzerland.

การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

STRENGTHENING THE MORAL CHARACTER OF MUNICIPAL ADMINISTRATORS AFFECTING ON HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN DAMNOEN SADUAK DISTRICT, RATCHABURI

พระครูปลัดประชุม ทองอุดม
Phrakruparat Prajhum Thongudom
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email: cio.pravit@gmail.com

Received 31 January 2023**; Revised** 15 February 2023**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี ใช้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหาร รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาล และแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวก จำนวน 399 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ และ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านความเป็นผู้นำ 4.07 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความรู้ความสามารถ 3.95 2) รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การพัฒนาบุคลากร 4.05 รองลงมา การจัดบุคคลเข้าทำงาน 4.04 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการสร้างความรู้สึก ความมั่นคง 3.95 3) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรเกณฑ์ (Y)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .767 ถึง .893 และคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในอำเภอดำเนินสะดวก ได้เพียง 4 ตัวแปร คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (X2) ด้านความรู้ความสามารถ (X3) ด้านมนุษย์สัมพันธ์ (X4) ด้านความเป็นผู้นำ (X5)

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง**;** คุณลักษณะเชิงคุณธรรม**;** การบริหารงานบุคคล.

Abstract

This research article employed mixed-method methodologies utilizing the concepts of moral attributes of executives, the Municipal Personnel Management Model, and the concept of executive characteristics according to Four Brahmavihāra as a research framework. The research area was the municipality in Damnoen Saduak District, Ratchaburi. The research was conducted in Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province. The sample group consisted of 399 people living in Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province, selected through a Proportional Stratified Random Sampling method. The sampling was initially done using a simple random sampling method and then further randomized through a systematic random sampling method. The research tools included 1) an interview form, and 2) a questionnaire. For quantitative data analysis, descriptive statistics such as Percentage, Mean, Standard Deviation, and Multiple Regression Analysis were employed. Qualitative data were analyzed using content analysis and presented in descriptive reports.

The findings revealed as follows: 1**)** Moral characteristics of administrators in Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province, it was found that the overall opinion was at a high level (4.01). When considering each aspect in descending order, morality and ethics had the highest mean, followed by Leadership (4.07), and the lowest mean was knowledge and competence (3.95). 2**)** Personnel management model of municipalities in Damnoen Saduak District, Ratchaburi Province, it was found that the overall opinion was at a high level (4.01). When considering each aspect in descending order, personnel development (4.05) had the highest mean, followed by personnel recruitment (4.04) and the lowest mean was to create a feeling of stability (3.95). 3) Moral Characteristics of Municipal Administrators Affecting Personnel Management in Damnoen Saduak District, Ratchaburi: It was found that there was a positive correlation with the criterion variable. Only four variables (Y) were statistically significant at the .05 level, with correlation coefficients ranging from .767 to .893. The moral characteristics of municipal administrators affecting human resource management in Damnoen Saduak District were limited to four variables: morality and ethics (X2), knowledge and competence (X3), human relations (X4), and leadership (X5).

Keywords: Strengthening; Moral character; Human resource management

บทนำ

ปัจจุบันคงหลีกเหลี่ยงไม่ได้ว่าในทุกองค์กรล้วนมีผู้นำในองค์กรซึ่งผู้นำเหล่านี้ ล้วนมีบทบาทที่ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว สิ่งที่บ่งบอกหรือชี้ให้เห็นในตัวการเป็นผู้นำ จะแสดงให้เห็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำในองค์กร ถ้าผู้นำเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) มีความคิด กว้างขวาง มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำมีความสามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่น และมีความน่าเชื่อถือ มีการยอมร่วมมือหรือยอมรับในตัวของผู้นำ ลักษณะของการเป็นผู้นำแบบนี้ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ การตัดสินใจเด็ดเดี่ยว ทำเพื่อประโยชน์ส่วนส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตนดังนั้น ถ้าองค์กรใด ที่ขาดผู้นำก็จะส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น การบริหารไร้ทิศทาง

ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการนำ นโยบายไปปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กรทำให้การบริหารองค์กรนั้นๆ ไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ผู้นำ (Leader) คือ ผู้ชักพาให้คนอื่น เคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้หลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกัน อยู่แล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม (Phra Thammakosachan (Prayoon Thamujitto), 2001:26-27) ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กันเมื่อ มีผู้นำก็ต้องมีภาวะผู้นำเช่นกัน ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์อยู่ในตนเอง ที่สร้างความ โดดเด่นให้กับองค์กร ทำให้เป็นที่ยอมรับขององค์กรของตนและองค์กรอื่นได้ที่คนในองค์กรนั้นให้ ความวางใจและเชื่อใจว่าสามารถนำพาไปสู่ความสำเร็จ ทำให้ได้รับความร่วมมือและนอกเหนือไปจาก นั้นคือการได้รับความเคารพนับถือ ภาวะผู้นำของผู้นำจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาองค์การให้ก้าวหน้าควรเริ่มต้นที่การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับผู้นำ ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำองค์การ จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้นำ คือ ผู้ที่สามารถมีอิทธิพลเหนือกลุ่มหรือผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ คือมีลักษณะเด่น มีวิสัยทัศน์ มีค่านิยมที่เหมาะสม และมีอิทธิพลเหนือคนอื่นตลอดจนมีความสามารถ ในการตัดสินใจที่เป็นการตัดสินใจที่ยากและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม (Supani Saritwanich, 2007:246)

การบริหารงานของผู้บริหารนั้นสามารถนำหลักการในทางทฤษฎีของการบริหารงานของท่านผู้รู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับเป็นสากลทั่วไป แต่ในบางครั้งควรบริหารงานในแนวต่างๆ ตามหลักการ บริหารนั้นอาจจะมีความกระด้างขาดหลักคุณธรรม จริยธรรมซึ่งอาจเป็นเหตุให้การบริหารงาน ไม่ประสบความสำเร็จตามคาดหวัง แต่ถ้ามีการผสมผสานหลักการทางทฤษฎีต่างๆ ของการบริหารเข้า กับหลักการทางคำสอนศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการบริหารงานได้ดีและสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น เพราะในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งหากนำมา ประยุกต์ใช้กับ การบริหารงานจะเกิดความอ่อนนุ่มในการบริหารงานมากขึ้น เกิดความยืดหยุ่นไปตาม สถานการณ์ที่ เหมาะสมได้ การบริหารงานในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิด ประโยชน์ สูงสุดและบรรลุเป้าหมายที่ปรากฏใน ทุติยปาปณิกสูตร อังคุตตรนิกาย ปญจนิบาต ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงลักษณะของนักบริหารไว้ 3 ประการ คือ 1) จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักธุรกิจ ต้องรู้ว่าสินค้าที่ไหนได้ราคาถูก แล้วนำไปขายที่ไหนจึงได้ ราคาแพง ในสมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะตก ถ้าเป็นผู้บริหารต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการ ใช้คน คุณลักษณะข้อนี้คือ มีความชำนาญในการใช้ความคิด 2) วิธโร หมายถึง จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชรต้องดูออกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหน้า คณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะ ข้อนี้คือ ความชำนาญด้านเทคนิค 3) นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ เพราะเป็นคนมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็ มีเพื่อนพ่อค้าในเมืองนั้นๆ ให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืมเงิน เพราะมี เครดิตดี ผู้บริหารที่ดีต้องผูกใจคนไว้ ได้ คุณลักษณะข้อนี้สำคัญมาก “นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อน ขึ้นสู่ที่สูงไม่ได้” การพัฒนาศักยภาพในการบริหารของเทศบาล แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และการให้บริการประชาชน รวมทั้งการส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานล่าช้าในการปฏิบัติงานไม่ดีเท่าที่ควร ขาดการพัฒนา

ฉะนั้น ผู้ศึกษาสนใจในการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงระดับขององค์การ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผล ภายในองค์การเพื่อกำหนดแนวทางในการปลูกฝังเจตคติ ให้เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารจัดการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านบุคลิกภาพ (2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (3) ด้านความรู้ความสามารถ (4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (5) ด้านความเป็นผู้นำ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ บุคลิกภาพที่ดีที่ควรปลูกฝัง ให้เป็นลักษณะประจำตัว เป็นเครื่องหมายบ่งชี้ถึงความดีและพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความรู้สึกนึกคิด ประกอบด้วย คุณสมบัติส่วนตัว บุคลิกภาพ และความสามารถของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมา สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น ให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลอื่น ๆ

ผู้นำควรมีลักษณะทางด้านกาย สังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะความเป็นผู้นำ มนุษยธรรม คุณลักษณะ ด้านคุณธรรม ซึ่งนักวิชาการหรือหน่วยงานทางการศึกษากล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำไว้คล้ายกับ การวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) เลือกเพียง 5 ด้าน คือ 1. ด้านบุคลิกภาพ 2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3. ด้านความรู้ ความสามารถ 4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5. ด้านความเป็นผู้นำ

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหาร

พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารจากแแนวคิดนักปรัชญา นักจริยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ หลายท่านที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคคลในสังคม ให้มีคุณธรรมด้านต่าง ๆ หลายค้านด้วยกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพฤติกรรมทางคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเมตตา กรุณา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความรับผิดชอบ เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ความซื่อสัตย์ ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกง หลอกลวง ความซื่อสัตย์จึงเป็นเครื่องหมายแห่งความจริง ความสงบสันติประกอบไปด้วยประโยชน์

ความยุติธรรม ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม การกระทำที่ชอบด้วย เหตุผลและสิ่งจำเป็นสำหรับสังคม สังคมใดขาดความยุติธรรมย่อมเดือดร้อนวุ่นวายไม่สงบสุข ย่อมเกิดการเบียดเบียนต่อสู้ทำลายกัน ในฐานะที่เป็นผู้บริหารต้องทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม นั้นไม่อาจสร้างความพอใจให้กับทุกคนได้ แต่เป็นเครื่องประกันได้ว่าจะไม่มีใครได้เปรียบ เสียเปรียบเทียบกัน แต่ละคนอาจเสียบ้างได้บ้าง ไม่มีใครที่จะมีแต่ได้อย่างเดียว

ความเมตตากรุณา คือ ความรักใคร่ ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความสงสาร คิดจะ ช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเมตตากรุณา ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมคุณธรรมที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารถือ เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละทั้งกำลังกาย ความคิด หรือประโยชน์ส่วนตนมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น อันจะก่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุขและงานนั้นบรรลุ เป้าหมาย

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง หน้าที่หนึ่งขององค์กร ซึ่งเริ่มตั้งแต่การวางแผน การสรรหา คัดเลือก กำหนดค่าตอบแทน การฝึกอบรมพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยถือว่าทรัพยากรมนุษย์มีฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อองค์กร ซึ่ง การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจะสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ ในการแข่งขัน ขององค์กรสูงขึ้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันมุ่งเน้นการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องต่อสภาวะแวดล้อม ภายนอกและสภาวะแวดล้อมภายใน เพื่อก่อให้เกิดความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตอบสนองต่อสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุง หรือเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ทั้งช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน เพิ่มขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน สิ่งที่เป็นประโยชน์มากที่สุดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ ช่วยแก้ปัญหา การปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการเพิ่มคุณภาพของผู้ปฏิบัติงาน และยกระดับความสามารถของบุคลากร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เทศบาลในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 93,086 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เทศบาลในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 399 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหาร และรูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาล ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษา การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหาร และรูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาล ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.4 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.3 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.9 และมีระยะเวลาในการทำงาน 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.1

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่ามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.01 , S.D. =.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.08 , S.D. =.70) รองลงมา ด้านความเป็นผู้นำ ($\overline{X}$ = 4.07 , S.D. =.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความรู้ความสามารถ ($\overline{X}$ = 3.95 , S.D. =.64)

2.1 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก ด้านบุคลิกภาพ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.99,S.D. =.65) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารมีความเด็ดขาดกล้าตัดสินใจ ($\overline{X}$ =4.19,S.D. =.82) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีกริยามาบาทสุภาพอ่อนโยนกับทุกคน ($\overline{X}$ =4.01,S.D. =.95) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือผู้บริหารมีสุขภาพจิต และร่างกายแข็งแรง ($\overline{X}$ =3.83,S.D. =.87)

2.2 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 , S.D. =.70) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารบริหารงานอย่างมีคุณธรรม ($\overline{X}$ = 4.07 , S.D. =.74) รองลงมาคือ ผู้บริหารประพฤติตนอยู่ในศีลเป็นพื้นฐานของชีวิต ($\overline{X}$ = 4.17 , S.D. =.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\overline{X}$ = 4.02 , S.D. =.74)

2.3 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ด้านความรู้ความสามารถ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.95 , S.D. =.64) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.19 , S.D. =.82) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงาน ($\overline{X}$ = 4.01 , S.D. =.95) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตยในการรับฟัง ($\overline{X}$ = 3.83 , S.D. =.87)

2.4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก ราชบุรี ด้านมนุษย์สัมพันธ์ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 , S.D. =.66) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารมีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน ($\overline{X}$ = 4.06 , S.D. =.83) รองลงมาคือ ผู้บริหารพูดคุยพบปะผู้ร่วมงานประจำ ($\overline{X}$ = 4.04 , S.D. =.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน ($\overline{X}$ = 3.86 , S.D. =.95)

2.5 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ด้านความเป็นผู้นำ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 , S.D. =.63) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจาก

ค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุม และแก้ไข ($\overline{X}$ = 4.20 , S.D. =.82) รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\overline{X}$ = 4.15 , S.D. =.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีคุณลักษณะในการติดตามงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($\overline{X}$ = 3.86 , S.D. =.80)

3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.01, S.D. =.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การพัฒนาบุคลากร ($\overline{X}$ = 4.05 , S.D. =.53) รองลงมา การจัดบุคคลเข้าทำงาน ($\overline{X}$ = 4.04 , S.D. =.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการสร้างความรู้สึก ความมั่นคง ($\overline{X}$ = 3.95 , S.D. =.53)

3.1 รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <u>การสรรหาและ การคัดเลือก</u> มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. =.65) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ องค์กรมีการกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งงานที่รับ ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. =.82) รองลงมาคือ มีจุดยืนชัดเจนในการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. =.73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์กรมีการกำหนดวิธีการคัดเลือกตามความเหมาะสมกับตำแหน่งที่รับสมัคร ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. =.72)

3.2 รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <u>การจัดบุคคลเข้าทำงาน</u> มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.04 , S.D. =.66) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ องค์กรมีการแต่งตั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ($\overline{X}$ = 4.15 , S.D. =.98) รองลงมาคือ องค์กรสรรหาบุคลากรได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ ($\overline{X}$ = 4.11 , S.D. =.87) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งเข้ามาทำงาน ($\overline{X}$ = 3.82 , S.D. =.99)

3.3 รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <u>การพัฒนาบุคลากร</u> มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.05 , S.D. =.53) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคลากร ($\overline{X}$ = 4.18 , S.D. =.92) รองลงมาคือ มีการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาและฝึกอบรมจากภายนอก ($\overline{X}$ = 4.18 , S.D. =.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาบุคลากรทุกปี ($\overline{X}$ = 3.91 , S.D. =.97)

3.4 รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <u>การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ</u> มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03 , S.D. =.66) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ องค์กรสนับสนุนบุคลากรให้เกิดความมุ่งมั่นปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.07 , S.D. =.79) รองลงมาคือ องค์กรมีการจัดสรรรายได้และสวัสดิการตามความเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.06 , S.D. =.75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการให้กำลังใจเมื่อบุคลากรประสบปัญหาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ($\overline{X}$ = 3.96 , S.D. =.69)

3.5 รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <u>การสร้างความรู้สึก ความมั่นคง</u> มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.95 , S.D. =.53) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีความรู้สึกว่าองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.09 , S.D. =.74) รองลงมาคือ องค์กรมีระบบให้คำปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการ

($\overline{X}$ = 4.04 , S.D. =.91) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์กรมีการจัดให้มีห้องปฐมพยาบาลเมื่อบุคลากรเกิดปัญหาสุขภาพเบื้องต้น ($\overline{X}$ = 3.81 , S.D. =.83)

4. คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรเกณฑ์ (Y)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .767 ถึง .893

5. คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในอำเภอดำเนินสะดวก ได้เพียง 4 ตัวแปร คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_2) ด้านความรู้ความสามารถ (X_3) ด้านมนุษย์สัมพันธ์ (X_4) ด้านความเป็นผู้นำ (X_5)

อภิปรายผลการวิจัย

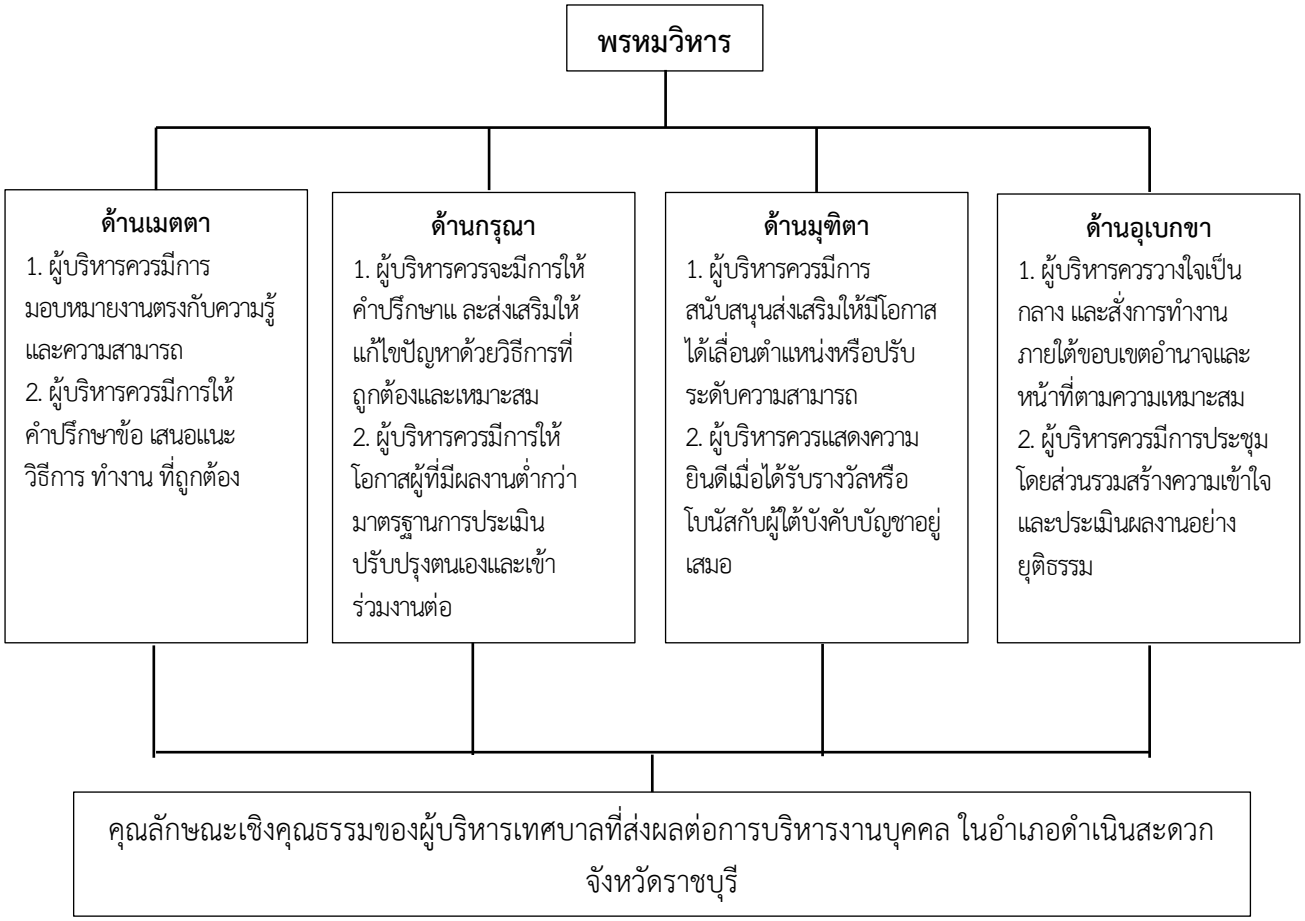
งานวิจัยนี้พบว่า การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.08 รองลงมา ด้านความเป็นผู้นำ 4.07 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านความรู้ความสามารถ 3.95 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม (2010) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล พบว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลของในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.05 รองลงมา คือ การจัดบุคคลเข้าทำงาน 4.04 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการสร้างความรู้สึก ความมั่นคง 3.95 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพศาสนาภิบาล (2022) งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของจังหวัดนครปฐม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ 1) ส่งเสริมแนวทางการขยายผลโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ไปสู่ครอบครัวรักษาศีล 5 สถานศึกษารักษาศีล 5 ภาคเอกชนรักษาศีล 5 ส่วนราชการรักษาศีล 5 หรือองค์กรอื่นๆ ที่สามารถกำหนดเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สามารถยกระดับความสำนึกในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความยอมรับในความแตกต่าง การอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเคารพในความเสมอภาคและความเท่าเทียม 3) มีการปฏิบัติการเพื่อทลายความเชื่อในอุดมการณ์ทางการเมืองแบบแบ่งฝักแบ่งฝ่ายจนเกิดความขัดแย้งในอดีต โดยใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับกรอบของศีล 5 เป็นกิจกรรมปฏิบัติการ 4) ศึกษารายกรณีของผู้ที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 แล้วหันหลังให้กับอบายมุข กลับเข้าสู่การดำเนินชีวิตตามปกติประกอบสัมมาชีพจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยควรเลือกจังหวัดละ 1 ท่านเพื่อเป็นบุคคล

ต้นแบบการรักษาศีล 5 5) พัฒนาชุดความรู้เพื่อการฝึกอบรมวิทยากรหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่มีเนื้อหาทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติโดยเน้นการสร้างชุดความรู้ทักษะการบริหารและการวิจัยชุมชน

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) แผนงานการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

2) การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และ

3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งอธิบายในรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แผนงานกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นการกำหนดนโยบายการพัฒนา

คุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม และกำหนดเป็นแผนงานเพื่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในระดับการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี คือ 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา4) อุเบกขา มากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก จะออกมาเป็นแนวทางและวิธีการสำหรับผู้บริหารนำไปปฏิบัติกับครู อาจารย์ และนักเรียน รวมถึงเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ โดยรวม คือ

2.1 ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถ และควรมีการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ วิธีการทำงานที่ถูกต้อง

2.2 ด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีการให้คำปรึกษาและส่งเสริมให้แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม และควรมีการให้โอกาสผู้ที่มีผลงานต่ำกว่ามาตรฐานการประเมิน ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ

2.3 ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถ และควรแสดงความยินดีเมื่อได้รับรางวัลหรือโบนัสพิเศษกับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ

2.4 ด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรวางใจเป็นกลาง และสั่งการทำงานภายใต้ขอบเขตอำนาจ และหน้าที่ตามความเหมาะสม และ ควรมีการประชุมโดยส่วนรวม สร้างความเข้าใจและประเมินผลงานอย่างยุติธรรม

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก เป็นขั้นตอนสูงสุดของการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก คือ เมื่อผ่านขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 แล้ว จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในอำเภอดำเนินสะดวก ได้แก่

1) ผู้บริหารจะต้องมุ่งเพื่อปรารถนาดี ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความรัก ความปรารถนาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้คำแนะนำ สั่งสอน หรือ อบรมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและความประพฤติที่เหมาะสมและดีงาม รวมถึงการใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เหมาะสม ถูกกับวัยงาน และความถนัด

2) ผู้บริหารจะต้องมีความปราณี ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีความกรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันน้ำใจ หรือ สงเคราะห์ทั้งทางด้านวัตถุ กำลังกายและกำลังใจ รวมถึง การจัดสรรสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา

3) ผู้บริหารจะต้องมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งๆขึ้น ไม่มีใจอิจฉาริษยา ควรสนับสนุนและแสดงออกถึงความยินดีเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชา (รวมถึงครอบครัว) มีความสุข หรือ มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการงานและชีวิตครอบครัวรวมถึง การเชิดชูด้วยรางวัลและแบ่งปันด้วยน้ำใจ

4) ผู้บริหารจะต้องการวางใจเป็นกลาง มีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ มีความสุขในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและจะต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือ อคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะรัก ไม่ชอบ หรือเกลียด เขลา และกลัว

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของผู้บริหารเทศบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรมีความสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และควรแต่งกายให้เรียบร้อยเหมาะสมตามโอกาส

2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารควรมีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน รู้จักประหยัดอดออม และละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง

3. ด้านความรู้ ความสามารถ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์นโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงาน มีความสามารถบริหารทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน และควรมีความมุ่งหวังในผลสำเร็จของงาน

4. ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ผู้บริหารควรมีความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน ยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมงาน และรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา

5. ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการควบคุม และแก้ไขที่เหมาะสมกับสถานการณ์ จะต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และมีคุณลกั ษณะในการติดตามงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถ และควรมีการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ วิธีการทำงานที่ถูกต้อง

2. ด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีการให้คำปรึกษาและส่งเสริมให้แก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม และควรมีการให้โอกาสผู้ที่มีผลงานต่ำกว่ามาตรฐานการประเมิน ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ

3. ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถ และควรแสดงความยินดีเมื่อได้รับรางวัลหรือโบนัสพิเศษกับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ

4. ด้านอุเบกขา ผู้บริหารโรงเรียนควรวางใจเป็นกลาง และสั่งการทำงานภายใต้ขอบเขตอำนาจและหน้าที่ตามความเหมาะสม และควรมีการประชุมโดยส่วนรวม สร้างความเข้าใจ และประเมินผลงานอย่างยุติธรรม

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน

2. ควรศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของครู ผู้ปกครอง หรือนักเรียน

References

Phra Dhammakosajarn Prayoon Dhammajitto. (2006). Buddhist management methods. Special printing 4 December 2006. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing House.

Saritwanich, S. (2007). Strategic management. Pathum Thani : Thammasat University

Tempiam, S. (2010). Desired characteristics of school administrators according to the views of teachers under Sa Kaeo Educational Service Area Office 2. Master of Education Thesis. Field of study: Educational Administration. Faculty of Education. Burapha University.

Phra Thep Religious Phiban, Village Keeping the 5 Precepts: Concepts and Driving Models to Strengthen Harmony in Nakhon Pathom Province, MCU Journal Buddhapanya Review, Year 7, Issue 3 (July - September 2022): 32-42.

การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

IMPACT OF TOURISM MANAGEMENT ON LOCAL WISDOM IN KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

พระครูสาครคุณาภรณ์
PhrakruSakhonKunaporn
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email: cio.pravit@gmail.com

Received 15 February 2022**; Revised** 15 February 2023**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวคิดเกี่ยวกับทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานแลสาธารณูปโภค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.08) รองลงมา ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน ($\overline{X}$ = 3.99) และ ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.97) ในขณะที่ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและบริการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 3.95) 2) การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวางแผนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.07) รองลงมา คือการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.04) และการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.04) ในขณะที่การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 3.98)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ**;** การท่องเที่ยว**;** ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

This research article employed mixed methods methodologies using the concept of local wisdom tourism, management promotion of local wisdom, and the impact of tourism management on the promotion of local wisdom as a research framework. The research was conducted in Krathum Baen District, Samut Sakhon Province. The sample group consisted of 400 people living in Krathum Baen District, Samut Sakhon Province, selected through a Proportional Stratified Random Sampling method. The sampling was initially done using a simple random sampling method and then further randomized through a systematic random sampling method. The research tools included 1) an interview form, and 2) a questionnaire. For quantitative data analysis, descriptive statistics such as Percentage, Mean, Standard Deviation, and Multiple Regression Analysis were employed. Qualitative data were analyzed using content analysis and presented in descriptive reports.

The findings revealed as follows: 1**)** Tourism Management in Krathum Baen District, Samut Sakhon Province found that the overall opinion was at a high level ($\overline{X}$ = 4.00). When considering each aspect, it was found that infrastructure and utilities readiness had the highest mean ($\overline{X}$ = 4.08), followed by tourism resources and environment, ($\overline{X}$ = 3.99), and tourism marketing ($\overline{X}$ = 3.97), while facilities and tourist services had the lowest mean ($\overline{X}$ = 3.95). **2)** Promotion of Local Wisdom in Krathum Baen District, Samut Sakhon Province revealed that the overall opinion was at a high level ($\overline{X}$ = 4.03). When considering each aspect, it was found that planning using local wisdom had the highest mean ($\overline{X}$ =4.07), followed by the assessment of the use of local wisdom ($\overline{X}$ =4.04) and the improvement of the use of local wisdom ($\overline{X}$ =4.04), while the use of local wisdom had the lowest mean ($\overline{X}$ = 3.98).

Keywords : Management, Tourism, Local wisdom

บทนำ

ประเทศไทยมีความพร้อมในการขับเคลื่อนประเทศให้เข้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับหนึ่ง เนื่องจากไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะทางศิลปะ ที่สืบทอดต่อกันมาผ่าน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่กล่าวว่า “ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ที่เน้นการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์ คุณค่าของสินค้าและบริการ เช่นเดียวกับยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ในแผนพัฒนาตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยใช้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน สำคัญในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน อย่างไรก็ดีประเทศไทยยังขาดความพร้อมบางด้านในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการความรู้สำหรับ ภูมิปัญญาของไทย (Thitikon Phunphatcharin, 2010) เหตุผลที่สำคัญคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่ดีทางหนึ่ง ได้ถูกทอดทิ้งไปในระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน (Prawet Wasi. 1997) ดังนั้น จึงน่าสงสัย

ว่าชุมชนของไทยสักกี่แห่งที่สามารถนำภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนมาต่อยอด พัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าได้ ซึ่งต่างกับประเทศเกาหลีที่ได้รู้จักนำแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการส่งออกวัฒนธรรมเกาหลีไปทั้งโลกจนสร้างงาน และรายได้เข้าประเทศมหาศาล

การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจต้องหาวิธีการสร้างมูลค่า จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เดิมมีแต่คุณค่า ซึ่งเป็นแนวคิดของเศรษฐกิจสร้างสรรค์หรือกล่าวได้ว่าต้องมี ภูมิปัญญาก่อนจึงเกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวคิด การขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การสร้างสรรค์งานและการใช้ทรัพย์สิน ทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมการสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม สมัยใหม่ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดขอบเขต เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยแยกเป็น 4 กลุ่ม คือ การสืบทอดทางวัฒนธรรม ศิลปะ สื่อ และงาน สร้างสรรค์แบ่งตามลักษณะของงาน (Office of the National Economic and Social Development Board 2009) ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นฐานที่สำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในกลุ่มการสืบทอดทาง วัฒนธรรม ซึ่งมีกลุ่มย่อยหนึ่งที่สำคัญคือ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มี ลักษณะที่ต้องอาศัยวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดขายหรือสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับ เอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชน จากสถานที่นั้นๆ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ และสินค้าและบริการ ที่สามารถแสดงเรื่องราวในการพัฒนา สังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้ คุณค่าของสังคม โดยสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคม และขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนในแต่ละยุคสมัย (Kanchana Saenglimsuwan and Saranya Saenglimsuwan, 2012)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหาการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ของไทย เพราะการละเลยและไม่เห็นคุณค่าจากคนไทยในปัจจุบัน และส่งผลให้เกิดแรงจูงใจใน การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการพัฒนาถ่ายทอด เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยหาแนวทางพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในลักษณะของสินค้าบริการและกิจกรรม การสนับสนุนให้จังหวัดต่างๆ สามารถบริหารและ พัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและการส่งเสริม การตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนำมาสู่การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว 2) ด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและบริการด้านการท่องเที่ยว และ 4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และกลุ่มชนมีการสั่งสม พัฒนา และสืบทอด ต่อกันมา องค์ความรู้ภูมิปัญญาจึงมีลักษณะเป็นการบูรณาการศาสตร์ทุกแขนงในวิถีชีวิตส่วน หน่วยงานหรือองค์กรนั้นจะให้ความหมายในแง่เดียวกันกับนักวิชาการ แต่เน้นในประเด็นที่สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์การดำเนินงานขององค์กรมากกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างคนกับชุมชน สังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นและธำรงอยู่เนื่องด้วยการเป็นเครื่องมือแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเฉพาะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จำต้องไม่ได้ เกิดจากการสั่งสมองค์ ความรู้จากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ในการดำเนินงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมุ่งเน้นเพื่อการสืบสานอย่างยั่งยืน และนำมาประยุกต์กับสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้ภูมิปัญญายังคงดำรงอยู่และได้รับการสืบสาน รักษา จากคนในท้องถิ่น กระบวนการด้านภูมิ ปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วยการแนวทางหลัก 2 ประการ คือการอนุรักษ์และการฟื้นฟู นอกจากนี้ใน ปัจจุบันสังคมอยู่ในรูปแบบทุนนิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นทุนทางวัฒนธรรม การสืบทอดภูมิปัญญา อิงกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การดำเนินงานด้านภูมิปัญญาจึงเพิ่มมาในด้านเชิงพาณิชย์ด้วย

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

“การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จาก สถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่น เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลเพื่อการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อ การประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขัน กีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อ ประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม เป็นต้น การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมขอบข่ายของการท่องเที่ยว แบบอื่น ๆ หลายรูปแบบ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมุ่งพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะประสบความสำเร็จได้ต้อง อาศัยความร่วมมือจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ชุมชนในท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆที่เกี่ยวข้อง โดยเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวคือต้องการให้การท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ความหวังนี้จะสำเร็จหรือไม่ คำตอบอยู่ที่ทุกคนซึ่งมีส่วนร่วมใน การท่องเที่ยว ประโยชน์จากการท่องเที่ยวภายใต้ บริบทของกระแสการพัฒนาทั้งในระดับจุลภาคและมหาภาค นับตั้งแต่การสร้างรายได้ให้กับคน ท้องถิ่นในการเป็นเจ้าของที่พัก อันนำไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นโดยรวม และยังเป็นการสร้าง

ความเข้าใจอันดีระหว่างคนภายนอกกับคนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันนำไปสู่ การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในสังคมจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสามารถแสดง ความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ ประชากรในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 302,435 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.6 อายุ 41-50 ปี จำนวน 188 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา-อนุปริญญา จำนวน 136 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2

2. การบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานแลสาธารณูปโภค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.08) รองลงมา ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน ($\overline{X}$ = 3.99) และ ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน ($\overline{X}$ = 3.97) ในขณะที่ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและบริการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 3.95)

2.1 การบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.99 , S.D. =.667) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การทำเกษตรกรรม ในพื้นที่

บ้านแพ้ว และสวนกล้วยไม้อำเภอกระทุ่มแบน มีความสำคัญต่อการ ท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาครระดับใด ($\overline{X}$ = 4.19 , S.D. = .826) รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การเที่ยวชม พื้นที่การเกษตรพอเพียง มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาครระดับใด ($\overline{X}$ = 4.00 , S.D. = .959) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือหลวงพ่อโตวัดหลักสี่หลวงพ่อปู่วัดโกรกกราก มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาครระดับใด ($\overline{X}$ =3.83 , S.D. =.868)

2.2 การบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานแลสาธารณูปโภค มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 , S.D. = .699) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีบริการสาธารณะพื้นฐานในพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา อินเตอร์เน็ตฯ ($\overline{X}$ =4.18 , S.D. =.850) รองลงมาคือ มีระบบการจัดการด้านขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว ($\overline{X}$ =4.16 , S.D. =.865) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือระยะทางระหว่างจุดท่องเที่ยวแต่ละแห่งไม่ห่างไกล ($\overline{X}$ = 4.02 , S.D. = .744)

2.3 การบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและบริการด้านการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.95 , S.D. =.648) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีที่พักร้านอาหารและร้านขายของที่ระลึกมีมาตรฐาน ($\overline{X}$ =4.03 , S.D. =.769) รองลงมาคือ มีการบริการด้านความปลอดภัยพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ปั๊มน้ำมัน ($\overline{X}$ = 3.95 , S.D. = .814) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือประชาชนในพื้นที่มีความเป็นเจ้าบ้านที่ดี ($\overline{X}$ =3.91 , S.D. = .680)

2.4 การบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97 , S.D. =.654) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ จังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตที่ใกล้กรุงเทพ สามารถท่องเที่ยวไปกลับภายใน 1 วัน ($\overline{X}$ =4.05 , S.D. =.836) รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ =4.03 , S.D. =.770) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีการสร้างภาพลักษณ์ และ Branding จังหวัดสมุทรสาครในการเป็นครัว ด้านอาหารทะเลและเกษตร ($\overline{X}$ =3.86 , S.D. =.931)

3. การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวางแผนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.07) รองลงมา คือการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.04) และการปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.04) ในขณะที่การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 3.98)

3.1 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร การวางแผนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07 , S.D. =.636) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.19 , S.D. =.636) รองลงมาคือ การกำหนดผู้รับผิดชอบตามนโยบายและแผนการการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.15 , S.D. =.794) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการกำหนดแนวทางปฏิบัติการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ($\overline{X}$ =3.86 , S.D. =.795)

3.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.98 , S.D. =.656) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การจัดประชุม อบรม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแผนที่กำหนด ($\overline{X}$ =4.03 , S.D. =.739) รองลงมาคือ การให้

ความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินงานในการใช้แผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =4.02 , S.D. =.762) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการจัดทำเอกสารสร้างความเข้าใจในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น($\overline{X}$ =3.92 , S.D. =.656)

3.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร การประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.04 , S.D. =.664) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การประเมินขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\overline{X}$ =4.15 , S.D. =.981) รองลงมาคือ การประเมินผลการดำเนินงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนผลการจัดกิจกรรมร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.11 , S.D. =.873) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการประเมินแผนการดำเนินงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\overline{X}$ =3.81 , S.D. =.991)

3.4 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร การปรับปรุงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.04 , S.D. =.529) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การนำข้อมูลจากการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบายที่กำหนด ($\overline{X}$ =4.18 , S.D. =.918) รองลงมาคือ การรายงานผลการดำเนินงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง ($\overline{X}$ =4.17 , S.D. =.806) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการสร้างความเข้าใจในการประเมินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามนโยบายการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\overline{X}$ =3.91 , S.D. =.964)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และ ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ในขณะที่ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและบริการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของชาคริต ช่วยบำรุง (2554) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ดังนี้ (1) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (2) ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่ได้มี การดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม (3) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวล่องเรือชมความงดงามของฏ้าเลเขากอบ โดยมีพนักงานพายเรือทำหน้าเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว (4) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธะกิจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีดังนี้ (1) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง (2) การขาด แคลนงบประมาณในการดำเนินการและความร่วมมือจากภาคประชาชน (3) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว ในปัจจุบันมักประสบปัญหาในการสื่อสารเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของถ้ำเลให้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (4) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยัง

ไม่มีการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแยกจากแผนการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่ได้มีการดึงภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้ความรู้ในเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในส่วนที่กิจกรรมทางภาครัฐ ภาคเอกชน หรือท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. มีการประชาสัมพันธ์จากทุกส่วนงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้รับรู้และรับทราบข้อมูลข่าวสารในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. มีการดำเนินงานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน
2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

References

Saenglimsuwan, K. and Saenglimsuwan, S. (2012). Sustainable cultural heritage tourism. Executive Journal 32(4). Pages 139-146.

Chuaybamrung, C. (2011). The role of local administrative organizations in sustainable tourism development. Case study: Khao Kob Subdistrict Administrative Organization. Huai Yot District, Trang Province. Master's degree thesis. Khon Kaen University

Phunphatrachewin, T. (2010). Criticism about organizations of excellence. (Thomas J. Peter & Robert H. Waterman Jr. “In Search of Excellent”). Post. 5. 37

Wasi, P. (1997). Organizational development. (4th edition). Bangkok: Village Doctor.

Office of the National Economic and Social Development Board. (2009). Annual report 2009. Bangkok: National Economic and Social Development Board.

การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

DEVELOPING A CURRICULUM FOR MONKS LEADING THE VILLAGE TO KEEP THE FIVE PRECEPTS TO DEVELOP THE SPATIAL MECHANISM OF THE COMMITTEE TO DRIVE THE FIVE PRECEPTS VILLAGE PROJECT

สรพงษ์ ชิวค้า
Sorapong Chewkha
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email: cio.pravit@gmail.com

Received 3 June 2022**; Revised** 15 February 2023**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือคณะกรรมการพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำนวน 35 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชียวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และพระสงฆ์ผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท ได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับแยกแยะองค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำเสนอรายงานผลภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประกอบด้วยองค์ประกอบการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ คือ Content : การเรียนรู้ด้านเนื้อหา Pedagogy : การเรียนรู้ด้านวิธีการ/เทคนิคการทำงาน Technology : การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5ประกอบด้วยการฝึกอบรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 5 Moduel คือ ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เทคนิคและเครื่องมือการทำงานพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในชุมชน การพัฒนาสื่อดิจิตอลเพื่อการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทักษะการแปรเปลี่ยนปัญหาสู่สัมมาชีพ และกลยุทธ์การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 สู่การปฏิบัติ โดยแต่ละ จะมีแบบทดสอบเพื่อให้ผู้เข้าหลักสูตรพรสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้ทดลองปฏิบัติก่อนลงปฏิบัติการพื้นที่จริง 3) การประเมินความสำเร็จในการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสำคัญของศีล 5 และทักษะเชิงปฏิบัติการในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการรูปแบบการขับเคลื่อนศีล 5 แก่ประชาชนทั่วไป และยังขยายผลโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในการสร้างสันติสุขแก่ชุมชน และสังคม ในรูปแบบอื่น ๆ อีกมากมาย

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; พระสงฆ์ผู้นำ; กลไกเชิงพื้นที่.

Abstract

This research article employed a qualitative approach, involving interviews with 35 monks and individuals responsible for leading their respective villages in upholding the Five Precepts. Additionally, a group discussion was conducted with experts in curriculum development, along with 10 monks who completed the training course for Buddhist monks tasked with guiding villages in upholding the Five Precepts. Data were analyzed using contextual content analysis techniques, involving the examination, correlation, and integration of data to generate a comprehensive report.

The findings were as follows: 1) Development of a training curriculum for monks tasked with leading villages in upholding the Five Precepts. This curriculum encompasses three key learning components: Content (focused on knowledge acquisition), Pedagogy (about teaching methods and techniques), and Technology (incorporating technological proficiency). 2) Conducting workshops aimed at cultivating monks as leaders for the 'Five Precepts Village Project'. This initiative encompasses five modules, each addressing different aspects: Comprehensive training in spearheading the Five Precepts Village Project, Techniques and tools for effective leadership within the community-driven Five Precepts Village, Development of digital media to support the Five Precepts Village project, Skills for addressing life challenges, and Strategies for implementing the Five Precepts Village Project in practical terms. Before implementation in real-world settings, participants engage in practical exercises to refine their skills. 3) Evaluation of the workshop's effectiveness in nurturing monks as leaders for the 'Five Precepts Village Project'. The participants exhibited a heightened understanding of the fundamental principles underlying the Five Precepts, along with practical skills for disseminating this model to the broader community. Furthermore, they demonstrated the capacity to extend the project's impact by fostering reconciliation through the application of Buddhist Dhamma principles within villages committed to upholding the Five Precepts. This endeavor contributes to peacebuilding efforts in both the local community and society at large in many other ways.

Keywords: Curriculum Development; Monks Leadership; Spatial Mechanism of The Community**.**

บทนำ

พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำด้านจิตวิญญาณและจริยธรรมของสังคม มีบทบาทเป็นผู้สื่อสารสร้างสรรค์สังคมแห่งสันติสุขนับตั้งแต่พุทธกาลมาท่ามกลางพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนต่างพึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจหรือตัดสินความถูกผิดมากยิ่งขึ้น ทำให้บางครั้งการสื่อสารที่ขาดวิจารณญาณอย่างเหมาะสมก็ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว องค์กร ชุมชนและสังคม ทั้งที่พระสงฆ์ยังคงดำเนินกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมอยู่เนือง ๆ เช่น การส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา การมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต) แต่จากสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุค

สมัย ทำให้เยาวชนและประชาชนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เบี่ยงเบนไปจากครรลองคลองธรรมตามหลักศาสนา สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือเกิดจากการบริโภคความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ขาดโยนิโสมนสิการการรู้เท่าทันผ่าน Social Network เช่น ปัญหาด้านสุขภาพจิต ปัญหาความเครียดและปรับตัวไม่ได้ในสังคม ปัญหาล่วงละเมิดสิทธิ การกลั่นแกล้งรังแกกันโดยสื่อ Social Network เป็นต้น

การมีศีลตามแนวทางพระพุทธศาสนาจะผลดีต่อสังคม เพราะความสำนึกในการรักษาศีล หรือ ปฏิบัติตามศีล ได้แก่การฝึกหัดขัดเกลาตนเอง เพื่อความก้าวหน้าในคุณธรรมที่ยิ่งๆ ขึ้นไป และการคำนึงถึง ประโยชน์ของผู้อื่นหรือของสังคม เพื่อประโยชน์อันจะทำให้เกิดความดำรงอยู่ด้วยดีของชุมชนของประชาชน ในสังคม นอกจากนี้การมีศีลจะส่งผลดีต่อการอยู่ร่วม กันในสังคมอย่างมีความสุข ดังโอวาทของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้ประทานไว้ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “อันว่าศีล 5 เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล 5 ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็น ไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมูบ้านรักษาศีล 5” ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้เนื่องจากศีลจะเป็นสิ่งที่คอยกำกับความ ประพฤติดีทางกายและวาจา, การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ ตั้งอยู่ในความดีงาม มีระเบียบวินัย, มีมารยาทที่ปราศจากโทษ ตลอดถึงมีความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ สามารถกระตุ้นให้รู้จักบาปบุญคุณโทษในการรักษา หลักเบญจศีลเบญจธรรมในการดำเนินชีวิต ควรส่งเสริมคนทำดีและยกย่องชมเชยให้ชุมชนทราบ ไม่ปกป้อง คนชั่วและเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ทำตามกฎและกติกาให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อการเน้นให้มีสติทบทวน การกระทำของตนอย่างสม่ำเสมอ

การปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นการรักษากฎเกณฑ์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมเอาไว้ สามารถสร้างจิตสำนึก ทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยและสันติสุข จึงควรรักษาและพัฒนา โดยการส่งเสริมการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักศีล 5 เพื่อร่วมสร้างสังคมที่สงบสุข ตลอดถึงกระบวนการเสริมสร้าง ความมั่นคงของครอบครัวไทยปัจจุบันได้อย่างดี โดยอาศัยความปรารถนาดีต่อกัน ทั้งทาง กาย วาจา ใจ ความประพฤติที่เรียบร้อย มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และเกื้อกูลในสิ่งที่ขาดแคลน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญที่เพิ่ม การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีเจตนารมณ์ในการสนับสนุนงานภาควิชาการในโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา "หมู่บ้านรักษาศีล 5" ตามมติมหาเถรสมาคมและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ มีสันติสุข มีความสามัคคีปรองดองกัน สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เข็มแข็ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางระพุทธศาสนาคือพระสงฆ์ให้มีศักยภาพเป็นแกนนำและเป็นสื่อมีชีวิตต้นแบบขับเคลื่อนศีล 5 สู่สังคมอย่างสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5
2. เพื่ออบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
3. เพื่อประเมินความสำเร็จในการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิด และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเรื่องสำคัญ จะต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ประกอบกันหลายประการ เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ไม่สู้สนใจต่อการจะรับความรู้เพราะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ดังนั้นการศึกษาเทคนิคการฝึกอบรมจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เทคนิคการฝึกอบรมก็คือวิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้มากที่สุดในเวลาที่จำกัด

แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ผู้นำ

ภาวะผู้นำคือศิลปะที่ผู้นำใช้อิทธิพลกระตุ้นให้บุคคลเกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จรวมกัน กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจ มีปฏิสัมพันธ์ โดยถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ 3 อย่าง ที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีอิทธิพลต่อกัน ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม และสถานการณ์ อันนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม หรือองค์การเป็นเป้าหมาย

จากแนวคิดทฤษฎีผู้นำเชิงคุณลักษณะ แนวคิดนี้ เน้นถึงคุณสมบัติ บุคลิกภาพ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นผู้นำ ซึ่งอาจได้มาตั้งแต่กำเนิดและการเรียนรู้ภายหลังการศึกษา การสั่งสมประสบการณ์ การฝึกฝน จนทำให้ผู้นำมีคุณลักษณะที่โดดเด่นกว่าบุคคลโดยทั่วไปในด้านต่าง ๆ จนทำให้บุคคลที่เป็นผู้ร่วมงานมีความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา และมีความร่วมมือยินดีร่วมมือปฏิบัติด้วยความเต็มใจและสามารถ จำแนกภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะส่วนตัวของผู้นา ประกอบด้วยคุณลักษณะด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรม 2) ด้านทักษะผู้นา ประกอบด้วย ทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษย์และทักษะด้านความคิดรวบยอด

แนวคิดเกี่ยวกับศีล 5

ศีล 5 เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อยเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควร หากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม

แม้ศีลจะมีหลายความหมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือเจตนา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ศีล คือ ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากความชั่วความทุจริตสิ่งที่ไม่ดีทุกประการ

การรักษาศีล จึงเป็นบุญกิริยาวัตถุ คือ วิธีการทำบุญอย่างหนึ่ง ได้ทั้งบุญจากการบำเพ็ญมหาทาน และบุญจากการรักษาศีล เพราะทุกครั้งที่เราตั้งใจงดเว้นจากความชั่ว ตั้งใจที่จะไม่เบียดเบียนใคร ย่อมจะเกิดกระแสแห่งความดีเกิดความเมตตาขึ้นมาในใจ ที่เราเรียกว่ากระแสบุญ อันเป็นเครื่องชำระจิตใจของเราให้สะอาด บริสุทธิ์การรักษาศีลจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตใจให้บริสุทธิ์ดีงามยิ่งขึ้น นอกจากนี้ศีลยังเป็นคุณธรรมอันงามด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ เป็นคุณธรรมที่รักษา กาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และ

เป็นคุณธรรมอันจะนำไปสู่กุศลธรรมเบื้องสูง คือ สมาธิ (Meditation) และปัญญาต่อไป หากรักษาศีลในข้อที่สูงยิ่งขึ้นไป ย่อมเป็นมหาทานอันยิ่งใหญ่ เป็นบุญอันยิ่งใหญ่ที่สามารถชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

ศีลทั้ง 5 ข้อนี้ เป็นกฎระเบียบ และเป็นหลักประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ทุกคน เพื่อป้องกันเวรและภัยทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หากคนในสังคมไม่เคารพในหลักของศีลแล้ว ความทุกข์เดือดร้อนก็จะกลายเป็นปัญหาของชีวิต และสังคม พระพุทธองค์ทรงมุ่งเน้นให้มนุษย์ในสังคมมีความสุขสงบ มีเอกภาพ ความเสมอภาคบนหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิต โดยให้มีความรัก มีเมตตาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกนโดยอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีปกติสุข ไม่เดือดร้อน เป็นที่รองรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล ซึ่งมีประโยชน์ และอานิสงส์สืบไปอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีเป็นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ภาวะผู้นำ และการรักษาศีลห้า เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าอบรมพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ผู้เชี่ยวชาญด้านศีล 5 และคณะกรรมการพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำนวน 35 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้เชียวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และพระสงฆ์ผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก

แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประเมินความสำเร็จในการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

การสร้างเครื่องมือและการสดสอบเครื่องมือ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) 3) นำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ 4) จัดทำสัมภาษณ์ถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยดำเนินการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ รวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้อาวุโสหรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้รายชื่อแล้วผู้วิจัยก็จะนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูล หรือไม่ก็เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านั้นด้วยตนเองเพื่อมาร่วมพูดคุยกันรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี โดยเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูล อันประกอบด้วย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนด กฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถามและลำดับ ขั้นตอนของการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry)

2) การสังเกต ในการสังเกตครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในขณะทำการศึกษาในชุมชน โดยไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นในกิจกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น โดยไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทุกขั้นตอน เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตจะอยู่นอกวงผู้ถูกสังเกต โดยทำตนเป็นบุคคลภายนอก

ผลการวิจัย

1) การปรับกระบวนทัศน์ของผู้เข้าอบรมให้เข้าใจและเป็นไปทิศทางเดียวกัน ตามวัตถุประสงค์ของโครงการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการวิเคราะห์การถอดบทเรียน ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับหน่วยงาน/องค์กรต้นแบบ และสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นที่ของตนอย่างเป็นระบบ ผู้เข้าอบรมสามารถวิเคราะห์ชุมชนของตนเองได้เห็น วิถีชุมชนความสัมพันธ์ของชุมชนทั้งด้านการจัดการพื้นที่ปลอดภัย และพื้นที่ลุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดศีล 5 ความสัมพันธ์ของแหล่งอบายมุขความสัมพันธ์ด้านครอบครัวและเครือญาติ โครงสร้างองค์กรที่เป็นทางการและองค์กรธรรมชาติ ปัญหาสุขภาพในชุมชนที่สัมพันธ์กับศีล 5 เป็นการฝึกทักษะผู้เข้าอบรมในการรู้เท่าทันข่าว fake news ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดศีลข้อที่ 4 และให้มีทักษะในการผลิตสื่อศีล 5 ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เช่น การตัดต่อคลิปวีดีโอและสร้างสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์โดยใช้โปรแกรม kine master รวมถึงการเป็นนักสื่อสารเพื่อป้องกันความขัดแย้งที่เกิดจากข่าวลวงทางศาสนา ปัจจุบันพฤติกรรมการบริโภคข่าวสารมีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ด้วยสื่อและเทคโนโลยีที่การพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริโภคข่าวสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ค หรือไลน์ มีความนิยมมากขึ้น และในสื่อโซเชียลต่าง ๆ ทำให้มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสมารถแสดงบทบาทเป็นผู้นำเสนอข่าวได้ด้วยตนเองอย่างง่ายดาย โดยมีผู้อ่านจำนวนไม่น้อยให้ที่ความสนใจและติดตาม เนื่องจากการนำเสนอข่าวที่มีความรวดเร็วแปลกใหม่ หวือหวา เร้าอารมณ์ และทันท่วงทีจึงก่อปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ข่าวออนไลน์บางส่วนไม่ได้รับการกลั่นกรองคุณภาพและความถูกต้อง เนื่องจากเป็นสื่อที่เปิดกว้างและสามารถถูกส่งต่อ (แชร์) หรือแบ่งปันให้ผู้อื่นอ่านต่อได้ในวงกว้าง

2) การบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 นั้น มีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรหลักในการอำนวยการให้คณะสงฆ์ได้ขับเคลื่อนงานพร้อมกันทั่วประเทศ โดยเน้นการสร้างพลังเครือข่าย เพื่อการประสานงานการขับเคลื่อน โดยมีพระสงฆ์ผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นแก่นกลางการประสานงานระหว่าง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วน องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ทั่วประเทศ จำนวน 77 จังหวัด ด้วยการบูรณาการหลักการในศีล 5 เข้าสู่ชุมชนในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันตามบริบทของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งพระสงฆ์ผู้นำฯ เป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้นำปฏิบัติเกี่ยวกับ “เครื่องมือ 9 ชิ้นกับวิถีท้องถิ่นศีล 5” แปรเปลี่ยนปัญหาสู่สัมมาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ให้สามารถเป็นผู้แนะนำแก้ปัญหาการละเมิดศีล 5 แก่ประชาชน เช่น ปัญหาอบายมุขครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น นำผู้ประสบปัญหาให้เกิดความคิดใหม่ในการประกอบสัมมาชีพ และหลุดพ้นจากปัญหาที่ตนประสบได้ ผ่านการทำงานแบบมีส่วนร่วม และร่วมกันขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกันบนพื้นฐานของการสนองงานคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ร่วมกับเครือข่ายการทำงานของพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั่วประเทศ ที่เรียกว่า สมัชชาพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 และเครือข่ายพระสงฆ์เฝ้าระวังสื่อชวนเชื่อทางศาสนา

3) การประเมินความสำเร็จในการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน จึงทำให้ได้ผลรับจากการดำเนินการที่น่าพอใจ คือ 1) คณะ

สงฆ์ ประชาชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการรักษาศีล 5 ให้กับประชาชนในพื้นที่ของวัด และหมู่บ้านทั่วประเทศ 2) ได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้สืบสานถ่ายทอดภูมิปัญญา และวิวัฒนธรรมเชิงพุทธ โดยผ่านกระบวนการความร่วมมือของคณะสงเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่ (บวร) 3) หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ทั่วประเทศ ได้มีแนวทางพัฒนาสังคมตามหลักพุทธธรรม โดยผ่านกระบวนการดำเนินใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมสุขภาพอนามัย สัมมาชีพสันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม 4) ประชาชนมีจิตสำนึกและได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และมีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และมีความตระหนักในการปกป้อง เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งผลให้ ประเทศชาติมีความมั่นคงยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีประเด็นที่ค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้หลายประเด็น โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

การปรับกระบวนทัศน์ของผู้เข้าอบรมให้เข้าใจและเป็นไปทิศทางเดียวกัน ตามวัตถุประสงค์ของโครงการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการวิเคราะห์การถดบทเรียน ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับหน่วยงาน/องค์กรต้นแบบ และสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นที่ของตนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมคิด บางโม (2013) กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเรื่องสำคัญ จะต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ประกอบกันหลายประการ เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ไม่สู้สนใจต่อการจะรับความรู้เพราะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ดังนั้นการศึกษาเทคนิคการฝึกอบรมจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เทคนิคการฝึกอบรมก็คือวิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้มากที่สุดในเวลาที่จำกัด และผู้เข้าอบรมสามารถวิเคราะห์ชุมชนของตนเองได้เห็น วิถีชุมชนความสัมพันธ์ของชุมชนทั้งด้านการจัดการพื้นที่ปลอดภัย และพื้นที่ลุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดศีล 5 ความสัมพันธ์ของแหล่งอบายมุขความสัมพันธ์ด้านครอบครัวและเครือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962) ได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grass-roots Approach) มีความเชื่อว่า หลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูงขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of Needs) ใช้สำรวจสภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นของผู้เรียนและของสังคม 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) ด้วยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการ 3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วก็ต้องเลือกเนื้อหาสาระซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนด้วย 4) การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่รวบรวมต้องคำนึงถึงความยากง่ายและความต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา 6) การจัดรวบรวมประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ 7) กำหนดวิธีวัดและประเมินผล (Determination of What to Evaluate and the Ways and Means of

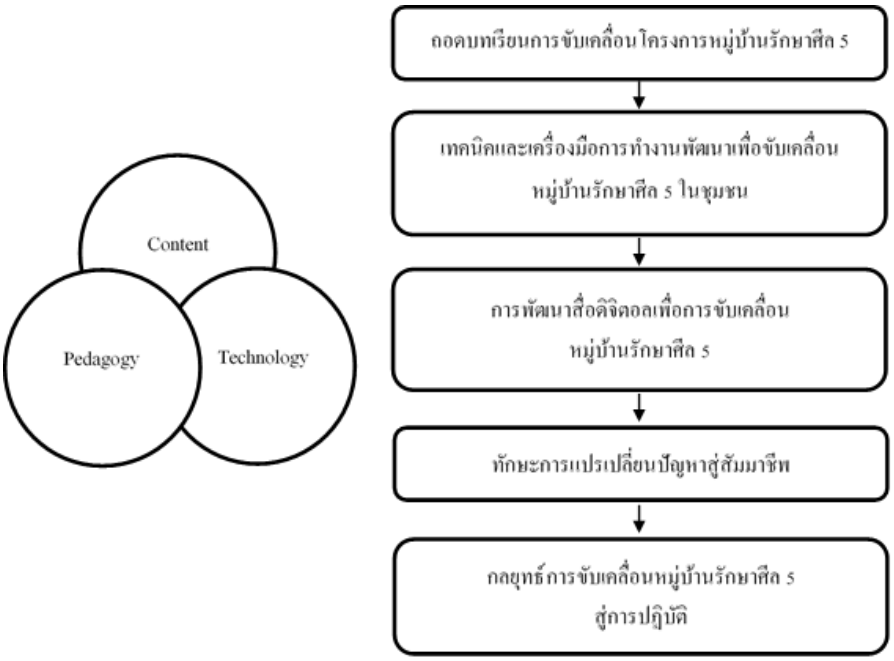
Doing It) มีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าประสบการณ์การเรียนที่จัดให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดวิธีการประเมินรวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วย

การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เน้นการสร้างพลังเครือข่าย เพื่อการประสานงานการขับเคลื่อน โดยมีพระสงฆ์ผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นแก่นกลางการประสานงานระหว่าง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนองค์กรภาคเอกชน ด้วยการบูรณาการหลักการในศีล 5 เข้าสู่ชุมชนในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันตามบริบทของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ แปรเปลี่ยนปัญหาสู่สัมมาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ให้สามารถเป็นผู้แนะนำแก้ปัญหาการละเมิดศีล 5 แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wexley & Latham (Quoted in Chuchai Samithikrai, 1999) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า 1) เพื่อปรับปรุงแก้ไข ความรู้ และทักษะในการคิด 2) เพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญตามสาขาวิชาชีพ 3) เพื่อจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น นำผู้ประสบปัญหาให้เกิดความคิดใหม่ในการประกอบสัมมาชีพ และหลุดพ้นจากปัญหาที่ตนประสบได้ ผ่านการทำงานแบบมีส่วนร่วม และร่วมกันขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัฒนา สุขประเสริฐ (1997) กล่าวว่า การที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายขององค์การ ย่อมเป็นความต้องการขององค์การนั้น ๆ และในการที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายต้องใช้การบริหารซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ให้บรรลุถึงสถานการณ์ที่ต้องการ โดยการให้ทรัพยากรในการบริหารต่าง ๆ เช่น คน เงิน เวลา ฯลฯ แต่ในบรรดาทรัพยากรทั้งหมาย “คน” เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุด เพราะคนจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์การ ดังนั้น วิธีที่นิยมใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรม แต่การฝึกอบรม จะไม่คุ้มค่าหากไม่นามาใช้อย่างเหมาะสม สำหรับการแก้ปัญหานั้นๆ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การฝึกอบรมการหาความต้องการฝึกอบรม จึงนับว่ามีความสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการฝึกอบรม ทั้งนี้เพราะความต้องการฝึกอบรมจะเป็นการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการทำงาน เช่น ความรู้ไม่พอ ความเข้าใจทัศนคติ ความชำนาญ และความสามารถ โดยสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม บนพื้นฐานของการสนองงานคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ร่วมกับเครือข่ายการทำงานของพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั่วประเทศ ที่เรียกว่า สมัชชาพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 และเครือข่ายพระสงฆ์เฝ้าระวังสื่อชวนเชื่อทางศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrathapsatsanaphiban (2022) งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของจังหวัดนครปฐม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ 1) ส่งเสริมแนวทางการขยายผลโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ไปสู่ครอบครัวรักษาศีล 5 สถานศึกษารักษาศีล 5 ภาคเอกชนรักษาศีล 5 ส่วนราชการรักษาศีล 5 หรือองค์กรอื่นๆ ที่สามารถกำหนดเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 สามารถยกระดับความสำนึกในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความยอมรับในความแตกต่าง การอยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเคารพในความเสมอภาคและความเท่าเทียม 3) มีการปฏิบัติการเพื่อทลายความเชื่อในอุดมการณ์ทางการเมืองแบบแบ่งฝักแบ่งฝ่ายจนเกิดความขัดแย้งในอดีต โดยใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับกรอบของศีล 5 เป็นกิจกรรมปฏิบัติการ 4) ศึกษารายกรณีของผู้ที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 แล้วหันหลังให้กับอบายมุข กลับเข้าสู่การดำเนินชีวิตตามปกติประกอบสัมมาชีพจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยควรเลือกจังหวัดละ 1 ท่านเพื่อเป็นบุคคลต้นแบบการรักษาศีล 5 5) พัฒนาชุดความรู้เพื่อการฝึกอบรมวิทยากรหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่มีเนื้อหาทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติโดยเน้นการสร้างชุดความรู้ทักษะการบริหารและการวิจัยชุมชน

ความสำเร็จในการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างพระแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้ผลรับจากการดำเนินการที่น่าพอใจ คือ คณะสงฆ์ ประชาชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการรักษาศีล 5 ให้กับประชาชนในพื้นที่ของวัด และหมู่บ้านทั่วประเทศ ได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้สืบสานถ่ายทอดภูมิปัญญา และวิวัฒนธรรมเชิงพุทธ โดยผ่านกระบวนการความร่วมมือของคณะสงเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่ (บวร) หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ทั่วประเทศ ได้มีแนวทางพัฒนาสังคมตามหลักพุทธธรรม โดยผ่านกระบวนการดำเนินใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมสุขภาพอนามัย สัมมาชีพสันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม และประชาชนมีจิตสำนึกและได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และมีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และมีความตระหนักในการปกป้อง เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งผลให้ ประเทศชาติมีความมั่นคงยั่งยืน

สรุปองค์ความรู้

การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล สามารถสรุปได้ ดังนี้

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การพัฒนาหลักสูตรพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่สำคัญ คือ กระบวนการ โดยควรให้ความสำคัญกับ 1) ชุมชนแต่ละแห่งมีการรวบรวมสถิติข้อมูล เกี่ยวกับการรักษาและการละเมิดศีล 5 โดยให้รางวัลแก่ผู้รักษาศีล 5 เป็นปกติ 2) สนับสนุนให้โรงเรียนในแต่ละชุมชน ได้มีการจัดการเรียนการสอนอบรม ถ่ายทอด ความรู้และโทษของการละเมิดศีล 5 ให้กับเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ 1) ควรศึกษาแนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายสมัชชาพระสงฆ์ผู้นำขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) ควรศึกษาการสร้างหลักสูตรการพัฒนาเยาวชนศีล 5 3) ควรศึกษาการบูรณาการศีล 5 กับการบริหารจัดการชุมชน ในพื้นที่ต่าง ๆ

References

Department of Religious Affairs. (2014). Guidelines for implementing the Village Project Keeping the 5 Precepts: Citizens are Happy. Under the initiative of Somdej Phra Maha Ratchamangalajarn Person performing the duties of the Supreme Patriarch (No. 2).

Janjaree Ketumaro. (2012). Development of a training curriculum for building teachers' leadership in Institutions of higher education. (Doctoral degree thesis, Ramkhamhaeng University).

Phrathapsatsanaphiban, (2022). Village Keeping the 5 Precepts: Concepts and Driving Models to Strengthen Harmony in Nakhon Pathom Province, MCU Journal Buddhapanya Review, Year 7, Issue 3 (July - September 2022): 32-42.

Carter, V.Good. (1973). Dictionary of Education (3rd ed.) New York, NY: McGraw-Hill.

Kouzes, J., & Posner. B. (1997). The leadership challenge. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

การศึกษาการใช้คำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามจากบทสนทนา ในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ

THE USES OF NOUNS AS PERSONAL PRONOUNS IN THAI LANGUAGE LEARNING MATERIALS FOR FOREIGNERS

นพาวรรณ์ ใจสุข[1], โกวิทย์ พิมพวง, และเมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา
Napawan Jaisook[1], Kowit Pimpuang, Methawee Yuttapongtada
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Department of Thai Language Faculty of Humanities Kasetsart University
Email: Napawan.j@ku.th[1]

Received 17 October 2022**; Revised** 17 June 2023**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดภาษาศาสตร์สังคม เก็บข้อมูลจากบทสนทนาในหนังสือเรียนระหว่างปี พ.ศ. 2543-2564 และเก็บข้อมูลจากบทสนทนาในสื่อสังคมออนไลน์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นสื่อที่ใช้เรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่เรียนโดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีน โดยวิเคราะห์เนื้อหา เขียนบรรยายเชิงพรรณาและนำเสนอร่วมกับตารางแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามพบ 10 ประเภทได้แก่ 1) คำเรียกญาติแท้ 2) คำเรียกญาติที่ไม่ใช่ญาติ 3) คำเรียกตามบุคคลอื่น 4) ชื่อบุคคล 5) คำเรียกอาชีพ 6) คำนำหน้า ยศ ตำแหน่ง 7) คำหรือวลีแสดงความรู้สึก 8) คำยืมจากภาษาอื่น 9) คำซึ่งใช้พูดกับพระสงฆ์ และ10) คำราชาศัพท์ คำนามที่พบว่านิยมใช้แทนคำบุรุษสรรพนามเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ชื่อบุคคล คำเรียกญาติและคำเรียกอาชีพ ส่วนคำที่พบน้อยได้แก่ คำซึ่งใช้พูดกับพระสงฆ์และคำราชาศัพท์ เพราะสื่อการเรียนมีสถานการณ์ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์และราชวงศ์น้อยมาก และยังพบว่าการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านสังคมได้แก่ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาในเรื่องบทบาท คือการรู้จักกัน ความสนิทสนม และกาลเทศะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้านวัฒนธรรมได้แก่ ความอาวุโส ความอ่อนน้อม ความเคารพ การยกย่องให้เกียรติ ความรักใคร่เอ็นดู ความเป็นพวกพ้อง เป็นต้น

คำสำคัญ: คำบุรุษสรรพนาม; สื่อการเรียน; ภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ

ABSTRACT

This research has the objectives to study the uses of nouns as personal pronouns in Thai language learning materials designed for foreigners. This research was a qualitative study using the concept of social linguistics. Collection of data from conversations in textbooks during

the year 2000-2021. and collected data from conversations in social media as of December 31, 2021, which are media used to learn Thai for foreigners learning using English and Chinese by analyzing content. Write a descriptive narrative and present it together with relevant data tables. Statistics used in data analysis are frequency and percentage.

The results showed that there were 10 types of nouns that were used as personal pronoun, namely: 1) kin terms 2) pseudo kin terms 3) teknonymy terms 4) Names of persons 5) occupation terms 6) Prefixes, titles, positions 7) Sentiment words or phrases 8) Foreign loan words 9) Words used for speaking to monks 10) Royal words. In addition, it was found that the first three nouns used as personal pronouns in descending order were names of persons, pronouns used for relatives and pronouns used for occupations. Furthermore, the least used words were words used for speaking to monks and royal words due to there were few situations involving monks and the royal family in the learning materials. It also found that the use of nouns used as personal pronouns in Thai depends on social and cultural factors. The social factors included gender, age, relationships between interlocutors in the topics of roles namely acquaintance and intimacy as well as formal and informal occasions. The cultural factors included seniority, humility, respect, praise and honor, affection, kinship, etc

Keywords: Personal pronouns; learning materials; Thai language for foreigners

บทนำ

ปัจจุบันการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ และมีแน้วโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังที่ Ponmani (2002) ได้กล่าวไว้ว่า จากการสำรวจของกระทรวงต่างประเทศมีการเปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ประมาณ 114 สถาบันในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย สำหรับประเทศไทยสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีการเปิดสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างชาติอย่างแพร่หลาย โดยมีสาขาภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและไทยศึกษา อย่างไรก็ตามการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในปัจจุบันยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสื่อที่ใช้ในการเรียน ดังที่ Ponmani (2002)และ Paicharoen (2016) ได้กล่าวว่า ปัญหาการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติเกิดจากการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นไวยากรณ์เป็นหลัก ตลอดจนเนื้อหาของบทเรียนและการใช้คำศัพท์เป็นทางการและยากเกินไปสำหรับผู้เรียนระดับนั้น ๆ รวมถึงไม่สอดคล้องกับการใช้จริงในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำไปใช้ในสื่อสารได้

จากการศึกษาเรื่องการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติของ Sathiansukon (2010) (2011) Kuophongsak (2012) Kuophongsak (2012) Pimpuang และ Yuttapongtada (2022) พบข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติด้านการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน เช่น การออกเสียงไม่ชัดเจน ขาดทักษะการพูด ไม่รู้คำศัพท์ การสะกดคำผิด การใช้คำผิดความหมาย มีปัญหาการเรียงลำดับคำและข้อความในประโยค ใช้ระดับภาษาไม่ถูกต้อง และใช้รูปประโยคภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ข้อบกพร่องเหล่านี้เกิดจากความแตกต่างของแต่ละภาษา ซึ่งมีผลต่อการใช้ภาษาของผู้เรียน ดังตัวอย่างการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ ซึ่งรูปคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยมีจำนวนมากกว่าในภาษาจีนและ

ภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาอังกฤษคำว่า “I” และภาษาจีนคำว่า “**我**” ในภาษาไทยสามารถแทนด้วยคำว่า “ฉัน” “ผม” “เรา” “หนู” “กู” “ข้า” เป็นต้น หรือภาษาอังกฤษคำว่า “you” และภาษาจีนคำว่า “**你**” สามารถแทนได้ด้วยคำว่า “คุณ” “เธอ” “หนู” “มึง” “แก” เป็นต้น และจะเห็นได้ว่า คำสรรพนามในภาษาอังกฤษและภาษาจีนไม่มีการแบ่งเพศเหมือนในภาษาไทย เช่น เพศชายใช้ “ผม” “กระผม” ส่วนเพศหญิงใช้ว่า “ฉัน” “ดิฉัน” นอกจากนี้คำสรรพนามในภาษาไทยยังสามารถนำคำนามอื่นมาใช้แทนได้ เช่น คำเรียกญาติ คำเรียกตำแหน่งอาชีพ ชื่อบุคคล คำหรือวลีแสดงความรู้สึก เป็นต้น ซึ่งในภาษาต่างประเทศมีการใช้คำนามเหล่านี้น้อยกว่าและมีการใช้ที่แตกต่างกับในภาษาไทย

จากความแตกต่างดังกล่าวเป็นสาเหตุให้ชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทยเกิดข้อบกพร่องในการใช้ภาษา และนอกจากนี้ การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยยังต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านเพศ อายุ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาในเรื่องบทบาท การรู้จัก ความสนิทสนม กาลเทศะแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้การใช้คำบุรุษสรรพนามแตกต่างกัน หากชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทยไม่เข้าใจถึงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไทยอาจเกิดข้อผิดพลาดในการใช้คำเหล่านี้ได้ ดังการศึกษาของ Wen Qingyu (2013) พบว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยของนักศึกษาจีนใช้ไม่เหมาะสมตามปัจจัยด้าน วัย เพศ ชนชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม กาลเทศะและเรื่องที่พูด เป็นต้น จากการศึกษาของ Prachansit และ Yenbutra (2021) พบว่า คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยมีการใช้ที่แตกต่างและมีจำนวนคำมากกว่าคำบุรุษสรรพนามในภาษาจีน และการใช้คำบุรุษสรรพนามของทั้งสองภาษามีการเลือกใช้ตามบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และจากการศึกษาของ Netsuksang (2018) พบว่าลักษณะการอ้างถึงบุคคล อันได้แก่ บุรุษสรรพนาม คำเรียกญาติ ชื่อบุคคล คำแสดงอาชีพในภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีระบบการใช้ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะธรรมชาติของภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีลักษณะเฉพาะตน ซึ่งโดยพื้นฐานภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่อยู่ในกลุ่มภาษาที่แตกต่างกัน และลักษณะภาษาบางประการที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางสังคมและความคิดของคนในสังคม ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ทำให้นักศึกษาต่างชาติที่เรียนภาษาไทยเกิดปัญหาการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องตาม เพศ พจน์ ฐานะและความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้พูด ผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึงทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน

จากการศึกษาเชิงสำรวจดังกล่าวกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นที่น่าสนใจและจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้คือ การศึกษาการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามจากบทสนทนาในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ เพราะความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้การใช้ภาษาของผู้คนในสังคมมีความแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้คำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามจากบทสนทนาในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมนสรุปเป็น 2 ประเด็น ได้ดังนี้

1.การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้คำบุรุษสรรพนาม ตามแนวคิดของ Palakornkul (1972) Phanupong (2000) Phanthumetha (2012). และ Phanthumetha (2016) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า

การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม การเลือกใช้คำสรรพนามจะต้องคำนึงถึงบทบาททางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ได้แก่ ปัจจัยภายในซึ่งเป็นตัวกำหนดบทบาทและสถานะภาพทางสังคมระหว่างผู้พูด ผู้ฟัง เช่น ฐานะทางสังคม สถานภาพ อายุ ความเป็นญาติ ความเป็นเพื่อน กลุ่มชาติพันธุ์ อาชีพและเพศ ส่วนปัจจัยนอกที่เป็นเงื่อนไขในการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม ที่ไม่ได้กำหนดบทบาทสถานภาพของผู้พูดผู้ฟังโดยตรง ได้แก่ ความสนิทสนม ความมีอาวุโส ความเคารพ ความเป็นปึกแผ่น ความเป็นทางการ การมีคนไม่รู้จัก เป็นต้น และคำบุรุษสรรพนามนอกจากจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 แล้วยังมีคำบางคำที่สามารถใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามได้ เช่น คำเรียกญาติ คำเรียกตำแหน่ง คำแสดงความสัมพันธ์ คำบอกอาชีพ บรรดาศักดิ์ ชื่อ คำนำหน้าชื่อ

2.การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนภาษา โดยอ้างอิงแนวคิดภาษาศาสตร์สังคม (Socio Linguistics) ซึ่ง Wardhaugh (2002) ได้กล่าวว่า “ภาษาศาสตร์สังคม” เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงโครงสร้างของตัวภาษาและเข้าใจถึงการทำหน้าที่ในการสื่อสารของภาษานั้นๆ รวมไปถึงการศึกษาโครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลต่อลักษณะการสนทนา และ Prasithrathasint (2013) ได้กล่าวถึง “ภาษาศาสตร์สังคม” ว่า เป็นการศึกษาภาษาที่สัมพันธ์กับสังคม โดยการนำปริบททางสังคมเข้ามาพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในภาษา หรือเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางภาษากับสภาพทางสังคม ภาษาศาสตร์สังคมมีการนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาและการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ส่วน Angsuviriya (2016) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมการใช้ภาษาจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเสมอ ขณะที่คนมีความหลากหลาย วัฒนธรรมการใช้ภาษาจึงมีความหลากหลายด้วยเช่นกัน ลักษณะการใช้ภาษาในแต่ละวัฒนธรรมจะมีรูปแบบเฉพาะที่แตกต่างกันไป มนุษย์จึงต้องอาศัยการเรียนรู้ทั้งเรื่องภาษาและวัฒนธรรมควบคู่กันไปเพื่อความเข้าใจสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การใช้คำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะสะท้อนการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรทำการศึกษา และผู้วิจัยได้นำแนวคิดการการใช้คำบุรุษสรรพนาม และแนวคิดภาษาศาสตร์สังคมข้างต้นมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลจากบทสนทนาในหนังสือเรียนและสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้เรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่เป็นภาษาปัจจุบันใช้สื่อสารโดยคนทั่วไป ในชีวิตประจำวัน ซึ่งศึกษาจากหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่เรียนโดยใช้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษผลิตระหว่างปี พ.ศ. 2543-2564 รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ยูทูบ (Youtube) และ บีลีบีลี (B Site) ที่ใช้เรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ที่มียอดผู้ติดตามสูง 10 อันดับ ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2564 โดยศึกษาการใช้คำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านเพศ อายุ ความสัมพันธ์ ได้แก่ บทบาททางสังคม การรู้จักกัน ความสนิทสนม และกาลเทศะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของผู้พูดผู้ฟัง และผู้กล่าวถึง งานวิจัยนี้ได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เป็น แนวคิดทฤษฎี บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทยตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ตามแนวคิดภาษาศาสตร์สังคม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจและคัดเลือกคำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมคำและประโยค นับความถี่การใช้ แล้วแยกข้อมูลที่เก็บได้ตามประเภทการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีของ Palakornkul (1972) Phanupong (2000) Phanthumetha (2012). และ Phanthumetha (2016).

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์การใช้คำบุรุษสรรพนามตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่ศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคม (Socio Linguistics) ของ Wardhaugh, R. (2002) รวมถึงการอธิบายของ Prasithrathasint (2013) และ Angsuviriya (2016)

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณาวิเคราะห์ร่วมกับตารางแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายผล สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

คำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม คือ คำนามประเภทอื่น ๆ ซึ่งสามารถเป็นบุรุษสรรพนามได้นอกเหนือจากคำบุรุษสรรพนามเฉพาะ ใช้แทนได้ทั้งผู้พูด ผู้ฟัง และผู้กล่าวถึง จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ พบคำนามซึ่งนำมาใช้เป็นบุรุษสรรพนาม จำนวน 10 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.คำเรียกญาติ (Kin terms) หมายถึง ญาติแท้ หรือญาติสืบตามสายเลือด เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นต้น รวมถึงเครือญาติที่เกิดจากการแต่งงาน เช่น สามี ภรรยา เป็นต้น มักใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ แสดงถึงความใกล้ชิดสนิทสนม (Palakornkul, 1972) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำเรียกญาติที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “พี่” และ “หลาน” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างพี่กับน้อง เรื่องไปเดินเล่น โดยน้องใช้คำเรียกญาติว่า “พี่” แทนผู้ฟังคือ “พี่ปอ” แสดงถึงความเคารพ สนิทสนม ภาษาจีนใช้คำแปลคำว่า “**姐**” (พี่สาว) แปลจากคำเรียกญาติมาเป็นคำเรียกญาติ และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างยายกับหลาน เรื่องอาชีพในฝัน ยายใช้คำเรียกญาติว่า “หลาน” แทนผู้ฟังชื่อปิติ แสดงถึงความรักใคร่เอ็นดู ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า “You”(คุณ) แปลจากคำเรียกญาติเป็นคำสรรพนาม

จากตัวอย่างจะเห็นว่า คำเรียกญาติสามารถนำมาใช้เป็นคำสรรพนามแทนผู้พูด ผู้ฟังและผู้กล่าวถึง ใช้กับเพศชายและเพศหญิง ในความสัมพันธ์แบบคนที่รู้จัก สนิท ไม่จำกัดอายุและในกาลเทศะที่ไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเคารพ สนิทสนมและรักใคร่เอ็นดู สามารถเขียนเป็นอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix}1\end{pmatrix}\begin{pmatrix}2\end{pmatrix}\begin{pmatrix}3\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{ชาย}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\\end{matrix}\text{รู้จัก}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\\end{matrix}\text{สนิท}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{อายุเท่ากัน}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}\text{-ทางการ}\end{pmatrix}$$

2 คำเรียกญาติที่ใช้กับผู้ที่ไม่ใช่ญาติ (Pseudo kin terms) เป็นการใช้คำเรียกญาติกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติที่แท้จริง หรือผู้ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน เช่น การเรียกคนขับรถแท็กซี่ว่า “ลุง” เป็นต้น แสดงถึงความเคารพใกล้ชิดสนิทสนม เป็นกันเอง (Palakornkul, 1972) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำเรียกญาติที่ไม่ใช่ญาติที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “ป้า” และ “พี่” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การแนะนำคุณแม่ให้เพื่อนรู้จัก เพื่อนใช้คำเรียกญาติเรียกคุณแม่เพื่อนว่า “ป้า” ใช้แทนแม่ชื่อปราณี ซึ่งเป็นผู้ฟัง ภาษาจีนใช้คำแปลว่า “**伯母**” (ป้า) เป็นการแปลจากคำเรียกญาติเป็นคำเรียกญาติ ขณะเดียวกันผู้ฟังก็ใช้คำแทนตัวเองว่า “ป้า”กับคู่สนทนา ภาษาจีนใช้คำแปลว่า “**我**”

(ฉัน) ซึ่งคำว่า “ป้า” นี้ใช้กับคนที่ไม่รู้จัก ไม่สนิท ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเคารพ สนิทสนมคุ้นเคย และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เรื่องเข้าเรียน ใช้คำเรียกญาติว่า “พี่” แทนพี่วารี ใช้แทนผู้พูด เป็นการสนทนาระหว่างคนที่รู้จัก สนิทสนม กาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ ภาษาอังกฤษ “พี่” ใช้คำแปลว่า “I” (ฉัน) เป็นการแปลจากคำเรียกญาติเป็นคำสรรพนาม

จากตัวอย่างสรุปได้ว่า คำเรียกญาติที่ไม่ใช่ญาติสามารถใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามได้ ใช้แทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้กล่าวถึง ใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ใช้กับคนที่รู้จักและไม่รู้จัก สนิทและไม่สนิท ในกาลเทศะที่ไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเคารพ สนิทสนมคุ้นเคยและเป็นกันเอง สามารถเขียนเป็นอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix}1\end{pmatrix}\begin{pmatrix}2\end{pmatrix}\begin{pmatrix}3\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{ชาย}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{รู้จัก}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{สนิท}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{อายุเท่ากัน}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}\text{-ทางการ}\end{pmatrix}$$

3 คำเรียกตามบุคคลอื่น (Teknonymy terms) คือ สรรพนามที่เรียกตามผู้อื่น เป็นการเรียกที่ไม่ตรงตามความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เช่น ป้าเรียกหลานคนโตว่า “พี่” ตามหลานคนเล็ก ส่วนใหญ่ใช้แทนผู้พูดและผู้ฟัง (Palakornkul, 1972) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำเรียกตามบุคคลอื่นที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “น้า” และ “ลูก” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เรื่อง ครอบครัว แม่เรียกน้องสาวตัวเองตามลูกว่า “น้า” แทนผู้ที่กล่าวถึง แสดงถึง ความสนิทสนม เป็นกันเอง แบบไม่เป็นทางการ คำว่า “น้า” ภาษาจีนใช้คำแปลว่า “**她**” (เธอ) และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างป้ากับหลาน เรื่องอากาศ ป้าใช้คำว่า “ลูก” เรียกหลาน เป็นการเรียกตามพ่อแม่ของเขา ใช้แทนผู้ฟังชื่อจอห์น แสดงถึงความรักใคร่เอ็ดดูเหมือนลูก คำว่า “ลูก” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “My Love” แปลว่า “ที่รัก” เป็นการแปลที่พยายามโยงเข้าหาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของผู้เขียนที่มักจะแสดงความรักต่อคู่สนทนา เช่นใช้คำว่า “My Love” หรือ “Darling”แปลว่า “ที่รัก” แทนการแปลแบบตรงความหมายของคำว่า ลูก”เป็นการใช้คำที่หมายถึงความรักแทนการแปลตรงความหมายของคำว่า “ลูก”

จากตัวอย่างสรุปได้ว่า คำเรียกตามบุคคลอื่นสามารถนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามแทนผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึง ใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ในความสัมพันธ์แบบคนที่รู้จักและสนิท ไม่จำกัดอายุ ใช้ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ แสดงถึงความสนิทสนมคุ้นเคยและรักใคร่เอ็ดดู สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix}1\end{pmatrix}\begin{pmatrix}2\end{pmatrix}\begin{pmatrix}3\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{ชาย}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\text{รู้จัก}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\text{สนิท}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\text{อายุเท่ากัน}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}\text{-ทางการ}\end{pmatrix}$$

4 ชื่อบุคคล (personal name) การใช้ชื่อบุคคลเป็นการใช้ชื่อจริงหรือชื่อเล่นแทนคำบุรุษสรรพนามใช้ในสถานการณ์ที่เป็นกันเอง สนิทสนมกันและไม่เป็นทางการ จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้ชื่อบุคคลที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “แอนน์” และ “ใจ” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาทางโทรศัพท์ เป็นการนำชื่อบุคคลแทนคำบุรุษสรรพ-นาม โดยใช้ชื่อเล่น “แอนน์” ใช้กับคนที่รู้จัก สนิท เป็นกันเอง แบบไม่เป็นทางการ “แอนน์” ภาษา อังกฤษใช้คำว่า “Anne” เป็นการใช้ชื่อภาษาไทยที่ออกเสียงตามภาษาอังกฤษ และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เรื่องการแนะนำตัว ใช้ชื่อเล่น “ใจ” มาเป็นคำบุรุษสรรพนามแทนชื่อจริง “ชูใจ” ภาษาจีน “ใจ” ใช้คำว่า “**你**”

(คุณ) เป็นการแปลจากคำนามเป็นคำบุรุษสรรพนาม ใช้กับคนที่ไม่รู้จัก ไม่สนิท ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเป็นกันเอง และนำคำว่า “คุณ” มานำหน้าชื่อเล่นแสดงถึงการให้เกียรติ โดยเรียกว่า “คุณใจ”

จากตัวอย่างสรุปได้ว่า การนำชื่อบุคคลมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามสามารถใช้แทนผู้พูด ผู้ฟังและผู้กล่าวถึง ใช้กับเพศชายและเพศหญิง ในความสัมพันธ์แบบคนที่รู้จักและไม่รู้จัก สนิทและไม่สนิท ใช้กับทุกอายุ ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ แสดงถึงการให้เกียรติและความสนิทสนมคุ้นเคย เป็นกันเอง โดยอาจใช้คำนำหน้าวางหน้าชื่อ เช่น คุณ เพื่อแสดงถึงการให้เกียรติ สามรถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix}1\end{pmatrix}\begin{pmatrix}2\end{pmatrix}\begin{pmatrix}3\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{ชาย}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{รู้จัก}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{สนิท}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{อายุเท่ากัน}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}\text{-ทางการ}\end{pmatrix}$$

5 คำเรียกตำแหน่งและอาชีพ (Position and occupation terms)

ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่การงานหรือฐานะของบุคคล เช่น นายอำเภอ ผู้จัดการ เป็นต้น ส่วนอาชีพ หมายถึง งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ (The Royal Institute, 2003) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำเรียกตำแหน่งและอาชีพมาเป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “หัวหน้า” และ “แม่ค้า” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างเพื่อนร่วมงาน เรื่องดูหนัง ใช้คำเรียกตำแหน่งว่า “หัวหน้า” แทนคำว่า “หัวหน้าฝ่ายขาย” ซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวถึง คำว่า “หัวหน้า” ภาษาจีนแปลว่า “领导” (หัวหน้า) เป็นการใช้คำเรียกตำแหน่งเช่นเดียวกับในภาษาไทย ใช้กับคนที่รู้จัก สนิท ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ เรื่องการซื้อผลไม้ ใช้คำรียกอาชีพว่า “แม่ค้า” แทนผู้ฟัง ใช้กับผู้ฟังที่ไม่รู้จัก ไม่สนิทกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ ภาษาอังกฤษ “แม่ค้า” ใช้คำแปลว่า “you” (คุณ)

จากตัวอย่างสรุปได้ว่า การนำคำเรียกตำแหน่งและอาชีพมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม สามารถใช้แทนผู้พูด ผู้ฟังและผู้ถูกกล่าวถึง ใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ใช้กับทุกอายุ ในความสัมพันธ์กับคนที่รู้จักและไม่รู้จัก สนิทและไม่สนิท ใช้ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเคารพ ให้เกียรติ และให้ความสำคัญกับตำแหน่งและอาชีพ สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix}1\end{pmatrix}\begin{pmatrix}2\end{pmatrix}\begin{pmatrix}3\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{ชาย}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{รู้จัก}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{สนิท}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\ \text{อายุเท่ากัน}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}\text{-ทางการ}\end{pmatrix}$$

6. คำนำหน้า เป็นคำที่มักปรากฏหน้าชื่อหรือคำเรียก เพื่อแสดงเพศ สถานภาพ ตำแหน่ง ยศ บรรดาศักดิ์ หรือฐานันดรศักดิ์ คำนำหน้าที่แสดงถึงเพศ เช่น เด็กชาย เด็กหญิง นาย นาง คำนำหน้าที่แสดงถึงสถานภาพของผู้ฟังว่าสูงหรือต่ำกว่าเมื่อเทียบกับผู้พูด เช่น คุณ ท่าน นาง หนู อี ไอ้ คำเรียกญาติอาจนำมาใช้เป็นคำนำหน้าได้ เช่น ตา ยาย พ่อ แม่ ตัวอย่าง ยายนิด ตาจุก เป็นต้น คำเรียกญาติมักใช้เรียกหน้าชื่อหรือใช้เรียกลูกหลานหรือเพื่อน เพื่อความสนิทสนมคุ้นเคยและรักใคร่เอ็นดู ซึ่งคำเรียกญาตินี้ไม่ถือเป็นคำเรียกญาติแต่ถือว่าเป็นคำนำหน้า (Palakornkul, 1972) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำนำหน้ามาเป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “ท่าน” และ “ยาย” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) การนำคำนำหน้าที่แสดงสถานภาพมาใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างพนักงานกับเลขา เรื่อง นัดพบ ใช้คำนำหน้า “ท่าน” วางไว้หน้าตำแหน่ง “อธิบดี” ภาษาจีนละคำแปล ใช้แทนผู้กล่าวถึง เป็นคำนำหน้าที่บ่งบอกถึง

สถานภาพของผู้กล่าวถึงว่าสูงกว่าเมื่อเทียบกับผู้พูด แสดงถึงการเคารพนับถือและให้เกียรติ ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ

2) การนำคำเรียกญาติมาใช้เป็นคำนำหน้า เพื่อใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างเพื่อนสนิท เรื่องงานอดิเรก ใช้คำเรียกญาติ “ยาย” มาเป็นคำนำหน้าชื่อ “ดา” ซึ่งคำว่า “ยาย” ไม่ถือเป็นคำเรียกญาติแต่ถือเป็นคำนำหน้า แสดงถึงความสนิทสนมคุ้นเคย เป็นกันเองมากและเอ็นดู ใช้ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ ภาษาอังกฤษใช้คำแปล ว่า ”you” (คุณ) แปลจากคำนำหน้าเป็นคำสรรพนาม จะสังเกตเห็นว่าคำแปลภาษาอังกฤษไม่ได้แสดงถึงความสนิท เป็นกันเองและความเอ็นดู จึงไม่ได้สะท้อนลักษณะสังคมและวัฒนธรรมไทย

3) การนำคำเรียกยศและฐานันดรมาใช้เป็นคำนำหน้า เพื่อใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม

ยศ หมายถึง หมายถึงเครื่องกำหนดฐานะหรือลำดับชั้นยศบุคคลในราชการเช่น จ่า หมู่คุณหญิง เป็นต้น ฐานันดร หมายถึง ลำดับชั้นบุคคลในราชสกุลมี พระองค์เจ้า เจ้าหญิง เป็นต้น (The Royal Institute, 2003) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำเรียกยศและฐานันดรมาเป็นคำนำหน้าเพื่อใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “จ่า” และ “คุณหญิง” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์เป็นทางการ การสนทนระหว่างตำรวจกับประชาชนที่สถานีตำรวจ มีการใช้คำเรียกยศว่า “จ่า” แทนผู้ฟังคือ จ่าสิบตรีทองสุข สุขดี ภาษาจีนไม่มีการแปล ใช้ในความสัมพันธ์แบบคนไม่รู้จัก ไม่สนิท ในกาลเทศะที่เป็นทางการ แสดงถึงการให้เกียรติ และให้ความสำคัญกับยศตำแหน่ง และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างเจ้านายกับคนรับใช้เรื่องนัดพบ ใช้คำฐานันดรว่า “คุณหญิง” แทนผู้กล่าวถึง ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า “madam” (คุณนาย หรือ คุณผู้หญิง) ซึ่ง“madam”เป็นคำสุภาพที่ใช้เรียกผู้หญิง ไม่ได้แสดงถึงฐานันดร ส่วน “คุณหญิง” เป็นคำนำหน้าชื่อสตรีที่สมรสแล้ว และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า จากตัวอย่างแสดงถึงการยกย่องให้เกียรติผู้ที่กล่าวถึง ในความสัมพันธ์แบบคนที่รู้จัก ไม่สนิทและไม่เป็นทางการ โดยจะไม่ใช้กับบุคคลทั่วไป ซึ่งการแปลในภาษาอังกฤษไม่ตรงกับความหมายในภาษาไทยอาจจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การนำคำนำหน้า เช่น คำแสดงสถานภาพ คำเรียกญาติ คำเรียกยศและคำเรียกฐานันดรมาใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถใช้แทนผู้พูด ผู้ฟังและผู้กล่าวถึงใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ในความสัมพันธ์แบบคนรู้จักและไม่รู้จัก สนิทและไม่สนิท ไม่จำกัดอายุ ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ โดยแสดงถึงความเคารพนับถือ การให้เกียรติยกย่องและให้ความสำคัญกับสถานภาพของคู่สนทนา สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix}1\end{pmatrix}\begin{pmatrix}2\end{pmatrix}\begin{pmatrix}3\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\ \text{ชาย}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\ \text{รู้จัก}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\ \text{สนิท}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\ \text{อายุเท่ากัน}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}+\\-\end{matrix}\ \text{ทางการ}\end{pmatrix}$$

7. คำหรือวลีแสดงความรู้สึก เช่น เครือญาติ ครูกับศิษย์ เป็นต้น จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำหรือวลีแสดงความรู้สึกมาเป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “ที่รัก” และ “หลานรัก” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างคนรักเมื่อไปท่องเที่ยว ใช้คำว่า “ที่รัก” แทนผู้ฟังคือ จูดี้ ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า “my beloved” (ที่รัก) ใช้กับคนที่รู้จัก สนิทสนมรักใคร่ ในกาลเทศะไม่เป็นทางการ แสดงถึงความสนิทสนมคุ้นเคยและรักใคร่ และตัวอย่างสถานการณ์อำลา เป็นการสนทนาระหว่างป้ากับหลาน โดยใช้วลีแสดงความรู้สึกว่า “หลานรัก” แทนผู้ฟัง คือ มาลี ภาษาจีนใช้คำว่า “亲爱**的侄女儿**” แปลว่า หลานสาวที่รัก เป็นการแปลคำเรียกญาติที่แสดงให้เห็นถึงเพศของผู้ฟัง ในคำว่า “**女**” แปลว่า “ผู้หญิง” ใช้กับคนที่รู้จัก สนิทสนมและรักใคร่เอ็นดู ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การนำคำหรือวลีแสดงความรู้สึกมาใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถใช้แทนผู้ฟังทั้งเพศชายและเพศหญิง ใช้กับคนที่รู้จัก สนิทสนม ใช้กับทุกอายุ ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ เช่น ใช้ระหว่างคนรัก หรือระหว่างญาติ แสดงถึงความสนิทสนมรักใคร่เอ็นดู สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix} 2 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{ชาย}\begin{pmatrix} + \end{pmatrix}\text{รู้จัก}\begin{pmatrix} + \end{pmatrix}\text{สนิท}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{อายุเท่ากัน}\begin{pmatrix} \text{-ทางการ} \end{pmatrix}$$

8. คำยืมจากภาษาอื่น มักใช้คำบุรุษสรรพนามเฉพาะและคำเรียกญาติ จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำยืมจากภาษาอื่น ได้แก่ “บ๋อย” “เจ้” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างแขกกับพนักงานที่โรงแรม ใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษว่า “บ๋อย” แทนผู้ที่กล่าวถึง คือ พนักงานยกกระเป๋า ซึ่งคำว่า “บ๋อย” เป็นภาษาปาก มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Boy” แปลว่า เด็กรับใช้ (Na Nakhon, 1999) ในภาษาไทยใช้คำว่า บริกร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นในหน้าที่ต่าง ๆ เช่น บริกรในร้านอาหาร (The Royal Institute, 2003) ถ้าเป็นภัตตาคารหรือร้านอาหาร “บ๋อย” เรียกว่า เด็กเสิร์ฟ หรือพนักงานเสิร์ฟ (อาหาร) คำว่า “บ๋อย” ในสถานการณ์นี้ใช้กับคนที่ไม่รู้จัก ไม่สนิท แบบไม่เป็นทางการ ภาษาอังกฤษคำว่า “porter” แปลว่า “พนักงานยกกระเป๋า” และตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างพี่กับน้อง เรื่องกับข้าว ใช้คำยืมภาษาจีนว่า “เจ้” เป็นภาษาปากใช้แทนผู้ฟังคือ เจ้หงษ์ ภาษาจีนแปลว่า “**姐**” (พี่สาว) ใช้เรียกหญิงที่มีอายุมากกว่า ทั้งที่เป็นญาติทางสายเลือดและไม่ใช่ญาติ ใช้กับคนที่รู้จัก คุ้นเคยแบบไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเคารพ สนิทสนมคุ้นเคย

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การนำคำยืมจากภาษาอื่นมาใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถใช้กับผู้พูด ผู้ฟังและผู้ที่กล่าวถึง ใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ในความสัมพันธ์แบบคนที่รู้จักและไม่รู้จัก สนิทและไม่สนิท ไม่จำกัดอายุ ใช้ในกาลเทศะที่ไม่เป็นทางการ แสดงถึงความเคารพ สนิทสนม คุ้นเคยและเป็นกันเอง สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix} 1 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} 2 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} 3 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{ชาย}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{รู้จัก}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{สนิท}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{อายุเท่ากัน}\begin{pmatrix} \text{-ทางการ} \end{pmatrix}$$

9. คำซึ่งใช้พูดกับพระสงฆ์ พระภิกษุเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพนับถือจากบุคคลทั่วไป ดังนั้นจึงมีถ้อยคำใช้สำหรับพระภิกษุกำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น คำว่า นมัสการ อาพาธ เป็นต้น (Palakornkul, 1972) จากการศึกษาสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำซึ่งใช้กับพระสงฆ์นำมาเป็นคำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ “พระอาจารย์” และ “อาตมา” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างครูกับศิษย์ เรื่องพบพระอาจารย์ ใช้คำว่า “พระอาจารย์” เป็นคำบุรุษสรรพนาม แทนผู้ที่กล่าวถึง คือ พระอาจารย์สันติ คำว่า “พระอาจารย์” ในภาษาอังกฤษตามตัวอย่างแปลได้หลายคำ ใช้คำว่า “Pha Achan” เป็นการออกเสียงแบบทับศัพท์จากภาษาไทย ใช้คำว่า “ Venerable Chief Monk” แปลว่า “พระคุณเจ้า” ในสถานการณ์นี้พระอาจารย์อาจมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสงฆ์ และจะนิมนต์พระอาจารย์ไปเป็นประธานในพิธี จึงเพิ่มคำว่า “Chief” (หัวหน้า) ส่วนสถาการณ์เรื่องขอบคุณ คำว่า “พระอาจารย์” ใช้คำแปลว่า “Teacher” (อาจารย์) เพราะพระสงฆ์รูปนี้เป็นอาจารย์สอนหนังสือ เป็นการแปลตามสถานภาพของผู้ฟัง เพื่อแสดงถึงความเคารพนับถือ และ ตัวอย่างสถานการณ์ไม่เป็นทางการ การสนทนาระหว่างครูกับพระอาจารย์เรื่องนิมนต์พระ ผู้พูดซึ่งเป็นพระสงฆ์ใช้คำแทนตัวเองว่า “อาตมา” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “I” (ฉัน) เป็นการแปลจากคำที่ใช้กับพระสงฆ์เป็นคำสรรพนามใช้กับคนที่รู้จักคุ้นเคย แบบไม่เป็นทางการ จะเห็นได้ว่า คำแปลในภาษาอังกฤษไม่ได้สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทย

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การนำคำซึ่งใช้กับพระสงฆ์มาใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถใช้ได้กับผู้พูดและผู้ที่กล่าวถึง ใช้กับเพศชาย ในความสัมพันธ์แบบคนที่รู้จักกัน สนิทสนม ใช้ในกาลเทศะแบบไม่เป็นทางการ เพื่อแสดงถึงความเคารพนับถือ สำหรับสื่อการเรียนภาษาไทยที่เรียนโดยใช้ภาษาจีน ไม่พบการใช้คำซึ่งใช้กับพระสงฆ์แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix} 1 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} 3 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \text{ชาย} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \text{รู้จัก} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \text{สนิท} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{อายุเท่ากัน}\begin{pmatrix} \text{-ทางการ} \end{pmatrix}$$

10. คำราชาศัพท์ เป็นภาษาที่กำหนดและตกแต่งขึ้นให้สุภาพและเหมาะสม เพื่อใช้พูดถึงหรือพูดกับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ในสังคมไทยสมัยก่อนเป็นสังคมที่ยกย่องผู้นำ ผู้ที่มีบุญญาธิการ ผู้ที่ประพฤติดีและผู้ที่ช่วยเหลือให้ความสุขแก่ราษฎร จึงได้มีการใช้คำเพื่อยกย่องเทิดทูนพระมหากษัตริย์ (Palakornkul, 1972) จากการศึกษา สื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ปรากฏการใช้คำราชาศัพท์เป็นคำบุรุษสรรพนามได้แก่ “พระองค์” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างสถานการณ์งานอดิเรก การสนทนาระหว่างเพื่อน ใช้คำราชาศัพท์คำว่า “พระองค์” แทนผู้ที่กล่าวถึงคือ พ่อขุนรามคำแหง ในภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า “he” (เขา) เป็นการแปลจากคำราชาศัพท์เป็นคำสรรพนาม คำว่าพระองค์นี้เป็นบุรุษสรรพนามใช้กับพระราชามหากษัตริย์แสดงถึงความเคารพ ยกย่องเทิดทูน ซึ่งคำแปลภาษาอังกฤษไม่ได้สะท้อนสังคมละวัฒนธรรมไทย

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การนำคำราชาศัพท์มาใช้แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถใช้ได้กับผู้ที่กล่าวถึง ใช้ในเพศชาย คำว่า “พระองค์” ใช้เมื่อเรากล่าวถึงพระมหากษัตริย์ เพื่อแสดงถึงความเคารพ ยกย่องเทิดทูน สำหรับสื่อการเรียนภาษาไทยที่เรียนโดยใช้ภาษาจีน ไม่พบการใช้คำราชาศัพท์แทนคำบุรุษสรรพนาม สามารถเขียนอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix} 3 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \text{ชาย} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} - \text{รู้จัก} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} - \text{สนิท} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} + \\ - \end{pmatrix}\text{อายุเท่ากัน}\begin{pmatrix} \text{-ทางการ} \end{pmatrix}$$

อภิปรายผล

การใช้คำนามที่นำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ พบการใช้ทั้งหมด 10 ประเภทได้แก่ คำเรียกญาติแท้ คำเรียกญาติที่ไม่ใช่ญาติ คำเรียกตามบุคคลอื่น คำเรียกอาชีพ คำนำหน้าหรือยศหรือตำแหน่ง คำหรือวลีแสดงความสัมพันธ์ คำยืมจากภาษาอื่น คำซึ่งใช้พูดกับพระสงฆ์และคำราชาศัพท์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคมได้แก่ บุรุษ เพศ อายุ บทบาทคือคนที่รู้จักหรือไม่รู้จัก สนิทหรือไม่สนิทและกาลเทศะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมได้แก่ ความเคารพนับถือ การให้เกียรติยกย่องเทิดทูล ความรักใคร่เอ็นดู เป็นต้น ซึ่งการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยแต่ละคำจะมีข้อกำหนดในการใช้ที่ต้องอ้างอิงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมเหล่านี้ เพื่อความถูกต้องเหมาะสมและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร กล่าวคือ เมื่อต้องการแสดงถึง ความเคารพ สนิทสนม เป็นกันเองและรักใคร่เอ็นดู จะใช้คำเรียกญาติ เช่น ป้า พี่ น้อง คำเรียกตามบุคคลอื่น เช่น ลูก ชื่อบุคคล เช่น แอนน์ ใจ วลีแสดงความรู้สึก เช่น ที่รัก หลานรัก และคำยืมจากภาษาอื่น เช่น บ่อย เจ้ เป็นต้น เมื่อต้องการแสดงถึง ความเคารพ ให้เกียรติ และให้ความสำคัญกับตำแหน่งและอาชีพ จะเลือกใช้คำนามที่เป็นคำเรียกตำแหน่งและอาชีพ เช่น หัวหน้า และเมื่อต้องการแสดงถึง ความเคารพ ยกย่องเทิดทูน ให้ความสำคัญกับสถานภาพ จะใช้คำนำหน้า เช่น ท่าน จ่า คุณหญิง คำซึ่งใช้กับพระสงฆ์ เช่น พระอาจารย์ อาตมา และคำราชาศัพท์ เช่น พระองค์ สอดคล้องกับ Palakornkul (1972) Phanupong (2000) Phanthumetha (2012). และ Phanthumetha (2016) ที่กล่าวว่า การใช้คำสรรพนามในภาษาไทยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ ในการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามนั้นจะต้องคำนึงถึงบทบาททางสังคม เช่น ความเป็นญาติ อาชีพตำแหน่ง สถานภาพ อาชีพ เพศ ความใกล้ชิด และปัจจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร เช่น ความสนิทสนม ความเคารพ การรู้จัก ความเป็นทางการ เป็นต้น

สรุปองค์ความรู้

จากผลการวิจัยมีข้อสังเกตคือ การแปลความหมายของคำบุรุษสรรพนามเป็นภาษาต่างประเทศ มีการใช้ที่แตกต่างกับในภาษาไทย ตัวอย่าง การแปลจากคำเรียกญาติเป็นคำสรรพนาม เช่น พี่สาว ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า you (คุณ) คำว่า ป้า ภาษาจีนใช้คำแปลว่า **我** (ฉัน) หรือ การแปลคำเรียกอาชีพเป็นคำบุรุษสรรพนาม เช่น แม่ค้า ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า you (คุณ) หรือการแปลคำซึ่งใช้กับพระสงฆ์เป็นคำบุรุษสรรพนาม เช่น อาตมา ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า I (ฉัน) การแปลคำราชาศัพท์เป็นคำบุรุษสรรพนาม เช่น พระองค์ ภาษาอังกฤษใช้คำแปลว่า he (เขา) จะเห็นได้ว่า การใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมีความแตกต่างกัน และการใช้คำบุรุษสรรพนามในภาษาต่างประเทศไม่ได้สะท้อนลักษณะสังคมและวัฒนธรรมเหมือนในภาษาไทยในเรื่อง ความเคารพนับถือ การให้เกียรติและเทิดทูน สอดคล้องกับ Angsuviriya (2016) Prachansit และ Yenbutra (2021) และ Netsuksang (2018) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมการใช้ภาษาจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเสมอ การใช้ภาษาบางครั้งจะแฝงความหมายทางวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละสังคมมีการใช้ที่แตกต่างกัน แต่ละภาษามีธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะตน ขณะที่คนมีความหลากหลาย วัฒนธรรมการใช้ภาษาจึงมีความหลากหลายด้วยเช่นกัน ลักษณะการใช้ภาษาในแต่ละวัฒนธรรมจะมีรูปแบบเฉพาะที่แตกต่างกันไป มนุษย์จึงต้องอาศัยการเรียนรู้ทั้งเรื่องภาษาและวัฒนธรรมควบคู่กันไปเพื่อความเข้าใจสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ตารางสรุปการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ

คำนามที่ใช้เป็นคำบุรุษสรรพนาม	ความหมาย	การใช้ตามปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม											
		เพศ		ความสัมพันธ์							กาลเทศะ		แสดงถึง
				บทบาท		ความสนิท		อายุ					
								เท่ากัน	ไม่เท่ากัน				
	บุรุษ	[+ชาย]	[-ชาย]	[+รู้จัก]	[-รู้จัก]	[+สนิท]	[-สนิท]	[+เท่ากัน]	[+ไม่เท่ากัน]	[-ไม่เท่ากัน]	[+กาลเทศะ]	[-กาลเทศะ]	
1. คำเรียกญาติแท้	[1][2][3]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	เคารพ สนิท รักใคร่เอ็นดู
2.คำเรียกญาติใช้กับผู้ที่ไม่ใช่ญาติ	[1][2][3]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	เคารพ คุ้นเคย เป็นกันเอง
3.คำเรียกตามบุคคลอื่น	[1][2][3]	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓	สนิท เป็นกันเอง เอ็นดู
4. ชื่อบุคคล	[1][2][3]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	ให้เกียรติ สนิท กันเอง
5. คำเรียกตำแหน่งและอาชีพ	[1][2][3]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	เคารพ ให้เกียรติ ให้ความสำคัญกับตำแหน่งอาชีพ
6. คำนำหน้า (ยศตำแหน่ง คำเรียกญาติ คำฐานันดร)	[1][2][3]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เคารพยกย่อง ให้เกียรติ ให้ความสำคัญกับสถานภาพ
7. คำหรือวลีแสดงความรู้สึก	[2][3]	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓	รักใคร่ สนิท เป็นกันเอง
8. คำยืมจากภาษาอื่น	[1][2][3]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	เคารพ สนิทคุ้นเคย
9. คำซึ่งใช้พูดกับพระสงฆ์	[1][2][3]	✓		✓		✓		✓	✓	✓		✓	เคารพ นับถือ
10. คำราชาศัพท์	[3]	✓			✓		✓	✓	✓	✓		✓	เคารพ ยกย่องเทิดทูน

จากตารางสรุปการใช้คำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่พบในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติมีดังนี้ 1) แสดงถึงความสนิทสนมเป็นกันเองและรักใคร่เอ็นดู ได้แก่ คำเรียกญาติญาติแท้และผู้ไม่ใช่ญาติ คำเรียกตามบุคคลอื่นและวลีแสดงความรู้สึก 2) แสดงถึงความเคารพให้เกียรติ ให้ความสำคัญกับอาชีพ ได้แก่ ชื่อบุคคล คำเรียกอาชีพ คำนำหน้า ยศ บรรดาศักดิ์และคำยืมจากภาษาอื่น 3) แสดงถึงความเคารพนับถือ ยกย่องเทิดทูน ได้แก่ คำซึ่งใช้พูดกับพระสงฆ์และคำราชาศัพท์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาคำนามซึ่งนำมาใช้เป็นคำบุรุษสรรพนามในงานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ในเรื่องการเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม.ในภาษาไทยในสถานการณ์ต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติที่มีการใช้ภาษา สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน รวมถึงประยุกต์ใช้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ ในเรื่องการใช้คำบุรุษสรรพนามให้ถูกต้องเหมาะสมตามปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยเกี่ยวกับการใช้คำประเภทอื่น ๆ ในสื่อการเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่สะท้อนการใช้ตามสังคมละวัฒนธรรมเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนภาษาไทยของชาวต่างชาติต่อไป

References

Angsuviriya C. (2016). Language and society. Bangkok: Odeon Store

Kuophongsak N. (2012). Problems in using Thai language for foreign students: A case study of Chinese students at Bangkok University. Ramkhamhaeng Journal Humanities edition. 31(1). 123-139.

Na Nakhon P. (1999). Thai-Thai translation dictionary. Bangkok: Thai Wattana Panich.

Netsuksang S. (2018). REFERRING EXPRESSIONS AND REPRESENTATIONS OF TIME IN THAI AND ENGLISH VERSIONS OF NOVEL: A CASE STUDY OF "THE HAPPINESS OF KATI" Master of Arts Thesis. Department of Linguistics for Communication. Thammasat University

Paicharoen. N. (2016). A Conversation Analysis of Dialogues in Thai Textbooks for non-native learners. Doctor of Philosophy Thesis. Major of Linguistics. Department of English and Linguistics, Thammasat University.

Palakornkul A. (1972). A socio-linguistic study of pronominal strategy in spoken Bangkok Thai. Ann Arbor, Mich: University Microfilms International.

Phanupong V. (2000). The structure of Thai: a grammar system. Bangkok: Ramkhamhaeng University Printing House.

Phanthumetha B. (2012). The structure of the Thai. 12th printing. Bangkok: Ramkhamhaeng University Printing House.

Phantumetha N. (2016). Thai Grammar. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing.

Ponmani S. (2002). Foundations of teaching Thai as a foreign language. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House

Pimpuang K. and Yuttapongtada M. (2022). Efficiency of Educational Innovation to Enhance the Potential of Thai Conversation for Foreign Students at Kasetsart University. Journal of Positive School Psychology http://journalppw.com 2022, Vol. 6, No. 6, 1076-1085

Prasithrathasint A. (2013). Sociolinguitics, Fifth Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House

Prachansit C. and Yenbutra P. (2021). Using Thai and Chinese Personal Pronouns of Chinese Students. Graduate School Journal Suan Dusit University Year 17, Issue 2, May - August 2021

The Royal Institute. (2003). Dictionary, Royal Institute Edition 1999. Bangkok: Royal Institute.

Sathiansukon S. (2010). Errors in Thai Writing Made by Chinese Students: A Case Studyof University of Thai Chamber of Commerce, Academic Year 2008- 2009. Thai language for communication. Faculty of Humanities. University of the Thai Chamber of Commerce.

_____ (2011). Teaching Thai to Chinese Students: Condition, Problems and Solutions. Thai language for communication. Faculty of Humanities. University of the Thai Chamber of Commerce.

Wardhaugh R. (2002). an introduction to Sociolinguistics. Massachusetts: Blackwell Publishers Ltd.

Wen Qingyu. (2013). Problems of Thai Personal Pronoun Usage Based on Sociolinguistics of Chinese Students Studying Thai Language. Master of Education Thesis. Teaching Thai. Chiang Mai University.

พลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา

DYNAMICS OF THE POST-CONSTITUTIONAL LAND REFORM MOVEMENT 60 : A CASE STUDY OF FARMERS' LANDLESS PROBLEMS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระครูปลัดคณวัฒน์
Phrakhrupaladkhanawat
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus
Email: joybenyapajoy@gmail.com

Received 15 February 2023**; Revised** 14 October 2023**; Accepted** 30 October 2023.

บทคัดย่อ

การปฏิรูปที่ดินเป็นเครื่องมือที่สำคัญของภาครัฐที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การปฏิรูปที่ดินจึงเป็นมาตรการที่ช่วยให้การพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรขึ้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560 3) นำเสนอแนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา คือการบังคับใช้กฎหมายปฏิรูปที่ดินเกษตรกรที่ใช้ที่ดินในการประกอบอาชีพเกษตรส่วนหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของนายทุนและเกษตรกรเข้าไปบุกรุกที่ดินของรัฐ 2) ขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560 ด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การส่งเสริมการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างถูกเป้าหมายและปฏิบัติให้สมดุลกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ การผลักดันให้โครงการปฏิรูปที่ดินเป็นนโยบายระดับชาติในการพัฒนาชนบท 3) แนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา โดยนำนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและผู้ที่ยากจนภายใต้การปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 มีเป้าหมายในการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกร พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะ การปฏิรูปที่ดินแก่เกษตรกรควรปรับปรุงสภาพการถือครองที่ดิน ทั้งในลักษณะของกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการเช่า ปรับปรุงระบบการเช่าที่ดินมิให้มีการเอารัดเอาเปรียบจนเกินไป ให้ความมั่นคงในการถือครองที่ดินมากขึ้น การปฏิรูปที่ดินต้องเป็นสิ่งที่จัดทำเพื่อเพิ่มพูนผลผลิตทางการเกษตร

คำสำคัญ: พลวัต; ขบวนการเคลื่อนไหว; การปฏิรูปที่ดิน; รัฐธรรมนูญ

Abstract

Land reform serves as a crucial governmental tool for enhancing agricultural land rights and ownership. Consequently, it plays a significant role in improving the livelihoods of farmers. This research aims to achieve the following objectives: 1) to study the issue of insufficient arable land for farmers in Nakhon Ratchasima Province, 2) to study the farmers' movement for land reform after the 2017 constitution, and 3) to propose land reform guidelines to solve the problem of shortage of cultivable land among farmers in Nakhon Ratchasima Province. The study involved 17 key informants, and the primary research tool employed was an interview form. The research adopted a qualitative approach, and a descriptive data analysis method was applied.

The research results found that 1) The insufficiency of agricultural land for farmers in Nakhon Ratchasima Province stemmed from the enforcement of land reform laws. Farmers who utilized the land for agriculture obtained ownership or possessory rights, while capitalists and farmers encroached on government-owned land. 2) Post the 2017 constitution, there was an upsurge in farmers' activism for land reform, with a focus on promoting targeted and balanced agricultural land utilization tailored to the needs of farmers in each area. This drive also advocated for the elevation of the land reform project to a national policy for rural development. 3) Proposed land reform guidelines aimed to tackle the issue of inadequate cultivable land for farmers in Nakhon Ratchasima Province. This involved implementing policies to mitigate inequality and address landlessness among farmers and impoverished individuals under the post-constitutional Land Reform Act of 2017, with the overarching objective of diminishing disparities and resolving landlessness issues among farmers while fostering and advancing livelihoods based on the region's potential for sustainable resource utilization. Recommendations include enhancing land tenure conditions for farmers, whether through ownership or leasehold rights, improving the land rental system to prevent exploitation, and providing greater stability in land ownership. Additionally, land reform should be designed to bolster agricultural production.

Keywords: Dynamics; Post-Constitutional; Land Reform; Movement

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ การ

จัดทำยุทธศาสตร์ชาติรองรับการพัฒนาระยะยาวเพื่อให้ประเทศสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ โดยเป็นเป้าหมายที่ทางภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนร่วมมือกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ประชาชนกินดี อยู่ดี มีอาชีพมั่นคง มีรายได้เพียงพอ สังคมสุขสันต์ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สวัสดิการทั่วถึง และมีการบริการที่ดีจากภาครัฐ โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมที่เท่าเทียม ที่สำคัญคือ ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไทยตาม "ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี" ที่มีเป้าหมาย คือ "ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุขเศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน" โดยแบ่งออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. ด้านความมั่นคง 2. ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (The Secretariat of the National Strategy Committee Office, 2017)

การประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวม ปี 2564 พบว่า คนไทยมีความอยู่ดีมีสุขลดลง สะท้อนจากคำคะแนนดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่ปรับตัวลดลง อันเป็นผลมาจากค่าคะแนนที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลงในประเด็นการได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐการมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี ความเอื้ออาทรต่อกัน และการอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริตในขณะที่ ภาพรวมปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติลดลง สะท้อนจากการเข้าถึงหลักประกันทางสุขภาพที่ครอบคลุมประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่ยังมีความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงในด้านคุณภาพการให้บริการในบริบทเชิงพื้นที่ คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สะท้อนจากดัชนีความก้าวหน้าของคนปรับตัวดีขึ้นในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วม รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันปรับตัวดีขึ้น สะท้อนจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ดีขึ้นจากการปรับตัวของปัจจัยด้านประสิทธิภาพภาครัฐ ประสิทธิภาพภาคเอกชน และโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น ประสิทธิภาพของภาครัฐไทยปรับตัวดีขึ้น สะท้อนจากการดำเนินการที่โปร่งใส และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น นอกจากนี้ในด้านการฟื้นฟูระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการควบคุมและจัดการผลกระทบทงลบที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นทั้งนี้ การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ (The Secretariat of the National Strategy Committee Office, 2021)

เหตุใดไทยยังเหลื่อมล้ำสูง และอนาคตเกิดจากทั้งปัจจัยภายนอก ปัจจัยเชิงนโยบายและโครงสร้างเศรษฐกิจ คือ (1) ความเหลื่อมล้ำลดลงแต่กลับเร่งขึ้นอีกจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เนื่องจากคนไทยสัดส่วนกว่า 31% ทำงานอยู่ในภาคเกษตรเมื่อการเติบโตของรายได้อยู่ในระดับต่ำทำให้ความเหลื่อมล้ำกว้างขึ้น (2) ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสเป็นปัจจัยสำคัญ ทั้งในมิติของโอกาสทางการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมและมีคุณภาพแตกต่างกันมาก สิทธิแรงงานที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ค่าแรงที่เติบโตช้ากว่าเศรษฐกิจ กำไรที่กระจุกตัวอยู่ในบริษัทขนาดใหญ่ทำให้รายเล็กแข่งขันยาก และภาครัฐยังขาดมาตรการสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือคนรายได้น้อยอย่างเป็นระบบ (3) เหตุการณ์โควิด-19 จะยิ่งทำให้ภาพความเหลื่อมล้ำแย่ลงกว่าเดิม โควิดกระทบรายได้ของกลุ่มฐานของปิรามิดรุนแรงกว่ากลุ่มบนแรงงานนอกระบบมีจำนวนมาก ขาดรัฐสวัสดิการที่เข้มแข็งพอ ระบบคุ้มครองทางสังคมของไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบในระดับสากล (4) ประเทศไทยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่สังคม

สูงอายุจะยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำแย่ลง และการเมือง หนึ่งในรากลึกปัญหาความเหลื่อมล้ำ การขาดกลไกที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำเป็นหนึ่งในผลพวงที่เกิดจากสถาบันการเมืองที่มีลักษณะไม่เชื่อมโยงกับความรับผิดต่อส่วนรวม (Accountability) ผลลัพธ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากระบบการเมืองที่ขาดประสิทธิภาพของไทย (Lapudomkarn, 2021)

ปัญหาสะสมความเหลื่อมล้ำในอดีตถึงปัจจุบันคนไทยส่วนมากไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้สาเหตุสำคัญมาจากการถือครองที่ดิน จากการสำรวจพบว่าประเทศไทยซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 321 ล้านไร่ โดยที่ดินที่มีการครอบครองโดยประชาชนประมาณ 120 ล้านไร่ ขนาดของแปลงที่ดินในประเทศไทยส่วนมากคือประมาณร้อยละ 87 มีเนื้อที่ 5 ไร่หรือต่ำกว่า ส่วนที่ที่มีขนาดเกิน 100 ไร่ต่อแปลงมีประมาณร้อยละ 5 การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินอยู่กับกลุ่มคน (ร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด) 117 ล้านไร่ หรือร้อยละ 90 และปัญหาด้านที่ดินในสังคมไทยถือว่าเป็นที่มาของปัญหาสังคมอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ปัญหาความยากจนยาเสพติด ฯลฯ เมื่อขาดปัจจัยพื้นฐานคือที่ดิน เกษตรกรจำนวนมากต้องเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรในขณะที่ตันทุนปุ๋ยและยาฆ่าแมลงราคาแพง ภัยธรรมชาติ ราคาผลผลิตตกต่ำ ฯลฯ นำมาซึ่งวงจรความยากจนซ้ำซาก ขณะที่ผู้มีรายได้สูง ชนชั้นกลางระดับบนจับจองที่ดินเพื่อเก็งกำไร และความล้มเหลวของนโยบายการจัดการที่ดิน เช่น นโยบายการปฏิรูปที่ดิน นโยบายการจัดสรรที่ดินเพื่อเกษตรกร ของภาครัฐ ทำให้ชาวนาชาวไร่รวมตัวกันชุมนุมร้องเรียนรัฐบาลหลายครั้ง เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการปัญหา และเป็นปัญหาความต้องการที่นำสู่การจัดการในนโยบายโฉนดชุมชนนอกจากในด้านโครงสร้างการถือครองที่ดินของประเทศไทยที่สร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่สังคม (Lapudomkarn, 2021)

กระบวนการจัดการที่ดินจะสร้างฐานความมั่นคงของการดำรงชีวิตของมนุษย์ไปสู่ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อศักยภาพในการลงทุน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่รัฐเป็นหลักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปาไม้ ที่ดิน และน้ำโดยให้อำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแลและจัดการแก่หน่วยงานในระบบราชการ แต่ปัญหาของการทำงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบทำให้มีการละเลยชุมชนท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมาจากการรวมตัวเรียกร้องในนามเครือข่ายสภาประชาชน 4 ภาค ปัจจุบันพวกเขาได้รับการแก้ปัญหา โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) หาที่ดินทำกินให้คนที่ยากไร้จริง ๆ คนละ 15 ไร่ ได้จำนวน 400 ครอบครัว โดยที่ดินทั้งหมดให้ทำกินอย่างเดียว ห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกส่วนใหญ่ทำให้ “ประภาส โงกสูงเนิน” ในนามประธานเครือข่ายสภาประชาชน 4 ภาค ออกมาเรียกร้องเพื่อให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช.แก้ปัญหาปากท้อง ลดความเหลื่อมล้ำด้วยการหาที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรที่ยังเหลืออยู่ ตอนนี้ที่ดินใน จ.นครราชสีมา กระจุกตัวอยู่กับนายทุนและนักการเมืองไม่กี่คน ซึ่ง พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) สภาประชาชน 4 ภาค ครั้งที่ 1/2563 พิจารณาคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 6 คณะเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่สภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) และสภาประชาชน 4 ภาค ประชุม เพื่อพิจารณาขอเรียกร้องขอให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน (สอส.) พร้อมกำหนดมาตรการหรือหารือแนวทางการจัดหาที่ดินทำกินอย่างเป็นรูปธรรม ทุกภาคส่วนต้องร่วมติดตาม ประสาน สนับสนุนหรือเร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาของสภาเครือข่ายประชาชนอีสาน และสภาประชาชน 4 ภาค จากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสมต่อไป (The Secretariat of the Prime Minister, 2022)

จากความสำคัญและความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาและปฏิบัติการใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา 2) การปฏิบัติการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560 3) การนำเสนอแนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560
3. เพื่อนำเสนอแนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหว

กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การรวมกลุ่มปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนรวม (Turner and Lewis, 1997) คุณค่าของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ว่ามีการผันแปรไปตามบริบทของสังคม การเมือง โดยแบ่งทฤษฎีออกเป็น 3 กระแส คือ 1) ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (Collective Behavior Theory) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สังคมที่ไม่ปกติ ไร้โครงสร้าง ไม่มีแบบแผน ไม่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานทางสังคม หรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีระเบียบแบบแผน ไร้เหตุผล ไร้ทิศทาง ด้วยเหตุนี้เองขบวนการทางสังคมจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ถูกมองในแง่ลบ เพราะมองว่าเป็นการกระทำรวมหมู่แบบไร้เหตุผล 2) ทฤษฎีระดมทรัพยากร (Resource Mobilities) เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1960 เป็นบริบทการเติบโตขึ้นของกระบวนการทางสังคมที่ลุกขึ้นมาท้าทายสภาพทางสังคม ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอยู่ในมิติของการกระทารวมหมู่อย่างมีเหตุผล นักทฤษฎีการระดมทรัพยากรได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคมว่าเป็น “ชุดความเห็นหรือความเชื่อของกลุ่มคนที่นาเสนอเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการเปลี่ยนแปลงมิติบางอย่างของโครงสร้างทางสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งการกระจายผลประโยชน์ทางสังคม” โดยขบวนการทางสังคมมีพื้นที่อยู่ตรงชายขอบหรือนอกระบบการเมืองปกติ และมียุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่สำคัญคือ ยุทธวิธีท้าทาย หรือขัดขวางระบบการเมืองปกติ (Disruptive) หรือปฏิบัติการซึ่งหน้า (Direct Action) 3) ทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ (New Social Movement) หมายถึงการกระทารวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงระดับสังคม ในเชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ทางสังคมระเบียบใหม่ทางสังคม (New Social Order) การเปลี่ยนแปลงรากของสังคม (Social Reconstruction) ทั้งในมิติค่านิยมทางวัฒนธรรม และการพัฒนาวิถีชีวิตแบบใหม่ๆขึ้นมาเป็นทางเลือกจึงมีการให้ความหมายทางสังคมแบบนี้ว่าเป็นการกระทารวมหมู่ที่มุ่งปลดปล่อยตัวเองออกจากการครอบงำ (Pintoptang, 2009) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเชื่อมโยงกับชุมชน ผู้ศึกษาจะต้องเน้นมองเรื่องการสร้างเครือข่ายระหว่างขบวนการของสังคมต่าง ๆ เป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และกระจายขบวนการออกไปครอบคลุมส่วนต่าง ๆ ของสังคมกว้างขวางมากขึ้น (Charoensin-o-larn, 2011)

จะเห็นได้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางการสังคม ได้การกระทำรวมหมู่ของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน เพื่อผลักดันสังคมให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ต้องการหรือเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคนที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ความแตกต่างของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับการกระท่ารวมหมู่ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจและพรรคการเมืองอยู่ที่ความต่อเนื่องของการกระท่าที่มีระยะเวลายาวนานพอสมควร มีการระดมผู้เข้าร่วมที่มีอุดมการณ์หรือเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงในแนวทางเดียวกัน ไม่ใช่การรวมตัวกันในลักษณะเฉพาะกิจหรือการท่างานร่วมกันภายในสถาบัน องค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานโดยไม่มีปฏิบัติการเคลื่อนไหวผลักดันสังคมในลักษณะที่เป็นขบวนการเคลื่อนไหว

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การปฏิรูปที่ดิน หมายถึง การที่รัฐ (หรือสถาบันอื่นที่มีอำนาจ) บังคับเอาที่ดินจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่ ๆ มาเป็นของรัฐ โดยมีการจ่ายค่าตอบแทนบางส่วนให้แก่เจ้าของที่ดินและนาเอาที่ดินที่ไปใช้เพื่อการเกษตรในรูปแบบที่สามารถกระจายผลประโยชน์อันเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับที่ดินได้กว้างขวางกว่าเดิม โดยที่รัฐจะขายหรือให้เช่าที่ดินนั้นในรูปแปลงย่อย ๆ หรืออาจใช้แปลงเกษตรกรรมรวม ซึ่งเป็นนโยบายที่สร้างความเป็นธรรมหรือเท่าเทียมกันในสังคมซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการลดความไม่เท่าเทียมกันลงไป เช่น การจัดสรรที่ดินของรัฐให้เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปที่ดินของดอรีน วอริเนอร์ (Dorean Warriner) ที่มีความเห็นว่าการปฏิรูปที่ดินในความหมายอย่างแคบ คือ การกระจายทรัพย์สินหรือสิทธิในที่ดินเพื่อประโยชน์ของชาวไร่ชาวนาขนาดเล็ก และแรงงานรับจ้างทางการเกษตรกับความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การปรับปรุงเงื่อนไขการเช่าที่ดิน สินเชื่อเพื่อการเกษตร (Techatongsinght, 2016)

ปัจจุบันการปฏิรูปที่ดินมุ่งพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้ใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการจัดระบบที่ดิน การให้กรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงแก่เกษตรกร การกำหนดขนาดการถือครองที่ดิน การจัดระบบการเช่าที่ดิน การเก็บภาษีที่ดินเพื่อความเป็นธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น การให้สินเชื่อเกษตรกร การจัดหาเงินทุนเพื่อการปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาทางกายภาพเช่น การปรับปรุงและบำรุงที่ดิน การจัดระบบการชลประทาน (Arunpong, 2013) การดำเนินการปฏิรูปที่ดินโดยการที่รัฐสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการผลิตถือว่าเป็นความหมายของคาว่า “การปฏิรูปการเกษตร” (Agrarian Reform) แทนความหมายของ “การปฏิรูปที่ดิน” ที่ได้ขยายความเพิ่มเติมในภายหลัง เนื่องจากเห็นว่าการปฏิรูประบบการถือครองที่ดินโดยที่รัฐไม่ดำเนินการสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตแล้วชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรย่อมไม่ดีขึ้น การปฏิรูปที่ดินจึงเป็นมาตรการที่ช่วยให้กระบวนการพัฒนาคล่องตัวขึ้น (Sakdivorapong, 2007)

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นเครื่องมือที่สำคัญของภาครัฐที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม องค์กรที่เกี่ยวข้องมีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำกับดูแลการดำเนินการตามนโยบายในระดับจังหวัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เป็นหน่วยปฏิบัติในส่วนกลางและในจังหวัดที่มีการปฏิรูปที่ดิน การทำงานที่ผ่านมามีทั้งการจัดซื้อที่ดินจากเอกชนและการนำที่ดินของรัฐมาดำเนินการจัดให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้ที่ดินทำกินหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพหรือจัดให้ผู้ครอบครองที่ดินของรัฐเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ดังนั้น การปฏิรูปที่ดินเป็นการปฏิรูปการเกษตรโดยรัฐจัดหาที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้ที่ดินทำกินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พร้อมกับปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มศักยภาพเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา วิธีการวิจัยแบบคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน 3 คน ตัวแทนกลุ่มสภาประชาชน 4 ภาค จำนวน 4 คน กลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินทำกิน จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และตัวแทนนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา การเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินและผลกระทบจากการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างปลายเปิดนำไปสู่ประเด็นคำถามย่อย ๆ เชิงลึก เช่น “จุดเริ่มต้นของเข้าไปมีส่วนร่วมศึกษาปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมาสนใจในกิจกรรมใด” “วิธีการร่วมกิจกรรมปฏิบัติการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560 ทำอย่างไร” “การเปิดรับฟังความคิดเห็นสร้างการมีส่วนร่วมเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินกับชุมชนหลังรัฐธรรมนูญ 60 ทำอย่างไร” เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างการสนทนาอย่างเป็นธรรมชาติ ระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมอธิบายเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ตามหลักปฏิบัติที่แจ้งขอติ่คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ และลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัย วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา

1.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายปฏิรูปที่ดินกับสภาพความเป็นจริงในการใช้ที่ดินของเกษตรกร ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร ที่ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม แต่เกษตรกรที่ดินที่ใช้ประกอบการเกษตรส่วนหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของนายทุน เกษตรกรจึงต้องตก เป็นผู้เช่าที่ดินจากนายทุนและต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราที่สูงเกินควรในขณะที่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งต้องเข้าไปบุกรุกที่ดินของรัฐ และไม่มีสิทธิในที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมายทำให้ขาดความมั่นคงในชีวิต วิธีการปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุดจึงเป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาให้กับเกษตรกร

1.2 ปัญหาการทำความเข้าใจเรื่องสิทธิเชิงเดี่ยวกับสิทธิส่วนร่วม เมื่อเกษตรกรได้รับการจัดสรรที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินแล้วเกษตรกรต้องปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะต้องเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง และการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีการกำหนดแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินและการจัดการระบบการผลิต โดยคำนึงถึงการผลิตที่พึ่งพาตัวเอง และรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์และกำหนดแผนการอนุรักษ์ การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรน้ำให้ยั่งยืนนอกจากนี้การได้รับมีสิทธิได้รับที่ดินทำกินจะต้องจัดตั้งตัวแทนเป็นคณะกรรมการชุมชนขึ้นเพื่อกระทำการแทนในนามของชุมชน

1.3 ผลกระทบจากการขาดที่ดินทำกินซึ่งนำไปสู่การบุกรุกที่ดิน เกิดจากปัญหาจากการประกาศกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินโดยแต่ละขั้นตอนต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบ การประสานความร่วมมือกันระหว่างกรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และการเคร่งครัด ปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ที่อาจมีไม่เพียงพอ ซึ่งไม่สมดุลกับปริมาณงานที่ต้องบริการประชาชนที่ยื่นขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินทำกิน ภาครัฐต้องมีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง พร้อมทั้งการกำกับดูแลการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิดในการประกาศเขตเป็นที่ดินของรัฐควรมีการสำรวจพื้นที่ก่อน และรับฟังเสียงประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบ ตรวจตรา ติดตาม และป้องกัน เพื่อให้กฎระเบียบเกิดประสิทธิผลในมาตรการการป้องกันการบุกรุกที่ดิน อีกทั้งการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไข เพื่อให้เกิดความร่วมมือบนหลักการและเหตุผลที่ถูกต้อง ตลอดจนผลประโยชน์ของสาธารณชน

2. ขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560

2.1 ขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การส่งเสริมการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างถูกเป้าหมายและปฏิบัติให้สมดุลกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ การผลักดันให้โครงการปฏิรูปที่ดินเป็นนโยบายหรือโครงการระดับชาติในการพัฒนาชนบท โดยกำหนดให้ส่วนราชการต่าง ๆ ประสานงานและดำเนินการให้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การปฏิรูปภาคเกษตรด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ออกกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน เพื่อมิให้มีการทิ้งที่ดินว่างเปล่า และการทำประโยชน์เพื่อให้ผู้ที่ถือครองที่ดินมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ของที่ดินเพิ่มมากขึ้น เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นอกจาก

มุ่งหมายให้เกษตรกรมีความเทาเทียมกันด้านสิทธิและการถือครองที่ดินแล่วยังให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของเกษตรกรเพื่อให้สามารถดำรงชีพในที่ดินที่ได้รับจากกการปฏิรูปที่ดินได้

2.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อจัดที่ดินทำกินของเกษตรกร ในพื้นที่ทำกิน เกษตรกรร่วมกันร่างกฎระเบียบการจัดการกลุ่มและที่ดิน ด้วยหลักคิดที่พยายามกำกับการถือครองการใช้ประโยชน์ที่จัดการกันในระดับกลุ่ม เกษตรกรในพื้นที่ร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเครือข่าย ส่งตัวแทนไปประสานงานกับปฏิรูปที่ดินให้เร่งสำรวจและเร่งจัดสรรที่ดีให้กับเกษตรกรให้เป็นรูปธรรม เกษตรกรในพื้นที่ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกเพื่อสอดคล้องกับแผนปฏิรูปที่ดิน พยายามผลักดันให้ตัวแทนของสมาชิกเข้าไปอยู่ในส่วนหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนผลักดันในเชิงนโยบายร่วมกับส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินโดยชุมชนแก่สาธารณะ

3. แนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา

สำหรับแนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา โดยนำนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและ ผู้ที่ยากจนภายใต้การปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 นั้น มีเป้าหมายใน “การลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและผู้ที่ยากจน โดยการจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำากิน” ในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ เป็นการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่การใช้ประโยชน์ของทรัพยากร อย่างยั่งยืน รวมถึงการป้องกันไม่ให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์หรือ ผู้ที่มีอำนาจและอิทธิพลมีกระบวนการการวางกลไกและบทบาทของเครือข่ายภาคีในการขับเคลื่อนโครงการแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งการวางกลไกและสร้างบทบาทของเครือข่ายภาคี ติดตามประเมินผล และทบวนการทำงานของเครือข่าย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งจาก กระบวนการในการออกแบบผังชุมชนและการจัดทำแผนชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาชุมชนในพื้นที่โครงการ เพื่อเป็นที่ยอมรับและ ขับเคลื่อนสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตและการกำหนดทิศทางของอาชีพ นอกจากนี้ยังต้อมีการเตรียมคนและพัฒนาคนเพื่อทำการเกษตร การกลั่นกรองเกษตรกรที่จะเข้าร่วม การเตรียมกลุ่มเกษตรกรก่อนเข้าพื้นที่ และการพัฒนาเกษตรกร การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสมกับชุมชนด้วยการ การวางแผน พิจารณาสภาพพื้นที่ มีการเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ร่วมมือกันของเกษตรกร ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการรวมตัว พัฒนาอาชีพแบบครบวงจร และการจัดการเรื่องตลาดภายในชุมชนและตลาดส่งออกสินค้านอกชุมชน การสนับสนุนให้เกิดทุนชุมชน ทุนทางการเงิน ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุน ทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความยั่งยืน การมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ ควรจะมีข้อมูลประวัติความเป็นมาและชุดความรู้ที่มาจากการจัดการความรู้

อภิปรายผล

1. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายปฏิรูปที่ดินกับสภาพความเป็นจริงในการใช้ที่ดินของเกษตรกร ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร ที่ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทาง

เกษตรกรรม แต่เกษตรกรที่ดินที่ใช้ประกอบการเกษตรส่วนหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของนายทุน เกษตรกรจึงต้องตก เป็นผู้เช่าที่ดินจากนายทุนและต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราที่สูงเกินควรในขณะที่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งต้องเข้าไปบุกรุกที่ดินของรัฐ และไม่มีสิทธิในที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมายทำให้ขาดความมั่นคงในชีวิต วิธีการปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุดจึงเป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาให้กับเกษตรกร เมื่อเกษตรกรได้รับการจัดสรรที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินแล้ว เกษตรกรต้องปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะต้องเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง และการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีการกำหนดแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินและการจัดการระบบการผลิต โดยคำนึงถึงการผลิตที่พึ่งพาตัวเอง และรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์และกำหนดแผนการอนุรักษ์ การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรน้ำให้ยั่งยืนนอกจากนี้การได้รับมีสิทธิได้รับที่ดินทำกินจะต้องจัดตั้งตัวแทนเป็นคณะกรรมการชุมชนขึ้นเพื่อกระทำการแทนในนามของชุมชน ผลกระทบจากการขาดที่ดินทำกินซึ่งนำไปสู่การบุกรุกที่ดิน เกิดจากปัญหาจากการประกาศกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินโดยแต่ละขั้นตอนต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบ การประสานความร่วมมือกันระหว่างกรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และการเคร่งครัด ปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ที่อาจมีไม่เพียงพอ ซึ่งไม่สมดุลกับปริมาณงานที่ต้องบริการประชาชนที่ยื่นขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Buranrak, 2015) ได้วิจัยเรื่อง “ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การก่อเกิดของขบวนการของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานีได้รับการผลักดันจากองค์กรพัฒนาเอกชนนามาสู่การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานีเพื่อตรวจสอบคัดค้านภาครัฐ ภาคเอกชน และบรรษัทข้ามชาติหรือทุนโลกาภิวัฒน์ที่เข้ามาจัดทำโครงการเหมืองแร่ ภายใต้แนวคิดประชาสังคมที่เน้นให้ภาคประชาชนมีความเป็นพลเมือง ปัจจัยสำคัญที่นาไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน เกิดจากปัจจัยด้านปัญหาโครงสร้างที่เกิดจากโครงการของรัฐซึ่งมาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การร่วมมือกับขบวนการเครือข่ายพันธมิตรของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านบริบทส่งเสริม และเอื้ออานวยทั้งด้านปัจจัยภายในคือ วัฒนธรรมชุมชนระดมทรัพยากร และปัจจัยภายนอกคือโครงสร้างโอกาสทางการเมือง โครงสร้างโอกาสทางสังคมฝ่ายต่อต้าน โดยมีแนวทางการเคลื่อนไหวที่มีความหลากหลาย มีการวิเคราะห์สถานการณ์และการตอบโต้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญในการปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในครั้งต่อ ๆ ไป

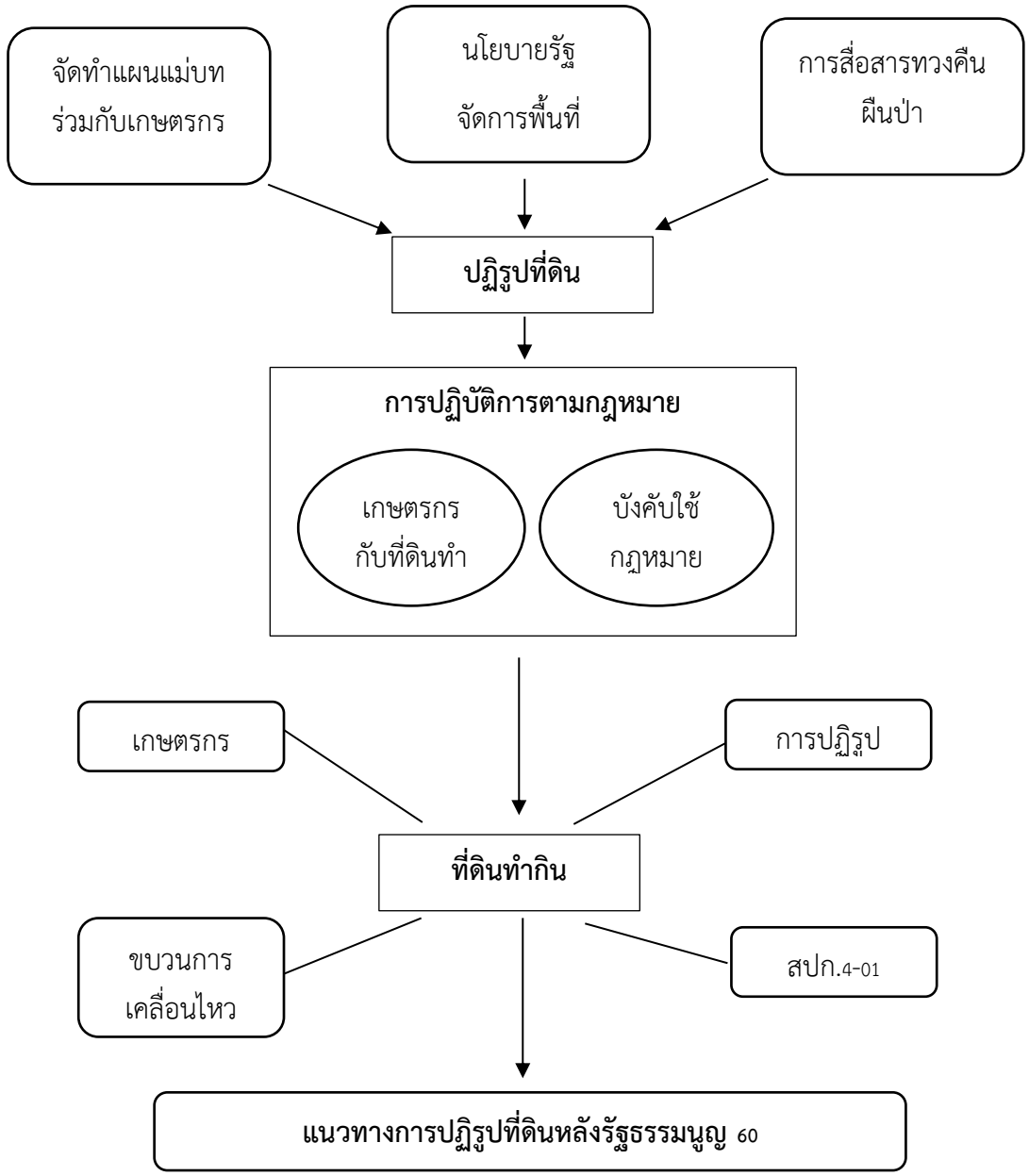
2. ขบวนการเคลื่อนไหวของเกษตรกรเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 2560 การส่งเสริมการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างถูกเป้าหมายและปฏิบัติให้สมดุลกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ การผลักดันให้โครงการปฏิรูปที่ดินเป็นนโยบายหรือโครงการระดับชาติในการพัฒนาชนบท โดยกำหนดให้ส่วนราชการต่าง ๆ ประสานงานและดำเนินการให้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การปฏิรูปภาคเกษตรด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ออกกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน เพื่อมิให้มีการทิ้งที่ดินว่างเปล่า และการทำประโยชน์เพื่อให้ผู้ที่ถือครองที่ดินมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ของที่ดินเพิ่มมากขึ้น เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นอกจากมุ่งหมายให้เกษตรกรมีความเทาเทียมกันด้านสิทธิและการถือครองที่ดินแล้วยังให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา

อาชีพและรายได้ของเกษตรกรเพื่อให้สามารถดำรงชีพในที่ดินที่ได้รับจากกการปฏิรูปที่ดินได้ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อจัดที่ดินทำกินของเกษตรกร ในพื้นที่ทำกิน เกษตรกรร่วมกันร่างกฎระเบียบการจัดการกลุ่มและที่ดิน ด้วยหลักคิดที่พยายามกำกับการถือครองการใช้ประโยชน์ที่จัดการกันในระดับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเครือข่าย ส่งตัวแทนไปประสานงานกับปฏิรูปที่ดินให้เร่งสำรวจและเร่งจัดสรรที่ดีให้กับเกษตรกรให้เป็นรูปธรรม เกษตรกรในพื้นที่ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกเพื่อสอดคล้องกับแผนปฏิรูปที่ดิน พยายามผลักดันให้ตัวแทนของสมาชิกเข้าไปอยู่ในส่วนหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนผลักดันในเชิงนโยบายร่วมกับส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินโดยชุมชนแก่สาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thongchock, 2011) ได้วิจัยเรื่อง “นโยบายการกระจายการถือครองที่ดินเปรียบเทียบโครงการจัดที่ดินของรัฐ ขจัดความยากจนกับการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินถูกทอดทิ้งตามมาตรา 6 ประมวลกฎหมายที่ดิน” ผลการวิจัยพบว่า โครงการจัดที่ดินของรัฐ ขจัดความยากจน เป็นนโยบายที่ประสบผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านเนื้อหานโยบายเป็นโครงการที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหรือความเคยชินของคนในสังคม มีเป้าหมายที่ชัดเจนเห็นผลเร็วในระยะสั้น และเป็นการนำประโยชน์ไปสู่ชุมชนขณะที่ปัจจัยด้านบริบทของโครงการ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลและเป็นโครงการที่สร้างคะแนนนิยมให้กับรัฐบาล

3. แนวทางปฏิรูปที่ดินเพื่อแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา โดยนำนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและผู้ที่ยากจนภายใต้การปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 นั้น มีเป้าหมายใน “การลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและผู้ที่ยากจน โดยการจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกิน” ในลักษณะแปลงรวมโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ เป็นการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่การใช้ประโยชน์ของทรัพยากร อย่างยั่งยืน รวมถึงการป้องกันไม่ให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์หรือ ผู้ที่มีอำนาจและอิทธิพลมีกระบวนการการวางกลไกและบทบาทของเครือข่ายภาคีในการขับเคลื่อนโครงการแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งการวางกลไกและสร้างบทบาทของเครือข่ายภาคี ติดตามประเมินผล และทบวนการทำงานของเครือข่าย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งจาก กระบวนการในการออกแบบผังชุมชนและการจัดทำแผนชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาชุมชนในพื้นที่โครงการ เพื่อเป็นที่ยอมรับและ ขับเคลื่อนสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Horeprasirt, 2012) ได้วิจัยเรื่อง “การนำนโยบายโฉนดชุมชนไปปฏิบัติ ในพื้นที่ที่ได้รับโฉนดชุมชนจากรัฐบาลแล้ว ได้แก่ ชุมชนคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และชุมชนบ้านอาว อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยศึกษาแนวคิดและหลักการของนโยบายโฉนดชุมชน ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินนโยบายโฉนดชุมชนเกี่ยวกับระเบียบและกฎหมายที่ผลต่อการนานโยบายโฉนดชุมชนไปปฏิบัติ โดยเห็นว่าที่ดินของรัฐแต่ละประเภทมีกฎหมายที่บังคับใช้แตกต่างกัน และกฎหมายบางฉบับไม่เอื้อต่อการดำเนินการตามนโยบาย ส่งผลให้กระบวนการขอใช้ประโยชน์ในพื้นที่มีความยุ่งยาก จึงควรปรับปรุงกฎหมายหลักที่ใช้ดำเนินนโยบายโฉนดชุมชน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ มีความคล่องตัวมากขึ้น

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกและมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยมีความชัดเจนเหมาะสม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ควรมีการแก้ไขกฎหมายของ ส.ป.ก. เพื่อลดขั้นตอนการจัดซื้อที่ดิน โดยเฉพาะ กรณีการจัดซื้อที่ดินนอกเขตปฏิรูปที่ดินฯ ที่ต้องดำเนินการประกาศให้พื้นที่เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ด้วยวิธีการตราให้เป็นพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 25 แห่ง พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ

1.2 การวางแผนปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรควรมีการระบุขั้นตอนการติดตามและประเมินผลไว้ตั้งแต่ เริ่มต้นการปฏิรูป ระหว่างการปฏิรูป และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิรูป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินผลการดำเนินการแก้ปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกร เนื่องจากแต่ละพื้นที่แม้จะดำเนินงานภายใต้แนวทางและระเบียบเดียวกัน แต่มีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนองค์กรส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีต่อพลวัตขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินหลังรัฐธรรมนูญ 60 : กรณีศึกษาปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ

References

Academic Affairs and Planning Bureau, Agricultural Land Reform Office. (2017). The 8th Executive Meeting Report/ 2017. Bangkok. , Agricultural Land Reform Office.

Arunpong, P. (2013). Land Reform Handbook. Bangkok: Duan Tula Printing House.

Buranrak, W. (2015). People's Political Movement: A Case Study of Environment Conservation Group in Udon Thani Province. Master thesis, M.Pol.Sc. Chiang Mai University.

Charoensin-o-larn, C. (2011). New Social Movements. Bangkok: Wipasa.

Horeprasirt, W. (2012). Communities Title Deeds Policy Implementation. Master thesis, M.Pol.Sc. Thammasat University.

Lapudomkarn, L. (2021). Thailand's Inequality Insight, Can it be Solved? , How to solve? Bangkok. Kiatnakin Phatra.

Manager Online. (2022). Four Group Cooperation in the Arable Land Solution for People. Retrieved on 15th April 2022. https://mgronline.com

Pintoptang, P. (2009). Political Framework Analysis of Theory of Social Movement. Chiangmai : Heinrich Boll Foundation, South East Asia Office.

Sakdivorapong, C. (2007). Legal Measures for Consumer Protection on Advertising Media. Journal of Social Science and Humanities. 33(1) (January-June 2007), 13-24.

Techatongsinght, P. (2016). Problems on Acquisition of Private Land According to the Land Reform Law for Agricultural Purpose: Case Study of the Purchase of Private Land for the Agricultural Land Reform. Bangkok. Sripatum University.

The Secretariat of the National Strategy Committee Office. (2017). The National Strategy 2018-2037 (Summary). Bangkok. The Secretariat of the National Strategy Committee Office.

The Secretariat of the National Strategy Committee Office. (2021). The Performance Report According to the Annual National Strategy 2021. Bangkok: The Secretariat of the National Strategy Committee Office.

The Secretariat of the Prime Minister. The 1st Committee Meeting about the Solutions of Isaan People Network Council and Four Regions' People Council was held by the Deputy Prime Minister, General Prawit Wongsuwan. Retrieved on 15th April 2022. https://spm.thaigov.go.

Thongchock, M. (2011). The Policy of Land Distribution compared with the Land of the State Action on Derelict Land Under Section 6 of the Land Code. Bangkok. Thammasat University.

ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา

THE POLITICAL MOVEMENT OF LGBT IN NAKHON RATCHASIMA

ชุติพนธ์ วงษ์อมรวิทย์
Chutipon Wongamonwit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus
Email: joybenyapajoy@gmail.com

Received 7 October 2023**; Revised** 15 October 2023**; Accepted** 28 October 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาบทบาทและวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา และ 3) นำเสนอผลสะท้อนการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ จำนวน 15 คน มีความสมัครใจพร้อมที่จะให้ข้อมูล โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา ตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ และการร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม 2) บทบาทและวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยติดตามข่าวทางการเมือง การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การชุมนุมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ 3) ผลสะท้อน-การรวมตัวกันในนามเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศในช่วงแรกของการเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในสังคมไทย และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ร่วมภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง ถูกสร้างขึ้นมาผ่านกระบวนการทางสังคมที่เป็นไปในแนวทางของแนวคิดเชิงประกอบสร้างทางสังคมที่นำเอาความเป็นตัวตนของเพศชายและเพศหญิงที่มีในแต่ละส่วนมาผสมผสานกันเพื่อสร้างความเป็นตัวตนใหม่ของ LGBT ขึ้นมา

คำสำคัญ: กลุ่มหลากหลายทางเพศ; การเมือง; ขบวนการเคลื่อนไหว

Abstract

This research article aimed to 1) study the political movement of the LGBT group in Nakhon Ratchasima Province, 2) study the roles and methods employed in the political movement of the LGBT group in Nakhon Ratchasima Province, and 3) present the findings reflecting the social movement of the LGBT group in Nakhon Ratchasima Province. The key informants were 15 people from the LGBT community who willingly provided information, selected through purposive sampling. The research tool utilized interviews, and for the qualitative analysis, a descriptive data analysis method was employed.

The findings revealed that 1) The political movement of the LGBT group in Nakhon Ratchasima Province encompassed various strategies, including petitioning the state to address issues, scrutinizing the application of state power, protesting against state authority, empowering marginalized individuals, and engaging in constructive collaborations with the state. This was coupled with creative participation in the exercise of power within civil society. 2) The roles and methods employed in the political movement included staying informed about political developments, active participation in election campaigns, involvement in political rallies, and making informed political decisions within the framework of democratic governance, with the King as the Head of State under the constitutional law, which serves as the supreme law governing the country. 3) Reflections highlighted the initial formation of a network comprising individuals with diverse sexual orientations during the early stages of the LGBT movement in Thai society. This process involved creating a collective identity amidst prevailing conflicts and political polarization. This identity construction was based on the social construction concept, unifying various gender identities to form a new LGBT identity.

Keywords: LGBT; Political; Movement

บทนำ

ปัจจุบันนี้สังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ รวมถึงกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกัน มีความ เปลี่ยนแปลง พัฒนาการ การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนนานาประเทศย่อมคน กลุ่มนี้เพิ่มปริมาณมากขึ้น การเติบโตของกลุ่มคนที่ความหลากหลายทางเพศนี้ สำหรับโลกทัศน์ ของสมาชิกในบางประเทศเป็นเรื่องปกติแต่สังคมไทยถูกมองเป็นเรื่องที่ผิดปกติและยังไม่เป็นที่ ยอมรับโดยสาธารณ์ โดยในอดีตมักจะคุ้นชินเพียงสองเพศเท่านั้น นั่นคือเพศหญิงและเพศชาย แต่ภายหลังเมื่อมีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น พร้อมด้วยกาลเวลาที่เปลี่ยนผ่าน สังคมไทย รวมถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไป ทำให้ความทัศนคติของคนไทยได้คุ้นชินกับความ หลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงมิใช่เป็นเรื่องที่แปลก และมีการยอมรับความหลากหลายเพศมากขึ้น เช่น ชายรักชาย หรือหญิงรักหญิง ถึงอย่างไรก็ดี สภาพการณ์ปัจจุบันได้เป็นพลวัตทำ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิด ความรู้สึกอคติทางเพศ

สภาพได้เริ่มหายไปตามค่านิยมก็ตาม แต่ผู้ที่มีหลากหลายเพศนี้ ก็ยังคงต้องการซึ่งความเท่าเทียมทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายเพศ จึงมีการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการให้กฎหมายนั้นครอบคลุมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (Leamkong, 2020)

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT Social Movement) เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันของคนที่มีทัศนคติ และจุดยืนเดียวกันในการรักในเพศเดียวกัน โดยที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเรียกร้องในด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน การยอมรับจากคนในสังคม และเพื่อได้รับการยอมรับให้มีจุดยืนในพื้นที่ภายในสังคม ของกลุ่มตน ในการแสดงออกของกลุ่มของตนเอง โดยมีการอธิบายจากงานวิชาการที่เป็นไปใน ทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการกำเนิดของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย มีการเริ่มก่อตัวอย่างเป็นรูปเป็นร่าง เป็นระบบขึ้นมาในช่วงที่ประเทศไทยมีการระบาดของโรคเอดส์ ประมาณปี 2520 โดยมีการตรวจพบเชื้อเอดส์ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งคนที่เป็นผู้ถูกตรวจพบว่ามีเชื้อเอดส์คนแรกนั้น เป็นผู้ชายที่มีความรักและชอบในเพศชายเหมือนกัน หรือเกย์ที่ได้ไปศึกษาต่อในประเทศสหรัฐ และเมื่อมีการกระจายข่าวออกไปว่าพบผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย และบุคคลนั้นเป็นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน ทำให้คนในสังคมไทยและ ต่างชาติเกิดความเข้าใจอย่างผิด ๆ ไปว่ากลุ่มชายรักชาย หรือที่เรียกกันว่าเกย์ เป็นกลุ่มตัวการ ของการแพร่เชื้อเอดส์ เพราะมีการเปลี่ยนคู่นอนไม่ซ้ำ และเป็นกลุ่มที่มีการซื้อขายบริการทาง เพศเป็นประจำ ทำให้สังคมเพิ่มความรังเกียจต่อผู้ที่รักร่วมเพศมากขึ้น” Peter Jacson และ Megan Sinnott มองว่า “ที่กลุ่ม LGBT ของไทย ต้องออกมาเรียกร้องเพื่อปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเอง เพราะถูกกดดันให้อยู่ในกรอบแบบอนุรักษ์นิยมของ “ครอบครัวผู้หญิง ผู้ชาย” เป็นสำคัญ โดยที่เรื่องนี้มีความเปลี่ยนแปลงกันมานานแล้ว จึงให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มชายรักชาย หรือเกย์ เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคมในการปกป้องสิทธิ เสรีภาพของตนเองด้วย การรณรงค์และสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมเข้าใจว่าเกย์เป็นกลุ่มคนปกติ และไม่ได้เป็นพาหะแพร่เชื้อโรคแต่อย่างใด” (Ungpakorn and other, 2020)

รูปแบบการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ คือ การนำปัญหาสุขภาพมาเป็นเป้าหมายหลักในการเคลื่อนไหว “การตั้งกลุ่ม “กุลเกย์” โดยนที ธีรโรจนพงษ์ที่ต้องการให้ภาพลักษณ์ของเกย์นั้น มีความสุภาพเรียบร้อย คล้ายกุลสตรีไทย โดยต้องการให้คนเข้าใจว่าเกย์นั้นคือคนปกติ ต่อมามีการก่อตั้งกลุ่มเส้นสีขาว รณรงค์โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ชมรมเพื่อวันพุธ เป็นการรวมตัวของผู้ที่ติดเชื้อ HIV มาตรวจเลือดกันที่คลินิกนิรนาม เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการหารือเรื่องการติดเชื้อ และเป็นการให้ กำลังใจซึ่งกันและกันของผู้ติดเชื้อในสังคม ชมรมฟ้าสีรุ้ง พัฒนามาเป็นสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่ง ประเทศไทย โดยรณรงค์ให้คนเข้าใจถึงโรคเอดส์ ผ่านค่ายแกนนำทักษะชีวิตพิชิตเอดส์ ในค่าย จะเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ทางด้านโรคเอดส์และโรคแทรกซ้อน รวมถึงสิทธิการรักร่วมเพศต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิของคนรักเพศเดียวกันจากการถูกละเมิดสิทธิจากรัฐหรือ กลุ่มทุน เช่น การถูกกีดกันไม่ให้รับราชการ การห้ามไม่ให้ผู้ที่เป็นเกย์บวชพระ การไล่จับกลุ่ม LGBT ตามสวนสาธารณะต่าง ๆ กลุ่มบางกอกเรนโบว์ การรณรงค์จะคล้ายกับชมรมฟ้าสีรุ้ง แต่จะแตกต่างตรงที่มีการพยายามสร้างความรู้ทางวิชาการของคนรักเพศเดียวกันโดยการทำวิจัย และจัดเสวนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของกลุ่มนี้คือต้องการสร้างพฤติกรรมเชิง บวกให้กับกลุ่มรักเพศเดียวกัน คือ สร้างความภูมิใจให้กับกลุ่มที่รักร่วมเพศ ไม่ต้องปิดกั้น ไม่ต้องรู้สึกโดดเดี่ยว และนอกจากนี้ยังประสานงานกับ

กลุ่ม Asia Pacific กลุ่มอัญจารี เรียกร้องผ่านทางกฎหมาย เริ่มจากการตั้ง Web site เป็นของตนเอง เพื่อเป็นสื่อกลางให้กับกลุ่มรักร่วมเพศ และมีการออกนิตยสารของกลุ่ม กลุ่มนี้มีการรณรงค์ผลักดันกับกระทรวงสาธารณสุขไทยจนได้ผลเป็นที่ยอมรับจากกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มสะพาน เน้นการทำงานที่สร้างความเข้าใจกับ สาธารณชน การปรับทัศนคติ ที่สังคมมีต่อคนรักเพศเดียวกันและสร้างสื่อทางการเลือกใช้ เครื่องมือในการรณรงค์ กลุ่ม Bi-sexual กลุ่มคนรักเพศเดียวกัน กลุ่มนี้จะหาข้อมูลเกี่ยวกับ กลุ่มคนรักเพศเดียวกันในมุมมองที่ยากที่สุด ให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติที่สุด (Duangwiset, 2022)

จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มนั้น มีประเด็นในการรณรงค์และเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันตรงช่วงเวลาและบริบททางสังคมในช่วงนั้น ๆ จากการศึกษางานที่ผ่านมานี้ โดยมากมีการสนับสนุนกันและกัน เนื่องจากแต่ละช่วงเวลาและบริบทที่ผ่านมาในช่วงนั้น ๆ มีการแก้ไขปัญหาในเรื่องเดียวกัน เน้นเพื่อให้เกิดการยอมรับในสังคมของกลุ่มรักเพศเดียวกัน ทั้งชายรักชาย และหญิงรักหญิง และการพยายามเข้าใจการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในสังคมไทย และการเปิดพื้นที่ในสังคมให้กับกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ถึงแม้ผลเป็นไปในเชิงบวก แต่ก็ไม่ได้เป็นการยอมรับโดยแท้จริงจากคนในสังคมไทย การเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศช่วงเวลานั้น เป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะกึ่งทำงานเชิงสังคมสงเคราะห์ เน้นการทำงานในเชิงกิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ ในช่วง 5 ปี แรกของขบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเริ่มมีลักษณะของการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบ และมีบทบาทภายในสังคมมากขึ้น แต่ก็มีปัญหามากมายที่ตามมา ทั้งปัญหาจากคนในสังคมและปัญหาจากกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งจะ เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในด้านต่าง ๆ ทุกภาคส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ก็จะมีที่มาและวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกันในแต่ละลักษณะงานที่มีการนำเสนอให้เป็นที่ประจักษ์ แต่จากที่ศึกษามาก็มีบางลักษณะงานที่มีการศึกษาและมี ความเห็นที่แตกต่างในบางส่วนเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่ม สมาคม มูลนิธิ และชมรมต่าง ๆ ที่มีความต้องการในทิศทางเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันที่วิธีการที่จะทำให้ไปสู่ความสำเร็จของแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มอาจจะมองว่า จะต้องใช้แนวสุขลักษณะเข้าช่วย บางกลุ่มอาจมองถึงการให้ความรู้ทางด้านเพศ บางกลุ่มอาจมองว่าจะต้องเน้นทางด้านวิชาการ การจัดเสวนา ฯลฯ เป็นต้น

การเคลื่อนไหวทางการเมืองจากกลุ่มการต่อสู้เคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้ก่อให้เกิดผลสะเทือนตอทั้งกระบวนการทางนโยบาย สาธารณะและมิติการยอมรับทางสังคมตอผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ กลาวคือ ประการแรก การตอสู้เคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในการเขาไปมีสวนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข่องกับสิทธิของกลุ่มตน แสดงให่เห็นถึงการเพิ่มพื้นที่ทางการเมืองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในระบบการเมือง ประการที่สองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกอให่เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านมิติการยอมรับทางสังคมเกี่ยวกับเพศวิถีและเพศภาวะเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา
2. ศึกษาบทบาทและวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา
3. นำเสนอผลสะท้อนการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ สถาบันและองค์การในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้นในการสถาปนาและการทำนุบำรุงรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การจัดสรรแจกจ่ายสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่บุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องการ (Easton, 2007) การเมือง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายซึ่งมีจุดประสงค์หลักอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ คือ ต้องการปรับเปลี่ยนหรือมีอิทธิพลต่อโครงสร้างหรือกระบวนการทางการเมือง และการปกครอง ต้องการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนตัวผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ต้องการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ต้องการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่สาธารณะที่มีต่อการปกครอง กระบวนการบุคคลและนโยบายสาธารณะ ต้องการมีอิทธิพลหรืออำนาจในการปกครอง (Redekop, 2003) การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริงอย่างแน่นอนเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน และผลจากการเมืองนี้เองที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้แสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมา เช่น การประท้วงเมื่อไม่ พอใจกับการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล การต่อต้าน และเรียกร้องเมื่อมีนโยบายใดนโยบายหนึ่งมีผลกระทบทางลบกับประชาชน รวมถึงการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ประชาชนได้แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจนที่สุดและถูกต้องตามกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้นวิถีชีวิตของมนุษย์ย่อมหนีไม่พ้นจากการเมือง เพราะการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไปแล้ว ชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกพ้นจากอิทธิพลอำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่ามนุษย์จะเข้าในในลักษณะหรือกระบวนการในการเมืองหรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมเกี่ยวหรือผูกพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Supap, 2001)

ดังนั้น การเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้งกันหรือมีความคิดเหมือนกัน หรือมีความคิดไม่เหมือนกัน ร่วมมือกันหรือต่อสู้กันเพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนพวกเขา และหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจในเรื่องส่วนรวมได้โดยชอบธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

ความหลากหลายทางเพศ หมายถึง บุคคลที่มีรสนิยมทางเพศ หรือมีความพึงพอใจทางเพศและหรือมีลักษณะการแสดงออกทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ รักเพศเดียวกัน รักสองเพศ คนข้ามเพศ คนที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยา ไม่ชัดเจน และกลุ่มคนที่มีลักษณะทางเพศที่อาจทำให้ได้รับผลกระทบทางสังคม ความหลากหลายทางเพศ มาจากภาษาอังกฤษ Sexual Diversity หมายถึง วิถีทางเพศ ของหญิง ชายรักต่างเพศทั่วไป รวมทั้ง กะเทย ทอม ดี้ หญิงรักหญิง ชายรักชาย และคนรักสองเพศ (Leewasuthon, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับ ความหลากหลายทางเพศ ซึ่งหมายรวมถึงผู้ที่มีเพศวิถีทางเลือก ทุกรูปแบบ ทั้ง ชายรักชาย หญิงรักหญิง เกย์คิง เกย์ควีน ทอม ดี้ กะเทย สาวประเภทสอง คนข้ามเพศ รวมถึงผู้ที่รักต่างเพศด้วย แต่ภายหลังมีแนวโน้มว่าจะเรียกกลุ่ม ว่าคือกลุ่มผู้ที่มี ความหลากหลายทางเพศ (Achawanitkul, 2011)

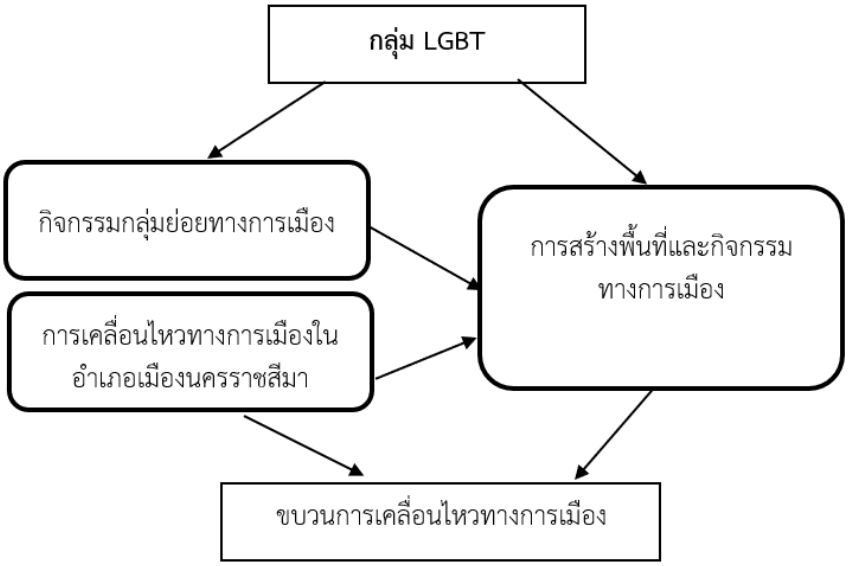
นอกจากนี้ บุคคลที่มีความหลากหลาย ทางเพศ มีความหมายมาจากในภาษาอังกฤษย่อว่า LGBT หรือ GLBT ซึ่งเป็นตัวอักษรตัวแรกของคาว่า Lesbian (เลสเบี้ยน) Gay (เกย์) Bisexual (ไบเซ็กชวล) และ Transgender/Transsexual (คนข้ามเพศ) มีการใช้คาว่า LGBT ที่ใช้ในการแทนวลี "สังคมเกย์" (Gay

community) ที่ในหลาย ๆ กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้อย่างถูกต้องตามที่กล่าวโดย ในการใช้สมัยใหม่ LGBT หมายถึง ความหลากหลายของเพศวิถี (Sexuality) และลักษณะการแสดงออกทางเพศในทางสังคม และหมายถึงกลุ่มคนที่ไม่ใช่กลุ่มรักต่างเพศ แทนการระบุว่าเป็น เลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล หรือคนข้ามเพศ (Kanthiranon, 2022).

สรุปได้ว่า ความหลากหลายทางเพศ หมายถึง การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศและรวมถึงการปฏิบัติตัวและการมีพฤติกรรมทางเพศ ที่แตกต่างจากธรรมชาติ ไม่ใช่มีเพียงแค่ 2 เพศ คือ เพศชายและเพศหญิง เท่านั้น จากการศึกษา เรื่องการระเบิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางเพศในสังคมไทย ที่ระบุว่านับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษ 1960 เป็นต้นมาได้เกิดการจำแนกเพศใหม่ ๆ ขึ้นในสังคมไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีกรอบแนวคิดที่สำคัญในลักษณะของกระบวนการและวิธีการศึกษาวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการวิจัยแบบคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ตัวแทนกลุ่ม LGBT ในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ที่มีความสมัครใจพร้อมที่จะให้ข้อมูล โดยเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interviews) สร้างตามแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้วิจัยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ใน

จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างการสนทนาอย่างเป็นธรรมชาติ ระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมอธิบายเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ตามหลักปฏิบัติที่แจ้งของคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ และลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัย วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ทำให้เห็นกระบวนการเคลื่อนไหวองกลุ่ม LGBT ในด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา ให้กับกลุ่มปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศได้รับการหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นทางสังคมเป็นอย่างมากการจัดกิจกรรมทางการเมืองกลุ่ม LGBT เชื่อมโยงกับสถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน ตัวแทนของกลุ่ม LGBT พยายามเข้ามาเรียกร้องสิทธิ์ การร้องเรียนร้องทุกข์ของกลุ่ม LGBT ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาความเท่าเทียม ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้แกนนำ LGBT ออกมาเคลื่อนไหว ทางการเมือง คือ ความไม่โปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ เกิดข้อสงสัยและขาดความเชื่อมั่น ในการปฏิบัติงานของภาครัฐในหลายด้าน การได้มาซึ่งอำนาจของรัฐในปัจจุบัน การแก้ปัญหาของภาครัฐที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ การประท้วงอำนาจรัฐและสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติกลุ่ม LGBT การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม ความยุติธรรม รัฐต้องกระจายอำนาจ การปฏิรูปกฎหมายยึดโยงอยู่กับหลักการประชาธิปไตย เพราะการเรียกร้องสิทธิและการพูดถึงความเท่าเทียมทางเพศเป็นเรื่องการเมืองด้วยในยุคของการเคลื่อนไหวทางสังคมรัฐจะต้องยอมรับว่าบทบาทของกลุ่ม LGBT คงจะต้องเพิ่มขึ้นด้วย

2. บทบาทและวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ทำให้เห็นบทบาทและวิธีการเคลื่อนไหวในด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยการจัดตั้งกลุ่ม หรือเพจเกี่ยวกับการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งการสร้างกลุ่มหรือเพจบนสื่อสังคมออนไลน์จะทำให้คนทั่วไปสามารถที่จะร่วม

แสดงความคิดเห็น และเกิดอารมณ์ร่วมอีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มทางการเมือง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การเรียกร้องสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นจะต้องรับรู้ถึงปัญหาของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การรับรู้ถึงปัญหาที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนนั้นสิ่งสำคัญคือช่องทางการสื่อสารไปยังองค์กรที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนเพื่อสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศพร้อมติดตามข่าวทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญในด้านการเมืองการปกครองตามวิถีประชาธิปไตย ด้านชุมนุมทางการเมือง การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม LGBT เกิดจากการขับเคลื่อนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองให้ได้รับสิทธิเท่าเทียม แต่เนื่องด้วยปัญหาที่กฎหมายไม่รองรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากจึงต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลากหลายบริบท การเรียกร้องของกลุ่ม LGBT มีเป้าหมายเพื่อต่อสู้เคลื่อนไหวเรียกร้องในสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในสังคม ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง การตัดสินใจในทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจเพื่อจัดสรรผลประโยชน์หลักการนี้นำไปสู่ในลักษณะเป็นกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT เกิดจากความสนใจการเมือง การหาความรู้ทางการเมือง การพุดคุยเรื่องการเมืองการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเคลื่อนไหวทางการเมืองการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง กลุ่ม LGBT มีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงในการเลือกผู้นำทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เข้าร่วมรับฟังนโยบายของแต่ละพรรค ก่อนการตัดสินใจลงคะแนนเสียง โดยการไปใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

3. ผลสะท้อนการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ทำได้ทราบถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและภาวการณ์แบ่งขั้วทางการเมือง กลุ่มเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ออกมาเคลื่อนไหวและเรียกร้องใน ประเด็นต่าง ๆ กับสังคม โดยเฉพาะเรื่องของสิทธิและเสรีภาพทางสังคมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศ อันจะนำไปสู่กระบวนการสร้างการยอมรับและเปิดพื้นที่ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะกลุ่ม LGBT ในสังคมได้มีที่ยืนและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและภาวการณ์ แบ่งขั้วทางการเมือง เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในการตัดสินใจเพื่อสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรนั้น เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นผลกระทบจากมิติทางการเมืองอันเกิดจาก สถานการณ์ความขัดแย้งและสภาวะการแบ่งขั้วทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมที่ทำให้เกิดการพิจารณาด้านอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้ที่จะมาร่วมงานว่าเป็นอย่างไร เหมือนหรือสอดคล้อง กันหรือไม่ ทั้งนี้ทำให้การทำงานขององค์กรเกย์ในสังคมไทยถูกทำลายความเป็นชุมชนและความเหนี่ยวแน่นออกไปกลายมาเป็นการเห็นพ้องในประเด็นร่วมเพื่อการสานผลประโยชน์ร่วมกัน มากกว่าที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้อัตลักษณ์ร่วม ดังเช่นการรวมตัวกันในนามเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศในช่วงแรกของการเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในสังคมไทย และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ร่วมภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมืองถูกสร้างขึ้นมาผ่านกระบวนการทางสังคมที่เป็นไปในแนวทางของแนวคิดเชิงประกอบสร้างทางสังคมที่นำเอาความเป็นตัวตนของเพศชายและเพศหญิงที่มีในแต่ละส่วนมาผสมผสานกันเพื่อสร้างความเป็นตัวตนใหม่ของ LGBT ขึ้นมา

อภิปรายผล

1. ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา ตัวแทนของกลุ่ม LGBT พยายามเข้ามาเรียกร้องสิทธิ์ การร้องเรียนร้องทุกข์ของกลุ่ม LGBT ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาความเท่าเทียม ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้แกนนำ LGBT ออกมาเคลื่อนไหว ทางการเมือง คือ ความไม่โปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ เกิดข้อสงสัยและขาดความเชื่อมั่น ในการปฏิบัติงานของภาครัฐในหลายด้าน การได้มาซึ่งอำนาจของรัฐในปัจจุบัน การแก้ปัญหาของภาครัฐที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ การประท้วงอำนาจรัฐและสร้างพลังอำนาจของผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติกลุ่ม LGBT การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม ความยุติธรรม รัฐต้องกระจายอำนาจ การปฏิรูปกฎหมายยึดโยงอยู่กับหลักการประชาธิปไตยเพราะการเรียกร้องสิทธิและการพูดถึงความเท่าเทียมทางเพศเป็นเรื่องการเมืองด้วยในยุคของการเคลื่อนไหวทางสังคมรัฐจะต้องยอมรับว่าบทบาทของกลุ่ม LGBT คงจะต้องเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wijitwatchararak, Phramaha Panyaruno and Santirungroj (2019) ได้วิจัยเรื่อง “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในปัจจุบัน มีหลายประเทศได้ออกมาเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งในบางประเทศการเคลื่อนไหวทางสังคมสำเร็จและในบางประเทศ เคลื่อนไหวทางสังคมไม่สำเร็จ กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละประเทศต่าง ๆ ก็ต้องการอยากได้รับความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในหลาย ๆ ด้าน โดยในอดีตกลุ่มผู้ที่ มีความหลากหลายทางเพศภายในประเทศไทยนั้น ไม่ให้การยอมรับและไม่เปิดพื้นที่ให้กลุ่มนี้สามารถแสดงตัวตนได้บนพื้นที่สาธารณะในสังคมไทย และในประเทศไทยนั้นไม่มีกฎหมายรองรับในสิทธิของกลุ่มนี้ด้านต่าง ๆ จึงส่งผลถึงกาลปัจจุบันที่กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ มีการเคลื่อนไหวมากขึ้นและมีการเรียกร้องให้มีการยอมรับและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับ กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นกว่าในอดีต

2. บทบาทและวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมาด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยการจัดตั้งกลุ่ม หรือเพจเกี่ยวกับการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งการสร้างกลุ่มหรือเพจบนสื่อสังคมออนไลน์จะทำให้คนทั่วไปสามารถที่จะร่วมแสดงความคิดเห็น และเกิดอารมณ์ร่วมอีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่มทางการเมือง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การเรียกร้องสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นจะต้องรับรู้ถึงปัญหาของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การรับรู้ถึงปัญหาที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนนั้นสิ่งสำคัญคือช่องทางการสื่อสารไปยังองค์กรที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนเพื่อสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศพร้อมติดตามข่าวทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญในด้านการเมืองการปกครองตามวิถีประชาธิปไตย ด้านชุมนุมทางการเมือง การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม LGBT เกิดจากการขับเคลื่อนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองให้ได้รับสิทธิเท่าเทียม แต่เนื่องด้วยปัญหาที่กฎหมายไม่รองรับ ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากจึงต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลากหลายบริบท การ

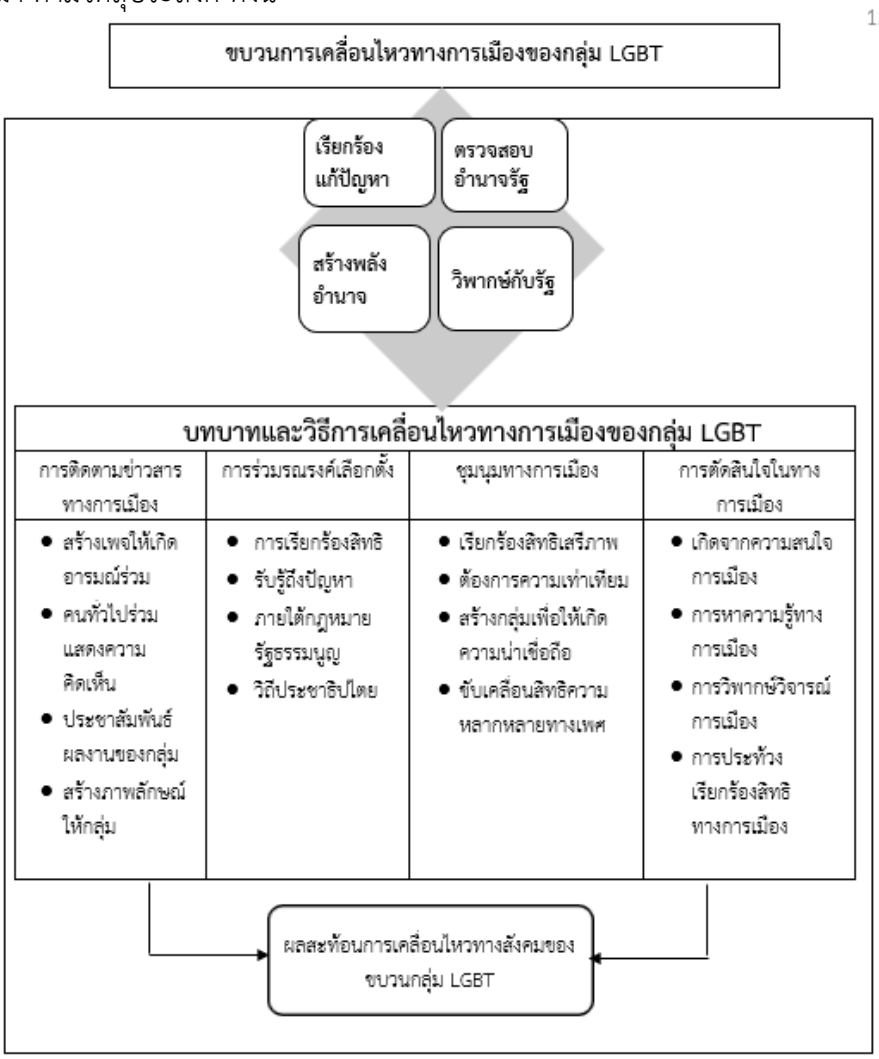
เรียกร้องของกลุ่ม LGBT มีเป้าหมายเพื่อต่อสู้เคลื่อนไหวเรียกร้องในสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันในสังคม ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง การตัดสินใจในทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจเพื่อจัดสรรผลประโยชน์หลักการนี้นำไปสู่ในลักษณะเป็นกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT เกิดจากความสนใจการเมือง การหาความรู้ทางการเมือง การพุดคุยเรื่องการเมืองการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเคลื่อนไหวทางการเมืองการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง กลุ่ม LGBT มีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงในการเลือกผู้นำทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เข้าร่วมรับฟังนโยบายของแต่ละพรรค ก่อนการตัดสินใจลงคะแนนเสียง โดยการไปใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pansuwan and Samukkethum (2019) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พ.ศ. 2549 – 2557” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขบวนการนักศึกษาไทยมีการปรับตัวเกิดจากการปรับภูมิทัศน์ทางการเมือง ของภาคประชาชนในห้วงความขัดแย้งทางการเมือง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร อิทธิพลทางความคิดของนักวิชาการปัญญาชนที่มีต่อขบวนการนักศึกษา และการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งได้ทำให้องค์กรนักศึกษาที่เป็นทางการมีบทบา ลดลง ส่วนกลุ่มอิสระและเครือข่ายไม่เป็นทางการมีบทบาทเพิ่มขึ้น ประเด็นการเคลื่อนไหวมีความหลากหลายและให้ความสำคัญกับประเด็นเชิงอัตลักษณ์มากขึ้น นอกจากนี้ รูปแบบการระดมทรัพยากรยังเปลี่ยนมาเน้นการระดมทรัพยากรบุคคลในเชิงคุณภาพและระดมทุนจากสาธารณชน ส่วนด้านยุทธวิธีจะเป็นการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกประเด็น และความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อความหมายเพื่อจุดประเด็นให้สังคมนำไปต่อ ยอดทางความคิดต่อไป

3. ผลสะท้อนการเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมาการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและภาวการณ์แบ่งขั้วทางการเมือง กลุ่มเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ออกมาเคลื่อนไหวและเรียกร้องใน ประเด็นต่าง ๆ กับสังคม โดยเฉพาะเรื่องของสิทธิและเสรีภาพทางสังคมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศ อันจะนำไปสู่กระบวนการสร้างการยอมรับและเปิดพื้นที่ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่ม LGBT ในสังคมได้มีที่ยืนและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและภาวการณ์แบ่งขั้วทางการเมือง เป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในการตัดสินใจเพื่อสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรนั้น เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นผลกระทบจากมิติทางการเมืองอันเกิดจากสถานการณ์ความขัดแย้งและสภาวะการแบ่งขั้วทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมที่ทำให้เกิดการพิจารณาด้านอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้ที่จะมาร่วมงานว่าเป็นอย่างไร เหมือนหรือสอดคล้อง กันหรือไม่ ทั้งนี้ทำให้การทำงานขององค์กรเกย์ในสังคมไทยถูกทำลายความเป็นชุมชนและความเหนี่ยวแน่นออกไปกลายมาเป็นการเห็นพ้องในประเด็นร่วมเพื่อการสานผลประโยชน์ร่วมกัน มากกว่าที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้อัตลักษณ์ร่วม ดังเช่นการรวมตัวกันในนามเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศในช่วงแรกของการเกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในสังคมไทย และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ร่วมภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง ถูกสร้างขึ้นมาผ่านกระบวนการทางสังคมที่เป็นไปในแนวทางของแนวคิดเชิงประกอบสร้างทางสังคมที่นำเอาความเป็นตัวตนของเพศชายและเพศหญิงที่มีในแต่ละส่วนมาผสมผสานกันเพื่อสร้างความเป็นตัวตนใหม่ของ LGBT ขึ้นมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leamkong (2010) ได้วิจัยเรื่อง “ผลสะเทือนของขบวนการเคลื่อนไหวทาง

สังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสงคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า การตอสู้เคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มี ความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้กอให้เกิดผลสะเทือนตอทั้งกระบวนการทางนโยบาย สาธารณะและมิติการยอมรับทางสังคมตอผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ กลาวคือ ประการแรก การตอสู้เคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในการ เข้าไปมีสวนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของกลุ่มตน แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มพื้นที่ทางการเมืองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในระบบการเมือง ประการที่ สองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกอให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านมิติการยอมรับทางสังคมเกี่ยวกับเพศวิถีและเพศภาวะเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกและมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยมีความชัดเจนเหมาะสมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT ในจังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 ภาครัฐควรมีการจัดเวทีการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่ม LGBT หรือ เอื้ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนที่ความหลากหลายทางเพศเข้าร่วมแสดงออก อย่างไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ

1.2 ควรมีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้กลุ่ม LGBT ได้รับสิทธิเสรีภาพ และสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในประเทศไทยดังเช่น เพศชายและเพศหญิง

1.3 สังคมไทยควรเปิดใจและให้การยอมรับของเพสสภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาปฏิบัติตนซึ่งกันและกันให้มีความเท่าเทียมทางเพศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลกลุ่ม LGBT ในเขตอื่น ๆ ให้มากกว่าเดิม และควรศึกษาเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม LGBT เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง

2.2 ควรมีการศึกษารัฐหรือผู้มีอำนาจในการร่างรัฐธรรมนูญ หรือออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ ทำความเข้าใจสถานภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไป เปิดเวทีรับฟังเสียงจากผู้กลุ่ม LGBT

2.3 ควรนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม LGBT

References

Achawanitkul, K. (2011). Sexuality Transition in Thai Society. Journal of Population and Social Studies. 15(1) (January), 43-66.

Duangwiset, N. (2022). Socialism and Social Equality and Gay Rights. Retrieved on 18th April 2022. http://www.sac.or.th/main/uploads/article/ Socialism.pdf.

Easton, D. (2007). The Politic System: An Inquiry to the State of Political Science. Calcutta India: Scientific Book.

Kanthiranon, T. (2022). LGBTQ: A Group of Sexual Diversity. Retrieved on 18th April 2022. http://juneyeetinkkw2.blogspot.com.

Leamkong, W. (2020). Impact of LGBT Movement in Thailand. Master thesis, M.Pol.Sc. , Chulalongkorn University. Bangkok.

Leewasuthon, R. LQBTQ Group. Retrieved on 18th April 2022. https://www.l3nr.org/posts/924

Pansuwan, C. and Samukkethum, S. (2019). Analyzing Thai Student Movements in the Period of Political Turmoil 2006-2014. Journal of Social Development. 21(2), 216 – 234.

Pearkao, P. (2019). Happiness among Thai Kathoey, Gay. Journal of Nurses' Association of Thailand, North-Eastern Division. 31(1), 142-149.

Redekop, J. (2003). Approaches to Canadian Politics. 2nd ed. Ontario : Prentice Hall.

Supap, J. (2001). Principles of Political Science. Bangkok: Thai Wattanapanich.

Ungpakorn, G. and other. (2020). Social Movement in Thailand. Bangkok: Worker's Democracy.

Wijitwatchararak, K., Panyaruno, A. (Phramaha), and Santirungroj, S. (2019). Social Movement of a Group of Sexual Diversity in Thailand. Journal of MCU Nakhondhat. 6 (8) (October), 3758-3772.

การจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย

SAFETY MANAGEMENT FOR TOURISTS IN THAILAND

ศรายุธ ทองหมัน[1] **พรชัย ศักดิ์สิริโสภณ**[2] **และนิมิต ซุ้นสั้น**[3]
Sarayute Thongmun, Pornchai Saksirisophon and Nimit Soonsan
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต[1,3] มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี[2]
Phuket Rajabhat University[1,3] Ubon Ratchathani University[2]
Email: Nimit.s@pkru.ac.th[3]

Received 7 October 2023**; Revised** 15 October 2023**; Accepted** 28 October 2023.

บทคัดย่อ

การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทยจึงมีความจำเป็นและความต้องการสำหรับนักท่องเที่ยว บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยว ความปลอดภัยทางทะเลชายฝั่ง ความปลอดภัยทางบก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แนวทางการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และการนำเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นผลการวิเคราะห์ครั้งนี้นี้ที่นำการศึกษาหลายชิ้นมาเปรียบเทียบกัน รวมถึงการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศและการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวของประเทศไทยในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวในประเทศ จึงทำให้เกิดข้อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายสามารถร่วมมือกันปรับปรุงมาตรการป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์เพิ่มขึ้นด้วย

คำสำคัญ: ความปลอดภัย; นักท่องเที่ยว; การจัดการ.

Abstract

Well-preparation in tourism safety has played an important role in serving the tourists' travelling requirements. Most importantly, this article manly focused on presenting the on-going guideline for tourists' safety management in Thailand, which involved with coastal safety, land safety, as well as life and asset safety management. In order to be served for the tourists' mutual satisfactions, however, this guideline together with its technological applications for tourists' effective safety management could help better the tourists' safety management in different tourist attractions in Thailand.These results are compared with those of other studies,

such as empirical study carried out at various tourist locations and Thailand Tourism data on tourists' perceptions of the nation's tourism facilities. It is recommended, in light of the findings, that the tourism sector and law enforcement organizations coordinate their efforts to enhance Thailand's systems for preventing crime.

Keywords: Safety; Tourists; Management.

บทนำ

สถานการณ์การท่องเที่ยวทั่วโลกได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) จากการยุติการเดินทางระหว่างประเทศ และการหยุดเส้นทางการบินระหว่างประเทศแต่อย่างไรก็ตามหลายประเทศเริ่มมีนโยบายเพื่อผ่อนคลายมาตรการการเดินทางระหว่างประเทศ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน COVID-19 มากขึ้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวไทยประสบความสำเร็จด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ในปีพ.ศ. 2564 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 18.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการจ้างงานคิดเป็นร้อยละ 11.9 ของการจ้างงานทั้งหมด โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประเทศไทยเป็น 1 ใน 4 ประเทศที่มีรายรับจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก และเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศที่มีรายรับสุทธิจากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมากที่สุดในโลก (Economic and Tourism Division, 2022) ขณะที่สภาเศรษฐกิจโลกระบุว่า ปีพ.ศ. 2562 การจัดการความปลอดภัยทางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีคะแนน 4.5 คะแนน จากคะแนนรวม 7.0 คะแนน โดยเป็นอันดับที่ 31 ของโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งมีลำดับลดลงจากปีก่อนหน้านี้ จึงสะท้อนให้เห็นว่า ความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยต้องเร่งฟื้นฟูเพื่อทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว (Srirungraung & Madhyamapurush, 2020: 179; Secretary of the House of Representatives, 2019)

ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทาง (Saengthongdee, 2018: 30) โดยการจัดการความปลอดภัยต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทางร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการลักทรัพย์ การวิ่งราวทรัพย์ การชิงทรัพย์ การปล้นทรัพย์ รวมถึงการฉ้อโกง หรือการหลอกลวงขายสินค้าหรือบริการ ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางเป็นอย่างมาก (Chanakach, 2021: 169) ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เช่น ปี พ.ศ.2561 จังหวัดภูเก็ตมีเหตุการณ์เรือฟีนิกซ์ล่มขณะนำนักท่องเที่ยวเดินทางกลับท่าเรืออ่าวฉลอง เหตุการณ์นี้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 47 คน รวมถึงเหตุการณ์เรือเซเรนาต้าล่มบริเวณเกาะไม้ท่อนมีผู้โดยสารและลูกเรือเสียชีวิตจำนวน 42 คน (BBC News , 2018) รวมถึงเหตุการณ์ในปี พ.ศ.2565 นักท่องเที่ยวชาวกรีซถูกลักทรัพย์เป็นจำนวน 4,900 ยูโร ขณะที่เก็บเงินไว้ในรถยนต์ แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต (Matichon, 2022) ดังนั้นการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางจึงเป็นสิ่งหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยต้องให้ความสำคัญเพื่อบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น

ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ซึ่งความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนต้องทำงานบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพและปรับปรุงพัฒนามาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสม อ

(Buphiapphol & Ruengtam, 2021: 841; Secretary of the House of Representatives, 2019) สิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัยและไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกเอารัดเอาเปรียบ (Economic and Tourism Division, 2020) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยว แนวทางการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และการนำเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งการนำเสนอข้อมูลครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

ความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยว

1. ความปลอดภัยทางทะเลชายฝั่ง

การท่องเที่ยวชายฝั่งและทางทะเลเป็นภาคที่กำลังเติบโตสำหรับประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก ดังนั้นการจัดการความปลอดภัยการท่องเที่ยวทางทะเลจึงมีความจำเป็นในการยกระดับการท่องเที่ยวทางชายฝั่งและทางทะเลให้มีมาตรฐานระดับสากล จากการรายงานข้อมูลของ Bureau of Standards and Tourism Safety Regulation (2019) เกี่ยวกับจำนวนการเกิดอุบัติเหตุทางน้ำของนักท่องเที่ยวภาพรวมประเทศไทยในปี 2559 -2560 พบว่า การเกิดอุบัติเหตุทางน้ำมีผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย และการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว

สำหรับการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในจุดหมายปลายทางที่เป็นทะเลและชายฝั่งได้รับความนิยมเพิ่มสูงมากขึ้นในประเทศไทย เนื่องด้วยพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้และภาคตะวันออกมีลักษณะภูมิศาสตร์ติดทะเล (Ouikhum & Tantrakul, 2020: 410) จึงทำให้การจัดการความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การป้องกันอันตรายจากสัตว์ทะเล การจมน้ำเสียชีวิต อุบัติเหตุจากกีฬาทางน้ำ เป็นต้น (Nonuch & Somjai, 2020: 166-167; Chamnina, 2020: 179-180) นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวที่ทำกิจกรรมเล่นกีฬาทางทะเลและชายฝั่งมักเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายจากโขดหินบาดหรือคลื่นกระแทกเข้าหน้าหาดทำให้อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแสดงถึงความไม่ปลอดภัย (Chaimongkol et al., 2020: 343-344) จึงทำให้ยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งเพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้มีคุณภาพในระดับสากล (Secretary of the House of Representatives, 2019)

2. ความปลอดภัยทางบก

อุบัติเหตุหรืออันตรายทางจราจรเกิดจากความผิดพลาดหรือความบกพร่องอย่างน้อยอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความผิดพลาดของผู้ใช้ถนน ความบกพร่องของโครงสร้างพื้นฐานด้านถนน หรือความบกพร่องของยานพาหนะ เป็นต้น การศึกษาของ Meechaiyo et al. (2021: 222-223) ชี้ให้เห็นว่าปัญหาในการตรวจสอบความปลอดภัยทางถนนพบความบกพร่องบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเด็นการติดตั้งป้ายจราจรที่ไม่ได้มาตรฐาน ป้ายจราจรชำรุดเสียหาย เส้นจราจรบนถนนและเครื่องหมายนำทางเสื่อมสภาพที่เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่ปลอดภัยเดินทางท่องเที่ยวทางบกของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wechmaneesri & Jakchudewaniwch (2021: 103) พบว่า ปัญหาความปลอดภัยทางบกส่งผลให้มีการจราจรติดขัดในช่วงเปิดให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปนมัสการรอยพระพุทธบาท และการเกิดอุบัติเหตุรถเฉี่ยวชนกันในพื้นที่เขาคิชฌกูฏ โดยเฉพาะรถโดยสารบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวที่ความต้องการขึ้นไปนมัสการรอยพระพุทธบาท สาเหตุเกิดจากผู้ขับขี่รถโดยสารเกิดความอ่อนเพลียหรือเกิดความประมาท เช่นเดียวกับเหตุการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2564 เกิดเหตุที่

ทางไปหาดในหาน จังหวัดภูเก็ต มีรถแท็กซี่ชนกับรถจักรยานยนต์ มีผู้ได้รับบาดเจ็บเป็นนักท่องเที่ยวชาวสวิตเซอร์แลนด์ และเสียชีวิตในเวลาต่อมา เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ได้แจ้งข้อหากับคนขับรถแท็กซี่ โดยขับรถด้วยความประมาท (PPTV Digital 36, 2021)

ข้อมูลจาก Tourism and Sports Office of Krabi Province (2021) พบว่า สถิติข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุทางบกในปี 2559 -2563 มีจำนวน 170 ราย ซึ่งแบ่งเป็นอุบัติเหตุทางบกจากการจราจร จำนวน 121 ราย และอุบัติเหตุทางบกไม่จราจร/กิจจกรมทางบก เช่น รถเฉี่ยวชน, ตกจากที่พักและล่นล้มเป็นต้น จำนวน 49 ราย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Theuansawang & Sueni (2019) พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุ อาจเกิดจากการขาดทักษะและขาดความชำนาญในการขับขี่ รวมถึงความเสี่ยงอันเกิดจากสภาพความพร้อมใช้ของรถที่ให้บริการ สอดคล้องกับ Junhasobhaga et al. (2021: 133-135) กล่าวว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในการจราจรทางบกมักเกิดขึ้นอย่างกะทันหันไม่สามารถคาดการณ์ได้ สาเหตุมักเกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้รถใช้ถนน ยานพาหนะที่ไม่มีมาตรฐาน ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์พื้นฐานในรถยนต์ อุปกรณ์ความปลอดภัยจากการปรับแต่งสภาพยานพาหนะ การบรรทุกที่ไม่ปลอดภัย และการเกิดสภาพของทัศนวิสัยที่ไม่เอื้อต่อการจราจร แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์นักท่องเที่ยวขับขี่ปลอดภัยในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว โดยเน้นเป็นพิเศษในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ชลบุรี ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และกระบี่ ซึ่งกิจกรรมรณรงค์นักท่องเที่ยวขับขี่ปลอดภัยในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์เป็นประจำทุกปี (Ministry of Tourism and Sports, 2019)

ความปลอดภัยทางถนนถือเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งอุบัติเหตุจากการเดินทางทางถนนมีอัตราการเสียชีวิตโดยเฉลี่ย 36.2 คนต่อจำนวนประชากร 100,000 คน โดยรถจักรยานยนต์ถือว่าเป็นยานพาหนะที่ประสบอุบัติเหตุมากที่สุด สาเหตุเกิดจากผู้ขับขี่เมาสุรา ขับรถเร็ว ไม่สวมหมวกนิรภัย (Eiamtrarakun et al., 2018: 167-169) การศึกษาของ Nonuch & Somjai (2020: 166-167) รายงานว่า สถานที่ท่องเที่ยวควรมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีคุณภาพ การบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิบัติงานของตำรวจท่องเที่ยว การจัดการปัญหาอาชญากรรม การรักษาความปลอดภัยสาธารณะ การติดตั้งกล้องวงจรปิด มีแสงสว่างถนน และการมีไฟถนนที่สว่างช่วยให้นักท่องเที่ยวเพศหญิงรู้สึกปลอดภัยเมื่อต้องเดินทางกลางคืนด้วยรถสาธารณะ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายและข้อกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิดอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาระบบความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ติดตั้งกล้องวงจรปิดในสถานที่ท่องเที่ยวและประสานงานร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Kongthong & Mewisawasdiwong, 2019: 410) ผลการศึกษาของ Eiamtrarakun et al. (2018: 167-169) ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการยกระดับความปลอดภัยทางถนนของรถจักรยานยนต์เช่าของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันด้วยการสร้างนโยบายของการดำเนินงานและการจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนของนักท่องเที่ยวให้เกิดแนวทางการปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเกิดทักษะของการใช้รถใช้ถนนในประเทศไทย

3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องรักษาความปลอดภัยตลอดจนคุ้มครองผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว (Saengthongdee, 2018: 31-33) ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อการท่องเที่ยว (Panthang, 2018: 513) ในทำนองเดียวกันกับ Chueawongram & Nuchsamniang (2020: 3-4) ได้กล่าวว่า ความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว ประการสำคัญกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามีมาตรการความปลอดภัย

ในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่นักท่องเที่ยว โดยตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทั่วประเทศ 17 แห่ง และศูนย์ประสานงานช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทั่วทุกภาคของประเทศไทย กองทุนช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแล้วเกิดความสูญเสียหรือเสียหายใด ๆ โดยมิได้เกิดจากความประมาท เจตนา หรือกระทำที่ผิดกฎหมายของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย (Ministry of Tourism and Sports, 2019) รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะช่วยลดการเกิดอาชญากรรมและลดความรุนแรงของปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว (Patsadupardit & Lerwongrat, 2020)

การรายงานสถิติศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ พบว่า มีจำนวนอาชญากรรมในปี 2559 - 2563 จำนวน 20 ราย (Tourism and Sports Office of Krabi Province, 2021) จากสถิติดังกล่าวควรมีมาตรการยกระดับความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การศึกษาของ Chamnina (2020: 179-180) พบว่า นักท่องเที่ยวยังไม่มีความเชื่อมั่นด้านการจัดการความปลอดภัย โดยเฉพาะปัญหาความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบของบริษัทนำเที่ยว เช่น การหลอกลวงนักท่องเที่ยวซื้อรายการนำเที่ยวในราคาที่แพงเกินจริง การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวให้ผิดไปจากที่โฆษณาไว้ การให้บริการนักท่องเที่ยวไม่เป็นไปตามที่โฆษณา และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวแอบอ้างใช้ตราเครื่องหมายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหลอกลวงนักท่องเที่ยวว่าสถานประกอบการนั้นเป็นหน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สอดคล้องผลการศึกษาของ Kongthong & Meesawatdikul (2019: 409-410); Nimsuwan & Boonrat (2020) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ปัญหาความไม่ปลอดภัยจากการหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบของนักท่องเที่ยว การหลอกลวงให้ซื้อสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน การคิดราคาสินค้าและบริการเกินจริง การขูดรีดนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการรถโดยสาร การโกงน้ำหนักตาชั่ง การขายสินค้าปลอม เช่นเดียวกับ Saengthongdee (2018: 31-33); Buaphuean (2020) พบว่า ปัญหาใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองพัทยา มักถูกหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว การที่ผู้ขับขี่โดยสารเรียกค่าโดยสารที่แพงเกินจริงหรือถูกโกงค่าโดยสาร นอกจากนั้นแนวโน้มของนักท่องเที่ยวต่างชาติผู้หญิงชอบที่จะไปท่องเที่ยวคนเดียว แต่การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติผู้หญิงเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวทำให้ได้รับอันตรายถึงขั้นชีวิต (Tripoungpun, 2022) การศึกษาของ Srirungraung & Madhyamapurush (2020) ได้กล่าวถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในพัทยาที่ถูกปล้นทรัพย์และข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยไม่เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ล่อแหลมต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม มีพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยต่อตนเองและผู้อื่น

แนวทางการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

การจัดการความปลอดภัยทางทะเลและชายฝั่ง ผลการศึกษาของ Dokkhum et al. (2020) พบว่าความไม่ปลอดภัยทางทะเลและชายฝั่งเมื่อเกิดขึ้นในแต่ละครั้งย่อมเกิดความเสียหายอย่างมหาศาล ดังนั้นแนวทางการจัดการด้านความปลอดภัยทางทะเลและชายฝั่งควรมีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยผ่านการจัดทำคู่มือและการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล เพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรทางการท่องเที่ยวในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวผู้ประสบภัยทางน้ำอย่างถูกต้องและเหมาะสม (Chamnina, 2020: 179-180) ดังนั้นการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางทะเลและชายฝั่งเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วย 1) การจัดทำคู่มือการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล เพื่อให้มีแนวทางในการปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางน้ำที่มีมาตรฐาน 2) การจัด

กิจกรรมการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล เพื่อให้ความรู้แก่บุคคลทางการท่องเที่ยวในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบภัยทางน้ำอย่างถูกต้องและเหมาะสม 3) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลแห่งประเทศไทย เพื่อให้อาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลจากจังหวัดต่าง ๆ ได้ทำความรู้จักและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานและวิธีแก้ไขปัญหาระหว่างกัน 4) การจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการฝึกช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลได้รับการฝึกทักษะการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานในระดับสากล (Bureau of Standards and Tourism Safety Regulation, 2019) นอกจากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล (Life guard) จำนวนมากกว่า 1,900 คน ใน 13 จังหวัด ได้แก่ สตูล สุราษฎร์ธานี กระบี่ ภูเก็ต พังงา ระนอง ตรัง ชุมพร พัทลุง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ที่เป็นเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดดังกล่าว (Ministry of Tourism and Sports, 2019)

การจัดการความปลอดภัยทางบก ผลการศึกษาของ Iamtrakul & Chayphong (2019) พบว่า ความไม่ปลอดภัยทางบกส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการขับขี่ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว ความไม่ปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเช่ารถจักรยานยนต์เพื่อการท่องเที่ยวทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติภัยได้ ดังนั้นการจัดทำคู่มือขับขี่ปลอดภัยซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยกฎหมายจราจร มารยาทในการขับขี่ วิธีการขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย การจัดกิจกรรมรณรงค์นักท่องเที่ยวขับขี่ปลอดภัยในช่วงเทศกาล เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจวิธีปฏิบัติตนในการขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ในประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง (Chamnina, 2020: 179-180) อีกทั้งการส่งเสริมกลุ่มผู้ประกอบการเช่ารถจักยานยนต์ บริษัทประกันภัย บริษัทเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีส่วนสำคัญในการจัดการหากมีการบริหารที่ดีย่อมช่วยลดความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยทางถนนของรถจักรยานยนต์เช่าได้เป็นอย่างดี (Iamtrakul et al., 2018: 167-169)

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการท่องเที่ยวนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญของการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อนเดินทางท่องเที่ยวและการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวใดไม่สามารถจัดการหรือป้องกันด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวย่อมไม่ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แม้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวนั้นจะมีความสวยงามมีชื่อเสียงเพียงก็ตาม (Srirungraung & Madhyamapurush, 2020) ดังนั้นแนวทางการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ควรจัดกิจกรรมโครงการประชาสัมพันธ์และเตือนภัยด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลเตือนภัยด้านการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในทักษะด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้นที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (Chamnina, 2020: 179-180) อย่างไรก็ตามการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวสู่สากล เป็นแนวทางที่สามารถช่วยสร้างความเชื่อมั่นและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อสถานที่ท่องเที่ยว ความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกองค์กรและการให้บริการด้วยใจ จะนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจในการให้บริการกับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (Buphiapphol & Ruengtam, 2021) ประการสำคัญ Chanakot (2021) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการความปลอดภัยจากอาชญากรรมในที่พักแรมให้แก่นักท่องเที่ยว 7 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความรู้ด้านความปลอดภัยเพื่อป้องกันอาชญากรรม 2) การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านความปลอดภัยของกิจการที่พักเพื่อจัดการด้านความปลอดภัย 3) การจัดการของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการดูแลด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว 4) มาตรการความปลอดภัยที่เจ้าของกิจการที่พักและหน่วยงานร่วมมือกัน 5)

ทำแผนที่ตั้งของกิจการที่พักทุกแห่งเพื่อตรวจสอบที่ตั้งของที่พักแต่ละแห่ง 6) การจัดทำแผนด้านความปลอดภัยแจกจ่ายแก่เจ้าของกิจการ และ 7) นโยบายด้านความปลอดภัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความไม่ปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบ ผลการศึกษาของ Kongthong & Meesawatdikul (2019: 409-410) พบว่า ความปลอดภัยยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องมาตรฐานด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ เกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุและการหลอกลวงนักท่องเที่ยวบ่อยครั้ง ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงจึงเป็นแนวทางในการจัดการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นการวางแผน การปฏิบัติการ และการสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงมีการแก้ไขปัญหาระหว่างการเกิดปัญหาในช่วงเวลาต่าง ๆ และสิ่งสำคัญ คือ การประชาสัมพันธ์เชิงบวกทำให้การท่องเที่ยวกลับมาของนักท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นในการจัดการความปลอดภัย (Tripoungpun, 2022; Chueawongram & Nuchsamniang, 2020: 3-4) นอกจากนั้น Chamnina (2020: 179-180) ได้เสนอ มาตรการเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบ ได้แก่ 1) แก้ไขปัญหารถแท็กซี่ที่ไม่กดมิเตอร์ เรียกเก็บค่าโดยสารในราคาที่สูงเกินจริง บริการไม่สุภาพ และ 2) แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความปลอดภัยและได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีจากการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทย

การนำเทคโนโลยีเพื่อการจัดการความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยว

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวระดับภูมิภาค ดังตัวอย่างเช่น การใช้อากาศยานไร้คนขับ หรือ Unmanned Aerial Vehicles (UAVs) ปฏิบัติภารกิจติดตามและลาดตระเวน เพื่อปกป้องทรัพย์สินและนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น การปรับปรุงความปลอดภัยและความมั่นคงของสถานที่ท่องเที่ยว งานวิจัยของ Ko and Song (2020: 1840) พบว่า การใช้อากาศยานไร้คนขับ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและความมั่นคงของนักท่องเที่ยว และสอดคล้องผลการวิจัยของ Hasan et al. (2019) เสนอแนะในการพัฒนาการใช้อากาศยานไร้คนขับที่มีประสิทธิภาพสูง ยืดหยุ่น และต้นทุนต่ำ เมื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น การลาดตระเวน เฝ้าติดตาม และค้นหาได้ เป็นต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการใช้แพลตฟอร์มเทคโนโลยีการท่องเที่ยว จากข้อเสนอแนะของ Sharafutdinova et al. (2020: 52) พบว่า การพัฒนาและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว การใช้แพลตฟอร์มเทคโนโลยีการท่องเที่ยวเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวระดับภูมิภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jeong and Shin (2020: 1475) พบว่า ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart tourism destinations) ส่งผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจที่จะมาเยือนอีกครั้งของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดการความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว จึงต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้จริง

สถานที่ท่องเที่ยวได้ใช้เทคโนโลยีใหม่ที่สามารถพัฒนาบริการเพื่อตอบสนองความต้องการและเกิดความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากสถานการณ์แพร่ระบาดใหญ่ของ COVID-19 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในด้านการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เทคโนโลยี Artificial reality และเทคโนโลยี Virtual reality เป็นต้น ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ

ท่องเที่ยว จึงเป็นการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่เว้นระยะห่างและลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย นอกจากนี้มีนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence; AI) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวด้านข้อมูล พฤติกรรม และความชอบของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาวิเคราะห์การจัดกลุ่ม และการสร้างข้อเสนอของแต่ละบุคคล (Personalization) (Samasiri, 2020) การศึกษาของ Wichairat (2022) เสนอการเทคโนโลยีใช้ AI ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น แอปพลิเคชันการเดินทางที่ขับเคลื่อนด้วยระบบ AI นำเสนอแผนที่การเดินทาง เพื่อช่วยให้เราเดินทางไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวตามที่วางแผนไว้ หรือการนำเสนอแพคเกจวันหยุดให้กับลูกค้ารายบุคคล และรูปการชำระเงินด้วยบัตรเงินสดแทนเงินสด เป็นต้น นอกจากนี้ Samala et al. (2022: 84) พบว่า การใช้ AI ช่วยเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวได้ แต่ควรนำมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนเสริมที่มีประสิทธิภาพมิติสู่อนาคตของการท่องเที่ยว เช่น การเตรียมการเดินทาง และการมอบประสบการณ์ที่เป็นส่วนตัว เป็นต้น ดังนั้นการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการเดินทางแบบครบวงจรให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการท่องเที่ยวและลดปัญหาจากการเดินทางที่ส่งผลต่อการจัดการความปลอดภัยได้

เทคโนโลยีทำให้สร้างความเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว สามารถช่วยเปิดประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวและการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทย ดังตัวอย่าง National Innovation Agency (2021) นำเสนอนวัตกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชียงใหม่ เช่น CM Taxi Passenger เป็นแอพพลิเคชั่นช่วยผู้โดยสารเรียกรถสี่ล้อแดงผ่านทางโทรศัพท์มือถือและตกลงราคาก่อนใช้บริการได้ ทำให้เกิดความปลอดภัยในการโกงราคาในการใช้บริการ สอดคล้องกับ Chandran (2020) นำเสนอการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการนวัตกรรมการท่องเที่ยวของประเทศสิงคโปร์ เช่น การเปิดตัว Vouch แพลตฟอร์ม Travelstop และการใช้แชทบอทการท่องเที่ยวในประเทศสิงคโปร์ ทำให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวได้ตามมาตรการ นอกจากนี้ Sukchotrat (2020) การใช้นวัตกรรมของ Cloud platform เพื่อให้บริษัททัวร์สามารถตรวจสอบสภาพการจราจร จำนวนที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยว การตรวจจับความเร็วและความปลอดภัยในการขับขี่ของรถทัวร์จากชิพ IoT และเทคโนโลยี VR ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งการผสมผสานเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้เกิดการจัดการความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำเทคโนโลยีมาพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่งผลต่อเมืองจุดหมายปลายทางเกิดการพัฒนาต่อเนื่อง เป็นรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอัจฉริยะ (Smart tourism destinations) หรือเมืองอัจฉริยะ (Smart city) จากรายงาน Phuket Province (2020) พบว่า การพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดภูเก็ต (Phuket smart city) มีการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตที่บูรณาการเชื่อมโยงระบบกล้องวงจรปิดอัจฉริยะเพื่อป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก การพัฒนาระบบรายงานสภาพจราจรแบบปัจจุบันทันที (Real time) ระบบบอกเวลารถเข้าป้าย และการพัฒนาศูนย์สั่งการอัจฉริยะ เพื่อเป็นการจัดการความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาของ Novianti et al. (2022: 28) นำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้วยการใช้เทคโนโลยีเครือข่าย เช่น Fog computing (เป็นส่วนขยายของการประมวลผลแบบคลาวด์) Internet of things (IoT) และระบบบริการบนอินเทอร์เน็ตสำหรับนักท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang et al. (2022: 19-20) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว โดยการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการที่ดีขึ้น โดยรวมมิติของการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการความปลอดภัยเข้าด้วยกัน นอกจากจะทำให้จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวมีความปลอดภัยแล้ว ยังทำให้เกิดการแข่งขันกับเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ดีมากยิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการความปลอดภัยใน

แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยควรใช้พื้นฐานเทคโนโลยีที่แข็งแกร่งเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้การจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มีแพร่หลายอีกด้วย

สรุปองค์ความรู้

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยและเป็นอุตสาหกรรมหลักที่กระตุ้นเศรษฐกิจนำรายได้มาสู่ประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก มีทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมมาท่องเที่ยวและเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อุบัติเหตุในการท่องเที่ยวย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้เสมอรวมถึงภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ และอุบัติเหตุบางเหตุการณ์ส่งผลกระทบร้ายแรงอย่างมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงทำให้ต้องคำนึงความปลอดภัยในการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยนักท่องเที่ยวต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความปลอดภัยทางน้ำ ความปลอดภัยทางถนน และความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบ เพื่อความเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวเที่ยวในทุก ๆ ด้าน

การจัดการความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ควรมีมาตรการและแนวทางการจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางน้ำ มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน และมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบ อีกทั้งมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยวควรมีมาตรการยกระดับความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานระดับสากลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ และสร้างความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยว โดยใช้กฎหมายคุ้มครองนักท่องเที่ยวให้เกิดความปลอดภัย ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในประเทศไทย

References

BBC News. (2018). *Phuket Boat Sinking: Revisiting Water Disasters*. Retrieved July 7, 2023, from www.bbc.com/thai/thailand-44734152.

Buaphuean, S. (2021). Local Mass Media's Perceptions of the Eastern Region's Impact on the Safety of Foreign Tourists. *Journal of Economics and Communication Studies*, *15*(3), 100.

Buphiapphol, N., & Ruengtam, P. (2021). Approaches to Safe Tourism Management for Tourists in Tumbon Koh Yo, Amphoe Mueang, Songkhla, Thailand. *Journal of Arts Management*, *5*(3), 827–844.

Bureau of Standards and Tourism Safety Regulation. (2019). *Tourism Safety Measures*. Retrieved July 7, 2023, from https://secretary.mots.go.th/tourist/.

Bureau of Standards and Tourism Safety Regulation. (2019). *Tourism Safety Measures*. Retrieved July 7, 2023, from https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/tourist/

Chaimongkol, M., Sawekphan, P., Sankhwadee, P., Runprapan, K., & Sawangmek, T. (2020). Raising Sea-Based Tourism Safety Standards in Thailand. *Journal of Education Naresuan University*, *22*(2), 331-345.

Chanakot, S. (2021). Guidelines for the Development of Crime Safety Management for Tourists Staying at Hotels in Pattaya, Chonburi Province. *Rajapark Journal*, *15*(39), 161–174

Chamnina, E. (2020). Tourism Safety Management in Phuket. *Journal of MCU Nakhondhat*, *7*(8), 177-182.

Chandran, N. (2020). *Singapore hopes artificial intelligence will help boost its tourism industry*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.cnbc.com/2020/09/24/singapore-looks-to-artificial-intelligence-ai-to-boost-tourism.html.

Chueawongram, S., & Nuchsamniang, S. (2020). Guidelines for Entrepreneur Participation in Security at Tourist Attractions in Khao San Road, Bangkok. *Journal of MCU Buddhapanya Review, 5*(3), 1-14.

Dokkhum, S., Surachat, M., & Wimonkunaruk, S. (2020). Legal Measures for Preventing Boating Accidents: A Case Study of Accident Investigation. *Journal of Mahasarakham University*, *16*(1), 173-177.

Economic and Tourism Division. (2020). *International Tourism Situation*. Retrieved July 7, 2023, from https://secretary.mots.go.th/policy/more_news.php?cid=32.

Economic and Tourism Division. (2022). *Global Tourism Situation in the Year 2021*. Retrieved July 7, 2023, from https://secretary.mots.go.th/policy/more_news.php?cid=32.

Junhasobhaga, C., Inkaew, W., Thungwha, S., Jaroenjitt, R., & Samantreeporn, S. (2021). Model for Participating Management of Accidents to the Tourists and Residents in KohYor Community, Mueang District Songkhla Province. *Romphruek Journal, 39*(3), 127-150.

Iamtrakul, P., & Chayphong, S. (2019). The Study on Impact of Road Safety by Considering Motorcycle Rental Behavior of Foreign Tourists in Chiang Mai. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, *39*(2), 1–15.

Iamtrakul, P., Chaipong, S., & Khlaileep, J. (2018). Foreign tourist behavior and perception of motorcycle accident risk in Chiang Mai, Thailand. *Thai International Tourism Academic Journal*, *14*(2), 155-171.

Jeong, M., & Shin, H. H. (2020). Tourists' Experiences with Smart Tourism Technology at Smart Destinations and Their Behavior Intentions. *Journal of Travel Research, 59*(8), 1464-1477.

Kongthong, P., & Meesawatdikul, W. (2019). Tourism Safety Management Guidelines for Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, as a Destination for International Tourists. *Dusit Thani College Journal*, *13*(1), 405-412.

Ko, Y. D., & Song, B. D., (2020). Application of UAVs for tourism security and safety. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, 33*(8), 1829-1843.

Matichon. (2022). *Phuket Police Accelerate Investigation into Tourists Robbed of Almost Two Hundred Thousand Baht.* Retrieved July 7, 2023, from https://www.matichon.co.th/

Meechaiyo, B., Songsittidate, S., & Settasuwacha, D. (2021). Application of Road Safety Audit Technique to Develop Cultural Tourism Map in Phitsanulok Province. *Industrial Technology and Engineering Pibulsongkram Rajabhat University Journal*, *3*(3), 216-225.

Ministry of Tourism and Sports. (2019). *Measures for Ensuring the Safety of Travelers' Lives and Properties*.

Ministry of Tourism and Sports. (2021). National Tourism Development Plan, 3rd (2566 - 2570) Tourist Police Bureau 1. *Journal of Quality of Life and Law*, *16*(1), 99.

National Innovation Agency. (2021). *Innovations in the Tourism Industry*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Northern/DocLib_SeminarSlide/NIA%20-%20Director%20-%20Tourism%20Industry%20-%202017-10-30.pdf.

Nimsuwan, N., & Boonrat, A. (2020). Causes of Insecurity of Tourism in Hat Yai, Songkhla. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 15(1), 46–57.

Nonuch, M., & Somjai, S. (2020). Infrastructure, Facility's Support System, Role of Tourist Police and Public Participation that Effect Tourist's Safety, Chonburi Province. *Journal of MCUP Peace Studies*, 8(1), 157-168.

Novianti, S., Susanto, E., & Rafdinal, W. (2022). Predicting tourists' behavior towards smart tourism: the case in emerging smart destinations. *Journal of Tourism Sustainability, 2*(1), 19-30.

Ouikhum, C., & Tantrakul, T. (2020). Efficiency of Managing Tourism Safety on the Andaman Sea Coast. *Journal of Buddhist Anthropology*, 5(10), 399-413.

Panthang, C. (2018). Tourism Safety Management in Pattaya City Area. *Journal of Politics, Administration and Law*, 11(2), 509-534.

Patsadupardit, P., & Lerwongrat, K. (2020). *Guidelines for Enhancing the Efficiency of Work in Ensuring Tourist Safety by Police Officers Under the Jurisdiction of the 3rd Division.*

Phuket Province. (2021). *Phuket Smart City 2020*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.phuket.go.th/webpk/file_data/smartcity/01.pdf.

PPTV Digital 36. (2021). *Taxi Collides with Tourist Motorbike in Phuket*. Retrieved July 7, 2023, from https://pptvhd36.com/news/อาชญากรรม/162429.

Saengthongdee, T. (2018). Tourist Safety Models in Tourism in Ayutthaya Province. *Journal of Criminology and Forensic Science*, 4(2), 22–38.

Samasiri, P. (2020). *Transforming Tourism with Artificial Intelligence*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.aiforall.or.th/article/ai-for-tourist/.

Samala, N., Katkam, B. S., Bellamkonda, R. S., & Rodriguez, R. V. (2022). Impact of AI and robotics in the tourism sector: a critical insight. *Journal of Tourism Futures*, 8(1), 73-87.

Secretary of the House of Representatives. (2020). *Tourism Safety Measures*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.parliament.go.th.

Srirungraung, P., & Madhyamapurush, W. (2020Policies, Laws and Regulations Concerning Tourist's Safety of Life and Property in Pattaya City. *Rajapark Journal*, 14(35), 246–260.

Srisuwong, T. (2022). *AR Technology to Promote Safe Smart Tourism*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.depa.or.th/th/article-view/ar-technology.

Sukchotrat, T. (2021). *Crisis as an Opportunity for the Thai Tourism Industry*. Retrieved July 7, 2023, from https://www.bangkokbiznews.com/business/914778.

Sharafutdinova, V.N., Onishchenkoa, E.V., & Nakonechnyia, A.I. (2020). Tourism Technology Platforms as a Tool for Supporting Competitiveness of Regional Tourism Products. *Regional Research of Russia*, 10, 48–55.

Theuansawang, V., & Sueni, K. (2019, June 26-28). Study of Risk Factors for Tourist Transportation by Local Transport: A Case Study of Khao Khitchakut National Park, Chanthaburi Province. *[Presentation] 4th Rajamangala University of Technology Thanyaburi International Conference. Bangkok*.

Tourism Authority of Thailand. (2020). *9 New Trends in Future Tourism*. Retrieved July 7, 2023, from https://api.tourismthailand.org/upload/live/content_article_file/.

Tourism and Sports Office of Krabi Province. (2021). *Tourist Assistance Statistics*. Retrieved July 7, 2023, from https://data.go.th/it/dataset/tao_data.

Tripoungpun, K. (2022). Guidelines for Developing Safety Management Models Impacting the Safety Events of International Female Tourists in the Tourism Destinations of Surat Thani Province. *Chiang Mai Rajabhat University Research Journal*, 25(1), 111-115.

Wanmasuk, N. (2018). *Tourism Safety Policy Measures*. Bangkok: Thonburi Rajabhat University.

Wechmaneesri, P., & Jakchudewaniwch, N. (2021). Guidelines for Traffic Safety Management for Tourists Visiting the Temple of the Reclining Buddha: A Case Study of Khao Khitchakut National Park, Chanthaburi Province. *Pacific Institute of Management Journal*, 7(1), 95-105.

Wichairat, K. (2022). *Artificial Intelligence Everywhere: Trends in the Use of AI in Tourism*. Retrieved July 7, 2023, from https://tonkit360.com/92448.

Zhang, Y., Sotiriadis, M., & Shen, S. (2022). Investigating the impact of smart tourism technologies on tourists' experiences. *Sustainability*, 14(5), 1-22.

แนวทางการศึกษาและการพัฒนาการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

STUDY GUIDELINES AND DEVELOPMENT OF JUVENILE'S SELF-RELIANCE AND ADAPTATION BEHAVIORS IN JUVENILE DETENTION AND PROTECTION FACILITIES

ชัชปพงศ์ ไทยเพชร์กุล[1], โกศล มีคุณ, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, และวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล
Chatchapapong Thaipetchkul, Kosol Meekun, Sakchai Nirantawi, and Vipaporn Phuwattanakul
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
College of Management, University of Phayao
Email: ccpapong@gmail.com[1]

Received 22 October 2022**; Revised** 21 June 2023**; Accepted** 31 October 2023.

บทคัดย่อ

สังคมต้องการคนดี คนเก่ง และคนที่มีความสุข จึงได้มีกระบวนการสร้างคนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่ดีมีคุณภาพ ย่อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพในอนาคต อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังประสบปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม สร้างความเดือนร้อนแก่สังคม ละเมิดชีวิตและทรัพย์สินผู้อื่น ตลอดจนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการพนัน ดังที่ปรากฏเด็กและเยาวชนที่ต้องคดีในการะบวนการศาลยุติธรรมและรับไว้ ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้บางคนกระทำผิดรุนแรง และกระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่อง พบว่าเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่พ้นไปจากสถานพินิจฯยังคงมีปัญหากับตนเองและสังคมเช่นเดิม แสดงให้เห็นถึง "การไม่สามารถพึ่งตนเองและไม่สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้" บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางในการศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม ของ Magnuson & Endler (1977) เป็นกรอบแนวคิดการสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุพร้อมกับการสร้างทักษะหรือพฤติกรรมนั้นโดยตรง

คำสำคัญ: การพึ่งตนเอง; การปรับตัว; เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง; สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

Abstract

Society requires individuals who are not only good and talented but also content and fulfilled. Consequently, it is imperative to establish a process for nurturing individuals to ensure sustainable development. Moreover, children and young people of high quality are more likely to mature into upstanding adults in the future. Nonetheless, Thai society grapples with issues concerning certain groups of children and young individuals displaying inappropriate behavior, which leads to social distress. They engage in activities that infringe upon the lives and property of others and may become involved in drug use and gambling. This is evident in

the Juvenile Detention and Protection Facilities affiliated with the Department of Juvenile Observation and Protection. Some of these juveniles commit violent offenses and continue to re-offend persistently. A significant portion of the children in these Juvenile Detention Homes struggle to address their issues independently and encounter difficulties in adapting to society. This underscores a 'lack of self-sufficiency and an inability to integrate into society.' Consequently, this paper introduces guidelines for researching and fostering self-reliance and adaptive behaviors in children and youth within juvenile detention and protection facilities. Magnuson & Endler (1977) employ an interactionist model as a conceptual framework to establish causal factors and directly develop the requisite skills or behaviors.

Keywords: Self-sufficiency; adaptation; Children and youth at risk; Juvenile Detention and Protection Center**.**

บทนำ

คุณภาพของบุคคลหรือผู้ใหญ่มีจุดเริ่มต้นมาจากเด็กและเยาวชนที่ดีมีความสามารถ การพัฒนาเด็กและเยาวชนดำเนินการโดยสถาบันหลักคือครอบครัวและสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม สภาวะทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่ปลี่ยนแปลงทำให้ เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยดำเนินชีวิตไม่เหมาะสมก่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองครอบครัวและสังคม โดยเป็นทั้งผู้กระทำและถูกละเมิดสิทธิ มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินย์ ใช้ยาเสพติด และแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมและกระทำที่ผิดซ้ำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงปัญหาทางจิตเวชหรือบุคคลิกภาพจากการเกี่ยวข้องอาชาญกรรมและภัยจากยาเสพติด (Thasuk Chanprasert, 2011; Tawanchai Mitpracha, 2014; Siriwan Kamonsuksathit, 2020) ผลพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เด็กและเยาวชนบางส่วนถูกดำเนินคดี ส่งไปแก้ไขบำบัดและฟื้นฟูที่หน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และเมื่อได้รับการปล่อยตัวส่วนใหญ่จะพบกับปัญหาในเรื่องของการพึ่งพาตนเอง การคบเพื่อน การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันหรือทักษะในการดำเนินชีวิตกับคนอื่นๆในสังคม

ดังนั้น "ความสามารถพึ่งตนเอง (ลดการพึ่งผู้อื่น) และปรับตัว" จึงเป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการอยู่ร่วมกับชุมชนและสังคม และจากการทบทวนวรรณทางการบริหารการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ที่เชื่อมโยงถึงเด็กและเยาวชน พบปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชนที่น่าจะเชื่อมโยงสู่แนวทางการการศึกษาพัฒนาเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่อไป

องค์ความรู้และความเชื่อมโยงของตัวแปรต่างๆที่อยู่ในขอบข่ายของการศึกษา

ตัวแปรต่างๆที่อยู่ในขอบข่ายของการศึกษาและความเชื่อมโยงกันของตัวแปรเหล่านั้นจะมีความชัดเจนต้องอาศัย แนวคิดหรือรูปแบบที่เข้าใจง่าย ในการศึกษาเพื่อตรวจสอบองค์ความรู้ครั้งนี้ ได้ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม(Interaction Theory) ของ Magnuson & Endler (1977, อ้างถึงใน Bhanthumnavin, D. (2005). pp 2-7 และ Bhanthumnavin, Dj. (2007). pp85-93) บทความนี้นำเสนอแนวทางพัฒนาการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยกำหนดกรอบตัวแปรเชิงเหตุ เป็นกลุ่มตัวแปรอิสระ 3 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรด้านสถานการณ์ทางสังคม กลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะเดิมและกลุ่ม

ตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ เริ่มจากการศึกษาตัวแปรที่เป็นผลคือ พฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัว กับตัวแปรที่เป็นกลุ่มปัจจัยเชิงสาเหตุ ดังนี้

พฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1. การพึ่งตนเอง: แนวคิดและวิธีการวัด นักวิชาการให้ความหมายการพึ่งตนเองว่า เป็นสถานะของบุคคลอันแสดงให้เห็นการดำเนินชีวิต และการสร้างภาพลักษณะที่มีแนวคิดพฤติกรรมเป็นของตนเองด้วยความพยายามและพัฒนาทักษะพฤติกรรมต่างๆที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย นักวิชาการได้สรุปลักษณะพฤติกรรมการพึ่งตนเองที่เด่นชัดของเด็กและเยาวชนคือพฤติกรรมด้านการเรียนและการคบเพื่อน และด้านการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจ (Blackkbum,1994; Nasongo J.W. and Musung L.L. 2009 อ้างถึงใน Sainhom, J. (2019). แบบวัดการพึ่งตนเองของเด็กและเยาวชน เป็นมาตรประเมินรวมค่า (Summated rating scale) ที่มีข้อความประกอบมาตร (Rating Scale) 3-4 ระดับ เช่นตั้งแต่ “จริง” ถึง”ไม่จริงเลย” (Dan Paiboonphon, P. (2007); Patngan S. (2007) ดังนั้นจึงอาจวัดพฤติกรรมการพึ่งตนเองในด้านการเรียนและการคบเพื่อน และด้านการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็น 4 ระดับ ได้เช่นกัน

2. การปรับตัว: แนวคิดและวิธีการวัด ดังนี้ การปรับตัวหมายถึงผลที่เกิดจากความสามารถและความพยายามของบุคคลในการที่ตอบสนองแนวทางที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยกระทำเพื่อให้ปัญหาที่เผชิญหมดไป รวมถึงการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมเพื่อให้ดำรงชีวิตได้กับสภาวะสิ่งแวดล้อม หรือตามบริบททางสังคมนั้น (Bhanthumnavin, D. (2009); Choudthysong, C. (2017); Saisombat P. and Suwankiri D. (2022.) ในการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กและเยาวชนที่สำคัญ 2 ด้านคือ ด้านการเรียนและการคบเพื่อน และด้านการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจ เช่นงานวิจัยของ Boonpa S. (2019) เป็นต้น การปรับตัวของเด็กและเยาวชนใช้แบบวัดเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า (Rating Scale) มีหลายระดับเช่น 5-6 ระดับ ตั้งแต่ “ตรงมากที่สุด” ถึง”ไม่ตรงเลย” เช่นงานวิจัยของ Vijayaram, N., Chaisenadallas, J.,Nabkesorn, C., and Prathumsri, V. (2016); Boonpa S. (2019) ทั้งนี้แตกต่างกันตามกลุ่มศึกษา การปรับตัวของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อาจให้ใช้แบบวัดประเมินรวมค่า (Rating Scale) 4 ระดับ เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัย

จากการศึกษาดังกล่าว แนวทางที่ควรพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนคือ “พฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน” ด้านการเรียนและการคบเพื่อนและด้านการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจ โดยสามารถใช้แบบวัดที่เป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า จำนวน 5-10 ข้อ มีข้อความประกอบมาตร 4 ระดับ ตั้งแต่ “จริง” ถึง “ไม่จริงเลย”ในการวัดพฤติกรรม

ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน

สำหรับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน มีการศึกษา 3 กลุ่มตัวแปรคือ

1. กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม เป็นลักษณะที่บุคคลรับรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวและแสดงพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวนั้น ได้แก่

1.1 การมีตัวแบบคนใกล้ชิด

นักวิชาการที่ได้ศึกษาสรุปให้หมายว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่ขัดเกลาให้บุคคลเกิดกระทำจากการสังเกตและเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ชิดคุ้นเคยและเห็นผลประโยชน์จากการ

แสดงออกของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ (Bandura ,1977; Bhanthumnavin, D. (1995), p 5) การวัดตัวแบบคนใกล้ชิดส่วนใหญ่เป็นแบบวัดมาตรประเมินรวมค่า (Summated rating scale) มีข้อความตั้งแต่ 10-15 ข้อ มาตรประเมิน 3-5 ระดับ เช่นเริ่มตั้งแต่” จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” (Bhanthumnavin, Dj. (2013); Pinpradit, N. (2014) ในการวิจัยพบการมีตัวแบบคนใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาและเยาวชนหลายลักษณะ เช่น พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี พฤติกรรมการพึ่งตนเอง (Chanchanakit, N. (2005).; Sainhom, J. (2019) ดังนั้นจึงคาดว่า การมีตัวแบบคนใกล้ชิด จะเป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1.2 การสนับสนุนทางสังคม

นักวิชาการที่ศึกษาให้ความหมายว่า เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นหรือเสริมเพื่อให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยการสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญมี 3 ด้านคือ ด้านจิตใจอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวัสดุอุปกรณ์(Gurung, 2006; Bhanthumnavin, 2000) โดยในงานวิจัยนิยมใช้แบบวัดมาตรประเมินรวมค่า จำนวนข้อความ 8-15 มีข้อความประกอบมาตร 4-6ระดับ (Chandrawongsa, Y. (2015); Bualua,K. and Bhanthumnavin, D. (2018) ในการศึกษาพบว่าการสนับสนุนทางสังคมเชื่อมโยงกับพฤติกรรมเด็กและเยาวชน เช่น พฤติกรรมที่แสดงความมั่นใจในตนเอง การเรียนและการใช้เทคโนโลยี (Buasri, T. (2007); Chayutsahakij, N. (2014) จึงคาดว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1.3 การรับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์

เป็นการที่บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ (social media) และเรียนรู้ในช่องทางที่หลากหลายของสื่อเหล่านั้น ทำให้บุคคลรับรู้สภาพสังคมที่มีลักษณะพฤติกรรมเชิงบวกและเชิงลบในการดำเนินชีวิตต่างๆ (Millison, 2002 อ้างถึงใน Wongsitisart S. (2006); Srifa, P. (2009) นักวิชาการนิยมใช้แบบวัดเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่าจำนวนข้อ 10-15 ข้อ มีข้อความประกอบมาตร 4-6 ระดับ เช่น Chaisuwan, B., and Prajaknet P. (2015) ในงานวิจัยพบการรับอิทธิพลออนไลน์เชื่อมโยงพฤติกรรมสำคัญของเด็กและเยาชนพบได้ในหลายลักษณะแตกต่างกัน เช่น พฤติกรรมการค้นหาการสำรวจทดลองอัตลักษณ์ตนเอง พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารและการใช้เทคโนโลยี (Boonpap Common, T. (2013); Chaisuwan, B., and Prajaknet P. (2015) ดังนั้นคาดว่าการรับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1.4 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

นักวิชาการให้ความหมายว่า เป็นการถ่ายทอดลักษณะทางสังคมและวัฒนะธรรมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองใกล้ชิดทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่พฤติกรรมตนปฏิบัติตามค่านิยม ในสังคมไทยมักพบการอบรมเลี้ยงดูที่สำคัญมี 2 แบบคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนแสดงออกถึงความรักห่วงใย และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ อธิบายให้เหตุผลหากกระทำไม่ถูกต้อง (Bhanthumnawi,D. and Vanintanon, N. (1993); Broom & Selznick, 1971 อ้างถึงใน Isarawat S. (1999) การวัดการอบรมเลี้ยงดู นิยมใช้แบบวัดมาตรประเมินรวมค่า มีข้อความประกอบมาตร 4- 6 ระดับ เช่นตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เช่น งานวิจัยของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2556) ในงานวิจัยพบการอบรมเลี้ยงดู พบบทบาทความสัมพันธ์เชื่อมโยงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในลักษณะที่ต่างกันไป เช่นพฤติกรรมดูแลญาติผู้ใหญ่พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Krenvans & Gibbs, 1996 อ้างถึงใน Bhanthumnavin, Dj. (2013) ดังนั้นจึงคาดว่าการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวเป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ดังนั้นจากที่ประมวลเอกสารกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมได้พบกลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญได้แก่ การมีตัวแบบคนใกล้ชิด การสนับสนุนทางสังคม การรับอิทธิพลสื่อสังคมออนไลน์ และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว จึงคาดว่ากลุ่มตัวแปรนี้จะมีมากกว่าหนึ่งตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2. กลุ่มตัวแปรปัจจัยตัวแปรด้านจิตลักษณะเดิม เป็นจิตลักษณะที่สะสมตั้งแต่เด็กและติดตัวบุคคลมาในสถานการณ์หนึ่งๆและได้รับการถ่ายทอดทางสังคม ตัวแปรที่สำคัญได้แก่

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการปรับตัว

นักวิชาการให้ความหมายว่า คือสิ่งที่สะสมจากการศึกษาค้นคว้าและผ่านการคิดเชื่อมโยงหรือการกระทำจากประสบการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจนำไปสู่การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ (Office of the public Sector Development Commission and Thailand Productivity Institute (2005) เช่น การมีประสบการณ์ การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา (Khanasri L. and Imwiangthong S.,2022) การวัดความรู้ในเนื้อหาเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆมีทั้งเป็นข้อสอบเลือกตอบ หรือเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า จำนวนข้อ 10-20 ข้อ นิยมใช้ข้อความประกอบมาตร 4 ระดับ เช่นงานวิจัยของ Panthumwongsa, P. (2010**)** หรือ Phankhawanich, N. (2014) ในการศึกษางานวิจัย พบบทบาทสำคัญของความรู้ความเข้าใจเชื่อมโยงกับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนได้หลายลักษณะ เช่น พฤติกรรมการประหยัด ความหลักเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมพอเพียงของนักเรียน (Malinil, K. (2009); Phankhawanich, N. (2014) ดังนั้นจึงคาดว่า ความรู้ความเข้าใจการพึ่งตนเองและการปรับตัวจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักวิชาการให้ความหมายว่าเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ว่าพฤติกรรมตนได้รับการประเมินซึ่งอาจเป็นสิ่งที่พอใจหรือไม่พอใจเมื่อกระทำ ซึ่งแตกต่างกันตามภูมิหลังหรือสถานการณ์ที่ตนเผชิญ (Wantaneyatrakoon, K., (2010); Sainhom, J. (2019) เช่นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน นักวิชาการนิยมใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแบบวัดมาตรประเมินรวมค่า มีข้อความประกอบมาตรตั้งแต่ 4-6 ระดับ เช่นตั้งแต่ “จริงมากที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เช่นงานวิจัยของ Vanintanon, N., (2014) ในงานวิจัยได้พบบทบาทสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่เชื่อมโยงพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาเยาวชนลักษณะแตกต่างกันไปเช่น การสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน ความพร้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ เช่นงานวิจัยของ Hakim, C. and Krongmang, K. (2020) จึงคาดว่า แรงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะเป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญหนึ่งของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.3 การมีวินัยในตนในการพึ่งตนเองและการปรับตัว

นักวิชาการที่ศึกษาให้หมายว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลได้พัฒนาด้วยการเสริมแรงและการลงโทษจากสิ่งแวดล้อมภายนอกโดยการควบคุมความคิดความรู้สึกและการกระทำของตนที่กระทำด้วยเหตุผลและความอดทนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Bandura (1986 อ้างถึงใน Boonpa S. (2019).) การวัดการมีวินัยในตนนิยมใช้แบบวัดมาตรประเมินรวมค่ามีข้อความประกอบมาตร 4- 6 ระดับ เช่น ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ทั้งนี้ขึ้นกับลักษณะกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา (Charoenrat, L. (2012); Boonpa S. (2019).) ในการศึกษางานวิจัยได้พบบทบาทการมีวินัยในตนเชื่อมโยงกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนลักษณะแตกต่างกัน เช่น พฤติกรรมในการฝ่าฟันอุปสรรค พฤติกรรมการเตรียมพร้อมในการเรียนของเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Namyathong, K. (2008).; Aranthong, P. (2012) ดังนั้นจึงคาดว่า การมีวินัยในตนในการพึ่งตนเองและการ

ปรับตัวจะเป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ในการประมวลเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิมได้พบตัวแปรที่สำคัญได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการพึ่งตนเองและการปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการมีวินัยในตนในการพึ่งตนเองและการปรับตัว พบว่าทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่สำคัญของเด็กนักเรียนนักศึกษาและเยาวชน จึงคาดว่าในกลุ่มตัวแปรนี้จะมีมากกว่าหนึ่งตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

3. กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นผลของสถานการณ์รอบตัวที่เผชิญอยู่ร่วมกับลักษณะจิตเดิมของบุคคลและมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด ตัวแปรในกลุ่มนี้คัดสรรค์เพื่อการศึกษาพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัว 2 ตัวแปรสำคัญดังนี้

3.1 ความเชื่ออำนาจในตนในการพึ่งตนเองและการปรับตัว

นักวิชาการศึกษาให้ความว่า เป็นความสามารถในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุหนึ่งและผลหนึ่งและความเชื่อที่ว่าตนสามารถควบคุมให้เกิดผลนั้นตามที่ต้องการได้ (Rotter, 1966 อ้างถึงใน Bhanthumnavin, D. (1995); Sainhom, J. (2019); Boonpa S. (2019) เช่นเชื่อว่าตนควบคุมผลได้แม้มีอุปสรรคในการพึ่งตนเองและการปรับตัว นักวิชาการนิยมใช้แบบวัดมาตรประมาณรวมค่า จำนวน 10-20 ข้อ และมีข้อความประกอบมาตรวัด 4-6 ระดับ เช่น ตั้งแต่”จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” (Sainhom, J. (2019), 2562; Boonpa S. (2019) จากการศึกษางานวิจัยได้พบบทบาทสำคัญความเชื่ออำนาจในตนเชื่อมโยงกับพฤติกรรมหลายลักษณะ เช่น พฤติกรรมฉลาดเลือกและประหยัด การมีสัมพันธภาพเพื่อการช่วยเหลือผู้อื่น (Sanamkhet N. (2007); Nansriwiseat, V. and Wongkumsin, T. (2014) ดังนั้นจึงคาดว่าความเชื่ออำนาจในตนในการพึ่งตนเองและการปรับตัวจะเป็นตัวแปรปัจจัยสำคัญเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

3.2 ทัศนคติการพึ่งตนเองและการปรับตัว

นักวิชาการให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นลักษณะทางจิตใจที่บุคคลได้รับผ่านประสบการณ์หรือเหตุการณ์เรียนรู้ในอดีต ทำให้เกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงความรู้สึกนึกคิดชอบหรือไม่ชอบและตั้งใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ทัศนคติจึงมีทั้งด้านบวกและด้านลบ (Solomon, 2007; Hoyer and Macinnis, 2010) เช่น มีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และการตั้งใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น(พึ่งตนเองและการปรับตัว) การวัดทัศนคตินิยมแบบวัดมาตรประเมินรวมค่า จำนวนข้อความตั้งแต่10-15 ข้อ มีข้อความประกอบมาตร 4-6 ระดับ เช่นตั้งแต่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” (Sainhom, J. (2019); Boonpa S. (2019); Inthasit, N., Meekun, K., Somprasong, N., and Rasanon, T. (2020) ในการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติได้พบความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของทัศนคติกับพฤติกรรมสำคัญต่างๆของเด็กและเยาวชนเช่น พฤติกรรมการเสี่ยงอย่างมีสติ การพึ่งตนเอง และการปรับตัวด้านการเรียน (Hannok, W. (2001); Sainhom, J. (2019); Boonpa S. (2019) ดังนั้นจึงคาดว่า ทัศนคติการพึ่งตนเองและการปรับตัวจะเป็นปัจจัยสำคัญเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

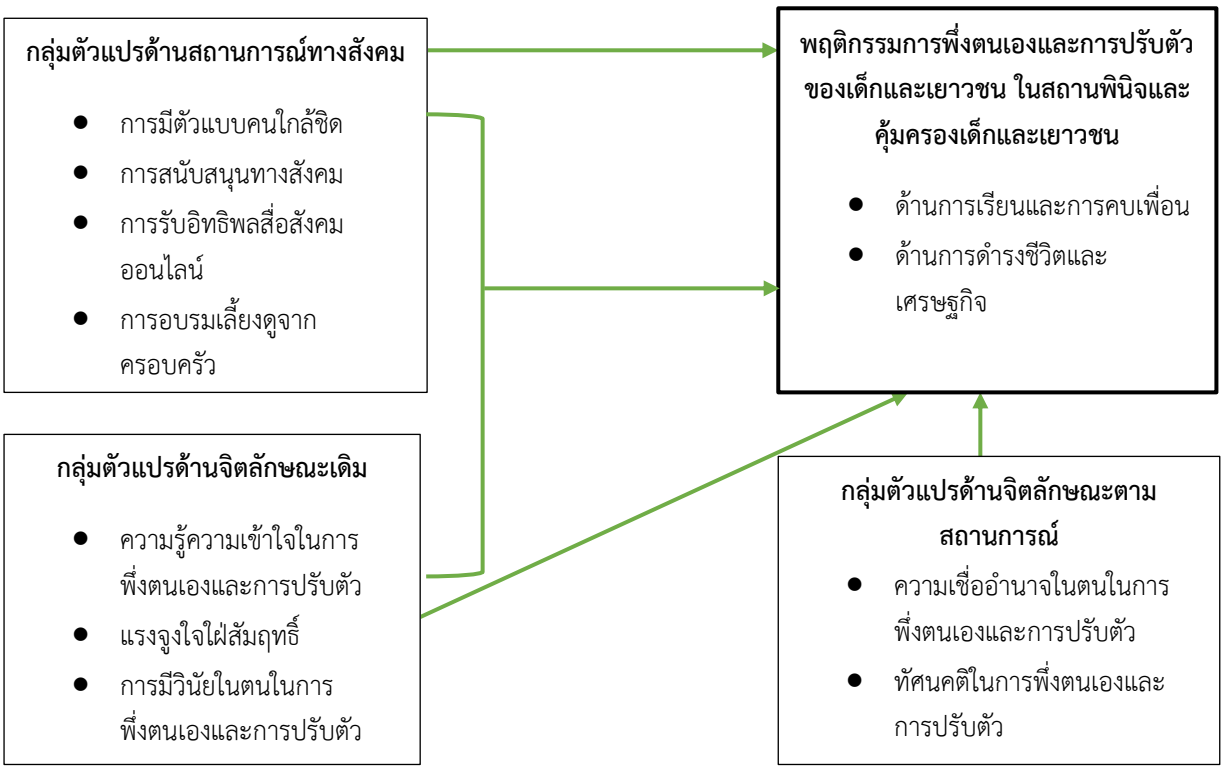
จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มตัวแปรด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ตัวแปรที่สำคัญได้แก่ ความเชื่ออำนาจในการพึ่งตนเองและการปรับตัว และทัศนคติการพึ่งตนเองและการปรับตัว จึงคาดว่าในกลุ่มตัวแปรนี้จะมีมากกว่าหนึ่งตัวแปรที่เป็นตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กล่าวได้ว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุทั้งสามกลุ่มในทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมสำคัญของการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชนด้านการเรียนและการคบเพื่อน และการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจ จึงอาจตั้งเป็นสมมุติฐานได้ว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ เมื่อร่วมกับกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์สังคมกับกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม สามารถทำนายหรืออธิบายพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้มากกว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมและกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม หรือกลุ่มตัวแปรปัจจัยทั้งสองด้านร่วมกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 (Cohen, 1977)

บทสรุป

การศึกษาแนวทางพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมใน“การพึ่งตนเองและการปรับตัว”ด้านการเรียนและการคบเพื่อน และการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจ เพื่อการดำรงตนเป็นคนดีมีคุณภาพและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุขเตรียมพร้อมกับการสู่โลกภายนอก ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับตัวเด็กและเยาวชน ครอบครัวผู้ปกครองใกล้ชิดและชุมชน นอกจากนี้เป็นการเชื่อมโยงถึงอนาคตการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมีส่วนในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

โดยแนวทางพัฒนาพฤติกรรมการพึ่งตนเองและการปรับตัวของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ด้วยกรอบแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของ Magnuson & Endler (1977) อธิบายดังรูปที่ 1

รูปที่ 1: ปรับปรุงจากรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม(Interaction Theory) ของ Magnuson & Endler (197**7**,

References

Aranthong, P. (2012). A study of the causal relationship of factors affecting the preparation for the central higher education admission examination of students in grade 6 in schools affiliated with the Kalasin School District Office, District 1Dissertation M.S. Srinakarinwirot University, Bangkok.

Bandura, A. (1977). Social Learning Theory. New Jersey: Prentice-Hall.

Bandura A. (1986), Social foundations of thought and action. In Cliffs, A.S.C.V.E.(Ed). NJ: Prentice-Hall.

Bhanthumnavin, D. (1995). Ethical Tree Theory. Bangkok: National Institute of Development Administration.

Bhanthumnavin. D. (2000). Importance of supervisory social support and its complication for HRD in Thailand. Psychology and Developing Societies A Journal, 12(2),155-167.

Bhanthumnavin, D. (2005). Behavioral science research for individual and social development. Documentation of the Meeting "Use and Production of Psycho-Behavioral Science Research for the Benefit of Thai Society" . Bangkok: National Research Council.

Bhanthumnavin, Dj. (2007). The report researches the causal factors of aspiring and aspirational behavior of middle school students along the lines of interactionist theory. Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration, Bangkok

Bhanthumnavin, D. (2009). Developer Seminar Handouts In a project promoting the research and development of mental plurality based on the sufficiency economy philosophy. Bangkok: National Research Council.

Bhanthumnavin, Dj. (2013). Causal factors and consequences of conscious risky behavior of secondary school students. Bangkok: National Research Commission.

Bhanthumnawi,D. and Vanintanon, N. (1993). The mental and behavioral characteristics of adolescent students who are in a risky family and preventive setting. Journal of Behavioral Sciences, Institute of Behavioral Science Research, Srinakarinwirot University, 22(1).

Blackkbum, S. (1994). Oxford Dictionary of Philosophy. Oxford University: United Academic Press.

Boonpap Common, T. (2013). The role of new media in shaping the social values and ego of Thai youth in Bangkok. Bangkok: Graduate Business University Press.

Boonpa S. (2019). Development management model to strengthen the self-sufficiency of middle school students. In schools affiliated to Bangkok. Dissertation Ph.D. Phayao University, Bangkok.

Broom, L. and P. Selznick. (1973). Sociology. Singapore: Harper & Row.

Bualua,K. and Bhanthumnavin, D. (2018). Behavioral focus puts the mind into the learning of undergraduates who are the first generation of families. Institute of Behavioral Science Research, Srinakarinwirot University, 10(2).

Buasri, T. (2007). The integrated causal factors between family and mental training are related to the readiness to adapt to the good people of the offending youth. In Kanchanapisek House. B.A. Dissertation, National Institute of Development Administration. Bangkok.

Chaisuwan, B., and Prajaknet P. (2015). New media habits of adolescents between the ages of 10-19 years. Journal of Communication and Management, National Institute of Development Administration, 1(1), 31-57.

Chanchanakit, N. (2005). Integrated causal factors between family, social, and psychopathic traits associated with students' proper telephone use behavior. M.A. Thesis, National Institute of Development, Bangkok.

Chandrawongsa, Y. (2015). Social support, human-environmental decency, and job engagement A case study of a flight attendant on one of the airlines. M.A. thesis Thammasat University, Bangkok.

Chanprasad, T. (2011). Social structures associated with the violence that children and youth are subjected to in school. Journal of Behavioral Sciences, 2228-9453, 17(1).

Charoenrat, L. (2012). Analysis of factors affecting the intellectual consumption behavior of high school students. District Office of Secondary Education Area District 2 with plurality group analysis methodology. M.A. Thesis Srinakarinwirot University, Bangkok.

Chayutsahakij, N. (2014). Family support, meaning in life, and well-being in substance abuse offenders youth. Dissertation Prof. M., Chulalongkorn University, Bangkok.

Choudthysong, C. (2017). Efficient operation with PDCA. Retrieved September 20, 2018 from http://www.ktbgslife.kgs.co.th.

Cohen, J. (1977). Statistical power analysis for the behavioral sciences. New York: Academic press.

Dan Paiboonphon, P. (2007). Education and self-reliance development of adolescent students. Thesis M.A. Srinakarinwirot University, Bangkok.

Gurung R. A. R. (2006). Health psychology A Cultural Approach. Belmont: Thomson Wadsworth.

Hakim, C. and Krongmang, K. (2020). Factors influencing the readiness to perform in the professional role of fourth-year nursing students Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing. Police Nursing College Police Hospital, Royal Thai Police, 34(3).

Hannok, W. (2001). The relationship between belief in self-power Self-control Attitudes towards delinquency versus delinquency of juvenile women in juvenile detention and protection facilities; Northeastern. M.S. Thesis Srinakharitwirot University, Khon Kaen.

Hoyer W.D. and Maclnnis D.J. (2010). Consumer Behavior. Ohio: South-Western Cengage Learning.

Inthasit, N., Meekun, K., Somprasong, N., and Rasanon, T. (2020). Multi-level causal factors of academic administrative effectiveness of international standards schools affiliated with the Office of secondary education districts. in Bangkok. Journal of Morjoro Ubon Paritud, 5(2).

Isarawat S. (1999). The nature of Thai child rearing, which affects self-learning Bangkok: Department of Education, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University.

Kamolsuksathit, S. (2020). Guidelines for preventing and correcting juvenile re-offences in drug-related offenses based on factors that are predictors of criminality. Journal of Ornithology Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University.**7(1).**

Khanasri L. and Imwiangthong S. (2022). Linking using the student's method in a math class uses an open method. Journal of MCU Buddhapanya Review, 7(3),pp 69-80.

Magnusson, D., & Endler, N. S., (Eds.). 1977. Personality at the crossroads. New York, NY: LEA.

Malinil, K. **(**2009**).** Social factors associated with economically sufficiency behavior of middle school students. M.Sc. Dissertation Srinakarinwirot University, Bangkok.

Mit Pracha, T. **(**2014**).** Factors influencing juvenile re-offending to find ways to develop youth after release. Pathumthani University Academic Journal 6(1)**.**

Namyathong, K. (2008). A study of causal relationship patterns of factors affecting the ability to overcome barriers of undergraduate students in the Faculty of Education. Thesis K.M. Srinakarinwirot University, Bangkok.

Nansriwiseat, V**.** and Wongkumsin, T. (2014). Self-directed learning, social skills, and relationships for nursing students' support. A college of nursing is affiliated with the Ministry of Health. Journal of Social Sciences and Humanities, University of Agriculture, 40(1), 54-68.

Nasongo J.W. and Musung L.L. (2009). The Implications of Nyerere's Theory of Education to Contemporary Education in Kenya. Educational Research and Reviews, 4(4),111-116.

Office of the public Sector Development Commission and Thailand Productivity Institute (2005). Technical manuals and administrative methods Modern management in accordance with good home affairs management practices.**:** Knowledge Management. Bangkok: Bureaucratic Development Commission.

Panthumwongsa, P. (2010). Developing understanding and access to the sufficiency economy philosophy and networking of youth in secondary schools using group processes. M.S. Thesis Somdet Chaopraya Rajabhat University, Bangkok**.**

Patngan S. (2007). A study of the relationship between certain factors and the self-reliance values of professional diploma students. The commercial branch is affiliated with the Office of the Private Education Commission. In Bangkok**.** M.A. Dissertation, Srinakarinwirot University, Bangkok.

Phankhawanich, N. (2014**)**. Factors that contribute to the self-sufficiency of 3rd graders, District 4 Secondary School District Office. M.S. Thesis Naresuan University, Phitsanulok

Pinpradit, N. (2014). Intelligent social trust index system research of university undergraduates in three southern border provinces.: Research and development of Thai behavioral systems. Bangkok: National Research Commission

Rotter, J.B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. Psychological Monograph, 80(1), whole issue.

Sainhom, J. (2019). Management model developed to strengthen self-reliance of informal education students in Bangkok. Phayao University, Bangkok.

Saisombat P. and Suwankiri D. (2022). Adaptation of the elderly under COVID-19. Journal of MCU Buddhapanya Review, 7(3), pp 100-114.

Sanamkhet N. (2007). Having internal and external immunity associated with proper fellowship behavior of high school students. Dissertation M.S., National Institute of Development Administration, Bangkok.

Solomon, M.R. (2007), Consumer Behavior: Buying, Having, and Being (7ed). New Jersey: Prentice Hall.

Srifa, P. (2009). Learning through internet media (E-Learning)**.** Bangkok: Kasetsart University.

Vanintanon, N., (2014). Research to develop general and ad hoc motivation measurements for use with Thai adolescents and directness assessments. Journal of Behavioral Sciences, 11(1),66-120.

Vijayaram, N., Chaisenadallas, J.,Nabkesorn, C., and Prathumsri, V. (2016). The relationship between psychosocial adaptation and positivity and self-efficacy in controlling adolescent aggressive behavior. Dissertation M.N.S. Burapha University, Chonburi.

Wantaneyatrakoon, K., (2010). How important is motivation to teaching and learning?. Retrieved 20 May 2014 from http://www.lanna.mbu.ac.th/articles/intrinsic_Kh.asp.

Wongsitisart S. (2006). Online media is a new channel for coverage of the Thai press. Journal of Ramkhamhaeng., 23(1), 43-69.

พุทธจิตวิทยาเพื่อการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต

BUDDHIST PSYCHOLOGY FOR AUTHENTIC VALUE OF LIFE

พรทิพย์ เกศตระกูล[1], สิริวัฒน์ ศรีเครือดง และ กมลาศ ภูวชนาธิพงศ์
Porntip Gadetragoon, Siriwat Srikhruedong and Kamalas Phoowachanathipong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: porntipg@gmail.com[1]

Received 1 August 2022**; Revised** 29 November 2022**; Accepted** 29 October 2023.

บทคัดย่อ

ชีวิตนี้มีความสำคัญนัก ชีวิตจึงมีคุณค่าอย่างยิ่ง ดังพระนิพนธ์ “ชีวิตนี้สำคัญนัก” ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เพราะการได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ชีวิตทุกชีวิตที่ได้เกิดมาในชาตินี้จึงนับว่าเป็นชีวิตที่สำคัญและมีคุณค่าที่สุด เราทุกคนจึงมีคุณค่าของการเป็นมนุษย์ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด การได้เข้าใจความหมายและความสำคัญของการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต ทำให้เราได้ตระหนักถึง ความดีงามและคุณค่าของชีวิตตน มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง และเลือกดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม กระทำแต่กุศลกรรมอันดี เพื่อให้เกิดผลที่ดีแก่ชีวิตในอนาคตข้างหน้าต่อไป การมีกัลยาณมิตร และการคิดด้วยปัญญา เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้บุคคลเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต ใช้ชีวิตไปในทางที่ก่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ไม่ไปหลงยึดติดกับโลกเสมือนจริง สามารถรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว หรือนำไปใช้ในทางที่ถูกที่ควร เพื่อมีชีวิตที่มีความเบิกบาน ร่มเย็น และมีความสุข ให้สมควรกับการที่ได้มาของชีวิตมนุษย์ ที่นับว่ามีคุณค่ายิ่งนัก

คำสำคัญ : คุณค่าแท้ของชีวิต; พุทธจิตวิทยา; การเห็นคุณค่าแท้

Abstract

This life holds immense significance; it is a treasure beyond measure. As expounded in the book written by His Holiness the Supreme Patriarch of Thailand, Somdet Phra Nyanasamvara Somdet Phra Sangharaja Sakalamahasanghaparinayaka, titled ‘This Life is So Important,’ the very fact of being born as a human being is a rare and precious occurrence. Each life that graces this world is inherently invaluable. The worth of our humanity accompanies us from the moment we enter this world. Understanding the profound meaning and significance of an authentic life empowers us to recognize the inherent goodness and worth of our existence, enabling us to navigate it with purpose and righteousness. Acts of kindness reverberate positively through time, influencing the course of our lives in the days ahead. Cherishing meaningful relationships and exercising wise judgment are principles rooted

in Buddhism, urging us to recognize the worth of living authentically. Living in a manner that serves both oneself and others is the essence of this teaching. It is imperative not to become ensnared in the virtual realm, but instead, to possess the knowledge and wisdom to engage with rapidly advancing media and technology judiciously. By doing so, we can lead lives brimming with vitality, serenity, and joy—thus truly honoring the sacred origin of human life, a gift of immeasurable worth.

Keywords: Authentic Value of Life; Buddhist Psychology; Realize the Authentic Value

บทนำ

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่กำลังก้าวไปสู่ Quantum Computer ที่สามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมหาศาลได้ในเวลาอันรวดเร็ว Super AI หรือหุ่นยนต์ที่เสมือนคน และ Metaverse โลกที่เสมือนจริงแต่ไม่ใช่ของจริง ปรากฏการณ์ติดเทคโนโลยีจึงเป็นวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน โลกพัฒนาขึ้นในขณะที่โรคทางจิตใจก็เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า ที่มีผู้ป่วยในประเทศไทยกว่า 1.5 ล้านคน ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต 4,000 รายต่อปี และมีความพยายามคิดสั้นถึง 53,000 คนต่อปี (hfocus.org, 2022) องค์การอนามัยโลกยังได้ประกาศให้ภาวะโรคซึมเศร้า เป็นสาเหตุอันดับหนึ่งของความทุกข์ทรมานและความพิการของมนุษย์ (Michael Yapko, 2018) แสดงให้เห็นว่า ในโลกที่มีผู้คนมากมาย มีความสุขสบายทางกายมากขึ้น แต่กลับมีปัญหาด้านจิตใจสูงขึ้น สังคมยิ่งพัฒนา แต่จิตใจมนุษย์ยิ่งมีปัญหา ในขณะที่สังคมมีคนมากมายขึ้น บุคคลแต่ละคนกลับโดดเดี่ยวเดียวดายว้าเหว่มากขึ้น (P. A. Payutto, 2015) การเห็นคุณค่าในตนเองและความแข็งแกร่งในชีวิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะซึมเศร้า นักศึกษาพยาบาลที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและมีความแข็งแกร่งในชีวิตสูง มีโอกาสในการเกิดภาวะซึมเศร้าได้น้อย (Tosangwan,S, 2021)

การเห็นคุณค่าในตนเองมากเกินไปก็ใช่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดี ทำให้บุคคลมั่นใจในตนเองมากเกินความเป็นจริง นอกจากจะทำให้เป็นคนที่ขาดทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มองผู้อื่นว่าด้อยกว่า ไม่รับฟัง ไม่สนใจที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองยิ่งขึ้น หากเมื่อต้องพบกับความผิดหวังหรือล้มเหลวในชีวิต บุคคลเหล่านี้จะเกิดความเสียใจอย่างมาก และไม่สามารถควบคุมตนเองไว้ได้ เพราะคิดอยู่เสมอว่าตนเองเก่ง จนลืมคิดไปว่าไม่มีใครที่เก่งทุกอย่าง และชีวิตไม่ได้มีแค่ด้านเดียว การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองและชีวิตจึงเป็นภาวะที่สมดุล ที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต มีความมุ่งมั่น มีความมานะพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีสัมพันธภาพที่ดี มองผู้อื่นด้วยความรู้สึกที่ดี และมีสุขภาพจิตที่ดี

จากงานวิจัยที่ได้ทำศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความนับถือตนเองของวัยรุ่น กับนักเรียนอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๔๐ คน (เด็กชาย ๒๐ คนและเด็กหญิง ๒๐ คน) ที่มีผลการเรียนดีเยี่ยม ผลการศึกษาพบว่า ความนับถือตนเองและมโนทัศน์ต่อตนเองของวัยรุ่น ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และการตระหนักรู้ในตนเอง (Minev, M, 2018) ในขณะที่การศึกษาการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าของตนเองในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า คุณค่าของมนุษย์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ คุณค่าของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และคุณค่าของการดำเนินชีวิตในอัตภาพของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงควรตระหนักถึงคุณค่าของตน และควรดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท ด้วยการสร้างสรรค์คุณงามความดี มีความสามารถในการรักษาศีลให้สมบูรณ์ได้ และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนจนกระทั่งบรรลุธรรมตามลำดับได้ (Thongchaisuriya, N, 2021)

บทความนี้นำเสนอ ความหมายและความสำคัญของการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต หลักพุทธจิตวิทยาที่ส่งเสริมให้บุคคลเห็นคุณค่าแท้ของชีวิตอันได้แก่ องค์ประกอบภายนอกคือ การมีกัลยาณมิตร และองค์ประกอบภายในคือ การคิดด้วยปัญญา เพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลได้เข้าใจและมองเห็นคุณค่าแท้ของการได้มีชีวิต ตระหนักถึงคุณค่าทั้งของตนเองและผู้อื่น รวมถึงสิ่งต่างๆรอบตัว ยอมรับสิ่งต่างๆตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นผลให้บุคคล มีความมั่นใจ พึงพอใจในตนเอง กล้าเผชิญปัญหา มีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้อง เรียนรู้และพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของชีวิต เลือกใช้ชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น มีชีวิตที่มีความเบิกบาน ร่มเย็น และมีความสุขในแบบของตน ให้สมควรกับที่ได้มาซึ่งชีวิตมนุษย์ที่มีคุณค่ายิ่ง

ความหมายของการเห็นคุณค่าแท้ในชีวิต

คุณค่าของชีวิต อธิบายตามคำศัพท์ โดยคำว่า “คุณ” หมายถึง ประโยชน์ที่มีอยู่ในตัว ในสิ่งๆนั้นหรือการกระทำนั้น คำว่า “ค่า” หมายถึง ราคา จะมีมากหรือมีน้อยตามคุณของสิ่งที่มี หากให้คุณมากก็นับว่ามีค่ามาก การมีคุณค่าจึงต้องมีคุณสมบัติที่ให้ประโยชน์ที่มีค่า สมบัตินั้นแปลว่า ถึงพร้อมหรือครบถ้วน มีคุณสมบัติจึงจะมีคุณค่าครบถ้วน คุณสมบัติของมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับความถูกต้องและก็มากพอ ความถูกต้องคือไม่มีโทษและมีประโยชน์แก่ทุกฝ่าย เมื่อมีความถูกต้องในปริมาณมากพอ ชีวิตนี้ก็จะหมดปัญหา จึงถือว่ามีคุณค่าแห่งชีวิต (Buddhadasa,I, 2544) คุณค่าแท้ คือ คุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งนั้นที่ตรงกับความต้องการที่จำเป็นของเรา ส่วนประโยชน์ของสิ่งนั้นที่ไม่ตรงกับความต้องการจำเป็นของเราเป็นคุณค่าเทียม คุณค่าแท้ คือการพิจารณาคุณค่าโดยใช้ปัญญาเป็นเครื่องตีค่า ตรงข้ามกับ คุณค่าเทียม ซึ่งหมายถึง คุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย ที่มนุษย์พอกพูนให้แก่สิ่งนั้นเพื่อปรนเปรอความสุข ความพอใจ หรือเพื่อเสริมขยายความมั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ โดยอาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่า เป็นคุณค่าที่สนองตัณหา ขาดการพิจารณาโดยใช้ปัญญา (P. A. Payutto, 2020)

ชีวิตที่แท้จริง คือการรู้จักตัวเอง เป็นเจ้าของตัวเอง และเป็นตัวของตัวเอง (Joseph,S.2019) ชีวิตที่แท้จริงคือการค้นหาความหมายในสิ่งที่เราทำและการพบปะกับผู้อื่น (Ang, 2019) ชีวิตที่แท้จริงเป็นพื้นฐานของแนวคิดเรื่องเสรีภาพและการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย การใช้ชีวิตที่แท้จริง คือการยอมรับในเสรีภาพตามความเป็นจริง และรับผิดชอบต่อวิธีที่เราเลือกใช้ชีวิต ชีวิตที่แท้จริง เป็นมากกว่าการพยายามเป็นตัวของตัวเองเท่านั้น แต่หมายถึงการรู้และรับผิดชอบตัวเองด้วย การใช้ชีวิตที่แท้จริงและการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ จึงเป็นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ เป็นการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่เป็นจริงที่สุดสำหรับบุคคล ความไม่แน่นอนและความไม่ยั่งยืนของชีวิต ช่วยให้บุคคลเข้าถึงการมีชีวิตที่แท้จริงได้ สำหรับบางคน การตระหนักว่าความตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในท้ายที่สุด เป็นการปลุกให้ตื่นขึ้นและนำไปสู่การใช้ชีวิตที่แท้จริงมากขึ้น (Jeremy, Sutton, 2021)

โดยสรุป ความหมายของการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต คือความสามารถ ในการเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง เห็นคุณค่าและความหมายของชีวิต มีความพึงพอใจในสิ่งที่ตัวเองเป็น สามารถที่จะสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพและความรับผิดชอบ เห็นคุณค่าและให้เกียรติผู้อื่น มีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้องที่จะสร้างคุณค่าต่อตนเองและสังคม ใช้ชีวิตในแบบที่ตนเองต้องการที่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม มีชีวิตที่เบิกบานและมีความสุขในแบบของตนเอง เราคิดอย่างไร เราก็จะเป็นเช่นนั้น การมีทัศนคติที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญเพราะจะนำมาซึ่งพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงตัวเองในทางที่ดีขึ้น พร้อมเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ซึ่งท้ายที่สุดเราจะผ่านมันไปได้ด้วยดี (Vincent,N, 2008) การเห็นคุณค่าแท้ของชีวิตเป็นการใช้ชีวิตโดยมีปัญญาเป็นเครื่องชี้นำ จึงทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง มีความสมดุลและมีความสุขในแบบของตนเอง

ความสำคัญของการเห็นคุณค่าแท้ในชีวิต

การเห็นคุณค่าแท้ในชีวิต เริ่มต้นจากการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง มีผลโดยตรงต่อบุคลิกภาพ กระบวนการคิด การตอบสนองต่อสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ท่านปัญญานันทภิกขุ ได้กล่าวว่า “รู้อะไรร้อยแปด แต่ยังไม่รู้จักตนเอง นี่เรียกว่ายังไม่รู้ Knowing everything is useless knowing oneself” แสดงให้เห็นว่า การเห็นคุณค่าที่แท้จริงในตนเองมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการรับรู้คุณค่าของตนเองตามสภาพความเป็นจริงของชีวิต และเป็นพื้นฐานการมองชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า เสริมสร้างให้บุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ บุคคลที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองจะสามารถเผชิญอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างมั่นใจ หาแนวทางแก้ปัญหาให้ผ่านไปได้ด้วยดี ดังนั้นการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทุกคนควรจะมี หากบุคคลไม่เห็นคุณค่าในตนเอง หรือเห็นคุณค่าในตนเองผิดไป ไม่ยอมรับ ไม่เข้าใจในตนเองแล้ว บุคคลนั้นก็จะไม่มีความมั่นใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตน หรือมั่นใจมากเกินไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้ (Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University, 2564)

การเห็นคุณค่าในตัวเอง หรือความนับถือตัวเอง เป็นรากฐานของความสามารถในการตอบสนองเชิงบวกต่อโอกาสในชีวิต และความสงบสุขทางจิตวิญญาณ ซึ่งทำให้เรามีความสุขในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการทางจิตใจขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข และเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตว่าเป็นอย่างไร เป็นปัจจัยสำคัญของการเกิดพฤติกรรมที่ดี มีคุณค่า โดยแต่ละบุคคลจะแสดงระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง จะสามารถเผชิญความเครียด ปรับตัวทางอารมณ์ ทางสังคมและการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ตนเองที่มีผลต่อความคิด ค่านิยม และการตั้งเป้าหมายในชีวิต ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมที่พัฒนาเป็นบุคลิกภาพ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในชีวิตส่วนหนึ่งมาจากการเห็นคุณค่าในตนเอง

จะเห็นว่า การเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต มีผลต่อพฤติกรรม การแก้ปัญหา และการดำเนินชีวิต ผู้ที่เห็นคุณค่าแท้ของชีวิต จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคาดหวังที่เป็นจริงและเป็นไปได้ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง มีความซื่อสัตย์ มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอพึ่งผู้อื่น มีความสัมพันธ์ที่ดี ส่งผลให้เป็นที่รักของผู้อื่น การเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต จึงนับมีความสำคัญและควรจะได้รับการพัฒนาให้เกิดกับบุคคล เพื่อให้สามารถ เข้าใจ และจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้นในชีวิต อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขในที่สุด

พุทธจิตวิทยาเพื่อการเห็นคุณค่าแท้ในชีวิต

พุทธจิตวิทยาคือ องค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับจิต ที่ปรากฏในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้เรื่องของจิต และองค์ความรู้เรื่องของเจตสิก ซึ่งเป็นคุณสมบัติของจิต พุทธจิตวิทยาเป็นองค์ความรู้ของพระพุทธเจ้า ที่แสดงเผยแพร่แก่ศาสนิกชนและบุคคลที่สนใจผ่านช่วงเวลายาวนานกว่า 2,500 ปี (Ngamchat,A, 2013) พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่สอนเรื่องของจิตใจโดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจ เห็นว่าจิตสำคัญกว่ากาย มีบทบาทที่มากกว่า โลกย่อมหมุนไปตามจิต ธรรมทั้งปวงย่อมขึ้นแก่ธรรมอันเดียว คือ จิต เท่านั้น

คนจะมีความสุขที่แท้จริง ต้องดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง คือปฏิบัติถูกต้องต่อชีวิตของตนเอง ต่อสังคมและสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตให้ถูกต้องได้ผลนั้น ต้องรู้จักการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาเป็น คิดเป็น หรือรู้จักคิด การรู้จักคิดหรือคิดเป็นนี้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและพลังใจในการพัฒนาตนเองไปสู่การมีชีวิตที่ดีงาม ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม สอดคล้องกับความเป็นจริงก็คือ การเห็นถูกต้อง (สัมมาทิฏฐิ)

เมื่อมีความรู้ความเข้าใจ การกระทำหรือการแสดงออกต่างๆย่อมถูกต้อง นำไปสู่การแก้ปัญหา (P. A. Payutto, 1999) การเห็นถูกต้อง นั้นแยกได้ออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) แนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การยอมรับในผลของการกระทำของตนเอง สำนึกรับผิดชอบต่อการกระทำของตน 2) แนวความคิดที่มองเห็นความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายตามธรรมดา ตามสภาวะที่เป็น แหล่งที่มาของ สัมมาทิฏฐิ มี 2 อย่างคือ 1) ปรโตโฆสะ (กัลยาณมิตร) คืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน เป็นต้น 2) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การคิดด้วยปัญญา การรู้จักคิด หรือคิดเป็น

การมีกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร แปลว่า มิตรดีงาม (P. A. Payutto,1999) มิตร หมายถึงบุคคลที่ช่วยชี้แนะแนวทาง ชักจูง ตลอดจนแนะนำสั่งสอน ชักนำผู้อื่นให้ดำเนินชีวิตที่ดีงาม ประสบผลดีและมีความสุข เจริญก้าวหน้า พัฒนาในธรรม แม้จะเป็นบุคคลเสมอกันหรือเป็นมารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดทั้งพระสงฆ์ จนถึงพระพุทธเจ้าก็นับว่าเป็นมิตร แต่เป็นมิตรใจดี หรือมิตรมีธรรม ที่เรียกว่า กัลยาณมิตร เพื่อนทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ทรงปัญญา สามารถที่จะให้คำแนะนำที่ถูกต้องได้ก็เรียกว่า กัลยาณมิตร คนดี คนมีปัญญาคนมีคุณธรรม ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำสั่งสอน ตลอดจนมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะเข้าไปหาซักถาม ขอคำชี้แนะแนวทางจากสัตบุรุษหรือบัณฑิตไปปฏิบัติ การกระทำของเขาอย่างนี้เรียกว่า การเสวนาสัตบุรุษ หรือคบหาคนดี ไม่ว่าสัตบุรุษจะมาทำหน้าที่ให้หรือบุคคลนั้นจะไปคบหาสัตบุรุษเองก็ตาม ในเมื่อมีการยอมรับหรืออิทธิพลต่อกันเกิดขึ้นแล้ว ก็เรียกว่าเขามีกัลยาณมิตร และเรียกภาวะนี้ว่า กัลยาณมิตตตา แปลว่า ความมีกัลยาณมิตร (Phra Dhammapitaka,1999) กัลยาณมิตร จึงหมายถึง เพื่อนที่ดี หรือมิตรที่มีคุณ บุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกทาง หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไป ในการฝึกฝนอบรมตนเองให้ดียิ่งขึ้น การมีกัลยาณมิตรจึงเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญ ที่จะช่วยชี้นำ อธิบาย ในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม พระพุทธเจ้าทรงเปรียบกัลยาณมิตรว่า เป็นดั่งแสงอรุณในยามเช้าที่ย่อมขึ้นมาก่อนดวงอาทิตย์ที่กำลังจะขึ้น กัลยาณมิตรนั้นมีคุณค่าในฐานะที่เป็นตัวชักนำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้หวังประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางโลกหรือทางธรรม หากได้กัลยาณมิตรคอยชี้แนะเป็นผู้กำกับให้ชีวิตเบื้องต้นดำเนินไปด้วยดี แม้ในเบื้องต้นอาจมีอุปสรรคมาขวางบ้าง การมีกัลยาณมิตรก็เปรียบเหมือนมีกำแพงสองข้างทางที่คอยกันกั้นอุปสรรคและสิ่งไม่ดีที่จะมาถึงตัว อีกทั้งช่วยห้ามตนเองไม่ให้เดินออกไปหาสิ่งเหล่านั้น ช่วยให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้สะดวก (Peuchthonglang, P. and Peuchthonglang, Y.(2018). “ You’re The Average Of The Five People You Spend The Most Time With” (Rohn,J. 2009) คำกล่าวสุดโด่งดังนี้ ชี้ให้เห็นว่า คนรอบตัวนั้นส่งผลต่อพลังงานและสุขภาพจิตของเราอย่างที่เราอาจจะนึกไม่ถึง หากเรารายล้อมไปด้วยคนรอบตัวที่คิดลบ คิดในทางไม่ดี พลังงานดีๆหรือความคิดเชิงบวกของเราก็จะถูกดึงออกไปจนหมด เราอาจกลายเป็นคนคิดลบได้ ดังนั้น ถ้าเราอยากเป็นคนแบบไหน ให้เราเอาตัวเองไปอยู่ท่ามกลางคนแบบนั้น หากเราต้องการชีวิตที่ประสบความสำเร็จ งดงามและมีความสุข เราต้องเลือกใช้เวลากับบุคคลประสบความสำเร็จ มีชีวิตที่งดงามและมีความสุข

การคิดด้วยปัญญา

การคิดด้วยปัญญา คิดเป็น หรือ โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธี มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออก ให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย โยนิโสมนสิการ จึงเป็นกระบวนการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่าง ถูกต้อง โดยพิจารณาให้เห็นว่าสรรพสิ่งมีความเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในกฎธรรมชาติที่ว่า ทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา (ไตรลักษณ์) การพิจารณาใน

ลักษณะนี้ นอกจากจะช่วยให้เกิดปัญญาแล้ว ยังช่วยลด โลภะ โทสะ โมหะ ในจิตใจที่เป็นกองเชื้อของกิเลส อันจะทำให้เกิดความอยากที่นำไปสู่ความทุกข์ได้อีกด้วย (P. A. Payutto, 2550) แนวทางของโยนิโสมนสิการที่ถูกต้องมี 4 ประการ ได้แก่

1) อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือคิดอย่างมีวิธี หมายถึง คิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริง สอดคล้องเข้าแนวกับสัจจะ ทำให้หยั่งรู้สภาวะ ลักษณะและสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

2) ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือคิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ จัดลำดับได้ หรือมีลำดับ มีขั้นตอน ไปเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง ความคิดเป็นระเบียบ ตามแนวเหตุผล ไม่ยุ่งเหยิงสับสน ทั้งนี้ รวมทั้งความสามารถที่จะชักความนึกคิด เข้าสู่ แนวทางที่ถูกต้อง

3) การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึงการคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุให้ เข้าใจถึงต้นเค้าหรือแหล่งที่มา ซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ

4) อุปปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย การรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายหวาดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติ หรือทำให้จิตใจ เข้มแข็งมั่นคง

การคิดด้วยปัญญา เมื่อนำมาใช้พิจารณาคุณค่าแท้ของการมีชีวิต ช่วยให้บุคคลเข้าใจถึงคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตและการดำรงชีวิต ทั้งของตนเองและของสภาพแวดล้อมรอบตัว เข้าใจว่าการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามเป็นสิ่งสำคัญ คุณภาพของชีวิตที่แท้จริง หาใช่การมีชีวิตที่เพียบพร้อมไปด้วยสิ่งของราคาแพง ความสุขของชีวิตที่แท้จริง หาใช่การเป็นคนเด่นดังในสังคม คุณค่าแท้ของชีวิตที่ดีงาม คือการสุขภาพกายที่ดี สุขภาพจิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลรอบข้าง มีมิตรภาพ ความรัก ความปรารถนาดีแก่กันและกัน อันจะนำมาซึ่งความภูมิใจในตัวเอง ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตัวเองที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

การเห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต เป็นการพัฒนาปัญญาให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืนและมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จำเป็นต้องอาศัยทั้งกัลยาณมิตรและการคิดด้วยปัญญา (โยนิโสมนสิการ) การชี้แนะแนวทางที่ถูก ช่วยเพิ่มพูนความรู้ หรือสนับสนุนในสิ่งที่ไม่มี และใช้ปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง อะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ เห็นในธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง เห็นว่าอะไรคือการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ถูกต้อง อะไรคือปัญหาชีวิต จะต้องปรับปรุงแก้ไข และจะแก้ไขอย่างไร กัลยาณมิตร เป็นองค์ประกอบภายนอกเรียกได้ว่า เป็นวิธีแห่งการศรัทธา ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อในผลของการกระทำของตนเอง ส่วน โยนิโสมนสิการหรือการคิดด้วยปัญญา เป็นปัจจัยภายในและเป็นวิธีการแห่งปัญญา การรู้จักใช้เหตุใช้ผลในการตัดสินใจ พิจารณา เห็นทั้งคุณและโทษของการกระทำต่างๆ หลักธรรมทั้ง 2 อย่างนี้สนับสนุนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และมีความสำคัญต่อการศึกษาพัฒนา กัลยาณมิตรและการคิดด้วยปัญญา จึงนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลจะเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต โดยเฉพาะสำหรับเด็กในวัยเรียน ยิ่งต้องอาศัยความช่วยเหลือและคำแนะนำที่ถูกต้องจาก บิดามารดา ครูอาจารย์ ความเป็นกัลยาณมิตรของครูถือเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาความคิดและปัญญาไปสู่วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่ประสบผลสำเร็จ (Khwansuk, J. and Chamnanrua, B., 2021). อันนำไปสู่การเห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต เด็กๆ ที่ได้รับการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต จะเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อไป ผู้ใหญ่ที่เห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต ย่อมประสบสำเร็จ ความสุข ตามเป้าหมายชีวิตของตน ช่วยให้สังคมพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง

อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับเยาวชนและคนรุ่นต่อๆไป ก่อเกิดเป็นการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนของสังคมและประเทศชาติ

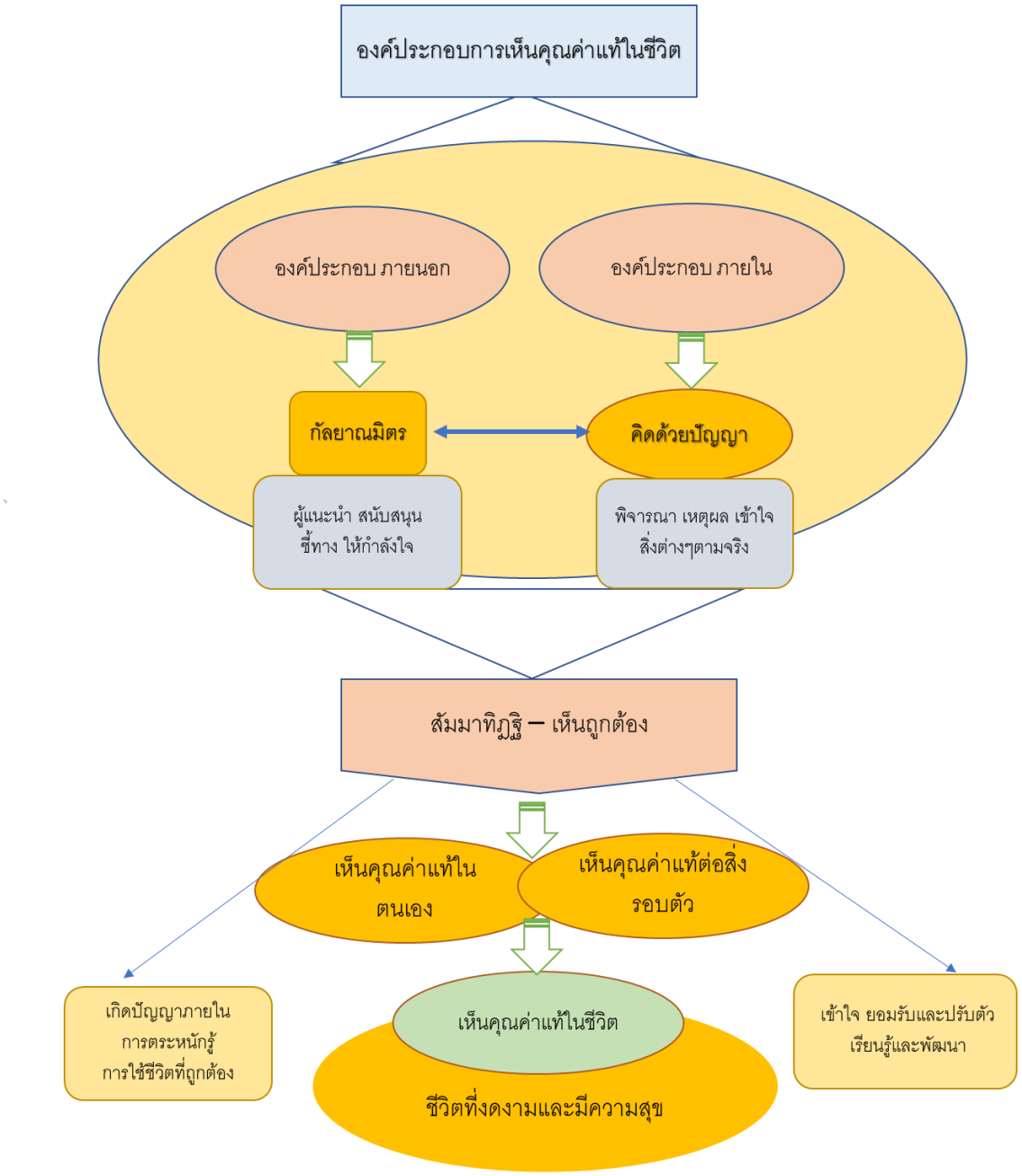

Figure 1. **องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าแท้ของชีวิต**

สรุปองค์ความรู้

การเห็นคุณค่าแท้ในชีวิตนับว่ามีความสำคัญ ในการช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจความหมายของชีวิต เห็นคุณค่าแท้ในตนเองและสิ่งต่างๆรอบตัว มีความมั่นใจในตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ใช้ชีวิตที่ถูกต้องดีงาม แต่อย่างไรก็ดี ความต้องการให้ตนเองมีคุณค่า เป็นพื้นฐานที่อยู่ในจิตสำนึกของ

มนุษย์ทุกคน หากมีสิ่งเร้าที่ไม่ถูกต้อง มากเกินกว่าความเป็นจริง หรือไม่ใช้ปัญญาในการประเมินตนเอง อาจนำมาซึ่งการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง คิดว่าตนเองมีความสามารถ ทั้งที่อาจจะไม่มี ดังนั้น การที่จะเห็นคุณค่าแท้ในชีวิตได้นั้น จึงต้องอาศัยทั้งองค์ประกอบภายใน คือการคิดด้วยปัญญา (โยนิโสมนสิการ) คิดพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เข้าใจสิ่งต่างๆ ตามเหตุตามผล เห็นคุณค่าแท้ที่แท้จริงของชีวิตและสิ่งทั้งหลาย เคารพตนเองและผู้อื่น ไม่ดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด และองค์ประกอบภายนอก คือ การมีกัลยาณมิตรที่ดี เช่น ครอบครัว ผู้สนับสนุน ให้กำลังใจ การมีเพื่อนและกัลยาณมิตรที่ดี จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และมีพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม เมื่อมีกัลยาณมิตรที่ดี ประกอบกับการมีความคิดแบบโยนิโสมนสิการแล้ว สัมมาทิฏฐิก็จะบังเกิดขึ้น เกิดความเห็นถูกเห็นชอบ มีสติ คิดที่จะเข้มแข็ง คิดที่จะเมตตา คิดที่จะพัฒนา เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สามารถสร้างสมดุลในชีวิตได้ ไม่อยู่กับความบีบคั้นมากเกินไป ไม่หลงกับจินตนาการมากเกินไป การเห็นคุณค่าแท้ของชีวิตเป็นเสมือนเข็มทิศนำพาชีวิตไปในเส้นทางที่ถูกต้องและเจริญงอกงามอย่างมีคุณภาพ นำไปสู่ชีวิตที่งดงามและมีความสุข

References

Ang, J. M. (2019). Can existentialists be happy? Authentic life, authentic happiness. Science, Religion and Culture, 6(1), 122–129.

Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University, building self-esteem leads to the goal of life happily, Retrieved June 2, 2022, from: https://www.sharedonjai.com,

Hfocus.org (2022). Jorloukraphobsukkaphap, Monday, 20 June 2022, Retrieved June 24, 2022 from https://www.hfocus.org/content/2022/06/25347

Jeremy, Sutton (2021). Authentic Living: How to Be Real According to Psychology, Retrieved June 1, 2022 from: https://positivepsychology.com/authentic-living/

Joseph, S. (2019). Authentic: How to be yourself and why it matters. Little, Brown Book Group.

Khwansuk, J. and Chamnanrua, B.(2021).The study of learning achievement on Thai literature analysis of Mathayomsueksa 6 students using faith and Yonisomanasikara learning management, Journal of MCU Buddhapanya.6 (3) (25-34)

M. Minev, Self-esteem in adolescents, Trakia Journal of Sciences, No 2, Trakia University, 2018, Retrieved May 14, 2021 from: http://www.uni-sz.bg/

Michael Yapko. How to prevent depression, Psychlopaedia, Retrieved May 16, 2021 from https://psychlopaedia.org/health/how-to-prevent-depression-full-transcript/

Ngamchat, Ayusakorn (2556), Buddhist psychology in the Tripitaka.(1st ed.),Bangkok : Phimsuay.

Norman Vincent, The Power of Positive Thinking, Condensed Edition, Peale Center for Positive Thinking, New York, USA, 2008.

Peuchthonglang, P. and Peuchthonglang, Y.(2018). The True friends: Noble Friends on the Path of the Enlightenment, Journal of MCU Buddhapanya.3 (2) (117-137)

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2007). Buddhist way of thinking. Bangkok: Dharma Council (19-20)

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2015). From psychology to meditation. Bangkok : Phlidhamma (5) (681)

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2 0 20) . Buddhadhamma Extended Edition. (54th ed.),Bangkok : Phlidhamma

Phra Dhammakosajarn (Buddhadasa Inthapanyo),(2001). Value of Life, Surat Thani Dharmathan Foundation Mokkhaplaram Park. (4)

Phra Dhammapitaka (1999). The Constitution of Life (Villager's Edition). Bangkok: Sahathhamik Company Limited.

Thongchaisuriya, Nantha (2021). The Reinforcement of Self-Actualization in Theravada Buddhism, Journal of Educational Innovation and Research.3(2) (101-108)

Tosangwan, Suhathai (2021). Self-esteem, Resilience, and Depressive Symptoms Among Nursing Students in a Nursing College in Northeast Thailand, Journal of Health and Nursing Education.27 (1) (58-72)